ספרי׳ — – אוצר החסידים – – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל חמישי | שער אחד עשר

אור התורה

מספר

בראשית

והוא לקוטי אמרים. מאמרים יקרים. מעוררים הלבבות לעבודת ה׳. על סדרי פרשיות התורה. ועל חנוכה ופורים. שלש רגלים ור״ה ויוהכ״פ.

מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה׳

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג״מ זי״ע

— אדמו״ר ה„צמח צדק״ —

מליובאוויטש

כרך שלישי: בראשית-נח

נעתק מכת״י ויוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין (13) נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושלשים לבריאה

מפתח כללי:

אור התורה

OR HATORAH

BEREISHIS

Vol. III

נדפס בדפוס „צורא"
ע"י מרדכי בן רחל ושלום דובער בן אסתר הכהנים

Printed in United States of America

ב"ה.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובהמשך להנדפס מכבר מדרושי ורשימות כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" על התנ"ך[1] — הננו מו"ל בזה — בפעם הראשונה[2] מכתבי יד — מדרושיו וכו' על ספר בראשית, בהוספה לאלה שנדפסו מכבר[3].

כרך זה כולל הדרושים ורשימות על פרשיות בראשית־נח[4], ונעתקו מביכלאך כתבי יד מעתיקים שונים.

* * *

הדרושים נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה אינה זזה ממקומה, ובפרט שאי אפשר בלא חידוש.

לע"ע לא נמצא תח"י גוף כתבי יד קודש של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" מדרושים ורשימות אלו, כי אם העתקות, ומכמה מהם רק העתקה אחת, ולכן אפשר אשר גם לאחר שהשתדלנו בזה, ימצאו טעויות, ובפרט בציוני העמודים ומ"מ שבפנים, חסרון התחלת או סיום החצע"ג וכו'.

* * *

מראה מקום להכתבי־יד מהם נעתקו הדרושים והרשימות — יבוא בסוף כרך האחרון לספר בראשית.

* * *

בפרטיות יותר ע"ד כתבי כ"ק אדמו"ר הצ"צ — ראה בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לספר אור התורה שמות (שמות—בא).

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק כ"ף מ"ח, ה'תש"ל, ברוקלין, נ. י.

---

1) בראשית (ב' כרכים); שמות (ו' כרכים); ויקרא (ב' כרכים); במדבר (ד' כרכים); דברים (ד' כרכים); נ"ך (כרך א'); תהלים (כרך א'); שה"ש, רות וקהלת (כרך א'); מגלת אסתר (כרך א'); מגלת איכה (ב' חוברות).

2) לבד מאמרים אחדים, שנדפסו בלקו"ת לג' פרשיות (ווילנא, תרמ"ד) — ונדפסו כאן עוה"פ עפ"י הכתבי־יד (ובהם שינויים בחסר ויתיר). ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בפנים (תע, ב).

3) ברדיטשוב, תרע"ג; הוצאה שני' עם הוספות — ברוקלין, תשכ"ז.

4) ציוני הדפים באו בתור המשך להנדפס מכבר.

לוח המפתחות

פרשת בראשית

פרשת נח

אוֹר התורה

פרשת

בראשית

לד״ה השמים כסאי בת״א ר״פ בראשית. ע׳ סד״ה ראה ריח בני בענין מטל השמים זה מקרא וע׳ בד״ה האזינו השמים הראשון בענין יערף כמטר תזל כטל, ושניהם מבחי׳ שמים. וע׳ בד״ה תורה צוה מענין מוריד הגשם. ועזח״ב יתרו פ״ה ב׳ ע״פ אני אענה את השמים והם יענו את הארץ. והנה טל זה אמרתי בחי׳ ואשים דברי בפיך, ועמ״ש מזה בסד״ה להבין מ״ש ביום השמע״צ וע׳ מענין מקרא בביאור ע״פ ולא תשבית מלח, ובד״ה והניף הכהן אותם בפ׳ אמור ענין רננא דאורייתא ומענין טל במא״א ט׳ י״ד, ובביאור האזינו הנ״ל והנה כמו הברכה מטל ע״י ראה ריח כו׳ כך במ״ת גשם נדבות טלא דרעותא שהקדימו נעשה כו׳.

והארץ הדום ענין משמני הארץ זה משנה ע״ש בד״ה ראה ריח, ואפ״ל כי במחשבה ארץ קדמה, ובמדרש רבה על פסוק ולא זכר הדום רגליו הדם שבין רגליו של אברהם כי נצח הוד יסוד נק׳ ג׳ רגלים כמ״ש בלק״ת מהאריז״ל ס״פ משפטים ובהגהות לד״ה מהלכים בין העומדים*, ואם כן הדום לבחי׳ יסוד הנק׳ רגל מבורכת במאורי אור אות ה׳ ססע״י ע״ב צל שהוא יסוד דנוק׳ שכמו שהשרפרף כלי לנו״ה כמ״כ יסוד דנוק׳ כלי לקבל יסוד דדכורא, וכ״כ במא״א אות ה׳ סעיף ג׳ הדום נק׳ המלכות כי היא יוצאת נגד רגלי הדכורא וכן מקום הרגלים היינו הדום עכ״ל והי״ב העיר ממ״ש בע״ח שער מעוט הירח פ״ב, ופי׳ הדום לבחי׳ רגל שלא יומשך ח״ו מבחי׳ יסוד עולם למקום שאינו ראוי ע״ד מכירת יוסף יסוד למצרים בע״ח שער האונאה וכמ״ש מזה בביאור ע״פ בשעה שהקדימו בפי׳ לא תנאף ושפחה כי תירש כו׳ עיין זח״ג פ׳ אחרי דמ״ט ע״א, וגם כענין קרי אותיות יקר שהטפה הנק׳ יקר, כשהלכה לנוק׳ דנוגה נעשה במקום יקר קרי במא״א ק׳ סמ״ו, וכענין הנפילים היו שלא נקלטה הטפה ברחם הנוק׳, בביאור שני ע״פ את קרבני לחמי יעו״ש שזהו ענין שמור זו משנה וע׳ במא״א אות קוף סי״ד בענין קטרת, וההפך מזה קטרת זרה, ולכן הנוק׳ דקדושה נק׳ הדום רגליו וגם שמגבהת רגל הנ״ל כי ע״י זה נמשך ביסוד שפע עליונה כנודע מענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא ולכן עתה ונהר יחרב כו׳, אך להעביר הערלה מהיסוד זהו ע״י המילה והיינו הדם שבין רגליו שעי״ז נעשה דחיית ק״נ ולכן המילה כקטרת שה״ע מה שעי״ז המ׳ קשורה בבעלה כו׳. בענין איזה בית נו׳ דבור ומעשה הם פנימים ומחשבה מקיף, וא״כ אדם א׳ מחשבה ד״מ דבור ומעשה היינו מקיפים ופנימים. והנה ארז״ל ע״פ אז ימלא שחוק פינו שמשחרב בהמ״ק אסור שימלא שחוק כו׳, ובכהאריז״ל שחוק גימט׳ ב״פ אור וגימט׳ אור אין סוף וכן גימט׳ מקור חיים, וב״פ אור

---

* ובהגהות לד״ה מהלכים בין העומדים: אוה״ת פ׳ בהעלותך ע׳ תז ואילך.

זהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך ב' בחי' שמש כו' שמש הוי' שמש צדקה, גם שחוק ע"ד שהשעה משחקת, גם ע"ד צחוק עשה לי אלקים שהוא התגלות תענוג העליון כמ"ש בת"א ר"פ ויצא ע"פ ושבתי בשלום אל בית אבי שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו וכ"ז נמשך ע"י בחי' איזה בית כו' שהרי הצחוק והתענוג תולה דוקא בבנין בהמ"ק מטעם שהתגלות עתיק הוא בבינה. מענין תבנו ע' בד"ה וכל בניך בענין א"ת בניך אלא בוניך, ומ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון, ומ"ש ע"פ אם ה' לא יבנה בית כו' שהגם שצ"ל בחי' בוניך עכ"ז עיקר הבנין הוא מלמעלה כו', והיינו כמש"כ בענין אל עני ל"ל מג"כ כו' וע' בגמ' פ"ק דיומא די"ט סע"ב ובזהר תרומה קס"ד א', ואפ"ל כי בית נק' היכלות ועליהם שורה המקיף למקיף, והמשכת ההיכלות זה שייך ע"י בוניו אבל העיקר שישרה ע"ז האור מקיף וכמו בבהמ"ק שיהי' השראת השכינה כו', והנה משחרב בהמ"ק אין להקב"ה אלא ד"א של הלכה, והם נק' בית אך צ"ל ה' יבנה בית דהיינו כמ"ש יראת ה' היא אוצרו כו'.

שייך לת"א בראשית ד"ה השמים כסאי. י"ל ע"ד סולו לרוכב בערבות בזח"ב תרומה קסה"ב ושם פי' ערבות ל' תערובות חו"ג אש ומים וע"ק נק' רוכב בערבות שהוא ז"א והיינו ע"י בי"ה או"א שהם שמו ונקרא שמיה רבה יעו"ש, וזהו עצמו ענין השמים כסאי, וכללות ענינו שיהי' התחברות ע"ק בז"א, והיינו ע"י אתעדל"ת בכל לבבך וזהו רוכב שמים בעזרך כמדומה שפי' בעה"ק בעזרך ר"ל ע"ד היה לך לעזרני שהוא אתעדל"ת, והתחברות זו זהו ג"כ ענין תפילין דמארי עלמא שהוא ענין מי ברא אלה התחברות י"ה בו"ה שיהי' השם שלם, ואח"כ והארץ מצות הדום רגלי להמשיך הכתר שלמעלה מבחי' י"ה והיינו א"א ואח"כ איזה בית עתיק כו', ועיין מענין לרוכב בערבות בד"ה השמים כסאי שבלק"ת סוף שה"ש אות ג', ועמ"ש ע"פ ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים, ועמ"ש מענין השמים כסאי בהביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י, וע' מד"ר אמור פכ"ט כל השביעין חביבין כו' סולו לרוכב בערבות כו' ושם ג"כ ענין שבת וענין ר"ה בחודש השביעי, ועמ"ש ע"פ הזח"ג פ' תזריע דמ"ז ע"ב ע"פ וישב שלמה על כסא ה' למלך.

להבין* שרשי הדברים הנ"ל ע"פ כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי וכו' אל זה אביט אל עני ונכה רוח.
הנה שרש ענין השמים כסאי שהוא תשב"כ שהיא כסא לאור א"ס ב"ה לבחי'

להבין: המאמר נדפס בלקו"ת לג"פ במקום מאמר ע"ז מאדמו"ר מהר"ש ע"י תחבולות פ' כו' וכידוע סיפור אדמו"ר (מוהריי"צ) זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א). — נדפס שם בדף יא, א בשינוים בחסר ויתיר.

רצונו וחכמתו ובינתו כו׳, יובן ע״פ הקדמה הידוע בכתבי האריז״ל בספר לק״ת בפי׳ כל פ׳ בתחילתה וידבר ה׳ אל משה דבר אל בנ״י, שמשה הוא יסוד אבא, וענין וידבר הוי׳ אל משה היינו ההמשכה מאור א״ס ב״ה ליסוד אבא, דבר אל בני ישראל הם נצח והוד. דהנה ידוע דאורייתא מחכמה נפקת היינו שיצאת שרשה מחכמה ונתפשטה ונתלבשה למטה. והענין הוא דשרשה בבחי׳ אור אבא ומשם יציאתה למטה ונתלבשה בז״א. וביאור הדברים הנה ידוע דשרש רמ״ח מ״ע הן ה״ח דז״א ושרש השס״ה ל״ת הן בחי׳ ה״ג ועד״מ באדם במדות שבלב הן שולטין במעשיהו אם לעשות כך ולא לעשות כך כו׳, כמ״כ למעלה שרשי המ״ע ול״ת נמשכים מבחי׳ המדות דאצי׳ מחו״ג מבחי׳ החסדים נמשך שרש מעשה המ״ע דהיינו שכך וכך יוכשר לעשות ויהיה בו גילוי אלקות ולא באופן אחר, ובהיפך בל״ת שע״י מעשה זרה לא יהיה בו גילוי אלקות אדרבה יצמצם האור ויסתיר על אור האלקי ויפגום בנפש ובשרשה שבע״ס, ולכן אסור לעשותו כמו לא תלבש שעטנז וכיוצא כ״ז נמשכו מבחי׳ המדות ושרשם למעלה בבחי׳ נה״י דאבא שמהם נעשו בחי׳ מוחי׳ למדות כידוע. וזהו וידבר ה׳ אל משה שהוא בחי׳ יסוד אבא, דבר אל בנ״י פי׳ שתתפשט מבחי׳ החכמה שבתורה להיות מסתעפים מזה המוחין למדות להיות התחלקות מ״ע ול״ת ולבא לבחי׳ המעשה ממש תפילין גשמיי׳ וכו׳, וזהו לבנ״י שהן בחי׳ נה״י דז״א כי ז״א נק׳ ישראל ונו״ה דז״א נק׳ בני ישראל (ועמ״ש בד״ה ואלה שמות בנ״י הבאים מצרימה כו׳), לאמר פי׳ משם יתפשט עוד בכנ״י הנק׳ נוק׳ דז״א כידוע. וזהו שרש ענין ועשיתם אותם אתם כתיב שהאדם הוא העושה את התורה דהיינו שהוא הגורם המשכה זו שיומשך אור א״ס בחכמה דהיינו וידבר ה׳ אל משה כו׳ ושיומשך מהחכמה אל בנ״י נו״ה כו׳ אשר כ״ז הוא על ידי ואהבת בכל לבבך כו׳ אם ישים אליו לבו. רוח אמשיך רוח ואייתי רוח וכמ״ש מזה בד״ה בכ״ה בכסלו גבי דם התמיד קודם להטבת שתי נרות וסד״ה מזוזה מימין כו׳. ועד״ז יובן ג״כ פי׳ ענין השמים כסאי פי׳ שמים היינו מאש ומים ועיקרו תיבת מים והשין מתיבת אש הוא טפל להיות כי עיקר התורה שנתלבשה בז״א שנק׳ אורייתא הוא מבחי׳ החסדים, והן המ״ע והגבורות דל״ת מעורבים בחסדים הללו (כי גם הן אינן אלא לתועלת גילוי אור החסדים שע״י מ״ע ולא שהן בבחי׳ גבורות ממש כו׳ וכמ״ש במ״א). ופי׳ השמים כסאי היינו שתשב״כ דנקראת שמים מאש ומים היא נק׳ כסאי. והטעם לזה יובן תחלה עד״מ בישיבה של אדם התחתון על הכסא דאנו רואים בזה כמה מדרגות ירידה, הא׳ מה שכופף קומתו לישב על הכסא שהושפל בזה חב״ד שבראשו למטה כו׳, והב׳ גם כאשר כבר ישב הנה איננו יושב עליה ממש רק בבחי׳ נה״י שבו שהן תרין שוקין וכו׳ ולא בחג״ת שבו שהרי תרין דרועין ולבו מוגבהים ממעל לכסא, ועמ״ש מזה בד״ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. וכמו״כ יובן הנמשל למעלה, הנה אור אבא כלול מי״ס כידוע ובחי׳ נה״י שבו ירדו להתלבש בז״א כנ״ל, והרי בחי׳ ז״א שהוא בחי׳ תורה כי רמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברים דמלכא שהוא ז״א כמ״ש בד״ה משה ידבר ושארי דוכתי הוא בחי׳ כסא לבחי׳ חכמה עילאה בהיות שמלובש בו בחי׳ נה״י דאבא כנ״ל, וזהו השמים כסאי כו׳, וגם שלא

נתלבש בנה"י דאבא רק בחי' האחוריים דח"ע ולא בחי' פנימית חכמה עילאה וכמ"ש באגה"ק ד"ה עוטה אור כשלמה בענין וראית את אחורי ופני לא יראו. דהנה באמת על כ"ד ספרים דאורייתא עליהם נא' ותמלא כדה ותעל דהיינו עד"מ הכד הקטן ששואבין בו מים הגדול וידוע דים הגדול הוא בחי' אור אבא והכד שנשאב ממנו הוא בחי' נה"י שבו שיוצאים ומתלבשים בז"א וזהו אורייתא מחכ' נפקת כו'. ומה שהתורה נק' שמים כסאי הוא למטה מבחי' הכ"ד הזה כי המשכת המצות ממש הוא ע"י המדות דז"א כנ"ל והוא שנק' כסא לגבי כ"ד ספרים דאורייתא כו' שהן בחי' מוחין לז"א כו'. ועל בחי' הכ"ד הזה נאמר למשה וראית את אחורי כו'. והפנימית לא השיג משה וכנראה בתוך כתבי האריז"ל בסיפור מעשה שהאריז"ל ראה והשיג רזין דאורייתא בפ' בלק ובלעם שלא הי' יכול לגלותם בס' שנים כו' כי אין ערך מה שלמעלה מן ההשגה למה שבא ונמשך לבחי' השגה ממש. ולפי ערך זה יובן גם אפילו במשה. ומשארז"ל נובלות חש"מ תורה יש לפרשו בב' אופנים. א' כנ"ל דבחי' כ"ד ספרים דאורייתא הוא בחי' אחוריי' דנה"י דאבא והן מלובשי' במדות כו'. והב' עוד למעלה גם מאור אבא כי חכ' שלמעלה הוא בחי' ח"ס דא"א כידוע ובחי' הנובלות והאחוריי' משם הוא בחי' הים הגדול דאור אבא הנ"ל וכמאמר אנת חכים ולא בחכ' ידיעא דהים הרי נק' חכמה כידוע ונמשכת בבחי' נובלות מלמעלה מן החכ' והוא מבחי' חכ' דלא ידיעא כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ תורה צוה.

קיצור. ענין וידבר ה' עצמות אור א"ס אל משה יסוד אבא דבר אל בנ"י נו"ה לאמר מ'. וזהו השמים ז"א תורה כי מ"ע ה"ח ול"ת ה"ג הן כסא לחכמה שנה"י דאבא מתלבשים בז"א. וזהו כ"ד ספרי דאורייתא כד מים החכמה.

הג"ה. והנה ברבות בא ר"פ י"ז הה"ד כל פעל ה' למענהו כו' לכבודו ולעשות בהם רצונו כו' שנא' כה אמר ה' השמים כסאי ואומר השמים מספרים כבוד אל ובזח"ב תרומה קל"ו ב' מאן שמים כו' ובמק"מ היינו ז"א שביום השבת מאירים בו מוחין דגדלות מאו"א, משא"כ בחול מאיר רק מוחין דיניקה. וזהו מספרים לשון בהירות כמראה אבן ספיר. וגם מספרים שמאיר בו מבחי' סופר וספר וסיפור שהם חב"ד וכמשנ"ת בסדור ע"פ השמים מספרים כו'. ועיין מענין מוחין דיניקה ומוחין דגדלות בד"ה ביאור ע"פ משה ידבר כו' יעו"ש. ובסדור ע"פ השמים מספרים. ועפ"ז יובן שע"י עסק התורה הנק' ספר וע"י תשבע"פ שהיא נק' דברי סופרים בחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר כמ"ש בד"ה ולא אבה בפ' תצא ובד"ה שחורה אני ונאוה ע"י ממשיכים מוחין דגדלות לז"א מלמעלה מבחי' נה"י דאבא רק שעוברים דרך נה"י. וזהו ג"כ ענין השמים כסאי כו' שנמשך על זה מבחי' ועתיק יומין יתיב כמ"ש בגמרא פ"ב דחגיגה דף י"ד ע"א. וזהו מספרים כבוד אל, כבוד הוא ל"ב נתיבות החכמה כו', וזהו לכבודו ולעשות בהם רצונו כו'. ועמ"ש בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש השני בפי' העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ.

קיצור. וברבות דהשמים כסאי והשמים מספרים ענין א' והיינו שירים מבחי' סופר ספר וסיפור ע"י עסק התורה שנקרא סוערבים עלי דברי סופרים. והיינו המשכת מוחין דגדלות לז"א. וזהו ועת"י קנעכ"ה.

ב) **והנה** ארז"ל בספרי ע"פ והיו הדברים האלה לפי שנא' ואהבת את ה' אלקיך איני יודע כיצד לאהוב ת"ל והיו הדברים האלה תן הדברים האלה על לבבך מתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והי' העולם ומדבק בדרכיו. הובא בילקוט פ' ואתחנן רמז תתל"ט. להבין זה איך ע"י והיו הדברים האלה כו' אתה מכיר את מי שאמר והי' העולם אך הענין דהנה איתא במדרש תלים ע"פ השמים מספרים כבוד אל משל למלך שהיו לו מדינות הרבה והיתה כל אחת ואחת אומרת כך וכך זהב יש למלך כך וכך אבנים טובות ועבדים ושפחות יש למלך והיה שם פקח אחד אמר להן מנין אתם יודעים ואתם רחוקים ממנו אלא מדינה שהוא דר בה היא נאה לומר עשרו ושבחו של מלך שהיא יודעת כבודו. כך אמר דוד כל הארץ וכל אשר יש בה אינן יכולים לומר שבחו של הקב"ה ומי יוכל לומר השמים מספרים. כבוד אל ואימתי הכל מקלסין אותו כשירום קרנם של ישראל שנאמר הללו את ה' מן השמים כו' הללו את ה' מן הארץ כו' ואימתי וירם קרן לעמו עכ"ל. ויש לפרש כי הנה מבואר בד"ה והי' מדי חדש ענין שרפים ואופנים הוא ע"ד בן כרך שראה את המלך ובן כפר שראה את המלך כי שרפים הם בעולם הבריאה ששם מאיר בינה דאצי' וחו"ב הם תרין ריעין ע"כ משיגים בחי' קדוש איך שהוא מובדל כו', ולא כמו הנשמה שמחיה את הגוף כו'. משא"כ האופנים שהם בעשיה אין משיגים זה רק ששומעים ק' מהשרפים, וזהו כענין בן כפר כו' ועמ"ש מזה בד"ה רפאני הוי' וארפא. והנה זהו דרך פרט בבי"ע עצמן, אכן באמת כללות בי"ע נקרא ומשם יפרד, אבל באצי' מאיר חו"ב ממש ונהר יוצא כו' שלמעלה מבחי' ומשם יפרד, ע"כ השמים שהוא ז"א דאצי' נקרא מדינה שהוא דר בה כי אור א"ס שורה בחכמה ובאצי' מאיר חכמה, ומבואר במ"א שבחכ' מאיר אור א"ס ממש בחי' שלמעלה מסדר ההשתל' כמ"ש בד"ה והגדת לבנך ובד"ה אלה פקודי המשכן בענין משכן העדות, ומבואר במ"א שענין המשכת המוחין למעלה הוא הבחינה שבהם ועל ידם הוא השגת המהות מבחי' אור א"ס וכנודע מענין ההפרש בין נביא ובין חכם שהחכם משיג רק ידיעת המציאות והנביא הוא משיג המהות, והנה מבינה נביאים וכ"ש חכמה כו' ע"כ השמים דוקא יוכלו לספר כבוד אל. וגם דרך כלל באצי' ג"כ יש אבי"ע, וכמו שגבוה מעלת השרפים על האופנים בבי"ע כנ"ל, כך גם באצי' הנה החכ' מאין תמצא א"כ היא עכ"פ בריאה שבאצי' וגם נקרא אצי' שבאצי' ע"כ היא דוקא יכולה לספר כו' והיינו בחי' סופר איה סופר כו' ובמאו"א אות ש' שרפים כנוי לאו"א וזהו עומדים ממעל לאו"א ע"ש. והיינו כי או"א בריאה שבאצי' כו', ובז"א דאצי' מאיר חכמה כנ"ל בענין מוחין דגדלות ז"א. ועוד זאת כי גם בז"א עצמו הרי מעלת קו האמצעי תפארת שעולה עד הכתר ונקרא בריח התיכון כו' ובו מאיר הקו מאור א"ס וכנז' בבה"ז פ' חיי ע"פ המאמר שם דקכ"ג

קוב"ה דאתכליל מאתר עילאה סדכ"ס וכמ"ש הרמ"ז ר"פ תשא בענין העשיר דא עמודא דאמצעיתא ובבה"ז שם. ועמ"ש סד"ה וידעת היום בענין והנורא אל עליון כו', ומ"ש בסידור שער המועדים ע"פ המאמר פ' אמור צ"ד בענין שבת שנקרא ברא פנימי' ז"א כו' ע"ש. ומ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי ע"פ המאמר פ' אמור צ"ג א' בענין הקדוש הראשון דג"פ קדוש דאסתלק ו' רזא דשמים עילאין לעילא כו' נהיר ההוא קדש בהו כו' היינו עליית ז"א ומעורר יחוד או"א היינו המשכה חדשה מאור א"ס וזהו ענין קדש שלמעלה מבחי' קדוש כו'. ולכן השמים מספרים כבוד אל, כי הנסתרות לה' אלקינו אינון י"ה ובחי' כתר נקרא סדכ"ס ועיין מענין זה בענין משכן העדות, וכתיב עדות לישראל כי תפארת עולה כו' כנ"ל. אבל הארץ וכל אשר בה היינו בי"ע אינן יכולים לומר שבחו. ועמ"ש כה"ג בסידור ע"פ הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה ועזוז נוראותיך יאמרו וגדולתך אספרנה ע"ש. ועד"ז יובן כאן כי הארץ היא בחי' שפלה שבד"י וכמו דומם ועפר שהוא פחות מלקבל השכל, כך עד"מ בחי' בי"ע נקרא ומן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא, שכל השגתם חשוב כעשי' גשמיות, כי השכל הוא בעל גבול ואין לו שום השגה בבחי' בלתי בעל גבול ע"כ נקרא דומם, משא"כ חכ' דאצי' שיש בה בחי' אין סוף שהחכמה היא עד"מ חכ' דא"ס, והגם שאור א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה גם מהחכ' דאצי' ומרומם למעלה מגדר חכמה כמו שהאבן הוא פחות מלקבל החכמה כך עד"מ להפך הוא ית' מרומם מגדר ומהות חכמה, מ"מ כיון שהחכ' דאצי' נקרא חכם דא"ס, וזהו חכים ולאו בחכ' ידיעא ע"כ שייך לומר השמים מספרים כבוד אל שע"י חכמה זו יושג איך הוא ית' מרומם לאין קץ גם מבחי' החכ' וכולא קמי' כלא חשיב, וגם כנ"ל שע"י המוחין נמשך השגת המהות בהאור ועמ"ש סד"ה ואלה שמות בנ"י בד"ה ושרש הדברים ומ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוניות ומפתחות הפנימיות, ומ"ש במ"א בענין כי אל דעות ממטלמ"ע הוא יש מאין וזהו ההשגה שבבי"ע משא"כ מלמעלה למטה דכולא קמי' כלא חשיב ממש, וזהו הגילוי בחכמה ולכן נקרא החכ' אמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהגה"ה, וזהו ענין השמים מספרים כבוד אל ועמ"ש בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"א בפי' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל כו' ע"ש ומ"ש לקמן בסמוך בד"ה כי כאשר השמים החדשים ומ"ש בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון ומ"ש בענין שאו לגלגלתם כו' מבן עשרים שנה שאז גילוי מוחין דאבא יוכל להיות ההעלאה לבחי' גלגלתא כתר וכמ"ש בענין ומשה נגש אל הערפל, וכה"ג ארז"ל בענין שלמה שאמר הבל הבלים הכל הבל אלו אחר אמר כן הכל הבל הייתי אומר זה לא היו לו שני פרוטות מימיו אומר הכל הבל אבל שלמה שכתוב בו ויתן את הכסף כאבנים לזה נאה לומר הכל הבל כו' שאעפ"כ הכל הבל, וכמו"כ מה שבי"ע בעלי גבול יספרו שבחו של הקב"ה מה שיאמרו שהבעל גבול אין ערוך אליו אין זה שבח כלל אלא חכ' דאצי' שהיא חכ' דא"ס ובבחי' זו יושג ג"כ איך שאין ערוך אליו ית' כלל שגם החכ' עם רוב מעלתה היא כעשיי' גשמיות לזה נאה לומר עשרו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. והנה התורה היא מבחי' שמים

ממש מי עלה שמים וירד, ועיין רבות פ' וארא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ, כי התורה היא נמשכה מח"ע וירדה בארץ, ונקרא ממש מדינה שהוא דר בה כי אורייתא היא היכלא עילאה דקוב"ה, פי' כי יש עולמות שאין דר בה כ"א לפרקים נמשך בהם הגילוי, וזהו ענין רוכב על כרוב קל שלו ושאט בח"י אלף עולמות כו', פי' שאט דרך העברה בעלמא כו', משא"כ התורה דמחו"ב נפקת נקרא היכלא עילאה שהוא ית' דר בו תמיד, ועיין מזה בסידור בד"ה להבין פ' ראשונה דק"ש שמע ישראל כו'. ואפ"ל כי ח"י אלף עולמות הם ב' טתי"ן דמט"ט ושרשו מט"ס דז"א כנז' בת"א פ' יתרו בד"ה אלפי שנאן, וא"כ הם היכלות דזו"נ ולכן אין אור א"ס מאיר בהם תמיד כמו בהיכלות דאו"א שנקרא היכלא עילאה דקוב"ה ששם מאיר תמיד כו' כי ג"ר גבוה הרבה מז"ת כמ"ש במ"א בד"ה כי שאל נא לימים ראשונים למן היום כו', ולכן ע"י התורה שניתנה לנו ארז"ל שע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך מתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והי' העולם שהרי זהו ענין מדינה שהוא דר בה כו', ועמ"ש מענין והיו הדברים האלה בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני, ועי"ז לע"ל יהי' גילוי זה למטה בארץ, וזהו אני אענה את השמים והם יענו את הארץ. ועז"נ השמים כסאי, פי' כסא מורה על הגדולה כמו שאמר פרעה ליוסף רק הכסא אגדל ממך, וברבות מקץ פ"צ אמרו שכמו"כ למעלה עז"נ והיית רק למעלה, דפי' רק היינו ענין גדולתי למעלה מגדולתכם כו', ובמ"א נת' כי חלק הוי' עמו ע"כ משיגים איך שגדול הוי' ומהולל מאד ומ"מ גדולתי למעלה זהו בחי' ולגדולתו אין חקר בחי' כתר ישת חשך סתרו שאין משם שום השגה אף לא דוגמת מאור ואור כו' שזהו נמשך רק מבחי' שמש הוי' שהוא בחי' המאיר בחכמה כו', והמורה על גדולה זו דבחי' כתר זהו ענין הכסא כמ"ש רק הכסא אגדל כנ"ל וכענין אגוסטוס יושב כו' גדולתי למעלה מגדולתכם, כי גדולתכם ע"ד הגדיל הוי' לעשות עם אלה והיינו משם הוי' אכן ולגדולתו אין חקר. וזהו ענין השמים כסאי, כי ז"א הוא בחי' כסא לא"א וזהו ענין ועתיק יומין יתיב כו'. וכסא זו זהו ענין התורה כו' שהוא כסא לבחי' ולגדולתו אין חקר וכנ"ל. ועכ"ז* כסא נמשך ויושב עליו רק בבחי' אחוריים כו' כי בתורה מאיר רצון העליון שהוא עדיין בחי' אחור לגבי שעשוע המלך כו'.

קיצור. מדינה שהוא דר בה היא נאה לומר עשרו. שרפים ואופנים כמו בן כרך ובן כפר. וכן באצי' או"א נקרא שרפים. גם אור א"ס שורה בחכמה בחי' שלמעלה מהשתל'. גם ז"א תפארת בריח התיכון עולה עד הכתר קדוש ו' העולה בבחי' קדש. ולכן נאה לומר עשרו השמים מספרים משא"כ בי"ע ארץ עפר דומם פחות מלקבל החכמה. ואין השגתם מגעת רק בבחי' מלכות כמ"ש בד"ה רני ושמחי דרוש השני בפי' וצדקתך ירננו כו'. אבל אצי' חכ' דא"ס אלא שא"ס מרומם מבחי' חכ' מ"מ החכמה כח מ"ה השגת

ועכ"ז: כ"ה גם בהנדפס. ובכת"י ב': ועד"ז.

הביטול. מפתחות הפנימית ונק׳ משל הקדמוני כמ״ש ע״פ ויצום אל בנ״י ובד״ה לבסומי בפוריא דרוש השני. ומשה נגש. מבן עשרים שנה. וזהו מדינה זו נאה לומר עשרו של מלך מל׳ דא״ס. כמו שלמה שנאמר בו ויתן את הכסף כאבנים לזה נאה לומר הבל הבלים. והנה התורה היא מבחי׳ שמים ונק׳ מדינה שהוא דר בה אורייתא היכלא עילאה דקוב״ה, היכלות דאו״א. משא״כ ח״י אלף עולמות היכלות דזו״נ שאט בהן דרך העברה. ע״כ ע״י התורה יוכל האדם לבוא לבחי׳ השמים מספרים. דהיינו כמארז״ל ע״פ והיו הדברים האלה כו׳ מתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והי׳ העולם. וזהו השמים כסאי. הכסא אגדל. גדולתי למעלה מגדולתכם. והמורה על הגדולה זהו הכסא בחי׳ תורה וע״י יתיב. גילוי רצון העליון נק׳ אחוריים לגבי פנימיות והוא עונג העליון. עכ״ה.

ג) **והארץ** הדום רגלי. רגל הוא כנס״י ויש מעלה יתירה ברגל מה שאין בראש שהרגלים הם המהלכים כו׳ נעוץ סופן כו׳ ולכן ישראל נק׳ לי ראש (הג״ה, עמ״ש בד״ה אני דפ׳ ציצית בענין בשעה שישראל אומרים אישר״מ כו׳ ומ״ש סד״ה קול דודי בענין ומקפץ על הגבעות, עכ״ה) ולהיות הדום לבחי׳ רגל להגביהם זהו ע״י והארץ שהם מצות מעשיות וה״ע וצדקה תרומם גוי כו׳ (הג״ה, שיהו בבחי׳ כי מי גוי גדול כו׳, עכ״ה). וביאור הענין יובן ע״פ הקדמה אחת והוא במה שנעוץ תחב״ס וסופן בתחלתן כו׳. דהנה אנו רואים למטה באדם התחתון ענין זה דנעוץ סופן בתחלתן ותחב״ס להיות כי הרגל מעמיד את הראש וגם ע״י סם רפואה ידוע שעושין לרגל כדי שירפא דוקא הראש מפני שיש להן שייכות וקשר וחיבור בגידים זע״ז כו׳. והנה מה שמתרפא הראש ע״י רפואת הרגל הענין הוא דניתוסף ונתרבה אור השכל להיות משכנו ביתר שאת בכלי המוח כי בתחלה שהי׳ איזה קלקול בכלי המוח עד שמפני זה הי׳ גרעון אור השכל שלא האיר כ״כ במוח לפי שהכלי מונע את האור כשאין הכלי זך ובהיר כל צרכו כידוע מפני שאז לא יוכל לקבל האור בכי טוב וכשניתקן הכלי ממילא יתיישב בו חלקי האור בכי טוב. ומה שהארת אור השכל מאיר בכלי המוח בכי טוב נק׳ בשם בירור המוחין לפי שהראש הוא כלי המוחין והמוחין כאשר מתבררים להאיר בהמוח בתוס׳ וריבוי אור זה נק׳ בשם בירור כו׳. והנמשל מזה יובן למעלה בהיות ידוע שההשתל׳ למעלה באצי׳ הוא בבחי׳ אורות וכלים כמו אור החכמה הוא בכלי וכן אור החסד כו׳. והנה מבואר בפע״ח בהקדמה שיש ב׳ מדרגות בי״ס דאצי׳ הא׳ כמו שהן מתחלת אצילותן מהמאציל באו״כ שנמשך להן מן המאציל המשכה תמידית לצורך קיומן העצמי ומה שיסתעף מהן בעולמות כדי סיפוקם בצמצום בלתי תוס׳ וריבוי מכמו שהן בעצם בתחלה כו׳, והב׳ כשאר הן באין בתוספת דהיינו שנמשך להן בחי׳ גילוי אור מהמאציל בבחי׳ תוס׳ וריבוי אור יתר על המידה מכמו שהן מתחלת אצילותן מן המאציל כו׳. ותוס׳ וריבוי הזה הנה אינו בא רק מסיבת המעשה התחתונים בהעלאת מ״נ כו׳ משא״כ מדרגת עצמותם כמו שהן א״צ למעשה התחתוני׳ אלא בתמידית יבוא להן שפעם ממילא כנ״ל בשביל

קיום העולמות כו׳. (הג"ה, וע"ש בפע"ח בההקדמה דבחי׳ זו זהו הנק׳ בשם יחוד וזיווג, ר"ל המתקת הגבורות בחסדים והמשכת והשפעת הדעת באלקות. וזהו ומלאה הארץ דעה את ה׳ ונמשך מבחי׳ והאדם ידע את חוה אדם זהו תשב"כ ידע את חוה היא תשבע"פ, ור"ל ההשפעה מחכ׳ עילאה בחכ׳ תתאה. והנה בחי׳ היחוד הנ"ל נק׳ הילוך כמ"ש במאו"א אות ה׳ סעי׳ יו"ד. וזהו ענין מעלת הרגל שבה ועל ידה דוקא הוא ענין ההילוך דהיינו ע"י הבירורים שמלמטה ממשיכים בחי׳ והתהלכתי בתוככם שהוא תוספת וריבוי האור מסוכ"ע בממכ"ע ע"ד אני אענה את השמים והם יענו את הארץ כדפי׳ בזח"ב יתרו דפ"ה סע"ב, עכ"ה). והנה ענין הבירור הנ"ל עד"מ מאור השכל בכלי הראש שניתוסף ונתרבה כו׳ ה"ז בחי׳ תוס׳ וריבוי אור הנ"ל שאינו בא אלא ע"י מעשה התחתונים, והוא ע"י בחי׳ הבירורי׳ דרפ"ח ניצוצין כו׳ שנק׳ העלאת מ"ן כידוע וה"ז כמשל הנ"ל ברפואה שעושין לרגל כדי שירפא כל הראש שעי"ז ניתוסף האור כו׳ ונק׳ בירור המוחין כו׳. וזהו כל עיקר טעם ענין הידוע דבאתעדל"ת נעשה אתעדל"ע דלכאורה אינו מובן איך יתכן שהנבראים בע"ג שאין להם ערך כלל עם הבורא כידוע שיהי׳ זה ביכולתם לעורר אתעדל"ע שבבחי׳ האצי׳ דהיינו להיות תוספת האורות בכלים כנ"ל. אך הענין הוא מפני ההתכללות דנעוץ סופן בתחלתן ותחב"ס ויש ברגל מה שבראש עד שהראש ירפא ברפואת הרגל כנ"ל. וא"כ ע"י הבירור דמעשה התחתונים יכול להיות ג"כ למעלה בחי׳ תוספת האורות בכלים כמו תוספת המוחין בראש שזהו הנק׳ אתעדל"ע ובחי׳ זו נק׳ רפואה כי כנס"י היא בחי׳ חולת אהבה ועז"נ סמכוני באשישות כמ"ש בפ׳ יתרו בד"ה משה ידבר, (הג"ה ועיין בזוהר פ׳ נח דס"ו ע"ב בפי׳ הפסוק וירפא את מזבח ה׳ ההרוס עכ"ה). וזהו שאנו אומרים ברוך אתה הוי׳, פי׳ ברוך שיומשך האור בכלי בבחי׳ תוס׳ ברכה וריבוי אור כנ"ל להיות יציאת ההעלם לגילוי באתה ביתר שאת וכנ"ל וזהו העלאת מ"נ ומטעם הנ"ל. וזהו שרש ענין והארץ הדום רגלי כו׳ דהנה כנ"י נקרא רגל כנ"ל משום דברא כרעא דאבוה כו׳. והנה מפני שנעוץ תחלתן בסופן דהיינו הראש ברגל כנ"ל ע"כ יש ביכולת כנ"י באתעדל"ת שלהם לגרום למעלה בחי׳ אתעדל"ע שבראש ומוחין דהיינו להיות בחי׳ תוספת וריבוי האור בכלי. אך צ"ל והארץ הדום רגלי, היינו שצ"ל בחי׳ שרפרף שנק׳ הדום להרים ולהגביה בחי׳ הרגל הנ"ל. וזהו ענין אחר והוא משום דגם שנעוץ תחלתן בסופן אבל מ"מ בחי׳ הרגל ירד ונשתלשל מאד בירידות המדרגות למטה מטה כמשל מי שיושב על הכסא שרגליו יורדים ונשפלים למטה ביותר ויוכלו מחמת זה להתחלש כחם כו׳ וצריך שיגביהו אותם דהיינו לסעדם ולתמכם בשרפרף קטן כנ"ל. כך הנמשל למעלה דכמו שירדה כנ"י למטה בגופים גשמי׳ כו׳ כך בחי׳ מל׳ דאצי׳ למעלה יורדת למטה בבי"ע להחיות רוח שפלים כו׳ בירידת המדרגות מאד עד להחיות ג"כ שרים דנוגה דעשי׳ ויוכל להיות שם יניקת הקליפות ביותר וכמ"ש רגליה יורדות כו׳ ועיין מזה בזח"ב פקודי דרמ"א ע"א, שלכן צריך להרגלים העלאה והגבהה למעלה באיזה סעד בכדי שלא ירדו בחי׳ הרגלים למטה כ"כ. וזהו ענין השרפרף הנק׳ הדום רגלי כו׳ והוא בחי׳ תושבע"פ שנק׳ ארץ מטעם המבואר

בביאור הראשון וגם ע״י מצות מעשיות כמ״ש שם הטעם ועי״ז נעשה עליית כנ״י למעלה מעלה וצדקה תרומם גוי שיהי׳ הרגל בבחי׳ ראש מלמטה למעלה כו׳. (הג״ה, וכענין שלש רגלים תחוג לי כו׳ בנהר יעברו ברגל כו׳ למעלה מבחי׳ ונהר יוצא מעדן כו׳, וזהו ענין מהלכים ב׳ בחי׳ הילוך הא׳ מלמעלמ״ט שע״י הרגל נמשך תוס׳ אור במוחין והן נמשכים ומתגלים מלמעלה למטה כו׳ כנ״ל, הב׳ שמלמטה למעלה הרי הרגל בבחי׳ ראש כו׳ וכמ״ש באג״ה בד״ה איהו וחיוהי וגם הקו מאור א״ס המסתיים ברגלי א״ק מאיר מלמטה למעלה בבחי׳ אור חוזר, עכ״ה). ובזה יובן מ״ש בישעי׳ סי׳ נ״ח י״ג אם תשיב משבת רגלך עשות חפציך ביום קדשי וגו׳. שבת קי״ח ב׳ קי״ג א׳ קי״ט א׳ ק״נ א׳. פסחים ס״ח ב׳. ביצה ל״ד ב׳. ובמצ״ד פי׳ דהיינו שלא יצא חוץ לתחום. והענין דמבואר בלק״ת מהאריז״ל פ׳ בשלח בטעם תחום שבת אלפים אמה שהם המקום פנוי שבין הסט״א ובין נהי״מ דעשי׳, היינו כי בשבת נהי״מ דעשי׳ נפרדים מן הקליפות ועולים למעלה בחג״ת משא״כ בחול רגליה יורדות שנה״י דעשי׳ מתקרב למקום הקליפות כו׳ וכאשר עולים נהי״מ בשבת ומתרחקת מהקליפה נשאר חלל ומק״פ ביניהם ובין הקליפה אלפים אמה כו׳ והעושה מלאכה בשבת גורם הכנסת הקליפה למקום החלל ונדבקים בקדושה כמו בחול וזהו ענין מחללי׳ כו׳ ע״ש. ועיין מענין מחלליה בזח״א דף ו׳ תחלת ע״א. ועל אותו בחי׳ החלל הוזהרו בנ״י שלא יצאו בו ברגלם אלא יאספו את רגלם לתוך התחום דקדושה וכמ״ש אל יצא איש ממקומו כו׳ וגם למעלה בחי׳ נה״י נק׳ רגליך וע״ז אמר אם תשיב משבת רגליך שצריך לאסוף בחי׳ נה״י דקדושה להגביהם כלפי מעלה בשבת ולא ירדו כ״כ למטה בבחי׳ חלל דקליפה לגרום להם ג״כ שפע המוחין דשבת כו׳, וע׳ מענין אל יצא איש ממקומו בזח״ב בשלח דס״ג סע״ב ובפ׳ ויקהל דר״ז ע״א דהא מיניה לבר אתר דאלהי׳ אחרים איהו כו׳ ממקומו דא כבוד דלתתא ושם פי׳ דאלפים אמה הם נגד שהמל׳ הנק׳ מקום בנינה משני בחי׳ חו״ג ושרשם מחו״ב הנק׳ אאלפך חכ׳ ובינה, שמחו״ב אין להם יניקה כו׳. ומזה יובן ג״כ דרך כלל על כל פגם וחסרון שנעשה ע״י כל ל״ת כמו לאו דכלאים לא תלבש שעטנז כו׳ וכיוצא שעי״ז גורם ירידת שפע הקדושה להיות משכנה בבחי׳ החלל והפגם דסט״א וכמ״ש ולא תחללו כו׳ וכמ״ש זה הענין במ״א, והוא ע״ד ענין הנ״ל בירידת בחי׳ הרגל למטה כו׳. ומזה יובן ענין והארץ הדום רגלי שע״י קיום המצות גורמים הגבהת בחי׳ רגלי שהם נהי״מ דקדושה שיהיו נפרדים מהקליפות ויתעלו למעלה. וזהו וצדקה תרומם גוי, דפי׳ גוי היינו שיגביה נה״י המרומזי׳ באות ג׳ דגוי שיתכללו בחג״ת בחי׳ זא״ו כו׳, והיינו ע״י צדקה שפי׳ בלק״ת מהאריז״ל בישעי׳ שם שרגל הקוף מורה על רגליה יורדות מות וכשנפרד הרגל מהקליפות נעשה מזה ה׳ וזה מרומז בצדקה שיש בה קוף הא כו׳. וידוע שכל המצות נק׳ בשם צדקה וכמ״ש וצדקה תהי׳ לנו כי נשמור לעשות את כל מצות ה׳ כו׳, היינו כי ע״י קיום המצות נעשה בחי׳ עליות נהי״מ שיתפרדו מהסט״א ואזי יעלו למעלה. ועי״ז גורם עליות כל העולמות למעלה מעלה כמבואר מענין עליות דשבת שהתחלה עליות נהי״מ דעשי׳ וזה גורם גם עליות כח״ב דאצי׳ למעלה כו׳

כמבואר בד"ה את שבתותי תשמורו, הרי שהרגל מגביה את הראש א"כ הראש מקבל מהרגל. וכ"ז ע"י והארץ הדום רגלי שהוא מעשה המצות ותשבע"פ הנקראי' ארץ שהם בחי' הדום להגביה הרגל ע"ד אם תשיב משבת רגלך כו' ועי"ז וקראת לשבת ענג כו' המשכת וגילוי ענג העליון.

קיצור. ענין והארץ מצות הדום להגביה כנ"י הנק' רגל שלא יהי' רגליה יורדות. ותחלה יבאר ענין הרגל שיש בכחה להוליך את הראש או לרפאו כי נעוץ סופן בתחלתן. ויש בע"ס ב' בחי' מה שיש להם חיות קצוב. ותוס' וריבוי האור והוא הנק' הילוך וזה נמשך ע"י אתעדל"ת מהבירורי' וז"ע ההילוך ע"י הרגל. והרפואה לחולת אהבה. בא"י אמ"ה. והתהלכתי. אני אענה את השמים והם יענו את הארץ. ענין שלש רגלים. בנהר יעברו ברגל. אך לפי שרגליה יורדות מחמת חטא עה"ד שנתערב הקליפה בקדושה סד"ה ראה ריח בני. צ"ל הדום רגלי. וזהו אם תשיב משבת רגליך. שיתפרדו נהי"מ מהקליפות. ומרומז בתיבת צדקה מקוף רגל ארוך מה שרגליה יורדות נעשה ה"א.

ד) **ועפ"ז** אפשר לומר בענין המרגלים שהוא ג"כ מלשון רגל היינו מה שירדו ונשלחו לברר ארץ כנען שהיתה בחי' רגליה יורדות. והם היו מבחי' דכורא ע"כ נשלחו לתקן בחי' רגליה יורדות כו' שיהיה ע"ד ויעל אברם ממצרים כו'. עיין בת"א ר"פ יתרו בד"ה בחדש השלישי. ועיין בהרמ"ז פ' שלח פי' ג"כ ענין המרגלים ע"ד הנ"ל. ורגל פירושו חפוש דהיינו העצה שיפשפש במעשיו ע"ד ושם דרך כל השם אורחותיו כו' וכענין יהושע וכלב. וכן בכל אדם בעת עסקיו בעניני עוה"ז ובפרט בבעל עסק הרי מתפשט ע"כ הרגל למטה בק"נ, אלא שכאשר מקיים בכל דרכיך דעהו שלא להתדבק ממש בהם רק ע"ד בא אחיך במרמה, שמה שהוא בחי' אחיך של היצה"ר באכילה ושתי' אין זה רק בבחי' כדי לברר וכמו שאומרים ואספת דגנך בק"ש דוקא עי"ז אח"כ נעשו מה יפו פעמיך בנעלים ועמ"ש ע"פ ואנכי תרגלתי לאפרים בלק"ת ס"פ פנחס שנמשך בחי' אנכי בבחי' רגל היינו במצות מעשיות שיהיו עי"ז בחי' הדום רגלי כנ"ל ועי"ז קחם על זרועותיו ע"ד וצדקה תרומם גוי כנ"ל.

קיצור. ענין המרגלים היה לתקן בחי' רגליה יורדות ולעשות הדום לבחי' רגל. ע"ד ושם דרך. ואנכי תרגלתי לאפרים. עכ"ה).

ה) **אך** הנה עדיין י"ל בענין הנ"ל ברגל משום דנעוץ תחלתן בסופן כו' לכך נעשה ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע כו' דמ"מ היא גופה צריכה טעם למה הענין כך דהראש יצטרך להרגל והגם שאנו רואים בחוש שכך הוא מ"מ י"ל שרש הענין על מה ולמה היתה תחילת הבריאה באופן זה ולא באופן אחר כו'. ויובן זה בהקדים ענין א' והוא בענין התהו ותיקון. דהנה ידוע שבעולם התהו היו האורות בלתי כלולים זה בזה אלא היו הז' נקודות זה תחת זה וז"ש וימלוך תחתיו כמ"ש בע"ח כו'. וביאור הדברים ידוע דהיינו מפני שהי' ההשתלשלות בדרך עו"ע ואע"פ שהעלול צריך לעילתו אבל העילה

א״צ לעלול הימנו כלל וע״כ נק׳ זת״ז שהרי אין העליון כלול מן התחתון כלל כמו כאשר נמשך אור החכ׳ מאור הכתר אע״פ שהחכ׳ מקבלת שפעה מאור הכתר בתמידות אבל אור הכתר איננו מקבל כלל בשום פעם מאור החכ׳ העלול ממנו כו׳, ונמצא אין הכתר כלול מן החכמה כלל וגם החכ׳ אינה כלולה מן הכתר רק במה שמקבלת ממנו שפעה אבל היא נפרדת לדבר מהות בפ״ע אחרי קבלתה, וזהו פי׳ זת״ז והיו ענפין מתפרדין ומחמת זה הי׳ שבה״כ, ובעולם התיקון נעשו בחי׳ פרצופים היינו עד״מ ציור אדם שהראש מצטרך להרגל ומקבל ממנו. ועמ״ש מענין תהו ותיקון בת״א פ׳ שמות בד״ה מי שם פה לאדם ומ״ש במ״א בביאור ע״פ לרוקע הארץ על המים ובביאור ע״פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים בלק״ת פ׳ אמור ומ״ש ע״פ מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה אלקי׳ מראש עד סוף. והנה השבירה הי׳ בבחי׳ הכלים דתהו דוקא ולא באורות כידוע דז׳ נקודות דתהו נסתלקו והכלים שלהם נשברו ונפלו למטה בעולם הבריאה כו׳ ועמ״ש מזה בלק״ת בביאור ע״פ ראשי המטות ולכך נק׳ בשם שבירת הכלים דוקא וידוע דבחי׳ הכלים דתהו היו סיבת שבירתן מפני ריבוי האור ומיעוט הכלים וזהו הי׳ כל עיקר ענין התיקון להיות ריבוי הכלים ומיעוט האור דהיינו שיהיו הכלים רחבים ביותר מכפי ערך האור שבהן, ועמ״ש מזה בביאור ע״פ החלצו מאתכם. והנה הכלים דתיקון נתתקנו ממה שנתברר משבה״כ דתהו דהנה ז׳ הכלים דתהו שנשברו ונפלו ואח״כ התיקון מה שהי׳ יכול להתברר וליכלל באצי׳ נכלל באצי׳ ומה שלא יוכל להתברר וליכלל שם באצי׳ נפל עוד למטה מן האצי׳ והוא בעולם הבריאה ועד״ז מבריאה ליצי׳ ומיצי׳ לעשי׳ כו׳ וכמ״ש במ״א ועיין מזה בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה הנה כתיב לעבדה ולשמרה ושם פ״ב ובסידור בהדרוש ע״פ צו את בנ״י כו׳ את קרבני לחמי ושם בהביאור. ונמצא שהסיבה העיקרית להריבוי של הכלים כ״כ דהיינו שיהי׳ ריבוי ההשתל׳ כ״כ באבי״ע הוא ע״י ענין הבירור דהיינו ע״י מה שנדחה והוברר בחי׳ הפסולת בתחלה לפני האצי׳ ע״כ יכול להיות אח״כ ריבוי הרחבת כלים באצי׳ וכו׳ וכמו שאנו רואים למטה סיבת הרחבת כלים ואברים הוא ע״י סיבת הבירורים דמזונות האדם שנעשה דם והדם נהפך לחיות כו׳ וכמ״ש במ״א. והנה בירורים הנ״ל הן מלמעלמ״ט דהיינו דרך ירידתן של הכלים דתהו ממדרגה למדרגה כנ״ל. אמנם אחר שכבר נפל בירידה אחר ירידה עד ע׳ שרים כו׳ יש עוד בחי׳ בירורים והוא ע״י העלאות רפ״ח ניצוצות כו׳ מלמטה למעלה ומתחלה נברר בעשי׳ ומעשי׳ נברר עוד ועולה ליצי׳ כו׳ ועד״ז עד רום המעלות כידוע ומבואר במ״א בביאור ע״פ מי יתנך כאח לי, ולהיות כן גם יהי׳ סיבת תוס׳ וריבוי האור למעלה ע״י הבירורי׳ שמלמטלמ״ע מאחר שע״י הבירורים שמלמעלה למטה נעשה הרחבת כלים הנ״ל לפי ששרש הדברים שמתעלים מלמטלמ״ע הרי הן בשרשן בחי׳ ז׳ הכלים דתהו שנפלו כנ״ל והוא למעלה במדרגה מבחי׳ התיקון כי הגם שמ״ה מברר ב״ן כו׳ אבל לאחר שנתברר הרי מסיבתו דוקא נעשה הרחבת הכלי כנ״ל, וירידת כל ההשתל׳ למטה כ״כ אינו אלא מסיבת המתברר כנ״ל, והרי שרשו בבחי׳ שם ס״ג דתהו שלמעלה משם מ״ה כידוע ולכך בהעלותו למעלה

יוכל לגרום תוס' וריבוי האור מפני שגבוה הוא יותר מאותו צמצום הראשון שנעשה ע"פ בחי' שם מ"ה המברר ולהיותו בחי' הגורמת הרחבת הכלי וע"כ נמצא באברים בחי' התכללות כמו שנכלל הראש ברגל עד שהרגל יחזיק הראש ויגרום בו תוס' אור כנ"ל וזהו מב' סיבות הנ"ל, והוא אחת לפי ששרש חיות הרגל הי' למעלה מן ראש בתחלה לפי הנ"ל אלא שירד ברגל ע"פ הבירור שמלמעלמ"ט כנ"ל ע"כ מקבל הראש מן הרגל אח"כ בבירור שמלמטה למעלה והוא כמשל הרפואה שעושין לרגל כו'. ויובן דבר זה מבואר היטב, ע"פ הידוע במ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם כו' דמבואר בכהאריז"ל משום דמוצא פי ה' שבמאכל גבוה ממוצא פי ה' שבנפש האדם לכך יחי' את האדם הגם שהאדם יש לו ג"כ מוצא פי ה' במאמר נעשה אדם כו', והטעם הוא לפי שבחי' הצומח גבוה בכלים דתהו יותר משרש בחי' נפש המדברת וע"כ ירד בירידת המדריגה יותר ולכך יחי' את האדם כו' וכמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות. וא"כ לפי הענין הנ"ל בסדר הבירורי' שמלמעלה למטה שנפל פסולת היותר אחרון בעוה"ז השפל, לפ"ז ג"כ מוכרח לומר ששרש העשי' גבוה היה יותר משרש היצירה לפני השבירה וע"כ ירד יותר כו', ובדרך כלל כל העולמות בי"ע הן אשר ירדו יותר מן האצי' שרשם לפני השבירה גבוה יותר וע"כ הוא הסיבה שבחי' הבירורים שמלמטה למעלה מבי"ע גורמים תוספת וריבוי אור למעלה באורות דאצי' מאחר ששרש הנשמות ומלאכים גבוהים היו מן האצי' לפני השבירה כו', וע"ד הנ"ל במאכל הצומח שיחיה את האדם מטעם זה. ועפ"ז יובן יותר ענין הנ"ל בטעם ההתכללות דראש ברגל עד שיתחזק הראש מן הרגל דהיינו לפי שבחי' הבירורים שמלמעלה למטה הנ"ל היינו כענין טעם הנ"ל המבואר בצומח שהוא למעלה באמת מהאדם כו' ואשר מזה יהי' הרחבת הכלים כנ"ל וגם בחי' ריבוי תוס' אור ע"י הבירורים מלמטה למעלה כנ"ל הוא ע"פ המבואר למעלה בטעם שהצומח יחיה את האדם והכל ענין א' וסיבה א' לפי ששרש המתברר גבוה מן המברר כנ"ל ע"כ בעלותו יחי' ויוסיף אור למעלה כו' והרי המלאכים ונשמות שעולין בהעלאת מ"ב הן נכללים בז' הכלים עצמן כמו שהיו קודם השבירה כו'. ובכ"ז יובן שרש הדברים דהארץ הדום רגלי הנ"ל ולמה יהי' נעוץ תחלתן בסופן וסוב"ת מתחלת הבריאה כו' ולמה ע"י אתעדל"ת נעשה אתעדל"ע כו' כי זהו בהכרח ע"פ הנ"ל בענין התהו והתיקון כו'.

הג"ה. קיצור. הטעם שהוסד כן שנעוץ סופן בתחלתן היינו לפי שבחי' סופן שרשם בתהו למעלה יותר. כי בתהו היו זת"ז ע"ד עילה ועלול ומריבוי האור נשברו הכלים והוררו תחלה מלמעלה למטה ומזה נתהוו ע"ס דתיקון. ומה שנפל למטה מתברר עוד מלמטה למעלה ע"י האדם ע' באג"ה סי' כ"ו בד"ה והמשכילים יזהירו. ומה שנפל למטה שרשו למעלה גבוה יותר וזהו שהרגל בבחי' א' גבוה מהראש. ועמ"ש בסידור אחר עלינו לשבח בד"ה ביאור למ"ש בסש"ב פנ"ב נ"ג יעו"ש ג"כ מענין זה. ומכ"ז יובן ג"כ ענין כח המצות מעשיות שנק' הדום רגלי. ועוי"ל כי זהו מפעולת

כח הא"ס שבפעולתו לא יהי' ראש וסוף ויהי' הסוף ראש בבחי' א' כיון שנבראו מכח אין סוף שאין בו מעלה ומטה וראש וסוף ולכן ע"י הארה זו הסוכ"ע יש בבחי' סוף מה שאין בראש. ונמצא מצד ממכ"ע שייך ראש וסוף, אבל מצד שמקבלים חיות מאור הסוכ"ע אין שייך ראש וסוף. ועמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות דבאמת שרש הכלי נמשך מבחי' סוכ"ע דוקא והאור והנשמה נמשך מבחי' ממכ"ע מהקו וחוט יעו"ש. כי הכלי הוא בחי' היש לגבי האור שהוא בלי מה והתהוות היש הוא מבחי' סוכ"ע הכל יכול. וא"כ מבחי' התיקון שעיקרו ענין הרחבת הכלים הוא נמשך מבחי' סוכ"ע ולכן מצד זה בחי' הרגל שהוא ענין ריבוי הכלי יותר מבהראש ע"כ יש בבחי' זו מעלה יתירה מצד שרשה בבחי' הסוכ"ע כו'. וזהו ענין מבלי אשר לא ימצא כו' עמ"ש מזה בד"ה והי' מספר בנ"י. וא"כ בבחי' זו התיקון גבוה מעצמו יותר מעיגולים דתהו שהיו בחי' נפש והיושר דתיקון הוא בחי' רוח שגבוה מהנפש. עכ"ה.

ז) **והנה** כ"ז הוא ענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי. ועתה נבוא לביאור ענין איזה בית אשר תבנו לי. כי הנה כל ענין הנ"ל במה שנעוץ תחלתן בסופן כו' לא יתכן אלא בבחי' אורות הפנימי' דלפי שהאור בתוך הכלי ולהיות כי השבירה הי' בכלים ומהם נעשה ע"י אתעדל"ת מהבירורים בחי' תוס' אור למעלה הנ"ל לכך נעוץ תחב"ס בבחי' ההתכללות כו' ואין זה אלא במה שיש בחי' כלי דהיינו בבחי' נר"נ שיש להם בחי' כלים והן מוחא ולבא וכבדא, אבל בבחי' אורות המקיפים דהיינו כמו חיה יחידה שאין בהם בחי' כלים כלל, (והגם שיש להם ג"כ בחי' שרש התהוות הכלים כידוע אינן נחשבים לבחי' כלים רק בערך עצמן אבל לא לגבי שלמטה מהן), ומאחר שעיקר השבירה הי' בבחי' הכלים דוקא כנ"ל שז' הכלים דז' נקודות דתהו הוא שנשברו ולכך נק' בשם שבה"כ, א"כ לא הי' גם התיקון אלא במה שיש בחי' כלי והוא בבחי' או"פ דנר"נ אבל בבחי' או"מ שאינו מלובש תוך כלי לא שייך בו כלל ענין השבירה וענין התיקון מצד הכלי מחמת אתעדל"ת ולא יתכן בו לומר ענין ההתכללות הנ"ל דנעוץ תחב"ס כו', אלא כך יתכן בו לומר שע"י בחי' התיקון מצד ריבוי הכלים ממילא ומאליו נמשך בחי' אור המקיף ושורה על אותו הכלי וכדוגמת המשכן וכל כליו כשנגמרו שממילא בא ונמשך עליו הענן כבוד ה' מבחי' אור המקיפים וכמ"ש במ"א באריכות וגם נתבאר כמו"כ בביאור ע"פ אני ישנה בענין ואני אפתח לך כפתחו של אולם ובענין תספרו חמישים יום. וזהו ענין סמיכות דברי הכתוב איזה בית אשר תבנו לי כו' למאי דקאמר השמים כסאי והארץ הדום רגלי דהיינו שבא לפרש עוד אחר שרומז ענין ההתכללות דנעוץ תחלתן כו' במה שא' והארץ הדום רגלי וכנ"ל לפי שכ"ז אינו אלא בבחי' או"פ לכך תלוי במעשה התחתונים דוקא ומטעם הנ"ל, אבל בהמשכת המקיפי' אינו תלוי כלל במעשה התחתוני' אלא מאליהן באין כשיש בחי' כלי למטה, א"כ איזה בית אשר תבנו לי פי' איזה בחי' אור מקיף אשר יהי' תלוי המשכתו בידכם ולהיות אתם הבונים אותו אלא מעצמו יבוא וכמו שא' בסמוך ואל זה אביט כו' וזה

ידוע דהבית הוא בחי' כלי לאור המקיף דוקא ולכך נק' התפלה בשם בית דוקא וכמ"ש כי ביתי בית תפלה יקרא כו' מפני שבברכות ש"ע באומרו ברוך אתה ה' נמשך ממילא בחי' המקיף ומטעם הנ"ל. (ועמ"ש עוד מענין בית בד"ה ויגש אליו יהודה ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש השני).

ואל זה אביט אל עני ונכה רוח. פי' אביט ממילא אביט להמשיך אור המקיף בבחי' ההבטה ומטעם הנ"ל. והטעם שההבטה נק' בשם אור מקיף, הנה מבואר הוא בביאור הראשון באריכות לפי שבחי' כח הבטת העין בא ונמשך דוקא בבחי' עיגול בהשואה א' מכל צד בפ"א יחד (שהראיה וההבטה מקיף כל הדבר מראשו ועד רגלו). ואמנם אין ענין אור המקיף שאומר בכאן בבחי' ההבטה מצד ההבטה עצמה אלא מצד בחי' התענוג שיש בהסתכלות והבטה וכמ"ש עיניך יונים עד"מ היונים שיש להם תענוג בהבטתם והסתכלותם זה בזה כו'. ויובן הנמשל מזה ע"ד מ"ש באד"ר באסתכלותא דז"א במצחא דא"א מקבל ש"ע נהורין ובאסתכלותא דאנפין ק"ב נהורין כו' (ועמ"ש מזה ע"פ חכלילי עינים מיין וע"פ ועשית ציץ וע"פ ואתחנן גבי ואראה את הארץ). והיינו שמקבל הארת המקיפי' שבבחי' גלגלתא דא"א המקפת כו' כי אותו בחי' ענג העליון כשמסתכל למטה בז"א וכן מהסתכלות ז"א אליו במצחא כו' בזה ההארה דכתר דא"א נמשך למטה ואזי ממילא נמשך בחי' הביטול בכלים דז"א ונקרא אז בשם עני ונכה רוח דל"ל מג"כ. וגם י"ל עני זהו מ' בחי' סיהרא, ונכה רוח הוא ז"א, ועמ"ש בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני פ"ב בענין חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו כו', ומ"ש ס"פ עקב סד"ה ארץ הרים ובקעות בפי' חסד דמ"ה כו' ונק' חסד לאברהם וארז"ל פב"ת דאבות רוח נמוכה כו' מתלמידיו של אברהם אבינו כו'. וביאור הדברים הנה תחלה יש להקדי' התורה והמצות. דהנה שרש התורה והמצות הוא בבחי' הכלי' דז"א דוקא, בהיות ידוע דשית סדרי משנה סדר זרעים במדת החסד וכו' וכיוצא בזה בכל מצוה ומצוה הנה היא בחי' כלי מיוחדת בפרט להיות בחי' כלי למעלה באצי' (ועמ"ש מזה בבה"ז פ' וישלח ע"פ המאמר כי ישרים דרכי הוי' כו') והרי ידוע דרמ"ח מ"ע רמ"ח אברים כו' ואפי' אהבה ויראה שבתפלה אע"פ שהם מדות התפעלות רוחניות עכ"ז אינם רק בחי' כלים לגבי אור האצי' שבהם ועל ידם יתגלה אור האלקי וכו' כי הכלל הוא דכל מה שנמשך ונתפשט שרשו מחכמה ולמטה כבר הוא בבחי' כלי כי מחכ' ולמטה מתלבש בכלים וכמו שידוע דנר"ן מלובש בכלים כו', אבל מחכמה ולמעלה דהיינו בבחי' הכתר דיחידה אין שם בחי' כלי כנ"ל (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה כו') ומאחר דאורייתא מחכ' ולמטה נפקת בהכרח שהתלבשותה היא בבחי' כלי כו'. וזהו שנק' עני ונכה רוח באסתכלותא לגבי א"א כו'. כי פי' עני יתפרש בב' דרכים, הא' עני מן הדעת (ועמ"ש מזה בבה"ז פ' תשא גבי והדל לא ימעיט) הב' עני מן המצות. ושניהם אמת, כי בהיות בא לגבי בחי' הארת אור הכתר דשם הוא למעלה מעלה מן הדעת המלובש בכלי המדות אוי"ר כנ"ל (וא"כ זהו ע"ד אדם ובהמה וארז"ל אלו בני אדם הערומים בדעת כאדם (הראשון) ומשימים א"ע כבהמה

(דכאי רוח) ועמ״ש מזה בד״ה וילך ראובן בימי קציר חטים. ועד״ז יובן ענין שבחי׳ אדם העליון שהוא ז״א נחשב בחי׳ עני ונכה רוח באסתכלותא לגבי א״א. ויובן זה עוד ע״ד שבכל עליות המ׳ נעשית תחלה בבחי׳ נקודה תחת היסוד שהוא הביטול בתכלית אז יוכל להיות העליה אח״כ. ועד״ז יש ג״כ בז״א כדי שיומשך לו מוחין דגדלות עליונים דהיינו מבחי׳ ולגדולתו אין חקר צ״ל בבחי׳ הביטול גדול בתחלה כמ״ש בביאור ע״פ שימני כחותם פ״ב. ועמ״ש בד״ה מראיהם ומעשיהם מענין עליות הנשמות מגעה״ת לגעה״ע הוא ע״י הביטול ועמ״ש בד״ה ושם אחיו יובל כו׳ ועד״ז יובן כו׳) וגם שם הוא למעלה מעלה מבחי׳ הכלים דמצות לפי שאין המצות מגיעים כלל לשם מצד אתעדל״ת וכמ״ש אם צדקת מה תתן לו כו׳ וכמ״ש ואתחנן אל ה׳ כו׳ ופי׳ הה״מ ז״ל לשון חנם בלא מצות כי הארת הכתר הוא מקור התורה והמצות ולא שיהיו בחי׳ כלים דמצות תופסים מקום שם שהרי הוא למעלה מבחי׳ הכלי כנ״ל, וגם אין כלי האוי״ר תופסים אותו כי איננו נתפס בגבול כלי האהבה כו׳, ולכך נק׳ ז״א בעלותו לשם בשם עני ונכה רוח משום דלית לי׳ מגרמי׳ כלום לא בבחי׳ כלים דדעת באוי״ר כו׳ ולא בכלים דמצות וע״ד דוגמא אדם שאין לו במה להחשיב עצמו באיזה דבר מה לא בדעת תורה ולא במעשה המצות כו׳ מפני שהוא שם כאילו אינו במציאות דבר מה כי הוא מתבטל מכל מה שהי׳ כלול תחלה באורות וכלים כו׳, ולכך נק׳ עני מן המעשה וכמ״ש זה עני קרא כו׳ ונכה רוח מן המדות כו׳ רק וחרד לדברי פי׳ לפי שאינו יכול להשיג הארת הכתר רק באסתכלותא כו׳ ולא ע״י הדעת ולא ע״י מעשה המצות כו׳, א״כ אין לומר ענין נעוץ תחלתן בסופן הנ״ל עד שמחמת אתעדל״ת יהי׳ אתעדל״ע כנ״ל, אך מהיכן יהי׳ נמשך אור אתעדל״ע אין זה מצד מעשה התחתונים כלל אלא מצד בחי׳ הביטול בלבד יוכל להגיע להיות אתעדל״ע באה מצד עצמה בבחי׳ המשכת מקבל כנ״ל וכמ״ש ואל זה אביט באתעדל״ע בהבטת המקיף אל עני דלית לי׳ כלום כו׳ רק וחרד לדברי בבחי׳ הביטול במציאות בלבד כענין חרדה שמסלקת את הדמים (הג״ה. ולכן גם במ״ת נאמר ויחרד כל העם כו׳, וכן בשופר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, והיינו שע״י חרדה וביטול זה יומשך בחי׳ ואל זה אביט כו׳ וחרד כו׳, עכ״ה) והוא מפני עוצם רוממות הארת הכתר לא יומשך על איזה ענין יש ודבר מה מוגבל, רק במה שהוא בבחי׳ ביטול להיותו בבלתי הגבלה כו׳ וכענין כריעות והשתחוואות שבתפלה וכמ״ש למעלה בביאור הראשון (וזהו מי אל כמוך כו׳ לשארית נחלתו, למי שמשים א״ע כשיריים דוקא). ובכ״ז יובן ג״כ הטעם שאז נאמר לא הביט און ביעקב כו׳ ה׳ אלקיו עמו כו׳, לפי ששרש י״ג מדה״ר אל רחום כו׳ ורב חסד נושא עון כו׳ הוא דוקא בבחי׳ הכתר דא״א על ידי בקיעות הי״ג תיקונין כידוע ומבואר באד״ר, ולפי שגם משם שרש המשכות המצות דתרי״ג מצות דאורייתא הן בחי׳ תרי״ג ארחין כו׳ והוא עיקר שרש התורה והמצות ע״כ בהיותו ההארה והמשכה משם ירבה לסלוח העון ושם מקור הסליחה כו׳ מפני ששרש המ״ע ול״ת נמשך מחכמה ולמטה כנ״ל אם לעשות כך ולא כך כנ״ל בענין אורייתא מחכ׳ נפקת כו׳, אבל למעלה מזה הוא בחי׳ שלמעלה מאתעדל״ת

של מעשה המצות ולכך משם מקור הסליחה להיות נושא עון ועובר על פשע כו' לפי שאינם תופסים מקום כלל וכמ"ש אם צדקת כו' וכמ"ש במ"א, ולכך משם נא' לא הביט און ביעקב כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ לבבתני אחותי כלה פ"ב, והיינו שהמשכה זו נמשך מבחי' עינא פקיחא דא"א דלית שמאלא בהאי עתיקא, משא"כ בז"א הם בחי' חו"ג ימין ושמאל, אבל למעלה בא"א הכל ימין, ועד"ז ארז"ל ספ"ג דפסחים בפי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו' כולו הטוב והמטיב כו' ע"ש והיינו לפי שיהי' גילוי א"א, ולכן נאמר בזכריה סי' ט' גילי מאד כו' עני ורוכב על החמור היינו כדי להיות בחי' ואל זה אביט אל עני כו', וענין רוכב על חמור ועל עיר יובן ממ"ש ע"פ אסרי לגפן עירה כו'. ועיין מענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי בגמרא פ"ב דחגיגה דף י"ב סע"א ודף י"ד ודף ט"ז ע"א. פב"ת דברכות דף נ"ט ע"א. וברבות פ' בראשית ספ"א פ' בחוקותי פל"ו. ובזח"ב פקודי דף רמ"א א'. ומענין איזה בית עיין ברבות נשא פי"ב קרוב לר"פ דף רמ"ו ג' בשעה שאמר הקב"ה ועשו לי מקדש כו' אמר משה כו' הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו' ואומר השמים כסאי כו' ע"ש. ובסנהדרין פ"ק דף ז' ע"א. ומענין ואת כל אלה ידי עשתה ברבות בראשית פי"ב ועיין ברבות ויקהל פמ"ח מענין ג' בחינות אלה יעו"ש. ומענין ואל זה אביט אל עני ברבות משפטים פל"א קרוב לס"פ ע"פ את העני עמך. וע' עוד מענין השמים כסאי והארץ כו' בזח"ב פ' יתרו דף פ"ה סע"ב תרומה דף קנ"ח סע"א. זח"ג פנחס דף רמ"ח ע"א ודף רמ"ג סע"ב פ' שופטים דף ער"ה א'. ת"ז בתחלתו דף א' ע"א. ועיין בשל"ה ר"פ תרומה.

ביאור ע"פ כי כאשר השמים כו'

הנה השמים בחי' תשובה עילאה, כסאי הוא השפלת הגוף והמדות, הנה אי' בתיקונים שבאצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון, הנה נר"נ יש להם בחי' כלים היינו שהם בחי' אור פנימי שמתלבש בכלי נשמה במוח ורוח בלב כו' ובחי' חי' יחידה אין להם בחי' כלים כ"א הם בבחי' מקיף לבד והם ב' מקיפים למד מם דצלם (וכמ"ש בע"ח שער העקודים פ"ה במה"ק וצ"ע במה"ב שם דמשמע שיש בחי' חי' יחידה ג"כ פנימים לבד ב' מקיפים הנ"ל דחי' יחידה וע' בשער מ"א פ"ז דבשער היחודים רפ"ח). ויובן עד"מ באדם אנו רואים שיש ב' בחי' אור וכלי בחכמה שבמוחו וגם לבוש דהנה הכח השכלי המשכיל על כל דבר חכמה אינו מעצמות הנפש ממש כ"א הוא בחי' התפשטות הנפש ולכן יש בו שינוים פעם היא בגדלות ופעם לא כן שמוחו ושכלו אינו זך וצלול כ"א מבולבל כו' והנפש עצמה אין שייך בה שינוים אלא שכח השכל הוא בחי' כלי שמקבל השפע הנמשך לו מהנפש

והנפש הוא האור המאיר בתוך הכלי שהוא כח השכל (ועמ״ש מזה בתו״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו כו׳ ומזה י״ל שיובן ענין אוירא דע״ג מו״ס שי״ל שזהו האור המאיר לתוך כח השכל כמ״ש מזה בביאור דהחלצו, הגם שאנו מדברים בחכ׳ דאצי׳ מ״מ י״ל שעד״ז יובן ג״כ במו״ס) והדבר חכמה שמשכיל הכח השכלי כמו חכמת התכונה ודומיה מה שמבין איזה דבר פרטי, זהו רק בחי׳ לבוש שמלביש את כח השכל, וכמו״כ עד״מ בענין המדות כח האהבה מה שמתאוה לאיזה דבר וכן כח החסד הוא בחי׳ כלי להנפש ע״ד הנ״ל בכח השכל וחיצוניות המדה מה שגומל חסד והיא השפעת החסד זהו בחי׳ לבוש (וכח החסד נק׳ חיצוני׳ הכלי לגבי כח האהבה שהוא פנימי׳ הכלי כמ״ש במ״א) אף שלכאורה נראה שהתהוות המדות הוא רק מהשכל כי לפי שכלו יהולל איש, באמת זה אינו דמ״מ הם ג״כ כלים להנפש ואור מהנפש נמשך ומאיר בהם רק שהם רחוקים יותר מהנפש ומקבלים מהנפש ע״י אמצעות חב״ד שדרך המוחי׳ נמדד ונמשך השפע ואור הנפש להכלים שהן המדות כו׳. נמצא כלל העולה שכל עשר בחינות חב״ד ומדות הם רק כלים של הנפש והיא הנפש היא האור המאיר בתוכן, אך בענין השכל יובן הדבר היטב יותר ממה שיובן בענין המדות וכנ״ל וכמ״כ יובן עד״מ למעלה ענין חיוהי וגרמוהי שהן בחי׳ אורות וכלים פי׳ גרמוהי כלים דאצי׳ כמו עד״מ המדות דאצי׳ הם רק בחי׳ כלים של המאציל א״ס ב״ה כמאמר אליהו חסד דרועא ימינא כו׳ שהם נק׳ בחי׳ גוף לגבי האור הנמשך ומתלבש בהן מא״ס ב״ה (ע׳ בע״ח שמ״א פ״ז) והאורות נק׳ חיוהי אך המאציל א״ס ב״ה הוא למעלה מעלה מבחי׳ אור ולא כמו במשל בנפש שהנפש עצמה היא האור המאיר בתוך הכלים (ולכן נקראת נפש המשכלת שהיא האור המאיר בתוך כח השכלי שהוא ראשית העשר בחי׳ כלים הנ״ל ועמ״ש בד״ה וידבר דעשה״ד) משא״כ א״ס ב״ה הוא למעלה מעלה (מבחי׳ אור של הכלים וזהו ישת חושך סתרו שהוא למעלה אפי׳ מבחי׳ או״מ כו׳) רק שממנו נמשכים האורות וזהו ענין איהו וחיוהי, איהו היינו עצמות המאציל חיוהי הם האורות גרמוהי הם הכלים, והנה זהו הכל בחי׳ נר״נ שהם בחי׳ אורות המתלבשים בכלים כנ״ל בענין המשל אבל חי׳ יחידה אין להם בחי׳ כלי להתלבש בה כ״א הם בחי׳ מקיפים.

קיצור. ענין נר״נ יש להם כלים היינו כח השכל הוא כלי והשכל שמשכיל הוא לבוש להכלי, ואמנם האור הוא הנשמה הנמשך בכח השכל ועד״ז הרות במדות כמ״כ למעלה זהו ענין חיוהי וגרמוהי כי למעלה גם האור אינו רק הארה מעצמות, והנה חי׳ יחידה הם אורות מקיפים שאין להם כלים.

ב) **ועתה** צ״ל ענין השמים כסאי, דהנה ידוע שבאמת עצמות אור א״ס ב״ה לאו מכל אילן מדות דאצי׳ איהו כלל ואצילות המדות הוא כדי לאנהגא בהון עלמין. אך צ״ל כיון שהמדות דאצי׳ נק׳ עכ״פ גופא לגבי אור המאיר מא״ס ב״ה ואין ערוך כלל המדות שבנבראים דבי״ע לגבי המדות דאצי׳ כמו שאין ערוך הגוונין אדום ולבן גשמיי׳ לגבי המדות חו״ג רוחני׳ שבנפש האדם שהרי גם הגווני׳ מורים על בחי׳ המדות חו״ג, שנמשכו ממש ממדות עליונות בהשתלשלות רבות עד שנעשו למטה בחי׳ גוונין גשמיים

גוון לבן נמשך ממדת החסד וגוון אדום מגבורה וכמ"ש בפרדס בשער הגוונין, וכן כסף וזהב גשמיי' מורים על חו"ג שנמשכו בהשתלשלות רבות, והרי עכ"ז נראה בחוש שאין להם ערוך ודמיון לגבי מדות חו"ג רוחניים שבנפש האדם דמה דמיון גוון לבן לגבי החסד והאהבה כו' כמו"כ ויתר מכן אין ערוך המדות רוחני' שבנפש לגבי מקורם המדות דאצי' שנבראו מהן נר"נ שבאדם, שהרי מה שנק' הקב"ה רחמן א"א לומר שהוא מעין ואופן הרחמנות שבאדם שהוא בחי' התפעלות ממש אבל הקב"ה כתי' ביה אני הוי' לא שניתי ואין שייך בו ית' התפעלות ושינוי כ"א בחי' הרחמים שלמעלה הוא באופן ומהות נעלה לאין קץ ממהות הרחמים שבנבראים, לכן גם הנביאים לא השיגו רק עד בחי' נו"ה שהוא תולדות של המדות ולא יוכלו להשיג המדות עצמן וגם מה שהשיגו בחי' נו"ה היינו ע"י התלבשות גמור בבריאה כו' וגם מרע"ה שזכה להשיג בחי' המדות עצמן היינו ג"כ רק בחי' אחוריים וכמ"ש וראית את אחורי כו', וא"כ לפ"ז צ"ל איך יכול להתהוות בחי' ג"ע יושבין ונהנין מזיו שהוא תענוג של הנבראים, איך יומשך זה מהמדות דאצי' שאין ערוך כלל השכל והתענוג והמדות שבנבראים אל המדות דאצי' וכמ"ש במ"א ע"פ ואנכי עפר ואפר. אך הענין הוא דהנה מבואר בע"ח שמ"א שיש פרסא ומסך המבדיל בין עולם האצי' לבריאה ומה שנמשך מהמדות דאצי' בבריאה היינו הארה שלהם שעובר דרך המסך הנ"ל (וע' בע"ח שמ"ז פ"א בש' הרר"ג הלוי) ולא העצמיות המדות וע"כ דוקא הוא שיכול לימשך מהם ג"כ השפע בג"ע לנשמות הנבראים, וזהו השמים כסאי פי' כמשל אדם שיושב על הכסא שנשפל בחי' אחוריים של הגוף לישב על הכסא וגם עי"ז נשפל ראשו שכשעומד ראשו ומוחו גבוהים מן הארץ וע"י הישיבה נשפל קומתו כך הוא ענין פרסא הנ"ל שנק' כסא שבו ועל ידו נמשכים ונשפלים המדות דאצי' הנק' גופא ועובר ונמשך הארתם בהפרסא להאיר בבריאה כדי שיתהוו מזה תענוג נברא (ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו.

קיצור. כיון ע"ס שבנבראים אין ערוך כלל לגבי מהות ע"ס דאצי' איך אפשר שמע"ס דאצי' יומשך ויתגלה הג"ע לנשמות דבי"ע אך זהו ע"י הפרסא שבין אצי' לבריאה והיא הנק' כסא).

ג) **והנה** בחי' כסא הנ"ל נמשך מבחי' שמים פי' שמים הוא ת"ת דאימא שת"ת נק' שמים שכלול מאש ומים שהם חו"ג, וגם שמים הם מקיפים והיינו תפארת דאימא שנעשה כתר לז"א אשר בחי' כתר הוא יחידה שהוא בחי' מקיף, והמקיף דיחידה הוא מקיף הראש והרגל בהשוואה א' כמ"ש בע"ח שער העקודים פ"ה בהג"ה ממה"ק שלכן נק' יחידה כו' ולכן כמו שמקיף על חב"ד דז"א מלמעלה עד"מ כך הוא מקיף ג"כ מתחת רגליו מלמטה ולכן ממנו נמשך ג"כ הפרגוד והמסך שבין אצי' לבריאה (וכמ"ש בע"ח שמ"א שהמסך הוא החשמל שנמשך מבחי' בינה ומבואר בהרמ"ז ס"פ יתרו בדף ע"ח שסוד החשמל הוא בת"ת בין דאי' בין דז"א, נמצא שהמסך הנ"ל נמשך מת"ת דאימא וזהו השמים ממש כסאי, אלא שמ"מ מבואר שם בע"ח פ"א ואל תטעה לומר כי זהו האור המקיף כו' ע"ש דהמסך הוא החיצוניות דת"ת

דאימא ואמנם היחידה והמקיף דז"א הוא עצמיות ת"ת דאימא ומ"מ המקיף עצמו הוא הגורם להיות בחי' כסא ומסך הנ"ל ולכן המסך הנ"ל נק' רקיע כנודע מענין יהי רקיע כו' ויהי מבדיל כו', ולכן נק' ג"כ ג"ע מתיבתא דרקיע לפי שהתענוג הנמשך בג"ע נמשך ע"י בחי' רקיע הנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת כו', ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ ביום השמיני שילח. אך קשה דאיך נאמר דבחי' פרסא הנ"ל נק' כסא והוא ענין הרקיע שעל גבי ראשי חיה דהא כתי' וממעל לרקיע דמות כסא הרי דהרקיע הוא בפ"ע והכסא ענין בפ"ע, ואמנם בזוהר פ' נח דע"א ב' שפי' שם פסוק זה פי' המק"מ דהרקיע הוא המסך שבין בריאה ליצירה וא"כ לפ"ז שפיר י"ל שהכסא הוא המסך שבין אצי' לבריאה וע' בזהר ח"ב דרי"ז סע"א ובמק"מ שם משמע דמל' נק' כסא ובינה נק' כסא עילאה טמירא והיינו ע"ד מ"ש לקמן שכמו"כ יש ג"כ פרסא למעלה כו' וכענין מ"ש בזוהר ח"א דכ"ט ע"ב וד"ל ע"א בענין מבטן מי יצא הקרח כו', וע' בזהר ויגש דרי"א ע"א ובמק"מ שם דפי' כסא תנה"י דמל' דאצי' שנעשו נשמה לכח"ב דבריאה כו' ונת' מזה במ"א ובסדור אחר עלינו לשבח בד"ה ביאור למ"ש בלק"א ומ"מ קרובים הדברים הכל למ"ש כאן, וכמ"ש בע"ח שער כסה"כ ובמ"ח מסכת הבריאה ספ"ב שמאור המתנוצץ מכח"ב דאצי' בתנה"י דעתיק דבריאה (הפשט כסא כבוד ע"ש הרי כנ"ל בענין השמים כסאי שהכסא נמשך מבחי' מקיף עליון שהוא כתר דאצי' כו', ופי' זה בענין כסא א"ש עם מ"ש בזח"א דע"א סע"ב דהכסא הוא תושבע"פ וכמ"ש בתניא פנ"ב ומהו הלבוש כו' ועל הכסא כמראה אדם הוא תשב"כ, אך זהו אינו כפי הנדרש כאן בענין כסא) והוא ג"כ הגורם שנשפל הגוף בבחי' אחוריים לישב על כסא ומאירים המדות שיוכל להיות בחי' השפעת חסדו בג"ע בחי' זיו כו', וזהו לא יגרע מצדיק עיני ואת מלכים לכסא ועמ"ש ע"ז בזח"א קסד"א ועמ"ש בת"א סד"ה השמים כסאי דעין הוא בחי' מקיף עליון והיינו שמזה נמשך להיות ואת מלכים לכסא כו' וזהו נכון כסאך מאז וארז"ל בב"ר פ"א שקדם לברה"ע והיינו כי עולם הוא ז"א ו"ק ושרש הכסא נמשך מהמקיף דיחידה וכו' וגם תשובה קדמה לעולם כי היא בחי' המקיף דיחידה וזהו שארז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסה"כ, וע' בזהר בשלח נד"א בפי' אז שהוא נהירו דעתיקא ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שילח בפי' אז תשמח כו' וזהו ג"כ מ"ש כסא כבוד מרום מראשון פי' שהוא רם וגבוה מבחי' ראשון כי נלקח מאז שהוא בחי' קדם כי ראשון היינו שיש שני לו וכו' והוא מגדר השתל' משא"כ בחי' קדם ועמ"ש ע"ז בזהר ח"א דקי"ב א' במ"ה, וע' במד"ר בשלח פכ"ה ע"פ הוא מרומים ישכון כו' כסא כבוד מרום מראשון כו' ע"ש, ובז"ג ח"א דל"ח ע"ב פי' דשכינתא עילאה איהי כסא כבוד מרום מראשון דאיהי מל' וכמ"ש ברע"מ

בגיליון הכת"י: בע"ח שמ"ז מל' בוקעת המסך ממש רק ז"א כו' וזהו דדוקא לצורך תוס' אור בג"ע מז"א הוצרך להיות השמים כסאי ואמנם מסיק שם שע"י המסך והבקיעה מתמעט גם אור המל' ומ"מ עיקרו בשביל ז"א כו' דשם אינו בוקע כלל. כ"ז אינו שייך לפנים.

פ' נשא דקכ"א ב' ותרי כרסיין אינון כו' והיינו בינה ומל' וכמ"ש במק"מ ס"פ מצורע דבינה נק' כורסייא יקיריה, ויובן זה ע"ד מה שיתבאר בסמוך שכמו שיש פרסא בין אצי' לבריאה כמ"כ בין כתר לאצי' וי"ל שזהו ענין שבינה נק' כסא כי התגלות עתיק בבינה משא"כ מבינה ולמטה יש פרסא מפסיק אשר זהו ענין רקיע דע"ג חיוון עילאין שהם חג"ת דאצי' כמ"ש בזהר ויקהל דרי"א ע"א אית רקיע ואית רקיע וזהו"ע מבטן מי יצא הקרח וכמ"ש מזה בסדור ע"פ הנותן שלג כצמר, ובנפש ב' בחי' אלו שהם שכינתא עילאה ושכינתא תתאה מבואר בד"ה שה"ש) והנה גם בין אריך לאצי' יש ג"כ בחי' פרסא ת"ת דאריך כתר לאו"א (וע' בזח"ב תרומה קס"ה ב' בההוא פרוכתא כו') והנה המשכת בחי' השמים כסאי הנ"ל הוא ע"י תשו' עילאה בכל מאדך רעו"ד שזהו בחי' הכתר דכנס"י שהוא בחי' יחידה (ועמ"ש בביאור ע"פ מקושש שזהו דוקא נק' עושין רצונו של מקום כו' וע"ש דבחי' מאדך נק' כתר דע"ק) שמתוקף רצון זה שמעומקא דלבא אזי אין יוכל להיות במוחו שום הרהור ורצון אחר ע"כ נק' יחידה שאין בלבו אלא אחד, והוא כמו עד"מ כשמוליכין את האדם לדון דיני נפשות אין לו שום מחשבה ורצון א' רק לדבר זה להציל נפשו כו' שרצון זה לפי שנוגע לעצמיות נפשו ממלא כל כחו ולבו ומקיפו מראשו עד רגלו עד שא"א ליכנס במוחו שום רצון אחר, משא"כ ברצון שאינו נוגע כ"כ עד מיצוי הנפש ממש אע"פ שנוגע לו הרבה כמו שיעסוק בפרנסה כרצונו אעפ"כ יכול להיות אצלו רצון אחר, ועד"ז יובן ענין בחי' יחידה באלקות שנגע כ"כ הרצון עד הנפש ממש ועד בכלל עד שאין לו שום רצון אחר כלל וכלל מעניני עוה"ז כו' וע"ז נאמר מכפירים יחידתי, לכן עי"ז ממשיכים ג"כ למעלה בחי' יחידה וכתר דז"א שיהי' השמים כסאי ולכן פעם נק' בחי' תשובה עילאה בינה ופעם נק' כתר היינו ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א (ועד"ז נק' שער החמשים דבינה בשם כתר וכמ"ש במ"א וכן נת' בזהר ויקרא דט"ו ע"ב ודי"ו ע"א דתשובה הוא דאי' שורה על ז"א כו' וע"ש בענין עד די כורסיין רמיו ובענין כי גדול מעל שמים חסדיך וע' בזהר פ' וירא דק"ז ע"ב בשעתא דרישא חוורא אתקין כורסייא ע"ש במק"מ דהכסא לז"א נמשך ע"י א"א כו', גם י"ל דהרמ"ז פ' במדבר דקי"ח פי' מלך הכבוד היינו א"א המלובש באבא הנק' כבוד וא"כ לפ"ז כסא הכבוד היינו בינה היכל קד"ק דאצי' ע' זח"ב יתרו סז"ב וממנה נמשך ג"כ בהיכל קד"ק דבריאה וזהו"ע בינה מקננא בכורסייא ועי"ז נמשך תוס' אור בג"ע כי ולתבונתו אין מספר כתיב משא"כ על בחי' מל' נא' המוציא במספר צבאם וע"י כורסייא נמשך בג"ע מבחי' בינה ולתבונתו כו' וזהו שבינה ותבונה נק' העוה"ב.

קיצור. והנה כסא ופרסא הנ"ל שרשה נמשך מת"ת דאימא שהיא כתר לז"א המקיף ונק' יחידה וגם בין א"א לצי' יש ג"כ פרסא שנמשך מת"ת דא"א שנעשה כתר לאו"א והוא נמשך ע"י תשובה עילאה בכל מאדך יחידה שאינו סובל שום רצון אחר כו'. ובהג"ה נת' ענין כסא בע"ח שער כסה"כ ועד"ז גם בינה דאצי' נק' כסא היכל קד"ק דאצי' ע' זח"ב יתרו סז"ב גדולה תשובה שמגעת עד כסה"ב.

ד) **והארץ** הדום רגלי היינו להשפיל א"ע מי אנכי להתקרב ויראו מגשת אליו וגם התורה ירדה ונתלבשה בלבושים גשמיים רק בחי' שום תשים עליך מלך עול מלכות שמים ועול מצות, וכמ"כ מעורר למעלה שיורד מדת מלכות להחיות נבראים (וזהו כמשל הרגל שיורדת למטה מהכסא ועמ"ש מזה בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר) ולכן בנין המל' מהגבו' וז"א מחסדים (ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך א"ת בניך אלא בוניך) כי בחי' מל' אין מלך בלא עם דינא דמלכותא דינא ולכן נק' מזבח דכתיב אש תמיד תוקד על המזבח ונק' אשא תכלא דאכיל כו' ולפעמים נק' בחי' נר בהעלותך את הנרות שיש כמה גבו' שונים ומיני צמצומי' בספי' המל' אבל הכלל שבנינה מהגבו' ע"כ המשכה זו הוא ע"י קבלת עול כו', (וענין הדום רגלי ע' בזהר פקודי דרמ"א ע"א שפי' ובגין דבעי לאתפשטא יתיר לתתא אמר הדום רגלי דהיינו כידוע מענין רגליה יורדות כו' שמתלבשת גם בהשרים של עוכ"מ להחיותם אבל בזמן בהמ"ק לא היתה מתלבשת בהם לכן נק' בהמ"ק הדום רגלי אלקינו בדברי הימים ועמ"ש סד"ה הנך יפה בענין הנה עין ה' אל יריאיו כו' להציל ממות נפשם כו' ועד"ז משחרב בהמ"ק אין להקב"ה אלא ד"א של הלכה וזהו ג"כ והארץ הדום רגלי כי ארץ נק' תושבע"פ ואולי הדום זהו הפרסא שבבי"ע עצמו בין עולם לעולם או היכל קד"ק דיצי' ועשי' ועד"ז נא' בשבת אם תשיב משבת רגליך לפי שאז עולים נה"י דעשי' בחג"ת והקליפות מתרחקי' מהרגלי' כו' ואין רגליה יורדות ח"ו, וע' במ"ח דצ"ט ע"א מסכת שארית יום שבת פ"ו, ועמ"ש ע"פ הזהר קרח דקע"ח ע"א בשעתא דבעא יומא לאתקדשא כו' ועמ"ש בד"ה ויקהל משה בענין סמיכת שבת למלאכת המשכן כי אחר ההמשכה צ"ל א"ח שלא יומשך יותר מדאי ועמ"ש ע"פ המאמר בשמות רבה פכ"ג ע"פ אז ישיר בענין אגוסטוס יושב כו' דמעלת הישיבה על העמידה שהרגלים נגבהים כו' והיינו שלא יהי' רגליה יורדות, וזהו ע"פ שני עדים כו' יקום דבר ופי' ברע"מ פ' שופטים דף ער"ה א' דהיינו מ"ש העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ, דהנה פי' יקום דבר הוא עליות המל' להיות לה קימא מעלייתא וכענין אגוסטוס יושב וכמ"ש בזהר ויחי דרל"ט ע"א מתל למלכא דהוי יתיב בכורסייא כו' אקרי מלך עילאה כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי, ועמ"ש מזה בד"ה והי'

לענין* יקום דבר ע' ביאור אלה מסעי, חרנה כו' ומחרן נעשה רנה וענין להבין דבר מתוך דבר וענין ד' ה' המגביהי כו' ובביאור זהר פנחס בענין קומה ויפוצו וע' ד"ה ויצא בענין חרנה רנד ובענין מדבר מ' פתוחה ובד"ה צוארך בחרוזים בענין מלך וגואלו. ע"פ שני ע' כי יניקת החיצונים ב' אופנים והנה אם תגביהי כנשר נדח' ע"י השמים כסאי כי דרך הנשר כו' ואופן הב' נדחה ע"י הדום כו' נמצא עי"ז יקום דבר עד ג' עד תפלת ער' כיון דאתיהיבת כו', את השמים ר"ת שם שבגימ' שוב ע' זהר ח"ב כ"ה סע"ב כו"א ובהרמ"ז יד ג"א.

לענין: נ' בשולי הכת"י ובסופו רשום: כ"ז אינו שייך לפנים.

מדי חדש שזהו ההפרש בין שבת לחול שבשבת הוא עליות הדבור לבחי׳ תענוג העליון וח״ע וזהו אם תשיב כו׳ ודבר דבר כו׳ וז״ש ותקם את דבריך כי צדיק אתה וקימה זו הוא ע״פ ב׳ בחי׳ הנ״ל דשו״א כו׳ רצו״ש כי השמים כסאי וזהו בחי׳ מלך עילאה כנ״ל והארץ הדום שלא יתפשט יותר מדאי כנ״ל.

קיצור. ענין והארץ הדום רגלי כי ארץ שפלות שמשפיל את עצמו בבחי׳ ועד״ז למעלה המשכה בעשי׳ אך צ״ל הדום שרפרף ואפ״ל שמים ג״ע עליון כנ״ל ע״י כסא והארץ געה״ת שנמשך מבחי׳ רגלי נה״י מדלג ומקפץ כו׳ והדום ג״כ פרסא שבבי״ע עצמו בין עולם לעולם כו׳ ואולי היכל קד״ק דעשי׳ או דיצי׳).

ה) **ועתה** צ״ל ענין ההפרש בין בחי׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי ובין בחי׳ השמים החדשים כו׳, דהנה ידוע שג״ע הוא רק לפי שעה ועיקר הגמול הוא באלף השביעי למחר לקבל שכרם, והנה בזה הגמול הכל ע״י אתעדל״ת אתעדל״ע שלפי הערת המ״ן הוא המשכת המ״ד שהוא המוחין ולפי המוחין הוא הכתר שלפי ערך הפנימי כך הוא המקיף רק שכתר הז״א האמור למעלה הוא בחי׳ גדלות ואף בראשית ברה״ע שהי׳ שלא ע״י העלאת מ״ן אעפ״כ הוא ע״י שעבמ״ח התענוג מההעלאת מ״ן שיהי׳ אח״כ כמאמר בראשית בשביל ישראל שנק׳ ראשית, ישראל עלו במח׳ שיעלו מ״ן וארז״ל ע״פ עם המלך ישבו במלאכתו במי נמלך בנשמתן של צדיקים והיינו ע״י בחי׳ בכל מאדך נמשך הכתר הנ״ל, אמנם לע״ל כתי׳ וגבה מאד פי׳ שגם המאד יוגבה ברוב המעלה יותר מבחי׳ העלאה והמשכה דבחי׳ בכל מאדך, כי הנה מאד אותיות אדם והענין כי בחטא אדה״ר ירדו העולמות ולע״ל יתעלו העולמות כמו שהי׳ מקומם באמת, ע׳ מזה בס׳ הגלגולים פי״ז אך לא זו בלבד כי אם שיומשכו נשמות חדשות מה שלא נכללו באדה״ר כלל והם גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה״ר וכמ״ש בס׳ הגלגולים פ״ז שבחי׳ יחידה דנשמות אלו הוא למעלה גם מיחידה דאצי׳ שבאדה״ר, והיינו לפי שהם יומשכו מפנימי׳ עתיק משא״כ כל ההמשכות דעכשיו הוא רק מחיצוני׳ דעתיק, ופנימי׳ עתיק הוא למעלה מהשבירה והתיקון, והו״ע אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת לגמרי וזהו ענין השמים החדשים והארץ החדשה המשכת מקיפי׳ ופנימי׳ חדשים שלמעלה מהשבירה והתיקון כו׳ שהן מ״ן ומ״ד כו׳ אשר אני עושה שנמשכי׳ באתעדל״ע לבד עומדים לפני, לפני הפרסא, וגם פי׳ לפני שהם מפנימי׳ עתיק (וזהו ההפרש בין השמים כסאי כו׳ שנמשכים ע״י אתעדל״ת וא״א להמשיך רק מחיצוני׳ עתיק ע״כ נק׳ כסאי כמשל היושב על הכסא שרק אחוריי׳ שלו נמשכים על הכסא ועד״ז וראית את אחורי ופני לא יראו, משא״כ בהשמים והארץ החדשים כתיב עומדים לפני דוקא שהם מפנימי׳ עתיק שלמעלה מעלה לאין קץ מבחי׳ אחוריי׳ וחיצוני׳, ובמ״א נת׳ שהמשכה זו שרשה מלמעלה מהקו״ח כו׳ כמ״ש מזה ע״פ ואכלתם אכול), אך השמים והארץ דכעת לא שיתבטלו לגמרי רק גם הם יתעלו ויעמדו לפני למעלה מהפרסא כי כעת הכל בירורי׳, אבל לע״ל שלא יהי׳ שייך עוד בירורי׳ שכבר נתברר הכל בהיום לעשותם יעלו הם ג״כ

לפני ועמ"ש כעין זה בביאור על פסוק והיה מספר בנ"י אשר לא יספר כו' ובפי' הרמ"ז במדבר דקי"ז סע"ב) כן יעמוד זרעכם כתיב אור זרוע לצדיק שבחי' צדיקים זרוע להם האור מכבר ובבעלי תשובה זורעי על כל מים שזורעי' תמיד ע"י שמהפכים חשוכא לנהורא כו' והבטיח להם הנביא שכ"ז יעמדו לפני כנ"ל, ושמכם הוא בחי' ויעש דוד שם היינו הארץ כו' יעמוד ג"כ לפני וע' מ"ש בד"ה הבאים ישרש שבחי' הזריעה זהו דוקא בבחי' ארץ היא כנס"י וזהו"ע ושמכם, והיה מדי חדש כו' פי' שיש ב' בחי' בעליית הנשמות לעתיד לעמוד לפניו ית' שיש שיתעלו לגמרי שיעמדו שם תמיד ועז"נ כן יעמוד זרעכם ושמכם ויש שלא יתעלו לפניו תמיד כי אם מדי חדש ומדי שבת יתעלו גם להשתחוות לפני כו'.

קיצור. ענין השמים החדשים כו' מקיפי' ופנימי' חדשים שלא באו עדיין בהשתל' ונק' עומדים לפני למעלה מהפרסא.

ביאור * ע"פ הדרוש כי כאשר השמים שבת"א פ' בראשית

הנה במד"ר פ' בראשית פ' ה' ע"פ ויקרא אלקים ליבשה ארץ למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וכ' המ"כ ארץ ל' רצון הוא והקשה הידי משה דלפ"ז הי' ראוי לקרא לשמים ג"כ ארץ ונדחק לתרץ. והענין י"ל כמ"ש בשל"ה בהקדמה בית ישראל די"ט ע"א וז"ל וכמה נפלא כי נקודה הראשונה מהאצי' סוד הרצון והכתר הוא הרצון כמ"ש לעיל ונקודה האחרונה דהיינו הארץ נק' ארץ ע"ש רצון כמבואר בזוהר פ' בראשית ויקרא אלקי' ליבשה ארץ ז"ל ומה דהות יבשה (דר"ל ענין עניות ע"ש בזהר דל"ג ע"א) אתעבידת ארץ (ארץ חפץ) למיעבד פירין ואיבין ולנטע אילנין והיינו דכתיב ויקרא אלקי' ליבשה ארץ כו' עכ"ל, וא"כ זהו ע"ד נעוץ תחב"ס ולכן המ' שהיא סופן נק' ארץ לשון רצון שהוא מבחי' הכתר, וכעין זה מבואר באג"ה סי' כ' דהיינו סד"ה איהו וחיוהי חד וז"ל ועוד זאת יותר על כן על כל הנ"ל הארה דהארה דהארה * וכל הנ"ל היא מראה כחה ויכולתה ביסוד העפר הגשמי בגילוי עצום ביתר עז מיסודות העליונים ממנו וגם מצבא השמים שאין בכחם ויכולתם להוציא יש מאין תמיד כי סוד העפר המצמיח תמיד יש מאין הם עשבים ואילנות * מהכח הצומח שבו *, ואין זאת אלא משום כו'

*) נדפס בלקו"ת לג"פ כא, ג. וראה לעיל תע, ב.

דהארה דהארה: כ"ה באגה"ק קלא, ב אבל בכת"י א' רק פעם א'. וע' בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערה בדרך אפשר.

ואילנות: באגה"ק יש הוספה בחצאי עיגול.

שבו: באגה"ק נוסף: שהוא אין ורוחני והם גשמיים.

ומל׳ דאצי׳ הוא בחי׳ כתר מלמטה* למעלה ונעוץ תחילתן בסופן עכ״ל, וע׳ מענין שהמל׳ הוא כתר מלמטה למעלה בביאור ע״פ כי על כל כבוד חופה, וע׳ בזהר פ׳ וישלח דק״ע ע״א ע״פ ויאבק איש עמו מה בין אבק לעפר עפר דכל איבין נפקין מיני׳, ונתבאר הענין בתו״א ס״פ וישלח בד״ה ויאבק איש עמו שזהו״ע מ״ש אני ראשון ואני אחרון כו׳, וגם ברוחניות יש כח להמל׳ שהיא סוף המדריגות מקור לאתעדל״ת להיות אתעדל״ע להמשיך אור הע״ס כו׳, וזהו ענין שאמר הלל אם אני כאן הכל כאן ופירש בזהר ח״א בהשמטות ססי׳ כ״ה די״ב ע״א אי שכינתא דאקרי אני שריא כאן הכל כאן ההוא אתר דאקרי כל דאתיא לאזדווגא ביה כו׳ עכ״ל ורומז לבחי׳ כי כל בשמים ובארץ, אך באמת פי׳ הכל רומז ג״כ לעצמיות אא״ס כמ״ש ע״פ אמרו אליו כל תשא עון בלקו״ת סד״ה שובה ישראל עד דרוש השני וזהו״ע מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ במשלי י״ח כ״ב ופירש״י מצא אשה תורה והיינו תושבע״פ שנק׳ אשה כמבואר ממ״ש בלקו״ת בד״ה ביום השמע״צ כנישין תהי לכון בפי׳ ואל תטוש תורת אמך, וע׳ בקדושין ד״ל ע״ב ע״פ ראה חיים עם אשה אשר אהבת, והנה תושבע״פ נק׳ ארץ והיינו ע״ש שבה עיקר התגלות רצוה״ע כמבואר באג״ה סי׳ כ״ט בד״ה א״ח עט״ב וז״ל והנה מודעת זאת כי הנה רצה״ע ב״ה המלובש בתרי״ג מצות שבתושב״כ הוא מופלא ומכוסה וטמיר* ונעלם ואינו מתגלה אלא בתושבע״פ כו׳, וז״ש א״ח עט״ב כו׳ וכמו כתר ועטרה שעל המוחין כו׳ עכ״ל, וע׳ מזה ג״כ בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה צו את בני ישראל דרוה״ר פ״ג ובפ׳ תבוא בד״ה היום הזה פ״א ולכן מצא אשה שהיא תושבע״פ הנק׳ ארץ מצא טוב ע״ד אם אני כאן הכל כאן כנ״ל ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳ וזהו יפק רצון מה׳ כי ע״י ארץ שהיא תושבע״פ יעורר וימשיך גילוי רצה״ע כו׳ (רו״ש דפסוק״ז במט״ט גי׳ שד״י א״כ ההמשכה ע״ד וארא כו׳ ושמי כו׳ ורו״ש דק״ש גי׳ תורה שם הוי׳ חי בכה ארוץ אותיות רצוא גדוד מרכבתא עילאה), ובתד״ר פי״ח קרוב לתחלת הפרק אחר ס״ק י״ח וז״ל ומנין לתורה שהיא משולה לאשה שנאמר מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ וכיון שלומד את התורה ה״ז מביא טובה לעולם ויכול הוא לבקש רחמים ולהתפלל לפני הקב״ה ויפקפק את הרקיע ויבא מטר לעולם לכך נאמר ויפק רצון מה׳ עכ״ל, וזהו ג״ב כנ״ל כי תושבע״פ היא בחי׳ ארץ ומקבלת מתושב״כ וזהו״ע המטר כמ״ש בלק״ת בד״ה תורה צוה, וצ״ל ואד יעלה מן הארץ שזהו אתעדל״ת בחי׳ רצוא וימשיך רצה״ע בחי׳ אני אענה את השמים ועי״ז והם יענו את הארץ כו׳, וע׳ בלק״ת סד״ה האזינו השמים דרוה״ר בענין ויבא כגשם לנו וע׳ במשלי סי׳ י״ב ב׳ ע״פ טוב יפיק רצון מה׳ והוא יציאה מן ההעלם אל הגילוי כמו ותפק לרעב לחמך והתד״א מפרש ויפיק מפקפק את הרקיע י״ל לשון שבירה כדפי׳ בערוך ענין מפקפק וע׳ במס׳ עדיות ספ״ה בענין שפקפק בטהרת ידים ובתיו״ט שם בשם הרמב״ם לשון זלזול וביבמות פרק הבע״י דס״ג ע״ב

מלמטה: באגה״ק: ממטה.

וטמיר: באגה״ק קנ, ב: טמיר.

כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקפקין שנאמר מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳, פירש״י מתפקפקין נסתמי׳ ומפרש לשון פקק החלון ולפי׳ הערוך י״ל שנשברין ובפ״ד דסוכה דמ״ג ע״ב אתי לפקפוקי בלולב פירש״י לזלזולי בלולב ובפ׳ אין מעמידין דל״ה ע״א גזירה חדשה היא ואין מפקפקין בה פרש״י ואין מפרשין טעמא כדמפרש טעמא מפקפקין לשון חטיטה בדבר סתום לפשפשו כמו מפקפק ונוטל א׳ בינתיים פ״ק דסוכה דט״ז ע״א ושם פרש״י מפקפק סותר ומנענע את כולן כו׳. ועד״ז א״ש ויפקפק את הרקיע אשר מבחי׳ ועצר את השמים ומשך שיפתחו השמים ועד״ז י״ל פי׳ עונותיו מתפקפקין שהם נסתרים והיינו ע״י מצא אשה מצא טוב וכתיב טוב וישר ה׳ ע״כ יורה חטאים בדרך ע׳ ילקוט בתלים על פסוק זה דף צ״ט ע״ב רמז תש״ב.

קיצור. ארץ שרצתה לעשות רצון נעוץ תחב״ס ולכן עפר דכל איבין נפקין מיניה, אם אני כאן הכל כאן, וענין ארץ תושבע״פ מצות כנס״י, וזהו מצא אשה תושבע״פ מצא טוב בחי׳ כל תשא עון ויפק רצון כי א״ח עס״ב ויפקפק את הרקיע ע״ד מפקפק ונוטל א׳ מבינתיים והיינו ע״י אני אענה את השמים אני ראשון אזי הם יענו את הארץ וע׳ זהר ס״פ ויקרא ע״פ הרעיפו שמים ממעל עונותיו מתפקפקין כי טוב וישר ה׳ ע״כ יורה חטאים בדרך כל תשא עון כנ״ל.

ב) **והנה** פי׳ שרצתה היינו ג״כ לשון רצוא שזהו ג״כ ענין ריצה וענין רצון שזהו״ע אם רץ לבך וכן ויריצוהו מן הבור ר״פ מקץ דתרגום וארהוטוהי לשון ריצה, ובזוהר פירשו ג״כ לשון רצון, וכן ברצות עם אלקי׳ באיוב סי׳ ל״ד שפירשו ל׳ רצון והר״ר יונה פירשו לשון מרוצה כ״כ במכלל אם ראית גנב ותירץ עמו תילים נ׳ י״ח ת״י ורהיטת עמי׳ ורש״י פי׳ נתרצת ללכת עמו הרי יש לשון רצון שסובל ב׳ הדברים יחד ל׳ רצון ול׳ מרוצה וזהו ג״כ ענין והחיות רצוא וענין ארץ שרצתה וזהו כי בכה ארוץ גדוד ארוץ אותיות רצוא, ובענין פי׳ אם רץ לבך ע׳ בת״א בד״ה וקבל היהודים וע׳ ג״כ בבה״ז פ׳ תזריע בד״ה הזה עליהם מי חטאת ושם דקי״ז ע״א איך הרצוא בלב דוגמת הרץ ברגליו כו׳, והכח הזה שיהי׳ הרצוא והרצון שבלב האדם מעורר למעלה כ״כ להמשיך מבחי׳ סוכ״ע זהו לפי שכנס״י נקראת ארץ אשר נעוץ בה תחלתן בחי׳ הרצה״ע כנ״ל כמ״ש בת״א בד״ה ויאבק איש עמו וכמ״ש בלק״ת פ׳ עקב שזהו״ע נתינת הארץ לאברהם ולזרעו אחריו יעו״ש בד״ה ולהבין שורש טעם קישור וע׳ בד״ה וידעת היום דרוה״ר בפי׳ וזאת המצוה אשר צוה ה׳ לעשות בארץ דקאי על ק״ש לפמש״כ י״ל כי ארץ שרצתה בבחי׳ רצוא וזהו״ע ק״ש כדלקמן, ופי׳ נתינת הארץ שיהי׳ הרצוא ואתעדל״ת מעורר כו׳ כי החיות רו״ש דחיות י״ל מעורר למעלה בבחי׳ ממכ״ע כמ״ש בת״א בד״ה אשירה לה׳ כי גאה גאה, אבל ע״י הרצוא דבחי׳ ארץ מעורר למעלה רצה״ע סוכ״ע כי נעוץ סבת״ח וע׳ בד״ה וכל העם רואים שבחי׳ הלוך ונסוע דאברהם זהו למעלה ממדריגת רו״ש של המלאכים היינו כי האבות הן הן המרכבה עילאה דאצי׳ כו׳ ושם

פי' שע"י המצות יש ג"כ בחי' רצוא כו' וזהו כי בכה ארוץ גדוד למעלה מבחי' הרצוא של גדודי מעלה כי הן מרכבה תתאה לבחי' מלכותו ית' משא"כ מרכבתא עילאה כי בכה ארוץ במהו"ע ית' גם בכ"ה היינו בכ"ה אתוון דפסוק שמע ישראל, והנה פי' וחסידיך יברכוכה המשכת הברכה מהכתר לבחי' מ' הנק' כה כדפי' בזוהר ס"פ נשא דקמ"ו וע' בסידור שהענין ע"ד בעבור זה עשה הוי' לי כו' דודי לי כו', וכמו"כ פי' כי בכה ארוץ ע"ד בזאת יבא אהרן לקשר ולחבר המ' באוא"ס ב"ה ממש כענין ארוממך אלקי המלך בד"ה כי אתה נרי, והנה פסוק שמע ישראל נק' את ה' האמרת היום ועי"ז וה' האמירך וזהו ג"כ ענין כה שכמו שאנו אומרים מי אל כמוך ה' אחד כמו"כ כביכול אומר ומי כעמך ישראל כו' והנה ב"פ כה דק"ש שחרית וערבית הם נש"ב כו'.

קיצור. שרצתה ג"כ ל' רצוא ע' בהה"ז פ' תזריע כי בכה ארוץ גדוד שגדוד מעלה הרצוא שלהם מעורר בממכ"ע לכן נק' מרכבתא תתאה והאבות מרכבתא עילאה מעורר סוכ"ע בכה ממש, וזהו נתינת הארץ שיהי' הרצוא מעורר בסוכ"ע בכה ע"ד יברכוכה כ"ה אתוון דשמע ישראל גם את ה' האמרת וה' האמירך.

ג) אך כדי לבוא בק"ש לבחי' כי בכה ארוץ צ"ל תחלה פסוד"ז לעולם יסדר אדם שבחו של מקום כו', וע' מזה בלק"ת סד"ה אלה פקודי המשכן סעי' ח' ובהביאור בסופו ושם פי' דפסוד"ז זהו הרצוא ושוב דלוים והו"ע מרכבתא תתאה ע"ד תשוב ה' תתאה לגבי וא"ו ואזי יוכל לבא בק"ש לבחי' תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו' יעו"ש, שזהו המכוון מבחי' ו"ה ובחי' י"ה זהו ג"כ נק' סוכ"ע וממכ"ע, כי י"ה נק' עלמא דאתכסי' ו"ה נק' עלמא דאתגלי' והנגלות, וע' בתו"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובנ"י ובד"ה לבסומי בפורי' דרוה"ר וע' בלק"ת בד"ה אם בחוקתי תלכו דרוש השני פ"ב בענין אך קודם בחי' תלכו צ"ל פסוד"ז מל' זמיר עריצים ישעי' כ"ה החקיקה מבחוץ כו' שהוא מל' זמיר עריצים כו' שהוא מזמר ומכרית בחי' הרע כי ע"י רוממות אל בגרונם נעשה וחרב פיפיות להכרית הרע דנה"ב, והוא כענין המבואר סד"ה כי כארץ תוציא צמחה בפי' ותהלה נגד כל הגוים וע' סד"ה ושבתה הארץ בפי' את כרמך לא תזמור (וחניתותיהם למזמרות ישעי' ב' כ"ד, בנבל עשור אזמרה תילים קמ"ד ס') וע' מ"ש ע"פ עת הזמיר הגיע שיר ב' י"ב ומ"ש ע"פ למען יזמרך כבוד וע' מזה בבהה"ז פ' בשלח בד"ה משריך ורתיכין וכענין מזמור שיר ליום השבת בזח"ג ס"פ אחרי דע"ט ע"ב מזמור מ' שיר ז"א ליום השבת ע"ק, מבואר דשיר גבוה ממזמור ועמ"ש מזה סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוה"ר וכעין זה יובן ענין פסוד"ז לגבי ק"ש כי מזמור לגבי שיר כו'. עוד י"ל ע"ד מ"ש שמתחלה צ"ל מפתחות החיצוניות ההתבוננות מבחי' מלכותו ית' וזהו"ע פסוד"ז ואח"כ מפתחות הפנימיות ההתבוננות במהו"ע ית' והו"ע ק"ש ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול שחצר החיצונה זהו פסוד"ז וחצר הפנימי' זהו ק"ש ובית המל' זהו שמ"ע ועמ"ש בלק"ת פ' במדבר בד"ה וארשתיך לי מענין כלתה נפשי לחצרות הוי' חצר

החיצונה וחצר הפנימי׳ ועמ״ש בהגהות לד״ה בכ״ה בכסלו שזהו״ע שלפ״ד הכמים דפליגי על אבא שאול דם התמיד קודם להטבת חמש נרות ולקטורת כי התמיד על מזבח החיצון וקטורת על מזבח הפנימי וזהו״ע ב׳ בחי׳ הנ״ל דמפתחות החיצוניות היינו מזבח החיצון ואח״כ מפתחות הפנימיות מזבח הפנימי והיינו ג״כ כענין חצר החיצונה וחצר הפנימית ועמ״ש בענין שנענש דוד על שא׳ זמירות היו לי חוקיך כו׳.

קיצור. שלבוא לבחי׳ כי בכה ארון צ״ל תחלה פסוד״ז י״ל פסוד״ז כענין שיר הלוים לארמא קלא מרכבתא תתאה וק״ש מרכבתא עילאה וע״ד וחסידיך ירננו זהר ר״פ ויצא או תשוב ה׳ תתאה ואח״כ תשוב ה׳ עילאה ב׳ בחי׳ כלה בד״ה שה״ש. אך פסוד״ז ל׳ זמיר עריצים רוממות אל בגרונם ועי״ז וחרב פיפיות שנדחה הרע שהאור דוחה החשך סד״ה כיצד מרקדין גבי ובית הלל אומרים כו׳ למען יזמרך כבוד מזמור שיר מפתחות החיצוניות חצר החיצונה פסוד״ז ומפתחות הפנימיות חצר הפנימית ק״ש וכן מזבח החיצון ומזבח הפנימי, דוד נענש על שאמר זמירות היו לי חוקיך.

ד) **ועפי״ז** יש להבין קצת מ״ש בלק״ת מהאריז״ל פ׳ עקב ע״פ ארץ חטה בענין ורמון, רמון גימט׳ גוריא״ל, והוא מס״ט כשתסיר ממס״ט ט״ס ח״י נשאר רמון כי ט״ס באמצע מס״ט הוא חיות ותוכיות הרמון כי מ׳ מימין ורו״ן משמאל והוא סוד הקליפה הנק׳ רמון ובתוכם ח״י ט״ס ואכל וחי לעולם וכן ר׳ מאיר רמון מצא תוכו אכל וקליפתו זרק ובהחיות בחי׳ בחי׳ ח״י ט״ס אין אחיזה לחיצוני׳ אבל בלבוש והוא הרצון יש להם אחיזה ובזה ג״כ סוד הפסוק והחיות רצוא ושוב רצוא כמנין רמון אותיות צואר צואר דאימא עילאה שהוא גרון עד הדד אתפשטת והחיות הוא ושוב כמנין שדי (ר״ל ט״ס דמס״ט שהוא ח״י עם רמון שניהם יחד גימט׳ ושוב שהוא כמנין שד״י) דאיהי למטה מהחיות ואיהי כללות כולם עכ״ל. ומ״ש שמהקליפה של הרמון יש אחיזה לחיצוני׳ יובן ע״ד מ״ש בפרד״ס שער אבי״ע פרק ז׳ ח׳ ובעה״כ ערך עץ בענין עה״ד טו״ר ובערך מס״ט ובערך נער, והרי נאמר אי לך ארץ שמלכך נער ע׳ זח״א פ׳ חיי דקכ״ז ע״ב והיינו מפני שיש מקליפת הרמון יניקה ואחיזה ליצה״ר ולכן המשילו רז״ל מה שפושעי ישראל מלאים מצות כרמון ואף שהם מלאים מצות נק׳ פושעי ישראל כי מקליפות הרמון יש אחיזה ליצה״ר ועמ״ש מזה בתו״א בד״ה אוסרי לגפן דע״ז ע״ג *. ובמ״ש שבחי׳ ט״ס דמס״ט זהו ח״י היינו כמ״ש בתו״א פ׳ יתרו דק״כ ע״א * בד״ה אלפי שנאן ויש ט״ס מלמעלה למטה וט״ס מלמטה למעלה הן ב׳ טית״ן דמס״ט ח״י ברכאן דצלותא שהם באצי׳ משא״כ ח״י ברכות דשחרית שהן בבחי׳ מס״ט דעשי׳ עכ״ל. וענין ב׳ טיתי״ן אלו מבואר בת״ז תיקון י״ח דכ״ט ע״א וז״ל דצדיק תשע איהו מעילא לתתא ומתתא לעילא תשע נקודין תשע טעמי עכ״ל, וע׳ בהקדמת הת״ז ד״ד סע״א. והנה לפעמים

בד״ה אוסרי לגפן דע״ז ע״ג: בהוצאת „קהת״ ברוקלין, ג. י. הוא בדף מו, ג.

פ׳ יתרו דק״כ ע״א: בהוצאה הנ״ל עב, א.

יש ג"כ עשרה מלמעלמ"ט ועשרה מלמטלמ"ע כמ"ש בכמה דוכתי' וזהו"ע עשרים גרה השקל שהן ע"ס מלמעלמ"ט וע"ס מלמטלמ"ע כמ"ש בפרדס שער הראשון פרק ששי ועד"ז פי' בפע"ח בענין סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה, וא"כ איך אומר כאן שהם ט' מלמעלמ"ט וט' מלמטלמ"ע הרי אמרו עשר ולא תשע. אך הענין מובן עפמ"ש בזהר וע"ח דז"א הוא בעל ט"ס והמל' משלימתו לעשר ספי' ועז"נ אנכי שלומי אמוני ישראל ובמ' הם ע"ס וא"כ מצד ז"א הם ט"ס מלמעלמ"ט וט"ס מלמטלמ"ע דכיון שהוא רק בעל ט"ס א"כ הבחי' נעוץ תחב"ס זהו עד יסוד וממנו מתחיל נעוץ סובת"ח ומבחי' זו נמשך ה"י אלף עלמין ח"י דוקא והצדיק נק' ח"י ובמ' שהם ע"ס אזי עיקר נעוץ תחב"ס הוא ע"ד הבחי' העשירית ומשם נעוץ סופבת"ת, וזהו עשרים גרה השקל וכן מבואר ממ"ש בת"א שם, משא"כ במל' הם רבותים והפרדס שער ממטלמ"ע פ"ב נדחק בכל זה לומר דלאו דוקא ב"פ ט"ת דה"ה ב"פ ח"ת כו' וזהו דוחק כי בחי' ממטה למעלה נמשך מצד נעוץ תחב"ס ואזי נעוץ סופב"ת וא"כ הוא רק בבחי' סופן שהוא מל', אך כמו"כ בצדיק שהוא יסוד לפי שהוא אופן בבחי' ז"א דאצי' ומזה נמשך ט' תקיעות דר"ה שלש של שלש שלש וכן תשעה ברכות דמוסף דר"ה שצריך להמשיך בחי' אלו במלכות ואזי הם ע"ס עשר פסוקי מלכיות ועשר זכרונות כו'. עכ"פ יצא לנו מזה שבחי' ב' טית"ן דמט"ט זהו הפנימי' שלו מה שנמשך בו מבחי' צדיק יסוד עולם שכולל ט"ס מלמעלמ"ט וט"ס מלמטה למעלה וזהו ג"כ ענין ט"ס דלטטפת דגבי תפילין. ועיין בתו"א בד"ה יביאו לבוש מלכות דקנ"א ע"ד* פי' וענין ושם בח"י אלף עולמות כי ח"י ברכאן דצלותא נגד ח"י חוליות כו' המסכה מבחי' ח"ע עד ירכין נר"ה כו', ואח"כ בלילה נמשכים הח"י ברכאן במלאכים ושם מתחלקים לח"י אלף עולמות כו', והיינו ע"י רוכב על כרוב קל שלו שהוא מט"ט, ולכן זהו בחי' ושוב שיש במט"ט, דהיינו ע"י ב' טיתין ח"י ברכאן דצלותא נמשך השפע מלמעלה למטה בח"י אלף עולמות של המלאכים, והיינו ע"י מט"ט כו', וכמ"ש סד"ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים בבחי' העומדים שהם המלאכים נמשך ג"כ ההילוך שנש"י ממשיכים ע"י תפלתם כו', וזהו אשר מח"י ברכאן דצלותא של נש"י נמשך שרוכב כו', ושם בח"י אלף כו', ולכן ושוב גימט' שדי, שהוא המשכה מלמעלה למטה ע"י בחי' צדיק יסו"ע שהוא התשיעי בחשבון ע"ס, וכמ"ש בזהר פ' ויקרא דף י"א ע"ב, תשיעה שדי דאמר לעולמו די דהא די סיפוקא הוא כו', וסיפוקא לא אתי לעלמא אלא מן צדיק דאיהו יסוד עולם דאמר לעולמו די עכ"ל, ולכן נאמר לאברהם שם זה גבי מצות מילה, ועיין בזה פ' לך דף צ"ה סע"א וע"ב, משא"כ קודם המילה כו', והיינו ע"י כי עת הזמיר הגיע להעביר הערלה, אזי יוכל להיות גילוי בחי' זו כו', והיינו ע"ד שבחי' ושוב נמשך אחר הרצוא של פסוד"ז זמיר עריצים כו' להפריד ערלת הלב כנ"ל סעי' ג', אזי יוכל לבוא בחי' ושוב שיומשך מבחי' שדי די סיפוקא כו', רצוא גימט' רמון, שהרי הרצוא הוא להפריד הרע דנה"ב מהטוב ולהפרד מהתאוות גשמיות ולהיות רק נפשי איותיך, וזהו בחי' בירור הרמון להפריד מקליפת

דקנ"א ע"ד: בהוצאה הנ"ל: צא, א.

הרמון אחיזת היצה״ר, וזהו״ע כפלת הרמון רקתך, והוא בירור הטוב שבעץ הדעת מהרע שבו ויומשך מזה בחי׳ מעסיס רימוני.

ה) **ועיין** בת״א פ׳ תרומה בד״ה מי יתנך בענין מעסיס רמוני וגם כי ארז״ל אפי׳ פושעי ישראל מלאים מצות כרימון, ומבואר בת״א בד״ה וקיבל היהודים, שהתורה רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת הן הן בחי׳ רו״ש רצוא במ״ע כו׳ ע״ש, ובד״ה וכל העם רואים את הקולות, א״כ ע״י התורה גם אף פושעי ישראל יכול לבוא לבחי׳ רצוא כו׳, וזהו כי רמון בחי׳ רצוא וה״ה מלא מצות כרמון כו׳, ועמ״ש ע״פ פעמון זהב ורמון כו׳ ונשמע קולו כו׳, ובמד״ר פ׳ בראשית פ״ה נעשה קולו של הקב״ה מיטטרון פי׳ לשון הגבהה זהו בחי׳ ושוב שהוא הנהגה והמשכ׳ למטה, וזהו ונשמע קולו קלא דאשתמע, ועיין בלק״ת פ׳ נצבים סד״ה שוש אשיש בענין ומעיל צדקה יעטני, וזהו ארץ חטה ושעורה שהם ענין מזון נה״א ונה״ב, כמ״ש בלק״ת בד״ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות, ואח״כ גפן זהו ג״כ פנימי׳ נה״א נכנס יין יצא סוד, תאנה ורמון י״ל בירור לבושים, ועמ״ש מענין מס״ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין, ובד״ה מה יפו פעמייך בנעלים, וכיון שתפלותיהן של ישראל הן בבחי׳ רו״ש והוא קושר כתרים מהם, לכן יש בו ג״כ רו״ש ועמ״ש בד״ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים בת״א פ׳ וישב, ולקמן ס״פ וישב בהביאור על דרוש הנ״ל שעי״ז נעשו המלאכים ג״כ בחי׳ מהלכים, ולכן נמשך במס״ט ג״כ בחי׳ הרו״ש, ועמ״ש בת״א בד״ה וקיבל היהודים שבחי׳ האהבה שבבחי׳ רו״ש זהו כשהאהבה נמשך מבחי׳ סוכ״ע כו׳.

והנה במ״א מבואר פירוש והחיות רו״ש שהחיות עליון הנמשך מלמעלה בא ג״כ בבחי׳ רו״ש כו׳, והיינו ע״י האתעדל״ת בבחי׳ רו״ש, וכמ״ש מזה בד״ה רני ושמחי בת דרוש הראשון בענין כי ה׳ צילך כו׳, וכ״ז רו״ש שמלמטה למעלה תחילה ארץ רצוא ואח״כ שמים שוב ע״ד אני אענה את השמים כו׳, עיין מזה בזח״ב פ׳ יתרו דף פ״ה סע״ב, ועמ״ש הושיעה ימינך ועננו בתילים סי׳ ס׳ ובחי׳ אני אענה את השמים זהו דוגמת הושיעה ימינך כי נטה ימינו וברא שמים כו׳ כמ״ש וימינו טפחה שמים, ואח״כ ועננו זה והם יענו את הארץ, ועיין מזה בלק״ת בד״ה האזינו השמים דרוש הראשון בענין ויבא כגשם לנו, ושם שבקשה זו שזהו עדיין שלא כהוגן, והיינו כי השמים כסאי בחי׳ אחוריים, יערוף כמטר לקחי יערוף זהו אחוריים, אבל אהי׳ כטל י״ל זהו״ע השמים החדשים עומדים לפני, והנה בבחי׳ רו״ש שמלמעלה למטה בחי׳ מטול״מ תחילה שמים כו׳, ואפ״ל עוד שגם מלמעלה למטה תחלה רצוא, והו״ע ברהטים לשון רהיטה ורצוא כי תרגום ואל הבקר רץ רהט, ורוצה זו הוא הרצוא מלמטה למעלה, ויש בחי׳ רהטים דיעקב שהמים רצים בהם זהו הרצוא מלמעלה למטה, ואפ״ל שזהו ג״כ שמים, שם מים, בחי׳ מים עליונים כו׳, ובחי׳ ושוב מפני שאין העולמות יכולים להכיל, א״כ הוא לא מטי כו׳, וענין ושמכם עמ״ש ואלה שמות בנ״י כו׳, וע״פ טוב שם כו׳, וע״פ לריח שמניך טובים כו׳, ועשית לך שם כו׳, עוד י״ל כי יעקב וישראל הם נגד ב׳ שמות אלקי׳ הוי׳, בזח״א וישלח קע״ד א׳, ובילקוט ביואל רמז תקל״ז

ע״פ והי׳ כל אשר יקרא בשם ה׳ ימלט כו׳, נק׳ המקום רחום כו׳, עד ישראל ששמם כשם אלקיהם לכש״כ עכ״ל, והיינו ע״י קיום בחי׳ שיהא האדם חנון ורחום וצדיק עי״ז נקרא בשם ה׳ יעו״ש, וכן הוא ג״כ באריכות בילקוט פ׳ קדושים קע״ב ב׳ רמז תר״ד ע״פ קדושים תהיו, וזהו״ע כן יעמוד זרעכם ושמכם שכל המדות עליונות הנ״ל יאירו בהם, וזה שארז״ל עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב״ה בפ׳ הספינה דף ע״ה ב׳, וענין זרעכם עמ״ש בת״א בד״ה הבאים ישרש בפי׳ אשריכם זורעי על כל מים, ומ״ש ע״פ אור זרוע לצדיק בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון, ומ״ש ע״ז בהגהות לדרוש הנ״ל ומ״ש בד״ה ויהי בשלח פרעה בפי׳ וזרעתיה לי בארץ, ובאג״ה ע״פ זורע צדקה שכר אמת, וענין בארץ לא זרועה, ועמ״ש בלק״ת בשיר השירים בביאור ע״פ צאינה וראינה בסופו שיש בחי׳ שלמעלה מזריעה בחי׳ צמחה כו׳, פנוי משערות כו׳, ומ״ש סד״ה והי׳ מספר בנ״י בענין כי גדול יום יזרעאל, ועמ״ש ע״פ כי שת לי אלקי׳ זרע אחר דקאי על משיח כו׳, ולהעיר מפסוק זרע יעבדנו תליםססי׳ ק״ב, ובמדרש תלים שם אף הקטנים מקבלים פני השכינה שנאמר זרע יעבדנו, ועיין בסוטה פ׳ ה׳ נוטל דף כ׳ סע״ב, ועוי״ל בענין כן יעמוד זרעכם לפי שישראל הם זורעי על כל מים, ע״ד מים רבים לא יוכלו, ואדרבה שע״י מים רבים הנ״ל נעשה העליי ביתר שאת כמ״ש בת״א ר״פ נח, וא״כ ע״י מים רבים הנ״ל נגבהה הזריעה לעולם התוהו ויהי׳ לע״ל כמו עקודים כמ״ש באריכות בד״ה והארץ היתה תוהו דתקס״ח הובא לעיל, וזהו״ע זרע הבא ממקום אחר מבחי׳ מים רבים הנ״ל.

לד״ה• כי כאשר השמים החדשים בת״א פ׳ בראשית, הרצוא הוא בק״ש והשוב הוא בשמו״ע, הענין דמבואר בלק״ת מהאריז״ל פ׳ עקב ע״פ ארץ חטה כו׳ ורמון, מט״ט הוא רמון ט״ס, רמון גימט׳ גוריאל גימט׳ רצוא, ועם ט״ס גימט׳ ושוב גימ׳ שדי יעו״ש, והנה ט״ט ב׳ טיתין הם ח״י ברכאן דצלותא כמ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה אלפי שנאן וז״ל ויש ט״ס מלמעלה למטה וט״ס מלמטה למעלה והן בחי׳ ב׳ טיתין דמט״ט ח״י ברכאן דצלותא שהם באצילות עכ״ל, ועיין מזה בת״א בד״ה יביאו לבוש מלכות גבי ושאט בח״י אלף עולמות, ולכן זהו בחי׳ ושוב, דהיינו ע״י ב׳ טיתין ח״י ברכאן דצלותא נמשך השפע מלמעלה למטה, ולכן הוא ג״כ בחי׳ שדי שהוא יסוד המשכה מהמוח עד נה״י כו׳. ויש להעיר לענין ושוב מפסוק ובנוחה יאמר שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל ב׳ רבבות ב׳ אלפים שהם ג״כ רבותים אלפי שאינן כמ״ש במ״א שהם ב״פ י״א ובמט״ט הם ב״פ ט׳, והנה ענין רצוא הוא גימט׳ גוריאל יש להעיר ממ״ש בזח״ג פ׳ צו דף ל״ג ע״א ע״פ ותצא אש מלפני ה׳ א״ר יהודה דא אוריאל, וע״ש בהרמ״ז והפרדס ערך ארגמן כ׳ כי ואוריאל

לד״ה: ראה לעיל סעי׳ ד׳ ואילך.

גוראיל הכל דבר אחד לפי קבלתו אם מהימין או מהשמאל אם אור אם ונור ובארנוהו בשער ההיכלות פ״ו עכ״ל. והנה ענין רמון זהו תוכו אכל קליפתו זרק דהיינו הבירור עה״ד טו״ר לברר התוך והטוב ולזרוק הקליפה והרע. וזהו ממש בחי׳ רצוא, וע׳ בת״א פ׳ תרומה סד״ה מי יתנך בענין מעסים רמוני, גם כי ארז״ל אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון ומבואר בת״א בד״ה וקבל היהודים שהתורה רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת הן הן בחי׳ רצוא ושוב. רצוא במצות עשה כו׳ ע״ש. ובד״ה וכל העם רואים את הקולות. א״כ ע״י התורה גם אף פושעי ישראל יוכל לבוא לבחי׳ רצוא וכו׳ וזהו כי רמון בחי׳ רצוא והרי הוא מלא מצות כרמון כו׳. ועמ״ש ע״פ פעמון זהב ורמון כו׳ ונשמע קולו כו׳ ובמד״ר פ׳ בראשית פ״ה נעשה קולו של הקב״ה מיטטרון פי׳ ל׳ הנהגה. זהו בחי׳ ושוב שהוא הנהגה והמשכה למטה. וזהו ונשמע קולו קלא דאשתמע. וע׳ בלק״ת פ׳ נצבים סד״ה שוש אשיש בענין ומעיל צדקה יעטני. וזהו ארץ חטה ושעורה שהם ענין מזון נה״א ונה״ב כמ״ש בלק״ת בד״ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות ואח״כ גפן זהו ג״כ פנימי׳ נה״א נכנס יין יצא סוד. תאנה ורמון י״ל בירור לבושים. ועמ״ש מענין מט״ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין ובד״ה מה יפו פעמיך בנעלים. וכיון שתפלותיהם של ישראל הם בבחי׳ רצוא ושוב. והוא קושר כתרים מהם. לכן יש בו ג״כ רצוא ושוב ועמ״ש בד״ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים בת״א פ׳ וישב ולקמן ס״פ וישב* בהביאור על דרוש הנ״ל שעי״ז נעשו המלאכים ג״כ בבחי׳ מהלכים ולכן נמשך במט״ט ג״כ בחינת הרצוא ושוב ועמ״ש בת״א בד״ה וקבל היהודים שבבחי׳ האהבה שבבחי׳ רצוא ושוב זו כשהאהבה נמשך מבחי׳ סוכ״ע כו׳. והנה במ״א מבואר פי׳ והחיות רצוא ושוב שהחיות עליון הנמשך מלמעלה בא ג״כ בבחי׳ רו״ש כו׳ והינו ע״י האתעדל״ת בבחי׳ רו״ש וכמ״ש מזה ג״כ בד״ה רני ושמחי בת דרוש הראשון בענין כי ה׳ צלך כו׳. וכ״ז רצוא ושוב שמלמטה למעלה תחלה ארץ רצוא ואח״כ שמים שוב ע״ד אני אענה את השמים כו׳. עיין מזה בזח״ב פ׳ יתרו דפ״ה סע״ב ועמ״ש ע״פ הושיעה ימינך ועננו בתלים סי׳ סמך שבחי׳ אני אענה את השמים זהו דוגמת הושיעה ימינך כי נטה ימינו וברא שמים כמ״ש וימינו טפחה שמים. ואח״כ ועננו זהו והם יענו את הארץ ע״ד כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ כו׳ ועיין מזה בלק״ת בד״ה האזינו השמים דרוש הראשון בענין ויבא כגשם לנו ושם שבקשה זו שזהו עדיין שלא כהוגן, והיינו כי השמים כסאי בחי׳ אחוריים יערוף כמטר זהו אחוריים אבל אהיה כטל י״ל זהו ענין השמים החדשים עומדים לפני. אבל רו״ש שמלמעלה למטה בחי׳ מטולמ״ט תחלה שמים כו׳. ואפ״ל עוד שגם מלמעלמ״ט תחלה רצוא. וה״ע ברהטים ל׳ רהיטה ורצוא כי תרגום ואל הבקר רץ רהט. וריצה זו הוא הרצוא מלמטלמ״ע. ויש בחי׳ רהטים דיעקב שהמים רצים בהם זהו הרצוא מלמעלה למטה. ואפ״ל שזהו ג״כ שמים שם מים בחי׳ מים עליונים כו׳. ובחי׳ שוב מפני שאין העולמות

---

* ולקמן ס״פ וישב: מאמר זה נמצא באוה״ת פ׳ בהעלותך.

יכולים להכיל, ע״כ הוא לא מטי כו׳, וענין ושמכם עמ״ש ואלה שמות בנ״י כו׳ וע״פ טוב שם כו׳ וע״פ לריח שמניך טובים כו׳ ועשית לך שם כו׳, עוי״ל כי יעקב וישראל הם נגד ב׳ שמות אלקים הוי׳ בזח״א וישלח קע״ד א׳ ובילקוט ביואל רמז תקל״ז ע״פ והיה כל אשר יקרא בשם ה׳ ימלט כו׳ נקרא המקום רחום כו׳ עד ישראל ששמם כשם אלהיהם לא כ״ש עכ״ל והיינו ע״י קיום בחי׳ שיהא האדם חנון ורחום וצדיק עי״ז נקרא בשם ה׳ יעו״ש, וכ״ה ג״כ באריכות בילקוט פ׳ קדושים קע״ב ב׳ רמז תר״ד ע״פ קדושים תהיו, וזהו ענין כן יעמוד זרעכם ושמכם שכל המדות עליונות הנ״ל יאירו בהם, ושארז״ל עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב״ה בפרק הספינה דף ע״ה ב׳, וענין זרעכם עמ״ש בת״א בד״ה הבאים ישרש בפי׳ אשריכם זורעי על כל מים, ומ״ש ע״פ אור זרוע לצדיק בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון ומ״ש ע״ז בהגהות לדרוש הנ״ל ומ״ש בד״ה ויהי בשלח פרעה בפי׳ וזרעתיה לי בארץ ובאג״ה ע״פ וזורע צדקה שכר אמת, וענין בארץ לא זרוע ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ צאינה וראינה בסופו שיש בחי׳ שלמעלה מזריעה בחי׳ מצחא כו׳ פנוי משערות כו׳ ומ״ש סד״ה והיה מספר בנ״י בענין כי גדול יום יזרעאל, ועמ״ש ע״פ כי שת לי אלקים זרע אחר דקאי על משיח כו׳. להעיר מפסוק זרע יעבדנו תלים סס״י כ״ב ובמדרש תלים שם אף הקטנים מקבלים פני שכינה שנאמר זרע יעבדנו. ועיין בסוטה פרק היה נוטל דף כ׳ סע״ב.

רצוא אותיות צואר כ״כ בלק״ת מהאריז״ל פ׳ עקב, מצרים מצר הגרון ויצ״מ הוא רצוא ג״כ בבחי׳ צואר ע״י קול תורה כו׳ בד״ה לכן אמור לבנ״י, ועמ״ש ע״פ צוארך בחרוזים ומ״ש מענין ויפול על צוארי בנימין כו׳, ובפרדס ערך צואר שהוא עלית הת״ת בג״ר וע׳ מזה בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י, שזהו ענין הרצוא ע״ש, ואפשר להעיר לענין השמים החדשים כו׳ מענין הכהנים הלוים שלע״ל יהיו הלוים במעלה ומדרגה גבוה יותר מהכהנים וכמעלת זהב על הכסף, וכהנים הם המשכה מלמעלמ״ט אתה כהן לעולם, והלוים העלאה ועמ״ש מזה בד״ה ויקח קרח, ועמ״ש סד״ה שובה ישראל עד, דרוש השני בסופו.

בראשית ברא, סוכה פ״ד דמ״ט א׳ שיתין משששת ימי״ב נבראו שנא׳ חמוקי ירכיך כו׳ תנא דבי ר״י בראשית א״ת בראשית אלא ברא שית, לכאורה נ״ל שיתין הם יסוד דנוק׳ שלכן ניסוך המים והיין לשיתין, ולכך נק׳ חמוקי ירכיך ושית מל׳ יכוד כמו כי השתות יהרסון, אבן שתיה, עמ״ש בהגהות לד״ה בחודש השלישי לצאת בנ״י, ולעומת זה אשת איש הזונה נקראת שית זונה במשלי סי׳ ז׳ יו״ד, וזהו״ע ושתי עי׳ בעה״כ של סה״ד, וע׳ ברבות

שה"ש ר"פ מה יפו פעמיך ד"א כמו חלאים כו' דקאי על שיתין ע"ש במ"כ, ועמ"ש מענין ניסוך היין לשיתין בלק"ת פ' שלח בד"ה פ' נסכים וסד"ה ענין הנסכים, והנה שימ"ב הם ו"ק דאבא ואבא יסד ברתא, ועז"נ אחותי בת אבי היא, וע' לקמן סי' ד', שוב ראיתי ראי' להנ"ל דבסוכה שם ארז"ל וגם יקב חצב בו אלו השיתין ובמא"א אות יו"ד סכ"ג כ' יקב נק' היסוד דנוק' ושם יחוד השמות סוד יב"ק עכ"ל וע' מענין יקב בזח"א ס"פ לך צ"ו ב' ח"ב פ' משפטים קט"ז א' וס"פ בשלח מ"ד א' אמאי אקדימת מטה כו' ע"ש, ומזה יובן מה שבתחלה נאמר בראשית היינו ברא שיתין, ועמ"ש מענין יקב בלק"ת פ' הברכה בד"ה ואתא מרבבות קדש ומענין שי"ב בסידור בדרוש ברכת הזימון סד"ה להבין בתוס"ב ברכת הזימון בפירוש וענין יין המשומר בענבי' מששת ימי בראשית, ובלקוטי תורה בד"ה והי' מדי חודש בחדשו ושם פ"א ועיין בלקוטי תורה סוף שיר השירים בהביאור על פסוק שימני כחותם, ושם פרק א' איך חותם שוקע שהוא יסוד דנוק' שרשו מח"ע בחכ' יסד ארץ יעו"ש, גם יש לעמ"ש באריכות בדרוש הנותן לשכוי בינה * בענין פי' יסוד דנוק' שהוא הביטול בעצמותו לגבי השפעת הרב כו', וע' בתו"א משפטים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה בפי' כוס ישועות כוס של ברכה, ומכ"ז יובן ענין שיתין משימ"ב ו"ק דאבא דוקא נבראו, וזהו מגיד מראשית אחרית מגיד ל' המשכה ומקדם אפ"ל ע"ד תרגום אונקלוס בראשית בקדמין א"כ ברא שית נמשך ג"כ מבחי' בקדמין, וזהו מראש מקדם נסוכה ע' סד"ה ראה אנכי נותן בלקו"ת ר"פ ראה ובד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה מענין בראשית בקדמין כו', והנה כתיב ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו מגדל היינו יסוד דדכורא כמ"ש בזח"א פ' בראשית דע"ד ב' ובזהרי חמה שם ועמ"ש ע"פ זה בישעי' סי' ה' ב' ומ"ש ע"פ מגדל עוז שם ה' במשלי סי' י"ח יו"ד ומ"ש בפ' נח ע"פ הבה נבנה לנו עיר ומגדל כו'.

קיצור. ברא שית אלו השיתין, שית מל' יסוד כמו אבן שתי' שפי' בפרדס ערך אבן השתי' שהוא ל' יסוד כי הוא יסוד כל העליונים כנודע עכ"ל, ובמא"א אות א' סעי' ד' אבן השתי' נק' נקודת ציון יסוד דנוק' עכ"ל, והי"נ הראה מקום לזח"א פ' ויחי דר"ל ע"ב ובת"ז תיקון ס"ג דצ"ח ע"א (ויש לעומת זה שית אשה זונה) ונק' ג"כ יקב מענין משי"ב נבראו היינו מבחי' ו"ק דאבא ע"ד בחכ' יסד ארץ אבא יס"ב וע"ד אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי וגם כי בינה רק עד הוד אתפשטת והיסוד בין דדכורא בין דנוק' שרשו מאבא דוקא היינו כח הביטול שבכל בחי' יסוד צ"ל ביטול וז"ש כוס ש"ב שצריך הדחה ושטיפה וע' מ"ש ע"פ מקדש כוננו ידיך בלק"ת ביאור נשא את ראש בני גרשון, וזהו מגיד מראשית אחרית ומקדם כו' וזהו ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו.

ב) **פ"ד** דר"ה דל"ב א' ופ"ד דמגלה דכ"א א' בראשית נמי מאמר הוא היינו שאפי' ח"ע שנק' בראשית ראשית חכמה ראשית הגילוי הוא רק בחי' מאמר לגבי א"ס ב"ה כי מאמר ועשי' הכל א' כמאמר ברוך אומר

---

* בדרוש הנותן לשכוי בינה: ראה אוה"ת ס' כסעי א'שצה.

ועושה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה וע' בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוה"ר ספ"ג מזה ושם ענין תשובה קדמה לעולם, ואפ"ל קדמה שנמשכה מבחי' קדם שלמעלה מבחי' ראשית ועמ"ש בפ' נח ע"פ ויהי בנסעם מקדם, ושם בענין גן בעדן מקדם ולכן ג"ע ג"כ קדם לעולם בגמ' פ' מקום שנהגו נ"ד א'.

ג) **חגיגה** די"ב א' ת"ר בש"א שמים נבראו תחלה שנאמר בראשית כו' את השמים ובה"א ארץ נבראת תחלה ע' בת"א פ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים, ובד"ה ויגש אליו יהודא ועמ"ש ע"פ כ"א בזאת יתהלל וע' בסידור שער חג המצות בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוה"ר גבי ועד"ז יובן מחלוקת שבגמ' אם שמים קדמו לארץ כו', והביאור סד"ה להבין שרשי הדברים הנ"ל גבי ושרש ענין קורא עליהם יעמדו יחדיו כו', ויש להעיר לענין זה מענין אם תלמוד גדול או מעשה גדול כי התורה ומצות נק' ג"כ שמים וארץ בד"ה האזינו השמים דרוש השלישי, ועמ"ש מענין אם תלמוד גדול בד"ה אני לדודי ודודי לי דרוה"ר ובסידור שער האלול פ' זה ומ"ש מזה בד"ה ושננתם לבניך* שלכן בפ' שמע נא' תחלה ודברת בם ואח"כ וקשרתם, לפי שעכשיו תלמוד גדול ובפ' והא"ש נא' תחלה וקשרתם ואח"כ ולמדתם לפי שלע"ל יהי' מעשה גדול, וזהו והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים כו', ובלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי ושם ספ"ד, ועוד יש להעיר לזה מענין חתן וכלה שהם ג"כ בחי' השמים והארץ משפיע ומקבל כי כאשר ירד הגשם כו' והרוה כו', וע' בסידור בד"ה מהרה ישמע כו' בענין משמח חו"כ וענין משמח חתן עם הכלה ובהביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בסופו וע' לקמן סי' יו"ד וע' בת"א פ' יתרו בד"ה להבין ענין האבות הן הן המרכבה בענין זכור ושמור בד"א נאמרו משם יובן ענין מ"ד קורא אני עליהם יעמדו יחדיו.

קיצור. ענין אם שמים קדמו או ארץ קדמה ודעת מ"ד כא' נבראו ועד"ז ענין אם תלמוד גדול או מעשה גדול וענין משמח חו"כ או משמח חתן עם הכלה וענין זכור ושמור בדא"נ.

ד) **זח"א** דף י"ב ע"א ענין שית תיבין שבפסוק שמע ישראל ושית תיבין שבבשכמל"ו שהם יחו"ע ויחו"ת ע"ד כי אל דעות שמלמטלמ"ע יש מאין כו' וע' מזה ג"כ בזהר די"ח ע"ב הכא שית תיבין והכא שית תיבין וע' בזהר פ' יתרו דס"ח א' גבי ברזא דאות וי"ו תרין ווי"ן כחדא, ומ"ש במ"א ע"פ המדרש פ' בראשית פי"ב בענין אלה תולדות השמים והארץ תולדות מלא בשני ווין כו' וע' פ' תזריע סד"ה למנצח על השמינית בהקיצור סעי' ב' בענין מצות שבת מלא בשני ווי"ן וע' עוד מענין א' ובשכמל"ו בזהר תרומה דקל"ד ב' קל"ט ב', וי"ל שזהו בראשית ברא שית היינו ו"ק דז"א ו"ק דנוק' ועד"ז י"ל ג"כ שיתין משי"ב נבראו דשיתין היינו בשכמל"ו ושימ"ב הם ו"ק דז"א פסוק שמע ישראל וע' ג"כ בפ' בראשית ד"ג ב' ובפ' תרומה דקל"ט

בד"ה ושננתם לבניך: ראה באוה"ת פ' ואתחנן ע' רלח ואילך.

ב׳ פי׳ שבשמע ישראל ובבשכמל״ו הם מ״ט אתוון מ״ט שע״ב זח״א קמ״ה א׳ ר״ל ע״ב דמ״ז ב׳ פי׳ את השמים היינו כ״ב אתוון דתושב״כ הנק׳ שמים ואת הארץ היינו ג״כ כ״ב אתוון הנמשכים בתושבע״פ הנק׳ ארץ וי״ל שהם כ״ב אותיות דשם מ״ה וכ״ב אותיות דשם ב״ן ע׳ בתו״א פ׳ משפטים בד״ה ותחת רגליו בענין לבנת הספיר וכעצם השמים וגם ר״ת את השמים כו׳ אהו״ה גושפנקא דחתים בי׳ שמיא וארעא בחי׳ חו״ב * עמ״ש מזה בד״ה כי יקרא לפניך בדרך כו׳ גבי את האם ואת הבנים.

ה) **זח״א** כ״ב ב׳ עלמא דא בדינא אתברי הה״ד בראשית ברא אלקי׳ עמ״ש מזה בד״ה תקעו בחדש לז״א בראשית כו׳. את ואת. וכן הוא דפ״ג ב׳ פה״ב פח״א קכ״ז א׳ קס״א א׳ קע״ו ב׳ ועמ״ש בפי׳ הספ״ד פ״א קע״ח ב׳ ובהפי׳ רפ״ה ר״כ רכ״א א׳ רכו״א רלא״ב רל״ד ב׳, ח״ג עמוד שי״ג, ב״ק פ״ה נה״א, מגילה פ״ק ד״ט א׳, תמיד ד׳ ל״ב א׳, ירושלמי מגלה פ״ג, סוטה פ״ק, רבות ד׳ ד״א טז״א קע״ה ב׳ רז״א, בשה״ש כט״ב, באיכה נה״ב, קהלת פב״ג.

ו) **רבות** בראשית רפ״א כך הי׳ הקב״ה מביט בתורה ובורא את העולם, והתורה אמרה בראשית ברא אלקים ואין ראשית אלא תורה המד״א ה׳ קנני ראשית דרכו במשלי סי׳ ח׳ וע׳ מזה בזח״א ר״פ תולדות דקל״ד סע״א ובפ׳ תרומה דקס״א א׳.

ז) **שם** אמר ר׳ תנחומא כי גדול אתה ועושה נפלאות למה כי אתה אלקי׳ לבדך אתה לבדך בראת את העולם, בראשית ברא אלקים.

ח) **פי״ב** כל מה שאתה מוצא תולדות השמים והארץ הן שנאמר בראשית ברא אלקי׳ את השמים ואת הארץ כו׳.

ט) **בפ׳** צו את אהרן ספ״ט אר״ש בן חלפתא גדול שלום כשברא הקב״ה את עולמו עשה שלום בין עליונים לתחתונים ביום הראשון ברא את העליונים וכן התחתונים הה״ד בראשית ברא אלקי׳ את השמים ואת הארץ כו׳ ע״ש.

י) **בחוקתי** ר״פ ל״ו בש״א השמים נבראו תחלה ואח״כ הארץ שנאמר בראשית ברא אלקי׳ את השמים זאת הארץ, ובה״א הארץ נבראת תחלה כו׳ ביום עשות ה׳ אלקים ארץ ושמים כו׳, ומ״ש גבי ארץ הוי׳ י״ל כי ע״ד מ״ש אדמו״ר בביאור את קרבני לחמי בפ׳ פנחס שהעוה״ב נברא ע״ד מדה״ד משא״כ עולם הזה עולם חסד יבנה כך עד״ז שמים וארץ כו׳, וכן שמים ששמים מעשיהם של בריות ברבות בראשית פ״ה ע״ד בש״א ושם דרך כו׳.

יא) **ושם** זח״א ד״ג ב׳ בראשית מאי בראשית בחכמה דא חכ׳ דעלמא קיימא עלה, פי׳ במק״מ דעלמא הוא בינה שנקראת עולם בסוד מן העולם ועד העולם וקיומה והעמדתה על אבא כמ״ש באוצ״ח והכא אגליפא שית

חו״ב : בוך באב׳ 31 : טוב.

סטרין רברבן כו׳ והיינו בראשית הם ו״ק דזעיר מהכא אתבריאו ע״י חכמה מאן ברא לון ההוא דלא אדכר ההוא א״א ההוא סתים דלא ידיעא הוא עתיק רדל״א א״נ א״ס ב״ה כי בכחו הנ״ל, וצ״ל דהא כתב ברא אלקי׳ וא״כ איך אמר קרא ההוא דלא אדכר, וי״ל דמפרש אלקי׳ היינו בינה וא״כ הפי׳ שא״ס ב״ה ע״י החכמה הנק׳ בראשית ברא ו״ק דז״א שהם עולם כי עולם חסד יבנה והיינו שנמשכו מבחי׳ ראשית חכמה בבינה הנק׳ אלקי׳ כמ״ש שם, ועוי״ל בשם הרבות בראשית רפ״א שבהתורה נבה״ע והיינו כי אורייתא מחכ׳ נפקת.

יב) **ד״ה** סע״א פי׳ שלכן נאמר ד׳ תיבות בראשית ברא אלקי׳ את עד שנזכר השמים ע״ד אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואח״כ ויאמר לאדם ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה האזינו השמים הראשון.

יג) **ד״ז** ב׳ פ׳ בראשית היינו ע״ד ראשית חכמה יראת ה׳ ופי׳ בראשית ב׳ ראשית היינו ח״ע ובחי׳ מל׳ כי אבא יס״ב והם יר״ת ויר״ע עמ״ש בד״ה כי אתה נרי בת״א פ׳ מקץ.

יד) **ספ״ה** דב״ק דנה״א הרואה טי״ת בחלומו סימן יפה לו הואיל ופתח בו הכתוב לטובה תחלה שמבראשית עד וירא אלקי׳ את האור כי טוב לא כתיב טי״ת במג״ד אות טי״ת טוב אתה ומטיב למדני חוקיך דע אתה המעיין במאמרי זה כי הטי״ת רומזת לחיי העולמים שהוא מדת יסוד כו׳, והנה יש כאן מקום שאלה למה נק׳ המדה הזאת יסוד כו׳, אבל האמת ברור שהא״ס ב״ה אשר לא קדמו ההעדר הוא יסוד היסודות ועיקר הכל כו׳ וכ׳ בספר השם וז״ל יסוד שלא כשאר היסודות כי זה יסוד לזה שלמטה לו, והוא יסוד למל׳ כו׳ עכ״ל, וא״כ זה שנק׳ יסוד בשם יסוד זהו לפי שבו וע״י נמשך למל׳ מא״ס ב״ה שהוא יסוד היסודות ועיקר הכל, והיינו המשכה מסוכ״ע בממכ״ע וז״ת טי״ת גבי את האור כי טוב היינו המשכה מא״ס ממש אבל בבראשית ברא שהעולם נברא מבחי׳ מלכותו ית׳ לא נא׳ בו עדיין טי״ת, ויש להעיר מזה לענין תפילין שנק׳ טטפת ב׳ טיתי״ן מלמעלמ״ט המשכות היסוד וכן מלמטלמ״ע ובמא״א אות טי״ת סעי׳ א׳ אות ט׳ מורה על היסוד דטובי׳ גנוז בגוי׳ והו״ע אור שגנזו לצדיקים וכן הטי״ת כפוף יו״ד בתוכה בסוד הטפה צורת יו״ד הוא גנוזה ושמורה בו עכ״ל, במגלה פ״ק ד״ט א׳ שכתבו לו לתלמי אלקי׳ ברא בראשית ופי׳ רש״י שלא יאמר בראשית שם הוא וב׳ רשויות הן וא׳ ברא את הב׳ עכ״ל.

בענין מש״ל סעי׳ א׳ בענין שיתין ל׳ יסוד, הנה בערוך ערך שתס הביא מ״ש בת״י במשלי סי׳ ג׳ י״ט ע״פ בחכמה יסד ארץ אלקא בחכמה שתאסיא ארעא בחוקי מוסדי ארץ משלי ח׳ ו״ט תרגום וכד שם שתאסיא דארעא וכן תרגום וצדיק יסוד עולם משלי יו״ד כ״ה וצדיק שתאסיא דעלמא עכ״ל, ובמשנה פ״ג דמגילה משנה ג׳ הנסכים בתחלה מועלין בהם יצאו לשיתין אין מועלין בהן פי׳ הרע״ו נקב הי׳ במזבח שבו הי׳ יורדין הנסכי׳ לשיתין דהיינו יסודות של המזבח שהם חלולים ועמוקים מאד עכ״ל, הרי מפרש

שיתין לשון יסוד יסודות של מזבח וכ׳ התויו״ט וז״ל פי׳ של הרב דהיינו יסודות כו׳ והוא לשון ארמית תסוכני בבטן אמי תילים קל״ט י״ג ותרגום אשתית לי בכרים דאמי ובעצמות וגידים תסוככני איוב יו״ד י״א ובגרמיא וגדיא אשתיתני עכ״ל, וצ״ע ממ״ש במשנה רפ״ג דדמאי הקלין שבדמאי השיתין והם תאנים מדבריות וע׳ בגמ׳ פ״ו דברכות ד״מ סע״ב והם פירות שאינן חשובות ומדוע נק׳ שיתין, ואפ״ל משום שארז״ל בברכות שם ד״מ סע״א עץ הדעת תאינה היתה וכן פרש״י בחומש ע״פ ויתפרו עלי תאינה ובמד״ר פ׳ בראשית ס״פ ט״ו משל לבן מלכים שקלקל עם אחת מהשפחות הרי נק׳ התאנה שפחה וא״כ נקרא תאנים מדברית שיתין ע״ש שית זונה בית הבושת ובמשנה פ״ט דחולין מ״ב ועור בית הבושת פי׳ הרע״ו בית הרחם של נקבה מובן לפ״ז דשית זונה זהו יסוד דנוק׳ זונה שהיא ק״נ וזהו״ע השיתין שנמשכו מעה״ד וההפך מזה בקדושה שזהו״ע שיתין יסוד דנוק׳ דקדושה בחי׳ ציון שנק׳ כוס ישועות שהוא כלי לקבל טיפת חכמתו שהיא התורה ועמ״ש מענין כל הקורא ק״ש בלא תפילין כאלו מקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים הרי הנחת תפילין לשעבד המוח והלב נמשלו לנסכים היורדין לשיתין, ועמ״ש מענין עשיית הכלי בביאור ע״פ נשא בענין מקדש אדני כוננו ידיך וע״פ עלי באר ענו לה בפי׳ באר חפרוה שרים וע׳ מ״ש בלק״ת בשה״ש ע״פ שמני כחותם.

בראשית ברא, כל העוסק בתורה משים שלום בפמש״מ ובפמשמ״ט, יש ג׳ דיעות שמים קדמו או ארץ קדמה יעמדו יחדיו, כמו״כ תלמוד גדול או מעשה גדול ונמנו כו׳, בראשית בשביל התורה כו׳, אמון פדגוג אמון מכוסה אמון מוצנע בראשית ות״י בחוכמתא ות״א בקדמין תלת רישין דא לגו כו׳, ב״ש והי׳ העולם ר״ת בשוה.

ב) **כתיב** כל אשר חפץ עשה וכתיב בדבר ה׳ וכו׳, הענין כי נודע שיש ב׳ בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע, ע׳ כל הלשון בתורה ע״פ ביום השמע״צ תקע״ב, עד לכן יש נבראים שונים כשינוי מדות שלמעלה, וזהו בדבר ה׳ ממכ״ע וחפץ סוכ״ע הרצון.

ג) **והנה** כתיב ה׳ בחכמה כו׳ עד והוא בחי׳ רצה״ע בתורה בשעה שהקדימו נעשה כו׳ שבועות תקס״ב, נמצא בבראשית רמוז ממכ״ע וסוכ״ע וזהו ג״כ ב׳ ראשית, והם תרין רישין הנ״ל שבאד״ר, וזהו שארז״ל ארץ קדמה במחשבה כו׳, עד הסוכ״ע דוקא ע׳ הל׳ בתורה דשמ״ע הנ״ל, וענין שמים קדמו היינו מצד הגילוי דממכ״ע שברוחניות הגילוי יותר כו׳.

ד) **והנה** האדם מורכב וכו׳, עד והנה החפץ כו׳ שלום ביניהם בתורה דשמ״ע הנ״ל.

ה) **ובבחי'** זו שמים וארץ יעמדו יחדיו ראש הג' מתלת רישין בשוה גבוה מסובב וממלא כו', והנה יש בתומ"צ ג"כ סובב וממלא כמ"ש בתורה שבת שלפני ר"ה תקס"ז ע"פ זה היום תורה מזון ממלא ומצות סובב ג"כ חכמה ורצון, וזהו"ע תלמוד גדול כמו שמים קדמו גילוי פנימי', ומעשה גדול כמו ארץ קדמה כו', ונמנו שתלמוד מביא ממשיך החפץ ברצון דמצות, כמ"ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך מן הדיבור נעשה א"מ כמ"ש בשמ"ע תקס"ד, אך בממלא וסובב דתומ"צ גבוה מממלא וסובב דעולמות כי חכמה שבתורה הוא ח"ס הרי למעלה מחכמה דאצי' דבה יסוד ארץ וכן סובב מל' דא"א חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה כו' ארוממך ע' בסידור, ורצון דמצות רעד"ר ואתא מרבבות וכו', וזהו אמון פדגוג מגדל היונק מעט מעט ממכ"ע לכל חד לפום שיעורא וכו', אמון מכוסה סוכ"ע דא לגו מן דא, אך אמון מוצנע ע"י רדל"א דא לעילא כו', ע' של"ה פ' זו מהו מוצנע שאין ידע כלל ההעלם, משא"כ א"א ידוע מציאותו כמ"ש בסידור ב' ראשית כי חכמה במנין ע"ס ראשית כשמונים מפנימי' וא"א כשמונים חיצוני', (ע' זח"א ל"א רע"ב).

א) **והארץ** היתה תהו, רפ"ב דחגיגה די"ב א' העירו מפסוק ונטה עליה קו תהו ואבני בהו בישעי' סי' ל"ד י"א וארז"ל תהו זה קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו (ופירש"י מדכתי' קו תהו למדת שהתהו קו והבהו אבנים) שממנו יצא חושך שנאמר ישת חושך סתרו סביבותיו וכו' התוס' מדכתיב סביבותיו סוכתו קדריש עכ"ל, ור"ל סביבותיו סוכתו היינו ג"כ כענין שמקיף את כל כו', בהו אלו אבנים המפולמות שמהם יצאו מים, (ע' רבות ס"פ ויקרא אבל תהו ובהו כו' עתידין לשמש בכרך גדול של רומי שנאמר ונטו עליו קו תהו כו', ובת"ז ד"י סע"ב תהו קו ירוק קליפה קדמאה דאגוזא, ובהו אבנים מפולמות ד"א קליפה תנינא דאגוזא קשה כאבן, וחשך קליפה תליתאה, וע' מזה ג"כ ברע"מ פנחס דרכ"ז סע"א וע' בפרדס שכ"ה פ"ז, אמנם בת"ז ד"ט סע"ב מבואר ירוק מסט' דאימא עילאה דאיהו תשובה קו ירוק דאסחר לכל עלמא, הרי קו ירוק זהו בינה דקדושה שהוא מקיף לכל העולם היינו ז"א הנק' עולם אשר בינה נק' מקיף וסובב לבחי' ז"א וכמ"ש ע"פ וספרתם לכם כו', וכ"כ הפרדס בעה"כ ערך תהו וז"ל הבינה נקראת תהו כו', כמ"ש בס' הבהיר דבר המתהא את בני אדם כו' כהיולי שהוא דבר שאין לו צורה והוא קודם לכל המציאות הצורה כו', וזהו הבינה הקודמת אל מציאות הגילוי כו' וכ"כ בע"ח שמ"א פ"ג בשם הרמב"ן ע"פ והארץ היתה תהו כו' ובשם ספר הבהיר בפי' הפסוק מאפס ותהו נחשבו לו בישעי' סי' מ' י"ז וז"ל והענין כי הא"ס נק' אפס כי אין בו שום תפיסא כו' ואחריו יצא התהו והוא הכתר כו' כי הנה כתר היא דוגמת החומר הקדום הנק' היולי שיש בו שורש כל הד' יסודות בכח ולא בפועל ולכן נק' תהו

כי הוא מתהה מחשבות בנ"א כו' ע"ש, וזהו ע"ד ענין שתוק כך עלה במח', ע' ביאור כי על כבוד חופה פ"ב עכ"פ מדבריהם למדנו שיש תהו דקדושה הוא בחי' אין מה שאינו מושג והיינו הכתר כי חכ' מאין תמצא יש מאין וע"פ דברי הע"ח י"ל כי אפס ותהו הם ב' הבחי' שבכתר הבחי' התחתונה שבמאציל שהוא בחי' עתיק נק' אפס ובחי' א"א שרש הנאצלים נק' תהו ועמ"ש במא"א בענין ואין זולתך מלכנו לחיי העוה"ב דהיינו ג"ע אפס בלתך גואלנו לימוהמ"ש שבימוהמ"ש יהי' הארה מבחי' אפס שלמעלה מבחי' אין כו' וזהו אין ואפס ישעי' מ"א ב', ובמא"א אות א' סעי' ס"ד אין נק' א"א כו', וסעי' קי"א אפס נק' הא"ס, וזהו שהבינה נק' תהו כי בינה הוא כתר לז"א לכן נקראת היא בחי' העלם ובענין בהו פי' בפרדס בעה"כ ערך בהו היא הגדולה וזהו אבנים מפולמות שמהם יוצאים מים והיא רומזות על מוצא האותיות מבינה ונכללת בחסד ושופעת מים בסוד אור מים רקיע שפי' האותיות והבהו דבר שיש בו ממש כמ"ש בס' הבהיר והוא המלביש את התהו שהיא הבינה דבר שאין בו ממש שאינה נתפסת כענין שלח תשלח את האם והדברים יוצאים מהבינה הנק' כח מהכח אל הפועל עכ"ל, ובע"ח שם כי בהו היינו ד' יסודות חכ' ובינה ת"ת ומל', והיינו ענין והחכ' מאין תמצא יש מאין כנ"ל, וא"כ בבחי' הנ"ל דתהו ובהו שבקדושה היינו בחי' סוכ"ע אור המקיף ובחי' ממכ"ע אור הפנימי והוא בחי' אותיות הנק' אבנים. וע' במא"א אות ב' ס"ו בהו נק' חסד דבר המלביש את התהו שהם מלכי אדום שיצאו מבינה הנק' תהו וכן יש להביא ראי' מרבות דבהו הוא יש יותר מתהו שהוא לא כלום משא"כ בהו וז"ל בראשית פ' ב' תהו זה אדה"ר שהי' ללמה ולא כלום משא"כ בהו זהו קין שביקש להחזיר את העולם לתהו ובהו, א"כ שביקש להחזיר הרי עדיין הוא יש אלא שהוא קרוב להיות אין, ועד"ז בקדושה הו"ע חכמה, והחכ' מאין תמצא, אעפ"י שהוא יש כיון שהוא ראשית ההתהוות מאין א"כ היא קרובה לבחי' אין ונק' כח מה. ועפי"ז י"ל פי' הפסוק באיוב סי' כ"ו ז' נוטה צפון על תהו תולה ארץ על בלימה, שהם ב' הבחי' דכתר וחכ' שהם סוכ"ע וממכ"ע כי חכמה כח מ"ה וזהו ענין בלי מה ותהו בחי' אין ממש ומב' בחי' הנ"ל התהוות העולם יש מאין. עוי"ל פי' בהו בו הוא היינו שמאיר בו בחי' הוא דא עתיקא, ועד"ז פי' במא"א ענין הר נבו דר"ל נ' בו. שמאיר בו שער הנ' שה"ס קבורתו של משה.

קיצור. תהו ובינה או כתר בחי' אין אפס נק' א"ס ותהו בינה ע"ד הבינה נק' הוא בהו חסד או ד"י הנמשכי' מההיולי שהוא תהו.

ב) **אך** כ"ז הוא בחי' תהו ובהו שבקדושה, אבל כפשוטו הם בקליפה שהם הם האין ואפס וזהו מאפס ותהו נחשבו לו וכ"כ במא"א אות א' סעי' קי"א וז"ל אפס נק' הא"ס כי אין בו תפיסא ובו אפיסת הרעיון, אפס

בבוך באב' 57 נוסף בשולי העמוד: מאין באת ולאן אתה הולך בחי' יש, אפס בלתיך לימהמ"ש גילוי עתיק אין ואין דומה לך לתחה"מ גילוי יש אמיתי עקודים שלמעלה מתתהו נקודים וזהו רוח מרחפת משיח.

נק׳ הקליפה כי אין בה ממש ואפס ותהו עכ״ל, ועי׳ בזהר ח״ב פ׳ בא ל״ז א׳ ואין זה תרתי דסתרי אלא שזהו ע״ד כי אל דעות שממטה למעלה כל מה שהוא בחי׳ עליונה יותר נק׳ אין לפי שאינו מושג ועד״ז נק׳ הכתר אין לפי שאינו מושג וא״ס שאינו מושג יותר נק׳ אפס, וההפרש בין ב׳ בחי׳ אלו יובן ממ״ש במ״א ע״פ ב״ש והי׳ העולם רדל״א ברוך הוא א״א שבחי׳ א״א אף שאינו מושג עצמותו ומהותו נרגש מציאות כו׳ וזהו בחי׳ אין וכן בינה הנק׳ תהו נקראת ג״כ הוא, אכן בחי׳ רדל״א שנעלם יותר עד״ז הוא הנק׳ אפס כו׳, וכ״ז הוא מלמטלמ״ע אמנם מלמעלמ״ט הוא בהיפך שלמעלה הוא היש אמיתי ולמטה נק׳ אין דקקכל״ח וכל מה שלמטה יותר נק׳ יותר אין ואפס, וע״כ הקליפות שהם היותר תחתונים במדריגה הם דוקא הנק׳ אפס ותהו שהם דבר שאין בו ממש כלל רק חיותם מבחי׳ ניצוצי הקדושה המתלבשת בהם משא״כ עולמות דקדושה לא שייך לקרותם אפס ותהו כי הם בחי׳ יש היינו שיש לו מציאות ואינו לא כלום ע״ד עבד מלך מלך, ולכן נא׳ להנחיל אוהבי יש. ועוד יובן ע״ד שבקדושה עשר ולא י״א ובקליפה י״א כתרי דמסאבותא, ומבואר הטעם בע״ח סוף שער יו״ד כי בע״ס דקדושה החיות המחי׳ ומהוה אותם נחשב דבר אחד עמהם, על כן נחשבי׳ לעשר בלבד עם החיות המחי׳ שבתוכן, אבל הקליפה אין החיות נבלע בתוכם כי אין קודש מתערב בחול אך עומד על ראשם ומשם מאיר עליהם ואז הם נחשבים לי״א כי כל המוסיף גורע עכ״ל, וכיון שכן הרי בקליפה הם עצמם ולא כלום ונחשבים מצד עצמם מתים שהחיות המחיה אותם הוא בחי׳ בפ״ע ולכן נק׳ אפס ותהו אבל בקדושה שהחיות המחי׳ אותם מתאחד עמהם בתכלית א״כ גם הם עצמם אינם ולא כלום, ולכן רשעים בחייהם קרוים מתים וצדיקים במיתתן קרוים חיים.

קיצור. וכן מאפס ותהו נקראו הקליפות כי הם באמת לא חשיב ולכן הם י״א.

ג) **והנה** ברבות בראשית פ״ב ר״ש בן לקיש פתר קרא כו׳ תהו זהו בבל שנאמר ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו בירמי׳ ד׳ כ״ג ובהו זה מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן כו׳ ע״ש. וברבות פ׳ לך פמ״ב ובויקרא רבה פ׳ שמיני דרשו ענין תהו ובהו על יהויקם ששרף את המגילה כו׳. והענין עפמ״ש בזח״א ט״ז א׳, וביאור המאמר בספר אשל אברהם באריכות דתהו ובהו וחושך ותהום הם ד׳ קליפי דאגוזא כמ״ש בז״ח פ׳ יתרו וג׳ מהם הם בחי׳ ערלה שעז״נ שלש שנים יהי׳ לכם ערלים לא יאכל והרביעית תהום נגד קליפות נוגה דאיהו קליפה דקה דאגוזא כו׳ ומהם מקבלים ד׳ מלכיות דעו״כ בבל מדי כו׳ וכ״א מהם כששלטה בעולם היא הדוחה השאר ומתקרבת לבחי׳ נוגה ונקראת ק״נ ר״ל שמחפה על בחי׳ נוגה שהוא הקדושה כקליפה דקה דאגוזא דחפי׳ על מוחא כו׳, ובמא״א אות נו״ן

בבוך הנ״ל בשולי העמוד: כשנפלו למטה י״ל תהו קו ירוק מקיפי׳ דקליפה שמלת שביה, בהו פנימיים וכו׳.

סי"א כתב נוגה נק' הנצח וכן הנוגה, אך סתם נוגה הוא בקליפה הסמוכה לקדושה שיש בה טוב ורע עכ"ל, וביאיר נתיב שם כתב בשם המחבר נוגה ע"ה גימט' אדנ"י כי גם המל' נק' נוגה עכ"ל, וכ"כ בפרדס בעה"כ ערך נוגה שהנוגה הוא אש לבן כצמר נקי והוא מל' מצד קבלתה מקו ימין נצח חסד כו', וכן משמע מדכתיב משלי סי' ד' י"ח ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום וע' מ"ש ע"ז באד"ר קי"ט א', ועד"ז י"ל פי' והוי' יגיה חשכי כי יגיה הוא ג"כ משרש נוגה היינו שיגיה חושך דק"נ החופה ע"י הנוגה שיהפך לאור ועמ"ש סד"ה כי אתה גרי בתו"א פ' מקץ ועי' ברש"י ריש פסחים בד"ה וכאור בוקר בעלות השחר נוגה בזריחת השמש כו'. וד' בחי' הנ"ל הם ג"כ מ"ש גבי אליהו רוח רעש אש קול דממה דקה כי ק"נ נק' ג"כ דממה דקה כענין ח"ש דחשמ"ל והרמ"ז כ' שתהו ובהו וחושך ותהום הם ד' דעשי' ורוח ורעש ואש וקול דממה דקה הם מה שהוברר הטוב מד' דעשי' הנ"ל ונעשה מהם ד' קליפות דיצי' והם ד' שראה יחזקאל רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה כי קליפות דיצי' הם נק' טוב לגבי קליפות דעשי' ע"ד שטן ופנינה לש"ש נתכוונו כו' וע"ש בא"א ובהרמ"ז שבד' קליפין הנ"ל נתלבש ג"כ בחי' מהקדושה מד' אותיות דשם אדנ"י להכניעה בסוד ומלכותו בכל משלה גם מבואר שם שכמו"כ יש כנגדם ד' בחי' בקדושה ועמ"ש בד"ה וששה משמותם בענין רוח רעש בחי' והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו' אש בחי' ק"ש קול דממה דקה שמ"ע כו' וכמ"כ יש תהו ובהו וחושך ותהום בקדושה וכנ"ל וכנודע עולם הבריאה נק' ובורא חושך ותהום כ' במא"א אות ת' סעי' י"ח תהום נק' יסוד דבינה. ויש להעיר מענין שיתין שמגיעי' עד התהום שלשם הי' ניסוך היין והמים וע' זח"א בראשית דנ"א ע"ב ע"פ תהום אל תהום קורא כו'.

קיצור. תוהו זה בבל כו', וע' סידור סד"ה עשה לך חרבות צורים, רישא דדהבא כו' תוהו ובהו וחשך הם ד' קליפין דאגוזא רוח רעש אש קול דממה דקה ע"ד על השמינית.

ד) **והנה** מבואר במ"א בד"ה בשלח פרעה בענין לפני מלוך מלך כו' קליפה קדמה לפרי דהיינו שנפל שמה ממדריגות גבוהות מאד שלמעלה מבחי' הצמצום, ונק' כמה ארך אפים לפניו כו', וזהו ממש ענין תהו שהוא בחי' א"א כנ"ל בחי' אין לכן ע"י שישראל היו בגלות בבל בירורו מהם הניצוצות ועי"ז נמשך הגילוי מבחי' ארך אפים בבחי' פנימי' ע"ד אם לעוברי רצונו כך ר"ל שמקבלים מכתר ר"ת כך, לעושי רצונו עאכו"כ, וזהו ובקשתם משם ומצאת בתו"א ע"פ וישב יעקב ובירור זה היינו ע"י שהי' שם בגלות כמ"ש בד"ה וכל העם רואים וזהו"ע תשובה תשב ה' להעלות הניצוצים שנפלו לשרשם וז"ש ברבות ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים בזכות התשובה שנמשלה למים שנא' שפכי כמים לבך כו' ויובן עדמ"ש בד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' שזהו"ע באר מ"ח שנתברר ונעשה

בבוך הנ"ל בשולי העמוד: תמיד לבא וחשך קודם לאור.

מ״ח ע״י עברם דרך עובי עפר הארץ כו׳ וזהו שלום שלום לרחוק כו׳ להחזיר הניצוצות מג״ק הטמאות ע״י התשובה בהרמ״ז פ׳ נשא קכ״ב, אך תהום אדום אריכות שאין לו חקר והוא כנגד ק״נ וצ״ל איך תשובה בבחי׳ זו אך כי בנוגה ג״כ רע דנוגה כמו חלב ודם שבבהמות המותרות כו׳, גם י״ל ע״ד לאתבא צדיקי׳ בתיובתא וכמ״ש במ״א שבחי׳ הרצוא זהו משם מ״ה ביטול והשוב משם ב״ן יש וצריך תשו׳ ע״ז להמשיך הביטול בהשוב כו׳ ועדמ״ש ע״פ כשושנה כו׳, הוא התלבשות נה״א בין החוחים נה״ב מדות רעות בבינוני׳, ולמעלה מל׳ הנשפלת בבי״ע בנוגה כו׳ כן רעיתי בחי׳ נשמה דאצי׳ בין הבנות א״ת בנות אלא בונות בחי׳ עלמין דקדושה משם ב״ן הם כחוחים לגבי הרצוא דרעייתי רעו״ד מ״ה כו׳ וזהו״ע שכינתא עילאה ועמך לא חפצתי אפי׳ מה שהוא עמך כו׳ וזהו תשו״ע וע״י תשובה ממשיך ורוח אלקי׳ כו׳. הנה יש עולם שנה נפש, נפש בחי׳ ממכ״ע ועולם הרקיעי׳ וכן באצילות ההיכלות חיצוני׳ דע״ס (בנות ירושלים הכפרים כו׳ והאופנים וחיות ברעש גדול כו׳ יחזקאל בן כפר כו׳ והם כחוחים לגבי רעייתי קול דממה דקה כו׳) ונפש המחי׳ אותם אכן רוח אלקי׳ מה שאינו מלובש כ״א מרחפת בבחי׳ סוכ״ע, ועד״ז גם באצי׳ מבואר בלקו״ת פ׳ כי תשא שבחי׳ הא״א נק׳ נפש האצילות, אבל בחי׳ רוח גבוה הרבה יותר ונמשך ע״י התשובה, כמ״ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף.

קיצור. ענין קליפה קדמה לפרי, ובקשתם משם ומצאת, אם לעוברי רצונו כך, ע׳ מענין כך בהביאור ע״פ אני ישנה ולבי ער בענין כך עלה במח׳ וזהו ורוח אלקי׳ מרחפת מת רפ״ח ע״פ המים תשובה תשובה בחי׳ נוגה ע״ד נדרים בבינה כי לגבי הבינה הנק׳ הוא צריך לפרוש גם ממותרי דבר המותר דק״נ שמחשיך כמו האיסור גמור לגבי מ׳ ועי״ז ממשיך ורוח אלקי׳ שלמע׳ מבחי׳ נפש לא ידון רוחי.

ה) **והוא** בחי׳ שלמעלה גם מבחי׳ תהו ובהו דקדושה גם משרש עולם התהו כי עולם התהו שבה״כ רק בבחי׳ שם, וזהו שמע ש׳ ע׳ רפ״ח בן גי׳ שם, משא״כ בהעצמות אין השבירה נוגע כלל כמ״ש בד״ה שמע ישראל כו׳, ובד״ה שכם אחד שרש השבירה מז״ת דמל׳ דא״ק שנק׳ רק שמות, אבל יוסף יסוד דא״ק פי׳ עצמיות, והנה יסוד היפך בחי׳ תהו שתהו דבר שאין בו ממש בחי׳ אין בחי׳ ש׳ מל׳ דא״ק, אבל יסוד דא״ק עצמיות א״ק כו׳ וזהו נוטה צפון על תהו ענין דבר שאין בו ממש שרפ״ח ניצוצין רק בבחי׳ שם ה״ע נפש כו׳, אבל תולה ארץ על בלימה פי׳ ביטול היש לאין תשובה בלי מה בלי מהות ביטול רצון ועי״ז ימשך יש אמיתי וכמ״ש וצדיק יסוד עולם יסוד דבר שיש בו ממש היפך התהו, וע׳ חולין פ״ט א׳ שאמרו רז״ל ע״פ בלי מה כל הבולם עצמו כו׳, ותהו ובהו י״ל תהו ריבוי האור בהו הכלים אבנים מפולמות קו ירוק ע׳ מא״א אות ק׳ סל״א ברבות בהו מלשון ויבהילו זהו ע״ד נחלה מבוהלת בראשונה דקאי על עולם התהו עפמ״ש ברבות ס״פ וישלח ישעי׳ ג״ט תהו ודבר שוא עשו הוא שוא שבראתי בעולמי בתהו לא דרך היפך מבחי׳ תיקון דרך הוי׳. והנה בסנהדרין דכ״ו

ע״ב דברים של תהו שהעולם משותת עליהם היינו התורה שהוא דיבור בעלמא ואין בו ממש והוא יסוד עולם שתיה כו׳ ע״ש בגמרא ופירש״י, י״ל כי התורה שרשה מכתר וחכמה והוא יסוד עולם כי והחכמה מאין תמצא ואעפי״כ לגבי א״ס כתר עליון אוכמא הוא כו׳ אין ממש ונק׳ תהו כנ״ל ותהו ובהו כתר וחכ׳ כו׳ ואי׳ ברבות בקהלת אנסכה בשמחה והנה גם הוא הבל כל התורה שאת למד בעוה״ז הבל הוא לפני התורה כו׳ שלע״ל נא׳ ונתתי את תורתי בקרבם, והענין כי בתורה נאמר אחור וקדם צרתני ותורה בעוה״ז נק׳ נובלות חכמה שלמעלה תורה בחי׳ שערות שהם הבל וכל״ח לגבי פנימי׳ התורה שיתגלה לע״ל פנימיות עתיק, וזהו ורוח אלקים מרחפת כו׳ ונחה עליו רוח ע׳ באד״ר קל״ב ומה שכ׳ ברבות שם הטעם לפי שבעוה״ז אדם לומד תורה ושוכח אינו סותר לזה כי השכחה הוא נמשך מבחי׳ אחוריים כנודע מענין דוד שאמר זמירות היו לי חוקיך לכן הי׳ העונש ששכח מ״ש בכתף ישאו כמ״ש בד״ה ואהי׳ אצלו אמון, ולכן לע״ל שיהי׳ גילוי פנימיות התורה לא יהי׳ שכחה כו׳, והנה י״ל משיח בחי׳ ורוח כו׳, ותחה״מ גילוי בחי׳ נשמה כי רוח סוכ״ע ונשמה בחי׳ גאה גאה שלמעלה מסוכ״ע, וזהו ענין יש אמתי אנכי שלמעלה מבחי׳ אני אותיות אין, וכתי׳ אנכי אנכי הוא כו׳.

קיצור. וזהו ההמשכה מבחי׳ עקודים שלמעלה מהתהו ששרשו מהנקודים ועמ״ש בתו״א פ׳ בראשית שזהו״ע כי כאשר השמים החדשים כו׳ יוסף יסוד דא״ק משא״כ תהו ז״ת ד״מ דא״ק שם ע׳ כו׳ ובהו נחלה מבוהלת ובשרשו יעקב הוא בכור תורה דברים של תהו שהעולם משותת עליהם י״ל ב׳ הבחי׳ תהו דקדושה וגם עקודים והיינו לעושי רצונו עאכו״כ למעלה מבחי׳ כך כו׳, ועמ״ש בלק״ת פ׳ צו בד״ה מצה זו בפי׳ כחשיכה כאורה והן ג״כ ב׳ כפי״ן.

א) **ויאמר** אלקים יהי אור. חגיגה פ״ב י״ב א׳ ואמר רבי יהודא אמר רב עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים וארץ תהו ובהו אור כו׳ דכתיב יהי אור כו׳, ואור ביום ראשון איברי והכתיב ויתן אותם אלקי׳ ברקיע השמים וכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי ומתרץ כדברי ר׳ אליעזר דאמר ר״א אור שברא הקב״ה יום ראשון אדם צופה בו מסוה״ע ועד סופו כיון שנסתכל הקדב״ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהם שנאמר וימנע מרשעים אורם איוב ל״ח (עמ״ש מזה בתו״א בד״ה בשלח פרעה), ולמי גנזו לצדיקים לע״ל שנאמר וירא אלקי׳ את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק עכ״ל. וכ׳ מהרש״א שם אדם צופה בו מסוף העולם היינו בעיני השכל. ועיין זח״ג בלק דר״ד ע״ב נהורא קדמאה כו׳ עד דמטי להאי בוקר דיוסף כו׳ ויוסף הוא צדיק וזהו גנזו לצדיקים.

ולפי״ז הי׳ נראה לפרש ע״ד שפי׳ המא״א אות א׳ סכ״ח בענין אור ה׳ נק׳ עתיקא דמתמן נהורא לז״א הנק׳ ה׳ ולפעמים גם הבינה נק׳ כן עכ״ל. וז״ש שנברא ביום ראשון אשר יום ראשון י״ל בחי׳ כתר כמ״ש בד״ה ביום השמע״צ כנישין תהי׳ לכון בפי׳ זכרון ליום ראשון. אך במא״א אות הנ״ל סעיף נ״א כתב כי אור הגנוז נק׳ החסדים ביסוד ז״א כו׳ ועיקר שם זה ליסוד דאבא כי היא דעת דז״א המאיר מסוף העולם כו׳ הואיל ונמשכו מחסד דבגו גלגלתא דא״א נק׳ אור הגנוז עכ״ל. ויש לפרש כי עולם היינו ז״א שנק׳ שמים ואור שלמעלה מבחינת עולם הוא יסוד אבא וכענין הבינה נק׳ תשובה שקדמה לעולם, על כן אדם צופה בו מסוף העולם כו׳, ועיין מ״ש מזה בד״ה ואהי׳ אצלו אמון גבי וימינך מקרב חיקך כלה. ובמקום אחר כתבתי שמזה י״ל ענין תהו שהי׳ בו ריבוי האור ובבחי׳ זו גבוה הרבה מעולם התיקון עד שתכלית ירידת הנשמה לגוף לברר שבה״כ מעולם התהו שהי׳ ריבוי האור ועי״ז דוקא תבא לבחי׳ כי עין בעין יראו, ויובן זה ע״ד מעלת אור שנברא ביום ראשון על האור השמש דעכשיו שהאור שנברא ביום ראשון הי׳ רואה בו אדם מסוה״ע ועד סופו משא״כ באור השמש לא מיני׳ ולא מקצתו עד״ז יובן ענין ריבוי אורות דתהו של אורות דתיקון ולכן דוקא ע״י בירור הגוף ונפש הבהמית ששרשם מהתהו יבא לעלי׳ זו, וזהו״ע שגנזו לצדיקים לע״ל.

קיצור. אור שנברא ביום ראשון שגנזו לצדיקים פי׳ במא״א יסוד אבא דכתיב בי׳ ופני לא יראו, וחיצוניות יסוד אבא זהו בחי׳ שמש, וע׳ עוד מענין אור הגנוז בהרמ״ז ר״פ פקודי בדף ר״כ ע״פ מה רב טובך מענין אור שנברא ביום ראשון נוכל להבין מעלת בירור שבה״כ דעולם התהו שעי״ז יהי׳ נמשך גילוי ריבוי האור כו׳.

ב) **תמיד** ל״ב חושך קדם לאור. א׳ ע״ד בד״ה אלה פקודי ברישא חשיכא כתר והדר נהורא חכמה. ב׳ ע״ד מ״ש עיזי מסגן כו׳. ולפרש כענין חותם המתהפך מה שבמח׳ תחלה ועיקר בדיבור יוצא לסוף בד״ה בזאת יתהלל.

קיצור. ענין ברישא חשיכא והדר נהורא י״ל בשני אופנים.

ג) **פ״ד** דתמיד ל״ב א׳ אמר להן אור נברא תחלה או חשך כו׳ ונימרו לו חושך נברא תחלה דכתיב והארץ היתה תהו ובהו וחושך והדר ויאמר אלקים יהי אור. הנה בד״ה אלה פקודי המשכן * פי׳ רבינו ענין ברישא חשיכא היינו מ״ש ישת חושך סתרו והדר נהורא הוא התהוות אור החכמה שנק׳ אור דהיינו שכדי להיות התהוות החכמה מאא״ס א״א להיות ע״י השתל׳ עו״ע כ״א והחכ׳ מאין תמצא וצ״ל תחלה צמצום והעלם ושיהי׳ הגילוי בחכמה רק אפס קצהו עכ״ד. וצמצום והעלם וחשך הנ״ל נראה דהוא בחי׳ כתר כמ״ש בתו״א פ׳ וירא בד״ה פתח אלי׳ וז״ל וכל ענין צמצום זו כו׳ הכל בכלל כתר

בד״ה אלה פקודי המשכן: ראה לקו״ת פ׳ פקודי ג, ד. אור התורה דרושים לחנוכה שם, ב.

דאצי׳ עכ״ל, והטעם שנק׳ חשך זהו כמ״ש בד״ה שחורה אני ונאוה* בענין אש שחורה וז״ל אבל באוא״ס ב״ה בעצמו ובכבודו לא שייך שום גילוי השגה כי לית מח׳ תב״כ כו׳ ועז״ג ישת חשך סתרו חושך הוא דבר שאין נראה בו שום תפיסא והשגה כלל, והנה כ״ז הוא מלמטלמ״ע נק׳ מה שלמעלה מהשגת הנבראים בחי׳ חושך מה שאינו מושג כמאמר יוצר אור ובורא חשך שהחשך הוא בבריאה למעלה מאור הגילוי שהוא ביצירה כו׳ עכ״ל. וכ״כ עוד בד״ה ששת ימים* תאכל מצות בפי׳ ויהי הענן והחושך ויאר וז״ל, ובשעת קי״ס הי׳ האור בחי׳ חושך הנ״ל שהוא בחי׳ ישת חושך סתרו שלמעלה מבחי׳ ההשתל׳ עכ״ל. גם הרמ״ז פ׳ עקב קרוב לס״פ פי׳ ענין שהתורה ניתנה אש שחורה ע״ג אש לבנה, אש שחורה הוא חכמה סתימאה ע״ג אש לבנה הוא אבא עכ״ל. נמצא החכמה שמתגלה באצי׳ נק׳ אש לבנה שהוא גילוי בחי׳ אור, אבל בחי׳ ח״ס שהוא שרש ומקור החכ׳ שבכתר נק׳ אש שחורה לפי דלית מחתב״כ כנודע, שע״ז ארז״ל שאמר הקב״ה שתוק כך עלה במח׳ כו׳, וכמ״ש בביאור ע״פ אם בחקתי וע״פ אלה מסעי, וזהו״ע ברישא חשיכא היינו כ״ע שנק׳ ישת חושך סתרו והדר נהורא זהו החכמה, ובד״ה אלה פקודי הנ״ל פי׳ שהמשכה מבחי׳ ישת חשך סתרו זהו ע״י מצות ל״ת שהוא ג״כ ענין מניעת דבר לאו קודם להן כו׳. ואפ״ל שזהו ג״כ מעלת השתיקה וחושך שפתיו משכיל במשלי סי׳ יו״ד ועד״ז נאמר במדרש בענין והנה קמה אלומתי ומאן קאי׳ לי׳ משתיקותא דאימא קמה ופי׳ המ״כ שתיקה ששתקה אמו רחל בשעה שהכניסו לאה ליעקב, וע׳ מענין זה בפב״ת דבב״ק דף קי״ז א׳ גבי וקביל עלך דלא תקשי לר׳ יוחנן ז׳ שנים כו׳. גם י״ל שהמשכה זו ע״י שאינו חושך א״ע ממה שהטבע נותן לחשוך, והוא מ״ש באברהם ולא חשכת את בנך את יחידך כו׳, שהרי עפ״י הטבע כל אדם הי׳ לו לחשוך ולהמנע ממס״נ זו העצומה אלא שאברהם לא חשך מאומה נגד רצון הקב״ה, ועי״ז המשיך בחי׳ גילוי החשך עליון דישת חושך סתרו שיהי׳ מאיר בבחי׳ גילוי ממש ולכן כתב הרמב״ן ס״פ וירא גבי יען כו׳ ולא חשכת כו׳ והנה הובטח שלא יגרום שום חטא כו׳ והנה זו הבטחה שלימה בגאולה העתידה לנו עכ״ל, והיינו לפי שנמשך מלמעלה מסדר השתל׳. גם י״ל שזהו שורש ענין מצות סוכה בחי׳ צל שלמעלה מבחי׳ אור השמש כו׳.

קיצור. ברישא חשיכא היינו כ״ע שנק׳ חשך משום שאינו מושג כלל והדר נהורא בחי׳ והחכמה מאין תמצא ושע״י מל״ת נמשך בחי׳ ישת חשך, קמה אלומתי משתיקותא דאימא, גם ע״י ולא חשכת, גם מצות סוכה.

ד) **והנה** כ״ז כשנפרש וחושך בחי׳ ישת חושך סתרו, אך כפשוטו וחשך הוא ההסתר גמור שלמטה כמ״ש החושך יכסה ארץ, וברבות בראשית ספ״ב פי׳ שזהו מעשיהן של רשעים ואח״כ יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים, וע׳ בזח״א דט״ז ע״א בענין ותכהינה עיניו מראות שבהשתל׳ הגבורות למטה מתעבים ונחשך אורם כו׳ ומהם יונק החשך ופי׳ הרמ״ז שהיא קליפה שלישית

בד״ה שחורה אני ונאוה: לקו״ת שה״ש ד, ג.
בד״ה ששת ימים: לקו״ת צו טו, ד.

מלמטה למעלה מג"ק הטמאות והיא סמוכה לק"נ וא"כ הוא בריאה כי ק"נ הוא אצי' שבקליפות כמ"ש הרמ"ז פ' אמור וזהו ובורא חשך וכתיב בורא רע. ולפ"ז ענין ברישא חשיכה והדר נהורא יש לבאר ע"ד מארז"ל במס' שבת פ' המוציא יין ע"ז ב' מ"ט עיזי מסגין ברישא (מהלכות בראש העדר) והדר אימרי א"ל כברייתו ש"ע ברישא חשוכא והדר נהורא (סתם עיזים שחורות סתם רחלות לבנות.) ולבאר זה נ' עפמ"ש ע"פ אל יתהלל החכם כו' כ"א בזאת יתהלל שהפי' יובן בהקדם ענין מ"ש בנו של ר' יהושע ב"ל עולם הפוך ראיתי וא"ל אביו עולם ברור ראית, ועד"ז ח"א שמים נבראו תחלה וח"א ארץ כו'. ויש להקדים כלל בענין ההשפעות שבסדר ההשפעה מהמשפיע להמקבל מה שבא להמקבל באחרונה הוא הי' ראשון אצל המשפיע במוחו, וכנראה בחוש כאשר ירצה האדם להשפיע ולהסביר שכל לזולתו אזי ראשית הדבר שבמחשבה דהיינו תכלית ותוכן ההשכלה בא באחרונה בדיבור ומה שהי' במחשבתו בבחינת טפל בא ראשונה בדיבור דהיינו שזהו הקדמת דברים שאינן אלא בשביל שאחר כך יובן תוכן ההשכלה ועיקרה הוא מה שבא באחרונה בדיבור, ונלע"ד שזהו מה שכתב רש"י ריש פרשה בראשית לא הי' צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם ומ"ט פתח בבראשית אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו כו' ע"ש והיינו כי מע"ב אף שהוא יש מאין עכ"ז שרש התהוות יש מאין נמשך רק מהארה בעלמא היינו בחי' מל' כמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו משא"כ ע"י התורה נמשך אנכי הוי' אלקיך כו' ולכן נאמר אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא נאמר אשר בראתי את העולם יש מאין כי ר"ל מאמ"צ מבחי' ממכ"ע כו', ומה שהקדים מע"ב יש מאין זהו כמו הקדמת דברים כדי שאח"כ יבואר ענין התומ"צ המשכת בחי' אנכי כו' שצ"ל כסדר תחלה מפתחות החיצוניות ואח"כ מפתחות הפנימיו' בד"ה כי תשמע בקול ועד"ז ארז"ל שמים קדמו בסדר הבריאה אף שהמכוון הוא הארץ וזהו סוף מעשה במח"ת אלא שבסדר ההשפעה הוא כחותם המתהפך, והנה עד"ז ג"כ בענין יעקב ועשו שעשו בראשונה והמכוון הוא ביעקב שנולד אח"כ כי יעקב חבל נחלתו והוא ג"כ כמו עד"מ השליא שהולד נוצר בתוכה שהשליא נוצרה תחלה מהטפה והיא לבדה היתה עיקר הולד עד מ' יום שהתחילה צורת הולד והרי מ"מ אח"כ כשנגמר הולד ונולד זורקין השליא ומ"מ תחלה היתה צריכה להקדים, ועד"ז ענין כסאסא' לשבולתא שהקליפה קדמה לפרי והוא שומר לפרי ואח"כ כשנגמר הפרי זורקין אותה וע' מזה בד"ה ויקח המן וע' ברבות ס"פ וישלח פ' פ"ג בד"ה ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלוך מלך כו' התבן והקש כו' אמרו החיטים המתינו כו' כי אדום בחי' עשו כו' הוא לפני מלוך מלך לבנ"י כנ"ל בענין השליא כו', וזהו"ע עיזי מסגי ברישא כי הנה אי' ברבות סדר תולדות פ' ס"ה ונשא השעיר עליו זה עשו שנאמר עשו אחי איש שעיר והיינו שערות עיזים שהם ארוכים ומהם יניקת החיצונים וזהו שהם שחורות כו' ויעקב איש חלק חלק הוי' עמו נאמר בו והכשבים הפריד יעקב וכמ"ש ושער רישי' כעמר נקא חהו והדר אימרי, גם אימרי ע"ד את ה' האמרת היום כו' וה' האמירך כו'. וע' מהרש"א בשבת שם.

קיצור. פי' חשך מעשה הרשעים ובריש חשוכא עיזי מסגן איש שעיר לפני מלוך, יעבר אדוני לפני עבדו כי השליא נוצרה תחלה וכן התבן והקש, ומזה יובן פירש"י ר"פ בראשית ומ"ט פתח כו'. (והנה א"כ ב' הפירושים הנ"ל בענין ברישא חשוכא הם ב' הפכים ואפשר לחברם כי דוקא ע"י עיזי מסגי ברישא שעי"ז נתברר החשך שלמטה שנש"י מהפכין חשיכא לנהורא עי"ז נמשך מגלה עמוקות מני חושך הוא גילוי בחי' ישת חושך סתרו, ועמ"ש סד"ה וידעת היום והשבות כו' ומ"ש ע"פ כי ישאלך בנך כו' ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו כו' שם נת' ג"כ ענין מ"ט עיזי מסגין ברישא והדר אימרי.

ה) **ספד"צ** פ"א ח"א. זח"א די"ו ע"ב דמ"ה סע"ב. סה"מ סי' קל"א. תולדות ק"מ א' במ"ה יהי אור יהי רז ויצא קס"ג רע"א משמע נהורא קדמאה זהו חסד הנמשך מהבינה כו' וא"כ לפי"ז צ"ל מהו שמש דהוא ג"כ ז"א וצ"ל עפמ"ש בר"פ יתרו ס"ז ב' דמשמע משם דשמש זהו חסד דבריאה מיכאל כה"ג שמשמש למל' דאצי' (ומדברי הרמ"ז ואדמו"ר נ"ע פ' יתרו שם משמע נהורא קדמאה זהו חסד דא"א), וע' ויחי רל"ז א' ועפמש"ש י"ל שמש ז"א ויש אתר דנהיר לשמשא זהו בינה וזהו אור דיום ראשון וכ"מ בבחיי פ' וישב גבי פרץ וזרח, ויחי דרל"ב ב' יהי אור. ח"ב פ' בא דל"ד סע"ב ודל"ה א' ענין יהי אור ושגנזו ובמק"מ שם דהאור היינו חסד דא"ק שנגנז ביסוד ומלכות דא"ק, משפטים ק"ד א' יהי אור ראובן אור ב"ן, פ' תרומה קכ"ז ב' משמע נהורא קדמאה זהו חסד דאצי' ונגנז ונמשך תחתיו חסד דבריאה, שם קמ"ח סע"ב דקס"ז א' וע"ש דקפ"ו ב'. וע' עוד מענין אור שגנוז פקודי ר"כ ב' רכ"ד סע"ב דר"ל ע"א, זהר תרומה דקס"ז א' ענין יהי אור סיט' דימינא ויהי אור דימינא נפיק שמאלא ומאור זה דשמאלא נפיק החשך ויהי עשו איש יודע ציד. מזה יש להעיר מענין נר חנוכה שהוא משמאל והרי מנורה בדרום אלא צ"ל שממשיכים התיקון בבחי' ויהי אור וע' בתו"א פ' מקץ בד"ה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל וע' בפרדס ערך ויהי אור ובזח"א ט"ז סע"ב ואפ"ל יניקת החשך מויהי אור ע"ד שבה"כ באורות דתהו שהיו מרובים וע' בתו"א בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין וימנע מרשעים אורם כו'. להעיר מענין כתר גימט' ג"פ אור, א"כ יניקת החיצונים מבחי' ויהי אור ע"ד יהי מארת חסר מיעוט הלבנה ומזה נמשך היניקה מארת לשון קללה מארת אור מות והתיקון ע"י נ"ח להאיר החשך וע"כ מצותו משתשקע החמה.

וירא אלקים את האור כי טוב. פ"ג דיומא לח"ב. פ"ב דחגיגה י"ב א'. פ"ק דסוטה י"ב א'. פ"ה דב"ק נ"ה. ירושלמי ברכות פ"ח. רבות פ"ג י"ד ג' קנ"ד קי"ח א' דנ"ב ב' רע"א. זח"א בראשית י"ו סע"א למ"ד ע"א

תולדות קל"א א'. שמות י"א א' ב' בא לה"א תרומה קנ"ב א' קס"ו פקודי רכ"ב רכ"ד סע"ב רל"א. ויקרא כ"ב ב' צו ל"ד סע"א קדושים פ"ג א' בהר קי"א א'. בלק קפ"ז ב'.

א) **יומא** ל"ח ב'. אפילו בשביל צדיק א' העולם נברא שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב עכ"ל. ופרש"י שהאור הוא בשביל טוב דהיינו צדיק, וז"ל רש"י ראה בדעתו להתקיים האור של עולם בשביל הצדיק שהוא טוב עכ"ל. והיינו שהאור הוא ה' חסדים והם נמשכים ביסוד שהוא המאיר לעולם שהוא מל', א"נ האור הוא החכמה והיינו יסוד אבא שנמשך ומתלבש ביסוד ז"א, ועמ"ש בישעי' סי' ג' יו"ד ע"פ אמרו צדיק כי טוב.

ב) **פ"ב** דחגיגה י"ב א' אור ביום ראשון איברי והכתיב ויתן אותם כו' יום רביעי כו' אור שנברא ביום ראשון, הנה ביום הראשון גימט' כתר וכן פי' אדמו"ר נ"ע סד"ה ביום השמע"צ בפי' זכרון ליום ראשון שהוא ראשון לפני ההשתל' ועז"נ היום אם בקולי תשמעו כו', וא"כ האור שנברא ביום ראשון הנ"ל לכאורה הוא חכ' כי החכמה הוא מאין תמצא בחי' כתר וא"כ הוא נברא ביום ראשון הנ"ל. אך יש לפרשו שבחי' האור הוא ג"כ מבחי' ממדריגת יום ראשון היינו חכ' שבכתר ובזח"ג בלק ר"ד ב' נהורא קדמאה דברא קוב"ה הוה נהיר עד דלא הוו יכלין עלמא למסבליה, ופי' במק"מ שהוא א"ק והיינו כי א"ק הוא בכתר דכללות והוא בחי' ביום ראשון כנ"ל, ואדמו"ר נ"ע שם פי' שהוא חסד דעתיק שנק' נהורא קדמאה ע"ד ימי קדם שהם המדות דע"י הי' מסוף העולם ועד סופו, פי' שם מבינה עד מ' ור"ל כי בינה נק' עלמא דאתכסיא ונק' גם כן עולם הבא, ומלכות נק' עלמא דאתגלייא ונק' עולם הזה, והרי עכשיו יש בהן מדריגות רבות עד אין קץ, אמנם על ידי האור הנ"ל הי' מביט בו מעלמא עילאה עד עלמא תתאה בלי שום שינוי והיינו מפני שהיא למעלה מההשתלשלות העולמות כנ"ל שנק' יום ראשון שלמעלה מההשתל' ע"כ אינו משתנה כלל מחמת העולמות ע"ד הקדוש בשמים ובארץ ששמים וארץ הם בהשוואה אחת. והנה בחי' זו דמביט בו מסוה"ע כו' זהו ע"ד לעשות הישר בעיני ה' שיהי' הגילוי למטה כמו למעלה כו'.

ג) **ובמק"מ** פירש שהו"ע אור החסד שאינו מתעבה יומם יצוה ה' חסדו יומם דאיזל עם כולהו יומין היינו ה"ח שנמשך מחסד עד הוד כו', ע"כ זהו הפי' שמביט בו מסוה"ע כו' כיון שאינו מתעבה ומשתנה כלל. וביאור הענין נת' בסידור בד"ה אד' שפתי תפתח לכאורה אינו מובן כי גם בחי' גבורה הוא בכלי הה"ג אלא הענין שהחסד שבכל הה"ח מתעבה ובכל הה"ח הוא בבחינתו הראשונה ממש משא"כ הגבורה כו', והיינו לפי שהחסד הזה הוא מחסד דא"א בחי' ונוצר חסד כו' גנזו י"ל התלבשות בכלים או אמ"ר א"נ גנזו בישת חושך סתרו, וזהו שנברא ביום ראשון כנ"ל והוא בחי' המגביהי לשבת ע"כ המשפילי בשמים ובארץ בהשוואה, וזהו א' דאד' הממתיק

דין דאד׳ לפי ששרשו מבחי׳ דאנכי כו׳ וזהו ובטובו מחדש ובטובו דוקא אור שנברא ביום ראשון לפי שאינו מתעבה וזהו דאזיל עם כולהו יומין כו׳.

ד) **וענין** עמד וגנזו פי׳ בעמה״מ ש״ו פי״ט שנעשה בחי׳ או״מ והוא רק קיום והעמדה לשמירת הכלי כו׳ ובלקו״ת בשה״ש בד״ה שחורה אני דרוה״ר פי׳ אדמו״ר נ״ע שגנזו בישת חושך סתרו שהוא בחי׳ הכתר כו׳, ובמ״א פי׳ הגניזה שגנזו להתלבש בתוך הכלים שמתחלה הי׳ האור מאיר בלא התלבשות בכלים והתיקון הוא ההתלבשות בכלים כמו השכל במחשבה ודיבור כו׳ כן פי׳ ע״פ המאמר פ׳ בלק ר״ד ב׳* הנ״ל שזהו בקר כו׳ ואצפה כו׳ ויצפהו זהב כו׳ ואפ״ל שזהו עוטה אור כשלמה כו׳. וענין וימנע מרשעים אורם כו׳ נת׳ באיוב ל״ח* ע״ש מ״ש ע״ז.

ה) **סוטה** פ״ק י״ב א׳ בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור כתיב הכא ותרא אותו כי טוב הוא וכתי׳ התם וירא אלקים את האור כי טוב. ועמ״ש ע״פ מארז״ל מנחות דנ״ג יבא טוב ויקבל טוב כו׳ ועמ״ש ע״פ טוב וישר ועמ״ש מענין כי טוב ע״פ ויאמר אלקים תדשא סעי׳ א׳. פ״ה דב״ק דנ״ה שמבראשית עד וירא אלקים את האור לא כתיב טי״ת, נת׳ לעיל בפסוק בראשית ברא סעי׳ י״ד.

ו) **ירושלמי** ברכות פ״ח על המשנה אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו דרש רבי זעירא ברי׳ דר׳ אבוה וירא אלקי׳ את האור כי טוב ואח״כ ויבדל אלקי׳ בין האור ובין החשך (נראה דר״ל ולכן כמו״כ אומרים הבדלה אחר שיאותו לאור הנר שהוא כענין וירא אלקי׳ את האור כי טוב אז אח״כ מברכין הבדלה ע״ד ויבדל אלקים כו׳) א״ר ברכיה כך דרשו שני גדולי עולם ר׳ יוחנן ורשב״ל ויבדל אלקי׳ הבדלה ודאי (כתב המפרש כמפורש בסמוך שהי׳ מריבין זה עם זה האור והחושך והבדילן זה מזה שלא יהיו ביחד אלא כאו״א בפ״ע), ר׳ יהודה בר׳ סימון אומר הבדילו לו (לעצמו הבדילו הקב״ה שאין ראוי לשום אדם להשתמש בו) ורבנן אמרי הבדילו לצדיקים לע״ל. אפ״ל פי׳ הבדילו לו היינו לז״א דאצי׳ כי ז״א הוא מדות דאצי׳ וצריך להאיר את המדות ע״י אור החכמה עילאה כמבואר בתו״א פ׳ וישב בד״ה בכ״ה בכסלו, וכן נתבאר ע״פ הללויה להמשיך בחי׳ י״ה שהם חו״ב בהמדות וכענין שיהי׳ השם שלם היינו היפך כס י״ה שבחי׳ י״ה אין מאיר בו״ה בלק״ת בד״ה ראה אנכי נותן ובזח״ג דק״ל ע״א פי׳ אור הוי׳ היינו אור הנמשך מע״ק בז״א שהוא הוי׳, ויש לומר שזהו ענין הבדילו לו לעצמו כי בעולמות אין מאיר רק מבחינת ז״א שהן המדות דאצילות שבהם ועל ידם הוא התנהגות עולמות כו׳, ונקרא חסד עולם כלומר שהוא מקור לבחי׳ עולם אבל חסד דע״ק נק׳ חסד דלגאו שהוא רק חיי הנשמות ולא חיי עולם הגשמי וזהו״ע הבדילו לו כו׳ כי בז״א עצמו מאיר בחי׳ עתיק כמ״ש בזח״ג פ׳ אחרי דס״ו ע״ב בענין ו׳ שיש בו מילוי

ע״פ המאמר פ׳ בלק ר״ד ב׳: ביאורי הזהר שם קס, א.

נת׳ באיוב ל״ח: אוה״ת נביאים וכתובים ע׳ תרצ.

אלף ובחי' הו' הוא ז"א והאלף שבתוכו הוא בחי' ע"ק המלובש בו, וצ"ל דאעפ"י שמלובש בו עכ"ז אין מאיר בהעולמות והוא מכוסה ומוסתר בו ע' ביאור באתי לגני ובד"ה ענין הנסכים ובד"ה זכור את יום השבת דרוה"ר שההמשכה מהמדות עליונות להדבור זה רק מבחי' חיצוניות כו'. גם אפ"ל ענין הבדילו לו כי יש פרסא המפסיק בז"א מן החזה ולמטה דוגמת חצר הכבד באדם כו', ומהפרסא ולמעלה נק' עה"ח משא"כ מן הפרסא ולמטה כו', ומ"ד הבדילו לצדיקים לעתיד לבא היינו שלע"ל יאיר ויתגלה בחינת חסד דלגאו בחי' סוכ"ע שהוא ע"ק.

ז) **והרמ"ז** פ' פקודי דר"כ ע"ב פי' שאור שנברא ביום ראשון הוא מיסוד אבא ועיקרו בחי' חכמה שבחכ' דהיינו כענין אצי' שבאצי' וע"כ נק' טוב כו' ע"ש וגנזו לצדיקים היינו צדיק וצדק היינו לזיווג זו"נ בשבת דוקא כו'. ולפי"ז ג"כ פי' הבדילו היינו כי פרסא מפסיק בין אצי' לבי"ע א"כ עד"ז גם בבי"ע שבאצי' יש ג"כ פרסא כו', וכנודע מענין מי ברא אלה כו', ובפ' בהעלותך דקמ"ח ע"ב פי' הרמ"ז שאור הגנוז הוא פנימי' עתיק כו' וא"כ ענין הבדילו לו הוא ע"ד קרומא באוירא המפסיק בין מו"ס ובין אצי' והחכ' נק' אור ולפי שחכ' זו נק' סתימאה זהו"ע הבדילו לו. ומכ"ז מובן ענין ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי כי הנה כ' אור זרוע לצדיק וכתי' ועמך כולם צדיקים א"כ נגנז להם האור הנ"ל שהבדילו לו ולצדיקים והיינו ע"י ואבדיל אתכם מן העמים להיות מובדל ומופרש מכל המדות רעות שא"א להם לקבל מבחי' אור זה וכמ"ש וימנע מרשעים אורם ועמ"ש מזה בתו"א בד"ה בשלח פרעה וכמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה שא"א להיות גילוי פנימי' התורה בחי' מו"ס עד שיהי' ובערת הרע כו' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ופי' ואבדיל אתכם היינו ג"כ ענין קבלת התורה שנק' ותורה אור והוא להיות מובדל מן החושך דהוא הרע המחשיך פני הבריות ועמ"ש בד"ה אם בחוקתי בפי' ואחשוך אותך מחטו לי, גם מודים חשוך עבדיך שע"י שחשך א"ע ומונע א"ע מרע שהוא החשך הגשמי עי"ז נמשך יתרון האור והיינו גילוי אור הגנוז ועמ"ש מענין אור זרוע לצדיק בלקו"ת בשה"ש בד"ה ששים המה מל' כו' אחת היא דרוה"ר.

ח) **עוד** שם בירושלמי והוא ג"כ ברבות בראשית פ"ג א"ר ברכיה כך דרשו שני גדולי עולם ר' יוחנן ורשב"ל ויבדל הבדלה ממש (כלומר הבדיל זמ"ז מן המחלוקת שהי' ביניהם כדיין זה המבדיל בין שני בע"ד), משל למלך שהי' לו אסטרטיגין (פקידים ונציבים) אחד שליט ביום וא' שליט בלילה, והיו שניהם מדיינים זה עם זה, זה אומר ביום אני שולט וזה אומר ביום אני שולט. קראו המלך לראשון א"ל פלוני יום יהא תחומך וכן לשני א"ל פלוני לילה יהא תחומך ולחושך קרא לילה א"ל לילה יהא תחומך עכ"ל. והנה במדרש לעיל מיני' פ' הנ"ל מקשה לא הוא אור ולא הוא יום אתמהה ור"ל דאור ויום הכל ענין אחד וא"כ מהו יום יהא תחומך שמשמע שהאור הוא דבר בפ"ע חוץ מן ענין היום ויותר יפלא איך החשך רצה שישמש ביום

דא״כ לא יהי׳ זה יום כ״א לילה. אך הענין יובן ע״פ מ״ש ע״פ ויקרא אלקים* לאור יום סעי׳ ב׳ מהזהר בראשית דל״א ע״א דפי׳ אור וחושך הם חסד וגבורה ויום ולילה הם זו״נ זע״ש ג״כ סעי׳ ג׳ ד׳ וא״כ מה שהחשך רצה שישמש ביום היינו כי מדת יום שהוא ז״א דאצי׳ שגבוה ממדת לילה שהוא המ׳ וכמו בלילה הוא שינה ונשאר רק קיסטא דחיותא משא״כ ביום וכן למעלה בלילה נמשך רק השפעה חיצוני׳ ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו׳ אבל ביום הוא ההמשכה פנימי׳ ורצו הגבורות שהם יהיו העיקר בז״א וזהו עצמו הענין שחלק קרח על אהרן ורצה שיהי׳ הוא העיקר ולכן השיב לו משה בקר ויודע ה׳ כו׳ שכמו במדת יום הוא אור כן אהרן הוא העיקר ואהרן אותיות נראה ע״ש באורך נראה אור כו׳ והיינו כי ע״י החסד נמשך השפעה הפנימי׳ וכמ״ש ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא בזח״ג פ׳ ויקרא ד״ז ע״ב, וזהו״ע בקר דאברהם המאיר בבוקר דיוסף שהוא יסוד, ועמ״ש מענין יום ולילה בתו״א בד״ה רני ושמחי והחשך שהוא הגבורה רצה שבו וע״י יומשך המשכה פנימיות הנ״ל, ולכן עלה ע״ד שיהי׳ חשך ואעפי״כ נק׳ יום לכן ויבדל כו׳. והבדלה זו י״ל ע״י קו האמצעי תפארת שהוא הממוצע ומחבר חו״ג, וכמו״כ הוא העושה שלום ביניהם להיות הגבורה מתפשטת במקום זה והחסד במקום זה, ובזהר בראשית לא״א פי׳ שהבדלה זו זהו״ע הנסירה ועמ״ש מענין הנסירה ע״פ עשה לך שתי חצוצרות.

ט) **או** אפ״ל עדמ״ש ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה פי׳ שהחשך עצמו האיר את הלילה ושם פי׳ אדמו״ר נ״ע דהנה כתיב ויבדל אלקי׳ בין האור ובין החשך משמע שקודם ההבדלה היו משתמשין יחד כו׳ ואיך הוא אלא כי חשך זה למעלה אינו חושך גשמי אלא הוא העלם והסתר בעצמותו ע״ד ישת חושך סתרו דקאי על ספירת הכתר ובחי׳ הגילוי מן ההעלם נק׳ אור כמו יוצר אור ובורא חושך שהן הדיבור והמח׳ ובכדי שיהי׳ סדר ההשתל׳ צ״ל הבדלה ופרסא בין ההעלם והגילוי, אבל מקודם לא היה הבדלה ובקי״ס שהפך ים שהוא עלמא דאתכסי׳ בחי׳ מחשבה ליבשה עלמא דאתגלי׳ שיאיר המח׳ כמו הדיבור, זהו ענין ויהי הענן והחושך ויאר שבחי׳ החשך שהוא עד״מ מח״ע הנק׳ ובורא חושך האיר בגילוי כמו הדבור כו׳, א״כ עד״ז יובן מה שהי׳ מדיינין זע״ז ורצה החושך שהוא ישמש ביום ר״ל שההעלם הנק׳ חשך יאיר בגילוי כמו הדבור כו׳ וכמו שהי׳ בשעת קי״ס שהחשך יאיר ממש.

בראשית א׳ ה׳

ויקרא אלקים לאור יום. ח״ג קע״ח תנ״ד, בחיי ה׳ ג׳ ק״א ב׳ קמ״ז ד׳ קצ״ו ג׳.

א) **ז״ח** ח״א עמוד קכ״א ויקרא אלקים לאור יום דא ישראל דשלטנותהון יהא בההוא זמנא דפורקנא ורשיעייא בחשוכא אזלין ההי״ד ולחושך

ע״פ ויקרא אלקים: לקמן במאמר הבא.

קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר דאיהו ערב דיצחק ובקר דאברהם בההוא זמנא לב רואה ולא יכנף עוד מוריך כו׳.

ב) **זח״א** דף ל״א ע״א, נפק נהורא בסטר ימינא וחשוכא בסטר שמאלא כו׳ וכד נפקי כחדא אפרוש לון כו׳ ויקרא אלקים לאור יום מהו ולחושך דא חושך דאחיד ללילה ופי׳ במק״מ נהורא הם החסדים וחשוכא הם הגבורות ויום הוא ז״א ולילה הוא מל׳ יעו״ש, ואפריש לון הו״ע הנסירה, המכוון כדי להביאן אח״כ פב״פ וזהו ויהי ערב ויהי בקר ועי״ז נעשו יום אחד בבחי׳ פב״פ עמ״ש סד״ה וידעת היום דרוש השני.

ג) **דף** מ״ו ע״א ויהי ערב מסטרא דחושבן ויהי בוקר מסטרא דאור ומגו דאינון משתתפין כחדא כתיב יום אחד עכ״ל. ובסה״מ סי׳ קל״ב דף ס״ה ע״ב כתב וז״ל כתב הרח״ו ז״ל אור הוא זמסטרי׳ נפיק בקר שהוא יסוד, אמ״ז נ״ל בסוד חסד דמתגלי בפום דאימא, (ועיין זח״ג פ׳ קרח דף קע״ו ע״ב) וחושך דא יצחק ומיני׳ נפיק לילה דא מל׳, ויסוד עם מל׳ משתתפי כחדא, ואינון יום אחד עכ״ל.

ד) **פ׳** תולדות דף קמ״א סע״ב ע״פ ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, אמר רבי שמעון כתיב ויקרא אלקים לאור יום דא אברהם דהוא נהורא דיממא, ולחושך קרא לילה דאיהו יצחק דאיהו חשך ואיהו אזל לקבלא לילא לגביה. ובזהר חדש שם פי׳ האור הוא החסד שמתפשט בכל הו״ק, ועיקר אורו עד היסוד, ולחושך זהו גבורה דבקה בלילה מל׳ עכ״ד. והיינו כי מל׳ מקור בי״ע ושם אין מאיר האור מאור א״ס מלובש בחכמה, והחכמה אין מאירה רק באצילות, וע״כ שם בבריאה נק׳ חושך ובורא חושך, שאין שם השגות חב״ד דאצילות כמ״ש בלק״ת בביאור ע״פ ששים המה מלכות דרוש השני, המתחיל ועמ״ש במ״א בענין שכינה במערב שהוא ע״ד אעשה לו עזר מבחי׳ שכנגדו, וזהו שמבחי׳ ויהי ערב מעריב ערבים מזה נמשך שיהי׳ יום א׳ כנ״ל סעי׳ ב׳, ועד״ז ארז״ל במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי כי תלמוד בבריאה, ואור הוא החסד שמקבל מהחכמה ומאיר בכל האצי׳ הנק׳ יום, וכ״כ במא״א אות יו״ד סעי׳ ח׳ ימים באצי׳ לילות בבריאה עכ״ל. ובמק״מ שם פ׳ תולדות שם כ׳ וז״ל דא אברהם דאיהו נהורא דיממא כתב הרב וז״ל כי החסדים הולכים ומאירים, ואע״פ שמתפשטים למטה אינם משתנים מכמו שהיו, אבל הגבורות כשמתפשטים יוצאים מהם סיגים עכ״ל, ובזה מובן לשון זה, כי אברהם שהוא חסד לא כהו עיניו לעת זקנתו כו׳ עכ״ל.

ה) **ס״פ** שמות דף כ״א סע״א וע״ב, דיום מדת החסד, יומם יצוה ה׳ חסדו, וערב הוא מדת הדין, וא״כ לפי״ז אפ״ל דהאור המאיר ביום הוא החכמה, ועיין בתו״א פ׳ מקץ ביאור דמזוזה מימין מבואר כן, וכן מ״ש הכסיל בחושך הולך כמבואר שהחכמה הוא אור, ולפי״ז ביאור ענין ולחושך קרא לילה. זח״ג פנחס דף רמ״ה ע״ב מבואר ענין אור ואויר ומשמע דאור הוא חכמה עוטה אור כשלמה יעו״ש.

ו) **פי'** אמור דף צ"ג סע"א ושם דלית יום בלא לילה, ועמ"ש מזה סד"ה וידעת היום.

ז) **ועמ"ש** ע"פ יומם יצוה ה' חסדו בענין כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, והיינו ע"ד מי שיושב בחושך כשמביאים אור הוא נהנה מאוד, כך בלילה הוא הסתלקות האור, וזהו בלילא מאי קעביד שט בח"י אלף עלמין עליות ז"א למעלה בא"א כו', כעין קוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא כו' שהסתלקות זו גורם החושך למטה, כמ"כ ענין לילה ולכן הגלות נמשלה ללילה כו', וע"י עסק התורה זהו כמו שמביאים אור למי שהוא בחושך, ולכן שכרו גדול יותר מבעוסק בתורה ביום כו'.

(ע' בלקוטי הש"ס להאריז"ל די"ח ע"ב ובס"ד רפ"ה מענין יהי רקיע כו').

להבין שרש הדברים הנ"ל בענין ויאמר אלקים יהי רקיע ואח"כ כתי' ויעש כו' ויבדל כו', מהו הכפל ב"פ. צ"ל תחלה מאמרז"ל (סנהדרין צ"ט) ע"פ אדם לעמל יולד כו' איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזה מפיך הוי אומר לעמל תורה, דהוא תמוה איך ס"ד שההולדה של אדם יהי' לעמל שיחה. אך הענין והפי' הוא בכוונתם איני יודע אם לעמל תורה כו' משום דכתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכ' עשית שכל העולמות והברואים נתהוו מחכמתו ית' שבכולם יש בחי' הארת החכ' וכמ"ש ע"פ ואתה תצוה בשם הפרדס שלכך יכולים להוציא שמן מכל דבר לפי ששמן הוא בחי' חכ' ובכל דבר יש בחי' חכ' כו') ועתה מהו ההפרש בין עסק התורה שהיא רצונו וחכמתו ית' כי אורייתא מחכמה נפקת ובין כשהוא עוסק בחכ' אחרת כמו חכמת תכונה וכדומה מאחר שגם החכמת תכונה היא נמשכת מחכמתו ית' כי כולם בחכ' עשית (וזהו שאמרו איני יודע אם לעמל תורה כו' כלומר שבאו לפרש מהו הנפ"מ בין מעלת ומדריגת שרש חכמת התורה לבחי' שרש שאר החכמות הנק' עמל שיחה אע"ג דכולם בחכ' עשית, מ"מ אין ערוך ביניהם כלל וכלל ובאו לפרש מהו). אך הענין הוא שבכל מקום יש בחי' פרסא המבדלת ומפסקת. והנה גם למעלה בחכ' שבאצי' יש בחי' פרסא המפסקת והוא מה שנזכר בזוהר באד"ר שיש בחי' קרומא על המוחין שהן המחלקין את המוחין ע"י הבדלתם ג"כ בין המוחין שעי"ז מתחלקים הד' מוחין לל"ב שבילין שהן ל"ב נתיבות שמסתיימים בחזה דז"א שהן ג"כ בחי' ל"ב חוטי הציצית (וקרומות אלו הוא במוחי' דז"א והוא הנז' באד"ר דקל"ו תחלת ע"א וכמ"כ יש ג"כ קרומא דאתחפיא על ח"ס הנז' באד"ר דקכ"ח סע"ב ופי' בזה דט"ז ע"א ד"ה בחללא שקרום זה מפסיק בין ח"ס לבחי' חסד שבכתר שלא יוכל לקבל מח"ס רק ע"י הקרום. והנה הפסקה זו הוא ע"י בחי' תחתונה שקרומא שלמטה מבחי'

ח"ס וכמ"כ בחי' עליונה שקרום מפסיק בין בחי' ח"ס לבחי' אוירא שלמעלה מח"ס ודבר זה נת' בע"ח שע"ב ספ"ז דבבחי' אוירא הוא גילוי כללות רדל"א וביאר שם ששם הוא גילוי דעת דע"י שנעשה נשמה לא"א משא"כ בגלגלתא וח"ס הוא רק גילוי חו"ג דע"י לכן הקרום מפסיק בין אוירא למו"ס כדי שיוכל לסובלו, ותחלת פרק הנ"ל אמר שת"ת דע"י מתלבש בקרומא הנ"ל והוא רקיע המבדיל בין מים למים שהם גלגלתא ומוחא חו"ג דע"י ע"ש, הרי כמה בחי' ומדריגות יש בקרום ורקיע המפסיק בין מים למים שישנו בכל העולמות אמנם כעת נבאר ענין ב' בחי' רקיע שבז"א עצמו, ויבואר בזה כפילות ענין הרקיע במאמר יהי רקיע בז"א עצמו ואח"כ יבואר אי"ה ענין הרקיע שלמעלה בא"א).

ב) **ולהבין** זה צ"ל תחלה ענין הפרסא שלמטה הנמשלה לחצר הכבד המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון שהוא ג"כ כמו קרום המפסיק בין מוחין, רק שהבדלה זו דחצר הכבד הוא למטה בערך מהבדלה דקרום המוח. והענין דכמו שנת"ל שצ"ל מהו ההפרש בין חכמת התורה לשאר בחי' חכמות כיון דכולם בחכ' עשית, כמ"כ צ"ל ההפרש בין דברים האסורים שבדבר המותר יש רצון ה' ולא בדבר האסור והלא שניהם שווים בבחי' ההשתל', ואלו הי' החיות של היתר והכשר רוחני' יותר משל האסור הי' נכון אבל מאחר ששניהם שווים בענין בחי' רוחניותם וגשמיותם א"כ למה מעשה זו טהורה ועולה לרצון לה' וזו לא כן כגון עד"מ שנים שאכלו זה אכל אכילה כשירה וזה אכל קדשים ביוה"כ שניהם הרגישו שובע בנפשם אע"פ שבעיני ה' ביוכ"פ הוא מתועב ושנאוי, וזהו מאמר המדרש בב"ר פ"ב והארץ היתה תוהו ובהו אלו מעשיהן של רשעים ויאמר אלקים יהי אור מעשיהן של צדיקים אבל איני יודע באיזה מהן חפץ, כלומר דמקשה מהו הנפ"מ שיהיה זה כשר וטהור וזה אסור כו' וע"ד הנ"ל בפי' איני יודע אם לעמל שיחה כו'. אך הענין באמת דסיבת ההבדלה בין טהור לטמא הוא מסיבת הפרסא המבדלת ונק' בחי' רקיע המבדיל בין מים אשר מעל כו' והוא בחי' ויעש את הרקיע, והוא כמו חצר הכבד שהוא הפרסא בין אברי הנשימה לאברי המזון ובו הוא מקום הבירור של המאכל שהרוחני' שבמאכל הוא עולה למעלה לאברי הנשימה להחיות שיתהוה מהם בחי' הבל ודבור ומח' והפסולת יתברר לבד וירד למטה להחיות לאברי המזון והם הקרביים והאיצטומכא, כן למעלה יש בחי' רקיע והוא הפרסא המפסקת ומבדלת בין עולם העליון להתחתון ושם הוא מקום הבירור ובו יש כח המברר, והוא נק' לבוש החשמ"ל שמברר את הנוגה (ע' בע"ח שער מ' פ"ב) ויש בו כח להבדיל ולברר מפני ששרשו נעלה והוא מפני ששרשו הוא מחיצוני' בינה אך הוא נשפל למטה ונעשה לבוש להסתיר כמשל לבוש הגשמי ששומר את האדם מקור וכדומה (והוא בחי' מקיף עליו מפני ששרשו נעלה ממנו ואעפי"כ נשפל למטה ממנו) והוא מברר את הנוגה פי' כי בנוגה הוא יש רפ"ח ניצוצי' שנפלו בנוגה דבי"ע ועי"ז מעורב טו"ר יחד בלי התבררות וצריך לברר ולהפריד זמ"ז שיופרד הטוב מהרע ויעלה למעלה והפסולת יצא לחוץ וזה

עושה לבוש החשמ"ל הנ"ל שהוא המברר, כי הנה ענינו הוא כמו עד"מ עור האדם שמלביש לאבריו בשר ועצמות וגידין ובו בהעור הוא מקום הבירור שידחה הפסולת וישאר הדם נקי וזך שיחי' הגוף והיינו כידוע שבהאור יש נקבים דקים שבהם יוצא הזיעה לחוץ והוא הפסולת והחיות הטוב נשאר לבד בלי תערובות פסולת משא"כ קודם בקיעת הזיעה ויציאתה לחוץ היה הפסולת מעורב עם הטוב בלי התחלקות (ולכן בחולי החום הזיעה היא הצלת החולי שמקודם הזיעה מחמת תערובות הפסולת גורם חום באדם מפסולת המעורב בדם) וע"י שנברר הפסולת אזי יוצא הוא דרך נקבי העור לחוץ ונשאר הטוב לבד ונראה בחוש שאינו יוצא דרך הנקבים רק הפסולת שאל"כ שהטוב הי' יוצא הי' נתמעט חיות ע"ז ואדרבה הזיעה היא רפואתו ומוכרח דרך הפסולת יוצא וכן בכל אדם בריא ג"כ כמ"ש הרמב"ם בה' דיעות פ"ד הט"ז דרך ארץ שיכנס אדם למרחץ משבעה ימים לשבעה ימים כו' שיזיע כו' והיינו שהפסולת שמתקבץ מעט בדם יוצא ע"י הזיעה) נמצא בהעור נעשה הבירור. וכך עד"ז יובן למעלה שזהו בחי' חשמ"ל שעז"נ ויעש ה' כתנות עור ובעור יש אותיות רע אלא הוי"ו מפסיק והיינו שהרע מקבל יניקה מבחי' הפסולת הנדחה מהעור שמ"מ נשאר בו בהכרח מעט מהטוב ג"כ כו' אך מ"מ ע"ז הוא הבירור שלא יקבלו רק המוכרח להם היוצא בחי' זיעה ופסולת ועיקר הטוב נשאר למעלה (ע"ש בע"ח ש"מ פרק א"ב), וזה מבואר ג"כ בדרז"ל שאמרו מזיעתן של חיות נהר דינור יוצא שעל ראש רשעים יחול מזיעתן דוקא שהוא מהפסולת שהוברר ויוצא לחוץ מזה נתהווה גיהנם. ויובן ענין זיעתן של חיות עד"מ בעבודה יש ב' בחי' הא' הוא השגת אלקות בבחי' עונג ונחת בלי גבורות כלל והוא בחי' אלקות וכמארז"ל דברי חכמים בנחת נשמעים (שהוא בחי' מוחין דאבא ומעלת הכהנים העובדיהון בלחישו וע' בביאורי הזוהר פ' לך לך ע"פ אחותי בת אבי כו') והב' הוא השגת אלקות ג"כ בבחי' עונג אך העונג הוא בבחי' גבורות והתלהבות (ע"ל פ' אחרי ע"פ וכל הלבבות יירואון), והנה כשהתלהבות הוא עדיין מקושר בהעונג והביטול אז הוא עדיין בחי' אלקות (והוא בחי' לויים לארמא קלא בשיר ונק' מוחי' דאי') וכענין שמחת יו"ט שנק' מקרא קודש שבחי' מוחי' דאבא והוא הביטול הנק' קודש נקרא ונמשך במוחי' דאימא, אבל לאחר שנסתלק העונג והביטול ונשאר רק התלהבות לבד אז יוכלו החיצוני' לינק מזה והוא בינה דינין מתערין מינה ונק' פרש חגיכם והוא הכעס ע"ד המנגד שמסתעף מן ההתלהבות שמגבור' דקדושה נמשך יניקה לגבו' קשות משא"כ מהחסדים ומוחין דאבא, כן למעלה בהשגת המלאכים כשהן עדיין בעבודתן בבחי' ביטול אז נק' בחי' שרפים אבל כשמסתלק העונג והביטול ונשאר רק ההתלהבות אז נמשך מזה ג"כ נהר דינור וגיהנם וזהו הזיעה שהוא של החיות שהוא הפסולת לאחר שנפרדה הימנה ובירור זה להיות נפרד הפסולת ולא יהא מעורב טו"ר הוא ע"י החשמ"ל הנק' כתנות עור כנ"ל. וזהו ג"כ ענין רשת שע"ג המזבח כי בחי' חשמ"ל ועור הנ"ל נק' נפה כמו שהנפה היא עושה הבירור שיסתנן הפסולת ויצא לחוץ וישאר הטוב לבד בלי תערובות וכמאמרז"ל פ"ה דאבות נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת כן העור הוא מקום הבירור

שמסנן שיצא הפסולת לחוץ וישאר הטוב נקי בלי תערובות ולכן נאמר (ס"פ תרומה) והיתה הרשת עד חצי המזבח דהיינו מחצי האחרון דבחי' מל' דמשם ואילך יניקת ק"נ ע"כ צריך שם הרשת לעשות הבירור שלא יינקו רק מהפסולת כו' (ופי' חצי האחרון היינו כמש"ל בענין חצר הכבד המפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון הרי חצי התחתון שם נמצא פרש ופסולת בקרבים וזהו"ע מפלגא ולעילא דהורמיז כו' וכמש"ל).

ג) **ובזה** יתבאר המדרש דב"ר הנ"ל איני יודע באיזה מהן חפץ והוא כנ"ל מאחר ששניהן שווים בענין רוחניותם וגשמיותם, כיון דכתי' וירא אלקי' את האור כי טוב הוי במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהם של רשעים, והיינו כמש"ל שאף ששניהם האסור והמותר שוים למטה בהשתל' גשמיות אבל ההפרש הוא שהרקיע מבדיל והחיות של דברים המותרים הוא נמשך מן המים אשר מעל לרקיע שהוא הטוב והחיות של דברים האסורים הוא נמשך מן המים אשר מתחת לרקיע שהם הפסולת שנתבררו. ובזה יובן ג"כ מ"ש יוצר אור ובורא רע דלכאורה אינו מובן דהלא כתיב לא יגורך רע וכן ארז"ל אין רע יורד מלמעלה, ולפי הנ"ל יובן זה שהתהוות הרע הוא מסיבת הבדלת הרקיע שמבדיל בין המים כו' שעי"ז נעשה הבירור ואז מה שנמשך מתחת לרקיע נעשה פסולת עד שיהיה מזה ג"כ התהוות הרע ומים שמעל לרקיע נתבררו עי"ז יותר כמ"ש במ"א משא"כ מלמעלה אין יורד ממש הרע שקודם הבדלה זו בעוד היו מים במים לא הי' כלל ע"ז שם פסולת ורע ממש כ"א ע"י הבדלת הרקיע נעשה זה, ולכן שניהם אמת שהוא ית' בורא רע ע"י שאמר יהי רקיע וכו' ויבדל וכו' ומ"מ אין רע יורד מלמעלה ח"ו ולא יגורך רע (וע' בפרדס שעה"כ פ"א שהביא בשם מורו משל נאה ע"ז מן הדגן המנוקה מכל פסולת תכלית הנקיון והטהרה הנה עכ"פ שיאכל האדם אותו ויתעכל המזון ההוא במעיו ישאר שם פסולת הרבה ופרש והנה הנאמר שבשעת אכילתו אכל הזוהמא והפרש ההוא לא אלא לפי מציאת המזון קודם אכילתו היה הדבר הנאכל ההוא יותר נקי שהיה יכול להיות במציאות מובדל מכל פרש ומכל זוהמא, אמנם אחר האכילה והבדלת המובחר ממנו ישאר הפרש ההוא מה שלא היה עד עתה, וכן הדבר באצי' האמת הוא כי למעלה במקום האצי' אין דבר רע יורד מן השמים כי למעלה הדברים דקים תכלית הדקות אמנם בהתעבות הדברים וירידתן בסוד מדריגות הנאצלים הוכרח להיות הדבר נפרד אוכל מתוך אוכל ויתהווה שם פסולת עכ"ל. ואף שלפי קבלת האריז"ל סיבת התהוות הרע הוא מצד שבה"כ מ"מ האמת כנ"ל שבתחלת ירידתם לא הי' כלל בחי' רע ח"ו רק עד"מ הנ"ל מהדגן המנוקה כו' רק אח"כ בירידתן נתהווה כו' ומ"מ צ"ל שגם שם בהדגן היה בהתכללות בהעלם הפסולת רק שלא הי' שם פסולת עליו כ"א אחר הבירור והיינו ע"י הרקיע המבדיל. ולפי"ז י"ל ג"כ פי' המדרש בענין אחר ממשנת"ל איני יודע באיזה מהן חפץ דר"ל קודם התהוות הפרסא לא הי' נגלה כ"כ שזהו פסולת עד לאחר שנעשה פרסא ונעשה הבירור וההבדלה אז גילוי ההפרש עצום בין מעשה הצדיקים למעשה הרשעים וכעין שפירש"י

ע״פ ויגדלו הנערים כו׳. ומ״מ הפי׳ הפשוט הוא כמש״ל דאיני יודע באיזה מהן חפץ לפי שאין השינוי ניכר למטה רק החילוק בפנימיות שחיות של זה נמשך מעל לרקיע כו׳ כנ״ל). והנה בחי׳ הרקיע המבדיל הנ״ל זהו עד״מ באדם ענין חצר הכבד המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון עד שבאברי המזון ימצא הפרש והזוהמא וכו׳ ולמעלה זהו בחי׳ חשמ״ל המבדיל בין הטוב לפסולת ורע ממש. אך כמ״כ למעלה יותר בחכמה גופא יש ג״כ בחי׳ פרסא המפסקת וכמש״ל אות א׳ שזהו בחי׳ קרומא שעל המוחי׳ הנז׳ באד״ר דקל״ו ע״א והקרומות הם המחלקים לל״ב מוחי׳ שהם ל״ב שבילין בכדי שיובדלו המוחי׳ זמ״ז ויופרש המוחי׳ של חסדים לבד ושל גבורות לבד. ועוד זאת שע״י אמצעות הקרום יסתנן בחי׳ פסולת לחוץ שיוכל להתהוות בחי׳ חכמות חיצוניות שעם היות יש בהן חכמה רבה הן נק׳ פסולת לגבי חכ׳ האלקית הבאה בנבואה והוא חכמת התורה אשר דבר ה׳ אל משה ומשה קיבל תורה מסיני ומסרה כו׳, והיינו ע״י שהקרום מבדיל המוחין כנ״ל ועי״ז נתברר הפנימיות לבד להיות בתוך המוחין שבקרומות והחיצוניות יוצא לחוץ דרך נקבי הקרום כנראה בחוש עד״מ באדם (שיוצא פסולת דרך החוטם והוא) הפסולת של המוחין היוצא דרך הקרום ולמעלה זהו בחי׳ פסולת הגבורות שנתבררו (ויוצאים דרך האף) עד״מ וז״ש עלה עשן באפו כו׳. וזהו כוונת רז״ל איני יודע אם לעמל תורה כו׳ כי מאחר ששניהם שוים בחי׳ שכל ושניהם נמשכו מחכ״ע כמ״ש כולם בחכ׳ עשית. אך התירוץ הוא שאף שנדמה ששניהם שוים אך בשרש ובפנימי׳ הוא ההפרש שהתורה היא נמשכת מפנימי׳ ח״ע שבתוך הקרום לכן מלובש בה אוא״ס ב״ה כדכתי׳ וידבר שלשת אלפים משל פי׳ כשהיה צריך להמשיך בחי׳ פנימי׳ התורה למטה הי׳ צריך להלבישה בשלשת אלפים משלים שהם מסכים שיבדילו ויסתירו עד שיהיה יכול להלבישה ולהמשיכה למטה ועכ״ז אמר אחכמה והיא רחוקה ממני שהיא בחינת א״ס ולא יכול לעמוד על אמיתית חכמת רק שגם השגתו בה הי׳ צריך להלביש בשלשת אלפים משל וכו׳ ואולם חכמת ושכל אנושי עם כי רב הוא הנה הוא מנובלות חכמה דהיינו שנתברר ונסתנן בקרום הנ״ל הפסולת עד שמזה יוכל להתהוות השכל האנושי שאין אור א״ס מלובש בה (שבחכמת התורה שהיא מח״ע שבתוך הקרם מלובש אור א״ס ב״ה כמו למטה הנשמה מתאחדת עם השכל שבמוחו ולכן נק׳ נפש המשכלת משא״כ בפסולת היוצא מהקרום וכך השכל אנושי שהוא ממה שיוצא לחוץ מהקרום הנה הוא שכל בלבד ואין אור א״ס ב״ה מאיר בו כלל). וזהו ג״כ כוונת רז״ל איני יודע אם לעמל פה כשהוא אומר אכף עליו פיהו כו׳ פי׳ כי עיקר ירידת הנשמה הוא לברר בירורים ועיקר הבירור הוא בפה שהדיבור הוא המברר ודבור לשון ידבר שהוא הנהגת העולמות. ומעתה מובן ענין הכפילות שבמאמר יהי רקיע, כי ההבדלה ראשונה שנז׳ בפסוק ויבדל בין מים למים ולא נז׳ רקיע זהו בחי׳ קרומא דחפיא על מוחא ההבדלה בחי׳ חכ׳ ואח״כ הרקיע זהו ההבדלה בין טוב לרע ממש כמו בחי׳ חצר הכבד כנ״ל.

ועל קוטב זה מיוסדים שני מאמרי רז"ל הנ"ל דאיני יודע אם לעמל תורה כו' ודבראשית רבה אבל איני יודע באיזה מהן חפץ וכנ"ל (ועמ"ש בפ' יתרו ע"פ וראיתי אני שיש יתרון לחכמה על הסיכלות כיתרון האור מן החושך שהו"ע ב' בחי' בירור הנ"ל שמבררי' אח"כ ממה שהובדל ע"י הקרומים כו' ועי"ז נעשה יתרון החכמה ויתרון האור כו' ע"ש). והנה יש עוד בחי' קרומא שלמעלה משני בחי' הבדלות הנ"ל כי זה ההתחלקות המוחין לל"ב שבילין ע"י הקרומות זהו במוחין דז"א ובבחי' זו שייך לומר שעי"ז נתברר ויוצא פסולת לחוץ כנ"ל אבל למעלה בא"א שם קרומא דאוירא דלא פסק ולא אתפתח כמ"ש באד"ר דקכ"ח ע"ב פי' שאין המוחין מתחלקין לל"ב שבילין ע"ד מוחין דז"א הנ"ל כי הוא בחי' שכל הנעלם מכל רעיון ואין שייך שביל וגילוי כו' ומשם אין שייך סינון פסולת ח"ו ע"י הקרום ששם אין בחי' רע כלל ח"ו רק כולו טוב והוא יום שכולו ארוך יום שכולו טוב (ולכן אי' באד"ר דק"ל ע"ב וז"ל מה בין עתיקא לז"א דא מאריה דחוטמא מחד נוקבא חיין מחד נוקבא חיי דחיין כו' חוטמא דע"י חיין מכל סטרוי חטומא דז"א כתי' עלה עשן באפו כו' והיינו כי עד"מ פסולת המסתנן באדם ע"י קרום המוח יוצא לחוץ דרך האף לכן בז"א דשייך שם בחי' בירור מציאות הפסולת דרך האף עד"מ ממו"ס הוא חיין מכל סטרוי ובבחי' זו ארז"ל לבעל החוטם אני מתפלל כמ"ש באד"ר שם) רק ענין הקרום שמחפה על כולו דבחי' מו"ס שהוא להפסיק בין כתר לחכמה בכלל בכדי שיסתיר אורו שלא ירד למטה כדי שיוכל להתהוות חכמה דאצי' וזהו ענין ישת חושך סתרו.

קיצור. ענין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כוונתם כיון שכולם בחכמה עשית א"כ צ"ל מאי נפ"מ בין התורה לשאר בחי' חכמות. ויובן בהקדם ענין קרומא דחופה על המוחין. (ב) ותחלה צ"ל ענין הפרסא הנק' רקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים ובזה יתב' מאמר רז"ל בב"ר איני יודע באיזה מהן חפץ כו' והיינו דכמו ע"י נקבי העור באדם יוצא פסולת לחוץ ע"י הזיעה כך יש למעלה בחי' חשמ"ל ששם מקור הבירור ויוצא הפסולת לחוץ ונק' זיעתן של חיות כו' ומעשה האסור שרשן מהפסולת שמתחת לרקיע כו'. (ג) וזהו כוונת המדרש דלמטה נראה שהחיות בהם שוה וזהו איני יודע באיזה מהן חפץ אבל ההפרש שמעשה הצדיקים נלקח מבחי' שלמעלה מהפרסא כו'. (ד) וכן עד"ז הוא הקרום שמפסיק בין המוחי' דז"א ובו ועל ידו נמשך פסולת לחוץ. וזהו ההפרש בין עמל שיחה לעמל תורה וזהו ע"י הכפילות שבמאמר יהי רקיע. ויש עוד בחי' קרומא דחפיא על מו"ס ושם אין שייך פסולת ח"ו רק הקרום להעלים ע"ד ישת חשך סתרו. (הגה"ה. והנה ע"פ זה יתבאר מש"ל איך ע"י עבודת ובירור הניצוצים למטה ממשיכים אור העליון מלמעלה גם מבחי' שני בחי' רקיע הנ"ל כי הלא בחי' מו"ס דא"א הוא למעלה מב' בחי' הנ"ל כמו שנת'. והנה בק"ש בשמע ישראל ובשכמל"ו נמשך ההמשכה מבחי' מו"ס ממש ואדרבה ההמשכה מבחי' רדל"א שלמעלה מקרומא דמו"ס כמ"ש במק"מ ר"פ צו דכ"ו ע"ב והוא

מהפרע״ח שעק״ש שעהמ״ט פ״ו ופ״ז ע״ש היטב וע״ש במק״מ דההמשכה למל׳ הוא באמירתינו בשכמל״ו דוקא וזהו ענין משל לבת מלך שהריחה כו׳ ושרש הריח מחוטמא הע״י כנ״ל, ומזה יובן שרש ענין הנז״ל בפנים בענין שתיקנו אכה״ג לומר בשכמל״ו ונשמות גבוהות דבית ראשון י״ל שמקבלים מבחי׳ שכינת״ע שהיא מבחי׳ בינה שמקבלת המשכה זו בפסוק ראשון דק״ש ע״ש בפע״ח כי ענין שכינת״ע ושכינתא תתאה הם ג״כ בעבודה באדם ב׳ בחי׳ מס״נ באחד ובבכ״ב כמ״ש ע״פ שה״ש כו׳ ע״ש ולכן א״ש דנשמות גבוהות ימשיכו המשכה זו ע״י פסוק ראשון לבד והיינו הנשמות שהיו בבית ראשון ה׳ עילאה משא״כ בבית שני ה׳ תתאה ההמשכה דוקא ע״י בשכמל״ו, עכ״ה).

מענין יקוו המים במד״ר פ׳ וארא פ״ב דף קכ״ב ע״ב גבי כל אשר חפץ ה׳ עשה כשביקש אמר יקוו המים וכשביקש עשה את היבשה ים ותהומות כו׳ ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום רבה, וכשביקש עשה את הים ותהומות יבשה שנאמר ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. מד״ר פ׳ בא פט״ו דף קל״ב א׳ ב׳ (שהוא בדפוס שקלאב ט״ו ב׳ ג׳) הפשיט כסותו של אחד והלבישה לחבירו כו׳ למקומו של לויתן אמרתי להם לילך שנאמר אל מקום זה יסדתי להם וזהו מקומו של לויתן שנאמר לויתן זה יצרת כו׳. והנה זה הוא בחי׳ יסוד ועז״נ יקוו המים אל מקום אחד עיין זח״א דף י״ח, ועמ״ש מענין לויתן זה בלקו״ת פ׳ שמיני ומ״ש במ״א מענין ג׳ שעות אחרונות משחק עם לויתן. מד״ר פ׳ בשלח פכ״א דף קל״ח ד׳ (שהוא כ״ג ג׳) גבי קי״ס אמ״ל הקב״ה לא קראת מתחלה מה כתיב בה יקוו המים אני הוא שהתנתי עמו כך התנתי עמו שאני קורעו כו׳ לאיתנו לתנאו ופי׳ בי״מ דר״ל שבקי״ס נצבו המים כמו נד כמו במע״ב יקוו המים אל מקום אחד, וכ״כ שם במד״ר ס״פ הנ״ל ומה אם אדה״ר שהי׳ יחיד עשיתי הים יבשה בשבילו שנאמר יקוו המים מתחת השמים, בשביל עדה קדושה שעתידה לומר לפני זה אלי ואנוהו עאכ״ו. מד״ר פ׳ יתרו פכ״ט קמ״ד ד׳ (שהוא כ״ט א׳) רבצתו מים שנאמר יקוו המים כו׳. פ׳ צו ספ״ט גבי שלמים גדול השלום כו׳ בשלישי ברא מן התחתונים יקוו המים. ס״פ צו ספ״י זה אחד מן המקומות שהחזיק המועט את המרובה ודכוותי׳ יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד כו׳ ע״ש. פ׳ נשא פ״ב דף רמ״ט ג׳ (שהוא מ״ב ג׳) בשלישי יקוו המים מתחת השמים ובמשכן ועשית כיור נחשת. ועמ״ש מזה בבוך שמות פ׳ פקודי דף רנ״ה ע״ב ע״פ ועשית כיור נחשת סעי׳ ז׳. פ׳ ואתחנן דף רפ״ט ע״ב אגב גררא. ר״פ האזינו גבי עלי׳ אין להוסיף וכ״ה במד״ר בקהלת בפסוק זה וע״ש במ״כ. זהר פ׳ בראשית דף י״ח ונת׳ בבוך ביאורי הזהר*.

---

* בבוך ביאורי הזהר: לכ״ק אדמו״ר הצ״צ, ע׳ א.

בראשית א׳ י״ד

יהי מאורות. רבות בראשית פי״ב. פ׳ צו ספ״ט. נשא פי״ב דף רמ״ט ג׳ ברביעי יהי מאורות ובמשכן ועשית מנורת זהב. ואתחנן דף רפ״ט ב׳ אגב גררא. ריש קהלת רבה ע״פ הבל הבלים ברביעי יהי מאורות וכתיב וחפרה הלבנה ובושה החמה. עמ״ש ע״פ וחפרה הלבנה סד״ה ואשה כי תדור נדר ע״פ הת״ז תיקון ח׳ דקאי על ס״מ ונוקבי׳ והיינו ע״כ שיש להם יניקה משמש ולבנה דקדושה כי זלעו״ז וזהו״ע יהי מאורות חסר כדפרש״י. ומזה יש לפרש ענין המאיר לארץ ולדרים ברחמים דהרחמים הוא שלא יינקו ס״מ ונוק׳ ולא יפול אסכרה כן מבואר מדברי הרד״א. רבות פ׳ בא ס״פ ט״ו. והיו לאותות ולמועדים.

ב) ירושלמי פ״ד דתענית ה״ג ברביעי היו מתענין על התינוקות שלא תעלה אסכרה לתוך פיהם ויאמר אלקים יהי מאורות מארת חסר כתי׳. וכ״ה בגמ׳ דידן תענית שם ברביעי כו׳ ובמס״ס פי״ז פי׳ הטעם כמ״ש בירושלמי וכן פרש״י בתענית שם.

ג) זח״א בראשית ט׳ ב׳ יהי מארת חסר פי׳ שמחמת שגנז האור שנברא ביום ראשון נמשך הקליפה ויניקתה מבחי׳ אנפי זוטרי שהם בחי׳ מט״ט וסנדל וע״כ הם מפילים האסכרה בתינוקות ושכל זה נמשך מחטא עה״ד, ועמ״ש בד״ה בכ״ה בכסלו מענין נער הייתי שרו של עולם אמרו שנק׳ נער וזה״ע אנפי זוטרי. עו״ש שע״י שנתקן הלבנה נעשה מבחי׳ מארת אמרת ה׳ צרופה כו׳.

ד) עו״ש מ״ו ב׳ פי׳ יהי מאורות חסר שהנחש גורם שאין זיווג שמשא וסיהרא ונעשה פירוד, ויש לפרש כי חסר היינו כמ״ש ובחוסר כול משא״כ בחי׳ מרוב כול וזהו חסר וי״ו דמאורות כי הוי״ו הוא הממשיך השפע כו׳.

ה) תולדות קמ״א, פי׳ יהי מאורות חסר קאי על הלבנה כשהיא חסירה מזה נמשך יניקת הקליפה וכמ״ש בפ׳ וירא קי״ד ב׳ בענין בכסא ליום חגינו.

ו) ר״פ וישלח קס״ו א׳ ובפי׳ הרמ״ז שם שלפי שיום רביעי שהוא בנצח שהוא לבר מגופא הוכן הכח ליניקת החיצונים כשיגרום החטא וזהו מאורות חסר שחסר מינה הוא״ו שהוא זעיר להיותה באחוריו, ומפני שאז הז״א לבדו ואינו מאיר בה יש שם אחיזה לחיצונים, וא״כ זהו ע״ד הנזכר בפ׳ חיי קכ״ב סע״א וב׳ בענין ושפחה כי תירוש כו׳.

ז) שם קס״ט רע״ב שע״י שנתמעטה הלבנה שזהו ענין מארת חסר וא״ו ע״ז נותן רשות למזיקים כו׳. ויחי דף רל״ב סע״ב. דף רל״ט ע״א ענין והיו לאותות ולמועדים.

———●———

בראשית א׳ ט״ו

והיו למאורות כו׳ להאיר על הארץ. פי׳ בזח״ב תרומה קע״ב רע״א דהכוונה שאבנים טובות שבארץ גדילים ומקבלים אורם מן המאורות והכוכבים א״כ הם מאורות להאיר על הארץ ממש ועמ״ש מענין זה שהאבנים טובות מקבלים מהכוכבים בד״ה ושמתי כדכד שמשותיך. והרד״א בפי׳ המאיר לארץ פי׳ שגם לארץ יש תועלת גדולה מהאור כמו לאנשים שיוצאים לעסקיהם היינו כי השמש מגדל הצמחים והמתכות וממתיק לפירות כמו שנאמר וממגד תבואות שמש כו׳ עכ״ל. ועד״ז כ׳ החזקוני בפי׳ התורה וז״ל ואע״פ שעדיין לא היו בריות שיצטרכו לאורה הרי היו עשבים ופירות שהם צריכים להתבשל בשמש ולבנה כמד״א וממגד תבואות שמש ועוד מפני שרץ נפש חיה ועופות שנבראו ביום חמישי לפיכך הקדים להם אורה עכ״ל. והרמב״ן פי׳ להאיר על הארץ הוסיף שיהי׳ אורם מגיע לארץ כי אפשר שיראה להם אור בשמים ויעשה כל המעשים הנזכרים מבלי שיאירו בארץ ולכך אמר שיהו למאורות ברקיע השמים המביט בארץ ויאירו אליה עכ״ל. והבחיי פי׳ בשם הרמב״ם וז״ל וכשנבראת הארץ ביום שלישי הי׳ החושך נטוי עליה כי הרקיע הי׳ חוצץ בינה ובין האור שנברא במאמר יהי אור, ועתה ביום רביעי גזר מאמר הקדוש שיתפשטו מאותו האור מאורות, יגיע האורה לארץ והוא מה שאמר להאיר על הארץ כי מתחלה הי׳ מאיר ברקיע בלבד אין האורה מגיע לארץ עכ״ל. וביאור זה י״ל כמ״כ למעלה כי הרקיע המבדיל הוא הפרסא שבין אצי׳ לבריאה וא״כ מתחלה לא הי׳ אור האצילות מאיר כלל בבי״ע עד שגזר אומר שיבקע אור האצי׳ ויאיר דרך המסך בבי״ע כמ״ש בע״ח שמ״ז ובספר הגלגולים פ״כ שיש בחי׳ אצילות ממש גם בעשיה ע״ש, ועד״ז יתפרש כוונת המאיר לארץ. גם י״ל להאיר על הארץ היפך ממ״ש כי הנה החושך יכסה ארץ בישעי׳ ס׳ סמך פסוק ב׳.

בראשית א׳ כ׳

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה כו׳. רבות בראשית ס״פ גימל בחמישי נבראו מלאכים שנאמר ועוף יעופף על הארץ, וכתיב ובשתים יעופף. עי׳ רבות בראשית פ׳ ז׳ ושם נפש חיה זה רוחו של אדם הראשון, ופרש״י דכתיב ביה ויהי האדם לנפש חיה מיהו שם דרש זה ע״פ תוצא הארץ נפש חיה וכ״ה ברבות ר״פ תזריע. רבות וארא ר״פ יו״ד כשם שגזרתי על המים שבתחילה אמרתי ישרצו המים ועשו ציווי כן היאור יעשה גזירתי. פ׳ צו ספ״ט בחמישי ברא מן התחתונים שנאמר ויאמר אלקים ישרצו המים. נשא פי״ב דרמ״ט ע״ג ע״פ ויהי ביום כלת משה, בחמישי ועוף יעופף

על הארץ וגו׳ ובמשכן והיו הכרובים פורשי כנפים. פ׳ חוקת רע״ג ג״ד. בקהלת סד״ה כי אדם אין צדיק בארץ דף ק״ד ע״ב. זח״א די״ב ע״ב מ״ו ב׳ ובסה״מ סי׳ קל״ג יעופף גימטריא גבריאל וע״ש. דנ״ח ע״א על הארץ וזמ״ו ע״ב פי׳ דא אליהו וע׳ בת״י. פקודי דרל״ט ע״א ועוף לימינא ודא מיכאל יעופף לשמאלא ודא גבריאל. ח״ג ויקרא די״ב ע״א ישרצו המים שרץ נפש חיה כו׳ ויהי האדם לנפש חיה. וע׳ מענין נפש חיה דף י״ט ע״א. פ׳ פנחס דף רי״ט ע״ב. ת״ז כ״ו א׳ ס״ה ב׳ ס״ו א׳.

בראשית א׳ כ״א

ויברא אלקים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למינהו וירא אלקים כי טוב.

א) **ות״י** וברא ה׳ ית תנינייא רברבא ית לויתן ובר זוגיה דמתעתדין ליום נחמתא וית כל נפשתא חיי׳ דריחשא דארחישו מיא צלילתא לזינהון זני דכיין וזני דלא דכיין וית כל עוף דטייס בגדפין לזנוהי זני דכיין וזני דלא דכיין וחמא ה׳ ארי טב עכ״ל. ומ״ש דמתעתדין ליום נחמתא ע׳ בראקנטי די״ב ע״ב.

ב) **רש״י** פי׳ התנינים דגים הגדולים שבים ובדברי אגדה הוא לויתן ובת זוגו (והוא פ״ה דב״ב דף ע״ד ע״ב וכמש״ל בשם הת״י) שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לע״ל שאם יפרו וירבו לא יתקיים העולם בפניהם. התנינם כתיב. נפש חיה נפש שיש בה חיות עכ״ל.

ג) **ז״ל** הש״ס מפרק ה׳ דב״ב דף ע״ד ב׳ ויברא אלקים את התנינים הגדולים הכא תרגימו ארזילי דמיא (ראמים שבים, רשב״ם. ופי׳ אורזילי נז׳ שם לעיל מיניה דף ע״ג ב׳ לדידי חזי לי אורזילא בר יומא דהוי כהר תבור כו׳ ופרשב״ם אורזילא בר יומא, ראם בן יום אחד, דאותו היום נולד ועמ״ש מענין הר תבור שנק׳ הרים גבנונים סד״ה שובה ישראל). וז״ל מהרש״א יראה לפי שכל מה שיש ביבשה יש בים כדאמרינן בחולין והמין היותר גדול הנז׳ ביבשה הוא הראם כדלעיל יש לנו לומר שהניכר בים בבריאה מן המין היותר גדול דהיינו תנינם הגדולים הוא ג״כ מין ראם כו׳ עכ״ל. ואפ״ל לפי״ז מ״ש ביוסף וקרני ראם קרניו קאי ג״כ על כח התנינם הגדולים הנ״ל שיהי׳ ביוסף שהרי ביוסף נאמר בפ׳ ויחי וידגו לרוב בקרב הארץ. רבי יוחנן אמר זה לויתן נחש בריח (שהוא לויתן זכר וזקוף הוא כבריח) ולויתן נחש עקלתון (לויתן נקבה שמקיף את כל העולם)

שנאמר ביום ההוא יפקוד ה׳ בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר, בישעי׳ רסי׳ כ״ז. אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב״ה בעולמו זכר ונקבה בראם (נראה משום כי שרש התהוות העולם ע״י ז״ת שהם ששה מדות והמדות המקבל מהם שהם דכר ונוקבא לכן כל מה שברא כו׳) אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם (כדכתיב נחש בריח ונחש עקלתון, רשב״ם. ואינו מובן מהו הראיה מכתוב זה שהם זכר ונקבה שהרי הת״י ורש״י שם פירשוהו על שני מלכים פרעה וסנחריב. ע״מ מח״ד ח״א פ״ב ומאכ״ח ח״ג פי״ח, כלי פז) ואלמלא בזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב״ה סירס את הזכר והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לע״ל שנאמר והרג את התנין אשר בים עכ״ל. וכ׳ מהרש״א ר״ל אף על גב דלא נבראו לקיום המין כדמסיק אלמלא נזקקים כו׳ אפ״ה נבראו זכר ונקבה כו׳ ע״ש הטעם.

ד) **והענין** כי יש לויתן בקדושה שהוא תפארת ויסוד כדפירש בפרדס בעה״כ ערך לויתן, ויש ג״כ לעומת זה בקליפות כמ״ש בפרדס שער התמורות הוא שער כ״ה פ״ה וז״ל כי סמא״ל הרשע ולילית הרשעה המה כדמות זוג אחד באמצעות שושבין מקבל אצילות רשע וזדון מזה ומשפיע בזה ועל סוד זה נאמר ביום ההוא יפקוד ה׳ בחרבו כו׳ על לויתן נחש בריח כו׳ לויתן חבורם וזווגם של שניהם שהם כדמיון נחשים על כן כפל נחש בריח כנגד שמאל נחש עקלתון כנגד לילית, והרג את התנין אשר בים, כשם שיש לויתן טהור בים כפשוטו ונק׳ תנין כן יש תנין גדול טמא בים כפשוטו וכן למעלה ע״ד הנעלם והתנין של מעלה הוא שר סומא כדמיון שושבין אמצעי בין סמאל ולילית ושמו תנין עור כו׳, והזווג בין סמאל ולילית אלו נברא שלם בשלימות אצילותו הי׳ מחריב העולם ברגע א׳ וכשיגיע הרצון ויתמעט ויחסר האצילות הבא מצד סמאל ולילית באמצעות השר הסומא בכליון גמור אז יתקיים מאמר הנביא ביום ההוא יפקוד ה׳ עכ״ל בשם הגאונים. וסיים הוא ז״ל וז״ל שכמו שיש לויתן טהור וקדוש מזווג התפארת והמלכות והוא היסוד כן יש בצד הטומאה כח המחבר הכחות הללו יחד והוא עור שאם הי׳ בעל עינים הי׳ הזווג הטמא שלם והיו מחריבים העולם כו׳ עכ״ל הפרדס שם וכה״ג נתבאר בספר עה״ק ח״ד פ״ט.

ה) **וז״ל** עמה״מ שער קרית ארבע ר״פ י״ד סמא״ל נק׳ נחש בריח כמו להבדיל בין טמא לטהור שיש למעלה בריח התיכון (ע׳ זח״ב תרומה קע״ה ב׳ קע״ו ב׳ וברבות פ׳ קרח ע״פ ומדינים כבריח ארמון) כך בכאן כי זה לעומת זה עשה האלקים (וצ״ע דבסידור ע״פ לא עשה כן לכל גוי כו׳ משמע שמקו האמצעי ת״ת אין להם יניקה כ״א משני הקוין חו״ג וכמ״ש בת״א פ׳ וישלח* ע״פ ויחץ את העם כו׳ ואפ״ל שבאמת זהו ענין שסירס את הזכר כו׳ אשר הכוונה שלא יהי׳ בו בחי׳ הכח של בריח התיכון המבריח מן

---

* בת״א פ׳ וישלח: דף כה, ד.

הקצה אל הקצה שז״ס היחוד והזיווג שתפארת עולה עד הכתר וממשיך משם הרצון והשפע ומחו״ב ומשפיע בקצה התחתון היא מל׳, וכמ״ש והוא כחתן כו׳ מקצה השמים מוצאו כו׳ וכמ״ש בזח״ב תרומה קל״ז א׳, משא״כ בלעומת זה סירס את הזכר שלא יוכל לעלות ולהמשיך מן הקצה העליון שלו כו׳ וד״ל) ולילית נקראת נחש עקלתון המפתה את בני האדם לילך בארחות עקלקלות (ע׳ בשופטים סי׳ ה׳ פסוק ו׳) ועליו נאמר ביום ההוא יפקוד ה׳ כו׳ והרג את התנין אשר בים כו׳, וים זה האמור כאן הוא מצולות ים הוא עמוקות וסוף הים דהיינו הקצה האחרון שלו שהיא לילית כמו להבדיל כו׳ מלכות נקראת ים סוף סופא דכ״ד כן בכאן, ולכן התנין מחובר ותקוע בים והוא הערלה שלו התקוע בתוכה ונקשרת בו כו׳ והאריך וסיים והעו לכם כי ברית מלח עולם הוא מלכות לוית חן (ע׳ זח״א ויחי דף רמ״א), וז״ס מלחה לצדיקים לע״ל שתתחבר האשה הנקראת מלח היא עולם ע״י הברית כי עולם וברית הם צדיקים צדיק וצדק והדג המלוחה היא כו׳ עכ״ל. ואינו מובן דפשט הגמרא משמע שהרג דג הטמאה דהיינו לויתן נחש עקלתון ואיך אומר דהוא כו׳ אך הכוונה אפ״ל כמ״ש בת״א פ׳ וישלח סד״ה ויאבק איש עמו שהעלו אבק עד כסה״כ, כי אבק הוא לעומת זה העפר שהיא מל׳ דקדושה ואבק הוא מל׳ דק״נ כו׳ אך ע״י תשובה נתברר ק״נ והעלו האבק וההעלאה ממל׳ דק״נ להיות נכלל במלכות דאצילות כו׳, כמו״כ זהו ענין ומלחה לצדיקים כו׳ דהיינו ג״כ מל׳ דק״נ שתתברר ותצא מחולאתה וטומאתה ויוכלל הטוב שבה במל׳ דקדושה שז״ס ברית מלח ולכן ומלחה לצדיקים צדיק וצדק הנ״ל דו״נ לע״ל דוקא שאזי נאמר ואת רוח הטומאה אעביר כו׳.

ו) **פ״ג** דנדה דף כ״ב ע״ב, אלא מעתה המפלת דמות תנין תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמר בו יצירה כאדם שנאמר ויברא אלקים את התנינים הגדולים, אמרו דנין יצירה מיצירה ואין דנין בריאה מיצירה כו׳ ופרש״י תנין דג גדול ואמאי תנן המפלת מין דגים אמו טהורה.

ז) **רבות** בראשית ס״פ ז׳ ויברא אלקים את התנינים רבי פנחס בשם ר׳ אחא אמר תנינם כתיב זה בהמות ולויתן שאין להם בן זוגות כו׳.

ח) **בפ׳** נשא פי״ד דרנ״ט ע״ד גבי בנות צלפחד למה ה׳ ה׳ כנגד הברכה שבירכן יעקב וידגו לרוב בקרב הארץ ודגים נבראו ביום חמישי.
זח״א בראשית ל״ד ב׳ תולדות קל״ח ב׳. ח״ב בא דף ל״ד סע״א. ח״ג שמיני דל״ט ע״ב. בחיי ז״ג ח״א קטו״ב קנ״ג ג׳ רכ״א ג׳. הבחיי כ׳ תנינים ל׳ משם יתנו צדקות, וי״ל שארז״ל אין הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות שנאמר גם יתנו בגוים וזהו התנינים הגדולים ששטים ים החכמה שהיא התורה ברגע א׳, והיינו ג״כ המשניות תושבע״פ ששגורה בפיו לכן אמרו בזח״ב לט״ב התנינים הגדולים אלין אבהן שהם שאטים בים אוקיינוס שהוא בינה כו׳ ואמרו ע״א דאברהם הי׳ ת״ר פרקים כו׳.

ט) **זח״א** בראשית ל״ד ב׳ ויברא אלקים את התנינים הגדולים אלין לויתן ובת זוגו (הם זו״נ דסט״א מק״מ) ואת כל נפש החיה הרמשת דא

נפש דהיא חיה דאיהי רומשת לארבע סטרי עלמא ומאן איהו חיה דאיהי רומשת הוי אימא דא לילה (פי׳ לילית) אשר שרצו המים למינהם דמיין מגדלין לון (צ״ל ע״ד ענין מים תחתונים שהם ההשפעה החיצוניות כו׳) דכד אתא סטרא דדרום שראן מייא ונגדין לכל סטרין וארבי מיא אזלין ועברין כד״א שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו ואת כל עוף כנף למינהו כד״א כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר רבי יוסי אמר כולהון משית גדפין ולא משניין לעלמין ובג״כ כתיב למינהו מאי למינהו לזיינא דלעילא, ואלין טאסין ושטאין עלמא בשית ותמאן עובדין דבני נשא וסלקין לון לעילא וע״ד כתיב גם במדעך מלך אל תקלל וגו׳. רבי חזקיה אמר הרומשת השורצת מיבעי ליה אלא כדאמרינן רמש לילא (ור״ל מדקאמר הרומשת ש״מ על לילית מדבר) וע״ד בו תרמוש כל חיתו יער. ובסה״מ סי׳ קכ״ה איתא וז״ל התנינים הגדולים דא לויתן ובת זוגו ת״ת ומל׳ וסירס את הזכר וצינן את הנקבה הוא המעטרת אורם (וצ״ע דבגמרא אמר והרג את הנקבה משמע ודאי דקאי על החיצונים) אמר הרמ״ז ודוגמא לזה כתוב אצלי מתלמידי האר״י זלה״ה כפי׳ מאמר שמיני ד״ל ע״ב את התנינים הגדולים אלין אבהן כו׳. ובתיקונים נ״ב פי׳ על יסוד ח״ל לויתן לעילא דאיהו כדג קטן על כיף ימא נחש בריח דאתמר ביה הבריח התיכון עכ״ל. אבל בספר א״י משמע שהוא בחיצונים כו׳ עכ״ל.

י) **תולדות** קל״ח ב׳ התנינים הגדולים אלין יעקב ועשו כו׳, היינו יעקב בריח התיכון דקדושה ועשו זהו נחש בריח כנ״ל אות ה׳.

יא) **פ׳** בא דל״ד סע״א התנינים הגדולים דא לויתן ובת זוגו (פי׳ במק״מ דכורא דא״א דקליפה ונוקביה) תנינם חסר כתיב (עי׳ בספד״צ פ״א דקע״ו ב׳ ע״פ שברת ראשי תנינים על המים כו׳) בגין דקטלה לנוקבא (נוק׳ דאריך דקליפה) וסלקה קב״ה לצדיקייא (פי׳ הבירורים שהיו בה נסתלקו ממנה ולקחום הצדיקים, ס״א ומלחה לצדיקים כמ״ש בש״ס ור״ל עשה תיקון לבירורים שיהי׳ ראויים ליהנות מהם הצדיקים), ואוקמוה התנים הגדול תשע יאורין אינון (נ״ב ט״ס של הקליפות והם הכלים של הספירות והתנינים הם האורות שבתוכן) כו׳ וע״ש. ולכאורה הי׳ אפשר להעיר לענין התנים הגדול מבחי׳ המקיף דקליפה שה״ע לבונה שבי״א סממני הקטורת כו׳, ויש גילוי זה ממ״ש במא״א דתנינים הם ע״כ מסאבותא והתנין הגדול הוא כתר, וברבות ויחי אמרו ע״פ יהי דן נחש מה הנחש אין כחו אלא בראשו, והיינו רישי׳ דעשו שהוא המקיף דלבונה, וזהו שברת ראשי תנינים ראשי דוקא, ובחי׳ ראשו הנ״ל זהו התנין הגדול כו׳ ולעומת זה בקדושה דן נחש, שמשון נזיר כחו בראשו היינו ושער רישי׳ בעמר נקא הנמשך ע״י קווצותיו תלתלים תלי תילים של הלכות ולכן נק׳ בעל משנה תנין כדלקמן אות ט״ו. וע׳ אות י״ג בענין חויא דרבנן דלית לי׳ אסותא כו׳. ויש להעיר מפסוק גם תנין חלצו שד איכה ד׳ ג׳, ומפסוק תרמוס כפיר ותנין תלים צ״א י״ג, ומפסוק ויהי לתנין בפ׳ וארא ז׳ ט׳, ומפסוק חמת תנינם יינם בפ׳ האזינו ל״ב ל״ג, ומפסוק תנינים וכל תהומות תלים קמ״ח ז׳. ויש פי׳ תנינים מט״ט וסנדל.

יב) **שמיני** דט"ל ע"ב את התנינים הגדולים אלין אבהן כו'. ע"פ האמור לעיל דהתנים הגדול הוא א"א דקליפה א"כ כמו"כ בקדושה האבות שנאמר עליהן בעבר הנהר ישבו שהם חג"ת דא"א כו' נק' התנינים הגדולים והמשכתם מבחי' שרש ומקור הנהר הנ"ל, היינו מיסוד דעתיק כמ"ש הרמ"ז אמור צ"ט או שנמשכו מבינה דא"א שז"ס הנהר, ולפי שנמשכו מבחי' הנהר הנ"ל נק' התנינים הגדולים. ואפשר להעיר ע"ד שמשיח נק' נחש ינחש וה"ע שרש גבורות דקדושה להכניע החיצונים כי ברוח שפתיו ימית רשע כו'. וזהו ענין התנינים הגדולים.

יג) **הבחיי** פ' בראשית ד"ח ע"א והתנינים הגדולים הם ד' מחנות שכינה שהן מחול לשכינתו של הקב"ה לקלסו ולרוממו מלשון שירות ותשבחות מלשון שם יתנו צדקות הוי' שופטים סי' ה' י"א (ובמ"צ פי' יתנו ענין דיבור כי ושננתם בפ' ואתחנן ו' תרגומו ותתנגון, וכן לתנות לבת יפתח בשופטים ססי' י"א מ"ם, ואפשר הוא דבור בל' תרגום לפי שהוא מה שנתברר מק"נ ע"ד והאלקים יעננו כו' בת"א סד"ה משה ידבר והוא כענין גדול העונה אמן כו', ועד"ז פי' רז"ל בפ"ק דב"ב דף ח' פסוק כי יתנו בגוים עתה אקבצם בהושע סי' ח' יו"ד שהוא ענין לימוד המשניות, והיינו ג"כ לפי שבזה מבררים מק"נ כמ"ש בת"א פ' משפטים בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, ועד"ז ד' מחנות שכינה בקילוסם ושירה שלהם הם מעלים מק"נ שהרי שרשן מעולם התהו וע"כ נק' תנינים מלשון שם יתנו צדקות כו'. ולפי"ז י"ל שבחי' זו למטה מארי תורה נק' התנינים הגדולים שהם התנאים, ומה שתנין בחי' גבורה זהו כמארז"ל וכל דבריהם כגחלי אש וגם נחש דרבנן דלית לי' אסוותא. ויש לקשר דברי הבחיי עם המאמר פ' שמיני דט"ל ע"ב האומר אלין אבהן, כי הנה יש שכינתא עילאה ושכינתא תתאה אשר נק' ים ויבשה היינו יחו"ע ויחו"ת ולכן ד' מחנות שכינה דיחו"ת הם החיות שמבחי' יבשה פני ארי' פני שור כו', אכן ד' מחנות דשכינתא עילאה בינה הנק' ים אוקיינוס הם התנינים הגדולים, וזהו ענין אבהן שהאבות הן הן המרכבה היינו מרכבתא עילאה, וכמ"ש מזה בת"א פ' יתרו בביאור דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו יעו"ש. כ' הבחיי ואת כל נפש החיה הרומשת היא החיה המרובע פנים היא שהזכיר עליה יחזקאל י' ב' היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל בנהר כבר כו' (וג' שהיא בחי' מל' כמ"ש בפ' שמיני שם שנקרא הרומשת מפני שיש בה עליות וירידות, גם מטעם הנזכר בפ' בראשית ל"ד ב' לשון רמש ליליא כי היא מדת לילה, וא"כ א"ש לפי הנ"ל דהתנינים הגדולים הם חג"ת ונפש החיה היא מל' רגלא רביעאה כו') וע"ש בענין ואת כל עוף כנף. גם יש להעיר דכנף נמשך משם אד'. עמ"ש ע"פ על כנפי בגדיהם כו'. ועיין מזה בבחיי שם ס"פ שלח לך.

יד) **הרד"ק** במכלול תנן כ' ויהי לתנין כפיר ותנין כו' הנזכרים ביבשה הם מין ממיני הנחשים והנזכרים בים הם ממיני הדגים הגדולים כדמות הנחשים עכ"ל. נמצא לדבריו עיקר בחי' תנין זהו מין נחש אלא

שבחי' מה שיש כזה בים נק' תנין. ואפ"ל להפך בחי' תנין דג גדול אלא מה שיש מזה ביבשה זהו כענין וידגו לרוב בקרב הארץ.

טו) **בעה"כ** דסה"ד כ' בשם אורי וישעי בעל משנה נק' תנין לשון תניגא. ועמ"ש מענין נחש בביאור המאמר זח"ג פ' פנחס דרמ"ט אילת השחר גבי מחד חויא כו'. ועמ"ש ע"פ יהי דן נחש.

הקיצור העולה מהנ"ל. יש לפרש ולהעיר מפסוק ושננתם לבניך כו' כי הנה תניגים דקליפה בחי' נחש כמו בעל להר"ר אומר ברומי והורג בסוריא וכמו"כ בחי' זו בקדושה הדיבור בד"ת ואשים דברי בפיך מתגיתין מלכתא כמלך הגוזר כו', וזהו ענין ו' רבתי דהולך על גחון שהוא חצי התורה, והוא שרש שיתא סדרי משנה כמ"ש בשל"ה דקס"ו א' ומתלבש בעה"ד טו"ר שרש הנחש דקליפה לבררו ולדחות הנחש כו', וזהו כי נחש ינחש כו' ונחש אותיות חשן המשפט ע"ד ועוז מלך משפט אהב כו', ולכן ארז"ל יומא דכ"ג כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש כו' כי מחכמה סתימאה שבו גבורה דעתיק נמשך הדין על המנגד להיות הוי' יחתו מריביו וכמ"ש אל נקמות ה' כו'. והנה נחש אין לו רגלים, ובחי' זו בקדושה זהו ענין התגלות שלמעלה מבחי' נה"י דהיינו כמו הלידה שהוא מגופא חג"ת כו' וזהו הולך על גחון, וזהו ענין החיה הרומשת כו' כי מבחי' נה"י יש יניקה כנודע מענין ויגע בכף ירכו כו', וזהו את התנינים הגדולים שתורתן אומנתם ושננתם ות"א ותתנינון לבניך, ועי"ז ותגזר אומר ויקם כו', ועיקר בחי' זו מ"ש במשיח ברוח שפתיו ימית רשע, וזהו אומר ברומי בחי' ארוממך הוי' והורג בסוריא בק"ב כו'. ואפ"ל עוד כי התנינים הם בים ששם אין הילוך ע"י רגלים כ"א ששט בגופו כו', וכתיב וידגו לרוב בקרב הארץ א"כ גם בארץ שייך בחי' זו כו'.

בראשית א' כ"ו

נעשה אדם בצלמינו. רבות בראשית ס"פ ח'. ר"פ חקת רע"ג ב'. פ' ואתחנן רפ"ט ב'. בקהלת בפסוק כי אדם אין צדיק ק"ד ע"א. וריש קהלת פ"ב ג'. זח"א בראשית כ"ב א' כ"ג א' ל"ד ב' וע"ש מז"א. ח"ב בשלח נה"א משפטים ק"ב ע"א. ח"ג ויקרא י"ב א' צו ל"ג ב' ר"פ שמיני ל"ה סע"ב וע"ש בפי' הרמ"ז ס"פ שמיני מ"ב א', אמור ק"ד א' וע"ש בהרמ"ז, פ' פנחס רי"ט ב' רל"ח ב', פ' תצא רע"ח ב'.

נעשה אדם בצלמינו. עיין מזה בת"א פ' יתרו בד"ה משה ידבר, פי' בצלמינו היא התורה כדמותינו מצות, וכן פי' בלקו"ת פ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני, ועי' בד"ה כי תצא דרוש הראשון בפי' ונתנו ה' אלקיך בידיך וע' בפ' תבא בד"ה היום הזה פי' בצלמינו כדמותינו על נשמת האדם והיינו בצלמינו קאי על עשר ספירות של הנשמה ובצלמינו לשון רבים פי' שם סתים וגליא י"ל ג"ר וז"ת כדמותינו אותיות המחשבה ואותיות הדבור שהם לבושי הנפש, עי' בת"א פ' וירא בד"ה פתח אליהו ובד"ה כי תצא דרוש השני נראה פי' בצלמינו ב' בחי' שיש בהנשמה היינו הנשמה המלובש בגוף ובחי' אור המקיף הנק' מזלי' ועמ"ש עוד מענין בצלמינו כדמותינו בד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר, ובד"ה אלה מסעי דרוש השני פ"א ושם פי' כדמותינו ע"ד מ"ש דמות כמראה אדם, ועמ"ש בביאור ע"פ ואלה המשפטים ומ"ש מענין בצלמינו כדמותינו בביאור ע"פ ואתה הרם את מטך כו'. [ת"ז צ"ג ב' קט"ב קי"ד ב' קי"ז ב' קכט"ב צז"א, וע"פ ויברא אלקים את האדם בצלמו ת"ז סו"א צג"ב מו"ב.

ב) **ת"ז** תיקון נ"ה דס"ו ע"ב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו למהוי כל ספירן כלילן ביה כו' כולהו ספירין אתכלילו בדיוקנא דנשמתיה ונשמתי' הוה מרכבה לון כגוונא דנשמתא דעלה אתמר ויברא אלקים את האדם בצלמו כגוונא דעשר ספירות בלי מה כו'.

ג) **עו"ש** פי' אחר וז"ל ואורייתא איהי מתמן אוכמי מלגאו חוורו מלבר ולעילא או"א אמרו על עמודא דאמצעיתא ושכינתיה נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כו', ועי' ברע"מ פ' שופטים דף ער"ה א' מענין אוכמא מלבר כו'.

ד) **תיקון** ס"ט דף קי"ד א' דאית א' מאתוון רברבן ואית א' מאתוון זעירין ואית א' מאתוון בינונים (עמ"ש מזה ע"פ הזהר ויחי דרל"ט א' ויקרא אל משה א' ויקרא זעירא ובד"ה אדם שת אדם א' רבתי, עיין מזה זהר פ' מצורע דנ"ג ע"ב, והעיר מענין ההפרש בין אני שהוא במ' ובין אנכי שהוא בכתר על דרך זה ההפרש בין א' זעירא ובין א' רברבא) ואינון אדם דבריאה אדם דיצירה אדם דעשי' ועלייהו אתמר כי גבוה מעל גבוה שומר ואית תלת עילאין עלייהו באורח אצילות (אפ"ל הפירוש שיש ג"כ ג' בחי' אדם ע"ד הנ"ל באצילות גופא וכמ"ש בע"ח שא"ק נקרא אדם דבריאה וכו') ועליהם אתמר וגבוהים עליהם ואינון דבריאה אינון לבושין לאינון דאצילות כו' ואלין דאצילות אמרו לאלין דבריאה דמתלבשין בהון נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כל ספירה יהיב ביה חולקיה מלגאו ומלבר, וכ"כ שם עמוד ב', לפמש"כ בת"ז ולעיל סעיף ב' ענין נעשה לשון רבים היינו לפי שנמשך ונשפע בו מכל הע"ס, לכך נאמר נעשה ואינו כשאר הנבראים ששרשם מספירה אחת כמו מיכאל מבחי' חסד פני אריה כו' אבל האדם כלול מכל העשר ספירות בלי מה ע"כ נאמר בו נעשה, ואע"ג שכל הע"ס מיוחדים בו יתברך ונקרא שמותיו ית' והוא ושמו אחד ואין כאן ריבוי

עכ״ז כיון שעכ״פ נקרא עשר ספירות שייך נעשה, ודוגמת מ״ש הירושלמי ע״פ אלקים קדושים הוא דבורו בקדושה הילוכו בקדושה, עמ״ש מזה ביהושע סי׳ כ״ד. ומזה יש להעיר לענין ר״ה שנק׳ תחלת מעשיך לפי שבו נברא אדה״ר שנאמר בו נעשה אדם, לכן גם בקרבן מוסף דר״ה נאמר ועשיתם עולה, ומלכיות זכרונות שופרות י״ל להמשיך ג׳ בחי׳ אדם א׳ זעירא וא׳ בינונית עד גם אלף רברבא, לכן ג״כ צ״ל ג״פ תר״ת, וז״ש לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו משמע עשיה בחי׳ גבוה יותר כמובן ממ״ש בתרגום שם וע״ד יעשה למחכה לו וכמ״ש בדוכתי טובא ע״פ הילקוט פ׳ בשלח רמז רנ״ג ע״פ מכון לשבתך פעלת הוי׳, ומזה יובן ענין וידע כל פעול כי אתה פעלתו.

ה) תיקון ס״א בתחלתו דצ״ז ע״א ויבואו בני האלקים להתייצב על ה׳, על מימרא דה׳ דכד אמר קב״ה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמרו אנון מה אדם ותדעהו (ס״א אמרו אנון מה אנוש כי תזכרנו וגו׳) עכ״ל, וא״כ אפ״ל שבכל ר״ה שהוא בחי׳ זה היום תחלת מעשיך בחי׳ נעשה אדם בצלמנו כנ״ל מתעורר כן ולכן זהו יום הדין, וע״כ צריך להרבות תפלה ותחנונים להמשיך בחי׳ תחלת מעשיך ועז״נ אתם נצבים היום לפני ה׳ אלקיכם ע״ד שרפים עומדים ממעל לו ועי״ז דוחים קטרוג הבאים להתייצב כו׳ כנ״ל, ועמ״ש ע״פ כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים הבנים הן בחי׳ בני האלקים ודודי הוא אהבה רבה שעי״ז נמתק הדין והקטרוג כו׳, ועמ״ש בלק״ת פ׳ תצא בד״ה ולא אבה הוי׳ אלקיך כו׳ ויהפוך כו׳ וזהו כן דודי בין הבנים ואפ״ל זהו פי׳ אף עשיתיו, אף הוא רמז על בחי׳ לא טוב כמו שלשה פתחו באף והוא קטרוג בני האלקים שקטרגו על בחי׳ עשיתיו נעשה אדם וכשנמתק הדין אזי אף ריבוי בחי׳ גבוה יותר כמ״ש בלק״ת פ׳ בלק בד״ה מי מנה עפר יעקב והוא אדם דאצי׳, וזהו וריח אפך כתפוחים שע״י בחי׳ כתפוח כו׳ כן כו׳ נעשה בחי׳ אף עשיתיו בבחי׳ מעולה שיהי׳ בו ריח מבחי׳ כתפוח כו׳, ואפ״ל הריבוי אף עשיתיו כי מבואר לעיל נעשה לשון רבים שנמשך בו מכל העשר ספירות ומבואר בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה ענין ק״ש אחד ואהבת שיש ג״כ בהנשמה בחינה שלמעלה מע״ס והוא הרצון שלמעלה מהשכל, וע״ד שנת׳ בד״ה האזינו השמים דרוש הראשון בפירוש עד יעבור עמך הוי׳ למעלה משם הוי׳ יו״ד חכמה ראשית הע״ס כו׳ וזהו הריבוי אף עשיתיו וזהו וריח אפך, וזהו ג״כ ענין הנך יפה דודי אף נעים והיינו ע״י כן דודי בין הבנים כנ״ל וע׳ בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ צאינה וראינה הראשון ושם מבואר איך בבחי׳ אדם יש ג״כ בחי׳ שלמעלה מבחי׳ אדם וה״ע מצחא שעז״נ ולא ישב אדם שם כו׳ וה״ע הביטול דנעשה כו׳ ע״ש, וזהו ג״כ ענין אף עשיתיו שיוכלו להקדים נעשה לנשמע.

קיצור. ענין להתייצב על מימרא דה׳ נעשה אדם וע״ז נאמר כן דודי בין הבנים, אך ע״י אתם נצבים היום דוגמת שרפים עומדים נמשך אה״ר הנך יפה דודי אף נעים בחי׳ אף עשיתיו ומרבה בחי׳ שלמעלה גם מע״ס שמאיר ג״כ בהאדם וזהו ג״כ ענין וגם נצח ישראל לא ישקר כו׳ כי לא אדם הוא כו׳, במד״ר פ׳ בראשית ס״פ ח׳ פ׳ חקת דרע״ג ב׳ פ׳ ואתחנן דרפ״ט ב׳ בקהלת רבה פב״ג ק״ד א׳.

ו) במד"ר פ' בראשית רפ"ח נעשה אדם ר' יוחנן פתח אחור וקדם צרתני אם זכה אוכל ב' עולמות כו' י"ל שזהו ג"כ פי' על נעשה לשון רבים כי העוה"ז נברא בה"א והיינו ה' תתאה, המקבלת מוא"ו שהן ששת ימי בראשית והעוה"ב שהיא בינה נברא ביו"ד וכיון שאם זכה אוכל ב' עולמות לכן נאמר בו נעשה שיש בו מבחי' ו"ה ומבחי' י"ה כו', עו"ש בפי' נעשה במעשה כל יום ויום נמלך היינו כמש"ל ס"ב בשם הת"ז שנמשך בו מכל הע"ס, וזהו עצמו פי' במעשה כל יום ויום נמלך אשר ששת ימי בראשית הם בחי' יומין עילאין שהם הספירות ואף שהן ו' הרי יש עוד יום יום דתו' שקדמו לששה ימים אלו כו' ובודאי גם בהתורה נמלך רבי אמר בלבו נמלך היא המ' שנקרא לב ע"ש שמאיר בה ל"ב נתיבות חכמה כו', עו"ש במלאכי השרת נמלך א"כ הוא על בריאת אדם דבריא' ובמא"א פי' דחו"ב דאצי' נקראו מלאכי אלקים שמלבישים נו"ה דעתיק כו', גם מלאך גימט' הוי' אד'. עו"ש פי' נעשה אדם קאי אמכאן ואילך שאב מזריע לובן וממנו עצמות גידים כו', ואם מזריע אודם וממנו בשר כו', והקב"ה נותן בו נשמה כו' וזהו נעשה בשותפות, אך יש לפרש כן על בריאת אדה"ר שבחי' עצמות זהו בא מאבא ובשר מאימא והגידים מחברי' ב' הבחי' וג' בחי' אלו זהו חב"ד חג"ת נה"י והן שרש בי"ע והם מחודומ"ע והם נמשכים ע"י המצות שיש בהן מודומ"ע אך בחי' הקב"ה נותן בו נשמה זהו האור המתלבש בחב"ד חג"ת נה"י, וכל בחי' אלו צריך להמשיך בר"ה יום ברוא אדה"ר, ועמ"ש בדרוש המתחיל להבין שרש ענין בשר גידים ועצמות כו' ובבה"ז פ' שופטים דף ער"ה א' גבי גרמין בנויין על מוחא דאיהו מייא כו', ואפ"ל שבר"ה ממשיכים זה ע"י קול השופר אשר הקול כלול מג' בחי' אש מים רוח, אש מים כנגד או"א כי יסוד המים שרשו במוח והלב הוא יסוד האש אשר חכמה מוחא בינה ליבא, שמהם נמשך עצמות גידים ובשר שבבחי' אדם ובחי' רוח זהו הקב"ה נותן בו נשמה כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, גם זהו ענין ג' בחי' מלכיות זכרונות שופרות כי מלכיות זכרונות הם מל' וז"א שהם המשפיעים אודם ולובן ושופרות ע"ש ה' עילאה שפר"ה שמשפרת את הולד זהו ענין המשכת הנשמה שהיא מבחי' ה"א עילאה שבה מאיר עתיק יומין כו'.

(פסוק נעשה אדם בצלמנו, נתבאר בבוך כת"י שלי בראשית ב' ו' סעיפים.)

ענין בצלמינו *

במ"נ ח"א פ"א בענין צלם תמונת הדבר ותוארו כו', וקשה איך יפרש מ"ש בברכת חתנים בצלם דמות תבניתו והרי כתב בפ"ג דפי' תבנית

*) נדפס בספר החקירה דף סה, ב.

תואר, מיהו הרד"א דף קט"ו ע"א תיקון זה דפי' בצלם דמות תבניתו שם אל האדם ור"ל דמות תבניתו שהוא צורת גופו צר אותו בצלמו שהוא צורת הנפש וכפי פשוטו נראה דדמות תבניתו זהו ענין כדמותינו, וכ"מ בזח"ג פנחס דף רל"ט רע"א ובשט"מ כתובות דף ח' בשם הריטב"א ע"ד מ"ש הרד"א וכ"כ. שם בשם הרדב"ז ועיין בספר הפלאה, ובת"א פ' בראשית פי' תבניתו הוא עלמא דאתגלייא ועיין עה"ק ח"ג פכ"ה שהשיג על המ"ג, והענין דכתיב כמראה אדם כו' והיינו ע"ס חכמה מוחא כו' חסד דרועא ימינא ועיין מזה בד"ה צאינה וראינה בפי' שיעור קומה מהו ענין ראש למעלה כו', ובד"ה אני דפ' ציצית בפי' הקב"ה מנענע בראשו ובד"ה אני ישנה גבי רעייתי וגבי תמתי וכמ"כ ראיי' עיני ה' כי הנה ההפרש בין ראי' לשמיעה ע"ד נביא וחכם שהוא השגת המהות וידיעת המציאות וזהו יוצר עין הלא יביט ועיין בשל"ה דף י"א שעיקר ראש ויד כו' זהו למעלה בע"ס אלא שלמטה נשתלשל להיות בחי' זו גם בנפש וכן אף בגוף דוגמת ציון וסימן כמו שעד"ז המצות הם ציון וסימן לע"ס כמ"ש בת"א בד"ה רני ושמחי, ודוגמת ציור העולם במפה ע"כ א"ש בצלמינו כפשוטו, אמנם אור א"ס עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל כי לא אדם הוא, וגם בע"ס בחי' אדם הרי אין לו גוף ולא דמות הגוף כ"א הכל ענינים שכליים חכים ולא בחכמה ידיעא כו' רק שמ"מ הג' שכליים וז' מדות הם ברוחניות בחי' אדם חב"ד בחי' ראש רצון החופה על חב"ד נמשל לגלגלתא וע"כ גם גשמיות גוף האדם שהוא בגשמיות ציון וסימן לבחי' הרוחניים ההמה, שייך לומר כדמותינו, ועל הנשמה שייך לומר בצלמינו, וזהו וספרתם לכם שתמשיכו ע"ס העליונים שיהיו מאירים בכם ע"י שתהי' בבחי' בצלמנו.

ויכולו השמים, רבות בראשית ר"פ יו"ד, ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, כתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד תלים סי' קי"ט צ"ו, ופרש"י בתלים שם לכל סיום דבר יש קץ וגבול אבל מצותך אין קץ וגבול לתכליתה, לפ"ז פי' תכלה הוא סיום דבר, ואינו מובן כ"כ הפירוש דא"כ היינו תכלה היינו קץ, והן דבר אחד ממש ומהו לכל תכלה ראיתי קץ, והמצ"ד פי' ותיקן קצת וז"ל לכל דבר אשר יש להן תכלה הנה בעין השכל ראיתי הקץ כו' וא"כ המכוון שראה את הקץ קודם היותו בפועל, ורש"י בערובין פ"ב דכ"א סע"א פי' וז"ל לכל תכלה ראיתי קץ דסוף כל דבר יש קץ למצוא סופו, אבל מצותך רחבה מאד ואין קץ לתכלה שלה עכ"ל, וא"כ לפ"ז י"ל הפי' דתכלה היינו עד"מ סוף העולם, ויכולים למצוא קיצו וסופו, שאף שעומד באמצע העולם יוכל למצוא סופו, והראב"ע כ' לכל תכלה קץ בלשוננו פעם ראש ופעם סוף, כמו על שני קצותיו מקצה גבול מצרים כו' עכ"ל, ור"ל דא"כ פי' לכל תכלה היינו דבר שיש לו התחלה, כי עם היות תכלה היינו קץ אך הרי הראש נק' ג"כ קץ, לכך הפי' כל דבר שיש לו תחלה היינו התחלה יש

לו קץ וסוף, או י"ל הפי' לכל תכלה דבר שיש לו סוף ראיתי קץ היינו התחלה קצה הראשון, משא"כ המצוה אף שיש להן התחלה שהן מצותיו ית' והוא ית' מקור להן, עכ"ז אין להם קץ וסוף וזהו עדמ"ש בפי' אור א"ס, מדוע לא נק' אין לו תחלה, אלא דפי' אור א"ס לא קאי על מהו"ע כ"א על בחי' שמו, והרי שמו יש לו מקור היינו מהו"ע כמו האור שמקורו הוא המאור, וביכולת המאור שיומשך האור או שלא יומשך, א"כ יש לו התחלה לא זמנית אלא רצונית, אבל אין לו סוף ולכן נק' אור א"ס, ועד"ז פי' רחבה מצותך מאד שע"י המצוה ממשיך בחי' אור א"ס ב"ה, וכעין פי' הראב"ע פי' הת"י וז"ל לכל מה דאשתדל ואשתכלל חמיתי סיפא, פתיא תפקידתך לחדא עכ"ל, ואבן יחיא פי' לכל תכלה ולכל חמדה ראיתי קץ כו' משא"כ בתאוות החכמה שרחבה מצותך מאד ואין לה קץ ותכלית עכ"ל, וכעין זה פי' בת"א פ' שמות בד"ה הבאים ישרש דלכל תכלה קאי על תענוג וכלות הנפש של הנשמות בג"ע, וכן פי' באגה"ק ססי' י"ז, אכן גלוי סוכ"ע ע"י המצות לע"ל ובפרט ע"י הצדקה היא רחבה מאד בלי גבול כו' ע"ש באריכות, ועמ"ש בפי' שלש הנה לא תשבענה ארץ לא שבעה מים, ארץ רצוא וכלות הנפש לא שבעה מים המשכת ים החכמה, בלק"ת פ' במדבר בד"ה והי' מספר בנ"י ושם מפרש לא שבעה מים הם המצות.

קיצור. פרש"י בענין לכל תכלה ראיתי קץ, ופי' הראב"ע שלכל התחלה יש סוף, משא"כ המצות הם המשכות אור א"ס, ופי' אבן יחייא לכל תכלה היינו לכל חמדה ראיתי קץ, משא"כ תשוקת התורה והחכמה אין לה קץ.

ב) **נחזור** לדברי המדרש רבות, לכל יש סיקוסים (מדה וקץ וזמן בלשון יון) שמים וארץ יש להם סיקוסים (והיינו פי' ויכולו השמים כו' לשון תכלה שיש להם התחלה וסיום) חוץ מדבר אחד שאין לו סיקוסים ואיזו זו התורה שנאמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים איוב סי' י"א, ולכאורה זה פליג על הש"ס פ"ב דערובין דכ"א סע"א דמשמע שם שיש לתורה ג"כ מדה אלא שהיא ארוכה מארץ מדה כו' וכן פי' בת"א בד"ה בשלח פרעה, אך י"ל דלא פליגי כי בתורה יש סתים וגליא, והגליא יש לה מדה, אבל הסתים היינו פנימי' התורה אין לה מדה כלל והיינו כי באורייתא ברא קב"ה עלמא וכמ"ש ברבות ר"פ בראשית ע"פ ואהי' אצלו אמון אומן א"כ היא ממוצע המחבר אור א"ס ב"ה עם העולמות, והממוצע צ"ל כלול מב' הבחי' וזהו ענין סתים וגליא שבתורה, שמצד קבלתה מאוא"ס זהו הסתים שבה, היא בחי' א"ס בלי מדה ומצד היותה מקור לעולמות היא בבחי' מדה וזהו ענין עוטה אור כשלמה, וזהו רחבה מצותך מאד ועמ"ש מזה ע"פ עוטה אור כשלמה ובסידור בד"ה ועשו להם ציצית ובהביאור שם מזה.

קיצור. לכל מע"ב יש מדה וגבול והתורה היא בבחי' בלי גבול, והיינו כי אורייתא סתים וגליא והיא הממוצע המחבר אוא"ס לעולמות והממוצע כלול מב' הבחי' והיינו מצד הגליא היא בבחי גבול ועכ"ז ארוכה מארץ מדה כו' בת"א בד"ה בשלח פרעה וע' בגמ' פרק עושין פסין דכ"א, ומצד הפנימית

היא בלי גבול, וזהו רחבה מצותך מאד אותיות אדם כי אדם בחי' גבול ומאד הוא בלי גבול.

ד"א לכל תכלה ראיתי קץ זו מלאכת שמים וארץ שנאמר ויכולו השמים והארץ, ויש לפרש בזה הפירושי' דלעיל הא' פרש"י שאע"פ שאין אנו רואין בעיני ראיה שיש לשמים וארץ גבול, ושמא השמים הם בלי גבול, ועז"א לכל תכלה ראיתי קץ שיש להן קץ וגבול, וכמ"ש בספר האמונות והדיעות לרס"ג מאמר א', וגם יש לפרש פי' הראב"ע דהתכלה היינו הראש היינו יום ראשון למע"ב והקץ הוא יום ו' למע"ב, וגם י"ל פי' ראיתי קץ מה שלע"ל ונגולו כספר השמים כו', וא"כ התכלה היא קץ בריאותם בשימ"ב, והקץ הוא סוף זמן עמידתם וכמ"ש ברבות סדר נח פל"ג ע"פ עוד כל ימי הארץ, לכשיבוא אותו יום שכתוב בו כי שמים כעשן נמלחו כו' יעו"ש.

קיצור. ויכולו השמים זהו לכל תכלה ראיתי קץ התכלה סוף ז' ימי"ב והקץ אחר שבעת אלפים שנים.

ג) **ועפ"ז** יש לפרש הש"ס בשבת פי"ז דקי"ט ב' אמר רב המנונא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במע"ב שנאמר ויכולו א"ת ויכלו אלא ויכלו ופרש"י ויכלו הקב"ה וזה שמספר בשבחו של מקום ששבת בשבת עכ"ל, ועיין מזה בח"א במהרש"א שם שפי' כי האומר ויכולו הרי הוא מעיד על מע"ב כו' וטעמו דחוק, ועיין בכלבו סי' ל"ה ובטא"ח סי' רס"ח, והענין י"ל ע"פ הנ"ל כי מצד מע"ב פי' ויכולו השמים הוא ע"ד לכל תכלה ראיתי קץ כנ"ל שהכח המאיר בהם הוא בבחי' גבול ותכלית, אך עי"ז שאומר ויכולו ומעיד על מע"ב ה"ז מכלל קיום מצות שבת, והיא בבחי' רחבה מצותך מאד בלי גבול, א"כ עי"ז ממשיך המשכת אור א"ס ממש במע"ב, ולכן שפיר נעשה שותף להקב"ה, אף שנאמר מי אתי מי הי' שותף עמי במע"ב, רק הוא לבדו כמו שאמרו ז"ל ברבות ר"פ בראשית, אבל עי"ז שמקיים המצוה וממשיך מבחי' אור א"ס שיאיר במע"ב ע"ד חצר הפנימית כו' וביום השבת יפתח שנתבאר בת"א בד"ה ויקהל משה, לכן כאלו נעשה שותף כו', וע' בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת לקדשו, דרוש הראשון, שהשבת עצמו נק' שבת בראשית ע"ש ראשית חכמה ראשית היינו לשון נקבה, וע"י קיום המצות ממשיך בהשבת מבחי' זכור והיינו מלמעלה מבחי' ראשית, וע' בסידור ע"פ נשמת כל חי תברך את שמך, והנה שותף הוא מלה תרגומית ע"פ והיא חברתך ואשת בריתך, תרגום והיא שותפתך, וא"כ י"ל פי' כאלו נעשה שותף להקב"ה, היינו שממשיך יחוד עליון היינו יחוד קבה"ו, ואפ"ל כי הבריאה הי' ע"י המל' הנק' אלקים והיא האדריכל, ולכן נק' הבריאה יש מאין כמ"ש בלק"ת בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו בפ' ראה, כי פי' אין הארה בעלמא, אכן ע"י ויכולו ממשיך התענוג עליון הנמשך מאור א"ס ומאיר במל' ע"י יסוד כמ"ש בזהר ר"פ נח בפי' אלה תולדות נח וכמ"ש ע"פ ויכל אלקים ס"ב * גבי מה היתה חסירה חותם,

---

* ע"פ ויכל אלקים ס"ב: לקמן ד"ה זה.

וזהו ענין גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כמ״ש בת״א פ׳ שמות בד״ה הבאים ישרש ובהביאור, שמע״ב הוא יש מאין, ומעשה צדיקים ביטול היש לאין הוא נעלה יותר והיינו כמ״ש בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה את קרבני לחמי דרוש השני פ״א שע״י שהיש בטל מזה נעשה שחוק וחדוה למעלה ונק׳ לויתן זה יצרת לשחק בו יעו״ש באריכות, וידוע כי לויתן זהו ענין הפעם ילוה אישי אלי, ועמ״ש מענין גדולים מעשה צדיקים בלק״ת פ׳ נשא בביאור ע״פ נשא פ״א יעו״ש, לפ״ז י״ל ענין שותף היינו המל׳ הנק׳ אשת בריתך היינו מה שהיא מעלה מ״ן עי״ז האומר ויכולו שהמ״ן הוא ביטול היש לאין ועי״ז נמשך מ״ד מלמעלה היינו ההמשכה מבחי׳ קדוש ומובדל שיהי׳ מאיר בהמ״ן דמל׳ ונק׳ לויתן זה, והיינו שנעשה שותף להקב״ה ממש והוא ע״ד שושבינא דמטרוניתא כו׳, ולכן בברכה מעין ז׳ דשבת אומרים קונה שמים וארץ, שזהו גבוה מבריאת שמים וארץ, כי קנין באצי׳ המשכה מהעלם אל הגילוי והיינו שמים וארץ דאצי׳ שהם זו״נ ועז״נ ישמחו השמים ותגל הארץ ר״ת הוי׳ ועמ״ש מענין קנין בת״א בד״ה ואלה המשפטים ע״פ כי תקנה עבד עברי, והיינו בראשית ברא אלקים שהבריאה נמשך משם אלקים אבל קונה שמים וארץ זהו אל עליון והוא שם הוי׳, ויש להעיר לענין חברתך מענין קרית ארבע היא חברון, ומענין היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך כו׳ ומ״ש בענין כל ישראל חברים הם ברגל כו׳ ע״פ ששם עלו שבטים כו׳.

קיצור. ולכן כל האומר ויכולו כאלו נעשה שותף שממשיך מבחי׳ רחבה מצותך לבחי׳ לכל תכלה, והיינו יחוד העליון, והיא חברתך מתרגם והיא שותפתך, גדולים מעשה צדיקים ממע״ב, לויתן זה יצרת לשחק בו (ועמ״ש בפי׳ צחוק עשה לי אלקים סד״ה ויעש את שני המאוה״ג), קרית ארבע היא חברון.

ד) **ואאזמו״ר** נ״ע פי׳ בד״ה אכלו ריעים שאמר פ׳ ויחי תקס״ה בלילי שבת, כי ל״ב אלקים דמע״ב הם צמצומים שבהם ועל ידם מתצמצם האור והחיות לירד במע״ב, אך בשבת ששבת מהצמצומים ע״כ צריך להמשיך גלוי תענוג עליון וזהו ע״י תפלת שבת וג׳ סעודות, והנה בהמשכת התענוג יש ב׳ בחי׳ הא׳ מה שמאיר תחלה באו״א וזהו אכלו ריעים והוא עד״מ כמו חך אוכל יטעם היינו הטעם והתענוג שבמאכל זה טועם החך, והיינו חכו ממתקים חכמה חך מה כמ״ש בת״א פ׳ ויחי ע״פ חכלילי עיניים בענין כל חך הטועם כו׳, הבחי׳ הב׳ מה שנמשך אח״כ ביסוד ז״א וממנו לנוק׳ ונק׳ צדיק אוכל לשובע נפשו, צדיק הוא יסוד עולם ונפשו הוא מל׳, וזהו כמשל המאכל עצמו שנמשך ע״י הוושט בקרבים ומעיים, וזהו כאלו נעשה שותף, שהקב״ה משפיע התענוג בחו״ב, והוא ממשיך בחי׳ צדיק אוכל לשובע נפשו, וזהו כענין שלשה שותפים באדם אב ואם משפיעים הטפה שמהם הגוף, והקב״ה נותן בו נשמה וזהו השותפות כמ״כ הכא שהקב״ה נותן הטעם והעונג הרוחני בחי׳ אכלו ריעים עד״מ הטעם של המאכל, והאדם נותן בחי׳ צדיק אוכל לשובע נפשו שהוא עד״מ עצם המאכל שהוא כגוף לגבי נשמה כו׳, ולפ״ז הפי׳ שהאדם האומר ויכולו ממשיך יחוד זו״נ שיחוד זה זהו ענין אב

מזריע לובן כו' אם מזרעת אודם כו', אך הנשמה ביחוד זה באה מעתיק ואו"א, וזהו ענין שהקב"ה נותן בו נשמה כו' והיינו בשבת שאז נמשך יחוד עליון כמ"ש בזהר ר"פ נח ומבואר במ"א.

קיצור. ע"י צדיק אוכל לשובע נפשו נמשך למעלה ג"כ אכלו ריעים.

ה) במד"ר פ' יו"ד ע"פ ויכולו ב' כלים נאים, ענין כלים בד"ה לרוקע דתקס"ב *, כלים דתהו קטנים עגולים נפש, כמו קטן א"י לסבול ההפך, משא"כ בגדול ע"ד באשר משפטו שם פעלו הרי הכלי מקבל ב' הפכיים חו"ג בנושא א', וכן וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק והרי כתיב כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה, מחמת שנשא שלמה בת פרעה, והיינו מצד רוחב הכלים דתיקון שהם יושר שמבחי' רוח שלמעלה מנפש שסובל ב' הפכיים כמ"ש בבה"ז פ' מקץ בד"ה וליוסף יולד שני בנים ע"ש דנ"ב ע"ג ע"ד, וע' בה"ז ר"פ בראשית בד"ה כשושנה כו' גבי אוף כנ"י אית בה דין ורחמי, ולכן הכלים מגבילים האור, כי שרשן למעלה מהאור שנמשכו מאח"פ דא"ק, וכמו המאכל מחי' את האדם מפני ששרשו גבוה מהאדם וע' כה"ג בד"ה ביאור למ"ש בסש"ב פנ"ב נ"ג, וזהו ענין ויכולו השמים והארץ ב' כלים שיוכלו להכיל האור ולהמשיכו מאור א"ס בבי"ע ע"ד אני אענה את השמים והם יענו את הארץ ועמ"ש ע"פ הזהר בחקתי קי"ד ע"פ דומה דודי לצבי, וע' רבות בשלח פכ"ה בענין לחם מן השמים כו' שם מבואר מעלת כלי זה, ועמ"ש מזה ע"פ הדרוש דחמשה קנינים ממ"ש בילקוט ע"פ השמים מספרים מאבנא דהוא מתגושש עליה אתם יודעים מה כחו, גם לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, והיינו כי כל בשמים וארץ, וזהו ענין ב' כלים נאים יסוד דז"א המשפיע ויסוד שבמל' המקבל כו'.

ה) עוי"ל עדמ"ש במד"ר פ' בראשית ס"פ י"א תני רשב"י אמרה שבת כו' כנ"י יהי' בן זוגך היינו דבור זכור את יום השבת לקדשו, ור"ל כי זכור היינו כנס"י ממשיכים בחי' זכור דכורא לבחי' את יום השבת שהוא נוק' כו', וכמש"ל ס"ג עמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום, וזהו כל האומר ויכולו כאלו נעשה שותף כו' שממשיך בן זוג לשבת כו', אך ענין לכולם נתת בן זוג י"ל כי ששה ימי בראשית הן ו"ק דבריאה כמ"ש בר"ח שעה"ק פ"ב, ושבת היא הנקודה היינו מל' דאצי' שנק' שבת ש' בת, בת עין, וזהו ע"ד שית דרגין לכורסייא שביעאה עלייהו בזח"ג פ' תזריע דמ"ז ע"ב, ולכן אין לשבת בן זוג, כי היא בחי' אצי' המרומם מו"ק דבריאה, אך כנס"י יהי' בן זוגך שממשיכים בה בחי' יסוד דאצי' ונהר יוצא מעדן כו' ע"ד ועמך כולם צדיקים וזהו ע"ד ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך ע"ד שפרש"י בחומש פ' וישלח בענין ובניהם שלשים ובונאיהם והם הזכרים והיינו ענין זכור את יום השבת כנ"ל, והטעם ע"י אמירת ויכולו שמעיד על מע"ב, י"ל כי עדות אותיות דעות כמ"ש הרמ"ז פ' שופטים ע"פ לא

לרוקע דתקס"ב: ראה בדרך מצותיך ד"ה זה.

יקום עד אחד, וענין דעות המשכת כי אל דעות הוי׳ והוא ג״כ ענין הדעת והאדם ידע, וע׳ בת״א בד״ה ויקהל משה בענין כי אל דיעות כו׳ ועמ״ש עוד מענין עדות בלק״ת בד״ה אלה פקודי המשכן בענין משכן העדות, עדות לישראל כו׳ עדות זהו המשכה מבחי׳ סתים הנסתרות לה׳ אלקינו כו׳ וע׳ בזהר ס״פ צו דל״ה ע״א ע״פ צור תעודה חתום תורה בלמודי ובמק״מ שם ובפרדס ערך עדות הוא היחוד כו׳ ע״ש היטיב, ובמא״א עיי״ן סעיף ט׳ פי׳ עדות נצח והוד וע״ש עוד כמה בחי׳, ובתולע״י גבי שבת סעי׳ ט׳ דכ״ו ע״ד שעי״ז ורוח דעת ויראת ה׳ מתיחדים בענין שהי׳ במע״ב, ומה שאומרים ב״פ ויכולו י״ל כי צ״ל ב׳ עדים, ועכשיו אומר פ״ג בקידוש י״ל ע״ד ע״פ שנים עדים יקום דבר הן חו״ג או שלשה עדים היינו תפארת כו׳.

ויכולו* השמים והארץ וכל צבאם.

שבת פי״ו דקי״ח ב׳, ר״ה פ״א די״א א׳, חולין פ״ג ד״ס ע״א, ירושלמי ברכות פ״א, רבות פ׳ בראשית פרשה יו״ד, דף י״א ד׳ יתרו פכ״ט דף קמ״ד ד׳ עטרתי כל מה שעשיתי שנאמר ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, פ׳ אחרי פכ״ב קפ״ט דף נ׳ ע״ד ויתרון ארץ בכל היא, וא״כ ויכולו השמים והארץ ע״ד מ״ש כי כל בשמים ובארץ, מד״ר פ׳ נשא ר״פ יו״ד דרל״ו ב׳ שוקיו עמודי שש שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב״ה לבראותו כמ״ד ועלי תשוקתו, ומניין שכן הוא אומר ויכולו השמים והארץ וגו׳ ואין ויכולו אלא לשון תאוה שנאמר נכספה וגם כלתה נפשי עכ״ל, ועיין בשה״ש רבה ע״פ שוקיו עמודי שש ד״ל ע״ב, וע׳ במד״ר פ׳ תצוה ס״פ ל״ו ע״פ למעשה ידיך תכסוף ויש לחבר ענין תשוקה זו לענין ויכולו לשון כי כל בשמים ובארץ היינו תשוקת משפיע ומקבל להתחבר יחד, והיינו ע״י כי כל כו׳, מד״ר נשא פי״ב דרמ״ט ע״ב בשביעי ויכל אלקים ובמשכן ויהי ביום כלות משה, בקהלת רבה דצ״ו ע״ב ע״פ ויתרון ארץ בכל היא כמ״ש במד״ר פ׳ אחרי פכ״ב כנ״ל ומשם נראה שהיתרון נמשך גם מזבובים ומפרעושים ויתושים, והיינו ע״ד ובורא את הכל דקאי על ובורא רע שכשנהפך לטוב נעשה ממנו דוקא יתרון ע״ד כיתרון האור מן החושך בת״א בד״ה המגביהי לשבת ובלק״ת פ׳ תצא ע״פ והי׳ הבן הבכור לשניאה.

קיצור. וזהו ויכולו השמים והארץ בחי׳ היתרון הנמשך מבחי׳ בכל שהן דברים המיותרים ועמ״ש ע״פ וה׳ ברך את אברהם בכל ועזח״א די״ד סע״א וזח״ג דקע״ח סע״ב ובה״ז שם.

ויכולו: ראה אוה״ת בראשית דף מב, ב ד״ה זה.

ב) **ויכולו** השמים ת"א ואשתכללו שמיא וארעא, וצ"ל מהו ואשתכללו, לכאורה יש לומר לשון סיום וכמו שת"י ושלימו ברייתו שמיא וארעא וכמ"ש במלכים א' ססי' ל"ת כלה הבית לכל דבריו דהיינו שנשלם ונגמר, וכמ"ש במ"צ שם, ות"י ואשתכלל אך קשה לפי זה דאמרו רז"ל במדרש רבה פ' בראשית ספ"א בענין שפעם נאמר שקדמו שמים לארץ כמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ ופעם משמע דארץ קדמה כמ"ש ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים, ולכן אמרו לבריאה שמים קדמו ולשכלול ארץ קדמה משמע השכלול הוא ענין בפ"ע לבד הבריאה דדוחק לומר דר"ל שהארץ נשלמה ונגמרה תחילה קודם השמים, ומ"מ אפ"ל כן כי הארץ נשלמה ביום ראשון ושמים נגמרו ביום שני אך זהו דוחק דהא פסוק ויכולו השמים קאי על סוף מעשה בראשית דהיינו סוף יום השישי עכ"פ, ואפ"ל כיון שדרשו השכלול מן ביום עשות י"ל השכלול הוא ענין העשי', שהוא תיקון הדבר אחר הבריאה כמ"ש אשר ברא אלקים לעשות וארז"ל לעשות לתקן כמו ועשתה את צפרניה דהיינו תיקון ועד"ז מצאתי בדברי רבינו ז"ל בפירוש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג' בחי' בי"ע שהם חומר וצורה ותיקון פי' חומר הוא עצם הדבר ההיולי שהוא הגשם, והצורה נק' הגילוי של החומר, ועמ"ש מזה בת"א סד"ה הבאים ישרש בפירוש יעקב בראך ישראל יצרך ותיקון נק' כשמתקן את הגולם, והג' בחי' אלו זהו ענין בי"ע שהם מחדומ"ע שמחשבה שהוא בחי' בריאה הוא החומר שהוא העצם, והדבור הוא בחי' יצירה שהוא לשון צורה וגילוי שמגלה העלם שבמחשבה, עמ"ש מזה בלק"ת פ' בלק בד"ה מי מנה עפר יעקב ועשי' הוא בחי' התיקון, וכמו לעשות את השבת שפירושו לעשות לתקן כו', וכן ת"י בישעי' סי' מ"ג ע"פ אף עשיתיו, אף עבדית להון ניסין וזהו כמ"ש בד"ה מי מנה הנ"ל דאף מרבה בחי' רביעית שלמעלה מבי"ע, ומשם באים הניסים ובזוהר בכמה ד׳ כתי דעשי' לעילא עיין זהר וירא דקט"ז ע"א בפי' ויעש ה' לשרה, נמצא לפי"ז השכלול זהו תיקון השמים והארץ יותר ממה שהי' בהם בבחינת הבריאה יש מאין כו', ואפ"ל ע"ד מ"ש בזוהר ויגש דר"ז ע"א בפי' שמים לא זכו בעיניו שמגודל החביבות של השמים אצלו ית' נדמה לו כביכול שעדיין לא זכו כדבעי וצריכים תיקון והוא מתקנם בכל יום שזהו ענין כונן שמים בתבונה לשון הוה והיינו המשכת המוחין בז"א שבכל יום נמשכים מוחין חדשים, גם כי בחכמה יסד ארץ בורא חדשה בארץ נקבה תסובב ע' בסד"ה קול דודי בלק"ת בשה"ש, גם י"ל הבריאה ע"י שם אלקים ובבחי' זו שמים קדמו כי הם רוחניים והשכלול ע"י שם הוי' כמ"ש ביום עשות הוי' אלקים ובבחי' זו ארץ קדמה כי בארץ תומ"צ ונעשו בבחי' מהלכים כו', להעיר ממ"ש בד"ה אד' שפתי תפתח ב' מיני גבורות הא' כדי שיהי' יש ודבר נפרד הב' להמשיך בו ביטול היש, י"ל זהו ענין בריאה ושכלול, ועמ"ש בסידור ע"פ השמים מספרים שנמשך בהם מוחין חדשים מג' בחי' סופר וספר וספור כו', עו"ש גם עד"ז י"ל ענין השכלול ובזוהר פ' אמור דק"ג ע"ב ע"פ אהבת כולותיך דאשתכללו לך פי' הרמ"ז שהשלימו אותך מלשון כלילת יופי ורבינו ז"ל בסידור שער הסוכות בפירושו מאמר הנ"ל פי' דהנה בשורש

אצי׳ המל׳ נאצלה בסוד שורש בנקודה אחת לבד ושאר הט״ס באין בה בסוד תוספות והוא הנק׳ בנין הנוק׳, וזהו ענין דאשתכללו לך יעו״ש, והנה ז״א נאצל ג״כ בסוד שורש רק בו״ק אמנם הג״ר באין בה בסוד תוס׳ כמ״ש באריכות בבה״ז פ׳ בלק על המאמר שם דקצ״א ע״א ע״פ שחורה אני ונאוה וא״כ הי׳ מקום לומר דפי׳ בריאת שמים וארץ זהו מה שנמשך בהם בסוד שורש, והשכלול זהו מה שנמשך להן בסוד תוספות, וזהו שהשכלול הוא ענין תיקון אך קשה איך בבחי׳ זו ארץ קדמה דבבה״ז פ׳ בלק משמע שתחילה נמשכו הג״ר בז״א, ואזי אח״כ הוא מתקן ובונה את המ׳ וזהו ענין עושי דבריו יעו״ש, אך הנה מצינו לפעמים שהמ׳ מקבלת האור מאימא עילאה שלא ע״י ז״א עיין בת״א בד״ה כי אברהם לא ידענו ובסידור בביאור ע״פ והי׳ מידי חדש בענין שיש בר״ח בחי׳ זו ועיין בדרוש משמח חתן עם הכלה בסידור בדרושים לחתונה ובת״א ס״פ ויגש, ובלק״ת פ׳ צו ע״פ ואכלתם אכול, ויש להעיר ממ״ש בסידור האריז״ל במוסף דר״ה במה שמקדימין פסוקי כתובים שהם במ׳ לפסוקי נביאים שהם בנו״ה דז״א מפני שהיא עולה אז למעלה מנה״י של ז״א כו׳ גם ע״ד הת״י בישעי׳ סי׳ מ״ג דהעשי׳ והתיקון זהו ע״י הגלות והניסים א״כ בבחי׳ זו ודאי ארץ קדמה דבה שייך בחי׳ אלו, גם י״ל התיקון והשכלול דשמים וארץ הוא בחי׳ רצוא ושוב שהן בחי׳ ארץ ושמים, וצ״ל תחילה ארץ רצוא ואח״כ שמים ושוב, ע״כ בשכלול ארץ קדמה.

קיצור. שכלול גמר וסיום תיקון הדבר ע״ד אף עשיתיו כונן שמים בתבונה כלולתיך דאשתכללו לך תוספות על השורש וע׳ במד״ר נשא ר״פ יו״ד ע״פ מיוסדים על אדני פז חב״ד א״כ הבריאה הוא ע״י ו״ק שזהו פירוש שוקיו עמודי שש והשכלול ע״י חב״ד וזהו מיוסדים כי שכלול זהו יסוד הוא על אדני פז חב״ד.

ג) **והנה** רוב ענין שכלול פירושו יסוד, כמ״ש במתורגמן, והוא כי מוסדות השמים ירגזו בש״ב סי׳ כ״ב ח׳ תרגומו שכלולי שמיא זעו וכן למן הוסדה אשתכללא ובערוך ערך שכלל כלילת יופי תרגום משכללא בשופרא א״כ פי׳ ויכולו השמים והארץ דתרגומו אשתכללו היינו שהשפיע בהם מבחי׳ מדת יסוד שיהיו מיוסדים ביסוד מוסד, וע״ד כי הוא על ימים יסדה והיינו שהבריאה הוא יש מאין היינו שמקור ההתהוות מבחי׳ מ׳ שם והארה בעלמא כמ״ש בלק״ת פ׳ ראה בד״ה אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו אבל השכלול שיומשך הם ממדריגות עליונות והיינו ביום עשות הוי׳ אלקים שמאיר מבחי׳ שם הוי׳, וזהו ענין וצדיק יסוד עולם צדיק הוי׳ בכל דרכיו ועמ״ש מזה ע״פ מי יתנך כאח לי, ולכן בבחי׳ שכלול ארץ קדמה כי זה נמשך ע״י מעשיהם של צדיקים כו׳, היינו ענין וצדיק יסוד עולם, ועז״א גדולים מעשה צדיקים ממע״ב כו׳, ובחי׳ צדיק נק׳ כל כידוע לפי שממשיך כללות השפע ע״ד אמרו אליו כל תשא עון כו׳, וזהו כלולתיך שכלולה מבחי׳ ג׳ אבות שנאמר בכל א׳ בחי׳ כל, וזהו כי כל בשמים ובארץ.

וזהו ויכולו השמים והארץ כנ״ל ס״א, שיש לפרשו ג״כ מלשון כי כל בשמים ובארץ, והוא ג״כ בחי׳ יסוד אימא שנק׳ כל ע״ש נש״ב והוא ממשיך

ומשפיע בשמים ובארץ, ועמ״ש בענין ג״ע זיו השכינה והאבות נקראו זיוותני עולם והזיו זהו ע״ד יאר ה׳ פניו מה שנמשך ע״י היסוד במ׳ מבחי׳ ג״ר, עמ״ש מזה בהגהות לד״ה יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בת״א פ׳ חיי ובהגהות בה״ז פ׳ אחרי דע״ז.

קיצור. שכלול י״ל ע״ד וצדיק יסוד עולם שממשיך בחי׳ כי כל היינו שער החמישים דבינה בשמים ובארץ בד״ה לסוסתי בשה״ש וזהו ויכולו בשמים.

ד) **במד״ר** פ׳ בראשית פרשה יו״ד, אמר ר׳ יהושע בן לוי נשתכללו שמים בחמה ולבנה ובמזלות ונשתכללה הארץ באילנות ודשאים וגן עדן עכ״ל, נמצא ענין השכלול זהו שנתמלאו השמים והארץ, מכל טוב היינו המאורות שהן נק׳ מתנה לעולם במד״ר שם פ״ו ג׳ דברים מתנה לעולם ואלו הן התורה והמאורות והגשמים, המאורות מניין שנאמר ויתן אותם אלקים ברקיע השמים וכן אילנות ודשאים עמ״ש ע״פ תדשא הארץ דשא כו׳ וגם הם באים ע״י הגשמים שהם מתנה לעולם, ועמ״ש ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו וגן עדן הוא ודאי מבחי׳ גבוה, כמ״ש בבה״ז פ׳ אחרי על המאמר שם דע״ז דהתהוות העולם נמשך מאחוריים דמ׳ מבחי׳ נה״י, וג״ע הוא מג״ר כח״ב שבמ׳ שזהו פי׳ ונהר יוצא מעדן כו׳ וזהו״ע זיו השכינה הזיו הוא יסוד היינו כנ״ל בענין מה שיסוד מאיר במ׳ שממשיך מג״ר, וזהו דוד כשנק׳ דוד בן ישי כו׳, להנחיל אוהבי יש כו׳ ועמש״ש בפי׳ כי שאל נא לימים ראשונים שי״ב ז״ת, משא״כ ג״ר שעליהם נאמר הנסתרות להוי׳ אלקינו, וזהו ג״כ ענין התורה, והמאורות והגשמים שהם באים מג״ר, ולכן נמשכים רק בבחי׳ מתנה כנ״ל ססעי׳ ב׳ דהג״ר לא באו בז״א הנק׳ עולם בסוד שורש כ״א בסוד תוספות, והנה התורה היא חכמה ומה שהתורה נק׳ מתנה כי זה שבאתעדל״ת יהי׳ אתעדל״ע אינו בדרך ערך כלל כי אין ערוך אלא שהוא ע״י אשר קדשנו במצותיו כמ״ש בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ שמאלו תחת לראשי יעו״ש, ועז״נ אשר נשבעת לאבותינו יעו״ש ולכן נק׳ מתנה וכמ״ש מזה בפ׳ תשא ע״פ ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו, והמאורות י״ל בינה כי כן בינה נק׳ המאור הגדול, וע׳ בפרדס ערך מאור פי׳ החמה והלבנה עצמן הם תפארת ומל׳, אך המאור שבהם נמשך בהם מהבינה וזהו ע״ד מלאים זיו ומפיקים נוגה, וכמו שהלבנה היא מקבלת אורה מהשמש כן י״ל השמש שהוא תפארת מקבל מהבינה, וזהו טובים מאורות שברא אלקינו יצרם בדעת בבינה ובהשכל לכן המאורות הם מתנה, ועמ״ש רבינו ז״ל בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ לבבתני איך האור הוא מהחכ׳ כי הכסיל בחושך הולך, וא״כ האור הוא החכמה ועיקר גילוי החכמה הוא ע״י הבינה, וענין הגשמים שהם מתנה י״ל כי גשם זהו כשהארץ שותה ממים שלמעלה מהרקיע כמ״ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, ואזי דוקא והרוה את הארץ, משא״כ לפעמים כשאין עושין רצונו של מקום אין בא הגשם מן השמים כ״א הארץ שותה מים מימי אוקינוס ועז״נ ושולח מים ע״פ חוצות כו׳ וגשם נק׳ מטרא בעלא דארעא ונמשך מהדעת, ומזה יובן ענין נשתכללו שמים בחמה

ולבנה ומזלות כי השמים מצד עצמן הן מז"ת ולכן שמים פירושו אש ומים שהם חו"ג וכן הם בחי' רקיע שהוא ענין הסתר כמו ויהי מבדיל בין כו' והוא בחי' פרסא המפסיק כו' אכן המאורות שנתנו ברקיע הם באים מג' ראשונות שזהו בחי' אור, ועוד ידוע מענין ג' בחי' אור מים רקיע הרי אפי' מים העליונים הם למעלה מבחי' רקיע וכ"ש בחי' אור וזהו ענין השכלול של שמים וכענין השמים מספרים מנהרין ומנצצין כנ"ל ססעי' ב', ושכלול הארץ הוא באילנות ודשאים וגן עדן מענין דשא עמ"ש ע"פ תדשא הארץ דשא, ומ"ש בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש השלישי בענין כשעירים עלי דשא ובכלל דשא ג"כ עשב ושעורה שנתבאר ענינם בלק"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם, ומענין אילנות עמ"ש ע"פ ויטע אשל בבאר שבע ובענין בעצרת על פירות האילן.

קיצור. שכלול השמים חו"ג בשמש וירח וככבים שהם מג"ר מתנה לעולם ושכלול הארץ באילנות ודשאים וג"ע אילן גימט' הוי' אד', והשענו תחת העץ דשא בנאות דשא ירביצני הם נו"ה וג"ע ההשפעה מהבינה ע"י ונהר יוצא.

ה) והנה בענין שכלול ארץ קדמה, י"ל כי החמה ולבנה ומזלות הם קבועים ברקיע ואין בהם תוספות, אבל הארץ מוציא אילנות ודשאים ע"י כח הצומח דוגמת יש מאין וא"כ בבחי' זו יש בארץ כח נעלה יותר מבבחי' שמים, וע' מזה באגה"ק סי' כ' סד"ה איהו וחיוהי, גם י"ל השכלול ע"ד ובדעת חדרים ימלאו, וזהו כל האומר ויכולו בבחי' אשתכללו שמיא וארעא, ר"ל שממשיך בחי' המאורות חמה ולבנה ע"י שמש צדקה שארז"ל שמש בשבת צדקה לעניים ע"י צדקה לעניים ממשיך בחי' שמש בשבת, וכן ע"י עסק התורה שהתורה היא מתנה כמו המאורות וחמה ולבנה הם תושב"כ ותושבע"פ גם י"ל ענין המשכת חמה ולבנה ע"ד שישראל מונין ללבנה, עמ"ש בד"ה בחודש השלישי בת"א פ' יתרו ושכלול הארץ ע"י אילנות ודשאים י"ל קיום המצות מ"ע ומל"ת כמ"ש בת"א בד"ה בשלח פרעה בענין וזרעתי' לי בארץ כו', כלום אדם זורע כו', ועז"נ קודש ישראל להו' ראשית תבואתה, והצמיחה ממ"ע י"ל זהו נק' תבואה, וע"י מל"ת הצמיחה בחי' אילנות כי ל"ת הם בבחי' י"ה, ומ"ע בחי' ו"ה, או י"ל ע"ד וכי תבואו אל הארץ כו', ונטעתם כל עץ מאכל שפי' במד"ר פ' קדושים ס"פ כ"ד ע"ד ויטע ה' אלקים גן בעדן כו' וענין ג"ע דשכלול הארץ י"ל ע"י קרבנות שארז"ל ע"פ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה זה קרבנות שנאמר תשמרו להקריב לי גם פירשו ויניחהו בג"ע מצות שבת נתן לו כמד"א וינח לו והיינו ע"י לעבדה ששת ימים תעבוד ולשמרה שמור את יום השבת לקדשו נמצא השכלול דארץ זהו מ"ע ומל"ת ושבת כו', ועמ"ש ע"פ ואשים דברי בפיך * ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ שבפסוק זה מרומז ג' דברים שהעולם עומד עליהם תורה ועבודה וגמ"ח נמצא עי"ז ממשיך לנטוע שמים וליסוד ארץ והיינו ענין

ע"פ ואשים דברי בפיך: אוה"ת נ"ך ישעי' עמוד רסב.

השכלול. גם פי׳ האומר ויכולו בחי׳ ויתרון ארץ בכל היא כמ״ש הפי׳ לעיל סעיף א׳.

קיצור. האומר ויכולו שממשיך השכלול המאורות חמה ולבנה תשב״כ ותו׳ שבע״פ ושמש צדקה ומזלות אם תשים משטרו שטר אותיות התפלה והתורה הקנהו שמים וארץ גם ע״י מזלי׳ שבנפש, ושכלול הארץ ע״י והשענו תחת העץ בנאות דשא נו״ה משפיעים מזון צדקה ג״ע ע״י לעבדה ולשמרה גן סדרים דאורייתא גם פי׳ האומר ויכולו שממשיך בחי׳ ויתרון ארץ בכל, גם ויכולו כלתה נפשי.

א) **ויכל** אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ברבות בראשית ספ״י ר׳ שאל לר׳ ישמעאל ב״ר יוסי א״ל שמעת מאביך מהו ויכל אלקי׳ ביום השביעי. פי׳ המ״כ וכי בשבת הי׳ עושה מלאכה והכתיב וישבות ביום השביעי ע״כ. ור״ל כי מלשון ויכל ביום השביעי משמע שבתחילת יום השביעי עשה מלאכה וכדאי׳ בגמ׳ פ״ק דמגילה ד״ט ע״א. גניבא ורבנן, גניבא אמר משל למלך שעשה לו חופה וציירה וכיירה ומה היתה חסירה כלה שתכנוס לחופה, כך מה הי׳ העולם חסר שבת. י״ל העולם היינו בי״ע והכלה היא מל׳ דאצי׳ שתהי׳ מאיר בבי״ע, היינו מה שמל׳ דאצי׳ נעשית ע״י לבריאה וזה נגמר בשבת, וזהו ע״ד חצר הפנימי׳ שהוא אצי׳ סגור יהי׳ ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח כדפי׳ בר״ח שעה״ק פ״ב ולכן הכתי׳ ויכל אלקי׳ ביום השביעי שהעולם נגמר ביום השביעי שאף שהבריאה נשלמה ביום הששי אבל גילוי האצי׳ בו נמשך ביום השביעי, וא״כ דריש ויכל לשון כלה, שביום הז׳ נמשך גילוי כלה שהוא מל׳ דאצי׳. נ״ב, אך לשון שתכנס לחופה צ״ע וכי העולם בי״ע הוא חופה להכלה שהוא מל׳ דאצי׳, וע׳ במד״ר בקהלת דק״ב ע״פ טובה חכ׳ עם נחלה משמע בענין המשכן דהארון היא הכלה ויריעות המשכן הם החופה כו׳ במד״ר ס״פ פנחס ויריעות המשכן הם בחי׳ נוטה שמים כיריעה כמ״ש במד״ר ר״פ תרומה ובפ׳ נשא פ׳ א״כ בבריא׳ העולם השמים הם בחי׳ החופה כי אף ששמים וארץ הם בבי״ע מ״מ הרי עיקר בחי׳ השמים זהו באצי׳, ועמ״ש בלק״ת פ׳ נצבים בד״ה כי המצוה הזאת בענין לא בשמים היא (אך ג״ז דוחק אלא ר״ל הכלה מל׳ דאצי׳ המהווה בי״ע שתכנס לחופה לבחי׳ בינה ולפי״ז רבנן שאמרו שהחותם נמשך בשבת זהו היחוד שאחר החופה). ואדמו״ר נ״ע פי׳ ויכל אלקים ויכל לשון כלות הנפש שהו״ע התגלות התענוג וכענין אה׳ בתענוגים שנתגלה התענוג שיתענג מהבריאה והיינו אחר ששבת מהמלאכה ועם גילוי התענוג נגמר מלאכת העולם כי התענוג הוא חיות וא״כ זהו ע״ד שהאדם בקומו משינתו נעשה בריה חדשה וכן ע״ד ותחי רוח יעקב, כך גילוי העונג שבשבת עושה הנבראים ברי׳ חדשה לכן שייך לומר ויכל אלקי׳ ביום השביעי.

ב) **ורבנן** אמרי משל למלך שעשו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה הי' העולם חסר שבת. יש להעיר ממ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ בפי' ופתחת עליו פתוחי חותם, גם כמ"ש בד"ה אלה מסעי בפי' ויכתוב משה ענין חותמו של הקב"ה אמת ובשבת מאיר ומתגלה בחי' זו ולכן ס"פ ויכולו ברא אלקים לעשות ס"ת אמת. עוי"ל טבעת הוא מל' כמ"ש במא"א אות ט' ססעי' ח' וחותם הוא יסוד. נ"ב (והנה ויפח באפיו נ"ח ס"ת חותם ונשמת חיים זהו הנשמה הבאה מהיסוד שממשיך מחו"ב כדפי' בסידור ע"פ נשמת כל חי תברך את שמך, ועמ"ש בלק"ת בד"ה שימני כחותם ענין חותם בולט יסוד דדכורא וחותם שוקע יסוד דנוק', ובזח"ג פ' אחרי הע"ב א' גבי חותמך ופתילך ומטך פי' הרח"ו הובא במק"מ חותמך יסוד פתילך ומטך נו"ה, וע' מזה במד"ר פ' וישב ס"פ ה' ועמ"ש בד"ה ויצוום אל בנ"י המשל מענין החותם ומענין הטפה הנמשך ע"י יסוד ויובן איך שניהם בחי' אחת. עוד יובן שנק' היסוד חותם ע"ד פיתוחי חותם המשכת האותיות בהטבע והוא עפמ"ש בזח"א פ' ויצא דקנ"ו בפי' וישכב עמה בלילה הוא וישכב יש כ"ב יש היינו בינה ובה נמשך כ"ב אותיות ע"י יסוד אבא ע"ד ונהר יוצא מעדן כו' זהו נק' וישכב עמה, א"כ עד"ז יובן ביסוד ז"א ומל' עמ"ש בהגהות לד"ה מזמור לתודה הטבעת שם אלקים גי' הטבע שהוא שרש הטבע ע' תשובות ח"צ סי' י"ח והחותם חותמו של הקב"ה אמת זהו גילוי שם הוי' כמ"ש רש"י בחומש ע"פ ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי להם במדת אמיתי' שלי וזהו"ע כי אל דיעות, ועמ"ש בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ בענין שמאלו תחת לראשי ובענין ואמת הוי' לעולם, ע' דף שאח"ז ששייך לכאן ועוי"ל בענין החותם) ע"כ נ"ב. והמל' היתה מאירה בבי"ע גם בשי"ב וז"ס הטבעת אבל החותם שהוא יסוד הממשיך בבחי' המל' פנימי' השפע הי' חסר ובשבת הוא מאיר. וא"כ ההפרש בין גניבא ורבנן, שלדברי גניבא האור מהמל' ג"כ לא הי' מאיר עד שבת ולדברי רבנן המל' הי' מאיר תחלה רק בשבת נמשך גילוי בחי' יסוד במל', ועמ"ש בד"ה טוב לחסות בה' שענין קדשנו במצותיך זהו טבעת קדושין בחי' מקיף עדיין ואח"כ ותן חלקינו בתורתך בחי' המשכה בפנימי', וזהו ענין החותם.

ג) **עוד** שם ומה נברא שם מאחר ששבת שאנן ונחת שלוה והשקט. בזהר באד"ר קל"ז סע"ב משמע דשאנן הוא ע"י שמאיר בחי' עת"י עד מו"ס דשכיך ושקיט ומשם שרש אלפי שנאן והיינו כי בז"א יש בחי' דיני' וגבורות, ומהדין אינו נמשך השאנן והשקט כי מהדין נמשך העונש אבל בחי' עתיק שהוא ורב חסד משם נמשך השאנן ועז"נ לע"ל עיניך תחזינה ירושלים נוה שאנן ולכן גם הגיהנם נח בשבת. והנה בחי' שאנן ונחת י"ל יחוד או"א, שלוה והשקט היינו יחוד זו"נ. ועפי"ז אפשר לפרש מ"ש אדמו"ר נ"ע בד"ה באתי לגני פי' ויכל אלקי' ביום השביעי פי' שכלה השפעת שם אלקים שהוא מדה"ד והצמצום ונמשך התגלות מדה"ר והחסדים והיינו שכלה ההשפעה מז"א ומאיר התגלות ע"י ועמ"ש ע"פ כי שמחתני ה' בפעליך דקאי על שבת.

ד) **עו"ש** לא בעמל ולא ביגיעה כו' בעמל וביגיעה נראה דשניהם אמת דלגבי בחי' ממכ"ע מדות ודבור שייך לומר בעמל וביגיעה כיון ששם הוא השתלשלות כו' אבל לגבי עצמותו ית' הוא לא בעמל ולא ביגיעה כו' ולכן נא' כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות הכתיב ולא והקרי ולו כי מצד ז"א ד"ת שפיר ולו נתכנו אך ע"י ד"ע הארת עת"י ולא נתכנו וכמ"ש מזה בכ"י מו"ח סוכות תקס"ה בד"ה להבין ענין צמצום ומקו"פ וזהו"ע שיתוף מדה"ר למדה"ד.

ה) **מגילה** ד"ט ע"א ע"ש בפירש"י שנגמר בשביעי היינו שהי' חסר מנוחה. ועמ"ש בזה באו"ת מהמגיד נ"ע ונת' ע"פ ושמרו בנ"י את השבת ועמ"ש ע"פ הזהר ויצא קמ"ח ע"פ קומה ה' למנוחתיך ומ"ש ע"פ הזהר ר"פ נח ע"פ אלה תולדות נח לשון נייחא נייחא לעליוני' נייחא לתתתונים והיינו נח נח ב"פ. ובמא"א מ"ם ססעי' י"ו מי מנוחות נק' השפע או"א, גם ש"ע נהורין שיצאו מחסד עילאה הנק' מים עכ"ל. וזהו ענין א' עם מ"ש המדרש שבשבת נברא שאנן ונחת כו' כנ"ל. וע' לקמן בדף שאח"ז מענין באת שבת מנוחה.

ו) **רבות** באסתר קכ"ו ג' ע"פ בחדש הראשון הוא חדש ניסן ביום שבת הפיל פור עמד שרו לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע יום שבת בו נגמרו כל מעשיך ונשתכללו הה"ד ויכל אלקים ביום השביעי וכתיב ביני ובין בנ"י אות היא לעולם כו'. ופי' היפ"ע ענין בו נגמרו כל מעשיך היינו שעם המנוחה שנתחדשה בשבת נשלמה מלאכת העולם. וצ"ל א"כ אמאי רק ביני ובין בנ"י אות היא. אך כי עיקר המנוחה והשאנן זהו רק ע"י המשכה מבחי' תענוג העליון ונמשך ע"י היסוד הנק' נח למל' מקור נש"י, ועמ"ש בד"ה והי' מדי חדש שזהו"ע הרפואה לבחי' חולת אהבה, וא"כ עיקר גילוי זה הוא ביני ובין בנ"י שיש בהם אות ברית בחי' יסוד כו' וע' ברבות פ' דברים שלכן עכומ"ז ששבת חייב מיתה כו' אלא שמ"מ ע"י גילוי הפנימית מבהיק ג"כ חיצוני' השפע וזהו"ע בו נגמרו כל מעשיך כו'. וע' במהרמ"א ע"פ ויכולו ויכל דפי' שמנוחה זו היינו המשכת החיות בהם שאל"כ היו נפסדים כו' וזה צ"ע. והפנ"י פי' שזהו ע"ד בזהר פ' יתרו דפ"ח כל שית יומין מתברכין משביעאה. ולע"ד אפ"ל עפמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה ענין הנסכים שבכל נברא יש ג' בחי' א' הפונה למעלה לקבל מעילתו כו' וג' בחי' אלו הם חב"ד חג"ת נה"י. ועפי"ז יובן מה שאנו אומרים יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם והיינו מ"ש תחלה מנוחת שלום השקט ובטח כו' וכנ"ל בעניז שאנן ונחת שלום ושלוה כו' וכ"ז נמשך להם והיינו מאתך כי ביני ובין בנ"י אות היא כו'.

ועוי"ל בענין החותם שהוא יסוד פי' ע"ד מ"ש הפרדס בערך יסוד שלא כמנהג ב"ו שיסוד הבנין הוא למטה והבנין הוא למעלה אבל במעשה הקב"ה הוא להיפוך שהיסוד הוא למעלה והיינו כי המל' זהו האדריכל הבונה הבנין א"ת בניך אלא בוניך אבל היסוד של הבנין הוא למעלה היינו

וצדיק יסוד עולם, יסוד דייקא כי המל׳ רק שם והארה והיסוד הוא אא״ס ב״ה המאיר בז״א דאצי׳ ונמשך ע״י וצדיק כו׳ וכ״כ בסדה״י בכוונות הברכות בענין ברוך אתה המשכת יסוד שהוא יסוד עולם עיקרא ושרשא דכולהו עלמין, וע׳ פ״ג דסנהדרין דכ״ו ע״ב ע״פ כי לה׳ מצוקי ארץ וישת עליהם תבל ונת׳ בהגהות לד״ה בחדש השלישי לצאת בנ״י ויסוד הוא המאיר בשבת ע״ד ונהר יוצא מעדן בזח״א ר״פ נח דנ״ט ע״ב, ולכן מלאכה זו אינה אסורה בשבת ועמ״ש ע״פ הני ל״ט מלאכות כנגד ל״ט מלאכות שבתורה, ובמא״א אות מ׳ סעי׳ מלאכה נק׳ הזיווג ויבוא יוסף לעשות מלאכתו, ועד״ז י״ל פי׳ ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו כו׳. והנה ענין המנוחה שעולה לעצמותו זהו לבחי׳ חב״ד שבו שזהו השליש העליון שמקבל בו מלמעלה ובשי״ב האירו רק ו״ק שהם הבחי׳ שלמטה מבחי׳ העליונה וע״כ הי׳ חסר מנוחה ובשבת מעוררי׳ ג״ר כמ״ש ברע״מ פנחס דרנ״ז א׳ ולכן בא שבת באת מנוחה כו׳ ועיקר פי׳ מנוחה ע״ד מנוחה לחיי העולמים שנת׳ בת״א סד״ה ואלה המשפטים כי ברא אלקי׳ כח הפועל בנפעל אכן בחי׳ צוה ונבראו וכו׳ זהו מנוחה כו׳ וכמ״ש מזה לקמן סי׳ *. סעיף ו

ז) **המזרחי** על פסוק ויכל אלקים פי׳ דכיון שביום השביעי נמשך המנוחה א״כ מ״ש אח״כ וישבות כו׳ היינו גם מבחי׳ השפעת המנוחה לעולם מזה שבת ג״כ. והענין י״ל דהמשכת המנוחה זהו מהבינה שהוא למעלה מו״ק דשי״ב והשביתה שאח״כ הוא עליי׳ בבחי׳ ע״י שלמעלה מחב״ד, וכן מתבאר מדברי אדמ״ו נ״ע בביאורו למאמר הזהר יתרו פ״ח, והעולה מפירושו דלאחר שעשה מלאכתו בשי״ב כמ״ש כי ששת ימים עשה ה׳ אזי נמשך ונתגלה התענוג ע״י וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד והתענוג נמשך מע״ק במל׳ כי מל׳ הוא מחי׳ בי״ע והוא האדריכל ע׳ תו״א פ׳ בראשית סד״ה צאינה וראינה, ותענוג זה זהו רק הארה ממקור התענוגים והו״ע בא שבת בא מנוחה וזהו״ע ויכל אלקי׳ ביום השביעי מלאכתו אשר עשה כנ״ל ססע״י א׳, אח״כ וישבות ביום השביעי הו״ע עליית התענוגים למקור התענוגים והו״ע עליי׳ בע״י עצמיות התענוג, ולכן עליי׳ ושבית׳ זו היא מכל מלאכתו היינו גם מבחי׳ מלאכתו שביום השביעי שהוא השפעת המנוחה והעונג שנמשך במל׳ שזהו העונג מכל אשר עשה אבל העליי׳ לעצמיות התענוג שלמעלה ממדריגת תענוג הנ״ל זהו וישבות ביום השביעי. וע׳ כה״ג בפי׳ שבת שבתון שאפי׳ לגבי שבת נחשב בחי׳ שבת כמו שבת לגבי החול כו׳ ויש בחי׳ זו בכל שבת והיינו ענין שבת תתאה ושבת עילאה שבת תתאה זהו ויכל אלקים ביום השביעי והיינו בחי׳ המנוחה אח״כ וישבות אלקי׳ ביום השביעי זהו שבת עילאה ונק׳ סעודתא דע״י. ולפי״ז מ״ש אח״כ ויברך אלקים את יום השביעי י״ל זהו מה שיהי׳ נמשך ברכה והמשכה מע״ק שהוא שבת עילאה לבחי׳ זו״נ והוא בסעודה שלישית.

ח) **ויכל** אלקים ביום השביעי זח״א ד״ה ע״ב. יתרו פ״ח א׳. ויקהל דר״ז ע״ב. פקודי דרכ״ב סע״ב. וישבות ר״פ נח נט״ב. משפטים קי״ג

לקמן סי׳ : ד״ה בא שבת.

ב׳. ויברך ברכו במן י״ל ע״ד שנת׳ בביאור האזינו תקס״ג מזה בלק״ת סד״ה האזינו השמים דרוש הראשון ענין ויבוא כגשם אהי׳ כטל גשם אתעדל״ע שע״י אתעדל״ת וזהו יוהכ״פ יום התשובה וטל אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת וזהו סוכות ולכן גשמי׳ סי׳ כו׳ בחג ולא מזכירין גשם עד אחר סוכות. והנה בכל שבת יש ג״כ בחי׳ טלא דנטיף מע״י כנו׳ בביאור הנ״ל וזהו ויברך ברכו במן אשר המן הוא בחי׳ טל כמ״ש בת״א פ׳ בשלח בד״ה אכלוהו היום, וא״כ זהו למעלה מבחי׳ וישבות אפי׳ ע״ד שבת שבתון בחי׳ תשובה שבת אותיות תשב כו׳ וזהו ויבוא כגשם כו׳, ולכן ארז״ל ע״פ ונתתי גשמיכם בעתם בלילי שבתות, אכן ויברך בחי׳ טל וכמו ברכת יצחק ליעקב מתחיל ויתן לך האלקים מטל השמים, ועד״ז מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו׳ ויקדש אותו ע״ד מקדשי שמך שנמשך מבחי׳ אתה קדוש בבחי׳ שמך קדוש כו׳ והטעם כי בו שבת שהוא אתעדל״ע שע״י אתעדל״ת אזי נמשך אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת כענין מ״ש ע״פ פתחי לי ואני אפתח לך כפתחו של אולם, ובזה מסולק קושי׳ הרמב״ן על בירכו במן שאין הפסוק מדבר על העתיד כי זהו גם אז בחי׳ וברדת הטל וכו׳. והרמב״ן פי׳ ויברך זהו יסוד והוא כמ״ש בזהר תרומה קל״ה פי׳ המבורך הוא יסוד, וזהו ענין בן פורת יוסף כמ״ש במ״א.

ט) **זח״א** ד״ה ע״ב, ויכל אלקי׳ ביום השביעי דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכורסייא. דף מ״ז ע״ב ויכל אלקים ביום השביעי דא תושבע״פ דאיהי יום שביעי (היינו מל׳ כי תושבע״פ מל׳ פה קרינן לה וכן פי׳ בזהר ויקהל דף ריש ע״א) ובי׳ אשתכלל עמודא דאיהו קיומא דכולא מלאכתו אשר עשה דהא תושבע״פ אפיק כולה בתוקפא דכתב דנפיק מחכמתא, ע׳ בזהר ויקהל שם מבואר ספר תושב״כ זהו בינה ועמ״ש במד״ר בתחילתו ע״פ ואהי׳ אצלו אמון, תלת זמנין הכא ביום השביעי ויכל אלקי׳ ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלקי׳ את יום השביעי הא תלת, ויכל אלקים ביום השביעי דא תושבע״פ דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקאמרן, וישבות ביום הז׳ דא יסודא דעלמא ור״ל כשמתחילין מהבינה שהיא כללות ג״ר אז היסוד הוא שביעי ובודאי כשמתחילין מהבינה זהו בחי׳ עליונה יותר כי בינה הוא עולם התענוג, ועד״ז ראיתי בעבודת ישראל פ״ח שזהו ההפרש בין שבעה כמו בפסח ז׳ ימים ובין שמונה כמו סוכות שמונה ימים שכשמתחיל מז״א שראשיתו חסד אזי המל׳ היא שביעית וזהו״ע ז׳ ימי הפסח וכשמתחיל מעולם התענוג שהוא בינה שבה התגלות עתיק הם שמונה שאז המל׳ היא שמינית, ועד״ז כאן מ״ש וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא לפי שהיסוד מושך השפע מג״ר כמו הטיפה שנמשכה מהמוח וכמ״ש בזהר ד״ו סע״א ע״פ רב פעלים מקבציאל וא״כ מושך מהבינה לכן נק׳ הוא ביום השביעי וכן משמע הפי׳ וישבות ביום השביעי בזהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב והרמ״ז הביא בסה״מ סי׳ קל״ד נדחק בזה אמאי נק׳ יסוד יום השביעי ואין פירושו נכון, והר״י מפרש בזהר בשלח דס״ג ע״ב ובפ׳ יתרו דפ״ח ע״א דהבינה נק׳ יומא שביעאה וכן פי׳ בזהר כאן לדעת רב ייבא סבא

וזהו מלמטה למעלה וכמו בהיכל קד"ק שהוא בבינה הוא היכל השביעי א"כ כמו"כ מלמעלמ"ט היסוד הוא השביעי.

בספרא דרב ייבא סבא דא יובלא ר"ל וישבות ביום השביעי קאי על הבינה שהעליי' בשבת מלמטלמ"ע מהמל' בבינה, וע' ביאור הדברים בסידור על הזהר פ' יתרו דפ"ח הנ"ל וע"כ כתיב הכא מכל מלאכתו דכולא נפיק מיני' ר"ל מהבינה נמשך ו"ק דאצי' הנק' מי ברא אלה וכן בי"ע ע"כ נא' כאן מכל מלאכתו משא"כ מהמל' נמשך רק בי"ע ע"כ נא' רק מלאכתו אשר עשה ולא מכל מלאכתו וע' בלק"ת סד"ה את שבתותי תשמרו, ואנן דא יסודא כדקאמרן ר"ל בעלי הזהר מפרשים דפי' וישבות ביום השביעי היינו יסוד כנ"ל דהא ניחא בי' הוה יתיר מכולא ר"ל הניחא הוא מהיחוד זו"נ כמ"ש בזהר ר"פ נח בענין נח ניחא שזהו יסוד כו'.

ויברך אלקים את יום השביעי מפרשו בחסד, ויקדש אותו מפרשו על היסוד כי מפרש אותו מלשון אות והוא היסוד עמ"ש בלק"ת פ' ראה בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין ואותו תיראו. ובסה"מ סי' קל"ד מפרש ויקדש אותו ע"י שמאיר יסוד דאבא הנק' קדש ביסוד דז"א. וע' בפע"ח שער השבת פט"ו מפרשו ג"כ כפי' הזהר כאן. ולפי' ר"י סבא דוישבות ביום השביעי היינו בינה הנק' יובלא א"כ צ"ל ויברך אלקי' את יום השביעי היינו יסוד היינו אחר עליי' לבינה נמשך הברכה מהבינה ליסוד דוגמת מ"ש בזהר ויצא קס"ב בפי' ברכות לראש צדיק וגם כמו המבורך זהו ביסוד בזהר תרומה דקל"ה ע"ב. ואפ"ל זהו ג"כ ענין והמלך שלמה ברוך כי שלמה ג"כ פי' ביסוד בחי' שהשלום שלו כו' ע' בהרמ"ז פ' ויצא ובמא"א אות שין ס"י ובמא"א בית סל"ט שהיסוד ז"א נק' ברוך ואח"כ ויקדש אותו שהמשיך בו מאבא כי הברכה מבינה והקדושה מאבא כמ"ש בבה"ז פ' בלק על המאמר דק"צ ע"ב ע"פ ברכו ה' מלאכיו וכן גבי יובל נא' וקדשתם את שנת החמשים שנה ומבואר במ"א שנת החמישים עצמו הוא בינה וקידוש שנת החמישים המשכה מאבא בבינה, ומאו"א נמשך קדושה, וראי' לפי' זה ממ"ש במד"ר ר"פ קדושים ע"פ ישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך ברכה מציון שנאמר כי שם צוה ה' את הברכה וציון הוא יסוד ואם נאמר בציון היינו חיבור יסוד ומל' יחד ג"כ א"ש כאן ומה שהקשו בזהר ע"פ רב ייבא סבא משום דשביתה וניחא הוא ביסוד יש ליישב חדא דעז"נ אח"כ כי בו שבת דהיינו ביסוד כמ"ש בזהר ר"פ נח דנ"ט ע"ב וגנתא ניחא בי' כד"א כי בו שבת דפי' וגנתא הוא מל' ובפרטות הוא יסוד דנוק' כמ"ש במק"מ פ' פנחס דר"מ ע"ב ע"פ באתי לגני ניחא בי' בהיסוד ועוד כי גם בבינה שיך שביתה וניחא ותענוג דהיינו התגלות עתיק שהוא בבינה וכמ"ש בלק"ת סד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת בהטעם שאין תקיעת שופר בשבת יעו"ש וכן פי' המק"מ כאן וז"ל דא יובלא ופי' וישבות ביום השביעי הוא אבא שעשה שביתה ע"י הבינה ונק' הבינה שביעי כשמתחילין מיסוד ממטלמ"ע, ור"ל דהמשכת עתיק בבינה זהו ע"י יסוד אבא כמ"ש בזהר הרקיע פ' בראשית על דף מ"ה. וכפי' זה דרב ייבא מבואר בדברי אדמו"ר ז"ל בביאור מאמר

הזהר פ׳ תזריע ע״פ וראיתי אני שיש יתרון לחכמה פי׳ דג״פ ביום השביעי הם בינה ויסוד ומל׳.

זח״ב פ׳ יתרו דפ״ח ע״א אר״ח בגין כך משום דישתכח כולא בי׳ אדכר תלת זמנין דכתיב ויכל אלקי׳ ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלקים את יום השביעי.

ויקהל דר״ז ע״ב ויכל אלקי׳ דאית בסהדותא דא תלתין וחמש תיבין תלתין ותרין שבילין ותלת דרגין דתפוחין קדישין דאינון שביעי שביעי שביעי כו׳ ע״ש. פ׳ פקודי דרכ״ב סע״ב ויכל אלקים ביום השביעי.

ויברך אלקי׳ את יום השביעי, זח״ב פ׳ יתרו דפ״ח ע״א. זח״ג פ׳ נשא דקמ״ה ע״א ושם דששה חבריו דרשב״י ורשב״י השביעי זהו״ע ויברך כו׳ ומשם מוכח הפי׳ דהשביעי הוא בינה, כי בו שבת ר״פ נח דנ״ט ע״ב, מכל מלאכתו אשר עשה פ׳ בראשית דף מ״ז ע״ב כנ״ל, פ׳ משפטים דף קי״ג ע״ב ושייך לפסוק ויכל, דאילו כאן נא׳ מכל מלאכתו אשר ברא. ת״ז תיקון כ״ב דף ס״ו ע״א תיקון נ״ד דף ס״ז ע״ב.

בא שבת בא מנוחה. פי׳ באו״ת פ׳ בראשית בד״ה איתא במדרש כשבא קין וקב״ה נק׳ מנוחה שאין בו תנועה, כי תנועה לא שייך כ״א בדבר שיש בו זמן ומקום אבל קוב״ה הוא א״ס ב״ה ואינו נעתק ממקום למקום עכ״ל. ברא אלקים כח הפועל בנפעל ע״כ ברא לנוכח אבל בשם הוי׳ כתיב כי הוא צוה ונבראו, עמ״ש מזה בת״א בד״ה וקבל היהודים ובלקו״ת בשה״ש בד״ה קול דודי בפי׳ עד שלא נבה״ע וזהו מי שאמר והי׳ העולם רדל״א וכיון שכן בחי׳ זו נק׳ מנוחה. אך צ״ע דהכתיב ויכל אלקים ביום השביעי והיינו המנוחה נמשך ג״כ משם אלקים ובשם אלקים כתיב ברא, וי״ל כי כמה בחי׳ נק׳ שם אלקים מלשון גבורות בינה, וע׳ בהב״ב ר״פ בראשית בפי׳ ברא אלקים ואעפ״י שדיבר בפשיטות עכ״ז דבריו נכונים שמ״ש שעצמיות נק׳ הוי׳ והיותו ריבון עלמין נק׳ אלקים היינו האור הנמשך מהמאור והיינו שמש ומגן הוי׳ אלקים כי הזיו הנמשך להיות ריבון עלמין הוא מה שנמשך ע״י המגן בד״ה תקעו בחדש. ויש להעיר ממ״ש בת״א סד״ה ואלה המשפטים בפי׳ מנוחה לחיי העולמים שעתה יש עליות וירידות ואין זה מנוחה אבל באלף השביעי שיהי׳ גילוי בחי׳ שא״א להיות עלי׳ יותר נק׳ מנוחה ובשבת נמשך ג״כ מבחי׳ זו וזהו בא שבת בא מנוחה. ומזה יש להעיר לענין אלה תולדות נח נח וכו׳ יס״א שהוא הביטול לבחי׳ א״ס הנק׳ מנוחה לחיי העולמים וע״כ נק׳ נח והוא ענין ותנח התיבה בחודש השביעי בי״ז בו בחי׳ טוב גי׳ י״ז והוא יס״א בחי׳ נח. וע׳ זהר ח״ג נשא קל״ז ב׳ בפי׳ נוה שאנן לעתיד * אתמר.

עוי״ל עפמ״ש בד״ה שובה ישראל עד, ושם פ״ב שבשבת שבת מבחי׳ דבור ומעשה ואעפי״כ נמשך החיות בעולם ע״י המח׳ דאם לא

לעתיד : בבמה כתי״י : לעתי״.

כן הי' העולם חוזר לאין ואפס וכשמקבלים מבחי' מח' נתעלה העולם יותר ונק' מנוחה. ועמש"ל סעי' ו' בשם מהרמ"א.

פ' בראשית, בס"ד תורת אדמו"ר מוהרמ"מ נ"ע זי"ע

אשר ברא אלקים לעשות פי' הזהר לעשות לתקן כד"א ועשתה את צפרניה כו' דהיינו שנבה"ע חסר מהשלימות כדי שיהי' לאדם לעשות ולתקן החיסרון ע"י העבודה ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו'. וביאור טעם הדבר יובן ע"פ הבנת ענין משלי שועלים דר"מ שנז' במק"מ ובמדרש רבה שא' השועל להזאב ראה דמות לבנה בבור כו' נתלה השועל בדלי וירד לשם אז גם הזאב ירד בדלי השני והכריע את השועל ועלה למעלה כו'. והנמשל מזה יובן ע"פ הקדמת הידוע בענין ו' ימי המעשה ויום השבת שהפרש גדול יש ביניהם דהיינו שבו"ו ימי המעשה הרי שפע אלקות דאבי"ע יורדין מכלי אל כלי בירידה בשפע מלמעלה למטה הן י' מאמרות יהי רקיע כו' תדשא הארץ כו' פועל בדרך הירידה לצאת חוץ מעצמותו כו' ובשבת הוא בהיפוך שהו"ע עליות העולמות כידוע פי' שכל משפיע עולה מכל השפעות שבחול ועולה ומתדבק בשרשו המשפיע לו (וכמבואר במ"א שכל עו"ע השפע מחצי התחתון של העילה לבד בעלול וחצי העליון עולה ומתדבק בעילה שלו כו' ובשבת מאיר חב"ד של כל המשפיע למקבלים כו' וד"ל) ואידי דטריד למיבלע ממקורו לא פליט למקבל הימנו כו'. והרי זה כדוגמת כלות הנפש באדם התחתון שכל כחות הנפש מתעלים אל פנימי' הנפש שהוא בחי' יחידה ואינם רוצים להתפשט בגוף ולהיות הן מקוריים כו' כן ע"ד דוגמא בכל עולם ועולם בשבת הם יוצאים בשיר וניגון וכמ"ש מזמור שיר ליום השבת כו' דמשמע שבשבת דוקא הוא עיקר השיר (ובזמן בהמ"ק הי' עיקר השיר בשבת כי ענין השיר וניגון הוא עלי' והגבהה ממהות למהות שאין בערכו כלל כו' שאין זאת אלא ע"י השיר דוקא והטעם הוא להיות כי הרי אנו רואים בניגון יש בחי' פנימי' הנקודה שבלב שהוא למעלה מהשכל הרבה כו' שהרי בקול הניגון כשיוצא ממעמקי הלב באיזה כוונה והשגת דבר מה הנה תתבטל צירופי אותיות מח' אותו הכוונה וההשגה ולא תהי' מכללותו רק קול פשוט שבניגון אעפ"י שהקול היוצא מהלב גשמי' הוא ואין לו ערך להשגה וכוונה כו' עכ"ז אנו רואים ששרשו הגבה למעלה ממנו שהרי אין בניגון של איזה כוונה שום צירופי אותיות והוא מצד שהוא למעלה מהחיצוני' הכוונה והשגה אלא מנקודת פנימיותה ולכך אנו רואים שמה שאין ביכולת האדם להשיג במוחו משיג בניגון שהרי כשלא יוכל להסביר בלשון לזולתו כשמנגן בניגון יבין זולתו ביותר כו'. והעיקר הענין שהשיר הוא הארת הכתר הוא בחי' טעמים כו' ושורה בנקודת הלב וכשיוצא הלב מנקודתו הוא למעלה מהחכ' וזהו שכל

עיקר העלי' הוא ע"י השיר דוקא, והיינו שבשבת שהוא חכ' אז עיקר המזמור והשיר לצאת מהחכ' אל הכתר ע"י השיר כו' וד"ל. וזהו כל בעלי השיר פי' כל הארת שמבחי' כתר יוצאים בשיר פי' יוצאים מכלי הגבלתם בחכ' ומדות ע"י השיר כו' ונמשכים בשיר כו' פי' נמשכים מלמעלה ג"כ ע"י השיר דהיינו מי שהוא קשור ואסור יותר בחיצוני' חכ' כו' שאין ביכולת השיר להעלותו מלמטה למעלה ע"י בעלי השיר שיוצאין כו' אז מאיר הארת הכתר מלמעלה למטה להמשיך את הנבראים למעלה מעלה ע"י השיר ואותו השיר הוא היורד בתוך ירידה מלמעלה למטה היפוך מציאות בעלי השיר מלמטה למעלה בדרך העלי' והסתלקות מן העבודה שבלב כו' וד"ל. ונמצא שבשבת ע"י השיר יש לכל הנאצלים ונבראים ונוצרים כו' בחי' כלליו' הנפש דהיינו העלי' אלו בחי' כתר שהוא אל בחי' יחידה כו' ולכן נק' השבת כלה מלשון כלתה נפשי כו' והוא מבחי' עליות מלמטה למעלה היפוך וי"ו ימי המעשה הנ"ל. וזהו שאמרו בירושלמי בקושי התירו לדבר ד"ת בשבת וטעם הדבר כידוע בזהר ע"פ שבתותי תשמרו ז"ע נקודה בהיכלא כו' שבשבת הוא יחוד או"א כו' שהוא נקודה בהיכלא כידוע, הוא כבר בהיכלי' שהוא בבינה הרי יש צירופי אותיות כו', וע"י השיר יוצאים מהצירופי' שבבינה אל עיקר פנימי' הנקודה של החכ' לבד שיש בה מהארת הכתר כו' כי החכ' מאין תמצא כידוע שפנימי' אבא הוא פנימי' עתיק כו' והיינו ג"ר דאבא מ"ה שבחכ' שהו"ע השבת כו', וזהו ותשמרו את הנקודה דוקא ולכך לא התירו אפי' לדבר בד"ת שהן אותיות החכ' כו' כנ"ל וד"ל כי בשבת הוא בחי' כלליות הנפש שהוא בחי' אין כו' והו"ע השתיקה בלתי צירוף שום תנועה כו' כידוע שהשתיקה הוא סייג לחכ' פי' מקור מוצא החכ' ולכך משתוקי בי תרי שהרי כשהתלמיד מקשה לרבו ונשתק בשתיקה זו מעורר כח המשכיל הנק' ח"ס כנ"ל אבל בעת השתיקה שלא הי' בחי' העלאת מ"ן אל המשכיל כו' שהרי עדיין לא ידע להשיב כו', ועד"מ זה יובן ג"כ בשבת שהוא עלי' ג"ר דאבא אידי דטריד למיבלע מח"ס כו' וד"ל והוא בחי' ביטול במציאות מבלי הרגשת עצמותו מכל וכל כו', וכדוגמא זה הי' בבהמ"ק שהי' רק שיר וזמרה שהוא רק ביטול העצמי' להיות בחי' אין כו' וד"ל. ועתה יובן ענין לעשות לתקן כו' כי המשל דשועל וזאב הנ"ל יובן עתה בהיות כי הירידה מלמעלה למטה ביו"ד מאמרות הוא הירידה צורך העלי' בשבת וכל עיקר הירידה לא הי' רק בשביל העלי' והיינו כידוע בענין שבירת דרפ"ח ניצוצי' ששרשן גבוה מנפש האדם שהרי המאכל מתקיים בלתי האדם והאדם אינו מתקיים בלתם וא"כ כשעולים רפ"ח הניצוצי' דכל ימות החול בשבת נעשים מקור וחיות להיות מוחי' לוי"ו ימי המעשה שאחריו כו' כמ"ש כי על כל מוצא פי הוי' שביו"ד מאמרות היוצא מהשתל' רבות בעה"ד טו"ר כו' יחי' האדם דלעילא אחר הבירורי' כו' וד"ל, ואמנם זה דוקא מן הטוב המתברר מהרע אבל עצמו לא יוכל לעלות כו'. וזהו"ע משל השועל שהראה לזאב דמות לבנה בבור פי' שועל הוא בחי' אחוריי' דחכ' דקדושה שמתבררת בירורי' בערמה כי בזמן הגלות א"א להיות בהתגלות פנימי' החכ' כמו שהי' בביהמ"ק בב' שיעורים וד"ל (וזהו שראה ר"ע שועל יוצא מק"ק

הוא ערמה שבחכ׳ כו׳ כמ״ש במ״א בענין ארמי אובד אבי שא׳ יעקב אחיו אנכי ברמאות שזהו כו׳ לסבב ולעקב ברמאות את הקליפה דעשו כמ״ש עם עקש תתפתל כו׳ וזהו ברמאות דקדושה עכ״ז הי׳ לקיחת יעקב את הברכות בערמה שהולבש בבגדי עשו כו׳ וד״ל. וזהו שהשועל הערים את הזאב ראה דמות לבנה בבור כו׳ פי׳ הבור הוא תכלית הירידה והצמצום להיכלות הקליפות אמנם כוונת ירידתו בשביל העלי׳ לבד שמכריע את הזאב כו׳ והיינו חלק הטוב המתברר ברפ״ח ניצוצי׳ שהו״ע ההבנה כלומר הראה לאיש רע ובליעל חלק הטוב מהקדושה למען ירצה לירד ולהתחבר כו׳ וכשיורד נשאר הוא למטה והטוב עולה ומתברר וכמ״ש ונשא השעיר עליו את כל עונות כו׳ וכמ״ש במ״א אם רעב שונאך כו׳ כי גחלים אתה חותה כו׳ וד״ל. וזהו אשר ברא אלקים פי׳ בשביל זה ברא כדי לעשות כדי לתקן החיסרון דרפ״ח ניצוצי׳ ע״י הערמה דוקא כו׳ וד״ל.

בראשית ב׳ ד׳

אלה תולדות השמים. פ״ה דיומא דף נ״ד ע״ב. א) פרש״י תולדות השמים מאורות וכוכבים, ושם וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו ע׳ תוס׳ ומהרש״א, וכפשוטו קאי על תולדות השמים והארץ ששניהם מציון נבראו כי שמים וארץ הם זו״נ והתולדה ע״י יסוד דזו״נ שהוא ציון. וע׳ במד״ר פי״ב פלוגתא דר״א ור״י ורב הונא.

ב) **פ״ג** דמנחות כט״ב בהבראם בה׳ בראם כי שמים וארץ שהם זו״נ נמשכו מהבינה הנקרא ה׳ ראשונה דשם הוי׳ וגם בי״ע הרי בינה מקננא בכורסייא כמ״ש בע״ח שמ״ז. ביום עשות כו׳ ארץ ושמים, פ״ב דחגיגה דף י״ב סע״א, ובירושלמי שם סוף ה״א והובא ברבות בראשית ספ״א.

ג) **ירושלמי** פ״ק דברכות אמתניתין א׳ ויכולו השמים כו׳ מה כתיב בתריה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות כו׳ וכי מה ענין זה אצל זה אלא יום נכנס ויום יוצא שבת נכנס שבת יוצא חודש נכנס חודש יוצא שנה נכנס שנה יוצא וכתיב אלה תולדות כו׳ ביום עשות כו׳, פי׳ אעפ״כ הם חזקים כיום אלה תולדות שמים וארץ בהבראם ביום בוראם וביום עשות כו׳. והובא ברבות בראשית ס״פ י״ב וע״ש בידי משה.

ד) **עמה״מ** ש״ב פ״ו י״ב ד׳ בה׳ בראם ה׳ דשם ס״ג וכ״כ בשער ששי פ״ב ט״ו א׳. שם פמ״ו כ״ה סע״ג ביום עשות ה׳ אלקים זהו ענין שיתף עמו מדה״ר שהוא בחי׳ רוח ומדה״ד בחי׳ נפש, והוא ענין תהו ותיקון. שם פמ״ח כ״ז ג׳ בהבראם אותיות באברהם שנתקיימו באברהם שהוא אבר מ״ה יסוד דא״ק. כ״ח ב׳ סד״ה המלך הששי ארץ ושמים שהוא זו״נ כו׳.

שם עמוד ג', ואח"כ נתקנו בה' בראם. פי' ה' פרצופים של עולם האצילות כו'. פמ"ח כ"ט ב' שהאצילות הזה נגד אור א"ס נק' בריאה כו' בה' בראם כו'. ר"פ נ"ה אלה תולדות השמים והארץ ר"ת תהו ואח"כ בא עולם התיקון הנק' בהבראם בה' בראם. פי' מה שהי' מקודם ע"ס בעולם התהו נעשו מהם ה' פרצופי'. ובשער השמיני ר"פ י"א דמ"ח ב' כ' ה' פרצופים כו' והם ה' זעירא כי כולם יצאו מה' זעירא דמלכות א"ק כו' עכ"ל. וע' בזח"א פ' לך לך צ"ג א'.

ה) **רבות** פי"ב אלה פסל כו' מה פסל תהו לכן הר"ת תהו, אבל אלו הם מעולם התיקון כמש"ש בוראן משבחן כו', ודלא כעמה"מ דלעיל. גם כתר נק' תהו היולי. שם די"ד ב' ושהו ג' ימים והוציאו ג' תולדות. עי' מזה בזח"ב תרומה קכ"ז ב' ובפ' פנחס דרי"ט ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ושם. שם תני כל מי שיש לו תולדות כו' ונברא ואינו בורא. ע' ברבות בקהלת ע"פ יש אחד ואין שני לו גם בן ואח אין לו, יש אחד זה הקב"ה כו' ע"ש דף צ"ד ד'. והנראה לומר כי אף שנש"י נקראו בנים היינו לבחי' אלקות המאיר בע"ס אשר חו"ב נק' אב ואם וזו"נ שהם ישראל ויעקב נק' בנים, משא"כ בא"ס ב"ה ממש שלמעלה מע"ס אשר החכמה שם כעשי' גשמיות לא שייך כלל בחי' בן כו', וגם אין לו שני היינו שאין שייך שם דכר ונוקבא, וזהו כל מי שיש לו תולדות כו' היינו זו"נ ואו"א הוא נברא כי גם א"ק נק' אדם דבריאה לגבי א"ס והחכמה מאין תמצא יש מאין א"כ הוא נברא. אך מ"ש מת ובלה זהו ענין עולם התהו שהי' בו שבה"כ שנק' וימלוך וימת אבל עולם התיקון אינו כן וכדוגמת אדה"ר שהוא נברא ואעפ"כ אם לא אכל מעה"ד לא הי' מת וכ"כ הרמ"ע שהנבראים כמו הנשמות אף שהן מחודשים יוכלו להיות נצחים ברצון הבורא.

ו) **בראשית** פט"ו יח"ב. שמות פ"א קי"ו ב', ר"פ ואלה המשפטים קמ"ה ב' ענין אלה פסל וענין אלה תולדות מלא. ר"פ ויקהל. בחוקתי ר"פ ל"ו. במדבר רי"ג ב'. בקהלת פ"ח ד'. זח"א בראשית ד"ג סע"ב מ"ו רע"ב כ"ד ב' כ"ה ב' נ"ה ב' ומוכח שם דאלה הוא כמו זה וכ"כ בספנ"י ר"פ אלה הדברים. לך לך פ"ו ב' צ"א ב'. וירא ק"ה ב'. ויחי ר"ל ב'. פקודי ר"כ ב'. ח"ג דכט"א ד"ל ע"א דל"ח ע"א מ"ג א' פא"ב קכ"ג א' רט"ז א' רצ"ח א'. ת"ז ריש תיקון חמשים דפ"ט ע"א.

ז) **ירושלמי** פ"ב דחגיגה סוף ה"א כלשון הרבות בראשית ס"פ א' בענין שמים נבראו תחלה ובה"א ארץ נבראת תחלה שנא' ביום עשות הוי' אלקי' ארץ ושמים.

ח) **בחיי** דף ד' א' יו"ד ג"ד י"א עג"ד פ"ה ע"ב צד"ב קז"א קי"ג ג' קיח"ב קיט"ד קכח"א קסג"ב קע"ג קעה"א קצג"ג רג"ד. בחיי ס"פ משפטים ק"ז א' וז"ל גם בפרטי הנמצאים בדברים שהם קיום העולם מצינו שהזכיר בהם הכתוב לשון אלה ואלו הן האור והחשך והתורה והמשפט כו' ע"ש אלה תולדות השמים והארץ וע' פי' ע"פ אלה הדברים אשר דבר משה דבחי' אלה הוא כמו זה רק זה לשון יחיד ואלה לשון רבים וכ"כ בזהר בראשית דנ"ה ע"ב. בפ' תצוה דקי"ג ג' שהרי העולם נברא ביום שנא' ביום

עשות ה' אלקים ארץ ושמים כו'. בפ' תשא קי"ח ע"פ ויתן אל משה כי כל אלקי' הנז' במע"ב הוא התשובה ומה שהזכיר אחר בהבראם בה' בראם הוא ה"א אחרונה הזאת כי הה"א ברא בחי' התשובה וכדי שלא תחשוב שהוא העיקר והסיבה שאין למעלה ממנה ע"כ הוא זעירא כו'. שם קי"ט ע"פ והלוחות מעשה אלקים המה אין הכוונה פעולה מלאכותית אלא מעשה אלקי' בדברו שנא' בדבר ה' שמים נעשו וכתיב ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים. בפ' פקודי קכ"ח א' כשם שכתב בבריאת העולם אלה תולדות השמים וארץ כנגדו מצינו במשכן אלה פקודי המשכן ועמ"ש בלק"ת ע"פ אלה פקודי המשכן שזהו"ע יחוד ו"ה ע"ד ו"פ וי"ו גי' אלה וזהו מי ברא אלה ולכן בחורבן בהמ"ק נא' על אלה אני בוכיה נמצא אלה זהו ההמשכה מעלמא דאתכסי' סוכ"ע הנק' מי להיות מאיר בעלמא דאתגלי' וכמו המשכות קדוש בוי"ו מבחי' קדש וזהו אלה תולדות השמים והארץ היינו יחוד זו"נ הנק' ו"ה. בחי בפ' בראשית ד"י סע"ג אלה תולדות כו' שהם מחודשים כו' כמ"ש ברבות כל מי שיש לו תולדות כו'. עוד שם אלה פסל את הראשונים כו'. עו"ש די"א ע"א, התחיל הקב"ה לברוא את עולמו במדה"ד שנא' בראשית ברא אלקי' ראה שאינו מתקיים שיתף מדה"ר שנא' ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים כו' עכ"ד. וע' רבות בראשית ס"פ י"ב ע"פ ביום עשות ה' אלקי' עירב חמין בצונן אם אני בורא את עולמי במדה"ר הוויין חטיי' סגיאין (כי לא יתפחדו מן העונש וכמ"ש בזח"ג קרח קע"ח ע"ב תו הוא דא עתיקא אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא כו' ע"ש) במדה"ד איך יכול לעמוד אלא הריני בורא את העולם במדה"ד ובמדה"ר והלואי יעמוד כו'. ונראה כי מדה"ד נמשל לחמין ומדה"ר לצונן.

ט) **בפ'** וארא ע"פ הוא אהרן ומשה דע"ג סע"ד והקדים ג"כ ארץ לשמים לפי ששם בהמ"ק והשכינה שרוי' בתוכו ודרז"ל עיקר שכינה בתחתונים היתה וז"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים עכ"ל. ואפ"ל דלכן מה ששיתף מדה"ר דהיינו מ"ש ביום עשות הוי' אלקים נז' זה במקרא שהקדים ארץ לשמים לומר שעיקר שיתוף מדה"ר דהיינו גילוי שם הוי' הוא בארץ והיינו בבהמ"ק שהשכינה שרוי בתוכה שהוא בחי' שם הוי' כמ"ש ר"פ תרומה וידבר הוי' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כו' וכן ס"פ תצוה כ"ט מ"ה וידעו כי אני ה' כו' לשכני בתוכם כו' וס"פ ראה שני פעמים בשנה יראה כו' פני הוי' אלקיך כו' ובתלי' סי' קל"ב ד' עד אמצא מקום להוי' כו' כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, נמצא בביהמ"ק הי' השראת שם הוי' וז"ש והוי' בהיכל קדשו בחבקוק ססי' ב' וכתי' מכון לשבתך פעלת ה' שהבהמ"ק מכוון כנגד כסה"כ א"כ ההשראה בביהמ"ק מבחי' כסה"כ שהוא למעלה מעלה מכל ז' רקיעי' כדאי' פ"ב דחגיגה ומוהרמ"א ע"פ אלה תולדות השמים כו' פי' ג"כ שעיקר שיתוף מדה"ר הוא בארץ כי הם הצריכים רחמים ולפמ"ש מלבד שהם צריכים רחמים עוד זאת שהגילוי למטה יותר כונן שמים בתבונה שהוא אלקי' וארץ יסד בחכ' ה' בחכ' ע' ת"א ד"ה וייצר. אפ"ל בראשית ברא השמים והארץ היינו

בריאת זו"נ ואח"כ אלה תולדות השמים והארץ יחוד זו"נ וזהו בהבראם אותיות אבר מה היסוד מה הוא מל', בזח"א ד"ג סע"ב וע' בדרוש חמשה קנינים שמים וארץ קנין א'. בענין מדה"ד ומדה"ר פי' מק"מ ויחי דר"ל ע"ב שהוא ענין קטנות ז"א וגדלות ז"א שהגדלות הוא ע"י ה"ח דאימא.

י) **זח"ג** פ' צו כט"א, בהבראם בה' בראם היינו מל' ודל"א א' בהבראם באברהם אור החסד המאיר בכל בוקר חסד אל כל היום, וע' בענין וישכם אברהם בבוקר בזח"א מקץ דר"ג סע"ב ובפ' ויקרא דכ"ב סע"א וע"ב ובפ' קרח קע"ו ב' ע"פ בוקר ויודע ה' כו' ובפ' בלק דר"ד סע"א וע"ב ה' בוקר תשמי קולי, וע' בת"א ס"פ ויצא ע"פ וישכם לבן בבוקר, וז"ש בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים שע"י חסד עליון בוקר דאברהם נמשך יחוד הוי' ואלקי' וכמ"ש בזח"ג פ' אחרי דף ע"ז סע"א וע"ב ע"פ ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא כו' ע"ש ונת' במ"א ע"פ מי יתנך כאח לי, וע' מזה זח"ב ר"פ קודי דף ר"כ ע"ב שזהו"ע פי' אלה תולדות השמים והארץ ע"ד אלה פקודי המשכן שהוא יחוד זו"נ הוי' ואלקי' ויחוד זה הוא ע"י בהבראם באברהם חסד עליון כו' ע"ש.

יא) **בפ'** שמיני דף ל"ח ע"א ר"ח פתח זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה היינו יעקב ואברהם, כי ביצחק שהוא מדה"ד נבה"ע, ופי' במק"מ היינו שם ב"ן וראה שא"א להתקיים נטל אברהם וקיים בי' עלמא והיינו בהבראם באברהם והיינו שם מ"ה חמא דבעיא קיומא יתיר נטל ליעקב ושתף לי' ליצחק פי' הוא חיבור מ"ה וב"ן ועז"נ ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים וא"כ לפי"ז פי' מדה"ד הוא שם ב"ן ואח"כ מדה"ר שם מ"ה ואח"כ היחוד זהו ביום עשות ה' אלקים וזהו"ע רחמיך וחסדיך והן שני אריסין שזקף הקב"ה לאברהם ברבות פ' עקב. והרמ"ז פי' ג"כ עד"ז תחלה יצחק זהו בעולם התהו גבורה אח"כ בהבראם אברהם הדר תיקון חסד והחיבור ע"י יעקב ת"ת ולכן נאמר ארץ ושמים מעולם מבחי' השמים והארץ שבפ' בראשית ברא ופי' שם שזהו"ע כוונת השופר כו' תר"ת להמתיק הדין ע"י אברהם ויעקב כו'. תזריע דף מ"ג ע"א. קדושים דף פ"א ע"ב. נשא קכ"ג ע"א. ריש תיקון חמשים דף פ"ט ע"א.

שיח בלק"ת פ' נח, ר"ת שם חם יפת ג' גווני הקשת, עמ"ש בהגהות לד"ה וישב יעקב*, שיח סוד, בלק"ת בד"ה שיניך כעדר, בהגהות לד"ה בכ"ה בכסלו פרק* בהגהות לד"ה חכלילי פ"ד*, ג' ווין ויסע ויבא ויט ש' ע"ב

בהגהות לד"ה וישב יעקב: אוה"ת שם רנב, א.
בהגהות לד"ה בכ"ה בכסלו פרק: ראה אוה"ת פ' וישב רצב, א.
בהגהות לד"ה חכלילי: אוה"ת ויחי שסז, ב.

עשב ע״ב שי״ן בהגהות לד״ה ואלה המשפטים*, עמ״ש ע״פ ראה ריח בני בענין כריח שדה, זח״א דכ״ה סע״ב, וע״ש בפי׳ הרמ״ז ובסה״מ ט׳ ב׳, זהר לה״א, ר״פ וירא דצ״ז ע״א, זח״ג תזריע מח״א, ת״ז תיקון ג״א, של״ה קכ״א ב׳, קמט״א, ע״מ סא״א, צז״א, עמה״מ לא״ד עז״ג, פרדס ערך שיח, במא״א שין סכ״ז.

וכל שיח השדה טרם יהי׳ בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח.

א) **וז״ל** רש״י כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא כו׳, טרם תיראון עדיין לא תראון, ואף זה תפרש עדיין לא הי׳ בארץ, כשנגמרה בריית עולם בשישי קודם שנברא האדם, וכל עשב השדה עדיין לא צמח, וביום שלישי שכ׳ ותוצא הארץ דשא לא יצאו אלא על פתח קרקע עמדו עד יום שישי, ולמה כי לא המטיר, ומ״ט לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהן וירדו וצמחו האילנות והדשאים עכ״ל.

ב) **גמרא** פא״ט דף סמך ע״ב, רב אסי רמי כתיב ותוצא הארץ דשא בתלתא בשבתא וכתיב וכל שיח השדה טרם יהי׳ בארץ במעלי שבתא מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, (מתאוים למי גשמים כדכתיב כי לא המטיר עד שנברא האדם בשישי), עד שבא אדה״ר וביקש עליהם רחמי׳ וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקב״ה מתאוה לתפילתן של צדיקים עכ״ל, ואפ״ל כי המטר והגשם זהו המשכת מ״ד מבחי׳ המים שמעל לרקיע כו׳, ולזה צ״ל העלאת מ״ן, והיינו ענין וביקש עליהן רחמים כו׳, משא״כ כשנמשך בלי אתעדל״ת אינו מבחי׳ גבוה כמו שנמשך ע״י אתעדל״ת, וזהו אם בחוקותי תלכו כו׳, ונתתי גשמיכם בעתם כו׳, והנה בספד״צ זח״ב תרומה דקע״ז א׳ בזמנא דמטא תשרי ירחא שביעאה משתכחי כו׳ תליסר תרעי דרחמי כו׳, ויאמר אלקי׳ תדשא הארץ דשא כו׳, ולכאורה אינו מובן דהרי בכ״ה באלול נברא העולם, וא״כ מאמר תדשא הארץ דשא הי׳ בכ״ז באלול, ואיך אומר שזהו בזמנא דמטא תשרי ולפי הגמרא א״ש כי ביום שלישי למע״ב שהוא כ״ז באלול עמדו עדיין על פתח קרקע, ועיקר צמיחתן הי׳ בר״ה, והיינו ע״י שבא אדה״ר ובקש עליהם רחמים, והיינו כי המשכת הגשם והמטר נמשך ע״י י״ג מדה״ר המאירים בעשי״ת, ולכן גוזרים שלשה עשר תעניות על הגשמים להמשיך י״ג מדה״ר כו׳.

ג) **ועד״ז** פי׳ מהרש״א בח״א שם פא״ט, בענין שהגשמים צריכים לרחמים כי בגשמים נאמר כי לא המטיר ה׳ אלקים, שם הוי׳ היינו מדה״ר

בהגהות לד״ה ואלה המשפטים: אוה״ת שם עמוד א׳קיד.

שמאיר בשם אלקי׳ מדה״ד, ובבריאת עולם בתחילה עלה במחשבה לברוא במדה״ד ולכן נאמר רק שם אלקי׳ לבד, ולבסוף שיתף עמו מדה״ר כמ״ש ביום עשות ה׳ אלקי׳ ארץ כו׳, וע״כ הגשמים לא ירדו עד ששיתף עמו מדה״ר, ומזה מוכח ששיתף מדה״ר הי׳ ביום ברוא אדה״ר שהוא ר״ה, וכן פי׳ בלק״ת פ׳ נצבים בד״ה תקעו בחודש שופר, דרוש השני, ועמ״ש ע״פ פקדת הארץ ותשוקקיה רבת תעשרנה פלג אלקי׳ מלא מים בד״ה והי׳ מספר בנ״י.

ד) **והנה** וכל שיח השדה, תרגום אילני חקלא, וכן כ׳ הראב״ע, וכל שיח עץ, וכן בין שיחים ינהקו ועל דעתי שהוא עץ פרי, בעבור שנמשל האדם אל עץ, והנה שיח וניב וסעיף ובר ואמיר וסרעף עכ״ל, עיין מק״מ כ״ה, וא״כ פי׳ יפה שיחתן שע״א ר״ל שיח השדה שלהם אילני חקלא גבוהי׳ מהמטר של בנים שזהו תורתן, אף כי המטר למעלה מהשיח כו׳, כי המטר תורה* והחכמה מאין תמצא, והשיח צומח, אך כי יש דצח״מ באצי׳, ויש דצח״מ ג״כ למעלה מאצי׳ צומח חג״ת דא״א או אפי׳ י״ג ת״ד צומח דמו״ס, לכן יפה שיחתן כו׳.

ה) **זח״א** פ׳ בראשית דכ״ה ע״ב כמה פירושים בענין וכל שיח השדה ופי׳ אחד שיח אלין צדיקיא דאינון מסטרא דצדיק ח״י עלמין, שיח ש׳ ח״י שין תלת ענפין דאילנא ואינון ג׳ אבהן כו׳, והנה ח״י הוא בחי׳ יוסף שנק׳ יוסף בני חי, ואע״פ שנאמר בו ויוסף בן שבע עשרה שנה, ע׳ זח״א ויחי דף רי״ו ע״ב, והוא בחי׳ טוב אפ״ל אז הוא עדיין בבחי׳ והוא נער, אבל בחי׳ חי גבוה יותר, וכל עשב השדה ע״ב שין ע׳ בד״ה ואלה המשפטים, בענין ונתת עשב בשדך, לא אתאחדו באתרא דאיהי שכינתא, פי׳ שאינן מתחברין במל׳, עד דייתי ההוא דאיקרי אדם דאיהו יו״ד ק״א וא״ו ק״א, ודא איהו ואדם אין לעבוד את האדמה, המק״מ פי׳ אדם היינו ז״א, והוא דוחק דהא א״כ היינו שיח השדה ועשב, אלא י״ל ואדם אין, אדה״ר פי׳ במא״א אות א׳ ל״ב פרצוף הראשון שבאצילות אבא עילאה, שעיקר התלבשות אוא״ס הוא בחכ׳, וממנו נמשך אח״כ לז״א שיהי׳ זווג זו״נ כו׳, ואפ״ל עוד כי ענין שם מ״ה שזכר כאן היינו ע״ד מ״ה שמו ומ״ה שם בנו, זח״ג דקצ״א ובת״א פ׳ יתרו ד״ה להבין ענין האבות הן הן המרכבה, או ע״ד מלגאו איהו שם מ״ה דאיהו אורח אצילות, והוא שם מ״ה הנמשך מא״ק שהוא כתר הכללי והכל א׳ כי ע״י חכמה דא״ק מתלבש בחכ׳ דאצי׳ כמ״ש בע״ח שמ״ז, ולכן פי׳ הזהר כאן ואדם זה משה, וזהו ע״ד שנת׳ בת״א בד״ה משה ידבר שמשה שרשו ממ״ה דא״ק, ולכן מחמת ואדם אין נמשך כי לא המטיר, ומחמת זה לא נמשך בחי׳ שיח ועשב.

ו) **עוד** פי׳ שם במק״מ מהזהר שר״ל וכל עשב השדה טרם יצמח מ״ט משום דאדם אין שהוא מרבע״ה עכ״ל, וזהו ע״ד מ״ש במד״ר כאן פי״ג ואדם אין לעבוד את האדמה, ואדם אין להעביד את הבריות להקב״ה

הגהה: בבוך באב׳ 6 אין חי׳ וז.

כאליהו וכחוני המעגל, והענין כי הנה וכל שיח השדה דפירושו עצי השדה, וכמ"ש במד"ר וירא פנ"ג ע"פ וידעו כל עצי השדה אלו הבריות שנאמר כי האדם עץ השדה, וא"כ לכאורה אינו מובן מהו וכל שיח השדה טרם יהי', והיינו מחמת ואדם אין, והלא האדם עץ השדה, וא"כ היינו שיח השדה, היינו ואדם אין, ע"כ נ' לפרש ע"ד מ"ש האריז"ל בענין והבאת שלום בין אדם לחבירו, אריך אנפין וזעיר אנפין, ובמק"מ פ' משפטים דקכ"ב ע"א, פי' ז"א נק' כמראה אדם, ובחי' אדם זהו א"א, וזהו ע"ד שארז"ל במד"ר בענין האדם הגדול בענקים שזהו מעלה עליונה אפילו מבחי' אדם הראשון כו', ובת"א פ' יתרו הנז"ל פי' ב' בחי' אדם אבא וז"א כו', וזהו דבחי' כי האדם עץ השדה זהו הנשמות שנולדו מזו"נ, וע"כ נק' שיח השדה ואין זה ערך לבחי' ואדם אין שהוא בחי' כתר או חכמה, והוא כערך הצומח לגבי המדבר, והנה המקור שיומשך המטר מה' אלקי' שם מלא, זהו ע"י אדם העליון, כי שורש המשכת מ"ד בא ממו"ס שבכתר כו' ונמשך באו"א, ואח"כ בזו"נ ע"ד ג' בחי' אור מים רקיע כו', ולכן וכל שיח השדה הם בחי' עצי השדה דזו"נ טרם יהי' כי לא המטיר, מחמת ואדם אין כו' שלא הי' נשמה גבוה כאליהו וכחוני המעגל, וכמ"ש בזח"ב ר"פ משפטים דף צ"ד סע"ב דאיהו אדם באורח אצילות דלעילא כו', ולבאר יותר י"ל ע"ד הידוע מאמר הזוהר פ' שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ אם אין, שבחי' עץ זהו אילנא דחיי, וא"כ זהו כי האדם עץ השדה, וכמ"ש בזח"ג פ' בלק דף ר"ב ע"א, אבל אם אין זהו בחי' ע"ק דאקרי אין וא"כ י"ל ואדם אין היינו אדם הנמשך מבחי' אין, ור"ל שבחי' אין מאיר בהעץ כו', וגבוה הרבה מבחי' כי האדם עץ השדה שהוא מצד עצם ז"א, וע"ש בהרמ"ז פ' שלח שבחי' אין זהו כשנמשך רק בדרך מעביר ע"י ז"א, ולא בדרך התלבשות, וזהו ענין משה ונחנו מה בחי' אין כו', וכן אליהו כו', וזהו ומותר האדם מן הבהמה אין כו', ועמ"ש בפי' אדם אחד מאלף מצאתי זה משה כו', ולעי"ל הנני שולח לכם את אליהו, ומשה ואליהו שניהם יבואו כמ"ש במד"ר ס"פ עקב ע"פ ד' בסופה ובסערה דרכו והם אדם אין ר"ל מבחי' אין, אזי יהי' שיח השדה, אזי יהי' שיח השדה ועשב השדה כו', היינו נשמות גבוהות מבחי' כי האדם עץ השדה אילנא דחיי כו'.

ואד יעלה, ת"ז תיקון כ"א נ"ד ג' וזריק מנה דאיהו אבן טפה קדישא דעלה אתמר ואד יעלה מן הארץ כו' ומיד והשקה את כל פני האדמה, ובכס"מ שם כי אבן א' ב"ן והוא בירור שם ב"ן זהו ענין ואד יעלה ואח"כ מקבלת טפת מ"ד מחכמה עילאה ואזי והשקה את כו' בי"ע.

ב) **תיקון** נ"ב דפ"ט סע"ב ואד יעלה כו' אתערותא צריכה מתתא לעילא ולבתר והשקה כו' ו' א' איהו שקיו מעילא לתתא דאיהו נחל קידומים היינו ע"י כי תחלה העלאת מ"נ אשה מזרעת תחלה, וזהו ואד

יעלה א"ד מן א"ד, אזי הוי"ו מושך הטפה משנים קדמוניות להיות וילדה זכר וזהו והשקה כו', פני האדמה הם ד' חיות המרכבה פני אריה פני שור כו'. תיקון כ"ט קט"ב ואד יעלה כו' העלאת מ"ן בחי' הבל אשר נעשה על הארץ הבל דצלותין והבל דאורייתא כו'.

ג) **פ"ק** דסוכה די"א ע"ב. מה"מ אר"ל אמר קרא ואד יעלה מן הארץ (ש"מ עננים גדולי קרקע נינהו וסוכה מעננים ילפינן שהרי זכר לענני כבוד הוא כדכתיב כי בסוכות הושבתי ומתרגמינן ארי במטלות עננא כו') מה אד דבר שאינו מקבל טומאה (דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מהם) וגידולו מן הארץ, אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ עכ"ל, נשמע דבחי' ואד יעלה זהו שייך למקיפים דסוכה כי ע"י התשובה ביוהכ"פ שהוא בחי' ואד יעלה שמשברים את לבם עי"ז נמשך בסוכות אהבה עליונה, וע' בלק"ת סד"ה האזינו דרוש הראשון, בחי' ענני כבוד, וזהו ויבא כגשם לנו, ומה שאינו מקבל טומאה שהרי זהו רוח נשברה, ודבר שאינו מקבל טומאה זהו מבינה עלמא דחירו כי בינה תשובה ואח"כ והשקה את כו', זהו מה שבשמע"צ אומרים מוריד הגשם שהיא טפת חכמה עילאה בחי' תורה כו', פני האדמה בחי' כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו' גם פני האדמה אדם שהוא מבחי' אדמה, ודמות פניהם פני אדם כו' אדמה לעליון.

ד) **פ"ק** דר"ה די"א ע"א תניא רא"א מנין שבתשרי נברא העולם שנאמר ויאמר אלקים תדשא כו', ואותו הפרק זמן רביעה היתה (כלומר וראיה לדבר שבתשרי נברא העולם שהרי לגשמים היו צריכים ותשרי זמן רביעה הוא) וירדו גשמים וצמחו שנאמר ואד יעלה מן הארץ ומהרש"א הקשה על פרש"י שהרי זמן רביעה לאו בתשרי הוא אלא בחשון כו', וי"ל שהקדים זמן רביעה, ואפ"ל דלק"מ לפרש"י דהא מבואר בב"ר פי"ג אדמה כנגד תקופת תשרי שהארץ עשויה בולין בולין של אדמה, וכ' המ"כ כי אז עת האסיף ומטר יורד על תלמי השדה ומחבר אותם חמרים, ועיי' בערך ערך בול עכ"ל, א"כ נשמע דתקופת תשרי זמן שמטר יורד וכפרש"י ובמלכים א' סס"י ו' שהחדש השמיני שהוא מרחשוון נקרא ירח בול והיינו משום שאז עיקר הגשמים, בירושלמי פ"ק דראש השנה הלכה ב' בירח בול, שבו העלה נובל והארץ עשויה בולות בולות (פי' קה"ע חתיכות חתיכות שהיא מתפרדת מלשון לבול עץ אסגוד עכ"ל, ודבריו נגד דברי המ"כ שאדרבה אז עשויה חמרים ע"י הגשמים שהמים מדבקים) שבו בוללים לבהמה מתוך הבית, ופרש"י במלכים שם מלשון ויבל לחמורים, וא"כ הוא ג"כ לשון תערובות היפוך בחי' הפירור כו'.

ה) **פ"ק** דתענית ד"י ע"ב ואד יעלה פליגי בזה ר"א ור' יהושע אמר ממי אוקיינוס הן שותין אם ממים העליונים, ועמ"ש הרמ"ז ע"פ פ' בראשית דף וא"ו.

ז) **ירושלמי** פ"ב דתענית ה"א אמר רשב"ל כתיב ואד יעלה מן הארץ עלה מלמטן (שהבריות שוברים לבם האבן והזונה, ודרשו אד מלשון שמר לאיד לא ינקה) מיד הגשמים יורדין א"ר ברכיה כתיב יערוף כמטר לקחי כפו עורפן לתשובה מיד הגשמים יורדין עכ"ל לפ"ז ג"כ א"ש הגמרא דפ"ק דר"ה די"א הנ"ל שפסוק ואד יעלה זהו בתשרי כי אז תוקעים תקיעה שברים היינו ששוברים לב האבן כו'. רבות בראשית פי"ג איתא ג"כ כמ"ש בירושלמי הנ"ל.

ז) **פ'** משפטים קמ"ו ג' מה דרכה של אשה בשעה שהיא מבקשת להפריש חלתה מגבלת את הקמח ואח"כ נוטלת חלה, כך עשה האלקים גבל את העולם ואח"כ נטל אדם שנאמר ואד יעלה מן הארץ ואח"כ וייצר כו' כיון שחטא כו'. נשא פ"ט רל"א ד' אנשי דור המבול כו' אין אנו צריכים לו כו' ואד יעלה כו'.

ח) **בקהלת** בפסוק כל הנחלים הובא פלוגתא דר"א ור"י שבפ"ק דתענית ד"י ע"ב הנ"ל (דף צ"ד א' בפסוק הכל הולך אל מקום אחד ר' חייא בר' יוסף אומר כל מה שבשמים ובארץ ברייתו מן הארץ כו' וזה טעם ואד יעלה כו' אפילו גלגל חמה לא נברא אלא מן הארץ שנאמר האומר לחרס ולא יזרח.) זח"א בראשית ל"ה א' ואד יעלה כו' ודף כ"ה סע"ב ודכ"ו, ח"ג פ' צו דכ"ח סע"ב.

א) **וייצר** כו' האדם, פ"ט דברכות דס"א ע"א מאי דכתיב וייצר בשני יודין כו' דו פרצופין בראו, עירובין פ"ב די"ח ע"א *, דהיינו כמ"ש אחור וקדם צרתני מלפנים ומלאחור צרת ליצורת פנים והיינו וייצר בשני יודין דמשמע ב' צורות ואח"כ צלחו לשנים ועשה מן הא' חוה, עפר הוא ק"נ וצ"ע ממ"ש בזהר וישלח דף ק"ע א' בענין מה בין אבק לעפר, וע' מזה בת"א סד"ה ויאבק איש.

ב) **ירושלמי** פ"ז דנזיר הלכה ב' א"ר יודן בן פזי מלא תרווד אחד נטל נטל הקב"ה ממקום המזבח וברא בו אדה"ר אמר הלואי יברא ממקום המזבח ותהא לו עמידה הה"ד וייצר כו' את האדם עפר מן האדמה, וכתיב מזבח אדמה תעשה לי מה אדמה שנאמר להלן מזבח אף כאן מזבח עכ"ל, שם ביבמות פרק החולץ ה"ב וייצר יצירה לזיין ויצירה לט'.

ג) **רבות** בראשית פי"ב קרוב לר"פ י"ד ב' ר"פ י"ד, צו ספ"ט קע"ה ב' (שהוא י"א רע"ב) נשא פי"א רכ"א ב' (שהוא ג"ד ב') בנשיא

---

* בכת"י באב' 39 נמצא קטע זה: פ"ד דסנהדרין דל"ט ע"א פ"ב דחולין דכ"ז ע"ב פ"ג דנדה דכ"ב ע"ב פ"ג דתענית דכ"ב ב'.

י״ב ברות מ״ב ג׳ (שהוא ד׳ א׳) קודם פסוק ושם האיש אלימלך גבי המה היוצרים, קהלת פ״ח ד׳ (שהוא ז׳ ד׳) ס״פ ופניתי אני לראות חכמה.

ד) **זח״א** בראשית כ״ו א״ב כ״ז א׳ מ״ט א׳ ק״ל ב׳ קל״ד סע״א ב׳, ובפי׳ הרמ״ז ענין וייצר ע׳ באו״ת מהמגיד ב״ע בתלים ע״פ אחור וקדם צרתני שם ביאר פי׳ דו פרצופין וענין הנסירה, ויפח באפיו רל״ה א׳ וייצר כו׳ עפר, ח״ב בא מ״א סע״ב, פקודי רס״ח ריש ע״ב וייצר ח״ג ויקרא ז׳ א׳ לנפש חיה י״ט א׳, וייצר תזריע מ״ו ב׳ ובהרמ״ז ויפח כו׳ לנפש חיה מ״ח ב׳, בהר קי״א סע״א נשא קל״ט ב׳ קמ״א ב׳ ויייצר, בלק ר״י סע״ב, ת״ז תקון ס״ד צ״ח ב׳ תיקון כ״ט קי״ד א׳ וייצר בתרין יודין כו׳, או״א כו׳ עפר מן האדמה מן האדמה לא כתיב אלא עפר מן האדמה ודא שכינתא תתאה, תיקון כ״א ס״א א׳ ויפח באפיו כו׳, תחילת תיקון כ״ו, עה״ק חלק פרק, בחיי ח״ב יא״א ב״ג יג״ג יב״א ט״ז ד׳ יט״ג, נ״ז ג״ד עד״ג צז״א קל״ג א׳ קמ״ג ד׳ קנ״ב א׳ קס״ד ב׳ קצ״ה א׳ רל״ב ג׳ רל״ד ג׳. של״ה ח׳ א׳ ב׳ ט״א יט״ב לה״א נ״ג א׳ סו״א עג״א פז״ב קז״ב קי״ז ב׳ קל״ז ב׳ קע״ד א׳ רסט״א שט״ב של״ד א׳ של״ז א׳ של״ח א׳ שמ״ג א׳ שסו״ב שפ״א ב׳ שפג״ב, ווי העמודים ל״ז ב׳ ממ״י יט״ג.

וייצר ה׳ אלקים, ות״א וברא ה׳ אלקים ית אדם עפרא מן אדמתא ונפח באפוהי נשמתא דחיי והוות באדם לרוח ממללא עכ״ל.

ב) **והראב״ע** כ׳ וטעם באפיו שבהם יחי׳ האדם כי הם יוציאו האויר החם מחום הלב ויביאו אויר אחר, וטעם לנפש חיה שהלך מיד כמו החיות ולא כתינוקים עכ״ל.

ג) **ת״י** וברא ה׳ אלקים ית אדם בתרין יצרין ודבר עפרא מאתר בית מקדשא ומארבעת רוחי עלמא, ופתכא (פי׳ צברו וכלל אותו) מכל מימי עלמא וברי׳ סומק שחים וחיוור וניפח בנחירוהי נשמתא דחיי והוות נשמתא בגופא דאדם לרוח ממללא לאנהרות עיינין ולמצתות אודנין (פי׳ ולשמע אוזן) עכ״ל.

ד) **וז״ל** הרמב״ן ויפח באפיו נשמת חיים ירמוז לנו הכתוב מעלת הנפש יסודה וסודה כי הזכיר בה שם מלא ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה גם לא בהשתלשלות מן השכליים הנבדלים אבל היא רוח השם הגדול מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו, וזהו שנאמר ונשמת שדי תבינם באיוב סי׳ ל״ב ח׳ כי הוא מיסוד הבינה בדרך אמת ואמונה, והוא מאמרם בספרי נדרים כנשבע בחיי המלך שבועות כנשבע במלך עצמו (ור״ל דקשה איך שייך נשמת שדי שהרי הוא ית׳ וחייו אחד וע״ז מביא הספרי דיש

בחי׳ מלך עצמו והוא שבעה ספירות תחתונות וזהו הנקרא שדי, והשלשה ראשונות נק׳ חיי המלך כן פי׳ הבחיי פ׳ יתרו ע״פ לא תשא את שם וכן פי׳ ברע״מ ס״פ יתרו דף צ״ד ע״ב נדר איהו לעילא ואינון חיי מלכא כו׳ וכמ״ש במק״מ שם) אעפ״י שאין ראי׳ לדבר זכר שנאמר ה׳ וחי נפשיך וגו׳ בש״א כ״ה כ״ו ובמ״ב ב׳ (ולכאורה ענין זכר לדבר היינו כי חי ה׳ זהו בחי׳ חיי המלך, וא״כ וחי נפשיך היינו שנשמת דוד ואליהו נמשך ג״כ מבחי׳ חיי המלך, והבחיי פ׳ יתרו שם פי׳ כי חי ה׳ זהו מלך עצמו, וחי נפשיך זהו חיי המלך ועיין מזה בשל״ה פ׳ מטות ר״פ תורה אור, ועוד בשל״ה דף ח׳ ע״א ביאר דברי הרמב״ן הנ״ל ע״פ מאמר הזח״א פ׳ לך לך ע״פ ופריו מתוק לחכי דף פ״ו) ובמדרשו של ר׳ נחוניא בן הקנה מאי וינפש מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות שנאמר וינפש (י״ל מפני ששבת הוא שביעאה שהיא בינה שהיא היכל קדה״ק שהוא השביעי, כנזכר בזח״ב בשלח ס״ג ב׳ יתרו פ״ח א׳ ע״כ הוא מקיים כל הנפשות שהרי מבחי׳ זו המשכת נשמת חיים ואפ״ל זהו ענין הנשמה יתירה הבאה בשבת, ואף שגם עצם הנשמה באה משם א״כ מהו נשמה יתירה י״ל שעצם הנשמה באה משם דרך אמת ואמונה שהם זו״ג, וזהו דס״ת ויפח באפיו נשמת חיים הוא חותם אשר ענין חותם הוא התעבות הדברים אמנם בשבת מאיר נשמה יתירה מעצם הבינה ועיין מענין הנשמה יתירה בת״א בד״ה ויקהל משה) ומכאן תבין דברת שבועת אלקים והמשכיל יבין ודע כי המתחכמים במחקר חלקו באדם מהם אמרו כי באדם שלש נפשות כו׳ עכ״ל יעו״ש שהאריך. ועוי״ל ענין ויפח באפיו ג״ח ס״ת חותם כי חותם הוא ג״כ ענין חוטם כמ״ש לקמן סעי׳ ז׳ בשם המד״ר במדבר פ׳ ה׳, והיינו שהנשמה נמשכת בבחי׳ החוטם, ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ צאינה וראינה הראשון בענין אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם שעיקר פרצוף אדם הוא מהחוטם וגם הוא חותם כי חותמו של הקב״ה אמת ע״ש אני ראשון ואני אחרון כו׳ ועמ״ש בלק״ת בשה״ש ע״פ שימני כחותם ועמ״ש בלק״ת בד״ה אלה מסעי בנ״י השלישי בפי׳ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם.

ה) **עיין** עוד מענין הנשמה בפרדס שער הנשמה הוא שער ל״א.

ו) **ובבחיי** פ׳ בראשית ע״פ נעשה אדם דף ח׳ ע״ב וע״ד הפשט נעשה אדם אני והארץ הנזכרת שתוציא הארץ הגוף מיסודותיה כו׳ בענין שכתוב וייצר ה׳ אלקים את האדם עפר מן האדמה ושיפח בו הקב״ה הנשמה העליונה כענין שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים עכ״ל, ואפ״ל דארץ זו הוא מל׳ דאצי׳ ועמה היא השותפות ביצירת האדם, ועד״ז יש לפרש המדרש רבות ס״פ האזינו ואינו יודע להיכן נפשי הולכת אם לשמים אם לארץ כו׳ ע״ש.

בבוך באבי 57 בשולי הגליון:

ד באמונות ודיעות לרס״ג מאמר הנפש בכוזרי מ״ה סי׳ י״ד, ובמ״נ גבי קרבנות מענין אופן התקשרות הנשמה בגוף ובפרדס שער הנ״ל ספ״ט, בסה״ר להה״ת.

ז) **שם** דף י״א סע״א וייצר ה׳ אלקים כו׳ המה היצרים כו׳ עפר מן האדמה כי כל ענייני מעשה בראשית הם נגלה ונסתר מבאר בתחתונים ורומז בעליונים כו׳, ויפח באפיו נשמת חיים דע כי החוטם היא כלי לנשמה שמשם היא נכנסת ומשם היא יוצאת ועל כן הצריכו רז״ל על מי שנפלה עליו מפולת לבדוק אותו עד חוטמו שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו כו׳ (ע׳ בגמרא פב״ת דיומא על המשנה מי שנפלה עליו מפולת ובמשנה וגמ׳ פב״ת דסוטה דמ״ו ע״ב רע״ק אומר מחוטמו כו׳ ובגמ׳ אבל לענין חיותא דכ״ע באפיה הוא כו׳) ומנפלאות היצירה באדם כי תמצא אות שין רשומה בכלי זה משם של שדי החקוק בצורת הגוף לכל נמול וז״ש ונשמת שדי תבינם ידוע כי הוא כלי הריח כי הנשמה נהנית מן הריח כו׳ וכענין שכתוב בקרבנות ריח ניחוח אזכרתה לה׳ עכ״ל ומזה יש להעיר לענין הנזכר ברבות במדבר פרשה ה׳ דף ר״ך ע״ג ע״פ למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטם לך כו׳ אחטם לך דוקא ע״ד ויפח באפיו כו׳ וברבות שם פי׳ אחתם ג״כ לשון חותם כמ״ש שימני כחותם שכן ס״ת ויפח באפיו נשמת חיים הוא חותם, כמ״ש המפרשים וכנז׳ לעיל אות ד׳ ורישי׳ דקרא למען שמי אאריך אפי והיינו בחי׳ כתר שנק׳ ארך אפיים א״כ בחי׳ ויפח באפיו נשמת חיים י״ל ג״כ שבאה מבחי׳ ארך אפיים כו׳, ומזה יש להעיר לענין ריח בגדיו ריח בוגדיו כנז׳ בת״א בד״ה ראה ריח בני שהתשובה נק׳ ריח כי הנה הצדיק מקיים תומ״צ שהם ג׳ לבושי׳ של הנפש מחודומ״ע, אבל הבע״ת כיון שלא קיים התומ״צ ע״כ עיקר עבודתו ע״י הנפש עצמה ולא ע״י לבושיה והוא בחי׳ ויפח באפיו כו׳ לכן נק׳ ריח ועמ״ש בד״ה באתי לגני בפי׳ אריתי מורי עם בשמי.

גם יש להעיר מזה לענין מ״ש במשיח והריחו ביראת ה׳ ובמ״א נתבאר שהחוטם שער המוחין כמו שהפה הוא שער להבלי הנפש והיינו הפה שבו הדיבור שער לגילוי חיצוניות אבא היינו השכלות והשכל הגילוי זהו רק חיצוניות מעצם כח השכל שבנפש משא״כ בהטפה מלובש עצמיות כח השכל להוליד בדומה לו, אך שבא בהגשמה והחוטם שער לבחי׳ עצמיות הנשמה כו׳, וזהו והריחו ביראת ה׳ היראה נמשך מעצמיות כענין מזלי׳ חזי ומזה נמשך אבל חרדה גדולה נפלה כו׳ וכמ״ש במ״א בענין אם אין חכמה אין יראה כו׳, וגם גבי ראה ריח בני כתיב ויתן לך כו׳ מטל השמים כו׳, ועמ״ש במ״א בענין לבעל החוטם אני מתפלל כו׳, וזהו ענין ויריחו סוגרת כו׳, ואפ״ל כי מבואר במ״א שגילוי הנשמה עצמה להאדם הוא גבוה יותר מגילוי אליהו והוא ממ״ש הרח״ו בשע״ק ומבואר למעלה שהשער לעצם הנשמה זהו החוטם כי ויפח באפיו כתיב, ע״כ בחי׳ והריחו ביראת זהו שיהי׳ גלוי עצם הנשמה ממש מתגלה בהגוף ולא יסתיר הגוף ונה״ב, וא״כ גילוי בחי׳ זו זהו ע״י החוטם והיינו ע״י הריח וזהו והריחו כי ריח הוא דבר שהנשמה עצמו נהנית ממנו.

ח) **הבחיי*** כאן ע״פ וייצר כו׳ ויפח הביא ב׳ דיעות, י״א שהנפש אחת כו׳, וי״א כי באדם שלש נפשות שונות כו׳, וסיים אמנם הכתוב הזה

---

*הבחיי: ראה בקיצורים והערות לכ״ק אדמו״ר הצ״צ ע׳ פה.

מוכיח כדעת האומרים שהנפש אחת כו׳, והוא מדברי הרמב״ן בפי׳ החומש כאן, וכן דעת הרמב״ם בשמונה פרקים פרק א׳ (אלא דס״ל שזו הנפש היא רק הכנה כו׳, וזהי דרך הפליסופים ונגד דעת המקובלים שהוכיחו מן התורה להפוך וגם מן השכל) וכ״ד הרס״ג בספר האמונות מאמר ששי ספ״ב.

ט) כ׳ הבחיי ובין לדעת זו ובין לדעת זו כו׳ הכל מודים בקיום הנפש החכמה אחר הפרדה מן הגוף וכבר הביאו חכמי המחקר ע״ז ראיות ברורות וגדולות ומופתים נחתכים רבים, אזכור שנים מהם המופת הראשון כי הנפש החכמה הזאת תדע כל הדברים הרחוקים אשר למעלה ואשר למטה בלי ראות עיניים כו׳ דעות השמים ואשר למעלה מהם כו׳ עכ״ל והאריך וכ״כ הרס״ג מ״ו פ״א כי המקרה לא תצא ממנה החכמה הגדולה הזאת ואלה התבוננות הנכבדות כו׳ עוד כ׳ הרס״ג שם פ״ב וז״ל ועוד בעבור מה שהתאמת כי הסומא רואה בחלומו כאלו הוא רואה וכיון שלא השיג זה מחמת גופו לא השיגו כ״א מחמת נפשו כו׳.

יו״ד) עוד כ׳ הבחיי והמופת השני מה שאנחנו רואים לעין כי האדם בתחלתו כשהוא נער איננו יודע כלום וכאשר יגדל ויוסיף הלוך וגדול ירבו המושכלות כו׳ וראי׳ זו מבטלת (ע״ש הראיה) היות קנין החכמה והדעת מפני גופו כו׳ וא״כ כל קנין האדם מן החכמה ומן הדעת אינו כ״א מן הנפש לבדה כו׳ וכ״כ הרס״ג מ״ו פ״ב כי לא יתכן שקנתה החכמה מן הגוף כי אין זה מענינו כו׳, ולכאורה קשה על הבחיי מדידי׳ אדידי׳ שבסוף פ׳ אחרי כ׳ בשם הפליסופים שהביאו מזה ראי׳ על ההפך וז״ל ואמנם חכמי הפליסופים סוברים שהנפש הוא רק הכנה לקבל לימוד החכמה והתורה בגוף האדם ומביאים ראי׳ ברורה לא יוכל האדם להכחישה כי מתחלת היצירה שהנפש באה לגוף אין לה דעת ולא תבונה, וכיון שהיא מתחכמת והולכת* כל זמן שהגוף הולך וגדול, זה יורה שאין הנפש אלא הכנה, שאלו היתה הנפש חכמה בשעת בואה בגוף (ולכן הסומא מוליד פקח כי בנפש יש כח הראיה) יתחייב שיהי׳ הגוף חכם בצאתו מרחם אמו וידוע כי אין דעת הפליסופים אצלינו עיקר לפי שאינם אלא מצד המחקר ולא ידעו ולא יבינו אלא בחשכה יתהלכו אבל משכילי ישראל אין להם אלא דברי רז״ל חכמי האמת אשר מפי הנביאים קבלו האמת והם אשר ידעו כל הדברים כולם על אמתתם כי הנפש בשלמותה וחכמה באה מתוך הגוף מתחלת היצירה, והעד על זה ויפח באפיו נשמת חיים צא ולמד מי הנופח ואם כן הנפש נצחית קיימת עליונה בתכלית העילוי לרוב הפלגת עילויה לא נזכר בה בריאה כמו בשאר מעשה בראשית אפילו ברמיזה כו׳, (וז״ל אדמו״ר נ״ע בד״ה הגידה לי שאהבה נפשי, כי הנה בעשרה מאמרות לא נמצא בריאת הנשמה רק ויפח באפיו נשמת חיים, ויניחהו בג״ע והטעם הוא כי האמת ששרש הנשמה הוא למעלה מעשרה מאמרות כי ישראל עלו במחשבה והוא בחי׳ מחשבה סתימאה כי אית מח׳ ואית מחשבה וישראל עלו במחשבה סתימאה שנמשכה ממהותו ועצמותו ית׳ רק שקודם עשרה

והולכת: בבתיי נוסף: ותגדל חכמה.

מאמרות היתה מיוחדת בתכלית באור א"ס ב"ה ממש ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע ובעשרה מאמרות ויפח באפיו כו' ויניחהו בגן ירדה בג"ע להיות יושבין ונהנין מזיו כו' ואחר כך ירדה הנשמה ונתלבשה בגוף כו', אך הירידה צורך עלי' כדי שתבוא למדרגתה הראשונה שהיתה בתכלית היחוד באור א"ס ב"ה ממש ולא בחי' זיו השכינה בלבד כו' עכ"ד, וצ"ל איך ענין ויפח מתאחד עם מ"ש עלה במחשבה סתימאה הרי המחשבה במוח, ובחי' ויפח זהו מהבל הלב, ויש ליישב עם מ"ש בילקוט ריש משלי דר' יהושע ס"ל דהחכמה היא בלב וכן תפש שלמה המלך ואף שאמר שם דר' אליעזר ס"ל שהחכמה בראש וכן תפש דוד המלך מ"מ מבואר במ"א שיש בפנימי' הלב בחי' שלמעלה מהחכמה ועמ"ש ע"פ לבבתני אחותי כלה) והחכמה הזאת אשר לנפש כו' כמו החכמה הזאת כו' לנר בגמרא בספ"ג דנדה נר דלוק מונח על ראשו כו' שנאמר בהלו נרו עלי ראשו איוב סי' כ"ט ג' כו' עד והנה נשמת אדם נר הוי' ניפחה באפיו מפי עליון ונשמת שדי כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים כו' עכ"ל ועכ"פ לפ"ז צריך לתרץ קושיית המחקרים שהביא הבחיי, והתירוץ לזה שע"י שהאדם מתגדל היינו הגדלת המוחין שהם מקום משכן כח השכל ואז יהי' כלים לקבל גילוי אור השכל מהנפש משא"כ בקטנותו אעפ"י שהי' בו נשמה זו לא הי' כלל גילוי אור השכל מפני שלא הי' הכלי יכול לקבל גילוי הארה זו ולכן אז הי' הארה זו כלולה בהעלם בתוך עצמיות הנשמה שעם היותה מלובשת בגוף אין עצמותה ומהותה של הנשמה מתגלה בה כלל כך גם הארה זו השייך לכלי המוחין נשארה כלולה בעצמותה בבחי' העלם מאחר שכלי המוחין של הקטן אינו יכול לקבל גילוי אור זה וכמו בית שאין בו חלון אין השמש מאיר בו וכשפותחים חלון מאיר בו השמש, ותדע שעד"ז גם באדם גדול לא כל העתים שוות שפעמים שכלו זך וצלילא דעתי' ופעמים אינו כן כגון מחמת שכרות ואכילה גסה היינו מחמת קיטורים ואידים העולים במוח אין מוכן לקבל גילוי אור השכל מהנפש כו', ומעתה כיון שסרה קושיא זו של חכמי המחקר נשאר אדרבה קיים הראי' מזה שהנפש הוא חכמה בעצמותה וכמ"ש הרס"ג כי לא יתכן שקנתה החכמה מן הגוף כי אין זה מענינו ואע"פ שלפמ"ש גם בהגוף תולה ריבוי החכמה היינו ע"י גידול כלי המוחין מ"מ זהו רק היותו כלי לקבל אבל לא יתכן שממנו יומשך עצם כח זה וז"ש אמרתי ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה אכן רוח היא באנוש כו'.

יא) **בבחיי** פ' נח די"ט ע"ג ע"פ כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וז"ל מכאן שהנשמה יוצאה מן החוטם במות האדם ומשם נכנסה ג"כ בענין שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים ושם הארכתי במקומו (ועמ"ש לעיל סעיף ז') וע"ד הקבלה כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מלת כל רמז למדת כל אשר בה שנתברך אברהם אבינו ע"ה והיא הספירה העשירית ומשם פורחות הנשמות (ועמ"ש לקמן סעיף י"ד) וזהו שתקנו רז"ל לומר ביום שבת נשמת כל חי, וזהו כי בו שבת וינפש והוא מעין הברכות ויסוד החיים, וזהו ויברך אלקים את יום השביעי ולכך אמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, וכלל בזה כל האדם אשר בהם נשמת חיים ושארי בעלי הנפש התנועה ג"כ שבהם

רוח חיים לא נשמת חיים והודיענו כלל כל בעלי חיים ורמז המדה שהיא סיבת חי כל החיים, ויש התעוררות גדול בטעמו כי הוא בפזר גדול אחד ואין זולתו במקרא והבן זה עכ"ל.

יב) **בחיי** ר"פ ויגש דנ"ז ע"ג וז"ל ודבר ידוע כי הדבור יש לו כח גדול הן לטוב הן להפכו והוא עיקר הווית האדם כפרי הזה שהוא עיקר האילן ומזה אמר הכתוב ויהי האדם לנפש חיה באורו שעיקר הווית האדם בשביל נפש חיה היא הנפש המדברת ועל כן נקרא הדבור פרי והוא שכתוב בורא ניב שפתים בישעי' סי' נ"ז י"ט (וז"ל המ"צ בישעי' שם ניב ענין דיבור כמו ינוב חכמה במשלי סי' יו"ד והוא מלשון תנובת שדי בפ' האזינו ל"ב י"ג דפירש"י פירות ארץ ישראל כי הדיבור הוא פרי הלשון עכ"ל, והוא מדברי הרד"ק בערך ניב) כי הדבור פרי שפתים, ומה שייחס הכתוב הדבור לבורא יתעלה מפני שהדבור הוא נאצל מכח השכל שהוא מצד נפש המדברת שבאדם כי הבהמות שאין להם שכל אין להם דבור כו' וזהו פריו קדש הלולים לה' עכ"ל.

יג) **בפ'** וארא דף ע"ד ג' ע"פ ויהי לתנין והוא הויה אמיתית הוא לשון ויהי האדם לנפש חיה האמור במעשה ידיו של הקב"ה שהוא הויה אמיתית אבל ויהי לתנינים האמור בחרטומים דמיון והויה מזויפת כו' עכ"ל.

יד) **בפ'** יתרו דף צ"ז ע"א ע"פ לא תשא את שם וז"ל ומכאן תבין אם תזכה סוד הנפש ועיקרה שהוא למעלה מן השבעה (ר"ל למעלה מז"ת וצ"ל מ"ש בפ' נח שמספירה העשירית נמשכות הנשמות הובא לעיל סעיף י"א, אבל הענין כי כוונתו כאן על שרש הנשמה הנק' מוליה חזי מה שאינו מלובש בגוף) כי השבעה הוא המלך עצמו (ז"א דאצילות דמות כמראה אדם שעל דמות הכסא) הנק' שדי והשלש נשמה להם זהו ונשמת שדי תבינם באיוב סי' ל"ב ח', (א"כ יש להעיר מפסוק וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי דבחי' שם הוי' זה הוא נשמת של שם שדי, ועיין בת"א פ' וארא בפסוק וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם ע"ש דפי' כן דבחי' באל שדי זהו ז"ת ושמי הוי' זהו ענין ג"ר) כי הוא מיסוד הבינה הוא התשובה ומה שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים מעיד על זה כיון שהקב"ה נפח באפיו עכ"פ מרוחו נתן בו וביאור הכתוב ויפח באפיו נשמה שהיא אצולה מחיי המלך שהן עקרו של מלך ולמעלה מהמלך א"כ עיקר נשמת האדם מיסוד הבינה שהיא התשובה משם עיקרה ושם תשוב, וז"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה (עמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים) והוא כמו בראשית ברא אלקים שהוא התשובה וצריך אתה לדעת כי משם באות הנשמות לישראל דרך הקו האמצעי הוא תפארת הוא מזרחו של עולם כשישראל עושין רצונו של מקום שנאמר ממזרח אביא זרעך בישעי' סי' מ"ג ה', וכשישראל רעים באים מן הזרע שכבר בא לעולם דכתיב דור הולך ודור בא שכבר בא עכ"ל בשם ספר הבהיר (וג' פי' שכבר בא ע"ד פי' על נהר כבר שכבר היו בו מים ועכשיו נשאר רק מעט וע' זח"א ד"ו ע"ב וזח"ב תרומה קס"ו ב' בענין ונהר יחרב ויבש).

טו) בפ' ויקרא קל"ג א' ע"פ נפש כי תחטא בשגגה מלת נפש הוא חבור הנפש והגוף יחדיו כי תמצא במעשה בראשית שכתוב וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה וכשהתחברו שניהם הגוף והנפש קראם נפש הוא שאמר ויהי האדם לנפש חיה עכ"ל.

טז) בבחיי פ' תזריע דקמ"ג סע"ד ע"פ אשה כי תזריע וילדה זכר מפני שיש בזרע אשה כח גנוז והוא כח הזכר ולכך יולדת זכר, כשם שיש בזכר כח גנוז והוא דם הנקבה והראיה מאדה"ר שהיתה חוה בנויה ממנו, והיתה גנוזה בכחו כו' וייצר ה' אלקים את האדם שם מלא על עולם מלא כו' שכחה גנוז בו כו' כך נק' שם מלא על האשה שנאמר ויבן ה' אלקים את הצלע כו' עכ"ל וענין כח הגנוז י"ל ע"ד יו"ד מלואו ו"ד שהם תמונת ה' היינו כח הבינה הגנוז בחכמה כמ"ש הרמ"ז ס"פ קרח ומילוי הי' הוא יוד היינו כח החכמה הגנוז בבינה.

יז) בבחיי ס"פ אחרי וז"ל ובודאי מתוך עונש הכרת המפורש בנפש החוטאת יתבאר השכר והגמול לנפש הצדיק, והנה נשמת האדם נר ה' נופחה באפיו מפי עליון ונשמת שדי כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים כו' לשרשה ויסודה שהיא הבינה כענין שכתוב כו' והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה עכ"ל.

יח) בגמרא פ"ט דברכות דס"א ע"א דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב וייצר ה' אלקים את האדם בשני יודין שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצ"ט ואחד יצרו רע (עמש"כ בת"א בד"ה המגביהי לשבת) מתקיף ליה רב נחמן בר יצחק כו', ומ"מ בת"י תרגם כדברי ר"נ בר ר"ח וכמש"ל אות ג' וז"ל וברא ה' אלקים ית אדם בתרין יצרין, ואפ"ל שלכן נזכר כאן שני שמות הוי' אלקים כי היצ"ט שרשו משם הוי' כמ"ש חלק הוי' עמו וכתיב טוב הוי' לכל ע"כ ממנו נמשך בחי' יצ"ט, ומשם אלקים נמשך ומשתלשל הצמצום עד שמשם יש יניקה לק"כ צירופים דנוגה בחי' אלקים אחרים ע"כ ממנו נמשך ומשתלשל ג"כ יצה"ר וכמ"ש בסידור בדרוש חרבות צורים שגם שרש הערלה נשתלשל משם אלקים, וכ"כ במא"א אות יו"ד סי' כ"ב יצ"ט ויצה"ר הם חסדים וגבורות כו' והרע נאחז בגבו' כו' ע"ש, וגבי יצה"ר כתי' ג"כ טוב מאד והוא ע"ד צחוק עשה לי אלקי' שעיקר הצחוק והתענוג נמשך משם אלקים ע"י ביטול היש כמ"ש מזה בלק"ת פ' שלח בד"ה אני דפ' ציצית ועיין בת"א פ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום גבי שמבחי' חרן נעשה רנה, וכן פי' הרמ"ז בפ' תזריע דף מ"ו וז"ל וייצר בשני יודין שהם נמשכים מחו"ג מים ואש אבל אחד מן היודין נקוד ונרגש והשני נסתר רמז שחפץ ה' שיצה"ר יהי' נכלל ביצ"ט ויכנע לו שם מלא הפשט הוא הוי' אלקים חו"ג עכ"ל וי"ל כמו ששם אלקים טפל לשם הוי' כך ג"כ בהשתלשלות צ"ל היצה"ר נכנע ובטל ליצ"ט ועמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן סד"ה וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כו' פי' לבבך ב' לבבות שהם היצ"ט והיצה"ר הם שניהם כאחד שגם היצה"ר ישוב לעבודת ה' כו', ומזה וידעת כי כך הוי' הוא האלקים כו', וזהו ענין וידעת היום שהיום הוא עם הלילה וביום נאמר את האור כי טוב ע"כ זהו ענין יצר טוב כו'.

כדר"ש בן פזי דאמר ר"ש בן פזי אוי לי מיוצרי, שם בגמרא אלא (איך אלך אחר יצרי, ואם לא אלך אחריו אוי לי מיצרי המיגעני בהרהורים) א"נ כדרבי ירמיה בן אליעזר דאמר ר' ירמיה בן אליעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באד"ר (שני פרצופין בראו תחלה אחד מלפניו ואחד מלאחריו וצלחו לשנים ועשה מן האחד חוה) שנאמר אחר וקדם צרתני עכ"ל והיינו דכתיב וייצר בשני יודין כו'.

עמ"ש ע"פ ואומר חלותי היא שנות ימין עליון סעיף יו"ד דארז"ל במד"ר מצורע פי"ח והסיר ה' ממך כו' זה יצה"ר, כי היצה"ר שרשו מגבורות והרי בשרשן הגבו' הם קדושה רק ע"י השתלשלות נעשו סיגי' ע"כ ימין עליון חסד שממתיק הגבו' ממתיק ג"כ היצה"ר כו', והיינו ע"י יחוד הוי' אלקים אשר שני השמות הם שרש שני היוצרים כנ"ל, ועמ"ש מזה ע"פ הן האדם הי' כאחד ממנו ססעי' ד'.

יט) **וייצר** ה' אלקים את האדם. זח"א כו"א וייצר ה' אלקים את האדם אלין ישראל בההוא זמנא קב"ה צייר לון בציורין דעלמא דין ועלמא דאתי, היינו מ' ובינה וע' בזח"א ר"פ נח דנ"ט סע"ב בתוספתא למה נח נח תרי זימני אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין רוחא חדא בעלמא דין ורוחא חדא בעלמא דאתי וע"ש בפי' הרמ"ז. וע' בזהר פ' מקץ דקצ"ג סע"ב ע"פ חי ה' וברוך צורי דמשמע צורי הוא התפארת. ועוד שם דקצ"ז ע"א ע"פ ויוצר רוח אדם בקרבו פי' שבעוד הנשמות בבחי' עיבור בבטן המ' היא יוצר רוח האדם בקרבה כו'. לפ"ז וייצר תרין יצירות א' בהמשכתם מנהר דנגיד ונפיק שהוא יסוד ז"א וצורי הוא ת"ת הב' כשנמשכו בנוק' היא היוצרם כהתהוות הולד בבטן האם מטפת האב כו'.

כ) **עו"ש** בבראשית כו"א וייצר בההוא זמנא קב"ה עייל לון בשמיה בציורא דב' יודי"ן י' י' ו' ביניהו דאינון סלקין לחושבן הוי', מבואר לקמן בזהר ע"ב דענין ב' יודין עם ו' זהו אות אלף והם מים עליונים ומים תחתונים והו' הוא הרקיע המחברם ופי' מים עליונים הם מ"ד ומ"ת הם מ"ן. והנה בפרדס ערך מחצית השקל ובשער הראשון פ"ו פי' עשרים גרה השקל היינו ב' יודין שבאות אלף שהם מים עליונים ומים תחתונים והוא"ו שבין השני יודין נק' מחצית השקל. ואתי שפיר עם דרשת הש"ס פ"ב דעירובין די"ח ע"א דפי' וייצר היינו שתי צורות שנבראו אדם וחוה ד"ו פרצופין אחור וקדם צרתני והם בחי' ב' יודין דוייצר היינו מ"ן ומ"ד, והוא"ו המחברם י"ל מה שמתחילה היו כותל א' לשניהן וגם אח"כ כשנסרם הוא"ו מחברם פב"פ. ויש להעיר לענין היודין ממ"ש פותח את ידיך א"ת ידיך אלא יודיך היינו ב' יודין דוייצר ועי"ז ומשביע לכל חי רצון שיהי' להם רצון ותשוקה אליו ית' כמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה תקעו בחודש דרוש הראשון, ובג"ד אמר קרא כי מראש צורים אראנו פי' מראש צורים היינו אור אבא כמ"ש בזהר בלק דר"ג ע"ב.

כא) **שם** דכ"ו ב', אבני שיש טהור אינון דמנהון מיין דכיין נפקין ואינון רמיזין באות א' רישא וסיפא ו' דאיהו נטוי ביניהו איהו עץ חיים מאן דאכיל מיני' וחי לעולם ואלין ב' יודין אינון רמיזין בוייצר ואינון תרין יצירות יצירה דעילאין ויצירה דתתאין ואינון חכמה בראש חכמה בסוף. ועיין מענין ב' בחי' מים הנ"ל בד"ה וכל העם רואים את הקולות ומענין ח"ע וח"ת ב' יצירות בת"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות ובד"ה כי אברהם לא ידענו. ואבני שיש ב"פ יש גימט' תר"ך. ובספר או"ת מהה"מ ב"ע ר"פ לך לך פי' ענין לך לך מארצך מח"ע לח"ת מיו"ד בראש ליו"ד בסוף, וזהו ע"ד אל יתהלל החכם כו' כ"א בזאת יתהלל כו', וכמ"ש בת"א ע"פ לך לך שכח ההתגלות למטה נמשך מלמעלה מעצם החכ' כו'. עוד בו' באו"ת שם פי' מחודש בענין ח"ת דהיינו כי ח"ע זהו עד"מ השכל הנמשך מן כח המשכיל מצד עצמו וכעין ברק המבריק אבל ח"ת זהו ע"ד ראה מעשה ונזכר הלכה כו' ע"ש המכוון שזה החכ' והשכל נמשך מצד המעשה שראה מעשה. ואפ"ל שזהו שע"י קיום המצות מעשיות נמשך החכמה אלקית בנפש וכמ"ש בת"א ר"פ בראשית בפי' והארץ הדום רגלי, והיינו שע"י מצות מעשיות מתברר מה שנפל בשבה"כ מחב"ד דתהו וכמ"ש באריכות ע"פ מאמר הזהר פ' שלח דקע"א א' ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני אשר ים הקדמוני הוא בינה וא"כ איך יצאו מים חיים מירושלים שהוא מ' אל בינה, אלא הטעם כי המ' היא המברר בי"ע והיינו ע"י מצות המלך ומתברר ניצוצים שנפלו מכחב"ד דתהו שגבוהים מחב"ד דתיקון ולכן לך לך מארצך שהיא בינה ארץ עילאה אל הארץ אשר אראך ארץ כנען מ' כי כנען ל' סוחר ול' הכנעה לברר עי"ז עולם התהו ועי"ז יצאו מ"ח מירושלים שהוא מ' אל בינה כו' ועמ"ש סד"ה רני ושמחי בת שבחי' בת תתעלה למעלה מבחי' אימא כו', וזהו ענין ח"ע היא תלמוד וח"ת היא מעשה ראה מעשה ונזכר הלכה ועכשיו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שהמ"ד מברר המ"ן משמח חתן וכלה, אבל לע"ל יהי' מעשה גדול שב"ן יעלה לס"ג שלמעלה ממ"ה וכמ"ש סד"ה קול דודי בשה"ש בענין ומקפץ על הגבעות ויהי' ח"ת למעלה מח"ע היינו ע"י גילוי מו"ס שגילוי זה ע"י המעשה כו', ועמ"ש בלק"ת פ' חוקת ע"פ עלי באר.

כב) **שם** דכ"ז ע"א וייצר חד יצירה דטוב וחד יצירה דרע דא איהו עה"ד טו"ר כו' ע"ש. ויפח באפיו נשמת חיים דא שכינתא עילאה. ודמ"ט ע"א וייצר כו' בימינא ובשמאלא ביצר טוב וביצר רע אמאי אלא יצר טוב לגרמיה יצר הרע לאתערא לגבי נוקבי רזה דמלה מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה כו' דיצה"ר אחיד ביה בקדמיתא דכתיב שמאלי תחת לראשי ולבתר וימיני תחבקני ואתיהיבת בין ימינא לשמאלא לאתזנא וע"ד וייצר ה' אלקים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין עכ"ל. ועמ"ש בלק"ת סד"ה וידעת היום דרוש השני מענין והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, וענין שהתעוררות לנוק' מצד השמאל מבואר בזהר ס"פ חיי דקל"ג סע"א מ"ש דכתיב ביה ביצחק כו' ויאהבה כו' א"ו אתערותא דרחימו דדכורא לגבי אתתא לאו איהו אלא שמאלא דכתיב שמאלו תחת לראשי כו' וכ"כ עוד

בפ׳ וישב דקפ״ו ע״ב ע״פ העירותי מצפון ויאחז כו׳, וע׳ בפ׳ במדבר דק״כ ע״א בענין הנותן מטתו בין צפון לדרום כו׳ ושם דקי״ח ע״ב ועמ״ש עוד מענין צפון בת״א סד״ה בכ״ה בכסלו בפי׳ צפונה לפני הוי׳ ובזהר ויגש דר״ו סע״ב ע״פ הר ציון ירכתי צפון, והנה ענין התעוררות היחוד מצד שמאל וצפון זהו למעלה ענין גבורות ממותקות ולא גבורות קשות ח״ו וכמ״ש בלק״ת פ׳ נשא סד״ה הוי׳ יחתו מריביו בפי׳ ויתן עוז למלכו, וזהו ענין גבורות גשמים שיורדים בגבורה והם חיות לעולם ונק׳ ג״כ מטרא בעלא דארעא וכן כי הדם הוא הנפש, וגם שרש הגבורות גבוה מהחסדים כמעלת הזהב על הכסף, ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה ויקח קרח, אך למטה בהשתלשלות הגבורות נק׳ יצר הרע וגם כי טו״ר הם חו״ג כמ״ש בלק״ת פ׳ שלח בד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם, ומ״מ הנה טוב מאד זה יצה״ר היינו ע״י שנהפך לטוב וע׳ זח״א מקץ דף ר״ד א׳ גבי אתגלגלו אתוון ט״ר, וכן ע״י היחוד שנמשך ע״ב מצד היצה״ר הרי עי״ז נעשה הולדה שזהו תכלית הבריאה שעי״ז נמשך דורות ודורי דורות כו׳ ויוכל להוליד צדיק גדול כו׳, ועמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש ע״פ ששים המה כו׳ אחת היא יונתי כו׳ וזהו בן פורת יוסף כו׳, וכן היחוד למעלה תוספות אור לאין קץ כו׳, ועד״ז יובן ענין מעלת מה שנהפך היצה״ר לטוב ועמ״ש בפי׳ יוסף ה׳ לי בן אחר כו׳, ומ״ש ממעלת הגבורות על החסדים בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה בענין מל״ת שגבוהים ממ״ע מה״ט ובענין שלע״ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו ועז״נ צחוק עשה לי אלקים כו׳. ומכ״ז יש להעיר למ״ש בת״א פ׳ בראשית בד״ה ענין הברכות בענין ב׳ ברכות נשואין יוצר האדם ואשר יצר את האדם שהם כנגד ב׳ יצירות דאדם וחוה, והם ב׳ יודי״ן דוייצר שהם שורש יצ״ט ויצה״ר כנ״ל לכן ברכת יוצר האדם פותח בברוך ואין חותם בברוך כי היצ״ט אין צריך חותם שהוא ענין שמירה, אבל ברכה שניה שהיא נגד חוה ויצה״ר, אף ששרש הגבורות הם ממותקות וגבוהים מאד אבל בהשתל׳ למטה הרי יש מזה יניקה ליצר הרע ממש, לכן צ״ל חותם בברוך שישתמש ביצה״ר רק כפי רצון היצ״ט כמו בקיום מצות עונה ולהוליד בנים ולא זולת ח״ו ועד״ז בכל הענינים.

כג) **זהר** ח״א כ״ו א׳ ב׳ כ״ז א׳ מ״ט א׳ ק״ל ב׳ קל״ד א׳ ב׳ ובפי׳ הרמ״ז, רל״ה א׳. ח״ב מ״א סע״ב וע״ש. אבק ועפר רס״ח ב׳. ח״ג ז׳ א׳ וייצר, י״ט א׳ לנפש חיה, מ״ו ב׳ ובהרמ״ז וייצר, מ״ח ב׳ ויפח כו׳ לנפש חי׳ קי״א א׳. אדרא קל״ט ב׳ קמ״א ב׳ ר״י ב׳. כ״ו ב׳ ב׳ יודין וכו׳ תרין יצירות כו׳ זה יובן עם מ״ש בד״ה להבין ענין הברכות בענין ב׳ ברכות דיוצר האדם ואשר יצר, וע׳ בד״ה כי אברהם לא ידענו ח״ע וח״ת כו׳, חכמה בראש חכמה בסוף ע׳ סד״ה אז ישיר כו׳ עלי באר כו׳, ודאי אינון תעלומות מח״ע כו׳ היינו גם מל׳ ח״ת שרשה משם כי מל׳ תשבע״פ קרינן לה אשר שרשה ודאי מח״ס ועיין בביאור כי אתה נרי ועמ״ש בענין ח״ע וח״ת בענין כ״א בזאת יתהלל המתהלל כו׳, ואינון לקבל ב׳ עיינין, עמ״ש ע״פ באחד מעיניך באחד כתיב באחת קרי ומ״ש ע״פ לעשות הישר בעיני כו׳, דבהון

תרין דמעין נחתין פי׳ כי כשישראל במעלה עליונה כתיב לבבתני בא׳ מעיניך וכו׳ ע״י לאסתכלא ביקרא דמלכא וכן נמשך מלמעלה עיני ה׳ אל צדיקים וזהו ענין יונתי עיניך יונים משא״כ בימי הירידה ולכן תרין דמעין נחתין כו׳, ואתברו ונפלו עמ״ש ע״פ בשברי לכם מטה לחם ומשם יובן ענין דפרח ו׳ מינייהו דהיינו בחי׳ מטה שהוא עץ חיים ונתלבשו בעה״ד טו״ר, אל תאמרו מים מים עמ״ש בפ׳ יתרו בד״ה וכל העם רואים דר״ל שבאמת ח״ע וח״ת הכל אחד וכן פי׳ בפרדס בעה״כ ערך אבן שלימה שהכל יחוד אחד כמ״ש אני ראשון ואני אחרון כו׳ והיינו שהכל אות אחד הוא אלף שבכתר אאלפך חכמה כו׳ וע׳ בספר חמ״צ דקכ״ח ב׳ שהאריך בפי׳ מאמר זה, וענין אבני שיש טהור שיש ב״פ ש״י הם תר״ך והיינו ששרשן מכתר כנ״ל, ונק׳ טהור טהירו עילאה עמ״ש ע״פ וכעצם השמים לטהר, וע׳ בספר אור תורה להה״מ ז״ל ר״פ לך לך דפי׳ ענין לך לך מארצך כו׳ דהיינו מח״ע לח״ת מיו״ד בראש ליו״ד בסוף ע״ש וא״כ יובן מעלת ח״ת ממ״ש ע״פ לך לך הנ״ל בענין הוא דא עתיקא כו׳ עוד נז׳ שם פי׳ מחודש בענין ח״ת דהיינו לא כמו ח״ע שהיא נמשכת ממקור המשכיל מצד עצמו אבל ח״ת זהו ע״ד ראה מעשה ונזכר הלכה כו׳ ע״ש והמכוון דח״ת עיקרה בירור חב״ד דתהו שהחכמה כבר הי׳ אלא שנסתלקה ונפלה למטה בק״נ וע״י המל׳ הוא בירור כח״ב דתהו וכנזכר בביאור דעלי באר הנ״ל ובאמת הכל אחד. והנה בירור הנ״ל זהו ע״י קיום מעשה המצות כמו ראה ומעשה ונזכר כו׳, ואפשר זהו ענין הוי״ו שבין שני יודי״ן הנ״ל שבאות א׳ שהוא הדעת שמזה בא אל הח״ת וח״ע ומחבר מ״ן ומ״ד ועמ״ש מענין א׳ בפ׳ יתרו בביאור להבין ענין האבות הן הן המרכבה ובד״ה מראיהם ומעשיהם כו׳.

כ״ו א׳ בציורא דב׳ יודין ו׳ בינייהו, ע׳ מק״מ שהם ב׳ תפוחים היינו ב׳ לחיים והחוטם והענין כי בהפנים מאיר החכמה כמ״ש חכמת אדם תאיר פניו ולפי שב׳ יודין הם ח״ע וח״ת ולכן מאירים בב׳ לחיים, ועוד יובן ענין זה ממ״ש בד״ה אם לא תדעי לך בענין פי׳ יפת תאר ויפת מראה וזה נמשך מב׳ יודי״ן הנ״ל וכ״ש לפי׳ האד״ר דקמ״א ב׳ בענין תרין יודין יובן איך בחי׳ אנפוי דהיינו יפ״מ רעו״ד נמשך מיודין הנ״ל. ויש להעיר ע״ז ממ״ש בביאור האד״ר צ״ז ע״פ פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון דהיינו רעו״ד נמשך מפתיחו דיודין ושרשן ב׳ יודין הנ״ל וזהו ענין וייצר כו׳, והוי״ו זהו פתיחו דיודין להיות ממנו המשכה שזהו וי״ו כו׳.

ובג״ד אמר קרא כי מראש צורים אראנו פי׳ מראש צורים י״ל יו״ד עילאה ח״ע כדמשמע בזהר בלק דר״ג ע״ב וכ״ש לפי׳ האד״ר הנ״ל בענין יו״ד עילאה דיו״ד עילאה היינו ע״ק ונק׳ צור עילאה ע״ד מ״ש סד״ה כי ביום הזה יכפר בענין ונצבת אל הצור כו׳. בבת זוגי׳ עילאה עמ״ש בד״ה שה״ש בפי׳ וענין שכינתא עילאה ושיש בחי׳ זו בנפש, וז״ש דאינון ק״ש שחרית וערבית דהיינו ב׳ בחי׳ מס״נ המבואר שם והם ב׳ בחי׳ מדת יום ומדת לילה עמ״ש בפ׳ בראשית סד״ה להבין ענין הברכות. ועלייהו אתמר עצם מעצמי ובשר מבשרי ע׳ ברע״מ שופטים דער״ה א׳ ומבואר במ״א.

כד) **זהר** ח"ג מ"ו ב' וייצר בתרי יודין בתרין יצרין יצ"ט ויצה"ר. וצ"ל איך יצה"ר שייך לאות יו"ד אף שהיא ח"ת מ"מ מה ענין יצה"ר לזה, וי"ל כדפי' בד"ה ענין נסכים בפ' שלח דטו"ר יש בכל העולמות ואין ר"ל רע ממש ח"ו אלא היינו חו"ג. ולפי"ז י"ל פי' רע ע"ד בינה דינין מתערין מינה והיינו על ההפך וכך יצה"ר ר"ל הגבורה והרוגז על מה שהוא נגד רצון העליון וא"ש שבריאת יצה"ר לא הי' רע ממש כ"א חו"ג שיתכללו יחד באדם וכענין מ"ש במ"א ע"פ הזהר ס"פ מקץ דף ר"ד א' גבי אתגלגלו אתוון ט"ר כו', דהא בר נש כו' תרוויכו אתכליל כחדא ולאפוקי מעולם התהו שהגבורות לא היו כלולים בחסדים וע"כ נסתעף מהם גבורות קשות וכמ"ש בזהר ס"פ אחרי דע"ט ע"ב אבל בריאת האדם הי' שהגבורות יוכללו בחסדים וכמו התכללות לוים לכהנים ועי"ז דוקא יהי' השלימות כי הגבורות יש בהם מעלה גדולה וכמ"ש בזהר קרח דקע"ח ב' גבי ועבד הלוי הוא כו' אלמלא דינא וכמש"ש בביאור הזהר, ועיין מ"ש הרמ"ז כאן דמ"מ יו"ד אחד מורגש ויו"ד אחד נסתר דהיינו רמז שיצה"ר יהי' טפל ונכנע ליצ"ט דהיינו התכללות חו"ג, ה' אלקים שם מלא היינו או"א שמשם שרש חו"ג כנודע, ועמ"ש באד"ר דקל"ח ב' בפי' שם מלא ויש לפרש שע"י התכללות חו"ג שעי"ז יהי' בירור עה"ד טו"ר דהיינו ניצוצין דתהו עי"ז יומשך ויתגלה בחי' שם מלא ההוא וכנודע מענין טוב מאד זה יצה"ר דהיינו כשנתברר דייקא אז הוא טוב מאד, את האדם כלול דו"נ.

עפר כו' ערמ"ז, פי' שה"ס ג' עולמות בי"ע בבחי' העילוי שלהם באותה שעה וכל מה שתחת האצילות נק' עפר המקדש שהוא מ' דאצילות, ועיין מ"ש בתורה אור פ' וישלח על פסוק ויאבק בענין עפר כו' נשמת חיים מאו"א נמצא זהו התחברות דומם ומדבר כמבואר בתורה אור פ' בראשית ע"פ וייצר ושהתחברות זו צ"ל על ידי שם מלא דייקא, ועד"ז ג"כ התחברות תרין יצרין הנ"ל שהם ג"כ ב' הפכיים שכדי שיתחברו יחד זהו ע"י שם מלא עושה שלום כו' ועיין בת"א פ' בשלח ע"פ וירא ישראל ומשם יובן ענין שם מלא וענין ב' יודין שעי"ז נמשך התכללות הנ"ל.

כה) **וייצר** בתרין יודין וכתיב כי בי"ה הוי' צור עולמים ע' זהר ר"פ וארא ובמק"מ כי הוי' א"א אני הוי' לא שניתי והתהוות העולמות ע"י י"ה חו"ב ביו"ד נברא העוה"ב ע' מ"ש בת"א פ' מקץ ד"ה רני ושמחי כו' עד כל הנשמה תהלל י"ה, וזהו ויפח באפיו נשמת חיים מאו"א וזהו כל הנשמה כדפי' הרמ"ז בתזריע מ"ו ב'. והנה בה' נברא העוה"ז היינו ה' אחרונה דשם הוי' מל' דאצי' כדפי' באגה"ק ד"ה ויעש דוד והוא בחי' דומם לגבי יו"ד דשם הוי' כי האותיות הן בחי' דומם וח"ע נק' מדבר וכמ"ש באגה"ק ע"פ זה דוייצר כו' ולכן בי"ע אין ערוך לאצי' ומשם יפרד כו' וכדי להיות דירה בתחתונים שיהי' הגילוי גם בבי"ע כמו באצי' זהו ע"י האדם שנשמתו בחי' מדבר וגופו הי' תחלה בחי' דומם עפר מן האדמה וע"כ יש בכחו להמשיך הגילוי מח"ע בחי' מדבר גם במל' בחי' דומם שיהי' הגילוי ג"כ למטה והנה המשכת גילוי למעלה באצי' זהו יו"ד ראשונה דוייצר והיא

אורייתא מח"ע נפקת, אך כדי שיומשך הגילוי גם בבי"ע זהו ע"י מעשה המצות שכללותם וצדקה וגמ"ח כי בנין המל' מהגבורות וע"י החסד מתמתקים הגבורות כו', וזהו וייצר תרין יצרין יצ"ט ויצה"ר שיצה"ר שרשו מגבורות וע"י שנכנע ליצ"ט מתמתקים הגבורות למעלה, והנה גילוי זה זהו ענין יו"ד שניה דוייצר והוא ע"ד מ"ש בת"א פ' מקץ סד"ה המגביהי לשבת שהה"א הוא בחי' דלית לי' מגרמי' כלום וע"י שנמשך היו"ד לתוכה נעשי' ה' והמשכה זו ע"י הצדקה וגמ"ח וזהו ענין יהודה שיש בו ד' ואח"כ ה' כמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא. והנה ע"י יוד זה מגביהי הה"א בח"ע, וזהו המגביהי והגבהה זו ע"ד מ"ש בזהר ר"פ ויקרא שאות יו"ד דשם הוי' נק' הגבה למעלה לפי שעי"ז נמשכים הנסים היוצאים מהטבע, גם ע"ד ארוממך אלקי המלך כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי ע"ש בענין מלך יחיד כו' וזהו המגביהי לשבת שעי"ז יומשך הגילוי גם בבי"ע כמו באצילות ולכן וייצר האדם בתרין יודין שע"י ב' יודין אלו נמשך הגילוי גם בה' אחרונה להיות כמו למעלה וזהו ויהי האדם לנפש חי' כי נפש בחי' מל' ה' אחרונה וחי' יחידה י' וקוש"י וע"י האדם נעשה התחברות שיהי' הנפש בבחי' חי' וזהו ארוממך כו'.

כו) **באדרא** דנשא קמ"א ב' וייצר תרין יודין למה רזא דע"ק ורזא דז"א.

פי' כנודע מענין ב' שמות הוי' שא' בז"א וא' בע"ק וכל שם מתחיל ביו"ד וזהו ענין תרין יודין, א"נ תרין יודין ע"ס דאצי' הנק' ע"ש ז"א וע"ס הגנוזות הנק' ע"ק ולכן נק' הכתר כ' ע"ש שכולל ב' בחי' ע"ס הנ"ל כי א"א שרש הנאצלים דהיינו ז"א וע"י בחי' תחתונה שבמאציל ועמ"ש מזה בביאור דיונתי כו', ושזהו ענין ותשת עלי כפכה וזהו ענין ב' מחצית השקל, צר צורה בגו צורה י"ל ז"א נק' נשמה וזהו בחי' צורה ועמ"ש בת"א פ' שמות ע"פ יציץ ופרח ישראל יוצרך ישראל כו' שהצורה הוא בחי' גילוי האור, וא"כ צורה גו צורה היינו נשמה לנשמה מע"ק, שם מלא ה' אלקים בביאור האדרא מהאריז"ל כמו נעילת יוכ"פ ועמ"ש מזה בביאור דשובה כו', והמשל להבין איך ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים חשוב היינו ע"ד מ"ש במ"א בד"ה תקעו בחודש דיש ב' בחי' בזיו השמש הא' כמו שכלול במקורו שאז הוא בחי' אין וזהו בחי' ע"ק מל' דא"ס הב' זיו השמש כמו שהוא חוץ לכדור השמש שאז נק' יש לגבי בחי' הא' אעפ"י שמ"מ הזיו בטל כו', וזהו בחי' ז"א שנק' שמש הוי' ולכן כאלקים חשוב לגבי בחי' הא' כי הנה עיין בתניא ח"ב פ"ד שאין המשל דומה לנמשל כי מה שזיו השמש נראה ליש זהו לפי שגוף השמש אינו כאן משא"כ למעלה שהמאור עצמו הוא את השמים ואת הארץ אני מלא א"כ איך יהי' נראה הזיו אלא שזהו ע"י צמצום ושם אלקים דסוכ"ע שלא יהי' גילוי העצם רק הזיו כו' ולכן ז"א כאלקים חשוב לגבי ע"ק, אך עכ"ז יש יחוד הוי' אלקים וכמ"ש בכהאריז"ל שפנימי' ז"א הוא ממש ע"ק וזהו צורה גו צורה ושם מלא שנמשך מבחי' סוכ"ע אני מלא בממכ"ע, וכ"ז נמשך באדם וזהו נשמת חיים שהוא חיי החיים נשמה לבחי' חיים כדי שימשיך גילוי זה למטה וכמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים וכמ"ש

בת"א פ' ויצא ע"פ זה. עוי"ל תרין יודין כי שילוב אד' הוי' יש ב' יודין א' תחלה וא' סוף ח"ע וח"ת. והנה לפמ"ש בזהר בראשית דכ"ו ב' דשני יודין ח"ע וח"ת צ"ע יתיישב זה עם מש"כ דהם ע"ק וז"א, וי"ל כי ע"ק מקור ח"ע מו"ס וז"א מקור ח"ת ועמ"ש בביאור דשחורה אני שיש מעלה בל"ת הנמשכים משערות דז"א כו' וזהו ענין ח"ת שעי"ז המגביהי כו' וזהו ענין שמע ישראל ה' אלקינו כו' נז' ב' שמות הוי' שהם ב' יודין דוייצר כו'.

כז) וייצר זח"א פ' חיי דקל"ל ע"ב, ר"פ תולדות דף קל"ד סע"א, ובהרמ"ז ר"פ תולדות שם ויגער אותם מעפרם ירצה שיפריד מעליהם כח קליפת נוגה שהיא נקראת אדמת עפר כמ"ש במרכבת יחזקאל כו' ועפר הוא בחי' הסיגים דזמ"ל ע' פר (יש להעיר לענין ע' פרים שמקריבים בחג להעלות עפר דק"נ ולבררו כו') עוד נודע שעפר הוא נגד המ' יסוד התחתון שבארמ"ע ועולם התהו הי' מבחי' המלכיות וממנו יתהוה העביות והחומריות עד מדריגת העשי' ששם הוא העפר הוא ק"נ ששרשה מבחי' זמ"ל כו' עכ"ל. א"כ לפי"ז וייצר כו' את האדם עפר היינו בכדי שיברר ק"נ. אך הרי אמרו ממקום כפרתו נברא מעפר אדמה של המזבח והוא ודאי קדושה וא"כ הוא עפר הנמשך ממ' דאצילות, וי"ל עפר דמ' דאצי' ענוה ושפלות ועפר דק"נ זהו ענין העצלות והעצבות כו'. והנה עפר דמ' דאצי' אף שהיא בחי' האחרונה שבד' יסודות ארמ"ע אך כי לפי שבקדושה נעוץ תחלתן בסופן ע"כ העפר יש בו כח הצומח להצמיח יש מאין, אבל עפר דק"נ אין בו הצמיחה בקדושה, ואפ"ל זהו ענין קץ הימין וקץ הימים כו' וז"ס אדמת נכר כו', ואפ"ל מ"ש בקין שהי' עובד אדמה י"ל שממנו הי' יניקה לאדמת נכר ע' מד"ר פ' בראשית פכ"ב שלשה הן שהיו להוטין אחר האדמה קין כו' ובפ' נח פל"ו ע"פ ויחל נח איש האדמה כו' א"ר ברכיה חביב משה מנח כו' ע"ש. ואפ"ל כי האדמה מ' נק' עה"ד טו"ר ולכן אמרו במד"ר קדושים ס"פ כ"ד לא תתעסקו אלא במטע תחילה בחי' עץ חיים כו' * וכמו בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן הרי בחי' פירות האילן דשבועות גבוה הרבה יותר מהתבואה הנמשכת מן האדמה כו' כי האדם עץ השדה ז"א וזהו ויטע אשל בבאר שבע סוד יחוד קוב"ה שמזה נולדו הנשמות הנק' פירות האילן משא"כ תבואתה הנמשך מהמ' מצד עצמה, והיא הנק' חטה כברתא דמתתא אבל בהשבטים שמעלמא דדכורא לא היו אותיות חט כו', וזהו מזבח אדמה ואח"כ ואם מזבח אבנים תחלה אדמה דקדושה מ' ואח"כ אבנים שהם אותיות וי"ב שבטים על י"ב אבנים מעלמא דדכורא, וע"ד האיש דרכו לכבוש וע"ד מארז"ל ברכות ד"מ עה"ד חטה היתה שאין התינוק יודע כו' הרי לגבי אדה"ר זהו חטא שאכל מעה"ד חטה, אלא הי' ראוי לימשך אחר עה"ח פירות האילן לכן האדמה שהוא שורש פרי האדמה ע"ד חטה זהו הבירור שע"י מ', ומזבח אבנים גבוה

עץ חיים: בבוך באבי 57 נוסף אח"כ: ויפת באפיו בפי' ויחי דרל"ה ע"א וייצר כף עפר.

ממנו שהוא הבירור דמ"ה הנק' אבן א' ב"ן, משא"כ ע"י מזבח אדמה בירור שע"י ב"ן שיהי' היש בטל כו'.

כח) **עמ"ש** בלק"ת פ' בלק בד"ה מי מנה עפר יעקב ועמ"ש בת"א פ' וישלח סד"ה ויאבק איש עמו, מה בין אבק לעפר, במד"ר פ' בראשית פי"ב עפר ריה"ו בר סימון אמר עופר (פי' המ"כ עפר דריש לשון עופר בחור וחזק עומד על מעמדו ותוקפו כד"א עופר האילים) עולם על מילואו נברא (פי' עולם נער בחור לשון עלם) כו' כבני עשרים שנה נבראו, ר' הונא אמר עפר זכר אדמה נקבה היוצר הזה מביא עפר זכר ואדמה נקבה כדי שיהיו כליו בריאין, ופירש"י מיני אפרות הן חול הגס עפר זכר חול הדק עפר נקבה. והנה הפרדס ערך עפר כ' היא מדת המלכות כו' וכן היא עושה פירות כמו העפר העושה פירות. ועיין בזח"א פ' וישלח דף ק"ע ע"א גבי מה בין אבק לעפר, ובת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו כ' וז"ל כי הנה ד' יסודות ארמ"ע העפר היא תחתונה שבכולם ואש רוח מים הם הגבוהים יותר ואעפי"כ כולם אין מצמיחין פירות רק הכל היה מן העפר והטעם כי העפר הוא מבחי' מל' כו' ונעוץ תחילתן בסופן דוקא כו' אני אותיות אין הוא כתר ולכן יש כח זה גם להמל' שהוא בחי' עפר להצמיח כו', ובאג"ה ד"ה איהו וחיוהי כתב ועוד זאת כו' היא מראה כחה ויכולתה ביסוד העפר הגשמי בגילוי עצום יותר מביסודות העליונים כו' יעו"ש שהאריך. עוד כ' הפרדס ויש מי שפירש עפר ג"כ בבינה. ויש להעיר לזה מענין שהבינה נק' ג"כ ארץ כמ"ש בת"א בד"ה וישב יעקב בענין ב' פעמים בארץ. עוד כ' ובזהר פ' נשא דף קכ"ה ע"א ע"פ ומן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן ובפ' בלק דף ר"י ע"ב ע"פ מי מנה עפר פי' כי עפר הם כחות הדין אשר במל' ע"ד מ"ש יתן כעפר חרבו. עוד כ' שבזהר בראשית דמ"ט ע"א פי' כי המל' נק' עפר בשעת יניקתה מן התפארת בהיותו נק' עופר כו' עכ"ד. וע"ש לעיל מיני' בפרדס ערך עופר אחר ערך עוף. ובמק"מ פ' בלק שם פי' ג"כ יתן כעפר חרבו על כחות הדין שבמ' כדברי הפרדס אבל בפ' נשא שם כ' שזהו ק"ב דבריאה כי משכן הוא מ' דאצילות וקרקע המשכן היא בריאה והעפר הוא ק"נ אשר שם ופי' יתן כעפר חרבו כעפר היינו דינים שבנוגה שהם דינים קשים כך חרבו של אאע"ה הי' דין קשה לעשות נקמה בעובדי כוכבים. וע' בלק"ת פ' חקת בד"ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות בענין פרה פר ה' היינו ה' גבורות מנצפך הם גימט' פר וכשנמשך מזה יניקה בקליפת נוגה נק' פר ה', ועד"ז י"ל ענין עפר ע' פר סיגי זמ"ל דתהו שהם ע' כמש"ל בשם הרמ"ז נמשכו בה"ג דנוגה הנק' פר. נמצא יש ב' בחי' עפר לבד מה שהבינה נקרא עפר הא' מל' דאצילות בעצם עפר

בשולי העמוד: פ' בראשית ג' ה' פירש"י מן העץ אכל וברא את העולם, י"ל כי הזווג נק' אכילה כמ"ש קראן לו ויאכל לחם וא"כ פי' מן העץ אכל היינו זיווג ז"א הנק' עץ החיים עם המ' הנק' עץ הדעת ואזי דוקא וברא את העולם כי המל' היא האדריכל שבו ועל ידו ברא העולם.

העושה פירות ע״י נעוץ תחלתן בסופן הב׳ בחי׳ עפר אשר בקרקע המשכן יתן כעפר חרבו שהם כחות הדין שלכן ניתן במים המרים כו׳. והנה כיון שבבריאת אדם נאמר וייצר בשני יודין יצ״ט ויצה״ר א״כ כמ״כ בבחי׳ עפר י״ל היו ג״כ ב׳ בחי׳ עפר הנ״ל שהם ג״כ ע״ד יצ״ט ויצה״ר כו׳, וע״י שמגביר יצ״ט על יצה״ר אזי העפר דקדושה מקבל מבחי׳ סוב דודי ודמה לך כו׳ לעופר האילים שהוא המשכה ממקום גבוה הבא בדילוג וקפיצה וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן דוקא. ואפ״ל לפי״ז פי׳ מי מנה עפר יעקב כי יעקב ודאי היפך היצה״ר לטוב ונעשה טוב מאד, וא״כ עפר יעקב הוא עפר דמל׳ דאצי׳ לאחר שנכלל בו ג״כ עפר דעולם התהו ע״ד ויאבק איש עמו שהעלה גם האבק דק״נ, וכיון שכן אזי עפר מ׳ דאצי׳ ע״י יעקב נתעלה במדרגה עליונה עד שעי״ז מי מנה עפר יעקב מי היינו בינה ור״ל שעי״ז נתעלה המל׳ להיות במדריגת מי, ע״ד מי זאת עולה מן המדבר בזהר ר״פ תרומה גם נמשך בה מבחי׳ סב דודי כו׳ לעופר האילים, ועמ״ש מזה בבוך תרטו״ב פ׳ בלק ע״פ מי מנה עפר יעקב, וגם יובן ע״ד מ״ש במא״א אות עיין סכ״ד עפר נק׳ הבינה עפרות זהב וזהו הכל הי׳ מן העפר ואפילו גלגל חמה (ר״ל גלגל חמה ז״א ובזהר פ׳ צו דף ל״ד ואפ״ל גלגל חמה מט״ט כנזכר בדרוש חרבות צורים בענין שמש בגבעון דום וא״כ נתהווה מן עפר שהוא מל׳) גם עפר נק׳ המל׳ יסוד ד׳ מד׳ יסודות ארמ״ע כו׳, עפר נק׳ הקליפות והוא עפר אשר יהי׳ בקרקע המשכן והוא סיגי הדינים ע׳ פר זמ״ל הם ע׳ מנצפ״ך זהו פר עכ״ד. וא״כ ע״י שהאדם כובש יצרו מתעלה בחי׳ העפר דמ׳ דאצי׳ ע״ד עפרות זהב דבינה הנקראת מי וזהו מי מנה עפר יעקב.

לד״ה וייצר. ענין שהנשמה שמבחי׳ מדבר נתלבשה דוקא בגוף שמבחי׳ דומם כמו כח הראיה מתפשט בעשיה הגשמיות משא״כ כח השמיעה אינו נמשך רק לשמוע קול, וזהו ענין יסוד אימא קצר ויסוד אבא ארוך כמ״ש בביאור ע״פ הנך יפה רעיתי ובבה״ז פ׳ תשא גבי והדל לא ימעיט כו׳, שלכן יש בכח כל א׳ מישראל למס״נ הגם שאין בו בינה כו׳, ועוד כמ״ש בד״ה למנצח על השמינית שבין אצי׳ לבריאה יש מסך ופרסא ועקבי א״ק נמשכים גם בעשיה, וע״ד ועברתי באמ״צ אני ולא מלאך כו׳, גם כמ״ש בד״ה כי אברהם לא ידענו גבי כי הנה ידוע ממשל הארי כו׳ וכמ״כ הארת חכמה עילאה מוכרח להתלבש במקום היותר נמוך דהיינו עניני הלכות טמא וכשר כו׳ וזהו ומרדכי יצא כו׳ ע״ש, ובביאור ע״פ ויצוום שזהו שנק׳ התורה משל הקדמוני, משל דוקא ששכל היותר עמוק אינו מתלבש כ״א במשל, וכמו הטפה גשמיות לגבי דבור השכל, וע׳ בבה״ז פ׳ בלק דק״צ ע״פ ברכו ה׳ מלאכיו שזהו ענין זווג גופני דנשמות ששרשו מעצם החכמה ולכן הנשמות מתלבשים בגוף גשמי, וכמ״כ בענין התורה שנתלבשה בגשמיות כמ״ש בבה״ז

פ׳ בראשית דכ״ז בענין אעשה לו עזר כו׳, ועמ״ש בבה״ז ר״פ בראשית כשושנה בין החוחים שלכן הארת הכתר מאיר במ׳ כו׳. והנה עיקר המכוון להעלות העשי׳ וכמ״ש בד״ה מי מנה בענין אף עשיתיו שזהו ענין מי מנה כו׳ רובע ישראל הבחי׳ הרביעית שבישראל שלמעלה מבי״ע נמשך ע״י עשי׳ והיינו ענין מדבר כו׳ כי ד׳ בחי׳ דצח״מ הן אבי״ע, והיינו כי בעשי׳ נפל מבחי׳ היותר עליונה כמשל הנ״ל מן הארי והשור, וכמ״ש מענין דומם ששרשו גבוה מאד בד״ה מזמור שיר חנכת הבית ובסידור בד״ה אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ובד״ה ויגש אליו יהודה בענין יוסף ויהודה, וזהו ענין עד דוד הגדיל, וכוס ש״ב דלע״ל דוד יברך, וע׳ ביאור חקת התורה, וכן ענין מלח בקרבן להעלות הדומם ונק׳ מלח ברית אלקיך ועמ״ש בד״ה שימני כחותם מענין בחכמה יסד ארץ.

והנה עולם התיקון חיבור האורות וכלים שיהי׳ ביטול היש כמ״ש בסידור שער הק״ש, אך במלאכים הכלי קרוב להאור אבל באדם הכלי והגוף אינו בערך האור, ולכן להמשיך הביטול בכלי זה כענין אף עשיתיו צ״ל ע״י אור ונשמה גבוה כו׳, ובביאור ראשי המטות נת׳ שבעשי׳ יש דבר חדש מה שאין בכל העולמות רוחניים ששם הכלי מערך האור אבל בעוה״ז הגוף מעשי׳ ובחטא יחמתני אמי ומתלבש בו גם נשמה דאצי׳ כמו באברהם כו׳ והיינו כי עשי׳ נקודה מרכז העיגול שנמשך לשם כל הקוין מהעיגול, וכמ״ש במ״א שעולמות עליונים כבר נבררו ומאיר בהם ממכ״ע ועוה״ז לא נברר לכן מאיר בו סוכ״ע, ע״כ דרך כלל נראה זה באדם שגופו דומם ונשמתו מדבר, גם אדם כולל כל העולמות כמ״ש בצלמנו כדמותנו לכן יש בו מהראש עד סוף מדבר ודומם, ועמ״ש בד״ה כה תברכו איך עליות דצ״ח הכל ע״י האדם ועמ״ש בד״ה אוסרי לגפן גבי כמצות רצונך שלע״ל וגבה מאד יעלה כל הבחי׳ דצ״ח כו׳, ועמ״ש סד״ה ראה ריח בני שלפי ערך כו׳ בעשיה כו׳ ובכדי כו׳. ובזח״ג נשא קמ״א ע״ב וייצר בשני יודין רזא דע״ק וז״א, היינו כי כדי שיהי׳ התחברות הנשמה העליונה בגוף הגשמי שמבחי׳ דומם זהו דוקא ע״י בחי׳ סוכ״ע ומפליא לעשות כו׳ גם שז״א לגבי ע״ק נק׳ כגופא לגבי נשמתא כו׳.

ויטע. ח״א כ״ו א׳ ק״ו ב׳ ק״ז א׳ רי״ו סע״א. ח״ב נ״ה א׳ ק״ב א׳ (וע״ש קס״ו ב׳ ר״י א׳). ח״ג קל״ח ב׳, עיין עוד בספ״ד בזהר תרומה דקע״ז א׳.

זהר ח״א דכ״ו א׳ ויטע ה״א או״א, וכן פי׳ בדף כ״ח א׳ ע״פ ויבן כו׳, ובאדרא דנשא דקל״ח ב׳ פי׳ דשם מלא דכאן היינו עתיק וז״א, וז״ל שם ותנינן אימתי אקרי שם מלא בזמנא דכתי׳ ה׳ אלקים דהאי הוא שם

מלא, דעתיק דכולא ודז״א, וכלא הוא שם מלא אקרי, ושאר לא אקרי שם מלא, כמה דאוקימנא ויטע ה״א שם מלא בנטיעות גנתא עכ״ל. ויש לפרש פי׳ שם מלא דהיינו שהשם שבז״א הוא מלא ונשלם מע״ק ע״ד שפי׳ בזהר ר״פ ויקרא ד״ב ע״ב ענין וכבוד ה׳ מלא כו׳ וכמ״ש מזה ע״פ ויקרא אל משה, וגם יש לפרש פי׳ שם מלא שנמשך מבחי׳ סכ״ע שהוא בחי׳ את השמים ואת הארץ אני מלא, ועמ״ש במ״א בענין שבעת ימי המלואים. עוי״ל בזה דהנה בפי׳ האדרא מהאריז״ל שם כ׳ עמ״ש בזמנא דכתי׳ ה׳ אלקים ר״ל כשהם יחד אז ה׳ לעתיקא ואלקים לז״א בערך העתיקא כנז׳ בענין נעילת יוהכ״פ עכ״ל. ועמ״ש בזה בביאור ע״פ שובה ישראל כו׳ וע״פ לעשות הישר כו׳ שבפ׳ ראה, וא״כ כמו למטה ביחוד זו״נ זהו שלימות והיינו שע״י שם אלקים דנוק׳ הוא התגלות שם הוי׳ דז״א וע״ד אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו כמ״ש בפ׳ וארא ע״פ וידבר אלקים כו׳ אני הוי׳ כו׳ ע״ש, ועיין בזהר ויקרא ד״ז ע״ב בגין דדכר בלא נוק׳ כו׳ ע״ש, וא״כ עד״ז בענין ז״א וע״ק דודאי עיקר השלימות הוא בע״ק אבל עכ״ז לא נק׳ שם מלא אלא בהיות שני השמות יחד דהיינו שע״ק מאיר בז״א שעי״ז נמשך גלוי זה גם בבי״ע כו׳ ועמ״ש בפ׳ ויצא ע״פ והאבן הזאת כו׳. והנה מש״כ בזהר דפי׳ ויטע ה״א היינו או״א זהו ע״ד שיחוד או״א נמשך מלמעלה מעלה מעתיק וא״ס כמ״ש בלק״ת פ׳ וירא.

גן דא שכינתא תתאה היינו מל׳ דאצי׳ שנעשי׳ עתיק לבריאה ועיין בזהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב גבי וגנתא גייחא ביה ועמ״ש בד״ה באתי לגני, ולכן בבריאת העולם נאמר רק שם אלקים שהוא העלם בחי׳ מגן לשם הוי׳ אבל גבי ג״ע נאמר גם שם הוי׳ בחי׳ גילוי ולא העלם ועמ״ש בפ׳ חיי שרה בד״ה יפה שעה אחת כו׳ ע״ש מענין גילוי זה שבג״ע וע״ד שבשבת נאמר ויכל אלקים וכמ״ש בד״ה באתי לגני הנ״ל, וז״ש הזהר בעדן דא אימא עילאה פי׳ שמאו״א נמשך במל׳ הנק׳ גן בגלוי ממש ועיין בזהר פ׳ בא דל״ו ע״ב גנתא לא מתפרשא מעדן כו׳, ועיין בזהר במ״ה פ׳ וירא דק״ז ע״ב ודק״ז ע״א אית ג״ע למעלה ואית ג״ע למטה, והענין דמבואר במ״א בפי׳ מי לי בשמים כו׳ ג״ע העליון נק׳ שמים וגעה״ת נק׳ ארץ, והנה מבואר במ״א בד״ה שובה ישראל פי׳ כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת דהיינו שביחוד דשמות ה״א יש ב׳ בחינות הא׳ בשמים ממעל הב׳ בארץ כו׳, וי״ל הפי׳ כי שילוב אלקים בהוי׳ ששם הוי׳ גובר על שם אלקי׳ זהו ענין היחוד שבשמים ממעל וזהו בחי׳ ג״ע העליון שנק׳ שמים ונאמר בג״ע ויטע ה״א ב׳ שמות ובג״ע זהו ע״ד כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל, ובג״ע התחתון יחוד הב׳ שמות ע״ד שילוב הוי׳ באלקים כו׳, ופי׳ ב׳ יחודים אלו זהו ענין עליות מלמטה למעלה שהתחתון עולה והיינו הזדככות ויש להפך שהעליון יורד כו׳ ועד״ז נאמר לע״ל ושמתי כדכד כדין וכדין וכמ״ש במ״א, וזהו ענין געה״ע עליות וגעה״ת המשכה כו׳. או י״ל פי׳ כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל היינו עתיקא וז״א כמו בנעילת יוהכ״פ כנ״ל ובארץ מתחת היינו זו״נ דאצי׳ שנק׳ ג״כ ה״א, ועד״ז נת׳ סד״ה וידעת היום

כי בשמים ממעל היינו סוכ"ע שיש שם ג"כ ב' שמות ה"א ובארץ מתחת היינו שמות ה"א בממכ"ע כו', לפ"ז בג"ע התחתון הגלוי מזו"ב דאצי' אבל בג"ע העליון שרש הגילוי נמשך מעתיק כו' והיינו כי אימא מקננא בבריאה ג"ע העליון והתגלות עתיק בבינה, וזהו בעדן מקדם מקדמונו של עולם כי עתיק הוא מל' דאדם קדמון כו', ועמ"ש בפי' כשמחך יצירך בג"ע מקדם שהיא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כו' וע' במק"מ פ' בא דף ל"ה ע"א בשם הרח"ו בפי' בחד צדיק כו' דזרע בגנתא כו' דפי' חד צדיק יסוד דא"ק דזרע בגנתא היינו מל' דא"ק ע"ש, מזה מובן דשרש הגילוי שבג"ע הוא מיסוד ומל' דא"ק כו' וזהו ענין גן בעדן מקדם כו' ועמ"ש בפ' ויגש בד"ה וילקט יוסף.

וישם שם את האדם דא עמודא דאמצעיתא איהי תהא נטע דיליה בת זוגיה, פי' כי גן הוא בחי' מל' והאדם היינו ת"ת שנק' עמודא דאמצעיתא שהוא ממשיך תוספות אור במל' וכנודע מענין יחוד תפארת ומל' ועמ"ש ברע"מ פ' תשא דף קפ"ז ע"ב גבי העשיר לא ירבה דא עמודא דאמצעיתא שנק' עשיר מכמה אורות שמתגלים בו כי ת"ת עולה עד הכתר וע"כ הוא הממשיך תוס' אור במל', והגם כי הגן מעצמו שרשו מבחי' ב' שמות הנ"ל עכ"ז להיות גילוי תוס' אור בו זהו ע"י ת"ת דאצי', ולפי הפי' דב' שמות ה' אלקים הם חו"ב א"ש כפשוטו דהגן שרשו מחו"ב והאדם שהוא ז"א הרי ז"א בעתיקא אחיד ותליא למעלה משרש או"א כו', וגם לפי' הא' א"ש דכמו שבאצי' ת"ת עולה עד הכתר כך עד"ז בכתר עצמו בחי' ת"ת שבו עולה למעלה כו' לכן ע"י האדם שהוא ת"ת נמשך תוס' אור בג"ע. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' ויחי דף רי"ז ע"א פי' וישם שם את האדם הוא הדר, וזהו כפי' הרח"ו במק"מ פ' בא הנ"ל בענין בחד צדיק כו'.

ב' ח'

ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם. פסחים פ"ד דנ"ד א' ונדרים פ"ד דל"ט ע"ב שבעה דברים קדמו לעולם כו' התורה ע' בד"ה השמים כסאי דפי' אלפים שנה היינו חו"ב אאלפך חכמה כו' קדמה לעולם שהוא ז"א וכתיב בה קדם מפעליו כי חו"ב נק' ימי קדם רק ז"א נק' ימי עולם, וענין תשובה קדמה לעולם בד"ה מי אל כמוך, ובד"ה האזינו השמים הראשון פי' בראשית נמי מאמר הוא, בראשית הוא חכמה, והתשובה היא מגיע למעלה מהחכמה כענין עד יעבור עמך הוי', וא"כ עד"ז ג"ע קדם לעולם כי נמשך מבחי' מקדם ע"ד בנסעם מקדם פירשו מקדמונו של עולם, כי ג"ע הוא עולם התענוג, עדן נהר גן ר"ת ענג ושרש הענג נמשך מבחי' עתיק יומין המאיר

ומתגלה בבינה, ועיין בענין השיבנו כו׳ חדש ימינו כקדם. וענין כסה״כ זהו בינה קדם לז״א הנקרא עולם, והוא כסא לכבוד עילאה חכמה וכתר כו׳ שעז״נ הראני נא את כבודך. אך ענין גיהנם שקדם לעולם, צ״ל מפני שנמשך מעולם התהו שקדם לעולם התיקון כו׳ כי זמ״ל דתהו נק׳ זמ״ל קדמאין, וזהו ג״כ ענין חכמת בני קדם כמ״ש בזהר פ׳ ויחי דרכ״ג ע״ב, גם קדם נק׳ מזרח ובשערי אורה שער יו״ד כתר נקרא מזרח העליון ואפ״ל הטעם כי השמש מקור זריחתו ממזרח, והנה שמש ומגן הוי׳ א״כ שם הוי׳ נקרא שמש, ובחי׳ מזרח שמשם זורח השמש זהו הכתר ונקרא לפני הוי׳ על הוי׳ כי הוי׳ יו״ד חכמה ה׳ בינה כו׳ ועמ״ש ע״פ כל האזרח בישראל כו׳.

ב) **זח״א** פ׳ ויחי דף ri״ו סע״א ע״פ ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי כו׳ מאי ארץ דא ארץ החיים ע׳ בת״א ס״פ משפטים ע״פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, אהדר ואמר נצר מטעי כו׳ ענפא מאינון ענפין דנטע קב״ה כד ברא עלמא דכתיב ויטע ה׳ אלקים גן בעדן מקדם, והאי ארץ חד מינייהו עכ״ל. ופי׳ בזהרי חמה ויטע ה׳ אלקים בינה, י״ל משום כי בינה היא הוי׳ בנקודת אלקים כמ״ש בביאור ע״פ כי כארץ תוציא צמחה, ופי׳ גן היינו ו״ק והמל׳ בעדן בכח וציור החכמה הנקרא עדן, מקדם ר״ל ראש וקודם לכל דבר נאצל האצילות עכ״ד. ועיין זהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב מענין ועמך כולם צדיקים, והמובן מדברי הזה״ח כי בריאת העולם היינו עולמות בי״ע ונטיעת עצי הגן זהו עולם האצילות. והרמ״ז פי׳ שהמל׳ הנקרא ארץ נק׳ נצר מטעי לפי שהיא נקודה עצמיות מיו״ד נקודות השרשית עדן סוד האצילות דתמן מקנן אבא דאיהו עדן וזה מקדם כמשמעו, י״ל כי אבא נקרא מזרח כמ״ש בענין ובא לו לקרן מזרחית צפונית בזהר במדבר דף ק״כ ע״א, וישם שם את האדם הוא הד״ר, והאי ארץ שהיא מל׳ נעשית בחינת בית קיבול לחסדי אדם הנוצר עכת״ד. ואפ״ל לפ״ז פי׳ וישם שם את האדם עדמ״ש כי האדם עץ השדה, והיינו כמ״ש בלק״ת בד״ה ביום השמע״צ דרוש הראשון פ״ג וז״ל כי הנה ארז״ל במד״ר פ׳ אמור פ״ל פרי עץ הדר זה הקב״ה כי האדם עץ השדה פי׳ האדם זה הקב״ה כמ״ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם נמשל לעץ השדה והוא ענין עץ החיים עכ״ל, וז״ש הרמ״ז דבחי׳ האדם הוא הדר והיינו כמ״ש הוד והדר לבשת כו׳, וענין אשר יצר להעיר מענין יוצר אור ובורא חושך וממ״ש בת״א ע״פ הבאים ישרש בפי׳ בוראך יעקב יוצרך ישראל כו׳ ועיין מ״ש מזה בלק״ת בסוף שה״ש בד״ה כי כאשר השמים החדשים ספ״ג.

ג) **זח״א** בראשית דכ״ו ע״א, ויטע ה׳ אלקים אבא ואימא, גן דא שכינתא תתאה, עדן דא אימא עילאה, את האדם דא עמודא דאמצעיתא איהי תהא נטע דיליה, בת זוגיה ולא תזוז מיניה לעולם ותהא עדונא דיליה עכ״ל. והיינו כמ״ש במא״א ג׳ כ״א גן עדן נקרא יסוד דנוק׳ שבו הדכורא מתעדן והיינו כמ״ש בזהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב ודא עביד נייחא ביה, ויסוד דנוק׳ דעשיה גן תחתון ויסוד דנוקבא דבריאה גן עליון, וג״ן גימ׳ שם ב״ן ע״ה (ג׳ ע״ד אבן א׳ ב״ן) וגם יסוד אימא גן לעדן אבא עכ״ל. וע׳ בזהר

פנחס דף ר"מ ע"פ באתי לגני אחותי כלה כו׳, תרומה ק"נ קע"ז, נשא קל"ח, אפריון.

ד) **זח"א** וירא ק"ו ע"ב א"ר יצחק כשם שברא קב"ה ג"ע בארץ (ע׳ מזה בד"ה ביום השמע"צ דרוש השלישי פ"א שנקרא תחלת מעשיך) דכתיב ויטע ה׳ אלקים גן בעדן ג"ע למעלה דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים (עמ"ש ע"פ זה דצרור החיים, ובפרדס פירש כשמתייחדת המל׳ עם ת"ת והיינו כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד כו׳ זהו ענין צרור החיים) וכתיב והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה עכ"ל. וכ"כ הרמב"ן שהדברים כפולים היינו ג"ע למטה וג"ע למעלה כו׳ הובא בהגמ"יי סוף ה׳ תשובה. ונלע"ד שכפל זה זהו ע"ד ירושלים של מטה וירושמ"ע דפי׳ בשל"ה פ׳ ויחי שיש לפרש ירושמ"ט ממש וירשמ"ע ועוד זאת שגם למעלה יש ירושמ"ט מל׳ וירושמ"ע בינה, ועד"ז נאמר ג׳ פעמים ארץ ג׳ פעמים היכל, ועמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי, וכמ"כ יש לומר גם כן שלבד ג"ע הארץ יש למעלה ג"כ ג"ע התחתון בחי׳ מ׳ וג"ע העליון בינה כו׳ ועד"ז פי׳ בזהר חיי קכ"ט א׳ ענין שדה המכפלה ה׳ דבשמא קדישא דאיהי מכפלה כו׳, וכ"מ בפרדס ערך גן.

ה) **זח"ג** נשא קל"ח ע"ב ותנינן אימתי אקרי שם מלא בזמנא דכתיב ה׳ אלקים דהאי הוא שם מלא דעתיק דכולא ודזעיר אנפין כו׳ כמד"א ויטע ה׳ אלקים שם מלא בנטיעת גנתא עכ"ל. והיינו כמ"ש במד"ר בראשית רפט"ו ויטע ה׳ אלקים דבי ר׳ ינאי אמרינן למה הוא מזכיר שם מלא בנטיעת גנתא שמתחלת ברייתה היא צריכה כוון כו׳ עכ"ל, וכ"כ בזהר תרומה דקנ"ב ע"א ע"פ ויטע ה׳ אלקים נטע ליה בשמא שלים כגוונא עילאה לעילא. והענין כנודע בפי׳ הוי׳ הוא האלקים ז"א הנק׳ הוי׳ בעלותו לבחי׳ עתיקא כאלקים יחשב כמ"ש בלק"ת בביאור שובה ישראל, וה"נ הוי׳ אלקים ע"ק ח"א שז"א הוא בבחי׳ אלקים ע"י גילוי ע"ק וזהו עיקר ענין ג"ע העליון כו׳.

ו) **תרומה** קע"ז א׳ ספד"צ רפ"ב כתיב ויטע ה׳ אלקים כו׳ ובהפי׳ שם שם מלא דע"ק מגלה אורו ע"י הז"א בסוד ישראל אשר בך אתפאר אך שיומשך מע"ק בז"א הוא ע"י הבינה כו׳ ע"ש. למדנו מזה דענין ג"ע ענינו התגלות ע"ק, אך שהוא ע"י בינה וז"א וג"ע התחתון ע"י המ׳ שהוא ג"כ ה׳ כו׳ ע"ש. ועמ"ש בלק"ת בד"ה האזינו השמים פ"ב שהוא הג"ה יעו"ש, וע׳ במא"א שין סעיף ס"ה בענין שעשוע ג"ע ובאות נון סעיף א׳ בענין נ׳ שערים דבינה אפ"ל שהם שערי ג"ע, ועמ"ש בד"ה ואלה שמות בנ"י בענין לחזות בנועם ה׳ ועמ"ש מזה בד"ה ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת, דיש לפרש נועם הנמשך מע"ק ובינה לז"א הנקרא הוי׳ כו׳ וזהו דרכיה דרכי נועם וע׳ זהר מקץ קצ"ז ע"ב מאן נועם כו׳.

ז) **בבה"ז** פ׳ אחרי דע"ז בענין אתא חסד ופריש גזעין פי׳ אדמ"ו נ"ע דענין ג"ע דבריאה היינו שמאיר בו ג"ר שבמ׳ דאצילות בחי׳ כח"ב היינו בינה היא גן והחכמה נק׳ עדן והכתר הוא מקור העדן ע"ד

והחכמה מאין תמצא משא"כ שאר עולמות בי"ע מקבלים מז"ת שבמ' ולא מג"ר שבמ' אשר ז"ת נק' חיצוניות לגבי ג"ר שהן פנימית והראיה מענין וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' דהיינו גילוי ג"ר לא נודעתי להאבות רק מבחי' ז"ת אברהם חסד כו' וגילוי ג"ר ע"י התורה דוקא, והרי אין ערוך לבחי' זו שנתגלה ע"י מ"ת כו' ולע"ל ביום ההוא יהיה ב"פ י"ה היינו שיתגלו ג"ר דאצילות ממש ואפ"ל זהו ג"ע דלע"ל היינו העוה"ב כו'. והנה הדברים הנ"ל דג"ע זהו ג"ר כן מבואר בע"ח בהיכל השביעי שער מ"ג היינו שער ציור העולמות בי"ע. וע' בת"א פ' חיי בד"ה להבין כו' יפה שעה אחת בתשובה כו' מ"ש דהנה ענין זיו השכינה בעוה"ב אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות כו' השגת מהות ועצמות החיות כו' עכ"ל והיינו לפי שנמשך מג"ר שבמ' ועיין בענין זיו במא"א זיין סעיף י"ח כ' זיו נקרא היסוד ונת' במ"א. והנה בע"ח שם פירש ונהר הוא דעת היוצא מעדן חכמה להשקות את הגן בינה. ואפ"ל עוד כי ג"ר לגבי ז"ת כמו אצילות לגבי בי"ע, וכן בבחי' פ' בהעלותך ע"פ ואצלתי מן הרוח משמע דענין ג"ע היינו מה שנאצל ונמשך מאצילות העליון להיות מאיר בעולם הבריאה בחי' אצילות ממש משא"כ עולם הבריאה מצד עצמו הרי אין ערוך בריאה לאצילות, והג"ע גילוי אצילות ולכן נקראו עצי הוי'. ובזה א"ש דברי הת"א פ' חיי הנ"ל השגת מהות כו' היינו גילוי אצילות משא"כ בריאה הרי האור מוסתר בו כהעלם הבורא מהנברא דכתיב כי לא יראני האדם וחי ופי' במד"ר שגם חיות הקודש אין רואין הכבוד כו'. ובכ"ז מובן ג"כ מ"ש אדמ"ו נ"ע דג"ע התחתון נקרא תחלת מעשיך היינו תחלת עולם העשיה כמש"ל סעיף ד', היינו כי עולם העשיה נמשך מז"ת שבמל' דעשי' וג"ע הוא ג"ר שבמ' דעשי' וע"כ הוא תחלת העשיה, ולכן ג"ב אינו תופס ממקום כי הוא ממוצע בין רוחניות ובין גשמיות, ודוגמתו מקום ארון אינו מן המדה לפי שהיה בהיכל קדה"ק שהוא ג"ר.

ועיין בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה כו' לעשות בארץ ארץ הוא ג"ע וצ"ל לעשות בארץ, לעשות לתקן. וי"ל מאחר ג"ע בעצמו הוא גבוה מאד כמ"ש בענין ויטע ה' אלקים גן כו' שם מלא כמש"ל סעיף ה' בשם הזח"ג נשא קל"ח ע"ב, א"כ מהו עוד לעשות לתקן. וצ"ל ע"ד שהתומ"צ הם ג"כ להוסיף אורות באצילות.

ויצמח כו' קשה איך שייך עה"ד טו"ר בגלוי באצי' ואפ"ל ע"ד מ"ש באו"ת פ' בראשית בד"ה והנה טוב דשרש הרע הוא טוב וכענין מלרע ועמ"ש מזה סד"ה האזינו השמים השלישי פ"ז והיינו כמ"ש זח"א רכ"א עה"ד הוא מל' והיא בחי' מטה הנק' מלרע. גם י"ל ע"ד מ"ש זח"ב ס"ט ב'

ע"פ מתוך הסנה דכולא אתדבק דא בדא כו' מי יתן טהור מטמא קליפא ומוחא כו' ע"כ עד"ז הי' צ"ל עה"ד בתוך הגן אלא שלא הי' הקליפה מתנגד כ"א כמו שומר לפרי, ועי' עה"ק ח"ד ס"פ י"ג ופרק י"ב. ועוי"ל כמו שהקשה המין על המילה אם צריכים לימול למה ברא הערלה והתירוץ אשר ברא אלקים לעשות לתקן עד"ז ברא עה"ד בתוך הגן כדי לעשות ולתקן כו' אלא שתיקן זה ע"י לא תאכל ממנו דוגמת קיום מל"ת כו'.

ב) **נאכל,** האשה נק' לחם כמ"ש ויאכל לחם וזהו ומפרי העץ דפי' בפר"א פכ"א דקאי על האשה, לא נאכל.

ג) **ע'** זהר תצוה ק"צ ע"א בענין עה"ד טו"ר שזהו כלות המל' הנק' אחרית בית הימים וזהו לעבדה בחי' עה"ח ולשמרה ע"י ע"י שלא יאכל מעה"ד וזהו שרש הל"ת תיקון הנוק' שלא יהי' לרע יניקה מהמל'.

ד) **ואדה"ר** אבא א"כ חוה בינה ולמעלה מעה"ד שהוא מל'.

ז)* **וגבי** עה"ד נאמר גם כן לקמן ג' ומפרי העץ אשר בתוך הגן ותרגום אונקלוס ויונתן במציעות גינתא, ועה"ד מל' ומל' הם וחח"ב קו ימין בג"ה קו שמאל העליונה כתר מקור עה"ח עד הקצה התחתונה מל' עה"ד.

ח) **ויצמח** זח"א עמוד קמ"ז זח"א ל"ה א' ועה"ח בתוך כו'. ח"ג מ"ב ב' צ"ו א' ענין בתוך הגן במציעות, אמור ק"ז. ויחי רכ"א עה"ח ועה"ד כל עץ נחמד למראה. ת"ז לח"ג.

ט) **וע'** פנ"י.

י) **בד"ה** להבין ענין חטא אדה"ר* תקנ"ח לאזני פי' כי נחמד למראה וטוב למאכל הרגשת המתיקות וזהו נמשך מחסדים המגולים משא"כ עה"ח חסדים המכוסים ועה"ד זהו ענין הרגשה להרגיש האהבה והתענוג באלקות והוא בחי' יש והיפך מזה העבודה שמוע מזבח טוב וה"ע מצה הנק' אסוותא, וע' שם מ"ב הפך המל' גילוי המדה. ולהעיר מענין וכל דבש לא תקריבו כי הדבש ג"כ מתיקות הרגשה.

יא) **באו"ת** פי' וירא ע"פ והשענו תחת העץ פי' כי עץ זהו גוף בחי' אדם כמ"ש כי האדם עץ השדה כמ"ש בפר"א פכ"א והגם כי אדם הוא שם מ"ה אינו עדיין פנימיות ממש אך הפנימי' של העץ והאדם זהו שם הוי' ב"ה וזהו מרומז במלת החיים ושניהם יחד נק' עץ החיים ועה"ח בתוך הגן היינו גן סדרים דאורייתא שבהם מלובש עץ החיים ע' בזהר בהעלותך קנ"ב א'. ומפרי העץ א' ל"ה ב' קנ"ב א' ענין לבושא דאורייתא וגופא ונשמתא ונל"נ כו', והנה יש לבאר דבריו עפמ"ש בסידור שער היו"ט

ז) : בבי' כת"י לא צויין סעיף ה' ו'.

בד"ה להבין ענין חטא אדה"ר : נדפס במאמרי אדמו"ר הזקן — אתהלך לאזני ע' נה.

בהדרוש תלתא זמינין מקדש בענין שיש חיצוניות ז"א ופנימית ז"א, גם כי פנימית ז"א היינו אור ע"ק המלובש בו ונק' אני הוי' לא שניתי, ועמ"ש ע"פ אדם כי יקריב כו' להוי'.

יב) **ועה"ח** בתוך הגן מורכבים זב"ז (ר"ל כי הגן הוא מל' עה"ד טו"ר ועה"ח נמשך בתוכו ע"ד ויטע אשל בבאר שבע) ועה"ד ה"ס הגן כנ"י והיה אז הטו"ר מחוברים בו כו' (ר"ל ע"ד תערובות מ"ת במים עליונים מקודם שהבדיל כו' והיו אז המ"ת ג"כ רוחניים קצת וע' לקמן ססע"י י"ג כו').

יג) **ואילן** דאכלין פירוהי ידעין בין טב לביש וכן תרגום אונקלוס חכמין בין טב לביש ות"י כל מאן דאכיל מיניה מפרש בין טב לביש אם כן עה"ד אינו תערובות טו"ר כי אם אדרבה להפריש בין טוב ובין רע, והיינו כדפי' בזהר ויחי רכ"א שהוא מל' והרי מל' היא מע"ס דאצי' רק שם נצרך להפריש הרע כי משם יש לו יניקה והוא צורך העולם, אבל היניקה צ"ל רק מעט מבחי' שערות וצפרניים כדי צרכו ולא יותר וכמ"ש בת"א פ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות בענין מטבע ארוך חותם בברוך שבחי' עלמא דאתגליא צריך חותם שלא יינקו מעור הקדושה רק מבחי' מותרות כו' וזהו ולשמרה זו מל"ת, אבל אחר שישמור שלא ינקו מעה"ד טו"ר רק ממותרות אז גם עה"ד מתיחד עם עה"ח, וי"ל שאדרבה עי"ז נעשה יתרון האור בעה"ח ע"ד היש בה עץ אם אין כו'. אך הפנ"י פי' עה"ד טו"ר תערובות טו"ר נ' דזהו עה"ד שבגן דיצי' מט"ט משא"כ מל' דאצי' רק מפריש כו'.

יד) **מכל** עץ הגן אכול, זהו ע"ד ההפרש בין אכילה דשבת ובין אכילה דחול בת"א בשלח בד"ה אכלוהו היום, בד"ה בשעה שהקדימו עה"ח תשב"כ ועה"ד תושבע"פ וע' באג"ה בד"ה והמשכילים יזהירו, ועמ"ש ע"פ בשברי לכם מטה לחם.

ב' ט'

ויצמח. א) בעה"ק ח"ד פי"ב כ' וז"ל ואח"כ נעתק לבאר זה בתחתונים כו' אמר ויצמח, למעלה נטיעה ובדוגמא למטה צמיחה כו' היינו כמש"ל ע"פ ויטע ס"ד ג"ע בארץ כו' ג"ע למעלה כו' ושרשם מל' ובינה, ועל ג"ע העליון אמר ויטע ועל ג"ע התחתון אמר ויצמח. לפ"ז ג"כ ב"פ האדם היינו חכ"ע הנק' אדם הראשון וז"א הנק' אדם שעל הכסא וכמ"ש בזהר בלק דקצ"א ע"ב ע"פ מה שמו ומה שם בנו ובת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות

הן הן המרכבה. א"נ עדמ"ש בכהאריז"ל בפי' והבאת שלום בין אדם לחברו היינו א"א וז"א, עד"ז גבי ויטע כו' מ"ש את האדם היינו א"א הנקרא אדם דיצירה ואח"כ גבי ויצמח את האדם ויניחהו בג"ע היינו ז"א כו'.

ב) **מן** האדמה. פי' בעה"ק שם סוד היובל אדמה שנת החמשים שנה כו'.

ג) **במד"ר** פט"ו ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע, בקרני חגבים היו ועקרן הקב"ה ושתלן בתוך ג"ע. ובבחיי פ' בהעלותך ע"פ ואצלתי מן הרוח כו' האצילות קודם לבריאה כו' אפריון הנעשה מעצי הלבנון כלומר דבר נאצל מדבר כו' כמדליק נרות מנר כו' ואין המאציל חסר כלום כו' וחכמי האמת יכנוהו בשם עקירה (ע' בדרוש האבות שנתנו לדוד ע' שנה שנעקרו שנים אלו מהן) ועקרן כו' ושתלן כו' ויטע כו' ולא הזכיר הנטיעה מהיכן היתה ובא שלמה המלך ע"ה ופירש מעצי הלבנון כו' ישבעו חיהם כו' ע"ש. ואפ"ל כי עצי הלבנון הם ו"ק דאבא ומשם נטען בבינה ואח"כ ויצמח היינו בזו"נ הנק' גן עדן התחתון וכמו הנשמות הנולדו מיחוד או"א צריכים עיבור ולידה בזו"נ שיוכלו למשוך בבי"ע כו' כי בהיותם מאו"א הם עדיין רוחניים ולא יוכלו להתלבש בגוף וע"ד ג' בחי' אור מים רקיע כו' וע' זח"ב תרומה קס"ו ע"ב בענין וכגנה זרועיה תצמיח ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש יעקב וע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו'.

ד) **זח"א** דכ"ה ע"ב ויצמח ה' מן האדמה כל עץ נחמד כו' היינו כאשר יתגלו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה, אזי יהיה גילוי עץ נחמד למראה היינו כי האדם עץ השדה בחי' משיח.

דכ"ו ע"א ויצמח ה' אלקים או"א, כל עץ נחמד דא צדיק היינו כי היסוד מושך מאו"א, וטוב למאכל דא עמודא דאמצעיתא דביה הוא זמין מזון לכולא, דכולא ביה, ולא אתפרנס צדיק אלא מיניה עכ"ל. ובת"ז תיקון י"ט דל"ת ע"ג נחמד למראה כו' וצדיק איהו עץ פרי עושה פרי, ובהאי אתר איהו רחימו דילה בחבורא ויחודא דילה בבעלה הה"ד כי חולת אהבה אני עכ"ל. ויש להעיר לענין נחמד למראה מבחי' יוסף יפה תואר ויפה מראה והוא בחי' צדיק, ונקרא הדרת פנים יאר ה' פניו, גם מענין יונתי שהוא בחי' הסתכלות כמ"ש בד"ה אני ישנה גבי יונתי תמתי וזהו נחמד למראה.

ה) **ועץ** החיים בתוך הגן פרש"י באמצע וכן ת"א ות"י במציעות גנתא, והיינו כי עץ החיים הוא תפארת והוא בקו האמצעי בריח התיכון כו' וא"כ ענין צדיק ועץ החיים זהו ע"ד אלה תולדות יעקב יוסף כמ"ש מזה באריכות בד"ה בן פורת יוסף.

ו) **בת"י** ואילן חיי במציעות גנתא רומיה מהלך חמש מאה שנין, וכן מבואר בזח"א בראשית דל"ה ע"א עה"ח הא תנינן דמהלך חמש מאה שנין הוה כו', ועיין מזה בזהר פ' אחרי דנ"ח ע"א ההוא אילנא רבא כו' ובת"ז תיקון כ"ב דס"ב ע"ב עה"ח מהלך ת"ק שנה. ובמא"א ע' י"ז

ת"ק שנה ה"ח שבו כו'. לכאורה נראה לבאר זה ממ"ש אאזמו"ר נ"ע בד"ה ענין חבלי משיח* שכ' הר"פ משמו וז"ל ובזה יובן ענין מלאך שהוא מהלך ת"ק שנה ולא ת"ר שנה כי הם כלולים רק מחמשה בחי' חג"ת ונ"ה* (שהם המדות עצמיים שקודם ההשפעה עדיין כמבואר בדרוש ל"ג בעומר גבי הוד שבהוד) אכן בחי' ששה היינו בחי' יסוד לא נשתלשל בו והטעם כי הם בחי' וצבא השמים לך משתחוים שהם תמיד בבחי' ביטול למעלה לבחי' ואתה מחיה את כולם ולכן א"א להיות בו בחי' יסוד אשר זו היא בחי' שנשפע כולו למקבל וניתן לו הכל והיה יכול ח"ו להשתלשל ולהתוות יש גמור, וכוונת הבריאה הוא ולכבודי בראתיו שיהי' הבע"ג והנברא בבחי' ביטול היש לאין והאופנים וחיות הקודש ברעש כו' ולכן לא נשתלשל בשלשה* עולמות בי"ע בחי' יסוד אשר הוא לבר מגופא היינו עצם ההשפעה שניתן רק למקבל ונשפע לו וא"כ היה יכול להיות ליש ודבר בפ"ע ולא בבחי' השתחוואה וביטול רק באצילות שם יש בחי' יסוד לפי ששם גם בחי' מל' המקבלת מיסוד הוא איהו וחיוהי וגרמוהי חד הכל בחי' א"ס קרי תדיר ולא שכיך ומיוחדת באור א"ס בתכלית היחוד (לכן שם היחודים עליונים כי אין שם דבר נפרד כו' ע' בדרוש ברכת הזימון בענין שתי אחיות ובבה"ז פ' תרומה) אבל בעולמות בי"ע אשר הם בעלי גבול ונפרד לא היה יכול להשתלשל למטה ולהיות נשפע בהם גם בחי' הששית שהוא יסוד אשר הוא לבר מגופא שהוא ההשפעה רק למקבל לבדו ואם היה נשפע זה בבחי' בעל גבול היה יכול לישאר כך יש ודבר בפ"ע לכן לא נשתלשל רק ת"ק שנה שיהי' ה' בחי' ה"ח שבחג"ת נו"ה* (ועמ"ש ע"פ רגל ישר"ה כמנין תקט"ו היינו שנמשך מבחי' י"ה בבחי' ה' מדות ועד"ז התפלל משה תקט"ו תפלות, וזהו חמש עשרה אמה בחי' י"ה קלעים לכתף, כתף גימ' ת"ק) ולזה וצבא השמים לך משתחוים תמיד בבחי' ביטול רצוא ושוב כי החמשה בחי' הם עדיין בכלל גופו כו' עכ"ל. ועמ"ש בענין ורבוא רבבן קדמוהי יקומון בבחי' ביטול ואינם בחי' משפיעים למטה מגודל הביטול ועמ"ש בבה"ז פ' בשלח בענין משריין ורתיכין כו', ועד"ז י"ל בענין עה"ח מהלך ת"ק שנה ולא ת"ר שנה כי בחי' עה"ח מקבל ממקור החיים שהם בחי' י"ה והוא בחי' הביטול ע"ד שפי' באגה"ק סי' ד' בפי' לאהבה את ה' כו' למען חייך כלומר למען כי ה' לבדו הוא כל חייך שלכן אהבה זו היא מעומקא דליבא כמו במילי דעלמא לפעמים יש ענין גדול מאד מאד שכל חיות האדם תלוי ונוגע עד פנימית הלב כו' ועד"ז הר"ע עץ החיים וע"כ הוא ת"ק שנה וכן התורה עץ החיים היא ניתנה בחמשה קולות. ועד"ז י"ל ענין כבד פה וכבד לשון דמשה לפי שהיה ונחנו מה ביטול ע"כ לא יכול להיות בבחי'

בד"ה ענין חבלי משיח: נדפס במאמרי אדמו"ר הזקן — הנחת הר"פ ז"ל ע' קכב — בשינויים.

חג"ת ונה"י: שם אין תי' אלו ונדפס: היינו החו"ג.

בשלשה: שם: בע"ג.

שבחג"ת נו"ה: שם: בתו"ג.

השפעה שהוא יסוד וכמ״ש בת״א בד״ה יביאו לבוש מל׳ כו׳ ע״ש. אך קשה הרי עץ החיים הוא באצילות ושם יש בחי׳ יסוד, ואפ״ל ע״ד אלה תולדות יעקב יוסף הרי זה שיהי׳ תולדות מבחי׳ בריח התיכון זהו ע״י יוסף, וזהו מ״ש כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל כי ההשפעה נק׳ אכילה וגם היחוד נקרא כן כענין קראן לו ויאכל לחם. ועוי״ל כי הנה ביוהכ״פ אסור תשמיש המטה שע״י יסוד לפי שאז גם למעלה הוא בחי׳ עליונה יותר מיחוד גופני דזו״נ אלא ע״ד יחוד רוחני דחו״ב כו׳, ועד״ז הוא בחי׳ עה״ח כו׳ אשר רומיה ת״ק שנין לפי שאין ההשפעה ע״י יסוד בבחי׳ יחוד גופני כ״א בבחי׳ רוחניות כו׳ וכן לעוה״ב ארז״ל אין בו אכילה ושתיה ולא תשמיש כו׳. ובמא״א א׳ פ״ח אלנא דחיי נקרא הדעת שמהלכו ת״ק שנה סוד ה״ח היוצאים ממנו כל א׳ כלול מאה עכ״ל. ובזהר חיי קכ״ג ע״א מאה הוא בכתר, א״כ ה״ח אלו י״ל ה״ח דכתר כו׳. ומ״ש הדעת צ״ע דהרי עה״ד טו״ר נק׳ דעת, וי״ל ע״ד כי אל דיעות ב׳ בחי׳ דעת היינו דעת עליון סוכ״ע וד״ת ממכ״ע, וא״כ עה״ח שהוא הדעת היינו דעת עליון כו׳.

ז) **עה״ח** גימ׳ זכור. ובמא״א זיין י״ב זכור גימ׳ ע״ב קס״א פנים דאו״א ומשם באה הזכירה. והענין כי הנה בפ׳ קדש נאמר ולזכרון בין עיניך לפי שפ׳ קדש הוא בחכמה שבה שורה או״ס וע״כ משם נמשך הזכרון כי השכחה באה מבחי׳ גבול משא״כ בחי׳ א״ס בלתי גבול אין שכחה כו׳ ולכן הלובש שני לבושים כאחד שעי״ז מסתלק המקיף הוא קשה לשכחה כי המקיף הוא למעלה מהגבול של הכלי, נמצא הזכרון שרשו מבחי׳ חכמה בלי גבול הכלי, וכן עה״ח הוא בחי׳ בלי גבול וחי לעולם לפי שמאיר בו בחי׳ אני הוי׳ לא שניתי, ע״כ הוא גימ׳ זכור ולכן כל זכירה בעלמא דדכורא עה״ח ושכחה בעלמא דנוק׳ עה״ד, וע״ש בי״ב. והנה זכור הוא ג״כ גימ׳ רגל, וזהו כי בכל רגל משלשה רגלים מאיר בחי׳ בינה שממנה נמשך עה״ח וזהו בנהר יעברו ברגל דהיינו בבחי׳ ונהר יוצא מעדן יעברו בכל רגל כו׳, ובכל רגל מאירים או״א בז״א שהם הנק׳ חיים, וזהו ג״כ ענין עד שתכלה רגל מן השוק שלא יומשך מבחי׳ רגל בעלמא דפרודא. ובמא״א ריש סעיף ט׳ עקב דעתיקא פרסא ורגל כו׳ וזהו ועמדו רגליו ביום ההוא כו׳.

ח) **בלק״ת** פ׳ בלק בד״ה מי מנה פ״ב שכמו שיש דעת בקדושה לדעת את ה׳ ולאהבה כך יש דעת מצד הקליפה כו׳ והנה זו מדת בינונים כו׳ אך האהבה שבפנימית הלב שלמעלה מהטעם ודעת כו׳ ע״ש ובהביאור פ״ב ועה״ד טו״ר שבבחי׳ הבחירה הנמשך מהדעת שייך טו״ר כו׳ לכן צ״ל הבירור ע״י בחי׳ הנעלה מהדעת כו׳ והוא בחי׳ כתר כו׳ ע״ש. א״כ י״ל עה״ד זהו הבחירה הנמשך מהדעת ועה״ח הוא בחי׳ שלמעלה מהדעת וע״ד נקודה בהיכלי׳ בד״ה ראה בחי׳ חכמה שהוא בחי׳ ביטול אליו ית׳ שלמעלה מדעת השכלה המושג וזהו ענין עה״ח כי והחכמה תחיה בעליה ע״ש. ובזה יש לתרץ מה שהקשו איך ע״י עה״ד ונפקחו עיניכם כו׳ ותפקחנה כו׳ א״כ מקודם היה בחי׳ בהמה וא״כ מאי גריעותא דעה״ד. אלא הענין כי יש בהמה רבה שלמעלה מבחי׳ אדם כמ״ש בלק״ת פ׳ עקב בד״ה ויאכילך

את המן שהוא אה״ר שלמעלה מן הדעת המושג, וע׳ מזה בסש״ב ס״פ מ״ה, א״כ מקודם עה״ד היה בבחי׳ בהמה רבה שלמעלה מהדעת המושג כו׳.

ט) **עיין** בדרוש ברכת הזימון בענין יין המשומר בענביו משי״ב, דעה״ד למ״ד גפן היה והוא בחי׳ יין שאף שנאמר ויין ישמח לבב אנוש נק׳ עה״ד מצד הרגשת השמחה והתענוג ומזה יש שורש להסתעפות הרע כמ״ש בזהר שמיני דט״ל ע״א יין שירותא חדוה וסופיה עציבו ולכן אנשי בית אב אסורים לשתות יין במשנה פ״ב דתענית וה״ע חסדים המגולים מיסוד אימא שכן היין הוא גורם גילוי ההעלם, ונקרא עה״ד כי דעת לשון הרגשה, אבל יש יין המשומר בענביו שהשמחה כלולה בהשכל ונקרא חסדים המכוסים והוא למעלה מעה״ד כו׳ ודרך כלל זהו בחי׳ עונג שהוא למעלה מבחי׳ השמחה שהשמחה הוא גילוי העונג והעונג זהו עדיין בבחי׳ העלם ואינו מורגש כ״כ ונק׳ עה״ח, ועמ״ש ע״פ ושאבתם מים בששון, וע׳ בפרדס ערך יין פי׳ יין המשומר הוא בבינה וי״א בחכמה גם משומר יש לפרש לשון דשוקט על שמריו. ומזה יש להעיר לענין ד׳ כוסות כי לפי שליל פסח נקרא ליל שמורים ע״כ היין הוא ג״כ יין המשומר ואין יניקה להרע כמו מעה״ד טו״ר, כ״א אדרבה הוא יין המשמח אלקים. בענביו, במ״א פי׳ ע״פ בכורי ענבים ר״ת עקודים נקודים ברודים כו׳ ובהתוס׳ ביאור דברכת הזימון פי׳ כי שי״ב הם ו״ק דאבא וע״י שו״ק דאבא מתלבשים בו״ק דאימא ע״י נעשה היין דבינה משומר בענביו כי החכמה תחיה ודוחה יניקת החיצונים כמבואר בלק״ת פ׳ תזריע בדרוש אם בהרת קדמה כו׳ וע׳ בלק״ת ר״פ ראה בענין והחכמה תחיה בעליה. ואפ״ל לפ״ז היות כי יש ב׳ בחי׳ בינה הא׳ המרומז ביוד של מילוי יו״ד ונקרא אימא עילאה שמיוחד עם עצם היו״ד דאבא, והב׳ בחי׳ ה׳ שכולל ישסו״ת, לכן בינה עילאה שהוא בחי׳ אצילות שבאצילות נקרא יין המשומר בענביו משי״ב, משא״כ בתבונה שהוא בחי׳ ה׳ נאמר ונהר יוצא כו׳ ומשם יפרד שיש יניקה אח״כ כו׳.

גם בדרוש ע״פ אלה תולדות נח ביאר באריכות אשר חסדים המכוסים ביסוד אימא נק׳ עה״ח לפי ששם מאיר יסוד אבא וחסדים המגולים נק׳ עה״ד, וע׳ ביאור אלה מסעי ע״פ לא יחפוץ כסיל בתבונה כ״א בהתגלות לבו דמשם יובן ענין חסדים המכוסים והמגולים.

י) **ע׳** בהרמב״ם במ״נ ח״א פ״ב מ״ש בענין יודעי טוב ורע זהו רק בהנאת עוה״ז ובעניניו, אבל מתחלה היה חכמתו גדולה יותר בהבנת האמת והשקר כו׳ ע״ש. ונראה עד״מ חכם גדול ועצום כמו תוכן גדול דנהירין לי׳ שבילי דשמיא כשמואל ירחינאה, כשמכריחים אותו ללמוד לצייר איזה ציור זהו השפלה גדולה יותר מבין בושם לבורסי, וכך חכמת עה״ד טו״ר נמשך רק מבחי׳ שערות דנוק׳ שהם מותרי מוחין דחב״ד דנוק׳ כמו בהחתך השערה אין נוגע לעצם המוחין ולכן מ״ש יודעי טו״ר דעה״ד זהו השפלה גדולה לגבי חכמתו תחלה מחב״ד שבזו״נ דאצילות, ועד״ז גם חכ״ע דאצילות מקבלת רק משערות הנמשכים ממו״ס כי אף שח״ע דאצילות היא עץ החיים

אבל לגבי חכמה דעת״י חכים ולא בחכמה ידיעא. היא השפלה גדולה לא בדרך השתלשלות כי אנת הוא חד ולא בחושבן וח״ע נק׳ עשיה לגבי אוא״ס עושה פלא לכן נמשכת רק ע״י שערות בחי׳ מותרי מוחין כו׳, וזה היה העבודה לאדם בג״ע לעבדה ולשמרה להמשיך ממו״ס כו׳ ולכן הוא ית׳ המגביהי לשבת דקמיה שוה חכ״ע דאצילות עם עשיה גשמיות כו׳ ועמ״ש על מאמר הזהר באד״ר קכ״ח ב׳ בענין קרומא דמחפיא על מו״ס כו׳.

יא) **בלק״ת** בשה״ש בד״ה באתי לגני גבי אכלתי יערי פי׳ ויצמח כו׳ כל עץ כו׳ הם המלאכים שהם שלוחי השפע, וע׳ פרדס ערך עץ פי׳ עץ שתול במט״ט, ומהרמ״א פי׳ שעצי הגן הם הנמשכים מקיום המצות ונק׳ עצי הוי׳ כו׳ ועץ החיים הוא התורה ועה״ד טו״ר היא החקירה ע״פ שכל אנושי שעז״נ ולא תתורו כו׳.

במ״ר בראשית ר״פ ט״ו ישבעו עצי, עיין זהר ח״ג דף רי״ז ב׳ עצי ה׳ אלין עה״ח ועה״ד שהם זו״נ ועצי י״ל לשון עצה ועה״ח ועה״ד היינו ח״ע וח״ת (ועיין עוד בפי׳ הרמ״ז ס״פ חיי שרה טוב טעם למה שנק׳ עצי ה׳ והוא על מ״ה דקכ״ה א׳) ופי׳ ישבעו חיהם היינו כמ״ש בזהר פ׳ אחרי דף נ״ח א׳ דעה״ח שהוא ז״א דאצילות נטוע שרשיו על יובל שהיא בינה שהיא מקור החיים דז״א, כי על הבינה נאמר כי עמך מקור חיים, עיין בזהר פ׳ אמור דף ק״א תחלת ע״א ועיין מזה בזהר פ׳ צו דף ל״ד סע״א, וכנודע שהבינה נעשי׳ כתר לז״א שהיא מקור החיים שהם מוחין דז״א, וענין ישבעו מימיהם זה ענין החסדים שבהם בחי׳ כמיא דאשקי לאילנא והיינו ענין ה״ח המגדילים כו׳ והם נמשכים מהנהר היוצא מעדן שהיא בחי׳ יובל הנ״ל וגם מבחי׳ עדן ע׳ בזהר פ׳ חיי שרה דף קכ״ה א׳ במ״ה ובפי׳ הרמ״ז שם, ובפ׳ אחרי שם ההוא נהר אפיק לנחלין עמיקין במשח רבות לאשקאה גנתא וכו׳ ועיין בזהר חקת דף קפ״א א׳ ע״פ המשלח מעינים בנחלים וכו׳ ואפשר דלפי שבארץ נאמר ארץ לא שבעה מים משא״כ בעצי הגן נאמר ישבעו מימיהם והיינו שלא יהי׳ ונהר יחרב ויבש כו׳ והיינו כי ארץ ששם יש טו״ר ע״כ לא שבעה וכו׳ שתמיד צ״ל מ״ה מברר ב״ן אבל עצי הגן שהם לאחר הבירור נאמר ישבעו כו׳ וע״ד דפי׳ בזהר ס״פ מקץ דף ר״ד ע״ב בענין שני השבע. וגם ישבעון לשון שבעה כמש״ש בענין שבעה ושבעה מוצקות כו׳ ומקור המשכה זו מהבינה שנק׳ שביעאה בזהר פ׳ יתרו דף פ״ח א׳ ונק׳ ג״כ באר שבע.

ישבעו מטעתן פי׳ במ״כ הנטיעות שנוטעין מהם והיינו בחי׳ נה״י שהם ענפים מחג״ת א״נ ע״י כי עצי ה׳ היינו זו״נ דאצי׳ והנטיעות שנוטעין מהם הם זו״נ דבי״ע, והנה ידוע ענין היש בה עץ אם אין עה״ח

הינו ז"א ואין זהו כתר כמ"ש בזח"ג פ' שלח קנ"ח ב', וזהו ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם קדם הינו כתר עדן הינו חכמה ישבעו בינה שביעאה וא"כ ישבעו מימיהם וחיהם הינו שיומשך בהעץ מבחי' אין כדרך שנתבאר בזהר שם וזהו ענין ועץ השדה יתן פריו שהם נשמות עליונים מאד ע' זח"א דף ל"ז סע"ב, ומזה יובן ג"כ ענין ד' מינים שבלולב שהם עצי ה' כמ"ש במדרש אמור פ"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה כפות תמרים זה הקב"ה, והנה בד' מינים אלו מאיר בחי' אין דוקא שלכן יש בהם הביטול וזהו ענין ישבעו מימיהם ולכן ד' מינים אלו באים לרצות על המים כו', ועיין בזהר ויחי דף רי"ו סע"א ע"פ נצר מטעי וכו'. וגם י"ל כי ג"ע זה הינו באצי' ומטעתו הינו ג"ע שבבי"ע וכנודע שיש כמה בחי' ג"ע לאין קץ כו' כמ"ש וכל החיים יודוך סלה כו' וכמ"ש במ"א. א"נ אפ"ל כי עצי ה' הם זו"נ ומטעתן הם הנשמות שהמה מולידים בזיווגם יחד כו' והינו מ"ש אשר שם צפרים יקננו כו'. והנה פי' ישבעו לפמש"ש בזהר ס"פ מקץ בענין שני השבע דשייכי ג"כ לבחי' ובו תשבע הינו כמ"ש בזהר פ' אחרי דף ס"ו ע"ב בפי' בי נשבעתי שהוא בחי' הארת ע"ק המלובש בז"א, ולכן נק' כי מה שמלובש בז"א, וכמ"ש באד"ר דף ק"ל ע"א, ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם שימי קדם הם ז"ת דע"י ומשם נמשך לאבותינו מדות דז"א דאצי' ועד"ז נאמר ג"כ כאן ישבעו עצי כו' שיומשך שם מבחי' ימי קדם וכמ"ש ויטע כו' בעדן מקדם שהוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות כו'. אך צ"ל דכ"ז ניחא על עה"ח, אבל לפמ"ש הזהר דעצי הינו ג"כ עה"ד איך יתכן כ"ז, וצ"ל דאינו ר"ל על עה"ד דנוגה כ"א על מל' שם ב"ן אשר משם שרש דשרש נה"ב שנמשכה מאופני' כו' והכוונה שכאשר יאיר תוספות אור בשם ב"ן ממילא יומשך הכח לברר נה"ב, ועמ"ש סד"ה אני לדודי בענין ונתתי עשב כו' וכמו שממשיכים בספירת העומר מקיפים עליונים להיות עי"ז בירור נה"ב.

עמ"ש ע"פ והבריח התיכון וע"פ ויטע אשל וכענין המדרש רבה קדושים פכ"ה ע"פ ונטעתם כו' במטע תחלה, ומ"ש ע"פ הזהר חיי קכ"ט בענין המכפלה כפל געה"ת וגעה"ע כו'.

ונהר יוצא, יובל שמו. בת"א ס"פ בראשית פי' יובל שמנהיג מלמטה למעלה ע"י השיר כו'. ובדרוש ישן פי' יובל בחולם פנימית בינה ויובל במלופם חיצוניות בינה כו' וזהו ע"ד קול מעורר הכוונה ויצ"מ שא"צ לבחי' קול כו', ועיין מענין יובל בד"ה מקושש, וסד"ה והיה כו' יתקע בש"ג, יובל במלופם המשכה ע"ד ועבד הלוי הוא להמשיך מעלמא דאתכסיא כו' וזהו ונהר יוצא כו' ויובל בחולם העלאה ע"ד עד יעבור עמך הוי' כו' יבל המקיף כו', עיין בוך גדול דשס"ב, וא"כ וקדשתם את שנת החמשים

שנה שהוא היובל להמשיך בו מבחי' יבל או להמשיך בבחי' ונהר הנ"ל מבחי' עדן שהוא למעלה מבחי' ונהר כו' וכמ"ש במ"א דגבי ונהר כתיב ומשם יפרד כו' משא"כ בבחי' מעין שהוא עדן כו', ואפ"ל דבחי' ומשם יפרד שייך גבי ונהר שהוא יובל במלופם אבל יובל בחולם אינו כן כי היא פנימי' בינה כו'.

במא"א יו"ד ל"ח יובל נקרא יסוד דבינה כו' וחכמה כלול בה הבן בחכמה כו' ועמ"ש מזה בבה"ז פ' וארא ומ"ש בד"ה ראה אנכי נותן בענין נקודה בהיכלה, היכל הי כל נש"ב והנקודה היא החכמה להיות הבן בחכמה ומזה יובן ענין וקדשתם את שנת החמשים שנה להמשיך הנקודא בהיכלא, וזהו ג"כ ענין המשכת העדן בהנהר ואזי יהיה תיקון לבחי' ומשם יפרד כו'. בענין ונהר יוצא יש ב' בחי' חיצוניות זיווג תדירי ופנימי', י"ל זהו יובל במלופם הוא חיצוניות אבל יובל פנימי' או"א כו' שער החמשים זהו עשי' לעילא כי שער האיתן שיתגלה לע"ל ומחר לקבל שכרם זהו מהעשי' השמים החדשים אשר אני עושה. גם עין לא ראתה זה עדן יעשה ע"ק ע' מק"מ ס"פ אחרי.

ונהר יוצא מעדן.

ב) * **זח"א** ר"פ נח ע"פ אלה תולדות נח, שזהו ענין ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' דהיינו המשכת התענוג המתגלה בשבת לאחר שנשלם מע"ב, וזהו אלה פסל כו' כי זהו המשכה הפנימית שלמעלה מההמשכה החיצוניות שנמשך בשי"ב, וזהו ענין נח נייחא כי בו שבת כו' וזהו ענין הזיווג והיחוד עליון שבשבת והיינו ענין ונהר יסוד היוצא מעדן תענוג שבחכמה כמו הטפה נמשך מן המוח כו'.

ג) **זח"א** ס"פ נח דע"ד ב', הקדים תחלה ענין והבית בהבנותו כו' דקאי על המ' עולם הדיבור שכאשר נבנית ומתגלים בה ע"ס העליונים אזי ומקבת והגרזן כו' שהם הקליפות וגבורות קשות לא נשמע כו', ואי תימא הכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד, דמשמע כשעדיין יונקים מהגן שהיא מל' נקרא פירוד דכתיב ומשם יפרד, ודאי הכי הוא דכיון דנטלי מתמן הוי פרודא, וכד אינון כנישון תמן לינקא לא הוי פרודא, וכד נטלין הוי' פרודא דכתיב ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה כו'. ואפשר להבין זה עפמ"ש בלק"ת פ' חקת בד"ה ויעש משה נחש נחשת גבי וזהו שארז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו כו' ששרש הרע המחייהו הוא טוב כו' וכשיורד למטה ע"י השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינים קשים כו' וזהו ענין נחום איש גם זו שהיה אומר גם זו לטובה כו' ע"ש, ועמ"ש בביאור ע"פ את קרבני לחמי בד"ה הנה כתיב לעבדה ושם פ"ב גבי ומתחלה נברר כו' עד ואח"כ נדחה כו' והוא ענין כרע במודים כו' ומ"ש בפ' תזריע בדרוש בהרת ושם ספ"ג והנה עפ"ז יובן ענין ק"ב דאצילות כו' ומק"ג דאצילות נמשך

ב) : כ"ה בהכת"י לא נסמן אות א'. ואולי זה המשך להמאמר דלעיל.

אח"כ בבי"ע בחי' יש ממש כו'. ולפ"ז מ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה גבי ומעין מבית ה' יצא כו' שעי"ז לא יהיה ומשם יפרד, והיינו שעי"ז אפילו בירידתם מהמל' למטה בבי"ע לא יהיה בחי' פירוד כו'. והנה בזהרי חמה פי' ענין ומשם יפרד לא על הקליפות אלא גם על ד' מחנות שכינה ארגמ"ן, אשר ענין הפירוד זהו אינן נפרדים לגמרי אלא ע"ד מ"ש בלק"ת בענין וכנפיהם פרודות בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות, ואימתי כד נטלין מתמן, אבל בעוד שההיכלות הללו שהם סוד הנהגת ארגמ"ן מתקשרים בשכינתא שהיא הגן הנזכר בסוד בתולות אחריה רעותיה, אינן נפרדים אלא כולם ביחוד אחד, אבל וכד נטלין הוה פרודא כלומר כשארבעה ראשים הללו נטלי מהתקשרם בשכינתא הוי פרודא כו' ואז מגיעים עד הקליפות וזהו וימצאו בקעה כו' עכ"ד. ומזה יובן ענין שהגיהנם נח בשבת, כי דין הגיהנם ע"ד והגרזן וכל כלי ברזל כו' ולפי שבשבת הוא עליות העולמות וארגמן הנזכר מתקשרים בשכינה והיא עולה ע"ד והבית בהבנותו כו' ואזי ומקבת והגרזן כו' לא נשמע כו', ועמ"ש מזה שהגיהנם נח בשבת ע"פ מאמר הזהר פ' אמור דצ"ז א' בענין העומר בדיקו דאשת חיל כו'.

ד) **בפ'** לך דפ"ב ע"ב לאחר שפירש ענין צדיק כתמר יפרח כו' אמרו צדיק כי טוב כו' פי' שזהו ענין ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' דא הוא סמכא דעלמא קאים עליה, ואיהו אשקי לגנתא וגנתא אשתקי מיניה. ופי' הזה"ת שכמו שחושק העילה להתקשר בעלול לפי שצריך לו בסוד שכינה בתחתונים צורך גבוה, כמ"כ חושק העלול להתקשר בעילתו, ומיניה עביד פירין המ' עושה פירות מהיסוד ממה שקבלה ממנו עכ"ל. והיינו שהגן שהוא מ' עושה פירות ע"י קבלתו מהנהר שהוא יסוד והפירות הם הנשמות וזהו ענין ממני פריך נמצא ע"ש דפ"ה ע"ב.

ה) **דף** צ"ד ע"ב, בחכמה יבנה בית היינו דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ור"ל חכמה נקרא עדן, ונהר הוא בינה, להשקות את הגן היינו מ' הנקרא ג"כ בית וכמ"ש בזהר ס"פ נח דף ע"ד ע"פ והבית בהבנותו כו' כנ"ל סעיף ג'.

ו) **דף** צ"ה ע"ב ע"פ אשריך ארץ שמלכך בן חורין, דא קוב"ה היינו ז"א בחי' ו' של שם ונקרא בן חורין היינו חו"ב וז"ל כד מתחברין יו"ד בה"א כדין כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ולא תימא כד מתחברין אלא מתחברין ודאי ובגין כך בן חורין כתיב עכ"ל. ר"ל יו"ד ונון פשוטה הם חו"ב כו' ומ"ש מתחברין ודאי הראה המרשים מקום למ"ש בפרשה חיי קכ"ג א' בענין עשרים שנה רזא דיחודא דלא אתפרש מחשבה ויובלא לעלמין, ובפ' ויצא קנ"ג ב' ע"פ כימים אחדים כאינון עילאין דאינון אחדים דלא מתפרשאן כו' ופי' במק"מ דענין כאינון עילאין היינו כמו או"א, ובפ' אחרי דף ע"ז ע"ב יוד עם ה' עילאה כו' חבורא דלהון וחביבותא דלהון דלא מתפרשן לעלמא כו', וע' סה"מ צ"ה סע"ב וע' בה"ז שם, ויש להעיר ממ"ש בלק"ת בד"ה ראה אנכי נותן בענין שבגלות אין השם שלם שאין י"ה מאיר בו"ה, וא"כ זהו ענין ונהר יחרב ויבש ע' זח"ב שמות ד"ט ע"ב, וע"י שהאדם

ממשיך י"ה שבו בבחי' ו"ה יעו"ש ממשיך ונהר יוצא מעדן להשקות כו', והנה בבה"ז שם פי' זה דלא מתפרשאן לעלמין היינו לפי שאמר שיחוד שלהם במזלא תליא שהוא הכתר הנמשך ממ' דא"ס אשר הוא א"ס ונצחי לכן אין שום הפסק להשפעתו, וע"כ יחוד זה תמידי ולא מתפרש וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, ויובן זה עפמ"ש בלק"ת פ' מסעי בד"ה הנה גבי המסעות ושם פ"ד בענין ואמת שכל אמת תליא בעתיקא שהוא ענין אני הוי' לא שניתי כו' שאין שום הפסק להשפעתו כו' ע"ש וזהו ענין הנה לא ינום ולא יישן, ועמ"ש מזה ג"כ ע"פ רפאני הוי' וארפא. יובל נוהג כשכל יושביה עליה כי יובל יחוד או"א ונקרא ירושלים של מעלה והרי נשבע שלא יכנס בירושמ"ע עד שיכנס בירושמ"ט להיות כעיר שחוברה כו' והקושיא דהא ונהר יוצא תמיד ואיך נשבע ע' סה"מ צ"ה סע"ב.

ז) **ומ"ש** בגמרא פ"ק דתענית ע"פ בקרבך קדוש ולא אבא בעיר נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע עד שיכנס בירושמ"ט, פי' בזח"ג ויקרא דט"ו ע"ב ובפי' ויחי דרל"א ע"א דירושלים שלמעלה הוא המ' הא אחרונה של שם שנשבע הקב"ה שהוא ז"א ו' של שם שלא יכנס בה עד שיכנס בירושמ"ט ממש שיהיה בקרבך קדוש והיינו שאין היחוד בן ו"ה שלם עתה, אבל בבחי' י"ה גם עתה מתחבראן כנ"ל, וכמ"ש ג"כ בזהר ויקרא דף ד' ע"א בפי' אכלו רעים לעילא דא אתר עילאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשן לעלמין כו'. אבל הפרדס שער שמיני פי"ג פי' דירושמ"ע הוא הבינה וירושמ"ט היא המ', וא"כ פי' נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע היינו שגם יחוד חו"ב אינו עתה עד שיהי' יחוד זו"נ שהוא ענין ירושמ"ט, והוקשה לו מהמאמרים דאו"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין ותירץ שזהו בעת שלום. והאריז"ל הובא בע"ח סוף שער הכללים תירץ שהיחוד התדירי הוא להחיות העולמות אבל על היחוד להוליד נשמות עז"א שלא יכנס בירושמ"ע כו'. וא"כ לפ"ז בבחי' ונהר יוצא יש ב' מדריגות האחד להחיות העולמות כולם שעז"נ יוצא תמיד דלא פסיק לעלמין, וכמ"ש האריז"ל מהמאמר באדר"ז דר"צ ע"ב ושאר המאמרים, אך שיומשך בבחי' ונהר המשכה פנימית מה שלמעלה מבחי' חיות העולמות זה אינו תמיד ואפ"ל שעז"נ ויניחהו בג"ע לעבדה כו'. ומקור הדברים הפי' דירושמ"ע זהו בינה מבואר בת"ז תיקון חמשים בסופו דפ"ט ע"ב וגם דקט"ו ע"ב. ובסה"מ ססי' קס"ה דף צ"ה סע"ב האריך בזה שהזווג השלם הוא כשיהיה בההוא נתיב דלא אתיידע לא לעילא ולא לתתא כו' ואז הנתיב ההוא יעלה מ"ן לקבלא מ"ד כו' וכאשר אין התעוררות התחתונים אין הזווג ע"י נתיב זה כי אין מ"ן כו' ע"ש שהאריך.

ח"א קמ"א קמ"ט ר"ח. ח"ב כ"ג נ"ו ס"ג ע' פ"ג פ"ז צ' ק"ג קכ"ג קל"ז ר"י.

ומשם יפרד ויצא קנח"א, נ"ח נ"ט קנ"ה קנ"ח רמ"א. ח"ב כ"ד קע"ט ר"י רכ"ו. ח"ג מ' צ' קפ"א רס"ו.

ויש להעיר ממ"ש בלק"ת סד"ה שבת שבתון בענין שבת שבתון הוא לשון דכר כשיש אתעדל"ת ושבת שבתון היא כשאין אתעדל"ת וזהו חוקת

עולם. והנה שבת סתם הוא ז"א, ושבת שבתון בינה היינו יחוד או"א כי יוהכ"פ בינה ה' עילאה ואו"א הם תרין ריעין אלא שיש בזה שני בחינות. ועיין מענין ההוא נתיב דלא אתיידע לעילא ותתא בזח"ג פרשה אחרי דס"א סע"ב ופי' המק"מ יסוד דאבא. ולכאורה היה נראה דפירוש נתיב דלא אתיידע לעילא ותתא זהו שער החמשים דבינה שע"ז ארז"ל ע"פ ולא ידע איש את קבורתו לעליונים נדמה להם למטה ולתחתונים נדמה להם למעלה כמ"ש בלק"ת גבי שבועות בביאור מעט ע"פ וספרתם לכם כו' וכן משמע במא"א אות נו"ן ססעי' מ"ב וז"ל נתיב נקודת ציון של אימא בבחינת מ"ן שבה וכן נתיב גימטריא ב"פ רל"א כי מיין דוכרין הם רל"א שערים רל"א אלפי ביתות לצייר הולד והמ"ב כפולים (הג"ה ע"ד אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה מלמטה עכ"ה) ב"פ רל"א גימ' נתיב עכ"ל. ועיין מזה בסה"מ רסי' קנ"ו דפ"ו ע"א הנתיב שבנקודת בינה הנקרא עמיקא דבירא בזהר בשלח ס"ג ע"ב כו' כי בהתעורר הנתיב שבתוך הבינה ע"י תפלת הצדיק בסוד מ"ן מתעורר הנתיב העליון שהוא מבועא דכולא לאושדא מיין דוכרין כו' ע"ש. ואפ"ל שזהו ענין כמים הפנים לפנים, יחוד מ"ן ומ"ד דאו"א כן לב האדם לאדם יחוד זו"נ, כי או"א הם בלא"ה תרין ריעין כו'.

ח) **ראיתי** מי שפי' על הת"ז סוף תיקון חמשים שזהו ענין ק"ש שחרית וערבית ק"ש שחרית הוא להיות יחוד הפנימי דחו"ב בזיוגא שלים ואזי בק"ש ערבית ממשיכים מזה יחוד זו"נ שהם ו"ה כו'. ומה שנאמר בשכבך ובקומך מתחיל בק"ש של ערבית וכן במשנה ריש ברכות זהו ע"ד שיכנס לירושלים של מטה תחלה היינו ו"ה ואזי אח"כ יכנס לירושמ"ע כו' כנ"ל.

ט) **וכן** ממ"ש בר"ח שער התשובה רפ"ב בענין תשובה תשוב ה' עליונה על הבנים ותשוב ה"א לגבי יו"ד כו', מוכח שלפעמים גורם פירוד בין ה' עילאה ליו"ד וכמש"ש בענין ערי"ה עד שצ"ל תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו' וע' בסש"ב באגה"ת רפ"ד.

ובהרמ"ז פ' ויקרא בדף י"ו ע"א בד"ה אימתי אקרי תשובה תשוב ה' ה"ס זיוגה עם אבא ומקבלת אור עליון על ידו ע"ד בשובה ונחת תושעון כו' והענין שבזמן הגלות אז מתפרדת לב' פרצופין בינה ותבונה וכנגדן ישס"ס ואבא והשפע בא רק מיש"ס ותבונה עכ"ל. נמצא ע"פ דבריו י"ל כי לעולם באו"א עילאין אין שום שינוי אלא שהשפע נמשך למטה רק משיסו"ת ואין או"א עילאין שהם יוד של שם מאירים למטה בישסו"ת שהם סוד ה' של שם, כמבואר בו ס"פ קרח, וא"כ תשוב ה' לגבי יו"ד היינו אשר יתחברו בינה ותבונה ויהיה היחוד שביו"ד של שם או"א עילאין מאיר למטה ג"כ בישסו"ת ובזו"נ כו'.

י) **זח"א** פ' תולדות יבאר פסוק ונחך ה' תמיד כו' והיית כגן רוה כו' בחי' ונהר יוצא מעדן כו' וזהו תמיד ע"ד תרין ריעין כו' עיין לעיל ססי' ו' וזהו ענין הבארות שחפרו האבות. ומש"ש תמיד היינו תמיד של בין

הערבים היינו שעי"ז ממשיכים היחוד במל' מבחי' ונהר יוצא כו' ועי"ז כגן רוה כו' ע"ש.

יא) **בבה"ז** פ' וירא בד"ה וה' פקד את שרה כו' שבזהר שם דקט"ו א' פי' ג' בחי' נקרא נהר היינו יסוד אבא וכן בינה וכן יסוד ז"א יעו"ש. והנה מה שבינה נקרא נהר מפורסם בזהר בדוכתי טובא וכן מה שיסוד ז"א נק' נהר כמ"ש בזהר פ' מקץ דף קצ"ד א' ויוסף אקרי נהר כו' וכן בזהר ר"פ נח דנ"ט ע"ב, אך מה שיסוד אבא נקרא נהר לא מבואר כ"כ בזהר אך בפרדס ערך נהר הביא שי"מ שחכמה נקרא נהר והוא מבואר בזהר ס"פ יתרו ד"צ ע"א ע"פ כבד את אביך, ר' חייא פתח ונהר יוצא מעדן ונהר דא נביעו דמבוע דנפיק תדיר ולא פסיק ומנהרא דא אתשקייא כל גנתא דעדן וההוא נהרא דמבועא קדישא אקרי אב מ"ט משום דאיהו נביעו לאתזנא לגנתא עכ"ל. והנה פשוט דאב הוא חכמה. ובמק"מ שם פירש וז"ל ונהר הוא חכמה יוצא מעדן שהוא אריך להשקות את הגן בינה עכ"ל. וע' בזהר ס"פ בא דמ"ב סע"ב ג' בחי' מקור מעין חפירה הם כח"ב, וזהו ע"ד האמור מקור בחי' עדן מעין ונהר יוצא החפירה בינה וזהו כענין הגן. אך לפירוש רבינו ז"ל א"ש טפי די"ל עדן הוא חכמה היינו ג"ר דאבא ונהר היוצא מעדן זהו יסוד אבא וז"ש הזהר דאיהו נביעו לאתזנא לגנתא דהיינו שמשפיע וזהו כנהר שלום שיסוד אבא נקרא שלום שלכן נקרא בינה מלך שהשלום שלו כמ"ש במא"א מם סמ"ד לפי שהם תרין ריעין כו' וזהו ולמקוה המים קרא ימים וזהו בינה שנקרא ים כמ"ש בזהר פ' בא שם ונקרא ג"כ מקוה והנהר יסוד אבא נמשך בו כו'. וזהו שפירש בזהר שמות ד"ט ע"ב דבית ראשון הוא בינה ובית שני הוא מ', ופי' ונהר יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון היינו הסתלקות יסוד אבא הנק' נהר מלהאיר בבינה הנקרא בית ראשון וזש"ש וכדין יו"ד רזא עילאה אסתלק לעילא לעילא לא"ס, ובית ראשון עילאה קדישא לא נביעו נביעו דמים חיים דהא מקורא דילה אסתלק כו' ועמ"ש מזה בלק"ת גבי דרושי שבועות בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ושם ספ"ג ובזח"א פ' בראשית דכ"ו סע"א פי' בהדיא בית ראשון שכינתא עילאה שהוא בינה ובית שני שכינתא תתאה שהיא מ' וכן משמע בזהר שם דמ"ו ע"ב ובפי' הרמ"ז שם, וא"כ עכצ"ל ונהר הוא יסוד אבא, ועיין בזהר ויחי דרמ"ה סע"א שהוא הנקרא גזברא דקרטיטא עילאה. וזהו המבואר בלק"ת סד"ה תקעו בחודש דרוש הראשון ממשל המעין או הנהר שיחרב ויבש שצריך לחפור בעומק יותר להמשיך משם נביעת המעין, דהיינו ע"י התשובה מגיעים להמשיך מיסוד דא"א להמשיך אור הנהר יסוד אבא. והנה במשה נאמר מן המים משיתיהו ומשה נמשך מחכמה יסוד אבא ואתי שפיר לפ"ז שיסוד אבא ג"כ נק' נהר היוצא מעדן ומזה נמשך משה. ועד"ז יש לבאר מ"ש בזהר ויקרא דף יו"ד ע"ב בענין היו"ד שיש בו ג' קוצין קוץ העליון זהו כתר ועצם היוד זהו חכמה והקוץ התחתון הוא רישא לאשקאה לגנתא והוא מבועא דמיין והיינו יסוד אבא שהוא משקה את הגן שהוא בינה כנ"ל וכמ"ש במא"א אות ג' סי' כ"א יסוד אימא גן לעדן אבא עכ"ל

ונהר המשקה אותו זהו יסוד דאבא וכן ביאר בת"א ר"פ לך לך ששורש ה' עילאה שהוא בינה נמשך מהקוץ התחתון של היו"ד אלא שביאר ששרש קוץ התחתון נמשך מקוץ העליון שהוא כתר שלמעלה מעצם היו"ד שהוא חכמה כו' וזה שייך ג"כ ביסוד אבא שהוא כח השפעה של אבא ונודע שאפילו יסוד ז"א שרשו מהכתר ע"ד אל עליון כו' קונה הכל שכדי להיות ההשפעה צ"ל ממקור החכמה כו' וכמ"ש בלק"ת בביאור ענין אריתי מורי כו' וע' בפרדס שער האותיות ס"פ י"ג, ועד"ז יש לפרש ענין פותח את ידיך דפי' בלק"ת בד"ה כי ההרים ימושו פתיחת היודין והיינו כי הפתיחה הוא שיומשך קוץ התחתון להיות ונהר יוצא מעדן הפך בחי' ונהר יחרב כו' ופתיחה זו נמשך מלמעלה מעצם היו"ד אלא מקוצו העליון, וזהו ג"כ ענין קדש לי כל בכור פטר כל רחם שפירש בזח"א די"ג ע"ב וז"ל בכר דא יו"ד דאיהו קדש בוכרא דכל קודשין עילאין כי החכמה נק' ראשית ולדעת הרבה מקובלים היא ראשית הע"ס וכתר אינו ממנין הע"ס, פטר כל רחם בההוא שביל דקיק דנחית מן יו"ד פי' יסוד אבא שהוא קוץ התחתון של היו"ד ונק' שביל כי ג' בחי' של היו"ד נקרא קוצא גזעא ושבילא דאיהו אפתח רחמה למעבד פירין ואיבין כדקא יאות פי' שפותח דלתות שערי יסוד אימא שהם נש"ב להמשיך הגילוי במדות כו' וז"ל הזה"ח שם יראה כי כל בכור נקרא פטר רחם שהוא פוטר רחם אמו לצאת לחוץ אבל בכור זה הוא פוטר רחם הבינה לעשות פירין ואיבין בתוכה דהיינו ד"ו פרצופים שהעתיקם יסוד אבא מהחכמה ונתנם אל הבינה כי בחכמה היה ו"ד שהוא מילוי היו"ד כו' עכ"ל, ועמ"ש ו"ד של מילוי היו"ד בדרוש מחצית השקל. ועכ"פ יצא לנו מזה ששביל וקוץ התחתון של היו"ד שהוא יסוד אבא הוא הממשיך שיהיה הגילוי מהבינה וע"ד יעקב אותיות יבקע שנבקע יסוד אימא כמ"ש בסידור שער הסוכות בענין יעקב אומר אז יבקע כשחר אורך כו' וכח זה לפטור הרחם בא מלמעלה מעלה וכמ"ש ע"פ אל יתהלל החכם בחכמה כו' כ"א בזאת יתהלל שיש בחכמה ב' בחי' א' עצם החכמה והכח להוריד ולהשפיע החכמה למטה וזהו הנקרא בזאת ולכן דוקא בזאת יתהלל וכנ"ל שקוץ התחתון נמשך מקוץ העליון שהוא גבוה מעצם היו"ד שהוא עצם החכמה, וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה להמשיך בחי' ונהר יוצא יסוד אבא בבחי' ה' עילאה ואח"כ יומשך בה"א תתאה וזהו ב' ההי"ן של לעבדה ולשמרה כמ"ש הבחיי . עיין זח"ב פ' פקודי דף רנ"ו ע"ב פי' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים שהם ענין ארבעה אמהות לאה ורחל זלפה ובלהה ע"ש וד' אמהות הנ"ל סימנם ברזל בלהה רחל זלפה לאה וע' מד"ר פ' ויצא פ' ס"ט ע"פ ברזל בברזל יחד.

יב) **זח"ג** פ' ויקרא דף ד' ע"א אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא, א"ל ר' אליעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא, א"ל יאות שאלת דא אתר עילאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשין לעלמין, אלין אקרון רעים הה"ד ונהר יוצא מעדן, ועדן וההוא נהר לא מתפרשין לעלמין, ואשתכחו לעלמין ברעותא באחדותא בחדותא כו'. ובפ' האזינו דר"צ סע"ב ביאר שלכן נקראת הבינה רעיתי כו'. וכ"ה בפרשה אחרי דס"ה ע"ב.

דף יו"ד ע"ב י' אפיק ההוא נהר דכתיב ביה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן דא ה' רזא דבינה.

דף י"א סע"א תנינא י"ה בגין דחכמה אפיק ה' וסתים ביה ולא אתפרש לעלמין מיניה והא אוקמוה דכתיב ונהר יוצא מעדן ויעו"ש שבתמונת ה' מרומז יו"ד כו'.

דף י"ג ע"א שאו ידיכם קדש, מהו קדש אתר עילאה דמבועא דנחלא עמיקא נפיק מיניה דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות ועדן הוא דאקרי קדש עילאה. ועמ"ש בפי' שאו ידיכם קדש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה, וזהו וקדשתם את שנת החמשים שנה, כי יובל זהו ונהר יוצא מעדן כמ"ש בגמרא בכורות דנ"ה, וצ"ל וקדשתם להמשיך בו בחי' עדן שהוא קדש העליון.

דף ל"א א' פלא יועץ, פלא הוא חכמה יועץ בינה, ושם סע"ב ענין קול ה' על המים כו' הה"ד ונהר יוצא מעדן כו'.

פ' אחרי דנ"ח ע"א ת"ח כתיב ונהר יוצא מעדן ותנינן מה שמיה דההוא נהר הא אוקימנא יובל שמיה דכתיב ועל יובל ישלח שרשיו, ובספרא דרב המנונא סבא חיים שמיה דמתמן נפקין חיים לעלמא ואינון אקרון חיי מלכא והא אוקימנא ההוא אילנא רבא ותקיפא דמזון לכולא ביה אקרי עץ חיים, אילנא דנטע שרשוי באינון חיים כו'.

שם דס"א סע"ב ת"ח כתיב ונהר יוצא מעדן כו' בשעתא דמזדווג עמה בזווגא שלים כדין האי עדן זווגא בההוא נתיב דלא אתידע לעילא ותתא כד"א נתיב לא ידע עיט. ועמש"ל סעיף ז' מזה. לפ"ז י"ל וקדשתם את שנת החמשים שנה להמשיך בחינת זווגא שלים.

דס"ה ע"ב דס"ח ע"א דס"ט ע"ב ע"פ כי ביום הזה יכפר עליכם כו' לאכללא יובלא דנגיד מבועי לאשקאה בההוא יומא לכל עיבר כו'. ושם לעיל מיניה, לכן ונלכה באור ה' מאי באור ה' דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' ועיין דף ע"ז ע"ב ודצ"ח ע"א ודצ"ט ע"א, דקכ"ח ע"ב שמבחי' מו"ס קרומא חפיא על מוחא ואינו נמשך בבחי' נהר, אך חכמה דאצילות מתפתח לל"ב שבילין וזהו ונהר יוצא מעדן.

דרמ"ז ע"א פי' ונהר הוא צדיק יוצא מעדן בינה להשקות את הגן מ' ועמש"ל סעיף ב'.

דרס"ו סע"א מבחי' ונהר הנ"ל רוי ומשקה גם למטה בבחי' ומשם יפרד רק כחות החיצונים אינן משתקים ממי הנהר הזה כ"א מבורות נשברים וכמ"כ מי שמשקר בברית שהוא בחי' ונהר יוצא מעדן, אכן מי ששומר הברית קדש עליו נאמר והיית כגן רוה כו'.

דרס"ז ע"ב ונהר יוצא, יוצא תדיר לעלמין כו'.

דרע"ג ע"א ורזא דענג ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן היינו ענג ר"ת עדן נהר גן.

דרפ"ט ע"ב כי אף שמו"ס הוא סתים מ"מ הארתו מאיר בחכמה ומזה נמשך ונהר יוצא מעדן כו'.

דר"צ סע"ב יעו"ש ומענין יובל.

דרצ"א ע"ב שעל רשב"י נאמר ונהר יוצא מעדן כו'.

דרצ"ח ע"א והעוה"ב נברא ביו"ד דכתיב ונהר יוצא מעדן כו'. במק"מ פי' היו"ד חכמה והוא עדן והנהר בינה, אבל אפ"ל הגן זהו העוה"ב והוא בינה ונברא ביו"ד יסוד אבא הוא ונהר יוצא מעדן עצם החכמה כנ"ל ע"פ הזהר ס"פ יתרו ד"צ ע"א. אפ"ל על ג"ע נאמר להנחיל אוהבי יש והוא בינה השגה והחכמה הוא אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא וחו"ב הם תרין ריעין התחברות אין ויש והמחבר הוא שער החמשים דבינה שהוא הממוצע בין אין ויש וזהו לעליונים נדמה להם למטה כו' ולכן ונהר היוצא מעדן יובל שמו שבחי' הנהר הוא הממוצע המחבר עדן שהוא חכמה אין עם הגן בחי' בינה יש, וע"כ שמו יובל היינו שער החמשים כו' והנה הממוצע יש בו שני הבחי' וזהו יובל בחולם ויובל במלופם והנהר שהוא בחינתו שמתפשט למטה נק' יובל במלופם כו' וההתגלות שלע"ל יובל בחולם וזהו כענין בינה ותבונה. ועמש"ל סעיף א'.

שייך לפסוק * וקדשתם את שנת החמשים. עמש"ל להמשיך בנהר מבחי' עדן כו' ובעדן נאמר עין לא ראתה כו' יעשה כו', ועיין זח"ג ק"ח ב' שמיעה תליא במל' וכמ"ש הביאור בזח"ג ואתחנן רס"א א', היינו שמיעת האדם לשמוע לציווי המלך הקב"ה כי ההתחברות שיש לו עמנו הוא ע"י מדת מל', והנה אין ערוך לך כי לא שייך לומר החכמה שבנבראים ערך לחכמתו ית' אפילו כטפה מאוקיינוס והראי' ממדת מל' שהרי מדת מל' של ב"ו אין שייך שיומשך מזה חיים לעבדיו ומחיות כל העולמות הוא רק ממה שנק' שמו מלך עליהם, א"כ אין ערוך למדת מל' אפילו כטפה מן הים, ומזה יובן שהוא רק הידוע מציאותו וזהו וקראתם דרור, ועיין ענין הפגם בבה"ז פ' בהר וכמ"ש ע"פ וכתבתם על מזוזות כו' אך ענין ורצע כו' במרצע כו' הנה הבחיי פ' משפטים כ' מרצע גימט' ת"ו שהעבד שקבל עליו עול בשר ודם רצה להוסיף על גלות מצרים כו', אך יש להעיר מענין חנוך הי' תופר מנעלים והיינו ודאי במרצע כדרך התפירה של מנעלים וענין מנעלים מבואר בלק"ת בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים דהעור חיצוני' שם ב"ן שממנו נמשך נה"ב ומתקנים אותה שיתבטל לגבי נה"א הנק' רגל ע"ד יעקב י' עקב, וכתיב בנים אתם ברא כרעא דאבוה, ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי וזהו ענין תפירת המנעל לחברו להיות כמדת הרגל כו' ועד"ז

שייך לפסוק: קטע זה נמצא בבוך באב' 21 אחר המאמר דלעיל.

ד'אוכ"ץ

מט״ט נעל דשכינתא, ותפירה זו הוא ע״י המרצע שעושה נקב בהעור, וענין נקב שיהי׳ כלי בית קבול דוגמת חצים נקבות, ועמ״ש מזה ע״פ דודי שלח ידו מן החור וכן נקבה נק׳ נקב ה׳ ומי הוא העושה בהעור הבית קבול זהו המרצע כו׳, ועיין בהרמ״ז אמור בדף צ״ה א׳ בענין יוסף פרת אותיות תופר, פתחו לי כחודה של מחט, וזהו ע״ד ה״ג דהנותן לשכוי בינה לעורר מהשינה כמו לעולם ירגיז כו׳ והם נמשכים מיסוד דדכורא הנק׳ גבר כו׳, וזהו ג״כ ענין המרצע שנכנס לתוך העור ועושה החלל ונקב, ועמ״ש ע״פ קול ה׳ יחולל אילות, ומ״ש בד״ה נאוו לחייך בתורים בענין צוארך בחרוזים לעשות חלל בהאבן ע״ד ולבי חלל בקרבי כו׳ אח״כ ממשיכים בהם חוט כו׳, כמ״כ ענין המרצע וחוט התפירה ולכן על כל תפירה ותפירה הי׳ מייחד יחודים שמחבר שם ב״ן שזהו עור בהמה בגימט׳ ב״ן לשם מ״ה, וזהו ענין בן פורת יוסף אותיות תופר כמ״ש ע״פ אני ישנה כו׳ פתחי לי אחותי כו׳ וכ״ז ע״י המרצע ה״ג דדכורא, ירגיז יצ״ט כו׳, אך כאן בהעבד שקיבל עליו עול כו׳ ופגם בעומ״ש הנה הנקב בעור האוזן הוא להיפך שנעשה ב׳ בית קבול לקבל עליו ג״כ עול כו׳, מה שהאוזן עצמו כלי ומנוקב לקבל עומ״ש וזהו ענין האזינו והאזנתם למצוותי ועושים בו ג״כ נקב במרצע הוא גבורות קשות המשתלשלים מגבורות דקדושה, והם ענין עול בשר ודם, ולכן ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע כמ״ש בזח״א פ׳ נח ע״ד סע״א, והברזל נברא לקצר כו׳, והנה הנקב זה שנעשה כלי לעול הנ״ל פגם ג״כ בבחי׳ מדת מל׳ וכענין מ״ש בזח״ג דף ק״ו ע״א ע״פ ויקוב את השם כו׳ שגורם בזה ענין בא נחש על חוה וענין באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשיך, והוא ג״כ ע״י המרצע הנ״ל שנכנס בדלת, ולכן צ״ל ורצע את אזנו במרצע בדלת כו׳, ועי״ז מומם בם ומסתלק הפגם מלמעלה כו׳ ונשאר בנשמתו כו׳, והיינו שיש נוק׳ דקדושה בחי׳ נקב ה׳ ויש נוק׳ דתהומא רבא כו׳ וזה גרם בפגמו בשמיעה וכמאמר אם פגמתי באות ה׳ כו׳ עמ״ש בד״ה שובה ישראל, ואעפ״כ ביובל יצא חפשי דמבואר בזהר בהר ק״ח שם ענין שהקדימו נעשה לנשמע כו׳ שמיעה במל׳ כנ״ל ועשי׳ לעילא יעו״ש והיינו בחי׳ עדן שנאמר בו יעשה למחכה לו כנ״ל וזהו שהקדימו נעשה ע״י אה״ר שלהם שלמעלה גם משמיעה כי שמיעה זהו עדיין יראה תתאה הנמשך ממדת מל׳ אבל אה״ר ויראה עילאה ביטול במציאות ממש בחי׳ נקודה בהיכלי׳ זהו ענין כל אשר דבר ה׳ נעשה וכמו תשובה בחילא יתיר בפסח דלוג גדלות קודם לקטנות כו׳, וכן בשנת היובל ע״י וקדשתם את שנת החמשים שנה שהו״ע יחוד חו״ב שבנפש בחי׳ י״ה נקודה בהיכליה כמ״ש בד״ה ראה אנכי נותן וזהו ג״כ ענין ממעמקים ב׳ עומקים תשובה תשוב ה׳ עילאה במילוי יו״ד כזה ה״י כמ״ש בד״ה כי המצוה ממשיכים מלמעלה יחוד העדן בנהר וזהו ענין יעשה למחכה לו כנ״ל, לכן בזה נתקן הפגם שפגם בשמיעה בבחי׳ מל׳ כו׳, וזהו וקראתם דרור כו׳ ע״ד ובאו האובדים כו׳ ולכן גם הנרצע יוצא כו׳ ונעשה בן חורין.

פסוק יו"ד

ונהר יוצא. רבות פט"ז שמיני פי"ג קע"ט ד' (שהוא י"ג ד'). ברכות פ"ה דף ל"ד ע"ב. תענית פ"א ד"י ע"א. סנהדרין פי"א דף צ"ט ע"א. זח"א בראשית דף ל"ד סע"א, שם עמוד ב' ומשם יפרד וכן דף ל"ה ע"ב כ"ו סע"א וע"ב כ"ט א' ר"פ נח דף נ"ט ע"א ושם סע"א ענין ומשם יפרד דף ע"ד ע"ב לך פ"ב ב'.

סי' ב' י"א

שם * הא' פישון כו' אשר שם הזהב ד"ת הנחמדים מזהב. יש לפרש עפמ"ש בזח"א פ' חיי קכ"ה א' שזהו ענין מיא מגדלין חכימין (עיין מזה ברבות ס"פ בלק) ומבחי' פישון נתגדל חכמת מצרים כו' ע"ש וע' מזה בפ' לך לך פ"א ע"ב, ופי' שהמים המגדלים חכמים הם מטיפים הנמשכים מעדן וע' רמ"ז שם פי' ד' ראשים הם ד' של מילוי יו"ד והוא כחב"ד שבמל', א"כ פישון כתר שבמל' וא"כ בחי' זו בלעומת זה היינו פישון כתר דקליפה וכן מצאתי במק"מ פ' בא דף ל"ד ע"ב כתר דקליפה זהו מל' בבל ופישון רישא דדהבא ורומז למצרים ולבבל כחב"ד דקליפה ע"ש, וע"כ כדי להיות מ"ת הי' תחלה בגלות מצרים ובירור כחב"ד דקליפה ששרשו מעולם התהו ועי"ז נמשכה התורה כו', ועיין זח"א ויחי גבי ותרב חכמת שלמה מחכמת מצרים כו' יתרון האור נמשך מהחושך, ועד"ז לע"ל והחרים ה' את לשון מצרים לברר הניצוצות דבחי' נהר פישון הנ"ל ושם הנהר הרביעי אדום הוא פרת ארז"ל הוא דמעיקרא שהוא בחי' נהר היוצא מעדן קודם שמתחלק לד' ראשים משם שרש אדום בלעומת זה, ע"כ והכהו לז' נחלים, ועי"ז יהי' גילוי פנימית התורה.

פ' בראשית ב' י"ב

וזהב הארץ ההיא טוב שם הבדולח ואבן השוהם. א) מד"ר פ' בראשית פט"ז אשר שם הזהב אלו ד"ת הנחמדים מזהב ומפז רב (עמ"ש מזה ע"פ הנחמדים מזהב ומפז רב) וזהב הארץ ההיא טוב מלמד שאין תורה כתורת א"י ולא חכמה כחכמת א"י (עמ"ש בענין כל רב מבבל וכל רבי מא"י) שם הבדולח ואבן השוהם מקרא משנה ותלמוד ותוספתא ואגדה. עוד בפ' הנ"ל

שם: בבוך בראשית — 200 מתחיל: ברבות בראשית פ'.

לעיל מיניה וזהב הארץ ההיא טוב המד"א ההר הטוב הזה והלבנון שם הבדולח ואבן השוהם את סבר שבדולח הזה של פטמים (שאינו אבן טובה) יגיד עליו ריעו ועינו כעין הבדולח מה זה אבן טובה אף זה אבן טובה פי' ששם ע"כ פי' אבן טוב שמספר מעלת המן שהוא נחמד למראה שמזהיר ומבהיק כמו אבן הבדולח שהוא אבן ושמו קריסטאל וז"ש ועינו פי' מראה שלו כו' והמ"כ פי' יגיד ריעו הוא אבן השוהם מה זה אבן טובה כו'. ועכ"פ אבן השוהם הוא ריעו של הבדולח שהוא בחי' מן והוא פנימיות הוא ונמשך ע"י טל ונקרא בזהר טלא דבדולחא (ע' זח"ג פ' תזריע דמ"ט ע"א ואיקרי באידרא דנשא דקכ"ח ע"ב) וא"כ אבן השוהם הוא ג"כ בבחי' זו וגם שוהם אותיות משה ועמ"ש בלק"ת בד"ה שניך כעדר הרחלים פ"ד שעלו מן הרחצה הוא אותיות משה כי משה מן המים משיתיהו ובזכות משה ירד להם המן שהוא בחי' טל כו' (בסידור ד"ה תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה. מד"ר תרומה ר"פ ל"ה בענין וזהב הארץ ההיא טוב כו' מד"ר פ' שמיני פי"ג) כמ"ש במד"ר פ' בראשית שם הבדולח ואבן השוהם מקרא משנה כו' ואגדות והיינו כמ"ש במן כי זרע גד הוא והיינו כמו אגדה כו'. מד"ר נשא רמ"ז ג' פ' שה"ש רבה תוך ד"ה עמודיו עשה כסף.

ב) **במא"א** אות א' ס"ד אבני השוהם הם לאה ורחל ולכן ששה משמותם כו' וכן אבני האפוד כו' עכ"ל. ובי"ב כתב נראה לי ששוהם אותיות משה והוא בסוד תפארת ולאה ורחל הם אחוריו עכ"ל. ואפ"ל כי ה' גדולה לאה וה"א קטנה רחל הם ב' אבני השוהם וע"ד וללבן שתי בנות דהיינו לובן העליון בחי' כתר כו' ומשה היינו יסוד אבא (בחיי י"ב כ"ג ס"ט ג' קי"א א'. מ"ע א' קל"ח. של"ה ל"ז א' ש"ב ב'. ילקוט ח"א דרי"ט א' רכ"א). בבחיי (פ' תצוה דקי"ד א') יוסף על שוהם וסגולת אבן זה לתת חן בעיני כל רואיו (בישעי' סי' ס"ג י"א) השם רוח בקרבו רוח ממרום או אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף או היפך לא ידון רוחי וכו' (ע' זח"א ל"ז סע"ב נ"ח א') ועד"ז אבן השוהם בחי' השם רוח וכו' ורוח נדיבה תסמכני ועמ"ש ע"פ ורוח מלפני יעטוף.

ישפה שפה ברורה (בצפני' סי' ג') קודם דור הפלגה שפה אחת ובמד"ר (ס"פ וישב) שפה ברורה שיהי' כל העולם אגודה אחת וזהו ובכן תן פחדך ויעשו כולם אגודה אחת וזהו ישפה י' שפה כי אבא יסד ברתא וזהו ע"ד קרא לה בשמו זח"א קנ"ו ב' בת אבי היא. במשנה פרק הספינה הגדילה ישפה פי שנים בה יכרתו והשלישית יוותר בה. במד"ר ס"פ ואתחנן האומרים שני רשיות כו' (ישעי' ריש סי' י"ג) על הר נשפה טורי דשלוא והיינו ירושלים נוה שאנן ע"י שתוכרת צור וכל אויביך יכרתון כדין וכדין ע"ד קורא אני עליהם יעמדו יחדיו תמתי תאומתי לא אני גדול ממנו ולא היא גדולה ממני כו' וגם ושמתי כדכד כ"ד אותיות בשכמל"ו נק' דך האי עני איהו דך כו' בתיקוני זהר תיקון כ"ח דע"ג א' והפי' שהמל' נקרא כד ששואבת מהת"ת שהוא ים התורה ע"י היסוד שהוא נהר מושך מים הנזכר ובגלות נקרא היסוד דך מחמת כי נהר יחרב ויבש ואז הוא עני

והיא נק׳ עניה ועכ״ז אל ישוב דך נכלם (וע׳ בסידור ע״פ יתום ואלמנה יעודד), והנה מבואר במ״א ע״פ תפלה לעני כי יעטוף בענין דתפלה לעני קדים ג״כ לתפלה למשה כי מרום וקדוש אשכון ואת דכא ועמ״ש מזה לעיל סד״ה ויהי בנסוע הארון בענין מצוה בכפופיא, ולכן מבחי׳ דך שהוא כ״ד אתוון דברוך שכמל״ו בחי׳ עני מזה דוקא יומשך ושמתי כדכד, כי הנה משה רע״ה לא אמר ברוך שכמל״ו יחו״ת כ״א יחו״ע דשמע ישראל כי פני פני משה כפני חמה, אמנם בשכמל״ו זהו בחי׳ סיהרא בחי׳ עני, ולע״ל יהי׳ בחי׳ זו גבוה יותר ולכן מזה יומשך ושמתי כדכד שמשותיך שיהי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתים ועמ״ש ע״פ ואל זה אביט אל עני ונכה רוח, ועד״ז ארז״ל כל המקיים את התורה מעוני סופה להתקיים מעושר.

בראשית ב׳ פסוק י״ח

ויאמר ה׳ אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. זח״א דף ל״ד סע״א ל״ה א׳ כ״ז ב׳. ח״ב מ״ג א׳. ח״ג דף ה׳ סע״א י״ב סע״א מ״ד ב׳ פ״ג ב׳ דף רכ״ג סע״א. פסוק ב׳ ח״א כ״ח א׳.

לד״ה ויאמר כו׳ אעשה לו עזר. עיין רבות ר״פ י״ז ובגמרא יבמות פרק הבע״י דף ס״א ע״ב ודף ס״ג ע״א. י״ל ע״ד והטוב בעיניך עשיתי שסמך גאולה לתפלה בזהר ויחי דף רכ״ח ובפ׳ תרומה דף קכ״ח שזהו היחוד העליון כענין יחוד הוי׳ באד׳ המבואר בסש״ב ח״ב פ״ז דהיינו המשכת סוכ״ע בממכ״ע והוא נק׳ טוב, ועמ״ש בלק״ת סד״ה ואתחנן בהקיצור ובמשה כי טוב הוא שנולד מהול, ועמ״ש ע״פ מזמור שיר ליום השבת טוב להודות ובענין זכר רב טובך יביעו, ולכן השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה שהרי א״א להיות היחוד וע׳ בזהר תזריע מ״ב ב׳ ע״פ גמלתהו טוב, ובלק״ת פ׳ עקב בענין הטובה זו בונה ירושלים וענין גמלתהו טוב זהו ע״ד ענין תמתי בד״ה ששים המה, וע״ד הנזכר במחצית השקל בענין אבנא למשקל בה דא יו״ד שהמ״ן שרשו גבוה מהמ״ד וכמ״כ עי״ז נמשך הטוב העליון כענין בעטרה שעטרה לו אמו הוא ביום חתונתו דוקא, ולכן בגלות הצדיק אבד ונהר יחרב ויבש, וזהו מצא אשה מצא טוב פי׳ בזהר טיבו דעתיקא, ועמ״ש סד״ה ועשית בגדי קדש שבמקום שיש משפיע ומקבל כו׳ נמשך הברכה ממקום גבוה מאד כו׳, וזהו ענין הטבת הנרות עמ״ש בד״ה ענין

חנוכה בת"א פ' מקץ, וזהו ענין טוב שם שהוא מל' משמן הטוב שהוא ח"ע, וגבי ולאדם לא מצא עזר פי' הרמב"ן שם, וזהו ויעש דוד שם ועמ"ש ע"פ הזהר ויצא ע"פ ויפגע במקום כי תכלית המכוון להיות הגילוי בבי"ע וזהו עושין רש"מ, והמשכה זו מא"ס בבי"ע זהו דוקא ע"י יחוד זו"נ שזהו כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, וכמ"ש בדרוש שארה כסותה ועונתה, וזהו תכלית הטוב, ולע"ל למען ייטב לך לעולם שכולו טוב, כי הנה ארז"ל ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד כולו הטוב והמטיב ע"ד לית שמאלא בהאי עתיקא, וכ"ז ממשיכים ע"י היחוד וכמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד כו' ולכן היות האדם ז"א לבדו בלי עזר דמל' הוא לא טוב שלא נמשך רק באצי' ולא בבי"ע ואין זה המכוון, ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש בפי' אשה יראת, והנה יש אחד ואין שני, ואין אלקים עמדי, וזהו ענין כי לא אדם הוא אתה ה' לבדך אכן בבחי' אדם ז"א צ"ל דו"נ, וזהו לא טוב היות האדם לבדו כי רק אתה ה' לבדך אלא ע"י חיבור זו"נ מצא טוב מבחי' אתה הוא ה' לבדך שיאיר בהם מבחי' כי לא אדם הוא וכמ"ש במדרש ע"פ ויותר יעקב לבדו בבחי' ונשגב ה' לבדו, גם יבא מבחי' אדם לבחי' מאד, הנה ירום כו' וגבה מאד וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שיהי' ז"א במדריגת א"א כו' וזהו ביום ההוא יהי' הוי' אחד כי יש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בגווייהו כמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה וירא ישראל ולע"ל יהי' הוי' אחד שיתחברו ב' ההויות ולכן יהי' כולו הטוב והמטיב והיינו ע"י העזר שמבחי' שם אלקים כי צחוק עשה לי אלקים דוקא, וזהו שמש ומגן הוי' אלקים שמהתחברות ב' שמות הוי' אלקים שהוא ענין אעשה לו עזר נמשך בחי' ומגן והיינו מגן ישענו כו' ולכן לע"ל והי' הוי' לי לאלקים ע"י גילוי עצמות אור א"ס יומשך הצחוק תענוג העליון כו' ועמ"ש סד"ה וידעת היום והשבות כו' ברישא חשוכא כו' ועי"ז דוקא הגילוי מבחי' כי הוי' ע"ק הוא האלקים ז"א ואזי והאבן הזאת מ' תהי' בית אלקים ע' בת"א פ' ויצא, וכמו"כ ענין זה בתורה תשב"כ נק' אדם והעזר תושבע"פ עזר הוא סמך ששים מסכתות וכן פי' בזח"א דכ"ז ע"ב כי ע"י תושבע"פ עיקר גילוי רצון העליון ועמ"ש בת"א פ' וארא סד"ה לכן אמור לבנ"י ובאגה"ק סי' כ"ט ע"פ אשת חיל עט"ב דקאי על תושבע"פ, וזהו שארז"ל זכה עוזרתו כו' דקאי על האדם העוסק בתשבע"פ זכה נעשית לו סם חיים כמ"ש הענין בת"א בסד"ה להבין ענין הברכות וזהו ראה חיים עם אשה אשר אהבת שהיא תושבע"פ שיהי' בחי' סם חיים כו', והיינו ע"ד שונה פרקו מאה פעמים ואחד מאה כמנין סם והאחד היתירה בחי' חיים כו' ועמ"ש מענין חיים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה, ועמ"ש סד"ה שובה ישראל דרוש השני בפי' עד וזהו והתקין לו ממנו בנין עדי עד לעדי עד ימלוך כו' שזהו תכלית המכוון וכמש"ש בפי' כי עמך הסליחה למען תורא.

אך ענין הגלות נק' עזר כנגדו ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע ומ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי ומ"ש ע"פ כי תהיין לאיש שתי נשים כו' והי' הבן הבכור לשניאה, ע"ד כי רבים בני שוממה, ומ"ש

בת"א פ' תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי ומ"ש ע"פ וזאת התרומה זהב זו בבל כו' ובשה"ש רבה ע"פ שובי שובי השולמית כו', וע"ד שארז"ל גדולה הסרת הטבעת ממ"ח נביאים כו' פ"ק דמגילה דף י"ד ע"א, והנה ענין מ"ח נביאים הם נמשכים מבחי' י"ב צירופי הוי' שיש בהם מ"ח אותיות עיין בהרמ"ז חי' קכ"ה גבי מ"ח טפין ובמשכן היו מ"ח קרשים ולכן נק' עצי הוי' עצה איך יומשך שם הוי' י"ב גבולי אלכסון י"ב ר"ח בכל ר"ח מאיר צירוף א' משם הוי' בכנ"י כמ"ש בד"ה מחר חדש, וע"כ נק' כנ"י אשת חיל כדכד וכן מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהן, וכן מנין יובל ל"ב י"ו, ועכ"ז מ"ח נביאים הנ"ל לא החזירום למוטב ע"ד הנז' בענין כי אתה נרי הוי' שמחמת חשכות הגוף אין כח בהנשמה הנק' נר הוי' לשלוט על הגוף וע' בד"ה בחודש השלישי ובד"ה ענין יג"מ פי' ואתם בני יעקב לא כליתם כו', אך גדולה הסרת טבעת, וזהו ענין שמאלו תחת ועיין בבה"ז פ' קרח דקע"ח ב' שע"י הגבורה והדחי' יוכל להעלות יותר וע' בסש"ב ס"פ כ"ט, וע' בביאור שחורה אני מענין גבורה כמו מלח ממתיק הבשר, ומ"ש ע"פ הרבות בראשית ס"פ י"ב ע"פ ביום עשות הוי' אלקים שעבמ"ח לברוא במדה"ד כו', ועד"ז הסרת טבעת הנ"ל. וה"ע פי' בימי אחשורוש שהושחרו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו משכני ממה שגרית בי שכני מזה נמשך שאחריך נרוצה בבחי' רצוא וגם אפילו נה"ב תהי' בבחי' רצוא כי נרוצה ל' רבים שעי"ז זכו לתשובה שהוא בחי' לפני הוי' למעלה משם הוי' וכ"ש מבחי' מ"ח נביאים כו' וזהו והוי' יגיה חשכי וז"ש בתלים רסי' ע"ג אך טוב לישראל כו'.

הועתק* לעיל ע"פ הן האדם. ומכ"ז ענין זמן חרותינו כי ברבות משפטים ר"פ ל"ב ע"פ חרות על הלוחות חירות כו' כמו אדה"ר קודם חטא עה"ד וזהו אני אמרתי אלקים אתם ע"ש א"כ ביצי"מ מתגלה בחי' זו לכן מבערים החמץ שלא יהי' עירוב דנחש הנ"ל כ"א העירוב דבחי' עד יעבור עמך כו' לדעת עוד טו"ר י"ל ל' חיבור כמו והאדם ידע ונועדתי המלכים נועדו, ואף שלמעלה ג"כ לדעת כמו עגולים שם שאני רק מקיף בענין פעמים זה גובר עד"ה וידעת היום. רבות תשא פמ"ב איפה שלך באדה"ר כו' ולא יתבוששו זהו העדר החכמה כמ"ש בא"צ שער הבושת ועד"ה האזינו השלישי שזהו העדר חכמה דעה"ד טו"ר ע' ע"פ בא אל פרעה משה נתיירא מלכנוס ניתיב אפתחא ונכפיי' ליצרי' אל תקרב אל פתח כו'. ענין עה"ד בד"ה מקושש דתקע"ב בזהר ע"פ אלה תולדות נח בדרוש ברכת הזימון סד"ה לא תהי' משכלה ועקרה וע"פ והסרתי מחלה בביאור אלה מסעי בענין לא יחפוץ כסיל בתבונה ביאור היום הזה בלק"ת פ' תבא בד"ה והי' מספר בנ"י, באג"ה והמשכילים יזהירו בשעה שהקדימו בד"ה וידעת היום ממעל לעצים בד"ה נאחז בסבך. וייצר בשני יודין יצ"ט ויצה"ר ע"כ שגם מקודם שאכל מעה"ד הי' בו יצה"ר. וע' פי' רע סד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ובד"ה האזינו פי' מלרע אתגלגלו אתוון ט"ר זח"א ר"ג כאחד ממנו א"כ המלאכים

---

*) בבוך באב' 57 קטע זה בשולי העמוד.

אל"ן [illegible]

בזהר חלק א׳ פ׳ בראשית דל״ד סע״ב לה״א אבל סמך דא עזר כו׳ סמוכים לעד לעולם כו׳ סמוכים עולם תתאה בעולם עילאה, יובן ע״ד מה שכתוב בזהר ר״פ ויגש דף ר״ו ע״ב ע״פ כי הנה המלכים נועדו תרין עלמין מתקשרין כחדא שתוספות אור באצי׳ בא ע״י העלאת מ״ן מבי״ע ועמ״ש בת״א ע״פ והנה אנחנו מאלמים אלומים כו׳, ע״כ נק׳ סמוכים זה נמשך בזה וזה בזה כו׳. זח״ב פ׳ בא דמ״ג א׳ ע״פ וכל פטר חמור תפדה בשה חמור הוא יצה״ר וכענין ויחבוש את חמורו ויכול להיות אהבה גם ביצה״ר שיוחזר לטוב, וזהו ענין עזר כנגדו, אם זכה עזר, ע״ד גם אויביו ישלים אתו, אם לא זכה כנגדו, ואזי וערפתו כו׳ ע״ד ידך באורף אויביך בת״א פ׳ ויחי.

זח״ב ויקרא דף ה׳ סע״א ענין לא טוב היות האדם לבדו ע״ד אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר אלקינו, דמלכא בלא מטרוניתא לאו הוא גדול ושם ע״ב אדם כי יקריב מי שאינו נשוי לא נק׳ אדם ושם דף ז׳ ע״ב ע״פ מה טוב ומה נעים שבת אחים כו׳, מהו אחד והיינו אח ד׳, והיתה לה׳ המלוכה, נמצא שלהיות בחי׳ גדול הוי׳ ע״ד לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ זהו ע״י המל׳ הנק׳ עיר אלקינו.

די״ב סע״א דבור לא תחמוד אשת רעך נגד מאמר אעשה לו עזר הא בת זוגך לקבלך. פ׳ תזריע מ״ד ב׳ פי׳ האדם לבדו כשהוא ד״ו פרצופין אב״א אעשה לו עזר כנגדו שיבואו לבחי׳ פב״פ, וכ״כ עוד בפ׳ קדושים דף פ״ג סע״ב. פ׳ פנחס דף רכ״ג סע״א אליעזר אל מימינא עזר משמאלא אעשה לו עזר כנגדו במאי בזרע שפיר דאיהו הפך עזר. עיין עוד מענין לא טוב כו׳ אעשה כו׳ בעה״ק ח״ד פי״ג. והנה ביאור מאמר הזהר תזריע דף מ״ד וקדושים דף פ״ג הנ״ל יש להבין ע״פ מ״ש בבה״ז פ׳ אחרי דף ע״ז על המאמר אתא חסד ופריש גזעין כו׳.

פסוק כ׳

ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה, וע׳ לק״ת פ׳ נשא ד״ה כה תברכו, מד״ר פ׳ בראשית פי״ז דף כ׳ ע״א אמר (הקב״ה) להם (למלאכי השרת) חכמתו מרובה משלכם הביא לפניהם את

יודעים מהרע ואינן מתפעלים במכש״כ מלבונה. ומ״ש אדם פנימי אפ״ל כי ע״י שהי׳ בו יצה״ר כנ״ל ועוד כי עה״ד היינו תערובות טו״ר עה״ד חטה היתה וע״י מצה מתקנים עה״ד כי עיקר עה״ד שאכלו קודם שבת וקודם עה״ח ונק׳ קיצוץ בנטיעות ע׳ בחיי סי׳ מ״ג אבל ע״י מצה ביטול נכלל עה״ד בביטול עה״ח תאוה לעינים עלדאת״ג משא״כ עה״ח באמונתו יחי׳ או בינה לגבי חכמה שהתענוג כשמבין לא כשהוא נעלם חכמה שבנא בעל הנאה הי׳ זהו עה״ד טו״ר.

הבהמה ואת החיה ואת העוף אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעים, העבירן לפני האדם אמר לו זה מה שמו אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל כו' עד אני הוי' הוא שמי שקרא לי אדה"ר עכ"ל. ואפשר להבין זה קצת עפמ"ש בת"ז תיקון מ"ט דפ"ח ע"ב לכולם בשם יקרא הה"ד ויקרא אדם שמות וגו' דא ההוא דאתמר ביה כתפארת אדם לשבת בית (כוונתו על האדם העליון שעל הכסא) דקארי שמהן לכל חיות הקדש ולכל שרפים ואופנים וצבא דלעילא לכל חד קארי ליה בשם ידיעא ובדרגא ידיעא לאשתמודע לכל חד מאתר דאתנטיל כו' עכ"ל. ועפ"ז י"ל שזה הי' חכמתו של אדה"ר שידע שהשור הגשמי שלמטה מאיזה בחי' נלקח דהיינו שנלקח מהבחי' שקרא לו האדם העליון פני שור ע"כ אמר שזה הגשמי שמו שור כשם מקורו שנלקח משם וכעד"ז חמור וסוס כו', והטעם שידע זה כי להיותו אדם הי' לו ידיעה והשגה בבחי' השמות שקרא כביכול האדם העליון למעלה, משא"כ המלאכים אין להם השגה רק בבחי' מל' ולא בבחי' ז"א כמ"ש בד"ה רני ושמחי השני בפי' וצדקתך ירננו כו', ועיין במד"ר ר"פ חקת דף רע"ג ע"ב.

ב) **וז"ל** השל"ה דף י"ד ע"א וזה הי' חכמת אדה"ר אשר קרא שמות לכל דבר כדי שיוכר ע"י השם ההוא עד שנאמר שהיתה מעלתו בזה גדולה ממלאכי השרת כי ברוח הקודש שעליו בנה אותיות ומלות מיוחסות עם הדיבור הפנימי בשביל שהשמות ההם יורו על שרש הדבר ההוא וכאילו נאמר שבידיעת התחתונים ידע סוד המרכבה העליונה כי כל גברא מטה יש לו שרש למעלה שלא"כ איך מתקשרים חלקי העוה"ז אם אין ליסודות שורש למעלה ואם אין לנבראים שרש למעלה איך מתפשט ההשפעה וההשגחה מאדון הכל בהם וזאת היתה חכמה נפלאה כי השיג מקור ושרש כל דבר וכנהו בשם ההוא והוא שמו ודאי עכ"ל. וע"ש דל"ט ע"ב בהג"ה והאריך שם, ודף קנ"ד ע"ב.

ג) **ע"מ** מאמר חקור דין ח"ב פי"ז דמ"ג סע"א כי תיקון בעלי חיים על מלאת היה מסור לאדה"ר בשעה שקרא להם שמות עכ"ל. מאמר אכ"ח ח"ב סי' יו"ד וסי' ל"ג.

ויבן ה' אלקים את הצלע. זח"א בראשית מח"ב (ובסה"מ קיח"ב) מט"א (סה"מ סו"ב) ג' ב' כח"א. בשלח נה"א פקודי דרנ"ח סע"א וע"ב. ויקרא יט"א כד"א תזריע מד"ב. ת"ז צה"א.

א) **בפ'** בראשית מ"ח ב' פירשו דצלע היא תושבע"פ ונק' אסשא"מ מלשון ובצלעי שמחו ונאספו תלים ל"ה ט"ו דפי' רש"י וכשאני צולע ששבר בא עלי כו' וכן ת"י ובתברי חדה, וכן כי אני לצלע נכון שם ל"ח

י״ח, ענין חגר הצולע על ירכו דהיינו ענין שבר, והוא מענין מ״ש ויזרח לו השמש כו׳ והוא צולע על ירכו וישלח ל״ב ל״ב שנק׳ כן הצולע מפני שהוא נוטה מדרך הישר אל הצד והיינו מה שנפגם ירך יעקב ועיין מזה בזהר בראשית דכ״א ע״ב וביאר זה בפרדס שער ירך יעקב היינו שער י״ז פ״ג והנה מצד הפגם אשר נבאר נמצא* התפארת צולע על ירכו שהוא הנצח כמו שכאשר יפגום גוף התחתון יקרה אל האדם מקרה הצליעה כן* אל פגם העליון ניחס לו הצליעה כו׳ עכ״ל. ונת׳ מזה ע״פ ויזרח לו השמש שנפגם בנשמות שמבחי׳ נו״ה. ע׳ בד״ה אלה מסעי השני פ״ג ומ״ש בד״ה בחדש השלישי בפי׳ ואתם בני יעקב לא כליתם ומ״ש בד״ה חגרה בעוז מתניה שהאמונה נק׳ מתנים שמעמידים כל הגוף, ומ״ש בד״ה כי ההרים ימושו בענין סומך ה׳ לכל הנופלים ובד״ה עיני כל ובסידור ע״פ סומך ה׳ לכל הנופלים וזהו עד מתי אתם פוסחים על שתי כו׳ ק״נ שכלולה מטו״ר ופעמים נכללת לצד הרע סט״א זוגים נפקת ברא ושתי כו׳ וזהו ענין הצליעה פסח וחגר, וזה נמשך ממה שנגע בכף ירך וכו׳ גיד הנשה וכו׳ כמ״ש במ״א וע״י שמואל נתקן הירך וזהו וגם נצח ישראל לא ישקר כו׳. ועפי״ז יובן מ״ש דוד כי אני לצלע נכון כי המ׳ יורדת בבי״ע ומתלבשת בק״נ, וזהו ענין רגליה יורדות ואזי נק׳ כלה חיגרת כמ״ש בלק״ת בד״ה וארשתיך לי פ״ג שהוא כשנפשו הבהמי׳ מושלת בו וע״כ נק׳ חיגרת מצד נה״ב שנופלים לו ספיקות. ועד״ז פי׳ דבחי׳ אסשא״מ נק׳ צלע מה״ט מפני שיש לחיצונים יניקה ממנה כי אספשא״מ היא הלבנה ונודע מענין מיעוט ופגימת הלבנה שהוא מה שט״ס דנוק׳ יורדים ומתלבשים בקליפות כו׳. וענין ויבן ה׳ אלקים את הצלע היינו שאו״א התקינו אותה שתהי׳ פרצוף שלום ולא תהי׳ בבחי׳ צולעה שלא ירדו ט״ס שלה בק״נ, ועמ״ש ע״פ וכל בניך לימודי הוי׳ בענין א״ת בניך אלא בוניך בהביאור שם כי בנין המ׳ מהגבורות כו׳ כי הנה מצד עצמות אור א״ס הרי אם צדקת כו׳ ושממית בידים תתפש כו׳, ולכן ע״י חו״ב נמשך שיומשך רק במקום הביטול כנודע מענין ויוציאנו הוי׳ אלקינו או״א שהלבישו כו׳, וזהו ענין שברכה שני׳ דיוצר האדם שהוא כנגד תושבע״פ חותם בברוך חתום תורה בלמודי וזהו ענין גבורה קו המדה שהיא בח״ס בביאור דמזוזה מימין ובסידור בענין ברוך גוזר ומקיים וזהו ויבן ה׳ אלקים דוקא וזהו ענין תושבע״פ שהיא סייגים וגדרים שלא ינקו החיצונים כמ״ש במ״א ע״פ גן נעול כו׳. ועד״ז יובן ענין אכילת מצה בפסח, הנה כתיב אז ידלג כאיל פסח ישעי׳ ל״ה ו׳ וארז״ל סנהדרין צ״א ב׳ עומדין במומן ומתרפאין. כי הנה מום בגימטריא אלקים במא״א מם י״ז וזה יניקת החיצונים משם, וע׳ בלק״ת מהאריז״ל פ׳ חקת ע״פ אשר אין בה מום וע׳ בזהר וישב קפ״א א׳ ע״פ אך אל הפרוכת לא יבא כו׳ כי מום בו שסיבת המום נמשך מפגימו דסיהרא והיינו ג״כ שממ״ח צירופים אחרונים דשם אלקים נמשך יניקת החיצונים ולכן לע״ל שיהי׳ אור הלבנה כאור החמה

נמצא : בפרדס : כביכול.
כן : בפרדס נוסף : כביכול.

כו׳ והיה הוי׳ לי לאלקים אזי כולך יפה רעיתי ומום אין בך, לכן אז ידלג כאיל פסח כי ענין ההרים רקדו כאילים עליית חג״ת דאצי׳ ליכלל בביטול באור א״ס, ולע״ל גם פסח שמק״נ מדלג כאיל כו׳, ועיין מענין אז בבחיי בשלח ע״פ אז ישיר ובפ׳ מצורע קמ״ו ב׳ מענין אז ידלג כאיל שכולם מתרפאים לע״ל וברבות ויגש ר״פ צ״ה בוא וראה כל מה שהכה הקב״ה בעוה״ז מרפא אותן לע״ל העורים מתרפאין שנאמר אז תפקחנה עיני עורים והיינו ע״י גילוי עינא פקיחא דע״ק דלית תמן גבינים דמכסיין לכן בגילוי זה יומשך ג״כ למטה בחי׳ פוקח עורים, וע׳ ברבות וירא ס״פ נ״ג אמור פכ״ז והפסחים מתרפאים שנאמר אז ידלג כאיל פסח כו׳ והיינו ע״י ועמדו רגליו משא״כ עכשיו הקטע יוצא בקב שלו כמ״ש ע״פ אני חומה. ועמ״ש בלק״ת פ׳ צו ע״פ ומחץ מכתו ירפא, וזהו ויזרח לו השמש כו׳ שמש צדקה ומרפא כו׳ ע״י מוציא חמה מנרתקה כו׳, וכמ״כ ביצי״מ ע״י שנגלה עליהם ממ״ה הקב״ה יצאו ממ״ט שע״ט כו׳, וזהו ע״ד ידלג כאיל פסח כו׳ ולכן נק׳ חג הפסח דלוג מדלג על ההרים כו׳ ופסח כו׳ על הפתח וזהו ענין מצה דפי׳ בפנ״י פ׳ משפטים ע״פ את חג המצות תשמור כי מצה באתב״ש הוא י״ה כנודע בענין מצוה שהוא שם הוי׳ רק שבחי׳ י״ה מתלבשים באותיות מ״צ והיינו שבגלות מצרים נאלמתי דומיה דום י״ה וזהו ענין אלם כנודע בענין מי כמוך באלמים כו׳ וביצי״מ גילוי י״ה כענין ויוציאנו ה׳ אלקינו חו״ב כו׳ וא״כ זהו כענין ויבן ה׳ אלקים שהם או״א י״ה את הצלע מ׳ שתצא מק״נ להיות בנין פרצוף כך הוא ביצ״מ בליל פסח שזהו ענין ליל שמורים וזהו מ״צ ה׳ שחו״ב בנו ה״א שהיא המ׳ ויבאה אל האדם כו׳ ויבאה גימט׳ כ״ד כענין ושמתי כדכד שמשותיך כן י״ל ממ״ש בסה״מ סי׳ קל״ח בשם הרמ״ז בענין ויבאה.

עוד יובן ויבן ע״ד הנזכר בלק קצ״א א׳ שחורה אני יוד, וזהו ענין הצלע ובונים אותה שתהי׳ ה׳ ובנין זה ע״י ה׳ אלקים בחכמה יבנה בית כו׳ גם בינה אותיות יבנה. וע׳ במא״א ב׳ יוד בענין בנין. עמ״ש יסובבנהו יבוננהו.

ב) **שם** דמ״ט סע״א. ויבן ה׳ אלקים אוף הכי שם מלא. הנה בדא״ר דקל״ח ע״ב ותנינן אימתי אקרי שם מלא בזימנא דכתיב ה׳ אלקים דהאי הוא שם מלא דעתיק דכולא ודזעיר אנפין וכולא הוא שם מלא אקרי ושאר לא אקרי שם מלא כמ״ד ויטע ה׳ אלקים שם מלא בנטיעת גנתא. ובהפירוש שם בזמנא דכתיב ה׳ אלקים ר״ל כשהם יחד ה׳ אלקים אז הוי׳ לעתיקא ואלקים לז״א בערך העתיקא כנזכר בנעילת יוהכ״פ בפע״ח ובמ״ח עכת״ד. ונתבאר מזה בביאור ע״פ שובה ישראל בד״ה איתא במ״ח פ״ב שבחי׳ אלקים הנז׳ בזה הוא ע״ס דאצי׳ שהם שם הוי׳ אלא שלגבי מל׳ דא״ס נק׳ אלקים ולכן זהו שם מלא, וכמ״ש מענין פי׳ שם מלא בד״ה ענין שבעת ימי המילואים פ״ד בלק״ת פ׳ צו. וענין המשכה זו בבחי׳ מל׳ הוא כי נעוץ תחלתן בסופן ובבחי׳ מל׳ לפי שהיא סוף האצי׳ ומקור דבי״ע צ״ל דוקא המשכה מהכתר כנזכר ע״פ המאמר ר״פ בראשית כשושנה בין החוחים מה שושנה אית

בה תליסר עלין כו׳ שי״ג ת״ד הם בא״א והם מאירים במל׳ כמשל השמש שלמטה בארץ מאירה בתוקף יותר מבאויר האמצעי כו׳, וז״ש אלקים יחננו כו׳ יאר פניו כו׳ שבבחי׳ מל׳ שם אלקים מאיר הארת פנים דא״א כו׳ ולכן גם בגשמיות הנשים יש בהם יפ״ת ויפ״מ יותר מבאנשים. דהא אבא ואמא אתקינו לה עד לא אתת לבעלה. היינו ששרש התהוות המ׳ אינו מז״א לבד אלא נלקחה מאו״א שהם התקינו אותה והוא ענין הוי׳ אלקים שם מלא, אלא שלאח״כ נעשה היחוד זו״נ וכדפי׳ בביאור ע״פ מנורת זהב* פ״ב וז״ל וז״ש בזהר מכאן ואילך כו׳ אבל שרש מציאותה הוא מרצון העליון ולכן גם אח״כ נעשית א״ח עט״ב עכ״ל יעו״ש. ויש לבאר ענין זה כי המל׳ הוא דבור וז״א הוא המדות ושרש הדבור נלקח מקדמות השכל כנזכר באג״ה סי׳ ה׳ ע״פ ויעש דוד שם בענין בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא, משא״כ כונן שמים שהוא ז״א אש ומים מדות הוא בתבונה כנז׳ הענין בת״א פ׳ בראשית ע״פ וייצר ה׳ אלקים את האדם, ועמ״ש בסידור שער ר״ה בד״ה אד׳ שפתי תפתח בענין בנין עולם הדבור. והנה מש״כ דהא או״א היינו שאו״א מקבלים כמ״כ מלמעלה ע״ד היחוד דאו״א שבק״ש שהוא המשכת אור חדש מאוא״ס המאציל העליון ממש רק שנק׳ ע״ש עו״א כי זהו הגילוי הראשון שבאצילות וכמ״ש מזה בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י פ״א.

את הצלע כד״א שחורה אני ונאוה בנות ירושלים אספקלריא דלא נהרא בסה״מ סי׳ קל״ז כ׳ וז״ל הרמ״ז פי׳ בהיות המ׳ בסוד נקודה א׳ אזי נק׳ צלע ואז היא שחורה ממש אבל נקרא נאוה כי יכולה נקודה זו לעמוד פב״פ כנז׳ בפע״ח בכוונת ק״ש שעל המטה עכ״ל. וענין שחורה אני ונאוה נתבאר בזהר פ׳ בלק דקצ״א ע״א ע״ש שכשהיא נקודה א׳ זהו ענין אות יוד דלית ביה חיוורו כו׳ והוא הנקודה השרשית שבה כתר שבמל׳ ואזי אינה יכולה להשפיע כי איידי דטריד למיבלע כו׳ וגבורי כח עושי דברו שיהי׳ בבחי׳ ה״א, והמשכה זו צ״ל מלמעלה מעלה מאו״א ומהכתר ע״ד מ״ש בפע״ח בכוונות ברכה ראשונה דשמו״ע אל עליון גומל חסדים טובים כו׳ למען שמו שנה״י נמשכים מהכתר כי כדי שיהי׳ הירידה וההמשכה למטה צ״ל מלמעלה מעלה וכענין משלי שלמה כו׳ וכמ״ש מזה בביאור ע״פ אלה מסעי ד״ה לבאר ענין המסעות פ״ג. ויביאה אל האדם מהכא אוליפנא כו׳, עיין לעיל דמ״ח סע״ב. והענין י״ל כי יחוד כנס״י עם הקב״ה היינו ע״י עסק התורה שהוא ו׳ קול כו׳ מדלג כו׳ ומתחלה צ״ל עסק התפלה וזהו דאו״א חו״ב י״ה תקינו לה בתיה בת י״ה ברבות ר״פ ויקרא ע״ד שלהבת י״ה והיינו מ״ש אחותי בת אבי היא אזי דוקא ותהי לי כו׳. וע׳ מק״מ כאן מ״ש בענין ויביאה אל האדם וז״ל לשון הרב בספר הדרושים זווג ראשון שממנו יצאו נשמת אדם וחוה הי׳ זו״נ אב״א דהיינו שעלו להיכל הבינה והי׳ שם זווגם והזעיר קדם שם שהוא יושב בחיק או״א ואח״כ עולה המ׳ אצלו וז״ש בזהר בראשית דמ״ט בקדמיתא ויביאה אל האדם ולבתר איהו מייתי לגבה

---

*בביאור ע״פ מנורת זהב: לקו״ת בהעלותך לו, א.

שמשם ואילך הזווגים הי' למטה במקומם פב"פ והזעיר הולך למקום המ' להזדווג עכ"ל. וע' מ"ש בת"א בד"ה כי אתה נרי בפי' ארוממך אלקי המלך מלמטלמ"ע י"ל זהו כענין ויבאה אל האדם ומלמעלמ"ט זהו מ"ש שהזעיר הולך למקום המ', ועמ"ש בד"ה ברוך שעשה נסים, וז"ש ושמרו בני ישראל את השבת ד"ת ויבאה כי בליל שבת עליית המ' וגם הם כ"ד קשוטין כמנין ויבאה כ"ד פרקים דשבת וכענין ושמתי כד כד והפך בחי' ואיבה שהם כ"ד מיני זוהמא כו' שבשבת הוא ויאהב יעקב את רחל אותיות ויבאה, ועמ"ש בלק"ת פ' מטות סד"ה ואשה כי תדור נדר וסד"ה ושמע אביה, ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין קבלתה תחלה ממ"ה ע"י התפלה כו', ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק איך הנשמה תחלה ביצ"מ רק נקודה א' ויאמן העם וי"ל זהו ענין הצלע ואח"כ נעשית בנין אב"א ואח"כ פב"פ וזהו ויבן ה' אלקים כו'.

ולבסמא לה במלין בסה"מ סי' קל"ז אמ"ז הריני מוסר לך ענין גדול ידוע שברית הלשון וברית המעור מכוונים באמצע וע"פ מ"ש במשנה פ"ק דכתובות ראוה מדברת פי' בגמ' מזדווגת כו' פיוס ה"ס יוסף כו' עכ"ד. ומזה יובן ענין ישקני מנשיקת פיהו, ומבמ"א כי הגם שבזיווג גופני נמשך מהעצמיות משא"כ בדבור רק הארה ולא המהות כמ"ש בביאור מאמר בראשית כז"ב אעשה לו עזר מ"מ יש מעלה ג"כ בזיווג נשיקין שהרי התלמיד המקבל מהדבור הוא חכם והבן יכול להיות אינו חכם כמאמר כנגד ארבעה בנים דברה תורה כו' וגם העצמיות דזיווג גופני הוא מחב"ד שבז"ת וההארה דנשיקין הוא מעצמיות ח"ע וזהו כענין ההארה שמאיר מפנימית התורה וסודותיה לגבי המהות המאיר בנגלות שבתורה כו', ועד"ז יובן באדם שצריך לעסוק בתורה בפנימית ובנגלה וז"ש ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי היינו ענין דבי לבסמא לה במלין כו'.

זהר חלק א' בראשית כ"ח א' ויבן ה' אלקים את הצלע או"א בנו לה לגביה הה"ד בונה ירושלים הוי' ז' דאיהי בן י"ה או"א כו' ועיין שם במק"מ ועיין מ"ש בביאור ע"פ וכל בניך בענין א"ת בניך היינו בחי' בן י"ה כ"א בוניך היינו בונה ירושלים כו' ע"ש וז"ש ויבן כו' וע"ש בענין אם ה' לא יבנה וע' בזהר פ' נח דף ע"ד א' ע"פ והבית בהבנותו כו', ועיין מ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ספ"ב בענין ג' בחינות מזון לבוש בית שהבית הוא מבחי' מקיף למקיף ושבחינה זו היא ג"כ ענין בנים כי בני במזלא תליא וגם שרש מלת בן קרוב לשרש בנין, גם אבן ישראל מתורגם אב ובנין והאשה נק' בית בנין עדי עד. וא"כ לפ"ז פי' ויבן את הצלע היינו שהוא בנין שנמשך מבחי' מקיף למקיף וזהו ויבן ה' אלקים שם מלא, וע' בדרוש שארה כסותה ועונתה שארה כסותה מזון ולבוש ממכ"ע וסובכ"ע אמנם עונתה נמשך מבחי' מקיף למקיף וזהו ויבן ה' אלקים כי להיות זיווג זו"נ צ"ל מקודם לזה זווג או"א אשר או"א מקבלים מעתיק ועתיק מא"ס בלק"ת מהאריז"ל פ' וירא נמצא שורש עונתה נמשך ממקיף למקיף ולכן נק' ביתו. והנה ארז"ל ההפרש בין זווג ראשון לזווג שני שזווג שני הוא לפי מעשיו משא"כ זווג ראשון אינו לפי מעשיו שהרי ארבעים יום

קודם יצירת הולד שאין נודע רשעו וזכותו מכריזין את זוגו וב"ק יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני כו', בגמ' ורש"י רפ"ק דסוטה. וכמ"כ בעבודת ה' בקבלת שפע מ"ה (שנק' בשם זיווג ועמ"ש בלק"ת פ' הברכה בד"ה תורה צוה) הנה בהתחלת העבודה והתחלת ההתעוררות יהיה סיוע ה' על האדם יותר מהכרת לבבו (עמ"ש מזה בד"ה אדם כי יקריב מכם בלק"ת ר"פ ויקרא) ולכן כל התחלה יהיה ברשפי אש התשוקה מאד ואח"כ בהמשך הזמן יפול לבו מזה כו' והיינו לפי שההתחלה היה ענין התעוררות מלמעלה בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת ואח"כ תהי' עבודתו רק מצד יגיעתו אתעדל"ת לעורר אתעדל"ע והבחי' ראשונה נק' זווג ראשון שהניצוץ אלקי שירד בבי"ע מקבל שפע מ"ד דאצי' שלא לפי ערך העלאת מ"ן ועמ"ש בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בענין קדושים תהיו יכול כמוני ואח"כ נמשך המ"ד לפ"ע האתעדל"ת וזה נק' לפי מעשיו. ועד"ז יובן בכב"י מקור הנשמות שנק' כלה וביצ"מ ה"ע זווג ראשון ולכך היה ההתגלות אלקות עליהם שלא לפי מעשיהם כלל כמ"ש ברבות בא ר"פ ט"ו ע"פ מדלג על ההרים אם אני מסתכל למעשיהם אין נגאלין לעולם כו' וזהו ענין חג הפסח אשר פסח ה' בחי' דלוג שלא לפי ערך סדר השתלשלות אתעדל"ת ואתעדל"ע, וע' ברבות פ' וארא פי"ב ואני המתחיל כו', והעיקר במ"ת שנתגלה עליהם בקולות וברקים בבחי' העצמות אנכי מי שאנכי, אך אח"כ נשתברו הלוחות כו' (ואח"כ לוחות שניות זיווג שני לפי מעשיו היינו ע"י התשובה ניתנו לוחות אחרונות ביוהכ"פ, וע' ברבות כי תשא פמ"ו שנאמר ע"ז כפלים לתושיה כו', ומ"מ בלוחות ראשונות היה חרות חירות משעבוד כו' משא"כ בלוחות אחרונות כו' כדאיתא בגמ' פ"ה דערובין דף נ"ד ע"א והיינו לפי שלוחות הראשונות הי' זווג ראשון שלא לפי מעשיהם כלל. וצ"ע בלק"ת מהאריז"ל פ' תשא משמע לוחות ראשונות שנשתברו ולוחות שניות שנתקיימו זהו ע"ד תהו ותיקון. ואפ"ל כי גם בתהו הי' הגילוי שלא ע"י צמצומים כמ"ש בד"ה בשלח פרעה משא"כ בתיקון כו' ומ"מ שם ר"פ ויקרא אל משה אלף זעירא פי' שההארה שהיה למשה אחר חטא העגל הוא רק אלף זעירא משא"כ בלוחות ראשונות כו' ע"ש) ואח"כ בימי הגלות ואפילו בזמן בהמ"ק הוא בחי' זיווג שני שהוא לפי מעשיו לפ"ע ההעלאת מ"נ ובדרך כלל כל עבודתינו בתומ"צ עד ימוה"מ הוא רק העלאת מ"נ ולע"ל יתגלה בבחי' העצמות הגבה מאד נעלה מהתגלות שהי' במ"ת בזווג ראשון וזהו ביום חתונתו זו מ"ת בחי' זווג ראשון וביום שמחת לבו הוא הגילוי שיהי' בימוה"מ בחי' זיווג שני שלפי מעשיו שיהי' גילוי מלמעלה יותר כמ"ש הנה ישכיל עבדי ירום ונשא כו' ועז"נ ישקני מנשיקות פיהו אך כ"ז הוא לפי מעשיו היינו לפי מעשינו עכשיו בתומ"צ כו'. ועפי"ז י"ל ענין מ"ש גדול יהי' כבוד הבית האחרון, כי בנין בית הראשון י"ל נק' זיווג ראשון בית ראשון ה' עילאה ובית האחרון שיהי' בב"א הוא לפי מעשיו לפי בירור שם ב"ן כמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי בענין ישמח ה' במעשיו וכמ"ש הרמ"ז ר"פ תולדות וגדול יהי' כי הבית מבחי' עתיק, אך כל ההמשכות עכשיו מחיצוניות עתיק ולע"ל יהי' גילוי פנימיות עתיק לאחר בירור שם ב"ן, עמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה

בסופו, וזהו ישמח ה' גילוי פנימי' עתיק שזהו ענין ישמח הוא במעשיו דוקא, ועמ"ש בת"א מקץ סד"ה רני ושמחי בת בענין שלע"ל תתעלה בחי' בת מ' יותר מבחי' אמי בינה ע"י בירור ב"ן, וכמ"ש בענין והיה ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו', ועמ"ש מענין בנין דלע"ל בביאור ע"פ שובה ישראל עד ועמ"ש ע"פ מה טובו אוהליך כו'.

במא"א אות צ' כ"ג מענין צלע ובי"נ שם בשם ת"ז תיקון י"ב דכ"ט ע"א והא צלע איהו ודאי כלת משה כו'. ויש לפרש עפמ"ש בזח"ב פ' בשלח דנ"ה א' בפי' ויקח אחת מצלעותיו דהיינו מ"ש אחת היא יונתי כו' ובלק"ת בשה"ש ע"פ ששים המה כו' אחת היא פרצוף הפנימי דמל' וה"ע רעותא דלבא בכל מאדך דחסידים הראשונים והיו שוהים ט' שעות לבנותה ולהמשיך לה הט"ס שזהו גבורי כח עושי דברו. ועפי"ז י"ל ענין והעמידן אל אחת, אחת שאלתי מאת ה' כו', ועמ"ש מענין ויבן את הצלע בהגהות לבה"ז בלק קצא"א * ע"פ שחורה אני ונאוה, וע' בת"א פ' נח בביאור ע"פ מים רבים בפי' אחות לנו קטנה.

ויאמר האדם * זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת. בראשית ב' כ"ג. פ"ו דיבמות סג"א. אדר"ן פ"ד. עמה"מ עה"ב. ר"ח פר"א פי"ב. רבות כא"א. זח"א נ"ה. בחיי יג"ג קה"ב קטז"ב. ע"מ נט"א קט"ב. ת"ז לה"א מב"ב עב"א קלח"א תקמ"ד. ש"ך במקומו. של"ה קסא"א קע"ב. ת"ז צה"א לד"ב צט"ב.

במ"נ פ"ו איש ואשה שני שמות הונחו תחלה לזכר ולנקבה כו' ואח"כ הושאל לכל ענין מוכן ומזומן להתחבר לענין אחד חמש היריעות תהיין חוברות אשה אל אחותה בפ' תרומה כו"א כבר התבאר לך כי אחות ואח יאמרו ג"כ בשתוף מצד ההשאלה כאיש ואשה עכ"ל. כוונתו בזה כדי להסיר ספקות ה' איש מלחמה ועד"ז ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי בהושע סי' ב' י"ח ויאמר שהוא ע"ש ההתחברות שכנס"י מתחברים אליו ית' והוא ית' מתחבר עמהן ומשרה שכינתו בהן ע"כ נקראו איש ואשה וע"ש פרק י"ד מענין אדם וע"פ מ"ש הרד"ק במכלול נראה כי לשון איש משמעו ב' ענינים הא' איש הוא הזכר באדם הב' לשון שר וגדול העם כמ"ש שופטים ז' י"ד בלתי אם חרב גדעון בן יואש איש ישראל דר"ל הראש והגדול שבישראל וכן בשמואל א' סי' כ"ו ט"ו שאמר דוד לאבנר הלא איש אתה ומי כמוך בישראל, אישי כה"ג במשנה ספ"ק דיומא שפירושו אדוני כה"ג

בהגהות לבה"ז בלק קצ"א א': נדפס בביאוה"ז לכ"ק אדמו"ר הצ"צ ע' תקב.
ויאמר האדם: ראה ספר החקירה עג, א. אוה"ת בראשית תלד, א.

וכן איש הר הבית במשנה פ"ק דמדות. ועד"ז הב' יש לפרש ענין ביום ההוא תקראי אישי, עה"ק ח"ג פל"ח מא"א א' ע"ב בפרדך ערך איש האריך. ואפ"ל כי אמת נכון הדבר שהושאל שם אשה לכל ענין מוכן ומזומן להתחבר כו' לבא עכ"ז יש לומר שהתחברות זו יש לה התדמות והתחברות האשה עם האיש.

קיצור. שם האשה הושאל לכל ענין מוכן ומזומן להתחבר לדבר אחד ולהיות חוברות וזהו תקראי אישי שיהי' החיבור בל ימוט לעולם ועד.

ב) **זח"א** בראשית כו"א עמודא דאמצעיתא כליל שכינתא עילאה ותתאה דאינון ק"ש ערבית וק"ש שחרית ועליה אתמר עצם מעצמי ובשר מבשרי. ועיין מענין עמודא דאמצעיתא ר"פ תשא קפ"ז ב' ע"פ העשיר לא ירבה דא עמודא דאמצעיתא והיינו ו' ממוצע בין שני ההי"ן בינה ומ' ועזח"ב ר"פ תרומה דקכ"ו ע"ב מענין מי זאת שיעקב חיבר ב' הבחי' ועמ"ש ע"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו היא שכינתא עילאה ואח"כ בארץ כנען היא שכינתא תתאה ופי' זה עפמ"ש בת"א פ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות בענין יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת שהם פנימית הלב וחיצוניות הלב כו', וע' מענין פנימי' הלב וחיצוניות הלב בד"ה ושאבתם מים בששון, ועמ"ש מענין לילה ויום בד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא ובד"ה תחת אשר לא עבדת. ומזה יובן דק"ש ערבית זהו נק' שכינתא תתאה שה"ע ביטול היש וק"ש שחרית זהו שכינתא עילאה יחודא עילאה ביטול אמיתי וכנזכר בד"ה שיר השירים וזהו ענין עצם מעצמי שהיא שכ"ע ובשר מבשרי זהו שכ"ת ע"ד עצמות מן האב ובשר מן האם ועמ"ש בביאור מאמר הזח"ג שופטים ער"ה מענין עצמות ובשר ועמ"ש בד"ה חכלילי עינים מענין אה"ע ואה"ר שהן ב"ן ומ"ה וזהו ענין מדת לילה ומדת יום ולכן איתא בהרד"א שגאון א'* הנהיג לומר בשחרית אה"ר ובערבית אה"ע.

קיצור. ויאמר האדם ז"א זאת הפעם שהיא מ' עצם מעצמי שכמו שז"א נלקח מאבא כי בן מסטרא דאבא קאתי בזח"ג במדבר דק"כ ע"א כן המ' נלקחה מבינה הנק' ג"כ עצם וכן היא בשר מצד יחו"ת לבוש להעצם וכן בז"א יש בחי' זו.

ג) **זח"א** בראשית דמ"ט ע"ב ויאמר האדם זאת הפעם כו' ע"ש וע' בלק"ת מאדמו"ר נ"ע פ' מטות בד"ה ואשה כי תדור. ולענין עצם מעצמי כו' יש להעיר ממ"ש בזח"ב שמות ד"ג ע"פ אתי מלבנון כלה כו' דתרווייהו מלבנון קאתו פי' לבנון ל"ב נתיבות חכמה ונק' שערי בינה, וזהו ענין עצם מעצמי עצמות מן האב בחי' ל"ב נתיבות חכמה ובשר מן האם מבחי' נש"ב. ולפי"ז פי' עצם מעצמי על חכמה שגם המ' שרשה מחכמה שנקרא בת אבי ובשר מבשרי על שרשם מבינה. ת"ז תיקון י"ח דל"ה ע"א בענין קרבן עולה

שגאון אחד: ראה בהערות וציונים לאוה"ת שם (תסה, א).

ויורד בההוא זמנא ותקרבו עצמות עצם אל עצמו יחזקאל ל"ז ורזא דמלה עצם מעצמי ובשר מבשרי עצם מעצמי דא יו"ד עם ה"א ובשר מבשרי דא ו' עם ה"א עכ"ל, ובפרדס ערך עצם העצם לבן רומז אל הרחמים (גוון לבן עצמי) והבשר אודם רומז אל הדין כו' ולכן חו"ב עצם מעצמי לגבי זו"ב שנק' בשר מבשרי כי בחו"ב ברחמים יותר כו' ועוד כמו שמדרך הבשר לכסות על העצם והעצם מתלבש בבשר כן בחו"ב מתלבשים בתו"מ ותו"מ מגלים סוד חו"ב עכ"ל והיינו חו"ב נק' עלמא דאתכסיא וזו"נ נק' עלמא דאתגליא והיינו כמו שהעצם מכוסה בהבשר כו'. עצם כפשוטו וגם לשון חיזוק ותוקף כמו בחי' ועוצם ידי כי עצמות ממנו, וירבו ויעצמו במאד מאד בעצם היום הזה ותרגום בכרן יומא הדין ובכרן לשון קרן ותוקף כן פי' הרשב"א הובא בעין יעקב בחולין פא"ט גם וכעצם השמים פרש"י מראה השמים וי"ל עצמיות השמים בעצם היום, בפרדס שער ד' עצמות וכלים האורות הם עצמיות אלקות וכמו כחות הנפש שכל ומדות שנק' עצמיות הנפש ומודומ"ע הם לבושים כו'. גם עוי"ל בענין עצם מעצמי כי בהתורה ומצות שהם רמ"ח אברין יש עצמות ובשר עצמות מצד תשב"כ עצמות מן האב ובשר מצד תושבע"פ בד"ה ואשה כי תדור וע"כ כנס"י נק' עצם מעצמי ובשר מבשרי, או עצם מעצמי י"ה מל"ת ובשר מבשרי ו"ה מ"ע והיינו ע"ד עוצם עיניו מראות ברע. עצם * מעצמי י"ה ובשר מבשרי ו"ה, ועיין בענין שם הוי' שבנפש בד"ה ראה אנכי נותן ובד"ה ולא אבה, עצם לשון חוזק ותוקף ולשון עצמיות, גם בתומ"צ יש עצמות ובשר וזהו ויאמר האדם זהו התורה זאת הפעם כנס"י היא עצם מעצמי ובשר מבשרי, ע' פ"ק דסוטה דף ה' ע"א בענין בשר כתיב בו ונרפא ונתתי לכם לב בשר ונת' במ"א ע"פ רפאני הוי' וארפא * בירמיה סי' י"ז.

ד) **זח"ג** ויקרא דף כ"ד א' פרי עץ הדר, עצם מעצמי ובשר מבשרי ודא הוא עץ פרי הדר מנלן דאדם עץ אקרי דכתיב כי האדם עץ השדה עכ"ל. ובמק"מ נת' כי הנקבה פרי הזכר הנקרא עץ הדר עכ"ל. וע' מזה בד"ה ביום השמיני עצרת דרוש השני פ"ג שפי' ג"כ הדר באילנו והוא כנס"י שהיא בפנימיות ז"א כו' ע"ש, ולכן היא עצם מעצמי שעז"נ אחת היא יונתי כו' ועיין מזה בד"ה לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות פ"א דפי' כנס"י אינו בחי' המל' הנעשית פרצוף בפ"ע אלא הוא פרצוף המ' שבתוך פנימי' ז"א וע"ש שזהו בחי' מדרגת חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט' שעות ע"י שהי' תפלתם בכל מאדך רעו"ד שלמעלה מהשכל וזהו עצם ותוקף מעצמיות הנשמה שהיא למעלה מהשכל וגם לכן י"ל שבחי' זו נק' עצם מעצמי שנלקחה מעצמיות החכמה ולא מבחי' הארה לבד כי עצמות נולדים מטפת האב, וזהו ענין אחותי בת אבי היא הנזכר בזהר אמור דף ק' ע"ב שמזה יבא לבחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא שלמעלה ממדריגת

עצם: בבוך באב' 31 נרשם: קיצור.

ע"פ רפאני ה' וארפא: ראה אוה"ת נ"ך ע' שמז. אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תרצ.

אתכפיא. וענין שהיו שוהים בתפלתם ט' שעות ביום יש לומר נגד ר"ה שבו תיקון הנוק' יש בו ט' ברכות להמשיך לה מט"ס שלמעלה ממנה שהיא העשירית וכן הם היו עושים מעין תיקון זה בכל יום וכן בר"ה מדינא ג"פ תר"ת שלש של שלש שלש כו'. ובשר מבשרי י"ל קאי על פרוף החיצון דמ' ויובן ע"ד מ"ש סד"ה והי' מדי חדש בענין יבא כל בשר להשתחוות שהבשר מיסוד האש מתעלה לבא לבחי' ביטול והשתחואה משא"כ עכשיו אין בו עדיין ההשתחואה רק רשפי אש כו' והיינו לפי שנלקחו מפרצוף החיצון דמל', אבל בחי' עצם מעצמי זהו הביטול דחכמה כח מה כו'. ואפ"ל ג"כ שזהו ענין מולדת בית פרצוף הפנימי או מולדת חוץ פרצוף החיצון.

קיצור. במ' יש ב' בחי' הא' נשמת המ' הנק' כנס"י ושרשה מחכמה וכתר, ומזה נמשך בכל מאדך רעו"ד וזהו עצם מעצמי ופרצוף החיצון נק' ובשר מבשרי.

ה) **זח"ג** פ' אחרי דע"ח א' או מולדת חוץ כד נפקת מן ו' דכתיב עצם מעצמי ובשר מבשרי כו' ודא הוא מולדת חוץ מאתר דז"א אשתכח וע' מענין חכמות בחוץ , הכן בחוץ בזח"א תולדות דקמ"א ע"ב, ובת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת דרוש הראשון שע"י הירידה בחוץ יהי' צורך עליה וזהו בחוץ תרונה כו', ולכן לע"ל יבוא כל בשר להשתחות, ועמ"ש לקמן בפי' והיו לבשר אחד.

קיצור. עצם מעצמי זהו מולדת בית ובשר מבשרי זהו מולדת חוץ. וע' בלק"ת פ' שמיני בענין לויתן ושור הבר.

זח"ג פ' פנחס דרנ"ג א' שהתורה היא עצם מעצמי ובשר מבשרי כו' ועיין לעיל סעיף ד'.

ו) **זח"ג** פ' פנחס רנ"ה ע"ב כאלו נודר בחיי המלך בחכמה שנק' חיי המלך ז"א, במלך עצמו, עצמו הוא מבינה, עצם מעצמי מסטרא דחסד ובשר מבשרי מסט' דגבורה כו', ודרפ"א ע"א דאיהי ד' עצמו דאת עצם מעצמי קרא לה לגביה בקרקפתא דתפילין דרישיה ובשר מבשרי קרא לה מסט' דלבא כו'. והנה לפי"ז דעצם מעצמי הוא ענין א"ח ד' א"כ בשר מבשרי י"ל ועד שזהו יחו"ע ויחו"ת כמש"ל סעיף ב'. ועמ"ש ע"פ אנכי שלומי אמוני ישראל שמזה יובן ענין אח ד' שהוא עצם מעצמי כו' שעיקר גילוי ט"ס דז"א הוא ע"י המל' והגילוי ביחו"ת ועד בחלופי אתוון אחד נק' ובשר מבשרי.

קיצור. ד' דאחד זהו עצם מעצמי ובחי' ועד זהו ובשר מבשרי.

ז) **ברע"מ** פ' שופטים דף ער"ה ע"א נזכר ענין עצמות ובשר, ובבה"ז שם שהעצמות שרשם מהמוח שהוא חכמה והבשר מהלב בינה ליבא והן לבוש להעצמות, וכן התורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה כמשל התלבשות השכל באותיות שהאותיות הן לבוש כו'. ובעבודה זהו ענין ברכה והודאה, כי בינה עד הוד אתפשטת, וחכמה ברוך ראיה לכן אין דומה שמיעה

לראיה כו' ועמ"ש מזה בהגהות לד"ה ענין הברכות*. גם יש לבאר ענין ב' בחי' אלו ע"ד נקודה בהיכליה הנז' בד"ה ראה אנכי שההיכל בינה הוא לבוש לעצם הביטול דחכמה כו' ועמש"ל ססעי' ד' ועמ"ש בלק"ת בד"ה בהעלותך השני בענין חייך שלך גדול משלהם זהו ג"כ ע"ד עצמות ובשר כי קרבנות הנשיאים זהו בחי' בשר והעלאת הנרות בשמן ואור זהו מבחי' חכמה, וז"ש וכשמן בעצמותיו.

קיצור. עצמות שרשם מהמוח שהיא חכמה ובשר מהלב בינה לבוש להעצמות ברכה והודאה, או נקודה בהיכליה, גם ע"ד ההפרש בין קרבנות הנשיאים בשר ובין הדלקת המנורה בשמן.

ח) **פ'** צו ברע"מ דל"ג ע"ב בבשר היורד מן השמים עסקינן, מאי מן השמים עמודא דאמציעיתא דעלה אתמר ובשר מבשרי, ועיין בפרדס ערך בשר, בשר על הרוב היא המל' כו' וזהו והיו לבשר אחד כו' ויסגור בשר תחתינה, ויש בשר מצד הדין כו' מצד חביבות בעלה כו', וזהו ענין המתאוים ששאלו בשר ודחו לחם מן השמים שהוא הזווג לחם שכינה שמים תפארת ורצו בבשר כו' עכ"ל. ואינו מובן כי בשר הוא ג"כ הזווג כענין והיו לבשר אחד. ואפ"ל עפמ"ש בפרדס בערך עצם בתיקונים עצם מעצמי דא יו"ד עם ה"א ובשר מבשרי וא"ו עם ה"א עו"ש כי המלכות מצד החסד נק' עצם מעצמי ומצד הגבורות נק' ובשר מבשרי והיינו כי עצם לשון עצמיות הוא חכמה שהוא עצמות האצילות ובה מלובש אור א"ס ב"ה שהוא נק' העצמות המתלבש בתוך הכלים דע"ס בפרדס שע"ד, וזהו ענין איהו וחיוהי חד והחכמה תחי', ובינה שכ"ע נק' ג"כ עצם מעצמי והוא בנפש אלקית מצד בחי' החכמה שבנפש כו', וזהו ע"ד שנק' המל' אחותי בת אבי היא ובשר נמשך מאודם מן האם והוא רק לבוש לגבי העצמיות כו' כמ"ש עור ובשר תלבישני כענין הכלים המלבישים את העצמיות וכן המדות מלבישים להחכמה (וע"ז נק' בשר מבשרי והוא האהבה מיסוד האש יש ובטל ועיין בלק"ת פ' פנחס בד"ה את קרבני לחמי בענין עצמות גידים ובשר) כי החכמה נק' קדש מלה בגרמיה הוא שאינו מקור עדיין להתהוות העולמות כמ"ש בת"א סד"ה ואלה שמות בנ"י ובלק"ת פ' מסעי ע"פ ויכתוב משה בענין שהחכמה נק' אמת שהיא כמו דכולא קמיה כלא חשיב ע"כ נק' עצם עצמיות וגרמין הם חוורו כי לבן עצמיות, אבל המדות הם מקור חיות העולמות כי עולם חסד יבנה לאחזאה איך מתנהג עלמא, ובאמת לאו מכל אלין מדות איהו כלל ע"כ נק' בשר בחי' לבוש, והעור הוא אותיות ויש שעורותיהן כבשרן י"ל ע"ד אותיות המחשבה.

קיצור. ידוע כי ז"ת הם שורש להתהוות העולם משא"כ ג"ר, וזהו עצם מעצמי י"ה ובשר מבשרי ו"ה, וכן באדם י"ה ג"ר שבנשמה כו'.

בהגהות לד"ה להבין ענין הברכות: לקמן ד"ה זה.

ט) **והנה** כתיב לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר ס״פ בראשית ו׳ ג׳ וע״ש בזהר בראשית דל״ח ע״א אתהדר למהוי בשר לאתמשכא בתר גופא ולאשתדלא בגופין דהאי עלמא, ומזה יש יניקה לחיצונים הנק׳ קץ כל בשר כמש״ש דנ״ח ע״א ולכן אמר משה מאין לי בשר כו׳, וע״כ לא ידון רוחי שלא יומשך אור א״א בחי׳ עץ החיים ועמ״ש מענין לא ידון רוחי בלק״ת בד״ה האזינו השמים בענין והרוח תשוב כו׳. וע׳ עוד מענין בשגם הוא בשר בזח״א בראשית כח״א פקודי רלח״א. ח״ג פנחס דרטז״ב עקב דרעג״א (מענין נדרים לחם צר כי לגבי ג״ר גם ק״נ הסתר גמור וכן מענין פריעה בשביל גילוי עליון יותר וזהו העון של המתאוים בשר שלא רצו בבחי׳ עליונה אלא ע״ד פוסחים על שתי הסעיפים וכענין וינועו ויעמדו מרחוק לתאוה יבקש נפרד). ועיין עוד מענין לא ידון רוחי ברבות במקומו בראשית פכ״ו כט״ג איני נותן רוחי בהם בשעה שאני נותן מתן שכרן של צדיקים לע״ל שנאמר ואת רוחי אתן בקרבכם יחזקאל סי׳ ל״ו כ״ז וסיום הפסוק ועשיתי את אשר בחוקי תלכו כו׳ עד ואנכי אהיה לכם לאלקים. ועיין עוד מזה פ״ה דברכות דל״ב א׳ והיינו ע״י ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואזי ואת רוחי אתן בקרבכם ע״ד הנז׳ בזח״ג נשא ק״ל ע״ב שז״ש ונחה עליו רוח ה׳ כו׳ היינו רוחא דנפיק ממו״ס כו׳. וע׳ מענין רוח ואויר בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוזה מימין ומענין ואת רוחי אתן זח״א ס״פ נח עו״א, ולכן נאמר עליהם לעונש לא ידון רוחי כו׳ ופי׳ ידון מבואר שם לשון נדן בשעה שאני מחזיר הרוח לנדנה איני מחזיר רוח לנדיהן, והוא ענין נרתק וכמ״ש בד״ה א׳ סי׳ כ״א כ״ז וישב חרבו אל נדנה וזהו כענין חמה בנרתקה שמש ומגן הוי׳ אלקים כך הגוף שלע״ל יהיה נרתק לגילוי רוח דנפיק ממו״ס כו׳ ע״י שלמעלה והיה הוי׳ לי לאלקים כו׳ וז״ש ואת רוחי כו׳ ואנכי היינו שם הוי׳ אהיה לכם לאלקים. משא״כ כשחטאו מאד נאמר לא ידון רוחי כו׳ שלא יומשך בהנדן והנרתק כו׳. עו״ש פי׳ בשגם הוא בשר משגמן אני ביסורים ועיין במסכת כלים ס״פ כ״ב הנסרים שבמרחץ ששיגמן פר״ש שפוסלן ברהיטני ועד״ז היסורים ממרקין כו׳. עו״ש בשגם זה משה חושבנא דדין כחושבנא דדין י״ל היינו ע״י משה שקיבל התורה הוא גורם לשגמן ולתקנן שיהיו ראויים לבחי׳ ואת רוחי אתן בקרבכם כו׳ והיינו בשגם הוא בשר שמתקן גם בחי׳ בשר שיבוא לבחי׳ ומדריגת יבא כל בשר להשתחוות לפני כו׳. וברבות בפתיחתא דאיכה נד״ד בד״ה ר׳ יוחנן פתח משא גיא חזיון פי׳ לא ידון רוחי שלא יאמרו מלאכי השרת שירה ופי׳ המ״כ וז״ל י״ל רוחי לא יהי׳ נידון כדיני ומנהגי זה כל הימים לקבל נחת רוח בשיר המלאכים עכ״ל. וא״כ זהו ההפך ממש בקרבנות ריח ניחוח נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני נקרא זה נחת רוח המשכת עונג העליון ע״ד בשובה ונחת תושעון דברי חכמים בנחת נשמעים משא״כ כאן הוא הפך הנחת רוח כו׳. וע׳ עוד מענין לא ידון רוחי פרק חלק בסנהדרין קז״ב קח״ב מענין בשגם זה משה חולין קלט״ב. עמה״מ מא״ד נו״ב סה״ב סז״א קב״ד.

והיו ימיו רבות נשא רסא״ג.

קיצור. פי' בשגם הוא בשר שמזה נמשך אחר עניני הגוף ולכן נאמר מאין לי בשר, וע"כ לא ידון רוחי, ופי' בשגם זה משה שעי"ז יכול לתקן גם בחי' בשר שיהי' בבחי' יבא כל בשר להשתחוות, וע' במדרש ר"פ וירא ע"פ ומבשרי אחזה אלוה. בענין בשר האריך במא"א ב' י"ג בשר נק' החשמל המקיף זעיר כו' בשר נק' המל' בשר מבשרי כו' ובאות ע' סל"ח עצם לאה ע' בע"ח דרוש לאה ורחל פ"ב, ועמש"ל סעיף יוד בשם הפרדס.

י) **לזאת** יקרא אשה, זח"ב פ' בא דל"ז ב' וז"ל אלא הכא תנינן האי כתרא דאקרי זאת (עיין זהר תרומה קנח"ב בענין כ"א בזאת יתהלל, בזאת אני בוטח, ואף גם זאת בהיותם וגו' זאת אשיב אל לבי כו' וזאת אשר דבר להם וע' פ' ויחי דף רמ"ח סע"א ובפ' אחרי דנ"ח ע"ב דהאי זאת כו' ובפ' אמור דצ"ה סע"א בענין פתחי לי) אתקרי אשה כד"א לזאת יקרא אשה (פי' שבחי' זאת נק' אשה בזאת יבא אהרן דהיינו יראה הוא מקבל מאהבה ועמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום בענין ואהבת את ועמ"ש בד"ה גן נעול בענין בינה יתירה ניתנה באשה שהדבור ותושבע"פ ויראה הכל נק' אשה, ובלק"ת פ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בפי' אשה אש ה' ובד"ה והקרתם עולה אשה ובד"ה ואשה כי תדור נדר נת' שהוא ע"ש האהבה ברשפי אש כו', ועמ"ש בת"ז בענין ג' נשים אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה שהם נגד ג' בחי' בתי אחותי אמי, וכמ"ש מענין לישה ואפיה בד"ה כי תבואו אל הארץ בלק"ת פ' בהר, ובמא"א א' ססעי' קכ"ח אשה נאה נק' הבינה היינו כי היא בחי' כלה נאה בבחי' כלה שארי ולבבי ביטול לגמרי כמ"ש בד"ה שיר השירים שהוא ענין שכינתא עילאה אבל על המל' שכינתא תתאה נאמר שחורה אני אלא שאעפי"כ ונאוה ע"ד רני ושמחי בת כי הנני בא ושכנתי בתוכך דוקא) אמאי משום כי מאיש לוקחה זאת (ז"ל הפרדס ערך אשה המלכות נקראת אשה כו' מפני שהיא כח הנקבה המקבל' השפעה מכל האצילות ומשפעת במדרגת, הג"ה כמו הדבור שמקבל מהמדות והשכל ועל ידו נשפע לזולתו עכ"ה, ועוד שהיא אשה לבעלה החתן שהוא נודע בשערים בעלה, הג"ה עיין בת"א פ' משפטים בד"ה לא תהי' משכלה בפי' כוס ישועות ועמ"ש ביאור פי' וענין יסוד דנוק' היינו בבחי' כלי ריקן שמקבל שפע הרב בד"ה הנותן לשכוי בינה ובלק"ת בשה"ש בד"ה שימני כחותם בענין חותם שוקע ובפ' חוקת בד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר בפי' וענין באר מים חיים שהוא העלאת מ"נ של בחי' אשה הנ"ל עכ"ה, ואין ספק כי גזירת המלה הוא היא אש יונקת מצד הגבורה והיא ה' בסוד הנקבה משא"כ איש שהוא אש יו"ד בסוד הזכר כו' עכ"ל) מאן הוא איש ההוא דאקרי זה ודא הוא איש דכר כד"א כי זה משה האיש. ובפרדס ערך זה הוא התפארת ונקרא זה כי הוא עולה י"ב הויות י"ב גבולים וזה מתחבר ומזדווג בזאת כו' וכן היסוד נק' ג"כ זה כי כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יעקב יוסף כו' וע"פ בן פורת יוסף כו', ועמ"ש מענין בחי' זה ע"פ ראשי המטות בענין זה הדבר כו' משה נתנבא

בזה כו׳. וענין זיווג ויחוד זה בזאת יש להבין ממ״ש בת״א סד״ה משה ידבר בענין והאלקים יעננו כו׳ דהיינו המשכות האור והגילוי מבחי׳ דעת עליון דכולא קמיה כלא חשיב בדעת תחתון להיות הגילוי למטה כמו למעלה וזהו והאלקים יעננו, ולכן נק׳ הזווג בשם ידיעה כמ״ש והאדם ידע את חוה, וזהו ענין ומלאה הארץ דעה את ה׳ והיינו ע״י יחוד והשפעה זו מבחי׳ והאדם ידע כו׳, ועמ״ש עוד מזה בלק״ת בד״ה במדבר סיני באהל מועד שזהו ענין אהל מועד ונועדתי לך אותיות ונועדתי כו׳ ע״ש. עוד נת׳ מענין יחוד זה בד״ה לא הביט און ביעקב בענין ח״י ברכאן דצלותא כמו שהטפה נמשך מהמוח ע״י ח״י חוליות כך הוא ענין ח״י ברכאן דצלותא המשכת הדעת כו׳ להיות וידעת היום והשבות כו׳ ובד״ה שחורה אני ונאוה כ׳ וז״ל מקור נש״י נק׳ כלה כי הקב״ה נק׳ אצלם בשם חתן מלשון חות דרגא הוא בחי׳ המשכת אור א״ס ב״ה בנשמות ישראל והיינו במ״ת דכתיב ביום חתונתו שאז הוא זמן הנשואין שכמו הנשואין עד״מ בבחי׳ הזווג והיחוד הוא המשכת הטפה הנמשכת מהמוח של האיש בבחי׳ המקבל, כך התורה היא בחי׳ חכמתו ורצונו ית׳ בבחי׳ א״ס ב״ה ממש חכים ולא בחכמה ידיעא כו׳ והמשכה זו בבחי׳ א״ס ממש היא נתפסת ונקלטת בנשמות ישראל כו׳ ואזי נק׳ כנס״י בשם כלה ואשה שמקבלת הטפה כו׳ עכ״ל שם, וזהו ג״כ ענין מזוזה זו זה וע׳ זח״ג ואתחנן רס״ד א׳ גבי כדין תרין שמהן עילאין אתעבידן חד ופי׳ הרמ״ז דהיינו ע״י היחוד העליון, וע׳ זח״ג נשא קמ״ה א׳ משמע הכהן שודמ״ט ממשיך היחוד במ׳ וזהו כה תברכו שיהי׳ כה במדרגת זה וז״ש בזח״ג פ׳ צו ל״א א׳ ע״פ זה קרבן אהרן לאזדווגא זה בזאת וז״ש אתה כהן לעולם על דברתי כו׳ שימשיך בהדיבור מבחי׳ חכמה יוד שיהיה נקרא דברתי כו׳.

קיצור. זאת היא המ׳ והיא יראה מקבל מאהבה בינה יתירה ניתנה באשה ונק׳ כוס המקבל כוס של ברכה, ואיש היינו זה כי זה משה האיש שנתנבא בזה יחו״ע, זה קרבן אהרן אתה כהן כו׳ על דברתי להמשיך יחוד במ׳ כה תברכו כ״ה אתוון דיחודא כה לחי ואזי נק׳ וזאת הברכה. זח״ב דרל״א ח״ג מ״ח.

יא) **זח״ב** פ׳ שמות די״א זח״ג דף קע״ד וילך איש מבית לוי דא קב״ה דכתיב ה׳ איש מלחמה מבית לוי דא קוב״ה אתר דחכמה עילאה וההוא נהר מתחברן כחדא ולא מתפרשין כו׳ דהיינו יחוד חו״ב שזהו הנק׳ בית לוי, ואיש היינו תפארת בריח התיכון שמקבל מבחי׳ זו הנק׳ קצה השמים דלעילא, ויקח את בת לוי היינו המ׳ שנק׳ בת אבי, ותהר האשה ותלד בן, האשה ודאי כד״א לזאת יקרא אשה. ואפ״ל דהנה כתיב ביום ההוא תקראי אישי והיינו כי איש ואשה יש בהם י״ה וזה מורה על אשר זו״נ יהיו תרין ריעין כמו או״א וכמ״ש ביום ההוא יהיה ב״פ י״ה כו׳ כמ״ש במ״א וכמש״ל סעי׳ א׳ בשם המ״נ דאיש ואשה מורים על ההתחברות ע״ד חוברות אשה אל אחותה ולכן המשכה זו באה ע״י וילך איש מבית לוי דוקא כנ״ל.

קיצור. מבית לוי היינו יחוד חו״ב ומשם יומשך שיהי׳ גם זו״נ בבחי׳ תקראי אישי תרין ריעין דלא מתפרשין כי אשה לשון חיבור.

יב) **עיין** מענין איש במא״א א׳ ע״ב איש כללות ג״ר, וסעיף קכ״ח אשה בחי׳ שם אלקים, אשה נאה נק׳ בינה אין אשה אלא ליופי. ועמ״ש בד״ה ואשה כי תדור בלק״ת פ׳ מטות ומ״ש בד״ה יהודה אתה בענין הפעם ילוה אישי כו׳.

במא״א זיין סעיף ג׳ זאת נק׳ המל׳ ספירה ז׳ בת שבע וכלול בה כל המדות מאלף עד ת׳ וסי׳ לזאת יקרא אשה עכ״ל. ועמ״ש ע״פ אל יתהלל החכם כו׳ כ״א בזאת יתהלל כו׳, ובזח״ב דקנ״ח ע״ב האריך בגודל מעלת בחי׳ המ׳ שנק׳ זאת שעז״נ בזאת אני בוטח, זאת אשיב אל לבי ע״כ אוחיל, זאת התורה, וזאת הברכה כו׳. ואפ״ל כי המ׳ נק׳ כ״ה כדמותינו, וזהו אסשא״מ רק דמות אבל פרצוף הפנימי דמ׳ היא ג״כ אספה״מ כמו ז״א וכמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש ע״פ אחת היא יונתי בביאור דרוש הראשון ע״פ ששים המה ולכן נק׳ זאת שהיא עצם הדבר כמו זה ולא בחי׳ דמות.

יג) **עיין** בלק״ת פ׳ שלח בד״ה והיה לכם לציצית השני מענין לזאת יקרא אשה אש ה׳ כי מאיש אש יוד לוקחה זאת כו׳. והענין י״ל ע״פ מ״ש בת״א ס״פ לך בד״ה שרי אשתך כי עיקר הולדה הוא מבחי׳ חכמה לפי שחכמה בחי׳ אין והחכמה מאין כו׳, ע׳ סד״ה ששים המה כו׳ אחת היא כו׳, והנה למעלה מן המאציל לנאצלים להיות מציאות הולדה חדשה הוא ע״י צמצום דוקא וזהו דאבא יונק ממזלא כי מו״ס מבחי׳ עתיק שנחשב מבחי׳ תחתונה שבמאציל א״א שיומשך ממנו באצי׳ ע״י עילה ועלול כמו מחכמה לבינה ע״י נתיב כו׳ כ״א ע״י שערות דוקא וזהו ענין היו״ד ולכן ביו״ד דוקא נברא העוה״ב שהוא עולם האצי׳, משא״כ העוה״ז בי״ע נברא בה״א, וזהו ענין יו״ד חכמה וזהו ענין אש יוד כו׳, משא״כ למטה בבחי׳ שרה כו׳ צ״ל התפשטות והרחבה וזהו ענין שרה בה״א דוקא וזהו ענין אשה אש ה׳, וע׳ בד״ה לך לך בענין ה״א דאברהם ששרשו מקוץ העליון של היוד כו׳, ועפ״ז יובן ענין כ״א בזאת יתהלל כו׳.

בפי׳ אש יוד י״ל ע״ד מ״ש בס״י ודברו בהם היינו בעשר ספירות הוא ברצוא ושוב וכמ״ש בע״ח ענין מטי ולא מטי ולכן נק׳ אש יו״ד כמו האש שמתנועע ועמ״ש מזה בד״ה ויקחו לי תרומה בענין והחיות רצוא ושוב כו׳, ועד״ז הוא ענין אש ה׳ שנאמר היא מתהלכת בין החיות בבחי׳ רצוא ושוב וכמ״ש מזה בד״ה וכל העם רואים את הקולות כו׳.

יד) **והנה** ענין ודבק באשתו והיו לבשר אחד ע׳ זח״א ויצא קמ״ח שפי׳ זה ע״פ ויצא יעקב מבאר שבע כו׳ ובפ׳ פקודי דרנ״ט סע״א וא״כ למדנו דענין היחוד נק׳ והיו לבשר אחד וכ״ה ברבות בראשית ס״פ י״ח למקום ששניהם עושים בשר אחד.

והנה במ״א סד״ה כמים הפנים גבי ענין כגאולה אריכתא או תפלה אריכתא דהיינו בהיכל קדה״ק דבריאה ששם היחוד, וזהו ענין השכיבנו כו׳ ונעשה מראש הבריאה היינו היכל קדה״ק נעשה אצי׳ ממש, וזהו ענין והיו לבשר אחד ודוגמתו בקרבנות שהי׳ אש שלמעלה יורד ומתאחד ממש עם אש שלמטה העולה מהקרבן כו׳ וזהו ענין מיכאל מקריב נשמותיהן כו׳ וה״ע לאשתאבא בגופא דמלכא ממש, וזהו והיו לבשר אחד. וע׳ בסידור שער התפלה סד״ה אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו בענין ובו תדבקון ובהביאור שם, ובעה״ק ח״ד פי״ג פי׳ והיו לבשר אחד זהו ענין הוי׳ אחד ושמו אחד.

טו) **מדרש** פ׳ בראשית פי״ח זאת הפעם זאת היא שעתידה להקיש עלי כזוג המד״א פעמון זה ורמון. וע׳ בגמרא פ״ק דסוטה דף ט׳ סע״ב ע״פ ותחל רוח ה׳ לפעמו, ועמ״ש מזה בבוך שמות ויקרא במ״ד פ׳ תצוה ע״פ פעמון זהב ורמון* ושם דשייך ג״כ לענין מה יפו פעמיך בנעלים, וכן מצאתי בעה״ק ח״ד פי״ג וע׳ בלק״ת בד״ה שוש אשיש גבי מעיל צדקה יעטני בחי׳ ונשמע קולו קלא דאשתמע וע׳ זח״ב פקודי דף רל״א א׳.

טז) **ענין** בשר לשון בשורה בשרתי צדק בקהל רב. ראיתי בשורש ישע בשורש בשר בשר לו שני פנים כל לשון בשורה מספר התחדשות על טוב או על רע יקרא בשורה, והוא לשון גילוי כמו הבשר שהוא מגולה ולי נראה כמו בשר ממלא הגוף ומכסה העצמות והגידין כן הבשורה ממלא ומרוית גופו ובשרו ואף הפנים בין בשורה טובה או רעה עכ״ל. ונראה ראיה לדבריו ממ״ש בגמרא בגיטין פרק הנזקין דף נ״ו ע״ב שמועה טובה אתיא לך דכתיב שמועה טובה תדשן עצם משלי ט״ו הרי ע״י השמועה והבשורה טובה נתדשנו איבריו ונתעבו משמחת הבשורה וכן להפך ע״י בשורה רעה ורוח נכאה תיבש גרם יעו״ש. וזהו שהבשורה והשמועה טובה נק׳ בשורה לשון בשר כי היא מעבה הבשר כו׳ ותהלות ד׳ יבשרו דהיינו גילוי האלקות והמשכת יחוד העליון שזהו בחי׳ ודבק באשתו שהיא כנס״י והיו לבשר אחד הרי היחוד הוא דוקא בבחי׳ בשר שלכן נאמר והיו לבשר אחד והוא יחוד היסודות ע״כ נק׳ ג״כ הבשורה בשורה שמורה על היחוד שהיא בבחי׳ בשר כו׳ בריתך שחתמת בבשרינו ומבשרי אחזה כו׳ ואתתא כמאן דמהילא דמיא, ומזה יומשך ענין והיה מדי חודש בחדשו כו׳ יבא כל בשר להשתחות וע׳ בזח״ב תרומה דקנ״ו ע״א, ובשורה רעה י״ל נמשך בחי׳ בשר חמורים בשרם גילוי עריות וזהו קול דודי כו׳ מבשר ואומר יחוד הקול בהדבור זהו בחי׳ מבשר ואומר וזהו ג״כ ענין הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות כו׳.

טעם שנק׳ היחוד ע״ש הבשר והיו לבשר אחד י״ל כי תכלית היחוד להמשיך דעת ה׳ בבי״ע כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה

---

* ע״פ פעמון זהב ורמון: אוה״ת תצוה ע׳ א׳תרפה.

דרוש הראשון הפך מאמר המין מפלגך ולתתא כו׳ וזהו ענין הבשר שהוא בבי״ע כל הבשר לעולה הם י״ב בקר דבריאה כמ״ש בלק״ת פ׳ בהעלותך, ועוד כי צחוק עשה לי אלקים דוקא בלק״ת פ׳ שלח בד״ה אני הוי׳ דרוש השני.

על כן יעזב. זהר פ׳ ויצא דף קמ״ח ע״ב פ׳ פקודי דף* ענין ודבק באשתו זהו פב״פ, ת״ז תיקון י״ט ל״ה א׳, תיקון כ׳ מ״ז ב׳, תיקון כ״א נ״ו ב׳, תיקון מ״ט פ״ח א׳, תיקון נ״ח צ״ה ב׳.

על כן יעזב. זח״א פ׳ ויצא דף קמ״ח ע״ב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה היינו דכתיב על כן יעזב איש את אביו ואת אמו היינו כי באר שבע הוא בינה. ואפ״ל שגם החכמה כלולה בה שהיא מעין הנובע לתוך הבאר וא״כ זהו אביו ואמו של יעקב שהיא תפארת וילך חרנה הוא המל׳, וזהו ודבק באשתו. והעליה ע״י ירידה זו זהו ע״ד מ״ש בזהר פ׳ שלח דף קע״א ע״פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים שהיא מל׳ חציים אל הים הקדמוני שהוא בינה והיינו ע״י שהמל׳ מבררת כח״ב דתהו. ועיין כה״ג בת״א סד״ה רני ושמחי בת דרוש הראשון בענין שלע״ל תתעלה בחי׳ זו משמע יותר גם מבחי׳ אימא כו׳. פ׳ פקודי דרנ״ט סע״א ודבק באשתו זהו פב״פ.

הקדמת ת״ז דף ט׳ ע״ב על כן יעזב איש את אביו ואת אמו והאי איהו קרבן עולה ויורד. ובתיקון י״ט דף ל״ה ע״א עצם מעצמי דא איהי יו״ד עם ה״א ובשר מבשרי דא ו׳ עם ה׳ על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו וע׳ בסידור ד״ה שמח תשמח רעים האהובים בענין על כן יעזב איש כו׳ יעו״ש.

תיקון כ׳ דף מ״ז ע״ב גבי מכל אבקת רוכל. תיקון כ״א דף נ״ו ע״ב הה״ד ולא יספה היונה שוב אליו עוד הה״ד על כן יעזב איש כו׳. אפ״ל כי התיבה הוא בינה ונח יסוד אבא א״כ הם אבא ואימא והיונה י״ל מל׳ כמ״ש ע״פ יונתי בחגוי הסלע ולא שבה אל או״א כ״א דבקה בבת זוגא תפארת וכמ״ש בענין קרבן עולה ויורד וצ״ע אולי י״ל היונה תפארת ואזי יבא כפשוטו ודבק באשתו מל׳ הנק׳ יבשה וארץ.

ע״כ יעזב כו׳. ע׳ בזהר ר״פ ויצא דף קמ״ט ב׳ היינו דכתיב ויצא יעקב כו׳ וכפי׳ ר״ח שם שיצא מבינה למל׳. והענין כי יש ח״ע וח״ת וזהו ממוצע בין א״ס ב״ה לבי״ע כמש״ל ע״פ וייצר ובת״א גבי מגילת אסתר

---

* דף: רנט, א.

בד"ה כי אברהם כו' והנה או"א ח"ע גילוי סוכ"ע עמ"ש סד"ה ואלה שמות וח"ת ממכ"ע, וזהו שהנהגת עולמות ע"י זו"נ ע' ד"ה באתי לגני כו'. והנה פי' ע"כ יעזוב יש להקדים לעיין מ"ש בת"א ר"פ וארא בענין קוב"ה בגלותא סליק לעילא ע"ש היטב ההסבר והיינו לאו"א וכדפי' המק"מ בזהר ויקרא דף כ' ע"ב שזהו ב"פ לעילא, ועלי' זו העלם והסתר הוא לגבי בי"ע וזהו ג"כ דמשיח הוא בהיכל קן ציפור דהיינו בהיכלות דאו"א כמ"ש במק"מ בזהר פ' שמות דף ט'. ועמ"ש מזה בביאור מאמר הזהר פ' בלק דף קצ"א ע"פ שחורה אני כו', וזהו ג"כ הפך בחי' דירה בתחתונים, ולכן לעתיד ביום ההוא יהי' ה' אחד כו' וזהו ע"כ יעזוב איש היינו ז"א המדות דאצי' שבהן הנהגת העולמות את או"א חו"ב ודבק באשתו דבור עליון ח"ת כדי שיהי' דירה בתחתונים, ובאמת ז"א בעתיקא אחיד ותליא משא"כ או"א במזלא אתכלילן כו', ואפשר דמשום כי כח הירידה וההמשכה למטה נמשך ממקום עליון יותר ועד"ז אלה הדברים אשר דבר משה ובמדרש שם שע"י תורה זכה לזה והרי שמתחלה שהי' כבד פה זהו ע"י התקשרותו בח"ע ע"כ לא יכול לישפול בדבור וא"כ מהו שזכה לדבור, אלא עכצ"ל כי ירידה זו נמשך ממקום עליון יותר וזהו אנכי אהי' עם פיך כו', ועמ"ש בת"א פ' לך לך ד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם בענין מ"ש לע"ל כי פי ה' דבר, אך עכ"ז יש עוד בחי' שיוכל להיות גם גילוי חו"ב ג"כ בירידה זו דיחוד זו"נ וזהו ע"י השמחה וכדפי' בסידור ע"פ שמח תשמח רעים האהובים כו' כי השמחה גורם גילוי הפנימי' ע"ש. ואפשר עד"ז י"ל מ"ש יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעוריך כי אשת נעוריך קאי על כנס"י כמ"ש בישעי' סי' נ"ד כי בועליך כו' ואשת נעורים כי תמאס כו', וזהו מ"ש במדרש איכה בסופו ע"פ כי אם מאוס כו' ומפסוק דישעי' מבואר דאין זה מיאוס ח"ו כנ"ל, והנה ע"י ושמח כו' עי"ז נמשך שגם מקורך יהי' ברוך פי' מקור ז"א היינו מוחי' דאו"א שיתגלו ג"כ ולא יעזוב או"א ג"כ זהו ביום ההוא יהי' ב"פ י"ה שגם בז"א יהי' גילוי או"א ממש, ואפשר שזהו פי' אלה הדברים אשר דבר משה היינו שבחי' משה ח"ע הי' ג"כ בגילוי בהדבור וזהו ענין שזכה לדבור שבבחי' זו כו' זוכה לזה ע"י תורה שהיא בחי' ואשים דברי בפיך אז נדברו יראי ה' כמ"ש במ"א, ומכ"ז יובן מ"ש בזהר פ' פנחס דף רל"ו ב' בענין אשמח שבפסוק ראשון דק"ש מרומז אשמח ע"ש ש"מ מן שמע א"ח מן אחד היינו אשמח בה', והענין כי בק"ש הוי' אלקינו זהו יחוד דאו"א, ואח"כ הוי' אחד זהו זו"נ להיות דירה בתחתונים בהפך מבחי' סליק לעילא כנ"ל, אך כדי שגם גילוי זה דאו"א יומשך ג"כ למטה ממש זהו ע"י השמחה אנכי אשמח כו' כנ"ל וזהו שמח תשמח רעים האהובים כו'.

ובע"ח שער ז"א פל"ד דף קמ"ג ב' פי' דשם ו"ה הוא בניקוד אלקים ובשל"ה פ' מסעי דף ר"ד ע"א, וכמ"ש במ"א ע"פ הזהר ס"פ ויגש ע"פ ויברך יעקב כו', וע' בסידור ע"פ תהלתו בקהל חסידים כו', וידוע שע"י התשובה ממשיכים מבחי' כתר ולכן מזה דייקא נמשך להיות דחיות העיט כו', ועמ"ש במ"א ע"פ רמה ידך בל יחזיון כו' הסוררים אל ירומו

והיינו אברם אב רם כו׳ ועמ״ש בביאור דחקת התורה מענין וברוב גאונך תהרוס כו׳, יע׳ בספר שערי ג״ע באות נ׳ דרך ב׳ פתח ב׳ שהביא דעה א׳ ששער הנ׳ הוא יסוד אבא ודעה א׳ שהוא בשליש העליון דת״ת דאימא כו׳.

ולא יתבוששו וכו׳ זאת הפעם עצם. ע׳ ביאור זה בתורה ואשה כי תדור* וכו׳.

להבין* ענין הברכות. כי הנה אנשי כנה״ג תיקנו הברכות בזמן בית שני, אבל בזמן בית ראשון לא היו מברכים (הג״ה. כי הנה הברכה לשם הוי׳ הוא ע״ד ברוך הוי׳ מן העולם ועד העולם היינו מעלמא דאתכסי׳ שהוא בינה לעלמא דאתגלי׳ מל׳, כמ״ש בזהר ויצא דקנ״ח ע״ב, ושם מבואר ג״כ אשר ב׳ שמות הוי׳ הוי׳ תרין עלמין נינהו, וכמ״ש בזהר נשא קל״ח ע״א בענין הוי׳ הוי׳ פסיק טעמא בגווייהו, וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ חקת בביאור ע״פ זאת חקת התורה אשר צוה הוי׳ כו׳ ע״ש שהם בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע, ועמ״ש בד״ה וירא ישראל את היד הגדולה בת״א פ׳ בשלח ובד״ה כי אתה נרי הוי׳. והנה שם הוי׳ בחי׳ סוכ״ע מאיר בבינה הנק׳ עלמא עילאה עלמא דאתכסי׳ כנודע שהתגלות עתיק הוא בבינה ולכן נק׳ הבינה הוא דא עתיקא, ושם הוי׳ דז״א שהוא נק׳ ממכ״ע מאיר במ׳ הנק׳ עלמא תתאה ונק׳ עלמא דאתגלי׳, וע׳ בלק״ת פרשה ואתחנן בד״ה וידעת היום דרוש הראשון שלכן בבחי׳ ממכ״ע נאמר ומבשרי אחזה אלוה משא״כ בבחי׳ סוכ״ע נאמר ויאמינו בהוי׳ כו׳, וע״כ הברכה הוא מן העולם מבחי׳ בינה וכמ״ש בזהר אמור דצ״ט א׳ בפי׳ בעבר הנהר מעולם ההוא נהר עולם אקרי כו׳ לבחי׳ העולם מ׳ מקור דבי״ע והיינו שיומשך שם הוי׳ סוכ״ע בבחי׳ ממכ״ע ולא יהי׳ הפסיק טעמא מפסיק כו׳ שהוא ענין יהי רקיע ויהי מבדיל והבדילה הפרוכת כו׳. וצ״ע דלקמן סעי׳ ב׳ נתבאר בשם הפרדס דאדרבה הפסיק טעמא מייחדם ומחברם. ועוי״ל בפי׳ הברכה מהעולם דאתכסי׳ ע״ד מ״ש האלשיך ר״פ בראשית בפי׳ ואהי׳ אצלו אמון אומן בהקדמה ב׳ כי הנה ספור הדברים הנבראים בששת ימי בראשית אף שהוא ג״כ כפשוטו ממש הלא ירמוז ג״כ אל הדברים הנאצלים עליונים רוחניים לאין תכלית ועד לא נברא העולם כו׳, כי למטה השמים כפשוטו ויש למעלה באצי׳ שמים שהוא ז״א דאצי׳ אש ומים חו״ג כו׳ וכן השמש למטה מאור גשמי ולמעלה זהו״ע שם הוי׳

בתורה ואשה כי תדור: אוה״ת מטות ע׳ א׳שלג.

להבין: נמצא גם בלק״ת לג׳ פרשיות כח, ג בשינויים בחסר ויתיר. המאמר בלי הגהות — בתו״א ו, א. וראה הערה לעיל ע׳ תע, ב.

כמ״ש שמש ומגן הוי׳ אלקים כו׳ ולכן נמשל התורה ללוח ופנקס שבו ראה הקב״ה וברא דוגמתו שמים וארץ גשמיים כו׳ יעו״ש ודפח״ח. ואא״כ עד״ז יש לפרש הברכה מעלדאת״כ היינו שיאירו אורות הנאצלים הרוחניי׳ גם בעלדאת״ג בכדי שלא יסתירו ולא יעלימו הגשמיים כו׳ וע״ד שנאמר לע״ל השמים החדשים והארץ החדשה דהיינו שלא יסתירו ולא יעלימו על גילוי אלקותו ית׳ ועד״ז נאמר ולא יהי׳ לך עוד השמש לאור יום והי׳ לך הוי׳ לאור עולם והיינו כמו שהוא למעלה שבחי׳ שמש ומגן זהו״ע הוי׳ אלקים ממש כך יאיר ויתגלה בחי׳ זו למטה זהו״ע ברוך הוי׳ לשון בריכה והמשכה בחי׳ גילוי כו׳ ועמ״ש בלק״ת בד״ה ואתחנן בפי׳ ברוך שאמר כו׳. והנה בית ראשון הוא בינה ה׳ עילאה ובית שני הוא מלכות ולכן חסרו ה׳ דברים בבית שני הנמשכי׳ מן ה׳ עילאה וכמ״ש מזה בלק״ת בדרושים לר״ה בד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת ושם פ״ה יעו״ש, וכ״כ במא״א אות ב׳ סעיף י״ד בתי ישראל אימא וברתא בית ראשון בינה בית שני מ׳, כי בבית ראשון הי׳ המ׳ מגיע עד אימא שוה לז״א ובבית שני חצי פרצוף שיעור מקום של רחל תמיד ונקרא שניהם בתי ישראל אימא וברתא זו בית לישראל סבא וזו בית לישראל זוטא עכ״ל. וע׳ במק״מ פ׳ שמות ד״ט ע״ב. והנה ישראל סבא זהו בחי׳ עתיק המאיר ביסוד אבא כו׳ והיינו כמ״ש הרמ״ז ר״פ שמיני וז״ל כי גם עתיק סודו ממש לישראל ועיין בלק״ת בשה״ש ע״פ צאינה וראינה דרוש השני בהביאור בענין שורש הנשמות מישראל סבא ועיין מענין לשני בתי ישראל בזח״א פ׳ בראשית ד״נ ע״ב באריכות ובסה״מ סי׳ קל״ח. ומענין ישראל סבא וישראל זוטא בת״א בד״ה אלה שמות בנ״י כו׳ יעו״ש. וע׳ בת״א פ׳ ויגש בענין משמח חתן וכלה וענין משמח חתן עם הכלה בהשוואה אחת כו׳. ועפ״ז יובן מ״ש אאזמו״ר נ״ע שבבית ראשון לא היו מברכין כי מאחר שעיקר ענין הברכה הוא להמשיך מבחי׳ סוכ״ע המאיר בבינה בשם הוי׳ דממכ״ע המאיר במ׳, והרי בבית ראשון מעצמו הי׳ מאיר אור הבינה כנ״ל שהוא הנק׳ בית ראשון א״כ לא הי׳ נצרך לברך ולהמשיך בחי׳ זו, אלא בבית שני שהוא מלכות אשר אין בה אור הבינה ונק׳ בית לישראל זוטא שהוא ז״א בחי׳ כי נער ישראל שנק׳ קטנות לגבי הגדלות דישראל סבא כו׳ וגם הוא רק נק׳ חצי פרצוף כו׳ נגד תנה״י דז״א כו׳ ע״כ אז דוקא תיקנו הברכות לברך את השם היינו להמשיך מבחי׳ שם הוי׳ דלעילא הסוכ״ע המאיר בבינה שיאיר בשם הוי׳ דז״א הממכ״ע וממנו יאיר במ׳, ולכן כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה. וכ״כ במא״א אות סל״ה וז״ל ברכה מצד אימא עילאה בריכה העליונה (ע׳ בסידור בדרוש ברכת הזימון ובזהר ס״פ בא דמ״ב ע״ב מענין מקור מעין ים) ששם מימי החכמה נאספים לתוכה (ועיין זח״ב ס״פ בשלח דס״ג ע״ב כד ע״ק סדכ״ס בעי לברכא כו׳ אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה) המברכת למ׳ בריכה התחתונה כו׳ עכ״ל. ופי׳ ברכה זו למ׳ נ׳ שבא ע״י ז״א ולכן איכא מ״ד דרק כל ברכה שאין בה שם אינה ברכה שאע״פ שלא הזכיר מ׳ הוי׳ ברכה. ויובן זה עפמ״ש בת״א ס״פ ויגש בענין משמח חתן וכלה ובסידור בד״ה מהרה ישמע בערי יהודא ועמ״ש בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו

ידיכם קדש וברכו את הוי׳ ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך כי אמן גימ׳ הוי׳ אד׳ היינו שיומשך הברכה מז״א למ׳ ויהי׳ יתד במקום נאמן, יתד שלא תמוט, ולכן ע״ז מורה שם אד׳ וכמ״ש במא״א שם שזהו״ע מאה אדנים שבמשכן לקבל מאה ברכות כו׳ היינו האדנים הם משם אד׳ שמקבל ע״י אמן הברכה משם הוי׳ כו׳ ועמ״ש במ״א בענין זו״נ שהם הממוצעי׳ לחבר ההמשכה מאוא״ס בבי״ע וזהו ענין כרוב א׳ מקצה מזה וכרוב א׳ מקצה מזה כמ״ש בת״א ס״פ תרומה בכי״ק אדמ״ו נ״ע וז״ל ונודע שהז״א הוא תכלית ירידת אוא״ס מלמעלה למטה בכדי להאיר אח״כ לבי״ע ע״י הנוק׳ כו׳ ע״ש וזהו״ע מטבע קצר ומטבע ארוך כדלקמן ס״ט. והנה בפי׳ יברך את הנערים מבואר בזח״ג פ׳ בלק קפ״ז ע״ב ובזח״א ויחי דרכ״ח ע״ב דקאי על השנים כרובים שהם הנק׳ נערים על שהם בחי׳ קטנות לגבי אוא״ס הבלתי בע״ג ועמ״ש בת״א בד״ה בכ״ה בכסלו גבי חנוך לנער כו׳ וענין הברכה בהם היינו שיומשך בהם תוס׳ וריבוי אור וכענין פי׳ ונערים ממשתה נגינתם כי עכשיו ההשפעה הנמשך ע״י הנערים שהם מט״ט וסנד״ל המשתלשלים מזו״נ באה בהסתר והעלם אותותינו לא ראינו וזהו הצמצום והקטנות והברכה היא שלא יהי׳ העלם והסתר כ״כ, וכמו בנס דפורים הנה גם בלבוש הטבע נתגלה בחי׳ נס וגילוי וכמ״ש ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, וכן י״ל ג״כ בזו״נ הנקראי׳ כרובים יומשך בהם ריבוי אור מנו״ה דאימא עיין במא״א אות כ׳ סעי׳ מ״ד וז״ל כרובים נק׳ נצח והוד ובתחתונים נק׳ מט״ט וסנד״ל כו׳, וכן זו״נ איהו בנצח ואיהי בהוד נקראו כרובים ופניהם איש אל אחיו אנפין באנפין עכ״ל. ועיין מזה בזח״ג פ׳ אחרי דנ״ט ע״א וברע״מ פ׳ פנחס דרל״ו ובזח״א דף א׳ ע״פ הנצנים נראו כו׳. וא״כ פי׳ יברך את הנערים שהם הכרובים היינו שיבא בהם הברכה מא״א ארך אנפין אנפי רברבי כו׳. ועפ״ז י״ל שלכן ברוך הוא אותיות כרוב היינו שיומשך ויאיר הברכה בבחי׳ כרוב כו׳. וכל זה בבית שני אבל בבית ראשון שהי׳ המ׳ במדרגת הבינה לא היו צריכים לברך. אך קשה לי על מש״כ שבבית ראשון לא היו מברכים שהרי ארז״ל ע״פ ונאום הגבר הוקם על שדוד המלך ע״ה תיקן מאה ברכות כמבואר ברבות פ׳ קרח וגם לפמ״ש דהברכה היא בבחי׳ כרובים הרי בבית שני לא היו הכרובים כלל. ואפ״ל כי מבואר בד״ה למנצח על השמינית ענין שלע״ל דוקא יהי׳ כנור של שמונה נימין אבל בבית ראשון הי׳ הכנור של שבעה נימין, והביא במגדל עוז סוף ה׳ תשובה בשם הרמב״ן שהשבעה נימין הם ז׳ ספירות שהיו מקבלים מהם כו׳ ולע״ל בימוה״מ תושג הספי׳ השמיני׳ והיא בינה. נמצא עיקר גילוי הבינה לא הי׳ גם בבית ראשון רק שהמ׳ הי׳ מגעת עד אימא שוה לז״א כנ״ל בשם המא״א ובמק״מ פ׳ שמות ד״ט אבל לע״ל יהי׳ גילוי הבינה ממש וע״ד ביום ההוא יהי׳ כו׳. והנה פי׳ שמונה נימין היינו ג״כ חיבור ב׳ שמות הוי׳ וזהו ענין אז ימלא שחוק פינו כו׳ היינו חיבור סוכ״ע שהוא א׳ פלא בז״ת עמ״ש מזה בלק״ת סד״ה ביום השמיני שלח את העם והא בהא תליא כי סוכ״ע מאיר בבינה כנ״ל. וכיון שכן גם בבית ראשון היו צריכים לברך ולהמשיך מבחי׳ נימא השמינית בז׳ נימין כו׳ ולכן תיקן דוד מאה ברכות. ויובן זה יותר עפמש״ל

בשם האלשיך דנמצא עיקר הברכה זהו שיהי׳ הגילוי למטה ממש ע״ד מה שהוא למעלה וזה לא הי׳ גם בבית ראשון כ״א לע״ל דוקא יהי׳ גילוי בחי׳ זו.

קיצור. ענין הברכה הוא ע״ד ברוך ה׳ מן העולם ועד העולם היינו משם הוי׳ דע״ק המאיר בבינה סוכ״ע שיאיר בממכ״ע שם הוי׳ דז״א ובמ׳, ושלא יהי׳ הפסק מחמת הפסיק טעמא. יהי רקיע ויהי מבדיל. ולקמן נת׳ דאדרבה הפסיק טעמא הוא מייחדם ומחברם כו׳. ועמ״ש ע״פ כמים הפנים לפנים ע״כ נק׳ הברכה להמשיך מבחי׳ י״ה בו״ה שיהי׳ השם שלם כמ״ש בלק״ת פ׳ ראה בד״ה ראה אנכי נותן שזהו״ע את הברכה אשר תשמעון כו׳ ע״ש. והנה בית ראשון הוא בינה ובית שני מ׳ שני בתי ישראל, וז״א נק׳ ישראל וכן עת״י נק׳ ישראל ששם עיקר בחי׳ כי שרית עם אלקים כי לית שמאלא כו׳. ולכן בבית ראשון לא היו צרכים כ״כ לברך, שהרי בינה היתה מאירה בבית ראשון אבל בבית שני מ׳ הוצרכו לתקן הברכות, והברכה בשם ומלכות, זו״נ שורש ב׳ כרובים מט״ט וסנד״ל שבהם ועל ידם מסתתר השפע והברכה גילוי כמ״ש וראו כל אפסי ארץ, וענין אמן הוי׳ אדנ״י לכן הי׳ מאה אדנים לקבל מאה ברכות. והנה אמן זהו״ע אמונה כמ״ש בכד הקמח אות א׳ בערך אמונה שאמן היא מלה נגזרת מלשון אמונה. אך ברבות פ׳ קרח אמרו שדוד תיקן מאה ברכות. הענין כי גם בבית ראשון הי׳ הכנור כ״ו נר היינו כ״ו מספר שם הוי׳ המאיר בנר בחי׳ כי אתה נרי, הי׳ של שבעת נימין שהם בחי׳ ממכ״ע ולע״ל יהי׳ של שמונת נימין גילוי סוכ״ע המאיר בבינה ולכן גם בבית ראשון הי׳ צ״ל המאה ברכות להמשיך מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע כנ״ל, והיינו כי עיקר הברכה זהו הגילוי בבחי׳ ראיה ממש וזה יהי׳ רק לע״ל שעז״נ עין בעין יראו כו׳ ונגלה כבוד הוי׳ כו׳ והגילוי שהיה בבית ראשון עיקרו בבחי׳ דעת ולא מערך הגילוי דלע״ל. עכ״ה).

ב) **והענין** כי הנה כל ישראל מאמינים בני מאמינים כו׳ (הג״ה כמ״ש במד״ר פ׳ בשלח פכ״ג ע״פ תשורי מראש אמנה כו׳ בזכות אברהם שהאמין בה׳ כו׳ היא האמונה שישראל נוחלים ועמ״ש בזה ע״פ ששת ימים תאכל מצות בסידור שער חג המצות עכ״ה) מה שנלאו חכמי הפילוסופים והמחקרים להבין בשכלם כי האמונה היא למעלה מההשגה ושכל ואפילו מההשגה שבשורש נפש האלקי׳ שבישראל דמזלי׳ חזי כו׳ (עמ״ש סד״ה כיצד מרקדין) שהרי לית מחשבה תפיסא בי׳ והוא רם ונשא למעלה ממזלייהו (הג״ה ועמ״ש בלק״ת סד״ה האזינו השמים דרוש הראשון דשורש מזלייהו נמשך מבחי׳ מזל ונוצר ונקה וידוע שהם נק׳ שערות דהיינו י״ג ת״ד וענין משל השערות מבואר בת״א פ׳ תצוה בד״ה ועשית בגדי קדש שאין להם ערך ויחס כלל עם המוחין שבראש כו׳ ע״ש, ולכן אפי׳ חכמה עילאה היא כעשי׳ גופניות לגבי אוא״ס ב״ה ולכן אפי׳ דעת עליון נק׳ בהמה רבה, ואוא״ס ב״ה המאיר בכתר נק׳ רישא דלא אתיידע כו׳ שאינו מושג אפילו בחכמה ודעת עליון דאצי׳, וע״כ האמונה היא למעלה מהחכמה ודעת, ועיין בסידור שער ל״ג בעומר בענין ברכה והודאה, וזהו ועטרותיהם היא האמונה שנק׳ עטרה היא בראשיהם ועמ״ש בד״ה ואכלתם אכול עכ״ה). והנה בזמן

בית ראשון היו נשמות ישראל במעלה העליונה והי' אוא"ס שורה ומתגלה בנפשם להיות אצלם גילוי אמונה זו כאילו רואה כו' אך בזמן בית שני לא הי' הנשמות במעלה עליונה כ"כ תיקנו אנשי כנה"ג הברכות להמשיך גילוי אמונה זו להיות ברוך ונמשך הוי' אוא"ס ב"ה בגילוי למטה. (הג"ה, וביאור הענין כי הנה נת' לעיל סעי' א' אשר בבית ראשון הי' המ' מקבלת מאימא עילאה כו' משא"כ בבית שני כו' והנה חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין והחכמה נק' ראיה איזהו חכם הרואה את הנולד כאלו רואה בעין ממש הולדת והתהוות היש מאין, וע"כ היו הנשמות במעלה עליונה להיות וצדיק באמונתו יחיה כאלו רואה ממש כיון שהי' מאיר בחי' חו"ב והחכמה נק' ראיה כנ"ל, לכן במ"ת היו רואין את הנשמע כו' וכל זמן הבית ראשון הי' מאיר חו"ב שהוא ענין הראיה ושמיעה כו' משא"כ בבית שני שנתמעטה קומת כנס"י ואינה מקבלת המוחין מחו"ב כ"א מהמדות ולכן נפסקה ג"כ הנבואה ע"כ אין מאיר בחי' חו"ב בהנשמות להיות בחי' ראיה ממש וע"כ אף שכל ישראל מאמינים כו' אינו בבחי' כאלו רואה ממש ועמ"ש ע"פ אם לא תדעי לך שזהו ענין אותותינו לא ראינו אין עוד נביא אין אתנו יודע כו'. גם י"ל האמונה נק' עטרה והוא בחי' כתר שבמל' מקור הנשמות והרי אז בבית ראשון שהיתה מקבלת מבינה א"כ הי' הכתר שלה מאיר באור גדול יותר ע"כ הי' אצלם גילוי האמונה כאלו רואה כו'. ועוד יובן ענין זה עפמ"ש בת"א בד"ה ואלה המשפטים בפירוש וזרעתי את בני ישראל זרע אדם וזרע בהמה שיש ב' מדרגות בנש"י הא' הם הנשמות הגבוהות מאד שהן נשמות דאצי' ונקראו זרע אדם שיש בהן דעת חזק באלקות והדעת ממשיך מבחי' ראיה בבחי' שמיעה וממשיך מהמוחין במדות, אבל הבחי' הב' הן נשמות דבי"ע הנק' זרע בהמה שאין בהם דעת מבחי' אצי' כ"א מבחי' בי"ע כו'. והנה בבית ראשון שהי' המ' במדרגת הבינה לכן הי' נמשכים נשמות גבוהות וכמו הנשמות הנקראים אחים ורעים למקום, וכמ"ש למען אחי ורעי כו' למען בית אלקינו כו' שאז בזמן שבית אלקינו הי' קיים היו נמשכים נשמות הנקראי' אחים ורעים וכן הנשמות הנק' בנים הם ג"כ נשמות גבוהות אבל בזמן בית שני שנתמעטה הקומה וכתי' ונהר יחרב ויבש לא נמשכו נשמות עליונות כ"כ כ"א נשמות דבי"ע ולכן תיקנו אנשי כנה"ג את הברכות, דהנה הברכות הם המשכות חו"ב איהו ברוך ואיהי ברכה כמ"ש בזח"ב תרומה דף קס"ב א' ובזח"ג פ' ואתחנן דרס"ד ע"ב וחכמה הוא בחי' ראיה ולכן החכמים שהם עיני העדה תקנו את הברכות ועמ"ש מזה ע"פ ואתחנן אל הוי' ובהביאור. גם הנה מבואר בד"ה וידעת היום והשבות שבבחי' ממכ"ע א"צ לאמונה כי ע"ז נאמר ומבשרי אחזה אלוה אחזה ממש רק האמונה הוא בבחי' סוכ"ע אני הוי' לא שניתי וכן נתבאר בת"א פ' בשלח בד"ה וירא ישראל, פי' וייראו העם את הוי' ויאמינו בהוי' היינו ב' שמות הוי' הנזכר למעלה וייראו העם את הוי' היינו שם הוי' דלתתא המהווה כל העולמות מאין ליש ע"י שם הוי' יו"ד צמצום ה' התפשטות כו' ונק' עלדאת"ג שהוא בבחי' השגה ושייך בו לשון יראה יראה בושת כמשל הרואה את המלך כו' ויאמינו בהוי' הוא שם הוי' דלעילא שהוא בחי' רצון מה שעלה במחשבה להיות הוי' דלתתא

להוות העולמות וע"ז ארז"ל עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, וזהו"ע עלדאת"כ שאינו נראה ומושג ולא שייך בו בחי' יראה כ"א אמונה יעו"ש. נמצא מובן שעיקר ענין האמונה מה שאין בו השגה רק צ"ל אמונה זהו בבחי' סוכ"ע שנק' שם הוי' דלעילא והרי זהו ענין הברכות ברוך אתה ה' שממשיכים מבחי' עלדאת"כ שם הוי' דלעילא להאיר בעלדאת"ג ולכן ע"י הברכות נמשך בחי' האמונה וזהו א"ת מה אלא מאה שע"י מאה ברכות נמשך בחי' מה וביטול היש שזהו ג"כ ענין האמונה לבטל שכלו והשגתו כו' והיינו להיות ומה שם בנו בני בכורי כו' וע' בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה פי' ע"י מאה ברכות ממשיכים האלף בבחי' מה ונעשה מאה ואלף זה כענין אלף דאנכי אלף דאהי' ע' בסידור סד"ה אד' שפתי תפתח, וזהו ערבים עלי ד"ס שהם הברכות שתיקנו חכמים יותר מיינה של תורה וכמ"ש מזה בת"א פ' שמות בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך כו' שע"י יינה של תורה ממשיכים או"פ וע"י הברכות או"מ וצ"ל אשר ב' המשכות אלו הם משם הוי' דלעילא אלא שע"י המצות נמשך האו"פ כו', ואפ"ל ע"ד מ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור דשחורה אני פ"ו הנזכר לקמן בסמוך ששרש מ"ע נמשכים מבחי' ו"ה אשר בשם הוי' דע"ק ומל"ת מי"ה שהם חב"ד דע"י ומבחי' זו הם ג"כ דברי סופרים ע"ש ולכן ערבים עלי, או כמ"ש בסוף הביאור בפי' כיריעות שלמה שהם מקיפים דחב"ד דע"י ואפ"ל שמבחי' מקיפים אלו זהו"ע ערבים עלי ד"ס כו' וכן ודאי ע"י המצות נמשך האמונה בסוכ"ע וכמ"ש באריכות בד"ה וידעת היום והשבות דרוש הראשון ושם פ"ג בענין שכן ארץ ורעה אמונה כו' ובהביאור שם המתחיל להבין בתוס' ביאור ע"פ וידעת ושם ספ"ב וכמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן בפי' את הברכה אשר תשמעו אל מצות הוי', וא"כ מש"כ דע"י הברכות הוא שממשיכים חיות בהאמונה היינו לפי שע"י הברכות ממשיכים בחי' גבוה יותר דהיינו בחי' המקיף כו' ועיין בד"ה ואלה המשפטים אשר משה לפי ששרשו מאד נעלה מבחי' עיגולים ומקיפים לכן יוכל להמשיך בחי' דעת גם בנשמות נמוכות דבי"ע הנק' זרע בהמה כו' ונק' רעיא מהימנא שזן ומפרנס את האמונה כו', ועד"ז יובן כאן פי' ערבים עלי כו' או כפשוטו כי הברכה זהו הגילוי הנמשך ע"י המצוה עכ"ה).

ג) **וסדר** השתלשלות המשכות הגילוי הוא מתחלה להיות הוי' אלקינו * הוא גילוי אוא"ס ב"ה בנש"י להיות אלקינו ממש בבחי' ביטול לפי שהם מפנימי' העולמות משא"כ המלאכים שהם מחיצוני' העולמות (הג"ה, עיין בד"ה זכור ושמור בדבור אחד שהמלאכים שורשם מבחי' הדבור כו' משא"כ ישראל עלו במחשבה כו' וזה נק' איהו וגרמוהי חד בהון והרי א"א שיומשך ההדבור בלתי שיומשך תחלה במחשבה, ומזה יובן מש"כ שעל המלאכים דוקא נאמר ומשם יפרד והיינו לפי שנמשכו מבחי' הדבור אשר הדבור עד"מ יוצא ונעשה דבר נפרד מהאדם המדבר משא"כ המחשבה מתאחדת עם הנפש

---

* הוי' אלקינו: ע' באוה"ת פ' עקב עמוד תקעד.

המשכלת וכמ"ש מזה באריכות בלק"ת פ' נצבים בד"ה כי כארץ תוציא צמחה ושם פ"א וע' בד"ה מנורת זהב שלכן הם דוקא הכלי לשמן ואור שבמנורה שהם המצות והתורה, ובודאי שהתומ"צ נמשכים משם הוי' דלעילא וכמ"ש בד"ה וירא ישראל הנ"ל וכן נת' בביאור ע"פ שחורה אני בלק"ת בשה"ש בדרוש השני שע"ז הפסוק בהביאור ושם פ"ו יעו"ש, וא"כ לפי"ז פי' הוי' אלקינו קאי ג"כ על שם הוי' דלעילא הסוכ"ע שנמשך ומאיר בנש"י להיות אלקינו ממש כו' משא"כ בחיצוני' העולמות אין מאיר בחי' זו והם מקבלים משם אלקים כמ"ש באגה"ת פ"ד וכש"כ לגבי עוכומ"ז ע' בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה בת"א דמ"ב סע"ד * מש"ש לפיכך עליהם נאמר רם על כל גוים הוי' ויעקב יוד עקב הוי' אלקינו כו' הגם שיו"ד הוא הארה כו' ובד"ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו' משא"כ בסטרא דקדושה כו' ולכן נק' יעקב הקטן כו' בחי' צמצום שהרי בעצמותו ומהותו כו' ועיין עוד מענין הוי' אלקינו בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון פ"א בלק"ת פ' אחרי, ומש"ע ע"פ עולת תמיד בפי' ישראל לי ראש כמו שעיקר התלבשות אור הנשמה הוא בהמוחין שבראש ומהם נמשך ומתפשט בכל האברים כך הוא ענין לי ראש שבנש"י לפי שעלו במחשבה נמשך בהם התלבשות החיות מאוא"ס ומשם נמשך ומתפשט כו' וע' בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשו"ג שעד"ז הוא ענין ר"ה לגבי כל ימי השנה שנק' ראש שבו נמשך כללות החיות של כל השנה וממנו נמשך ומתחלק אח"כ לי"ב חדשים כו' ע"ש. ומכ"ז יובן ענין הוי' אלקינו ועיין בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ספ"א גבי ולפי שישראל עלו במחשבה כו' שבחי' ישראל גבוה מאד נעלה מבחי' התפשטות חיצוני' מלכותו ית' כו' ע"ש, ועמ"ש בד"ה מה טובו פ"ב וספ"ג בפי' ברוך אתה הוי' אלקינו, אלקינו הוא ממכ"ע ושיהי' הוי' אלקינו היינו בחי' סוכ"ע יומשך להיות בבחי' אלקינו ופי' ברוך אתה היינו מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מבחי' הוי' יומשך להיות הוי' אלקינו ממש יעו"ש והיינו מבחי' אתה הוא ה' לבדך עמ"ש ע"פ רפאני ה' וארפא כו' כי תהלתי אתה וכיוצא בזה נת' בפ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת ספ"א בפי' אנכי הוי' אלקיך יעו"ש, גם במ"א נת' בפי' ב' שמות שבפסוק ראשון דק"ש הוי' אלקינו היינו מה שנמשך שם הוי' יו"ד צמצום ה' התפשטות כו' להיות בחי' מחשבה עלדאת"כ ששם שרש נש"י שעלו במחשבה ואח"כ כדי להיות בחי' דבור המהווה מלאכים ושאר נבראים צ"ל עוד צמצום והתפשטות והוא ענין שם הוי' הב' דהיינו הוי' אחד כו' כי החית מורה על שבעה רקיעים והארץ וד' רוחות כו' ולפ"ז הוי' אלקינו היינו יחוד חו"ב הנק' או"א כי בינה נק' מחשבה ומקבלת מהחכמה הוי' אחד היינו המדות והדבור הנק' זו"נ כו', וכן משמע הפי' בד"ה בהעלותך את הנרות בלק"ת פ' בהעלותך דרוש הראשון פ"ב. ואפ"ל עוד בענין הוי' אלקינו הוי' אחד כי הנה פי' אלקינו זהו הפסיק טעמא שבין שני הוויות דהיינו ענין יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים בין מים עליונים שהוא טלא עילאה דע"ק טלא דבדולחא שבמו"ס ובין מים דז"א כדפי' בספד"צ רפ"ה

ז) בת"א דמ"ב סע"ד: בהוצאת קה"ת כה, ג.

ובאשל אברהם בהטעמי' גבי פסיק אלא לפי שפסיק זה אינו הפסק והבדל גמור כשאר הפרסאות והמסכים, וכמ"ש בספד"צ שם אתפרש ולא אתפרש כו', ובפרדס שער הטעמים פ"ג כ' שהפסיק זה הוא המייחדם ומחברם וזהו כענין אות אלף שהקו ההולך באלכסון מחבר השני יודין שהם מים עליונים ומים תחתונים והיינו ע"ק וז"א כנ"ל והקו מחברם שיהיו לאחדים ממש כי אלף היינו אחד כו' וכן פי' במא"א אות א' סעיף ד' גבי אבני שיש, ואין לומר מים מים שהם מ"ד ומ"ן ב' גדפי א' כי העליונה מים זכרים והתחתונה מים נוקבין והרקיע המבדיל הכל אחדות אחת עכ"ל וכ"כ בפרדס סוף ערך מים, ע"כ נק' אלקינו שאינו צמצום גמור כמו שם אלקים כי אלקינו מורה ג"כ על הגילוי כו' וכמ"ש בזח"ב תרומה דקנ"ט ע"ב דהיינו תפארת וכ"כ במא"א אות א' סעי' קנ"ה והיינו כי ישראל אינן מפרידים ח"ו המים תחתונים שמהם השפעת תענוגי עוה"ז לעשותם יש ודבר נפרד כ"א מחברים אותם למים עליונים ע"י הביטול בבחי' מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא, גם סד"ה וידעת היום פי' ענין כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל היינו שגם בסוכ"ע יש ב' בחי' הוי' אלקי' וא"כ פי' הוי' הוא האלקים זהו"ע הוי' אלקינו שע"י פסיק טעמא זה נמשך האור מבחי' ע"ק בז"א וזהו הוי' אחד פי' אחד היינו שמתחברים ב' שמות ההוי' דע"ק וז"א ומתיחדים ממש ע"י שנמשך ומתלבש האור מע"ק בז"א וזהו הנק' אור הוי' דהיינו האור המאיר בשם הוי' דז"א כמ"ש בזח"ג נשא דק"ל ע"א ובפ' אחרי דס"ו ע"ב בפי' בי נשבעתי וכענין שארז"ל ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד שיהי' הכל הטוב והמטיב והיינו ע"י הארת ע"ק דלית שמאלא בהאי עתיקא וכשיאיר בז"א יהי' כולו הטוב והמטיב, וא"כ הוי' אחד היינו כאשר ממשיכים אור ע"ק בז"א וזהו ע"י הוי' אלקינו וזהו ע"ד אחת היא יונתי כו' שארז"ל שזהו"ע אחד הי' אברהם היינו ג"כ שהאיר בו המקיף דבחי' מזלי' בגילוי גמור בהאו"פ ולכן אחד הי' כו', ואפ"ל עוד אחד הי' שהי' שוה אצלו וכל עניני העולם דכמו שהי' מברך על שמועות הטובות ברוך הטוב והמטיב הי' מברך בשמחה כמו"כ על ההפך הי' מברך ג"כ בשמחה, וכמו שלמדנו זריזותי' דאברהם בענין העקידה, וע"כ הי' מדה"ר ומדה"ד אצלו בהשוואה אחת וזהו אחד הי' אברהם ועי"ז המשיך מלמעלה מבחי' הוי' אחד שהוא הבחי' דלית שמאלא בהאי ע"ק וכמו שכתוב ימינך ה' כו' ימינך כו' ב"פ ימין, ובכ"ז מובן מה שאומרים בנוסח הברכה הוי' אלקינו שממשיכים מבחי' הכתר מל' דא"ס ע"י הפסיק טעמא לבחי' מלך העולם היינו מל' דאצי' שזהו"ע שם הוי' שבמל', כמ"ש בפרדס שער הטעמים שם עכ"ה) שעליהם נאמר ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים ארבעה נהרות הם ד' מחנות השכינה מחנה מיכאל כו'. (הג"ה ארוכה, ועיין בלק"ת גבי שבועות בד"ה וספרתם לכם בענין וכנפיהם פרודות, כל אחד מדרגתו מובדלת מן חבירו שהוא לפי שמקבלי' מבחי' הדבור, אשר ה' מוצאות הפה ג"כ מובדל ממוצא חבירו, בומ"ף מהשפתיים זסשר"ץ מהשיניים כו', ובזח"ג ואתחנן דרס"ו סע"א ההוא נהרא דנגיד ונפיק אשקי לכל גינתא כו' ומתמן אתזנו עילאין ותתאין כד"א ומשם יפרד וע"ש במק"מ ובהרמ"ז, ובזח"א ויצא דקנ"ח ע"א גבי מכאן

ולתתא אקרון הרי בתר דכתיב ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים טורי דפרודא, וע' עוד מענין הרי בתר טורי דפרודא בזהר בראשית דכ"ט ע"ב. ובמא"א אות ה"א סעי' ז' הרי בתר נק' ההיכלות טורי דפרודא כי בבריאה לאו איהו וגרמוהי חד בהון עכ"ל.

וע' זח"א ויחי רמ"א ע"א, וי"ל כי השבטים אף שהם י"ב בקר דבריאה הרי שורשם י"ב גבולי אלכסון דז"א לכן אינן בבחי' ומשם יפרד כמו המלאכים והיינו שגם בירידתן לבריאה הם אצי' שבבריאה כנ"ל *.

קיצור ב'. מאמינים, מראש אמונה, אמונה למעלה גם ממזליהו חזי מזל שערות בבית ראשון נשמות עליונות הנקראי' אחים למקום שנמשכו מיחוד חו"ב ראיה ושמיעה גם זרע אדם משא"כ בבית שני כענין זרע בהמה בי"ע לכן צריך ברכה להמשיך ויאמינו בהוי' דע"ק שהוא סוכ"ע. והנה ערבים עלי ד"ס מקיפים וכענין משה לפי שמן המים משיתיהו עגולים ומקיפים יוכל להמשיך הדעת גם בבי"ע.

(ג) **וסדר** ההמשכה תחלה הוי' אלקינו שנש"י מפנימי' ומלאכים מחיצוניות מחו"ד שהדבור נעשה נפרד משא"כ המחשבה ונק' מנורת זהב כלי לגילוי שם הוי' דלעילא הנמשך ע"י תומ"צ וכש"כ לגבי רם על כל גוים רק בבחי' רם ומקיף גם פי' ישראל לי ראש, וכמו ראש השנה, וא"כ פי' בא"י אלקינו שיומשך משם הוי' דלעילא, גם אלקינו הפסיק טעמא שבין שני ההויות שבפסוק ראשון דק"ש המחבר ב' ההויות ועי"ז הוי' אחד שמתחברים ע"ק וז"א וכמ"ש ביום ההוא יהי' הוי' אחד, וזהו לכו ונלכה באור הוי' ובמלאכים ומשם יפרד לפי שנמשכו מה' מוצאות הדבור ונשתלשל עד הרי בתר טורי דפרודא אבל הנשמות שהם מפנימי' שאני שהרי גם במלאכים רק וכנפיהם פרודות משא"כ ופניהם כו', חד בהון.

(ג) **ואדמו"ר** נ"ע בד"ה היושבת בגנים פי' הרי בתר טורי דפרודא הם בק"נ והיינו שמבחי' ד' מחנות שכינה בהשתלשלות וירידות מדרגות מדרגה אחר מדרגה נמשך ג"כ בק"נ וכמו שנה"ב נמשכת מפני שור כו' ועמ"ש מזה בלק"ת פ' חוקת בד"ה זאת חוקת התורה ועיין בזהר בשלח דמ"ט ע"א אעבר וסליק לההוא אתר קדישא עילאה כו' והיינו משום ששרש יניקתו משם ב"ן כו' אכן ע"י נשמות ששרשן משם מ"ה דז"א הנה בהם ועל ידם דוקא יומשך הביטול למטה לברר ק"ב, וכמ"ש מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ שעושים וממשיכים בחי' אחד גם בארץ כמ"ש בת"א פ' וישב בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים ויובן זה עוד עפמ"ש בזהר פ' ויצא דקנ"ה ע"א ר' חזקיה אמר אי הכי הא אתמר כל מה דאוליד עלמא תתאה פרודא איהו דכתיב ומשם יפרד מה תימא ביוסף ובנימין כו', אבל ת"ח רזא דמלה בכל זימנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל ביה עייל ומיני' נפיק עכ"ל. ולא מובן עדיין התירוץ כיון שנמשכו מעלמא תתאה שהיא מ' אמאי אינן בכלל

* אצי' שבבריאת כנ"ל: בבוך להבין ענין הברכות הילפרין: אצי' שבבחי' מל'.

ומשם יפרד כמו ד׳ מחנות שכינה. ובספר זהרי חמה פי׳ כיון שע״י מ״ן דבנימין ומ״ד דיוסף מתיחדת כנס״י עם הת״ת וכנודע בענין אלה תולדות יעקב יוסף, ולכן יוסף ובנימין אינן בבחי׳ ומשם יפרד. וכן מצאתי בסה״מ סי׳ י״ז בשם הע״ח וז״ל והסוד כי הלא תחלה הנקבה משפעת בעת הזיווג בתפארת מ״ן בסוד אור חוזר בסוד יסוד אחד, ולכן המזבח הי׳ בחלקו של טורף שהוא בנימין וכמ״ש בזח״א בהשמטות סי׳ כ״ה ד״ט סע״א וז״ל בג״כ תנינן היסוד הי׳ מהלך ע״פ כל הצפון וע״פ כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת, בגין דחולקיה דבנימין הוה בג״כ אית ליה יסוד, דהא הוא שליט הוה לגבי ההוא צדיק יסוד עולם, אבל בחולקי׳ דיהודה דאיהו מזרח לא ה״ל יסוד דהא איהו ארחקיה מיני׳ כו׳. ור״ל שעיקר צדיק יסוד עולם הוא יוסף יסוד ז״א המשפיע שפע הדעת הנק׳ בשם מ״ד אלא שבנימין מכוון כנגדו דהיינו שהוא המעלה מ״ן בחי׳ יסוד דנוק׳, וכמ״ש מענין פי׳ יסודות דזו״נ בדרוש הנותן לשכוי בינה ששניהם בחי׳ ביטול עצמותו ההתקשרות להשפיע וכן ההתקשרות לקבל ועמ״ש מזה בסידור שער התפלה בהביאור ע״פ אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו גבי ושרש ענין ובו תדבקון וזה הי׳ טענת יהודה עם יוסף בענין ויגש אליו יהודה כו׳ כי אחיו מת ויותר הוא לבדו שהוא בנימין משמש במקום היסוד כו׳, ולכן היסוד של המזבח הי׳ בחלקו של בנימין דוקא ועמ״ש מענין העלאת מ״ן דנוק׳ שהוא מה שמבררת מעולם התהו בלק״ת פ׳ חוקת בביאור ע״פ אז ישיר ישראל כו׳ עלי באר כו׳, ועוד יובן זה עפמ״ש בהגהות לד״ה ששים המה מלכות שבלק״ת בשה״ש דרוש הראשון בענין אור זרוע לצדיק שהמלאכים נמשכי׳ מבחי׳ מ׳ וצדקתך ירננו אבל הנשמות נמשכו מבחי׳ אור זרוע לצדיק שהוא בחי׳ וצדיק יסוד עולם כו׳, וע״כ התחיל ואמר צדיק מעלמא תתאה נפיק בסוד אור חוזר ואח״כ ביה עייל בסוד אור ישר מ״ד, הרי שיוסף עם היותו בעלמא דנוק׳ עכ״ז עלמא דדכורא הוא ולא בעלמא דפרודא תחת המלכות כו׳ עכ״ל. וכן בבנימין ועיקר הטעם היינו מפני שע״י יוסף ובנימין נעשה היחוד עליון דמ״ה וב״ן שיומשך הביטול העליון דאצי׳ דמ״ה גם למטה בב״ן וזהו ענין שהמ״ד מברר המ״ן כמ״ש סד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים, א״כ ממילא זהו היפך בחי׳ ומשם יפרד כ״א אדרבה למהוי אחד באחד וכמ״ש מזה בד״ה בן פורת יוסף אשר ענין יוסף הוא מ״ש יוסף ה׳ לי בן אחר דהיינו שמבחי׳ אחר שהוא מה שנפל בשבה״כ מעולם התהו בק״נ נכלל ע״י הבירור בבחי׳ ב״ן היינו מ״ה שם בנו שם מ״ה דאצי׳ והיינו ע״י מ״ן דבנימין ומ״ד דיוסף הרי עי״ז נתקן עולם הפירוד ליכלל ביחוד העליון כו׳. ומכ״ז מובן ענין הנ״ל מה שבנוסח הברכה אומרים הוי׳ אלקינו שנמשך האור בנש״י ועי״ז אח״כ נמשך בהעולמות והוא שיתוקן עולם הפירוד כו׳ והיינו שנש״י ממשיכים ממדרגה עליונה יותר שבבחי׳ ונהר יוצא מעדן ממה שנמשך ע״י המלאכים כמ״ש בת״א פ׳ יתרו בביאור ע״פ זכור ושמור בדבור אחד שהמלאכי׳ ממשיכים יחוד חיצוני׳ דאו״א ונק׳ ג״כ ונהר יוצא מעדן ומ״מ ומשם יפרד אבל נש״י ממשיכים בחי׳ יחוד פנימי׳ חו״ב, וב׳ בחי׳ אלו הן ה׳ של שם ויו״ד של שם ועמ״ש מזה בביאור ע״פ ויצוום אל בני ואל פרעה כו׳ וגם

כמ"ש בלק"ת פ' בחוקתי בענין פי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם ומ"ש ע"פ ששים המה כו' אחת היא יונתי כו' יעו"ש. וצ"ע בהרמ"ז ר"פ עקב בענין הברכות. גם ע"ד מ"ש בד"ה ואלה המשפטים בענין כי תקנה עבד עברי שאף הנשמות דבי"ע שהם בחי' ומשם יפרד מ"מ שרשם למעלה גם למעלה מבחי' נהר היוצא מעדן ולכן נק' עברי ע"ש בעבר הנהר כו' ע"ש רק שצריך קנין והמשכה מהעלם לגילוי. ועוד דהא פי' בלק"ת בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות דגם במלאכים רק וכנפיהם פרודות משא"כ ופניהם הפנימי' שלהם אינן בבחי' פירוד, א"כ כש"כ נש"י שהם מבחינת פנימיות ממש וע' בבה"ז פ' בלק על המאמר שם דק"צ ע"ב ע"פ ברכו ה' מלאכיו ע"כ הם מתקנים בחי' ומשם יפרד כו'. ע"כ הג"ה ארוכה).

קיצור. טורי דפרודא הם ק"נ ושורשם* משם ב"ן מ' ע"ד עה"ד חטה היתה ונש"י שורשם משם מ"ה לכן בשבטים לא הי' אותיות ח"ט ולכן יוסף ובנימין אף שנולדו מרחל שהיא מ' עלמא תתאה אינם בכלל ומשם יפרד, כי אדרבה בהם ועל ידם נעשה יחוד מ"ה וב"ן והם עצמם הכלי ליחוד זה, וא"כ הענין שהנשמות ממשיכים מבחי' העליונה יותר בנהר היוצא מעדן ועמ"ש בענין ומעין מבית ה' יצא, וזהו ענין שבנוסח הברכה אומרים הוי' אלקינו ואח"כ מלך העולם.

ד) **וזה** שארז"ל פ"ק דברכות דף ד' ע"ב מיכאל באחת, ולא אמרו איזה שיעור על נש"י לפי שענין טיסה שטסים את העולם לא שייך לגבי נשמות כלל שהעולם ומילואו אינן תופסי' מקום כלל נגדם, משא"כ לגבי המלאכים תופס העולם איזה מקום אלא שמיכאל די לו בטיסה אחת וגבריאל בשתים כו' ואליהו בארבע עם גופו שהי' תחלה גשמי ונהפך כו' (הג"ה, וכה"ג נת' בלק"ת ס"פ הברכה בד"ה שיר חנוכת הבית דרוש הראשון פ"א, כי הנה מצינו שהמלאכים אומרים שירה כו' ובאמת גם הנשמות אומרים שירה כו' אלא שלא מצינו מפורש כן במקרא והטעם מפני ששירת המלאכים נשמעת באזני הנביא כו' והיינו מפני שיש להם גופים כו' מיסוד הרוח הפשוט ומיסוד האש הפשוט ולכן המלאכים תופסים מקום שיש מלאך גדול מהלך ת"ק שנה ויש מלאך בשליש העולם והיינו שהגוף שלהם גדול כ"כ כו' משא"כ שירת הנשמות אינן נשמעות לפי שאינן בבחי' התלבשות בגוף כלל כו' עכ"ל יעו"ש מזה. וכן נת' עוד בסידור בשער הק"ש בד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לשמו"ע כי כל מלאך יש לו חומר וצורה כמו נפש וגוף, וגם נתבאר ששרש התהוותן הוא מבחי' כלים דזו"נ דאצי' שנעשי' נשמה לע"ס דבי"ע יו"ד כלים הפנימי' נעשה נשמה לע"ס דבריאה והתיכונים לע"ס דיצירה ויו"ד כלים החיצונים נעשה נשמה לע"ס דעשיה ונזכר ג"כ באגה"ק סי' ה' בד"ה ויעש דוד שם בשם האריז"ל שבחי' חיצוני' הכלים דמ' דאצי' המרומזות בה' של שם הוי' ירדו ונעשו נשמה לעולם העשי' כו' ע"ש ולכן מלאכים דבריאה גבוהים ממלאכים דיצירה לפי ששרשן מכלים הפנימים כו' ע"ש

ושורשם: בבוך הנ"ל: ושורש שרשם.

בסידור, ומצד שבהכלים דאצי' יש הארת האור ע"כ מזה נמשך שיש בהמלאך נשמה וגוף ששרשן מאורות וכלים, אמנם נראה לבאר הענין עפמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר ר"פ ויצא דף קמ"ח ע"פ קומה ה' למנוחתיך * אפי' במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך פי' מאנין דילי הם כלים דאצי' שנק' מאנין דילי כי גם הכלים דאצי' הם אלקות דאיהו וגרמוהי חד והם נעשים נשמה לע"ס דבי"ע ומאנין דילך הם כלים דע"ס דבי"ע שאינן אלקות רק נבראים ממש וכן אפי' האורות נפש רוח דבי"ע הם נבראים רק הנשמה דע"ס דבי"ע שנמשכה מכלים דאצי' היא אלקות, והנה המלאך נברא ע"י ע"ס דבי"ע ונשמתו י"ל שנמשך מהנשמה דע"ס דבי"ע שהיא אלהות וגופו נמשך מהכלים דבי"ע שהן נבראי' וע"כ הגוף שלו תופס איזה מקום כו' אכן הנשמות ישראל שנאמר בה טהורה היא שנמשכה מאצי' רק אח"כ אתה בראתה שנמשכה דרך בי"ע כו' ע"כ הם למעלה ממדרגת גוף כו'. והנה שרש בחי' מקום וזמן נמשך ממדת מלכותו ית' כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ז שהוא שם אדנות אבל שם הוי' הוא למעלה מבחי' זמן ולמעלה מבחי' מקום כו' ע"ש, ומבואר באגה"ת פ"ד בענין פי' כי חלק הוי' עמו שהמלאכים שרש התהוותם מבחי' הדבור עליון שהוא בחי' מ' ונק' שם אלקים ושם אד' אבל הנשמות נמשכים מפנימי' החיות שהוא שם הוי' וזהו כי חלק הוי' עמו כו' ועמ"ש מזה בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי דרוש השני ובהביאור גבי ולכן עבודת המלאכים ג"כ ברינה שהרי נמשכים מבחי' מל' ומל' דבריאה הוא מקור וחיות המלאכים דבריאה ומל' דיצירה הוא מקור ושורש המלאכים דיצירה כו' אך המלאכים אין להם אלא בחי' רינה לפי שאין מקורם אלא מבחי' מל' בלבד, משא"כ נש"י הם כלולים מכל הפרצופים נעשה אדם בצלמנו או"א ולכן יש להם ג"כ בחי' שמחה הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה בתומ"צ רמ"ח אברים דמלכא ט"ס דז"א כו' עכ"ל. וע' במק"מ פ' בשלח דב"ה מענין שרש האדם. ומזה מובן הנ"ל דלגבי המלאכים תופס העולם איזו מקום והיינו לפי ששרש המלאכים הוא מבחי' מל' בלבד אשר משם שרש המקום והזמן כנ"ל וכמ"ש ג"כ בד"ה רני ושמחי הנ"ל בפי' מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור עולמים הם בחי' מקום ודור ודור הם בחי' זמן הכל נמשך מבחי' מלכותך שהרי הזמן והמקום הם נבראים ומחודשים מאין ליש שקודם בריאת העולם לא הי' בחי' זמן ומקום כלל ולא הי' יכולים להיות נבראים שהם בעלי גבול בבחי' זמן ומקום אלא ע"י בחי' מלכותו ית' שבה שייך בחי' זמן מלך מלך וימלוך כו' משא"כ באוא"ס ב"ה עצמו שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' עכ"ל, ולכן כיון ששרש הזמן והמקום אינו רק מבחי' מלכות בלבד וגם המלאכים שורשם מבחי' מלכות ע"כ העולם תופס איזה מקום לגבי המלאכים משא"כ לגבי הנשמות ששרשם משם הוי' ממש שלמעלה מבחי' מל' אשר הוא למעלה מעלה מבחי' מקום וזמן ע"כ העולם ומלואו אינו תופס מקום כלל אצלם כו' כיון שאינו בגדר מקום כלל. וכ"כ הרמב"ן בשער הגמול הובא בהרמב"ם ה' תשובה פ"ח בהפירוש וז"ל אלא כך היא

ע"פ קומה ה' למנוחתיך: אוה"ת ויצא קעז, א.

קבלת רבותינו ז"ל הקב"ה ברא נפשות הצדיקים והן בלי ספק רוח זכה ודקה ביותר שאינה גוף נגבלת ונגדרת בשום מקום כו' והכתוב מעיד בו ויפח באפיו נשמת חיים ואמר כי נשמת אל נתנה לא מהשתלשלות הסיבות * בגופו כו', ועד"ז צ"ל ענין הנשמות שבג"ע התחתון שהוא בגדר מקום קצת וזהו ע"י שהנשמה מתלבשת בלבוש רוחני מה שהוא בגדר מקום קצת כענין גופות המלאכים כו' ונק' חלוקא דרבנן כו' אבל ג"ע העליון אינו בגדר מקום כלל. והנה בענין מיכאל באחת וגבריאל בשתים פי' מהרש"א לפי שמיכאל בחי' חסד וגבריאל ממונה על הדין ולפי שרחמי שמים מרובים ניתן כח למיכאל לעשות שליחותו בפריחה א' כו' ע"ש, וכעין זה מצאתי בספר שושן סודות לתלמיד הרמב"ן ז"ל דנ"ב ע"א וז"ל כבר נת' שאצי' מיכאל הוא מן החסד וגבריאל מן הפחד ומיכאל תמיד מוכן לעשות חסד עם ישראל שנאמר כ"א מיכאל שרכם כלומר שהוא מליץ טוב על ישראל כדאיתא ביומא וגבריאל ממונה על הדין כו' ויולד מזה מאחר שמיכאל הוא שר חסד והוא מצד ימין ראוי לו להיות ראשון וכיון שהוא ראשון ראוי לו לטוס בטיסה אחת למהר לעשות רצון בוראו ולהתנהג במדת החסד עם בניו וגבריאל שהוא שני לו מצד שמאל ולפי שניתוסף לו כח האש ניתוסף לו כח הגבורה וכאלו מורכב משני יסודות רוחניים ובעבור כי הוא דין והש"י הוא ארך אפים שם לו שתי טיסות, והטעם אולי בין כך ובין כך ישוב וניחם על הרעה אשר דבר לעמו ואשר לא הזכיר משרי מעלה ככתוב היש מספר לגדודיו כ"א אלו השנים לפי שאלו הן מן המקיימים בלתי מקבלים חילוף כו', ואליהו בארבע כבר ידעת שאליהו ע"ה היה מן הנבראים המורכבים מן היסודות עם היות שנפשו נקיה וטהורה כו', ובמדרש מצינו מאמר עוזר לזה מאי דכתיב והרביעי פני נשר זה אליהו א"כ נראה שהוא במדרגה רביעית, ומ"ה בשמונה כו' נוטל רשות כו', שהוא מדרגה השמינית וכל מעלה הקודמת מעכבות אותן מן הפורעניות אולי ישובו הפושעים ושב ורפא לו עכ"ד. ונראה מעלה השמינית זהו הוד שהוא ענף הגבורה ועז"נ כל היום דוה שהוא אותיות הוד כו' וע"כ כל המעלות שהם למעלה מההוד מעכבות אליו כו'. ואפ"ל עוד כי יש ז' רקיעים והארץ והם ח' מדרגות ומיכאל שהוא חסד ממשיך מרקיע היותר עליון ע"כ יכול לשוט בטיסה אחת כו' ומ"ה אין לו שליטה ברקיעים רק בארץ שהוא בחי' השמינית ע"כ אינו יכול לשוט רק בשמונה טיסות כו'. ובש"ך פ' ראה בפסוק לא תאכל כל תועבה כתב בשם מ"כ אשר מה שאומרים אחר התפלה מימרא של אר"א א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם כו' לפי שיש בו ח' פעמים שלום עם מלת שלוה כדי להכביד ח' כנפיו שלא יערער על התפלה כו' והמכוון י"ל שממשיכים מכל המעלות העליונות כו' כנ"ל. ואפ"ל עוד דהנה מבואר בלק"ת פ' קרח ע"פ ויגמול שקדים שע"י אהרן נמשך השפעת החסד במהירות שלא יתעכב בהעולמות והיינו לפי שממשיך מבחי'

---

* מהשתלשלות הסיבות: בלקו"ת לג' פרשיות (לב, ב) נוסף: כו', וא"כ האיך נקבלת הנפש במקום הנק' גיהנם י"ל כמו שאנו יודעים שנפש כל אדם שוכנת בו ומחוברת בגופו כו'.

ורב חסד כו׳ ע״ש ולכן מיכאל שהוא ג״כ כה״ג מבחי׳ חסד ושרש החסד הוא מא״א דלית שמאלא בהאי עתיקא ע״כ הוא ממהר ההשפעה ולכן הוא נמשך למטה בטיסה אחת משא״כ גבריאל שהוא ממדה״ד כנ״ל אף שיש שם אל בסופו והוא גבורה שבחסד כמ״ש מזה בבה״ז פ׳ פקודי על המאמר שם דרל״ג ע״פ לבוש הבדים כו׳ עכ״ז כיון שיש בו ג״כ גבורה לכן אין ההשפעה נמשך במהירות וכמש״ש שבההמשכה מעולם לעולם יש עיון ע״ז אם ראוי הוא לימשך למטה או ישאר למעלה כו׳ ולפמ״ש במא״א אות ד׳ סעי׳ מ״ה ד׳ חיות אריה אבא שור אימא אדם ת״ת נשר מ׳ עכ״ל, וד׳ חיות י״ל ארי׳ בחי׳ מיכאל כי פני ארי׳ אל הימין שהוא חסד ופני שור בחי׳ גבריאל כו׳ ואור אבא מקור החסד ומלביש לחסד דא״א ע״כ הוא בטיסה אחת כו׳ ועד״ז אמרו בענין אור החסד שאינו מתעבה וכן אור שנברא ביום ראשון שהוא חסד הי׳ מאיר מסוף העולם ועד סופו כו׳ ומה שארז״ל על מ״ה בשעת המגיפה הי׳ באחת זהו ע״ד שיש שקדים מרירן ושקדים מתוקין, ושקדים הוא ענין המהירות והמרירין הם מבחי׳ גבורה וכמ״ש בזהר פ׳ שמות דט״ו ע״ב ומזה נמשך ענין כי שוקד אני על דברי בירמי׳ סי׳ א׳ אבל מיכאל באחת זהו״ע שקדים מתוקים שמבחי׳ חסד כו׳. והנה כ״ז בענין המלאכים שהם בבחי׳ וגדר שהעולם תופס איזה מקום אבל הנשמות שרשן למעלה מבחי׳ מקום והם עושים רצונו של מקום היינו שע״י תומ״צ ממשיכים אוא״ס ב״ה שיאיר במדת מלכותו ית׳ שהוא שרש המקום ונק׳ יחוד קוב״ה וכמ״ש בסש״ב ח״ב פ״ז הנ״ל שזהו ענין שילוב הוי׳ באדנות כו׳, ועד״ז פי׳ בת״א פ׳ בשלח בד״ה ויאמר משה אכלוהו היום שזהו״ע כשם שא״א לעולם בלא רוחות שזהו גבול המקום כך א״א לעולם בלא ישראל, שהרי המשכות אא״ס להיות מתלבש בבחי׳ מקום הוא ע״י ישראל שהם הממשיכים כו׳, וזהו״ע כוונה באחד אמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות וכמ״ש בת״א ר״פ וארא בד״ה וארא אל אברהם בענין הפי׳ שהוא אחד בכל השבעה רקיעים והארץ ובד׳ רוחות העולם כו׳ שממשיכים מבחי׳ יחיד להיות אחד בכל שבעה רקיעים והארץ וד׳ רוחות שיהיו בטלים ליחודו ית׳, וזהו״ע עושין רש״מ. ועפ״ז יובן ג״כ ענין מאה ברכות כי קוף גימטרי׳ מקום והוא בחי׳ מקום עליון וע״י המאה ברכות עושין רצונו של מקום כו׳ ועי״ז אין יניקה לקוף דסט״א הנק׳ כקוף בפני אדם.

קיצור. ולכן אמרו מיכאל באחת כו׳ משא״כ לגבי הנשמות אין העולם תופס מקום כלל ולכן ג״כ בשירת המלאכים נאמר כקול מים רבים משא״כ בנשמות, המלאכים יש להם נפש וגוף ושורשן מאורות וכלים שבע״ס דבי״ע גם המלאכים שרשם משם אלקים והנשמות שרשן משם הוי׳, ושרש המקום והזמן נמשך מבחי׳ מלכות שם אלקים ואדנות משא״כ שם הוי׳, ולכן לגבי הנשמות אין העולם תופס מקום, וענין מיכאל באחת למהר לעשות החסד משא״כ במדה״ד מדה״ר מעכבת ולכן גבי אהרן כה״ג ויגמל שקדים, והנה הנשמות עושים רצונו של מקום שממשיכים גילוי אא״ס ומחברים שם הוי׳ עם שם אד׳ וזהו״ע מאה ברכות עכ״ה).

ה) **ואח"כ** מלך העולם שעל העולם הוא גילוי מלכותו ית' בלבד שאין מלך בלא עם כו' (הג"ה אך ע"י שממשיכים תחלה בחי' גילוי ממדרגה עליונה בחי' בא"י אלקינו כנ"ל סעי' א' ונק' עושין רצונו של מקום כנ"ל סעי' ד' לכן עי"ז הרי ממשיכים בבחי' מלך העולם תוקף וריבוי האור וכענין הנזכר במד"ר פ' בשלח ר"פ כ"ג בענין אז ישיר משאמרנו שירה לפניך באז נתיישבה מלכותך כו' וכמ"ש במ"א, ועמ"ש בד"ה כי תצא דרוש הראשון בפי' ישתבח שמך לעד מלכנו וסד"ה שובה ישראל עד דרוש השני שהוא ע"ד לעדי עד ימלוך כו' ועמ"ש במ"א ע"פ והי' הוי' למלך על כל הארץ כו' ועיין מזה בזח"א ס"פ נח דע"ו ע"ב ואפ"ל ע"ד הנזכר לקמן פ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום בפי' והי' הוי' לי לאלקים והיינו ענין והי' הוי' למלך וע' בילקוט פ' בשלח רמז רנ"ג ע"פ ה' ימלוך שאלמלא אמרו ישראל ה' מלך לא הי' שום אומה ולשון שולטת בהם, עכ"ה).

והנה ע"י הברכה ממשיך ברכה והמשכה להיות גילוי אא"ס בנפש כלל ישראל שתתחזק אמונת ה' בלבם בבחי' גילוי כאלו רואה כו' (הג"ה עמ"ש לעיל סעי' ב' מזה ועמ"ש לקמן בפ' בשלח בד"ה להבין ענין לחם משנה גבי ברכת הארץ שאומרים נודה לך לשון הודאה כו' שאנחנו מודים שהגשמיות בטל והאמת הוא כמו שהוא קמיה כו' וענין ומברכים אותך הוא כי ההפרש בין ברכה להודאה כי הודאה הגם שמודים האמת הוא כמו שהוא קמיה מ"מ אינו בגילוי ממש וענין ברכה הוא שתהי' המשכה בגילוי ממש כמו שהוא קמיה כו' עכ"ל. ומעתה יובן כי האמונה ענין א' הוא עם הודאה שמאמינים שהאמת כן הוא ומ"מ הוא רק בבחי' מקיף ונק' עטרה אבל ע"י הברכות שהם המשכה בבחי' גילוי ממש לכן נעשה עי"ז האמונה וההודאה כאלו רואה כו', ועוד נת' ענין זה בלק"ת פ' עקב בד"ה ואכלת ושבעת וברכת ושם פ"ב שבחי' הודאה זהו"ע יחו"ת ביטול היש וברכה הוא גילוי יחו"ע ביטול אמיתי, וכדי שיהי' ביטול היש צריך לזה ג"כ ברכה והמשכה מבחי' יחו"ע, ועוד נת' זה יותר שם בד"ה ולהבין שורש הטעם פרק שני יעו"ש שענין ברכה והודאה זהו"ע אמת ואמונה. ומכ"ז מובן מש"כ שע"י הברכות ממשיך שתתחזק האמונה בגילוי כאלו רואה כו' עכ"ה).

אך המוקדם לברכה והמשכת השראת גילוי זה הוא המברך שהוא הוא העושה המצוה לפי שהמצות הם כלים להשראת אא"ס ממש ובהם ועל ידם ממשיך אוא"ס למטה, וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר מלשון דהא שהוא נתינת טעם לדבר כלומר לפי שקדשנו במצותיו וצונו מלשון צוותא והתקשרות באא"ס ב"ה שורש המצות למעלה לכך יש לנו כח להמשיך גילוי אא"ס ב"ה בברכה זו. (הג"ה. הנה פי' אשר קדשנו במצותיו מבואר בלק"ת בד"ה ראשי המטות כי חיות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' אבל במהותו ועצמותו ית' לית מח' תפיסא ביה וזהו ענין קדוש ומובדל ועז"נ ישת חשך סתרו וע"י התומ"צ נמשך מקדושה זו ממש ונק' לכו לחמו בלחמי והיינו לפי שכל המצות מעשיות הם בירור בחי' נוגה ששרשו מעולם התהו וממשיך עי"ז רצון עליון שהוא בחי' כתר עליון כו' ע"ש. אך עדיין אינו מובן כי

זה שחיות כל העולמות הוא מבחי' מלכותו ית' בלבד היינו המלאכים ושאר העולמות אבל הנשמות מצד עצמן ג"כ שרשן מבחי' כי חלק הוי' עמו כנ"ל סעי' ד' וא"כ מהו העליה ע"י המצות, וזה נת' בד"ה כי כארץ תוציא צמחה ובהביאור שם פ"א כי שרש נש"י נמשכים מבחי' חכמה ונק' בנים אתם עד"מ הטפה שנמשכה ממוח האב וע"י קיום המצות יתעלו בבחי' כתר כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור כו' ע"ש וכ"מ בסש"ב ח"א פ"ב ופ"ד שהרי פ"ב כתב שהנשמות נמשכים ממחשבתו וחכמתו ית' ופ"ד כתב שהשלשה לבושים דמחדומ"ע שע"י המצות גדלה וגבהה מעלתן לאין קץ על מעלת נר"נ עצמן כו' והטעם י"ל כנ"ל וכ"מ באגה"ק סי' כ"ט ד"ה אחצט"ב גבי ודרך עמודים אלו עולים הנר"ן שלו לצרור בצרור החיים את ה' פי' להיות צרורות ומלובשות באור הכתר הוא רצון העליון ב"ה כו' ע"ש, ובד"ה שבת שבתון ובהביאור משמע כי שרש הנשמות מנר"נ דאצי' שהוא מהבינה וכן משמע מפי' הרמב"ן ע"פ ויפח באפיו נשמת חיים וע"י תומ"צ מתעלים בבחי' חכמה כו' ע"ש וקרובים הדברים זל"ז כי בחכמה שורה א"ס ע"י הכתר כו'. ופי' במצותיו פי' בד"ה ויירא ישראל * את היד הגדולה דתקס"ד שלא נדפס בת"א, כי מצוה לשון צוותא וחבור והיינו ענין חיבור אור המאציל א"ס ב"ה בע"ס דאצי' חיבור זה נק' מצותיו כמו ענין הקב"ה מניח תפילין היינו מה שמאיר א"ס בחב"ד ובפרט הם ד' מוחין וכמ"ש בת"א בד"ה משה ידבר בפ' יתרו ושם נתבאר שזהו ענין לאתקנא רזא דשמיה כו' יעו"ש ואשר קדשנו במצותיו שנתן לנו הכח הזה שבמעשה המצות הגשמיים נוכל להמשיך מצותיו המשכת א"ס בע"ס דאצי' כו' וזהו ועשיתם אתם כאלו עשאוני וכמ"ש מזה ג"כ בד"ה אני ישנה פ"ג גבי תמתי ועד"ז פי' בד"ה זכור ושמור בדבור אחד בת"א פ' יתרו גבי ובהם ועל ידם יומשך גילוי אלקות וא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם בעסק תורתם ועבודתם בקיום המצות שבבחי' אדם, וזהו"ע וישמחו בך ישראל מקדשי שמך בת"א בד"ה אוסרי לגפן והיינו לאתקנא רזא דשמיה ע"י המצות כנ"ל, ועיין בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ פ"א גבי ביני ובין בני אות הוא וצ"ע בלק"ת פ' שלח בד"ה והי' לכם לציצית דרוש השני, ולפ"ז פי' וצונו שהוא ג"כ גם לשון צוותא וחבור היינו שהעלה אותנו לחבר אותנו אל מצותיו ממש, והיינו כמ"ש בד"ה הבאים ישרש שהמצות נק' זריעה זורע צדקות והזריעה בתוך ארץ חפץ שהם כנ"י והיינו כענין יסוד הנק' אור זרוע לצדיק ובחי' מ' הנק' ארץ ובשרשן הם יסוד ומ' דא"ק כו' ע"ש וא"כ וצונו היינו צוותא וחיבור מ' דאצי' עם ז"א וכמ"ש במ"א בענין ויצוום דמשה ואהרן שיהיו בבחי' תרין ריעין וע"י קיום התומ"צ יומשך שגם זו"נ יהיו בבחי' תרין ריעין אהל בל יצען כו' כמ"ש סד"ה שובה ישראל עד דרוש השני וזהו וצונו. אמנם בד"ה ושבתה הארץ דתקס"ב פי' כי המצות נשפלו בענינים גשמיים שנלקחו מק"נ מה שנפל בשבה"כ מעולם התהו ונש"י שורשן משם מ"ה דתיקון ע"כ וצונו לשון צוותא וחיבור היינו חיבור מ"ה וב"ן שבבחי' שם מ"ה שיש בנש"י

בד"ה ויירא ישראל: ראה אוה"ת בשלח ע' תלב.

יברר ב"ן ועמ"ש ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים כו' וענין שם מ"ה בנש"י מאיר ע"י ח"י ברכאן דצלותא קול דממה דקה לכן ע"י התפלה מתעלים מעשה המצות כו', אך לאחר שנתבררו הניצוצות דב"ן עולים בשרשם בס"ג שלמעלה משם מ"ה ולכן ממשיכים אור הכתר תר"ך עמודי אור ואזי א"ח עט"ב. וא"כ לפ"ז ג"כ פי' וצונו שחיבור שם מ"ה עם שם ס"ג שלמעלה ממנו, דהיינו חיבור הא"פ דתיקון עם המקיף עליון דתהו כו'. ואפ"ל זהו"ע כי חק לישראל הוא חק גימטרי' מ"ה ס"ג ועמ"ש בת"א פ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' *. ומכ"ז מובן מה שע"י קיום המצות יש כח להמשיך ברכה כי הברכה ענינה המשכת מ"ד וכמ"ש בד"ה להבין ענין לחם משנה הנז"ל ויסוד אבא נק' ברוך כו' ופי' המשכת מ"ד מבחי' יחו"ע ועמ"ש מענין מים בד"ה וכל העם רואים את הקולות, בענין ה' קולות קול ה' על המים, והרי במעשה המצות יש מ"ן ומ"ד, וכנזכר בד"ה ראשי המטות הנ"ל ובהביאור פי' לכו לחמו בלחמי וע"כ עי"ז יש כח להמשיך הברכה כו' וגם לפי המבואר במ"א שבדי להמשיך האור מהחכמה צ"ל מקור לזה מלמעלה מהחכמה כמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית הנז"ל ובד"ה באתי לגני גבי אריתי מורי כמו"כ כי ענין המצות ע"י העלאת מ"ן מעוררי' תר"ך עמודי אור דכתר שלמעלה מהחכמה ולכן י"ז יש כח להמשיך מבחי' ברוך יסוד אבא המקבל מהכתר כו', וזהו בא"י אשר קדשנו במצותיו אשר הוא ניתנת טעם שאיך אנו יכולים להמשיך הברכה וגילוי שם הוי' זהו ע"י שקדשנו במצותיו וצונו כו' וכנ"ל והקדושה גבוה מבחי' הברכה וכמ"ש ג"כ במדרש תילים סי' י"ט ע"פ יום ליום יביע אומר כל זמן שהמלאכים מקדשים להקב"ה בקדושה הי' יודע מרע"ה שהוא יום ובשעה שהי' רואה אותן מקלסין אותו בברוך יודע שהוא לילה כו' ועמ"ש בפי' קדוש וברוך בלק"ת פ' תזריע בד"ה קמיפלגי במתיבתא דרקיעא דקדוש הוא בכתר וברוך הוא בחכמה, וע"כ ע"י שקדשנו במצותיו יוכלו להמשיך בחי' ברוך וגילוי כו'. ועמ"ש עוד מענין וצונו בביאור ע"פ אלה מסעי דרוש השלישי ומ"ש בד"ה אם בחקתי תלכו ובד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו ואפ"ל זהו"ע יקב מ"ש וגם יקב חצב בו ואיתא יקב ר"ת יחוד קדושה ברכה, יחוד היינו מה שמייחדים שמו פעמים בכל יום ואומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, קדושה אשר קדשנו במצותיו וצונו והיינו קבלת עול מלכות שמים ועול מצות ואז עי"ז ממשיכים הברכה כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום בפי' וצדיק דהיינו המקיים המצות באמונתו יחיה שע"י המצות נמשך חיות בהאמונה כו' ולכן המברך העושה המצוה הוא מוקדם לברכה, וע' באגה"ת פ"ו ומפני שהוא הממשיך להם ההשפעה לכן הוא נוטל חלק בראש ואם בעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ שהממשיך וגורם ההמשכה הוא נוטל חלק בראש, וכמו גבי כה"ג אמרו ונוטל חלק בראש כו'.

מנחה כו': בלקו"ת לג' פרשיות (לג, ג) נוסף: והוא דרך כלל חיבור האצי' עם הכתר עליון הממשיך אור המאציל א"ס בנאצלים כו'.

קיצור. ענין שאח"כ אומר מלך העולם, וע"י הברכה ממשיך תוקף בהאמונה כי אמונה היא כמו הודאה ובחי' יחו"ת ואמונתך בלילות והברכה המשכה וגילוי מבחי' יחו"ע וכענין אמת ואמונה ולכן בלילה אומרים המלאכים ברוך להמשיך ברוך בבחי' אמונה ואמונתך בלילות והמודקם הוא המברך ועושה המצוה, וזהו אשר קדשנו במצותיו וצונו ופי' קדשנו הוא גילוי אור כתר וחכמה, ובמצותיו מלשון צוותא וחבור של אוא"ס ב"ה בנאצלים, ונק' לאתקנא רזא דשמיה אק"ב שנתן לנו הכח להמשיך בחי' זו, וצונו ג"כ לשון צוותא וחיבור חיבור ארץ חפץ עם רמ"ח אברים דמלכא וצדיק יסוד עולם (ועמ"ש ע"פ צו את בנ"י את קרבני מענין צו ואיך יש ג"כ לעומת זה בחי' צו וזהו"ע והי' להם דבר ה' צו לצו כו' וע"י קיום וצונו נפטר מבחי' צו דלעו"ז), או וצונו חבור מ"ה ומה שם בנו בני בכורי ישראל עם ב"ן המתברר ע"י מעשה המצות ואח"כ מתחברים בס"ג וזהו חבור מ"ן ומ"ד ולכן עי"ז יש כח לברך ולהמשיך ברוך כו' וגם כי ברוך המשכת יסוד אבא וע"י המצות מעוררי' תר"ך עמודי אור דא"א והם מאירים בחו"ב כנודע מענין קנה חכמה קנה בינה כו' לכן עי"ז ממילא נשפע הברכה מיסוד אבא כו' ועמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה כו' אשר תשמעו אל מצותי כו' ושם נת' ענין נותן ע"ד הקב"ה נותן לו מלא עומסו וע"ש מענין ברכה.

ועוי"ל מענין המכוון מהברכות עדמ"ש בלק"ת פ' ראה בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה שהברכה ע"ד יהא שם י"ה רבא מברך שיומשך בחי' י"ה בו"ה ויהי' השם שלם ובחי' זו בנפש כי י"ה שבנפש זהו ענין משכיל לאיתן בחי' נקודה בהיכליה חו"ב ושיומשך בו"ה זהו"ע נחל איתן וכמ"ש באג"ה בסופו סי' ל"ז שיאיר החכמה שבמוח בפנימי' הלב בינה לבא, ומעלת בחי' משכיל לאיתן שיהי' בחי' איתן בעבודת השם דהיינו החוזק ע"ד אם חומה היא אם מעמיד דבריו כחומה כו', וזהו"ע כי עם קשה עורף הוא ועיין בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי ובד"ה וה' הולך לפניהם שבחי' י"ה ובחי' ו"ה הם ג"כ עלדאת"כ ועלדאת"ג ולכן בקי"ס שהי' גילוי י"ה ראתה שפחה מה שלא ראה יחזקאל ע"כ מובן ע"י המשכת י"ה נמשך הגילוי אמונה בנפש ובבחי' י"ה מאיר ע"ק ועיין בד"ה החלצו מאתכם שגם בחי' חיבור י"ה זהו ע"י התורה שלום בפמשמ"ע עכ"פ הברכה שיהי' בבחי' משכיל לאיתן וה"ע הנה ישכיל עבדי כו' ולכן חודש תשרי נק' ירח האיתנים כו' שבו נולדו איתני עולם.

ו) **והנה** אמרו בירושלמי פ"ק דברכות אמתניתין מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר כו' לחתום אינו רשאי שלא לחתום כו' אמר ר' יודן מטבע קצר פותח בהם בברוך ואינו חותם בהם בברוך מטבע ארוך פותח בהם בברוך וחותם בברוך. ולהבין זה גם להבין מהו לשון חותם הל"ל ומסיים. הענין כי הנה נודע שיש ב' בחינות עלדאת"כ עלדאת"ג והנה על עלדאת"ג נאמר ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים ארבעה נהרות כנגד ארבעה מחנות השכינה שהיא מתלבשת בבי"ע כו' ובהשתלשלות וירידות המדרגות מדרגה אחר מדרגה בהתלבשותה בהשרים כו' נעשה עלמא דפרודא כו' ושם

יש אחיזה ויניקה לקליפות וסט"א לינק מהקדושה כביכול, וא"י ביד כנען, אך אין יניקתם אלא ממותרי השפע ופסולת כו' ולא מעיקר הקדושה ח"ו (הג"ה עיין בזהר ויחי דרמ"ז ע"א ע"פ בנות צעדה שבחי' מל' צועדת להשפיע בבי"ע ע"י בנות שהם י"ב מלאכים הנק' י"ב בקר, והם ג"כ ד' מחנות שכינה, והיינו שכדי שיומשך מבחי' מלכות שהוא הדבור העליון בחי' ריבוי ההתחלקות רבבות מדרגות כמו מחנה מיכאל ק"פ אלף וכמ"ש אלף אלפים ישמשוני' כו' היש מספר לגדודיו כו' צריך שיבא אור השפע מבחי' מל' תחלה בבחי' התכללות בלבד שהם ד' משריין ד' מחנות שכינה הנק' ד' נהרות והם המרכבה דפני ארי' פני שור כו' ומהם אח"כ מסתעפי' פרטי המשכות עד אין שיעור והיינו כמו מספירת חסד שבמל' שמשם שרש פני ארי' שהוא בחי' א' הנה אח"כ מתחלק ליו"ד ויו"ד ליו"ד כו' וכעד"ז עד אין מספר, וגם כמו שהדבור מתחלק תחלה לה' מוצאות הפה זהו ראשית ההמשכה ואח"כ מתחלק לצירופי אותיות רבים וכמ"ש מכ"ז בבה"ז ר"פ במדבר ע"פ איש על דגלו כו' ובלק"ת בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות בענין שעורה שיעור ה' ועיין מזה בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני וגם כמו ששואבים המים מהנהרים תחלה בחבית גדולה ואח"כ ממנה שופכים לכלים קטנים כו', ועמ"ש בדרוש חרבות צורים בענין הוי' הוא האלהים כמו שממשיכים מים בצינורות רבים כו' כך להיות ההמשכה מבחי' מל' ריבוי הנבראים בבי"ע מתחלה נעשה ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים ד' מחנות שכינה כנ"ל וע' מזה ג"כ בבה"ז פ' בשלח דמ"ח במאמר ת"ח כל משריין דלעילא כו', וכה"ג נתבאר פי' מה רבו מעשיך ה' שהריבוי התחלקות המדרגות נמשך ע"י כי כולם בחכמה עשית ומהחכמה נתהוה הדבור ושם נעשה התחלקות צירופים רבים וראשית התחלקות הדבור הוא לחמשה מוצאות שמהם שורש ד' מחנות שכינה ומוצא החמישי גיכ"ק מהחיך ממשיך בהם ההתכללות והביטול שיהי' היש בטל ולא יהי' נפרד לגמרי כו' ועמ"ש מענין התחלקות המדרגות בביאור ע"פ ויקהל משה כו' וזהו"ע ומשם יפרד והי' לד' ראשים ד' נהרות כי נהר לשון המשכה כו', ובמא"א אות ד' סעי' כ"ה פי' ד' נהרות הם או"א וזו"נ, אפ"ל שהם או"א וזו"נ דבריאה שהם ג"כ ד' מחנות שכינה מל' דאצי' וכ"כ שם סעי' מ"ה ד' חיות ארי' אבא שור אימא כו' או י"ל שכוונתו על או"א וזו"נ דאצי' וכ"מ בי"נ שם מהת"ז תיקון נ"ד דצ"א ע"א שהם ד' אותיות הוי', והיינו כי לגבי אוא"ס שלמעלה מאצי' הנה גם ע"ס דאצי' נק' ומשם יפרד כי באצי' יש חו"ג הנק' ענפין מתפרדין בזח"א פ' חיי קכ"ג א' שהרי הם כמו מים ואש ולכן צ"ל עושה שלום במרומיו כו' וכן אפי' או"א שהם תרין ריעין דלא מתפרשין כו' הרי הם דכר ונוק' עד"מ שהם ב' בחי' וכן נק' אין ויש וחכמה מקור החסדים ובינה מקור הגבורות (ואפ"ל שזהו ענין ד' בתי התפילין שהם ד' נהרות דאצי' ובהם ועל ידם מתקנים הפירוד דד' נהרות דבי"ע כי ד' נהרות שבאצי' אע"פ שנק' ג"כ ומשם יפרד אין זה ח"ו מהערך בחי' ומשם יפרד דבי"ע ולכן עי"ז מתקנין בי"ע כו') ולכן צ"ל עושה שלום בפמליא של מעלה שהם חו"ב כמ"ש בד"ה החלצו כו' ובחי' והחמישית לפרעה עושה שלום ביניהם

והיינו ג"כ כדי שיומשך השפע בבי"ע צריך להיות התחלקות ד' נהרות דאצי' הנ"ל ולפ"ז יפרד כמו פשט רמז דרוש כו' ד' מינין שבלולב אחדות כו' גם כמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו פ"ב בענין שהאדם דאצי' נק' אדם דעשי' לפי שהכלים דאצי' הם שורש להתהוות בי"ע ולכן שייך ע"ז ומשם יפרד והיינו לגבי ע"ס דעקודים שהם עקודים בכלי א' ואין שייך שם התחלקות כלל וכמ"ש בפ' נח בד"ה הן עם אחד ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים בפ' תולדות ובד"ה וקבל היהודים וקבל לשון יחיד. ונחזור* לעניננו בענין ד' נהרות שהם ד' מחנות שכינה. והנה ברבות בראשית פט"ז פי' ג"כ ענין ד' נהרות על מצרים בבל כו' ופרת הוא אדום והיינו כי בהשתלשלות המדרגות נמשך ג"כ השפע לחיצוני' וכמו בגידול האילן שיש בו ג"כ עלין וקליפות להפרי אע"פ שהעיקר הוא הפרי ואדרבה לא סגי בלא"ה שלא יהי' הקליפה שאל"כ הי' הפרי נפסד כמ"ש במ"א בד"ה ויקח המן את הלבוש בפי' ומעטרא לי' כסאסאה לשיבולתא כו' שהקליפה הוא שומר להפרי כו' ועד"ז הי' הבריאה ואח"כ בחטא אדה"ר יש מהקליפות שנעשו מתנגד להפרי ולא ע"ד כסאסאה לשיבולתא אלא כמו שושנה בין החוחים שהחוחים עוקצים את השושנה ועכ"ז דוקא שם היא גידולה ומזה ניכר יותר שבחה כו' ובפרדס בערך אגוז שהמל' נק' אגוז והטעם שהיא מתלבשת בתוך הקליפות במוח האגוז המתלבש בתוך קליפותיו והמוח נחלק לארבעה חלקים להראות על ד' אותיות שבשם שהם ד' רגלי המרכבה וכולם מיוחדים עכ"ל ובשער התמורות היינו שער כ"ה פ"ז האריך בזה וע"ש פ"ג בענין תכלית בריאת הקליפות ומבואר יותר בלק"ת פ' מסעי בד"ה אלה מסעי השלישי פ"ב שיתרון האור נמשך מבירור החושך וזה טוב זהו יצ"ט מאד זהו יצה"ר ע"ש, וזהו ענין שבמרכבת יחזקאל התחיל מרוח סערה ענן גדול כו' שהם ג"ק הטמאות ואח"כ ומתוכה ראה הקדושה כמ"ש בזח"ב יתרו סט"ב שזהו ג"כ מ"ש וירא כו' מתוך הסנה ורזא דא מי יתן טהור מטמא קליפה ומוחא דא בדא סלקא כו' ע"ד לע"ל כו' ע"ש וזהו על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו שבהשתלשלות מד' נהרות הנ"ל דקדושה ד' מחנות שכינה נמשך אח"כ ג"כ נהרות בבל כו' ועיין זח"ב פ' משפטים דקכ"ה ע"א בפי' לא תבשל גדי בחלב אמו גדי רמז לסט"א שיונקת ג"כ מהמ' אך צ"ל שלא יהי' לו יניקה רק ממותרי השפע והפסולת וזהו האזהרה שלא יגרום ח"ו שיקבל מפנימיות השפע הנק' חלב אמו דהיינו ע"י העונות ח"ו וע"ז באה אזהרה זו.

קיצור. וענין מטבע קצר ומטבע ארוך, נודע שיש ב' בחי' עלדאת"כ ועלדאת"ג ובעלדאת"ג נאמר ומשם יפרד, ד' נהרות כנגד ד' מחנות שכינה ובהשתל' יש אחיזה לסט"א, אך ורק ממותרי השפע, ובהג"ה ענין ההתחלקות לד' נהרות כדי שיבא ריבוי התחלקות מדרגות, וכמו מהדבור מתחלק תחלה לה' מוצאות וכמו ששופכים מהנהר לכלים גדולים ואח"כ מתחלקים לכמה כלים קטנים, ובמא"א פי' ד' נהרות הם באצי' וצ"ל מה שנק' ומשם יפרד

ונחזור: מכאן עד הקיצור לא נמצא בלקו"ת לג' פרשיות.

היינו לגבי עקודים בכלי אחד, והנה ברבות פי׳ ד׳ נהרות מצרים בבל כו׳ והיינו שיניקתם מד׳ מחנות שכינה, ועמ״ש בענין ומעטרא לי׳ כסאסאה לשבולתא שומר לפרי ויש כשושנה בין החוחים, ענין אגוז המות וקליפותיו וכן במרכבת יחזקאל מתחיל רוח סערה כו׳ ומתוכה כו׳ וזהו״ע נהרות בבל כו׳ וזהו לא תבשל גדי בחלב אמו כדי שלא יינקו מעיקר השפע.

ז) **וענין** התהוות מותרי השפע ופסולת בעלדאת״ג היינו כי הגם שגם עלמא דאתגליא מצד עצמה באמת אינה דבר נפרד ח״ו וכמ״ש כי הוי׳ הוא האלקים כו׳ ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ בלק בד״ה ביאור ע״פ מי מנה כו׳ ושם ספ״א, אלא שהוא בחי׳ גילוי מה שהי׳ בהעלם בעלמא דאתכסי׳ וכמשל הולד שמצטייר בבטן הנקבה בהתחלקות עצמות וגידין כו׳ שהם מטפת הזכר לובן שממנו עצמות כו׳ אלא שבטפת הזכר לא הי׳ התחלקות עצמות וגידין בפועל ממש רק שהי׳ בכח הטפה ההיא בהעלם וע״י שהייתה בבטן הנקבה ט׳ חדשים מצטייר בציור הולד ויוצא מההעלם אל הגילוי כו׳ (הג״ה וזהו כעין הזרע שזורעין בארץ וממנו צומח שבולת חטה ושעורה מהארץ עכ״ה), והנה כמו במשל הולד כאשר נתגדל ונגמר ציור כל האברים אזי דוחה ממנו שערות וצפרנים שזהו סימן גידול הולד שהוא בשלימות כשגמרו שערו וצפרניו כו׳ ובצאתו מרחם אמו דוחה פסולת יותר ע״י פתיחת נקביו כו׳ מה שלא הי׳ פסולת זה בטפה כי אין הולד נוצר אלא מברור שבה (הג״ה, וכמו״כ השבולת הנצמח מזריעת החטה הרי יש בה קליפות קש ותבן לבד החטים והזריעה הי׳ חטה נקיה בלא קש ותבן ואעפ״כ בהצמיחה מזה יש חטים הרבה וגם קליפות קש ותבן, נמצא אנו רואים מהמשלים אלו שמצד הצמיחה והגידול נתהווה פסולת אף שלא הי׳ פסולת זה בהמקור שממנו נמשך צמיחה זו, היינו טפת הדכר או החטה הנזרע בארץ. וקרוב לזה י״ל ג״כ בענין הנהר המתהווה מן המעין שהמעין נק׳ מים חיים והנהר הנמשך ממנו ומתגדל הרבה י״ל שאינו נק׳ מים חיים לפ״ד הרמב״ם בה׳ פרה ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה ששים המה מלכות, בענין נהרא מכיפיה מבריך וע״כ כי מצד הריבוי וגילוי נתערב בו פסולת לגבי מים חיים של המעין ולכן אינו נק׳ מים חיים עכ״ה), כך עד״מ בהגלות נגלות סדר ההשתלשלות בעלדאת״ג מהעלם אל הגילוי בריבוי התחלקות המדרגות להיות ציור פרטי העולמות במזגם ובתכונתם אזי נעשה בחי׳ מותרי שפע ופסולת שדוחה לחוץ והוא מעבר השפע להיות יניקה ואחיזה לסט״א משא״כ בבחי׳ עלמא דאתכסי׳ שהוא בהתכללות כו׳ ושם חביון עוזו ואין שטן ופגע רע ח״ו כו׳ (הג״ה וכנודע שבאצי׳ לא יגורך רע, ובד״ה ויעש משה נחש הנחשת כו׳ וז״ל ושרשם למעלה הוא טוב וכשיורד למטה ע״ד השתלשלות המחיה נעשה באמת רע גמור ודינים גמורים כו׳ וכמו משל הדיין הפוסק הדין הוא טוב שמכוין לתיקון העולם והשוטר המכה הוא גבורות קשות וזהו ע״ד מזיעתן של חיות יוצא נהר דינור כו׳ ובפרדס שער כ״ה פ״א האריך ג״כ בביאור ענין זה (וכמו הדבור מוסיף הכעס בעלמא דאתגלי׳ שולט עין הרע, ונמצא ג״כ ענין ומתלמידי יותר מכולם הברכה שורה בדבר הסמוי מן העין) וז״ל ויש שואלין מאחר שהקדושה והטהרה

והדקות הוא באצי׳ באין תכלית והוא מובדל מהמדות האלה תכלית ההבדל א״כ מהיכן יצאו הקליפות והטומאות והיכן היו קודם יצירתן ולכאורה הוא שאלה עצומה וישתומם המשכיל עליה. וקבלנו מזה ממורינו תירוץ נאה והוא משל אל הדגן המנוקה מכל פסולת תכלית הנקיון והטהרה הנה עכ״פ שיאכל האדם אותו ויתעכל המזון ההוא במעיו ישאר שם פסולת הרבה ופרש, והנה הנאמר שבשעת אכילתו אכל הזוהמא והפרש ההוא, לא אלא לפי מציאות המזון קודם אכילתו הי׳ הדבר הנאכל ההוא יותר נקי שהי׳ יכול להיות במציאות מובדל מכל פרש ומכל זוהמא אמנם לאחר האכילה והבדלת הדבר המובחר ממנו ישאר הפרש ההוא מה שלא הי׳ עד עתה (ר״ל נמצא האיצטומכא גרמה התהוות הפרש והפסולת) וכן הדבר בהאצי׳ האמת הוא כי למעלה במקום האצי׳ אין דבר רע יורד מן השמים כי למעלה הדברים דקים תכלית הדקות אמנם בהתעבות הדברים ורידתן בסידור מדרגות הנאצלים הוכרח היות הדבר נפרד אוכל מתוך אוכל ויתהוה שם פסולת. עוד משל נאה ומתיישב יותר להמשיל אל זרע האדם אשר הוא המובחר המתהווה בגוף האדם והוא יוצא מהמוח דרך האשדות אל הגיד ואותה הטפה בבטן המליאה יתהוה ממנה הולד ודברים אחרים מזוהמים מזולת הולד וכי יעלה על הדעת שבמוח האדם שהוא מובחר הגוף יתהוה בו מציאת הזוהמא ההוא לא ודאי שא״כ יספה כרגע, אבל הזוהמא ההיא מתהוה בהמשכות הטפה זרעית ממקום למקום וממדריגה למדריגה מתהוה הזוהמא בהבדלת המובחר יתהווה ממנו הולד (וע׳ מענין שליא באג״ה סי׳ כ׳) ומהשאר מתהוה הזוהמא וכן הדרך באצי׳ למעלה במקומם אין דבר רע אמנם בהמשכתם למטה יתהוה ממנו בהבדלת הטוהר והקדושה דבר טמא שהוא הפסולת סיגי הזהב ולפמ״ש הפרדס בשם זח״ב תרומה קס״ז בענין אור מים רקיע ובבחי׳ רקיע מתהווה הפסולת, ועיין מענין אמ״ר בסידור ע״פ הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו, והנה רקיע י״ל תושבע״פ בחי׳ נוק׳ מים תשב״כ ובענין שמים שם מים כמ״ש בלק״ת בד״ה האזינו השמים השני ואור י״ל פנימי׳ התורה שלמעלה מבחי׳ מים, ובענין עוטה אור בשלמה דהשלמה הוא חיצוני׳ התורה נובלות חכמה והאור זהו הפנימי׳ התורה עיין באגה״ק סי׳ י״ח ע״פ עוטה אור וסד״ה ביום השמע״צ בענין עוטה אור ובסידור בביאור ע״פ ועשו להם ציצית, וע״כ החותם בבחי׳ תושבע״פ הנק׳ רקיע י״ל ע״י אור פנימי׳ התורה ששם אין שום שורש לפסולת דוגמת מן שלא הי׳ בו פסולת.

קיצור. וענין התהוות מותרי השפע ופסולת בעלדאת״ג הוא כמו בהולד בבטן האם מתהוים צפרנים ושערות אף שהולד נולד רק מהברור שבהטפה וכמו״כ מזריעת החטה גדל שבולת שיש בה קש ותבן, ועד״ז הנהר לגבי המעין שנק׳ מים חיים, והיינו מצד ירידלת השתלשלות המדרגות וכמו מהלחם הסולת מתהווה פסולת באצטומכא גם ע״ד אור מים רקיע. וי״ל שרש טו״ר במשך מחו״ג ולית שמאלא בהאי עתיקא אך מז״א יש שורש להתהוות הרע.

ח) **הג"ה** וענ"ל לתרץ בענין שרש התהוות הרע מהיכן נמצא. דהנה א"ס ב"ה הוא בלתי בעל גבול ואמרו המקובלים והחוקרים שמאחר שהוא ית' בתכלית השלימות בלי שום חסרון א"כ ודאי יש בו ג"כ כח להשפיע בבחי' גבול ותכלית שאלו לא הי' בו כח זה להשפיע בבחי' גבול אין זה שלימות, וכח ההשפעה בבחי' גבול זהו"ע כלים דע"ס דאצי', וזהו"ע שם שדי שאמר לעולמו די, וזהו ג"כ ענין ע"ק וז"א, שבחי' ע"ק זהו מה שמאיר בבחי' ע"ס ובלי גבול וז"א הוא מה שמאיר בבחי' גבול שלכן נק' זעיר, והנה לכן בז"א יש חו"ג שיש ג"כ מדה"ד כי מאחר שמאיר בבחי' גבול ומדה נמשך ג"כ מדה"ד כו' למי שעובר על הגבול של רצונו ית' אבל בבחי' ע"ק שהוא מה שמאיר בלי גבול הוא נושא עון ורב חסד כו', והנה החו"ג הם שרש טוב ורע וכמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה בפ' נסכים פ"ג וז"ל כי בכל עולם ועולם יש בחי' טוב ורע ואין ר"ל רע ממש ח"ו אלא רע מלשון כעס וחימה והוא ענין חו"ג שבכל העולמות עכ"ל ולכן מהגבורות ומדה"ד הוא שרש התהוות הרע וכמו שנק' בזהר סטרא דשמאלא, ועיין מזה בזהר פקודי דף רכ"ד ע"ב. אך סדר התהוות זו הוא ע"ד הנ"ל שנת' שכל מה שנשתלשל למטה יותר מתהווה יותר בחי' התגברות הרע על הטוב כו' ועמ"ש עוד מזה בד"ה האזינו השמים דרוש השלישי ספ"ז ע"פ והנה אופן אחד בארץ ת"י מלרע כו' ע"ש. ובזה א"ש מארז"ל פ"ב דחגיגה די"ג ע"ב דברקיע השני מלמעלה למטה הנק' מכון אחר רקיע הראשון הנק' ערבות שם היו מונחין כל הדברים הרעים עד שבא דוד ובקש רחמים והורידן לארץ כו' ועיין מזה בספר רצוף אהבה ספל"ה ולכאורה לפי חשבון ז' רקיעים א"כ ערבות הוא חסד ומכון גבורה כו' לכן בו מונחי' כל עניני' הנ"ל עכ"פ שרשם בגבורה עליונה וזה נגד דברי הפרדס וצ"ע. וע' בדרשות הר"ן שהאריך בענין ובורא רע בישעי' מ"ה ז' וכתיב כי ירד רע מאת ה' ומאמר המינים מי שברא טוב לא ברע רע, משא"כ לפי האמת, ובהשמטות זח"א סי' למ"ד שהרע נמשך מהתהו, ובב"ר פ"ג אמרו שלעולם אין הקב"ה מייחד שמו על הרע שנאמר ולחשך קרא לילה אינו מייחד דוקא. אבל לפמ"ש א"ש דכיון שהוא ית' עם היותו א"ס יש בו ג"כ כח זה להאיר ולהשפיע בבחי' גבול שמזה נמשך מדה"ד א"כ מזה נמשך ג"כ ובורא רע, [ועמ"ש * בענין בורא רע בהביאור ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה שלא נדפס בלק"ת והוא בבוך כל המשמח את החתן דף תפ"א ע"א וזהו ג"כ מ"ש קהלת ז' י"ד גם את זה לעומת זה עשה האלקים ופי' בשל"ה בהקדמה בית ישראל דף כ' ע"א וז"ל והענין דע כי זה לעו"ז עשה האלקים כמו שהואצל אצי' הקדוש סוד האחדות הנק' אדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כן עשה אדם בליעל שהוא כקוף בפני אדם (עיין זח"ב תרומה דקמ"ח סע"ב מענין כקוף בפני אדם) והוא הנק' עולם הקליפות יש בו עשר ספירות ושבעה היכלות (בתו"א פ' תולדות בד"ה ראה ריח בני נתבאר שבקליפה הם אחד עשר וע' מזה בזח"ב פ' פקודי דרל"ג ע"ב בענין עשתי עשר יריעות עזים

ועמ"ש . . בירור זה לעומת זה: קטע זה לא נמצא בלקו"ת לג' פרשיות (לה, ג).

וכמו דו פרצופין בתפארת ומלכות כולל אצי׳ הקדושה כו׳ עכ״ל וכ״כ עוד בשער האותיות אות צדיק דף ע״ב ב׳ וז״ל ודע כי זה לעומת זה עשה האלקים כי כמו שיש שיעור קומה בסטרא דימינא סטרא דקדושה הנק׳ אדם העליון כן לעומת עשה שיעור קומה מסטרא דשמאלא הנק׳ אדם בליעל שהוא כקוף בפני אדם והבחירה נתונה ביד האדם לנטות לכף זכות או לכף חובה רמ״ח מצות הם שיעור קומת האדם העליון כו׳ עכ״ל, ועיין מענין פי׳ אצי׳ דקליפה בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע ושם פ״ג, ועיין מענין גם את זה לעומת זה עשה האלקים בגמ׳ פ״ב דחגיגה דט״ו ע״א ובמד״ר פ׳ בהר פל״ד דף ק״ד ג׳ פירשו על עשירים ועניים שיזכו זה בזה ובזח״ב פ׳ שמות דף ט״ו ע״ב פירשו על שכל מעשה למטה בארץ רומז הכל למה שיש בעולם העליון, ובמד״ר ר״פ תרומה פל״ג דרשו ענין זה מפסוק כי כל בשמים ובארץ, ועיין עוד מענין גם את זלעו״ז בזח״ג פ׳ תזריע דף מ״ז סע״ב ובפ׳ מצורע דף נ״ד ע״א ובפ׳ תצא דף רפ״ב ע״א משמע הפי׳ כמ״ש השל״ה. וע׳ עוד בשל״ה פ׳ בלק דף שס״ב ע״ב מה שכתב בענין בלעם שארז״ל אבל בעוכומ״ז קם נביא כמשה ומנו בלעם שזהו״ע גם את זלעו״ז עשה האלקים יעו״ש, והוא ע״ד משה נתנבא בזה ויש ג״כ בחי׳ וזה לכם הטמא. ועוי״ל בענין זלעו״ז דהנה ארז״ל במד״ר פ׳ בשלח ס״פ כ״ג בעוה״ז אמרתם לפני פעם א׳ זה אלי אבל לע״ל אתם אומרים אותו דבר פעמים שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי׳ כו׳ היינו ע״ד המבואר בת״א פ׳ בשלח בד״ה וירא ישראל בענין שיש ב׳ שמות הוי׳ ופסיק טעמא ביניהו, ולע״ל שיתגלה שם הוי׳ דלעילא דהיינו בחי׳ ע״ק זהו שיאמרו ב״פ זה, וע״ד יבא זה ויקבל זאת מזה כו׳, וגילוי זה דלע״ל יומשך ע״י בירור זה לעומת זה דוקא, ולכן בורא רע דהוא ענין בחי׳ זה לעומת זה בשביל שע״י שיהפכו הרע לטוב שהוא בירור שבה״כ דעולם התהו ע״ז יזכו לגילוי זה הוי׳ קוינו לו כו׳. וענין פעמים יובן ע״ד המבואר בלק״ת בד״ה שובה ישראל דרוש הראשון פ״ב בענין מה שנאמר ב״פ הוי׳ הוא האלקים ושם ספ״ד בענין המדרש אגדה שהביא רש״י בעו״א בשופטים רסי׳ ה׳ נאמר בסיני אנכי הוי׳ אלקיך ובכרמל יאמרו כפול כו׳ יעו״ש וזהו עצמו ענין ב׳ פעמים זה וזהו נמשך ע״י בירור זה לעומת זה. וגם אפשר לבאר הדבר קצת יותר ולומר דמעיקרא לק״מ כ״כ דידוע שהא״ס ב״ה מרומם מהע״ס עד שהחכמה ועשי׳ גשמיות שוין לגבי א״ס ואמר באגה״ק סד״ה להבין מ״ש בצוואת הריב״ש שאין לך גשמי כעפר הארץ כו׳ אעפ״כ לגבי א״ס שוה הארץ גשמי עם ח״ע וקמיה כחשיכה באורה ושממית בידים כו׳, א״כ מה יקשה לנו בריאת הרע יותר מבריאת בע״ג דקדושה אפי׳ ג״ע העליון מאחר שהכל אין ערוך כו׳ שהרי ג״ע העליון אינו ערוך אליו בהשוואה אחת עם עפר הארץ הגשמיות כנ״ל, אעכצ״ל כמ״ש שמצמצם א״ע להאיר בבחי׳ גבול ותכלית עם היותו בלי גבול וכשמו כן הוא שאין סוף ותכלית אעפ״כ זהו מבחי׳ הכל יכול להאיר בבחי׳ גבול ולכן מאיר ג״כ בבחי׳ מדות הדין שממנה נמשך העונשים העצומים כו׳ והיינו ע״י ובורא רע כו׳ ולא יקשה למאי ולאיזה תועלת ברא הרע הנמשך ממדה״ד ולמה לא הי׳ גם הארה זו

שבבחי' גבול ג"כ הכל רק טוב לבד שאע"ג דקמיה כחשיכה כאורה מ"מ הרי בערך הנבראים הרע שנאוי ובזוי ואינו ערוך להטוב גם אצלו ית' הרי תכלית כוונתו רק הטוב לבד ושונא הרע וכמ"ש ואת עשו שנאתי וכמה עונשים עצומים לאין שיעור על העושה רע, א"כ לאיזה תועלת ברא התהוות הסט"א שממנו נמשך הרע, והן אמת שארז"ל פ"ה דסוכה דנ"ב ע"ב ארבעה מתחרט עליהם הקב"ה שבראם ואחד מהן הוא יצה"ר כו', ומאמר זה צריך פירוש, אבל עכ"פ נראה שנברא כדי לבחון בו האדם שהרי לכן לא ניתנה תורה למלאכים משום כלום יצה"ר יש ביניכם ועד"ז שאר מיני רע נבראו כדי לייסר בו הרשעים למען לא יפשעו בני אדם מעבודת ה' וכמ"ש ברבות בראשית ס"פ י"ב וכ"מ בתרגום בקהלת סי' ז' י"ד ע"פ גם את זלוע"ז עשה האלקים בגין לאוכחא בהון בני עלמא, והעיקר משום שע"י זה לעו"ז יהי' בירור ועליה כענין מי יתן טהור מטמא, וכנ"ל שעי"ז יאמרו לע"ל ב' פעמים זה והנה טוב זה יצר טוב מאד זה יצר הרע כו'. אלא דמ"מ דברי הפרדס נכונים לענין איזה דרך נתהווה הרע שמ"מ הרי לא יגורך רע * [כמשארז"ל במד"ר פ' בא פט"ו דקל"ב ד' בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע שנאמר לא יגורך רע וכמ"ש מזה בלק"ת פ' במדבר בהביאור ע"פ במדבר סיני בהאל מועד, ולכן איך נתהווה הרע] ע"ז יצדקו המשלים הנ"ל אות ז' מההתהוות הצפרנים ושערות בהולד כו' אבל לא לומר שזה נשתלשל ממילא כהתהוות הפרש באצטומכא אלא שזהו בריאה ממש בידי שמים רק שנברא ונשתלשל ממדרגה למדרגה ע"ד הנ"ל, ומ"מ שרש התהוות הרע נמשך מקו השמאל בחי' גבורה ולכן ביום שני למע"ב לא נאמר בו כי טוב, וזהו"ע רקיע השני מכון כו' * משא"כ כסאו של הקב"ה הוא ברקיע הראשון הנק' ערבות שלמעלה מהרקיע הנק' מכון פ"ב דחגיגה די"ג סע"ב אלא שדהע"ה אמר כי גם ברקיע הנק' מכון צ"ל לא יגורך רע יעו"ש, וכבר נת' דבחי' חו"ג שייך רק בז"א שהוא בבחי' מה שמאיר בגבול משא"כ בע"ק מה שמאיר בבחי' א"ס אמרו לית שמאלא בהאי עתיקא וזהו"ע אין רע יורד מלמעלה, ומ"ש בורע רע היינו ע"י התלבשות בז"א ששם יש קו השמאל כו' כנ"ל וע' מזה בזח"ג נשא דקל"ז ע"ב ע"פ וה' המטיר על סדום כו' מאת ה' מן השמים יעו"ש ובמדרש רבה פ' בשלח ר"פ כ"ה ע"פ הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כו'.

קיצור. עוי"ל כי אמרו המקובלים והמחקרים כי בא"ס הכל יכול יש בו ג"כ הכח להאיר בבחי' גבול ומדה ומבחי' הארה שבבחי' גבול נמשך ג"כ מדה"ד כי בהארה זו הנק' ז"א שייך חו"ג משא"כ בע"ק דלית שמאלא בהאי עתיקא, והנה חו"ג נקראי' ג"כ טוב ורע יען כי ממדה"ד בהכרח משתלשל התהוות שלוחי הדין, וכמו מזיעתן של חיות יוצא נהר דינור ולכן אמרו שברקיע הנק' מכון הי' מונח כל הדברים הרעים. ועוד כי לגבי הא"ס שוה עדן העליון עם עשי' גשמיות כמו ששוה אצלו רבוא רבבות עם מספר

לא יגורך רע . . איך נתהווה הרע: קטע זה לא נמצא בלקו"ת לג"ם (לה, ד).

מכון כו': בלקו"ת לג"פ (לה, ד): מכון שבו היו מונחים הדברים הרעים כו', וכבר נתבאר.

ר' כ' 1065, 14
ר' כ' 1065
1104

אחד א"כ מה קשה על בריאת רע הנמשך ממדה"ד כי אצלו כחשיכה כאורה רק לאיזה מכוון ברא הרע זהו כדי שיהפכוהו לטוב ויהי' טוב מאד ומ"ש שורש השתלשלות הרע הוא מקו השמאל.

ט) **והנה** מטבע קצר רומז לעלמא דאתכסי'* שהוא בחי' טפה בלבד, בהתכללות בבחי' העלם ובכח, ולכן הוא מטבע קצר שכולל הכל בלשון קצר, אבל מטבע ארוך רומז לעלדאת"ג שהוא בחי' גילוי ההתהוות לפרטי פרטיים בהתחלקות רבות ועצומות וכך הוא מטבע ארוך באריכות הדברים בפרטי פרטיות הדברים רבים שנאמרו ונשנו בה. (הג"ה, זה כפרש"י ספ"ק דברכות די"א סע"א דפי' אחת ארוכה אמת ואמונה ואחת קצרה השכיבנו דלפ"ז הטעם אשר אמת ואמונה נק' ארוכה הוא מפני שיש בה אריכות דברים יותר מבברכת השכיבנו ודלא כמ"ש הרמב"ם בפי' המשניות ז"ל והברכה הארוכה הוא יוצר אור ומעריב ערבים והקצרה הוא אהבת עולם ונקראת ברכת יוצר אור ארוכה ואהבת עולם קצרה מפני שכל ברכה שיש בתחלתה ברוך ובסופה ברוך נקראת ארוכה ושאינה כן נקראת קצרה עכ"ל. נמצא להרמב"ם מה שנק' ארוכה זהו מפני שיש בה ג"כ חותם בברוך וכאן משמע הפי' בהפך דמה שחותם בה בברוך זהו מפני שהיא ארוכה שהוא מעלדאת"ג, א"כ ענין שחותם בה בברוך לא זהו"ע האריכות, אלא זה נמשך מצד שהיא ארוכה בעצמה באריכות דברים ע"כ צריך לחתום בה בברוך, וזה כפרש"י. והרשב"א בחידושיו נוטה לפי' הרמב"ם ומ"מ הביא ראיה ברורה מהתוספתא לפרש"י אלא שנדחק מאוד בפירושה לשיטתו. והנה גם לפר"ת שחלק ג"כ על פרש"י מ"מ הפירוש כמ"ש כאן לפרש"י דהאריכות של הברכה גורם שצריך ג"כ חתימה כמו שביאר דבריו הר"ר יונה. והרשב"א בחידושיו דוחה לגמרי פר"ת ע"ש. והרע"ו בפי' המשניות נמשך אחר פי' הרמב"ם. ונבוא לעניננו הנה עלדאת"כ ועלדאת"ג נתבאר בד"ה המגיד מראשית אחרית שהם דכר ונוק' ונק' ראשית ואחרית וזהו המגיד לשון המשכה כמו נהר דנור דנגיד ונפיק והמשכה זו הוא מבחי' ראשית עלמא דאתכסי' הנק' דכר לעלדאת"ג הנק' נוק' ע"ש היא מקבל ויש בהמשכה זו ג' בחי' שארה כסותה ועונתה כו' ומבואר שם ענין ב' בחי' אלו דדו"נ שהם זו"נ דאצי' הוא שהם בחי' ממוצעים בין המאציל אוא"ס ב"ה לבי"ע שהם בעלי גבול שכדי שיבא ההמשכה מא"ס הבבע"ג לבע"ג צ"ל בזה ב' בחי' הנ"ל דהם עלמא דאתכסי' ועלדאת"ג הנקראי' דכר ונוק' כו', כי עלדאת"כ בו נמשך השפע מא"ס ב"ה ועדיין מבחי' זו א"א להיות הגילוי בבי"ע מרוב הביטול לא"ס א"א שיומשך מבחי' זו ההשפעה למטה בבחי' יש ונפרדים לכן צ"ל נמשך תחלה בבחי' עלדאת"ג ומשם יומשך לבי"ע כו' וכמ"ש מזה ע"פ ביאור מאמר הזהר פ' בחקתי דקי"ד ע"ב ע"פ דומה דודי לצבי בענין ונתתי משכני בתוככם, ודוגמא לדבר כמו ענין יצ"מ שהי' רק מהקב"ה כמ"ש אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ואעפ"כ הי' זה ע"י ב' ממוצעים משה ואהרן אשר משה

רומז לעלמא דאתכסיא: ראה באוה"ת דרושים לר"ה עמוד א'ש.

קבל המאמר מהקב"ה והוא לגודל ביטולו שנק' כבד פה כו' למעלה מבחי' עלדאת"ג כ"א מן המים משיתיהו בחי' עלדאת"כ כמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובנ"י ע"כ הי' צריך לימשך ג"כ דרך אהרן שנאמר בו ואהרן אחיך יהי' נביאך מלשון ניב שפתים היינו שבו וע"י יבוא הדיבור בגילוי לכל ישראל ולפרעה כו', ועד"ז יובן הנמשל למעלה בענין זו"נ דאצי' שהם בחי' אצילות שהאציל אוא"ס תחלה ב' בחי' אלו כדי שבהם ועל ידם יומשך גילוי אורו לבי"ע כו', וע' בלק"ת פ' שלח בד"ה והי' לכם לציצית הב' ושם פ"א בענין אשה אש ה' הנלקח מבחי' איש אש יו"ד דהיינו זו"נ אשר ע"י ב' בחי' אלו נשפע ונמשך שפע ואור המאציל בבי"ע כו' ע"ש וזהו הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו כו' הוא משה ואהרן ואיתא ברבות בראשית ספ"א פעמים מקדים משה לאהרן כו' דוגמא כמו בשמים וארץ פעמים מקדים כו', וברבות בראשית ר"פ יו"ד ויכלו השמים והארץ שני כלים נאים כו' ענין כלים נאים היינו כנ"ל שהם הכלים שבהם ועל ידם דוקא יוכל להיות נמשך המשכה מאוא"ס ב"ה לנבראים וכמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ וכמ"ש בזח"ב פ' יתרו דף פ"ה.

קיצור. הפי' באחת ארוכה כפרש"י ולא כהרמב"ם וכ"מ בתוספתא. והנה עלדאת"כ ועלדאת"ג הם כלים נאים שבהם וע"י נמשך שפע הא"ס בבי"ע ודוגמת יצי"מ מהקב"ה ע"י משה ואהרן כמ"ש ויצוום אל בנ"י כו' וזהו הוא משה ואהרן כו' ועד"ז שמים וארץ שהם זו"נ הם ב' כלים נאים כו'.

ולבאר הענין יותר קצת. י"ל ע"ד מה שנת' עוד במ"א ע"פ ענין המגיד מראשית אחרית (ביכל פערטיל אוסרי ועמ"ש ע"פ כי חזק בריחי) שהוא ע"ד ענין ואהי' אצלו אמון, אומן לוח ופנקס ברבות ר"פ בראשית, ובזח"ב פ' תרומה דקס"א על הלוח יש הכל רק בקיצור ומזה עושה אח"כ אריכות הבנין אמנם למטה על הלוח רק דמיון ולא המהות אבל למעלה עד"מ כשעלה ברצונו עי"ז נתהוו העולמות רק שהי' רוחניים וזהו עד"מ התורה לוח ואומן ואח"כ נמשכו דרך פרט, ועיין מזה ג"כ במהר"מ אלשיך ר"פ בראשית שביאר ענין המדרש עד"ז ג"כ יעו"ש ועמ"ש לעיל סעיף א', וזהו עלדאת"כ ועלדאת"ג וזהו"ע ראשית ואחרית*, וזהו מטבע קצר ומטבע ארוך, וזהו ג"כ ענין כלל ופרט, ועמ"ש מענין כלל ופרט בבה"ז פ' שמות ד"ג ע"א ע"פ אתי מלבנון כלה, קול איהו כלל דבור איהו פרט, ועמ"ש מענין קול ודבור בסידור שער ר"ה בד"ה אד' שפתי תפתח בפי' בקול דברי אלקים חיים ובמא"א כ' מ"ז כלל ופרט הם זו"נ והוא מהזח"ב תרומה קס"א סע"ב ואתחנן רס"ד א' שהם תשב"כ ותשבע"פ וכ"מ ממה שארז"ל ע"פ ויהי ככלותו לדבר אתו וארז"ל בפי' ככלתו כללים מסר לו כמ"ש מזה בשל"ה גבי חג השבועות וכמ"ש במ"א ע"פ ויהי ככלותו. ויש להעיר ממ"ש בסידור בד"ה הקול קול יעקב וז"ל ובתחלת שי"ב כשעלה ברצונו לברוא העולם במחשבה אחת נבראו כל העולמות בדרך כלל ונפרטו אח"כ בט' מאמרות ע"ש, נמצא

* ואחרית: בלקו"ת לג"פ (לו, ג) נמצא כאן עוד קטע שלא נמצא בהכת"י.

המח׳ היא כלל והיא עלמא דאתכסי׳ והדבור הוא פרט והוא עלדאת״ג ובד״ה כי תצא דרוש הראשון פ״ג המחשבה שהוא מקור ושורש לעדאת״ג כו׳ ד׳ רבתי דאחד שהוא המאמר האחד שבו נכללו כל העשרה מאמרות כו׳ ע״ש וכן ענין הוי׳ הוא האלקים כדפי׳ בת״א פ׳ וארא בד״ה וידבר אלקים כו׳ אני הוי׳ כו׳ בפי׳ אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו עיר ובתים צירופי אותיות הדבור המחלקים השפעת שם הוי׳ לרבוי בחי׳ פרטים אז נודע הגדולה כו׳ ע״ש מובן השפעה הבאה מבחי׳ שם הוי׳ זהו כלל ובחי׳ עיר אלקינו זהו פרט, ולכן נאמר אלקים קדושים לשון רבים משא״כ הוי׳ אחד והיינו ע״ד כלל ופרט, ועמ״ש בשם האו״ת מהמגיד בענין תפלה קצרה שהוא עקודים אשר כל הע״ס עקודים בכלי א׳ מה שאח״כ נעשו ה׳ פרצופים כו׳ היינו כי שם הכלי שהוא האותיות מועט והאור הוא רב ובאצי׳ ההפך ריבוי הכלי ומיעוט האור, וכמו הראש לגבי הגוף שבהראש ריבוי האור ועיקר השכל והכלי קטן וההפך בהגוף וכש״כ ברגלים כו׳ וכן המעין קטן והוא מים חיים משא״כ רחובות הנהר ועמ״ש בת״א בביאור ע״פ מים רבים שבפ׳ נח בענין אחות לנו קטנה כו׳ וכן היו״ד דשם הוי׳ לגבי הה״א וכן הוא״ו לגבי ה״א אחרונה כו׳. אך לפעמים נמצא להפך שבחי׳ ארוך גבוה מבחי׳ קצר כמו הכתר נק׳ ארך אפים וז״א נק׳ זעיר אנפין, ולע״ל יהי׳ יום שכולו ארוך, כסא דמלכא משיחא מחזיק אר״ך לוגין ובמא״א א׳ קכ״ד א״א פרצוף היותר ארוך שבאצי׳, וע׳ בת״א סד״ה לך לך בענין עיגולי אריך כו׳, גם ע״ד יסוד אבא ארוך ויסוד אימא קצר כו׳, וע׳ בפרדס ערך עולם ובמא״א ע׳ י״ב עולם ז״א ועלמא אריכא בינה כו׳ וכן בענין חד אריך וחד קציר .כו׳. אך המכוון מכ״ז שהשפעת א״א נמשך ומתפשט למטה יותר וגם בקיום לעולמי עד כענין מאריכין לו ימיו ושנותיו וכמו דורות הראשונים האריכו ימים ושנים מחמת שבאה שרש ההשפעה מא״א משא״כ בימי דוד אימעוט שני שבאה ההשפעה מז״א וגם ע״י התלבשות בנער מט״ט כו׳. אך י״ל דלא סתרי כי בא״א הוא ריבוי האור ומיעוט הכלי וכמו בחי׳ עקודים שהע״ס עקודים בכלי א׳ ובז״א הוא להפך, א״כ מה שא״א נק׳ ארך אפים י״ל מצד ריבוי האור ומצד זה באה האריכות ימים כו׳ שזהו הכל מכח ריבוי האור והחיות כו׳ ועמ״ש בד״ה להבין מ״ש באוצ״ח שבחי׳ התענוג מתפשט באריכות יותר מכל כחות הנפש.

קיצור. עוי״ל בענין מטבע קצר ומטבע ארוך ע״ד ואהי׳ אצלו אמון, וענין כלל ופרט, קול ודבור, גם מחשבה ודבור, תשב״כ ותשבע״פ, הוי׳ הוא האלקים, תפלה קצרה עקודים בכלי א׳, ומעין לגבי רחובות הנהר, ראש לגבי הרגל. אך קשה מענין א״א וזעיר, מאריכין לו ימיו. וי״ל דלא סתרי כי זהו האריכות וריבוי האור ועד״ז עולם התענוג מתפשט באריכות יותר כו׳.

י) **ולכן** הנה במטבע קצר שהוא עלמא דאתכסי׳ א״צ אלא לפתוח בברוך להיות ברכה והמשכה מאוא״ס ב״ה בעצמו שהברכה הוא להיות המשכה וגילוי מעצמיות אוא״ס ב״ה שאינו בגדר עלמין כלל (עמ״ש בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את הוי׳ בלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה הראשון)

ומאחר שתמשך שם ברכה והמשכה זו היא בל תמוט עולם ועד כי אין שם יניקה ח"ו (כנודע מענין לא יגורך רע דהיינו בעולם האצי' לפי שבכל עולם האצי' מאיר חכמה וחכ' הוא הדוחה יניקת החיצוני' כמ"ש בלק"ת פ' תזריע בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע כו') אבל במטבע ארוך שהוא עדאת"ג אחר שמשם יפרד בבחי' התחלקות הפרטים יש יניקה לסט"א ח"ו וצריך להפרידם שלא ינקו מעיקר הקדושה ח"ו רק דרך מעבר השפע ממותרות ופסולת כו' לכן צ"ל ג"כ חותם בברוך. (הג"ה עמ"ש בד"ה אם בהרת קדמה בענין שני פירושים שיש בתיבת ברוך, ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בפי' ויברכו את המלך, ועיין ברבות פרשה נשא ע"פ יברכך ה' וישמרך, שאע"פ שכבר נמשכה הברכה צריך שמירה עדיין המשל שלא יבואו לסטים כו' ושמירה זו זהו"ע החותם) וענין החותם הוא כמו לשון חותם של האיגרות מבחוץ כדי שלא יקרא באגרת הזאת איש זר אשר אין רצונו שיודע הכתוב שם, כך הוא החותם הזה מן הברכה וההמשכה אשר ימשוך עוד אחר המטבע הארוך שהמשכה זו שהיא גילוי ההעלם תהי' רק בבחי' הקדושה לבדה ואין לזרים אתה חלק ונחלה. (הג"ה, כי ממה שבירך יצחק את עשו נמשך גלות אדום שהחריבו בית המקדש ובדרוש והנצח זו ירושלים נת' חותם אותיות חומת תחום, שכמו החומה הוא שמירה סביב העיר כמו"כ ענין החותם וה"ע תחום ע"כ יומשך השפע ולא יותר. והנה החומה עושין מאבנים שהם אותיות היינו ע"י אותיות התורה נעשה חומה וכמ"ש אני חומה וארז"ל אני חומה זו תורה כו' והיינו תשבע"פ נק' חומה ע"ד נקבה תסובב גבר ועמ"ש בענין שלע"ל פרזות תשב ירושלים מחמת שיבוער הרע ולכן לא יצרך לחומה, אלא ואני אהי' להם נאום ה' חומת אש. והנה החשמ"ל ג"כ מגין מיניקת החיצוני' והמסך שבין אצי' לבריאה זהו מבחי' החשמל ואפ"ל שזהו"ע החומה והחותם בברוך כו' והוא מבחי' אותיות כו' ועיין בזהר בלק דקפ"ז ע"פ המלאך הגואל בענין נטירי לביתך שהוא ע"י המשכות אור מקיף וע"ש בהרמ"ז). וזהו ההפרש שבין פתיחת הברכה לחתימתה כי פתיחת הברכה הוא המשכת הגילוי לבד להיות ברוך ונמשך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם אבל החתימה הוא שתהי' המשכה זו בקדושה דוקא, הבוחר בעמו ישראל באהבה (הג"ה וכמ"ש כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו ואיתא במדרש הרבה דברי' ברא הקב"ה ובירר לו אחד מהן כמו שבת מימי החול, א"י משאר ארצות, שביעית משאר שנים ובחר בישראל כמ"ש ברבות פ' במדבר פ"ב דרט"ו ע"ב ועיין קצת מזה בפ' אמור ס"פ כ"ט) ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, יבחר לנו את נחלתינו כו' (הג"ה והנה לפ"ז לכאורה ענין פותח בברוך אינו שייך לדחות יניקת החיצונים כי בלא"ה אין להם יניקה משם, כ"א ענין פותח בברוך זהו המשכות תוספת וריבוי האור יותר מכפי חוק הקצוב וכמש"ל סעיף א' בפירוש ברוך ד' מן העולם ועד העולם ועיין בת"א ר"פ בשלח בד"ה ויהי בשלח פרעה מענין זה ובד"ה אז ישיר משה ובנ"י ועיין זח"ב פ' בשלח דס"ג ע"ב הובא לעיל סעי' א'. אך עוד אפ"ל שזה הבחי' דפותח בברוך גורם ג"כ לדחות יניקת הקליפות והיצה"ר ממקום גבוה, ע"ד מ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה ויאבק איש עמו בפי' אם תגביה כנשר משם אורידך נאום הוי', והיינו ענין הברכות

שאומרי׳ ברוך אתה הוי׳. ויובן זה עפמ״ש בזהר ר״פ ויגש כד ברא קב״ה עלמא כו׳ באות בית כו׳ ואי תימא אלף כו׳ אלא בגין דאקרי ביה ארור כו׳, היינו כי אלף רישא דאתוון הוא כתר, וחכ׳ הוא בית ומבחי׳ כתר להיותו בחי׳ א״ס שם נאמר כחשיכה כאורה כמ״ש בד״ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו׳ ובד״ה וארא אל אברהם בפי׳ קוב״ה בגלותא סליק לעילא לעילא כו׳ ובד״ה כי עמך מקור חיים בפי׳ רם על כל גוים ה׳ ובד״ה ויאבק איש עמו בפי׳ אם תגביה כנשר וזהו שמבחי׳ אלף יוכל להיות יניקה גם לבחי׳ ארור ועד״ז ארז״ל ברבות בראשית ס״פ י״ב ע״פ ביום עשות הוי׳ אלקים שאלמלא הי׳ נברא העולם במדת החסד לבד בלי שיתוף מדה״ד הי׳ חטיין סגיין והיינו כי מצד בחי׳ ורב חסד יוכל להשפיע חיות גם במקום שאין הביטול כו׳ ולכן כדי שיהי׳ העולם צדיקים הוצרך להיות שיתוף מדה״ד ולכן עיקר היופי הוא ע״י התכללות חו״ג יחד שאז נמשך השפע במקום הראוי, משא״כ ע״י חסד לבד שהוא גוון א׳ יוכל להיות נמשך גם במקום שאינו ראוי ואין זה יפה וזהו״ע החכמה שיש בה ג״כ קצת דין כו׳ להיות ואוהב את יעקב ושונא את הרשעים, ולכן בית הוא סימן ברכה וזהו״ע פותח בברוך שהוא שיומשך ע״י צנור מהכתר בחכמה במקום הביטול כו׳ וכענין פותח את ידיך יודיך וע׳ בסידור בד״ה עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו הוי׳ אלקינו כו׳ יעו״ש, ואחר שנמשך בחכמה שוב לא יוכלו החיצוני׳ לקבל כי אור אבא דוחה החיצונים כמבואר בדרוש הנגעים, ולכן א״צ לחותם, אך אור אבא מאיר רק עד האצי׳ משא״כ בבריאה אינו מאיר אור אבא ולכן ומשם יפרד, וע״כ יוכל להיות יניקה גם לטורי דפרודא ממש, ולזה צ״ל חותם בברוך שעם היות ששם בבי״ע יש חיצוני׳ וצריך ליתן להם חיות ויניקה יומשך רק כפי המדה מבחי׳ מותרות ולא מעיקר השפע ועמ״ש ע״פ אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחיה שיניקת החיצוני׳ מעלדאת״ג הנק׳ עלמא דנוק׳ ולכן שם צ״ל חותם ועמ״ש מזה בביאור ע״פ וכל בניך בענין א״ת בניך אלא בוניך, וזהו״ע חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי כי הנה ענין המן שהפיל פור הוא הגורל היינו לבחי׳ דכחשיכה כאורה ששם כעין עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי ר״ל שגם המן יוכל להיות לו השפעה כי שממית בידים תתפש כו׳ ורבו פשעיך מה תעשה לו כו׳ כי דוקא בחכ׳ הוא בחי׳ ברוך מרדכי משא״כ בבחי׳ דכחשיכה כאורה משם גם ארור יש לו יניקה וזהו ענין האלף כו׳ כנ״ל, והנס דפורים זהו ע״ד פותח בברוך שמשם דוקא מבחי׳ עד דלא ידעי בין כו׳ המשיכו להיות ברוך מרדכי ושיהי׳ ארור המן ולא יהי׳ לו יניקה כו׳, וכמו״כ חותם בברוך כי הטבעת וחותם המלך ניטלה מהמן וניתנה למרדכי כו׳ ועיין בזח״א ס״פ תולדות קמ״ה א׳ ע״פ פיה פתחה בחכמה דא ב׳ דבראשית כו׳ ד״א דא ה׳ בתראה ועמ״ש מזה בסידור ע״פ מזמור לתודה ומכ״ז יובן ענין פותח בברוך, ועמ״ש מענין קמץ בכתר ופתח בחכמה ובענין פי׳ פותח את ידיך א״ת ידיך אלא יודיך בד״ה כי ההרים ימושו ומ״ש ע״פ ופתחת עליו פתוחי חותם בד״ה ועשית ציץ לפ״ז פותח בברוך היינו שלא יהי׳ יניקה מצד ריבוי החסד וחותם בברוך שלא יהי׳ ריבוי היניקה מצד ההשתלשלות ממדה״ד מסטרא

דשמאלא *[שמשם עיקר יניקתם, ולכן עיקר פי' פותח בברוך הוא להמשיך ריבוי ותוספות האור, וזה מה שמבחי' חכמה נמשך ג"כ לדחות יניקת החיצוני' זהו שמשם נמשך להיות חותם בברוך] כו'.

קיצור. ולכן במטבע קצר א"צ אלא לפתוח בברוך, ואזי בל תמוט, כי לא יגורך רע, אבל במטבע ארוך עלמדאת"ג ומשם יפרד צ"ל חותם אותיות חומת אני חומה זו תורה, חשמל מגין, ענין שבריאת העולם מתחיל באות ב' שהוא סימן ברכה אע"פ שאות אלף גבוה יותר אלא כי פיה פתחה בחכמה פותח בברוך. (הג"ה. ואפ"ל שזהו"ע גדול העונה אמן יותר מן המברך כי הברכה מתחיל בבית ואמן באלף והיינו כי אחר שהתחיל בברוך אזי גם מהאלף נמשך ג"כ בבחי' זו ולכן עשה"ד מתחילין באלף כי אחר שהתחיל התורה בבית שהוא סימן ברכה כמו"כ מבחי' הכתר עליון יומשך בבחי' זו כו' וענין עניות אמן זהו קיום הברכה וכמ"ש ברע"מ ר"פ עקב דף רע"א ע"א דא איהו דרונא בקיומא כדקא יאות ומאן איהו דא ברכה דאתיבו עלה אמן, והיינו כי אמן שזהו שגם ביחו"ת מקיים ברכה וגילוי זה להיות ביטול היש וכמ"ש סד"ה משה ידבר בפי' והאלקים יעננו כו' ולכן אמן גימטרי' הוי' אד' וקיום זה זהו כענין חותם בברוך, והחותם עיקרו ע"י המקיף עליון שהוא הכתר ולכן ארז"ל חותמו של הקב"ה אמת נמצא מתחיל החותם באות אלף והסיום עד תיו ע"ש אני ראשון ואני אחרון כו' כמ"ש ברבות סדר וישלח פ' פ"א עכ"ה). וא"כ החותם כענין קו האמצעי שממנו אין יניקה וידוע דקו האמצעי שרשו גבוה מקו הימין והגם שנת' שמבחי' דכחשיכה כאורה יוכל להיות יניקה היינו מצד חיצוני' הכתר ולא מצד הפנימי' כמ"ש מזה בד"ה ויקח המן את הלבוש בענין כי גאה גאה גיאה על גוותניא שמסלק אורו מהגיאים, ובביאור ע"פ זאת חקת התורה ועיין בת"א פ' בא ע"פ למען תהי' תורת ה' בפיך בענין כי ביד חזקה הוציאך ה' ובביאור * ע"פ זאת חקת התורה.

יא) **ועתה** נבא לענין ב' ברכות הראשוני' של נשואין שהם יוצר האדם ואשר יצר את האדם בצלמו אשר הראשונה היא מטבע קצר שפותחת בברוך ואינה חותמת בברוך והשניה היא מטבע ארוך פותחת בברוך וחותמת בברוך. והענין כי הנה בגמ' פ"ק דכתובות ד"ח ע"א אמרו אשר ב' ברכות אלו הם כנגד אדם וחוה, ומתחלה ר"ל דהיינו כמ"ד אדם וחוה נבראו בב' יצירות וע"ש בפרש"י ובשט"מ שמיישב קושיית התוספות על פרש"י גם מהרש"א בח"א יישב פרש"י, ואח"כ העלו בגמ' דהיינו גם כמ"ד חדא יצירה הואי היינו כמ"ד פ"ב דעירובין די"ח ע"א ע"פ ויבן את הצלע פרצוף שמתחלת בריאתו נברא בשני פרצופין זכר מלפניו ונקבה מאחור שזהו הנק'

מססרא דשמאלא: מכאן עד הקיצור לא נמצא בלקו"ת לג"פ, והסיום שם: ועמ"ש לקמן אות י"ד בפי' השקיפה כו' וברך כו'.

ובביאור ע"פ זאת חקת התורה: כ"ה בכל הכת"י נבפל עוד הפעם. ובלקו"ת לג"פ (לז, ג) נמצא עוד קטע, ע"ש.

יצירה אחת וצלחו לשנים ועשה מהנקבה חוה וכדאיתא ג״כ פב״ת דברכות דס״א א׳ ואעפ״כ מברכין על אדם וחוה שני ברכות משום דאזלינן בתר מחשבה ובמחשבה עלה לברוא אותם שנים כמ״ש זכר ונקבה בראם ולבסוף לא נברא אלא אחד (היינו דו פרצופין שנק׳ יצירה א׳ לפרש״י) כמ״ש כי בצלם אלקים עשה את האדם, ומ״ד דמברך שני ברכות עליהם היינו משום דבתר מחשבה אזלינן מה שעלה במחשבה לברוא שנים כן נתבאר בגמרא שם. ולכאורה אינו מובן מדוע נעשה מהמחשבה עיקר יותר מהמעשה שלא נבראו אלא אחד. ומצאתי בזה פירוש אמיתי בספר הפלאה פ״ק דכתובות שם בד״ה שהכל ברא לכבודו וז״ל וידוע כי צלם אלקי׳ הוא בנשמה והיינו כדאיתא לקמן ששנים עלו במחשבה להבראות והוא בריאת הנשמות במחשבה אבל הגוף נברא אחד כו׳ עכ״ל לענינינו והוא מדברי מהר״מ אלשיך בפ׳ בראשית כדלקמן. מבואר מדבריו שמה שעלה במחשבה לברוא שנים אף שלבסוף לא נברא אלא אחד אין ר״ל שהמחשבה לא נעשה דבר כ״א נבראו שנים ממש דהיינו הנשמות שלהם שזהו עיקר בחי׳ בצלמנו כדמותנו, היו שנים ממש, אלא שלבסוף היינו בבריאת הגוף נברא אחד דו פרצופין ולכן אתי שפיר הא דבתר מחשבה אזלינן כי הרי העיקר הוא בריאת הנשמה והגוף הוא טפל להנשמה. וכיוצא בזה פי׳ בשל״ה בענין מארז״ל בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה״ד ראה שאין העולם מתקיים כו׳ דאין ר״ל שהמחשבה הי׳ לבטלה כו׳ יעו״ש. ואם נעמיק בהדברים יותר לפמ״ש בזהר ובכהאריז״ל שגם זו״נ למעלה שהם מקור כל הנשמות דאבי״ע נבראו ג״כ דו פרצופין דהיינו יצירה אחת, וכמבואר באריכות בפע״ח גבי ר״ה בדרוש הנסירה ובע״ח שכ״ח שער הנסירה ובזח״ג פ׳ אחרי דע״ז ב׳ ובזח״א פ׳ בראשית דל״ה ע״א, א״כ לפ״ז צריך לפרש ענין שבמחשבה עלה לברוא שתים שהנשמות היו שתים ורק הגוף היה אחד, עכצ״ל דפי׳ הגוף היינו הכלים דע״ס דזו״נ שהם הנקראי׳ גופים כמ״ש בת״ז במאמר דפתח אליהו וכמה גופין תקינת לון כו׳ חסד דרועא ימינא כו׳ וע׳ הפי׳ מזה באג״ה סי׳ ג׳ בד״ה וילבש צדקה כשריון והנשמות דזו״נ הם האורות דע״ס בחי׳ ע״ס בלי מ״ה למעלה ממהות הכלים והם נבראו שתים והיינו כמו חו״ב שהם שנים, רק שהם תרין ריעין, וזהו״ע שעלה במחשבה לברוא שתים כי מחשבה היינו חכמה או כתר, וע׳ בלק״ת בשה״ש ע״פ יונתי בחגוי בהביאור בענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם יעו״ש. ומה שנבראו גוף א׳ פי׳ מהרש״א בח״א פ״ק דכתובות כדי שיהא שלום ביניהם יותר כיון שהיו יצירה אחת ממש, וכן למעלה בזו״נ דאצי׳ כי המ׳ יורדת בבי״ע ומתרחקת כו׳ ולכן מבקשת שימני כחותם כו׳ עיין זח״ב פ׳ משפטים קי״ד א׳, ולולי שנבראו גוף אחד ממש לא הי׳ חושש כ״כ על תיקונה כו׳ ע״כ נבראו גוף אחד שיחוש עליה ועל תיקונה כמו על עצמו משא״כ באו״א א״צ לזה כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין. וע׳ במהרמ״א פ׳ בראשית ע״פ ויפל ה׳ אלקים תרדמה כו׳, וע״פ זאת הפעם עצם מעצמי מבואר כעין מ״ש בספר הפלאה הנ״ל וכעין מ״ש במהרש״א, וכעין מ״ש בביאור דיונתי הנ״ל בפי׳ כי לא מחשבותי מחשבותיכם.

קיצור. ענין ב׳ ברכות דנשואין יוצר ואשר יצר מטבע קצר ומטבע ארוך הם נגד אדם וחוה ואף שנבראו ביצירה אחת דו פרצופין אעפ״כ מברכין שתי ברכות דיוצר משום דעלה במחשבה לברוא אותם שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד ואזלינן בתר מחשבה כי לא מחשבותי מחשבותיכם והיינו שממחשבה זו נבראו הנשמות שנים רק שהגוף הי׳ אחד וכן למעלה בזו״נ שנבראו דו פרצופין ואח״כ צ״ל נסירה כנודע בכוונות ר״ה זהו רק בהכלים דע״ס שלהם, אבל האור והנשמה שלהם הם שנים כמו או״א ונבראו בגוף אחד כי להיותן דודים ולא ריעים דלא מתפרשין ע״כ עי״ז שהם בהתהוות גוף אחד יהי׳ עזה כמות אהבה כו׳ ולכן שימני כחותם כו׳.

יב) **והנה** אדם וחוה רומזים לתשב״כ ותושבע״פ כי אדם הראשון פי׳ במא״א א׳ ל״ב שהוא אבא עילאה פרצוף ראשון שניכר באצי׳, ופי׳ אבא עילאה היינו עצמיות החכמה שלמעלה מבחי׳ נה״י דאבא השפעת החכמה הנק׳ בע״ח ישראל סבא כו׳ וזשארז״ל בב״ב ס״פ חזה״ה דף נ״ח ע״א במאמר ר׳ בנאה הוה מציין מערתא שהי׳ במערת דאברהם ושרה כי מטא למערתא דאדה״ר יצתה ב״ק ואמרה לו נסתכלת בדמות דיוקני (ופרש״י יעקב דאמרינן בסמוך שופריה דיעקב מעין שופריה דאה״ר) בדיוקני עצמה (דהיינו אדה״ר שכתיב גביה בצלם אלקי׳ ברא אותו) אל תסתכל הרי יעקב נק׳ רק דמות דיוקני לגבי אדה״ר ובעה״ק ח״א פי״ז פי׳ שנק׳ דיוקני כי הוא בדמות קונו כו׳ אך בצלם תרגום ברם בדיוקנא, ופי׳ וענין קנין הוא אצי׳ כמ״ש בד״ה ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי ההפרש בין קנין לבריאה וזהו״ע כל הנק׳ בשמי כו׳, ונמצא דיוקני היינו בחי׳ בצלמנו וענין דמות דיוקני זהו בחי׳ כדמותנו שאינו העצם ועד״ז אפי׳ יעקב שהוא בחי׳ ת״ת אינו רק דמות לגבי חכמה עילאה כי עיקר השראת אוא״ס הוא בחכמה וזהו״ע וארא אל אברהם כו׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם שהוא השראת אוא״ס שבחכ׳ עילאה זה לא נתגלה להאבות שהם בחי׳ חג״ת אלא זה נמשך ע״י התורה שהוא הנק׳ משל הקדמוני, והחכ׳ נק׳ אמת שגבוה גם מהחסד וכמ״ש בד״ה אלה מסעי דרוש השלישי בהביאור פ״ד גבי ויכתוב משה, ומ״ש בד״ה ביום השמע״צ שמאלו תחת לראשי בפי׳ תתן אמת ליעקב כו׳ כי אל דעות כו׳ ע״ש ועל חכ״ע אמר שלמה אחכמה והיא רחוקה ממני ולכן נאמר ותתצב אחותו מרחוק ע״ש מרחוק ה׳ נראה לי, ולכן אדה״ר שהוא אבא עילאה נק׳ האבות אצלו דמות דיוקני כו׳, וזהו״ע מה שמו ומה שם בנו כמ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה ענין האבות הן הן המרכבה, מה שמו היינו חכמה כח מה הוא אדה״ר בחי׳ תורה ועמ״ש בפי׳ כמראה אדם בד״ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, ומה שם בנו אדם תתאה הוא ז״א והוא ענין האבות שהם חג״ת והם בחי׳ מרכבה לגבי אדם עילאה שהוא החכ׳ אלא שיפה כח הבן והמרכבה להעלות את בחי׳ האדם שהוא חכ׳ לקשרה ולחברה באוא״ס שלמעלה מהחכמה כו׳ וכיון שהם בחי׳ מרכבה לכן נק׳ דמות דיוקני, דוגמת פני אדם שבמרכבה לגבי בחי׳ כמראה אדם שעל הכסא כו׳ שאינו אלא דמות כמ״ש ודמות החיות כו׳ כך עד״ז במרכבתא עילאה דאצילות בחי׳ אדם תתאה ז״א לגבי אדם

הראשון אבא עילאה, ולכן אדה״ר הי׳ לו אלף שנה כי אלף בחכ׳ ע״ד אאלפך חכמה ומזה נתן ע׳ שנה לדוד דהיינו ז׳ מדות שבמ׳ דאבא כו׳. ועכ״פ מזה מובן איך אדם הראשון זהו תשב״כ שהיא חכמה עילאה, ולכן כמו שבחכמה נאמר אחכמה והיא רחוקה ממני שמאירה רק מרחוק כמו״כ בתושב״כ נרמזות ההלכות רק ברמז בעלמא ביתור אות ובתשבע״פ הן מתבארות יפה כו׳ כי הוא בחי׳ בינה רחובות הנהר בחי׳ אות ה׳ שיש לה אורך ורוחב וכמ״ש מזה בד״ה ביום השמע״צ ות״א כגישין תהי לכון ושם פ״ג, אבל החכמה היא אות יו״ד שהיא רק נקודה אחת שכל הנעלם ועמ״ש מזה בבה״ז פ׳ אחרי דע״ט ע״ב במאמר הביאו עלי כפרה כו׳ יעו״ש מענין אות יו״ד דשם ותשבע״פ זהו״ע חוה ולכן ארז״ל בפ׳ חזקת שם שרה לגבי חוה כקוף בפני אדם כי שרה הוא מלשון שררה בחי׳ מל׳ ולגבי בינה נק׳ כקוף כו׳, ועד״ז נק׳ מ׳ לגבי בינה כנר בפני האבוקה כי בבינה גילוי ש״ע נהורין דא״א וזהו״ע האבוקה כמ״ש במ״א. והנה בחי׳ חוה היינו גילוי כי תרגום ויגד וחוי והתרגום ענינו גילוי וביאור כמו מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא כו׳ בב״מ פ׳ המפקיד דמ״א ע״א, ומבואר בזהר ויחי דרל״ד ב׳ דכל לשון ויגד אגידה הוא בחי׳ חכמה יעו״ש הטעם, וא״כ וחוי שהוא תרגום ויגד היינו גילוי החכמה והוא בחי׳ בינה, וזהו ענין תשבע״פ כמ״ש בת״א בפ׳ וארא בביאור ע״פ לכן אמור לבנ״י בענין ארץ טובה ורחבה, וזהו יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת כו׳ כי אמר ודעת י״ל ג״כ ע״ד תשב״כ ותשבע״פ, אמר ע״ד וידבר ה׳ אל משה לאמר יביע אמר כמו מעין הנובע נביעת האמר דרך כלל ועשו להם ציצית כו׳, והדעת זהו ביאור הדברי׳ לאשורן ולכן הוא בלילה שאז למד משה תשבע״פ כמ״ש במדרש תילים ע״פ זה ותשבע״פ הוא המברר עה״ד טו״ר וזהו יחוה דעת. והנה מבואר במ״א בד״ה לך לך מארצך שיש בבחי׳ בינה מעלה יתירה מבחכמה כו׳ כי התגלות עתיק הוא בבינה כו׳ שכדי להיות כח הגילוי למטה נמשך מבחי׳ עליונה יותר וכן בתשבע״פ שהוא מבינה יש בה מה״ט ג״כ מעלה יתירה מבחכמה וזהו בינה יתירה ניתנה באשה שהיא תשבע״פ, וזהו כתר לי זעיר ואחוך באיוב רסי׳ ל״ו כתר הוא ענין המתנה ושתיקה כי סייג לחכמה שתיקה סייג היינו גדר שהוא מקיף על הדבר כמו״כ פי׳ סייג לחכמה כי השתיקה הוא מה שא״א להתגלות בשכל כמו שתוק כך עלה במחשבה שהוא מה שלמעלה מההשגה וכן בקי״ס נאמר ואתם תחרישון כו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ אלה פקודי המשכן בענין מ״ע ומל״ת בחי׳ לא הוא כענין שתיקה כו׳, ומבואר לעיל אשר בחי׳ הבינה שהוא להיות גילוי החכמה צ״ל המשכה לזה מבחי׳ עתיקא וזהו כתר לי זעיר ואחוך שמבחי׳ כתר נמשך בחי׳ ואחוך יחוה דעת כו׳, גם חוה פי׳ במד״ר פ׳ בראשית פ׳ כ׳ לשון חויא ויש בחי׳ זו בתושבע״פ כי הנה את התנינים הגדולים פי׳ בבחיי פ׳ בראשית שהם ד׳ מחנות שכינה שהן מחול לשכינתו של הקב״ה לקלסו ולרוממו מלשון שירות ותשבחות מלשון שם יתנו צדקות הוי׳ שופטים סי׳ ה׳ י״א ובמצ״צ שם כ׳ יתנו ענין דיבור כי ושננתם לבניך תרגומו ותתנגון וזהו ג״כ ענין לימוד המשניות במשארז״ל פ״ק דב״ב ד״ח ע״פ כי יתנו בגוים עתה אקבצם שהוא ענין לימוד

המשניות וע"כ נקראו מארי משנה תנינים מלשון תנינא תנן הנזכר בגמרא כ"כ בספר עה"כ בשם אורי וישעי, כי כמו שבנחש דקליפה בעל להה"ר נק' נחש כמו"כ לעומת זה בקדושה כח הדבור בד"ת ואשים דברי בפיך כו', וזהו חשן המשפט חשן אותיות נחש כו' ולכן ארז"ל יומא פ"ב דכ"ג כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש כו', וזהו ענין חוה לשון חויא, שיש בחי' זו בקדושה.

קיצור. ענין אדם וחוה הם תשב"כ ותושבע"פ, אדה"ר אבא עילאה מה שמו ובחי' יעקב נק' ומה שם בנו ז"א הוא דמות דיוקני לגבי אבא וזהו ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א זה נמשך ע"י עסק התורה, וזהו ענין האבות הן הן המרכבה לבחי' תורה, אך אור אבא תשב"כ מאיר מרחוק אחכמה והיא רחוקה ממני רק ברמיזה והגילוי הוא ע"י תשבע"פ בינה רחובות הנהר והוא חוה תרגום ויגד וחוי, וזהו ולילה ללילה יחוה דעת, ובינה יתירה ניתנה באשה תשבע"פ, כתר לי זעיר ואחוך, גם חוה לשון חויא, ושננתם תרגום ותתננון כי יתנו בגוים בחי' התנינים הגדולים תנינא תנן ואשים דברי בפיך.

יג) **והנה** ברכת יוצר האדם הוא כנגד אדה"ר ותשב"כ דהיינו שהברכה הוא כענין הידוע בפי' על שלא ברכו בתורה תחלה דהכוונה כדי להמשיך אא"ס בחכ' כמ"ש מזה בלק"ת פ' ראה ע"פ וכל בניך ובד"ה שה"ש פ"ב בפי' הקב"ה יושב ועוסק בתורה ומ"ש בד"ה נ"ח כו' ומזוזה מימין ועמ"ש בד"ה אכלוהו היום בפי' נותן התורה לשון הוה והמשכה זו בחכמה זהו"ע יוצר האדם, וכמ"ש בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כי התורה נק' אדם שדרך כלל הוא ג' קווין תורה ועבודה וגמ"ח ובפרטות מתחלק לרמ"ח אברים כו' אבל אא"ס ב"ה הוא רם ונשא כי לאו מכל אינון מדות איהו כלל ושם נאמר כי לא אדם הוא כו', וכדי להמשיך מבחי' כי לא אדם לבחי' אדם להיות אנת חכים כו' זהו"ע ברכו בתורה והוא ענין יוצר האדם. אך פי' יוצר היינו כנודע שיש אדם דבריאה ואדם דיצירה כו' ומבואר בע"ח מהת"ז שאדם קדמון נק' אדם דבריאה, וזהו דרך כלל כתר עליון שנא' בו ישת חשך סתרו וכתיב ובורא חשך שנק' חושך ע"ש שאין בו שום תפיסא והשגה כמ"ש בד"ה ראשי המטות ובד"ה שחורה אני ונאוה דרוש הראשון וזהו בחי' אדם קדמון כמ"ש בפרדס ערך אדם שנק' כן הכתר להורות כי הוא קדמון לכל האצי' כו' וגם י"ל הטעם כי בו מלובש אא"ס שהוא קדמון ולכן נק' ועתיק יומין כו' לא שיש ערך שנים וזמן ח"ו כי הוא קדמון שלמעלה מגדר זמן כו' אלא שלשכך האוזן במה שהיא יכולה לשמוע נק' כן לומר שהוא הפך ענין ההתחדשות שנים, וע"כ נק' ועת"י לומר שהוא הפך מהמחודש כו' וכמו שנק' חכם אף שהוא מרומם למעלה מגדר החכמה אלא שהכוונה לשלול ממנו הפך החכ' וכו' וכן בענין חי כמבואר בספרי המחקר, ועד"ז הוא ענין ועתיק יומין ולפי שבחי' זו שהוא הארת אא"ס מלובש בכתר נק' הכתר ג"כ אדם קדמון שעם היותו בחי' אדם דבריאה מלובש בו הארת אא"ס שהוא קדמון כו', וכמבואר בע"ח שבחי' ע"י מלובש ומאיר בא"א, ומ"מ נק' אדם דבריאה שהרי הוא נאצל ונתהווה

וכמ"ש בע"ח שער מ"א פ"ג שיש בכתר ב' בחי' הא' מה שאינו במנין ע"ס והוא בחי' עת"י והב' מה שהוא בחשבון ע"ס וזהו"ע א"א, וע"כ מצד בחי' זו השנית נק' אדם דבריאה כו' ואף שבע"ח פי' שא"ק שהוא אדם דבריאה הוא למעלה מהכתר דאצי' מ"מ הרי א"ק הוא כתר דכללות העולמות וכמ"ש במ"ח מסכת כללות העולמות רפ"ב שאדם קדמון הוא סוד האריך של הארבע עולמות אבי"ע ואצי' הוא חכמה דכללות בריאה הוא בינה דכללות כו' ע"ש, ולכן בחי' כתר וא"א נק' אדם דבריאה וחכ' שהוא בכללות העולמות אצי' נק' יוצר האדם אדם דיצירה בחי' יוצר אור וכן החכמה הוא אור וגילוי כו'. ובזה יובן הפסוק בישעי' סי' מ"ג לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהי' שהקשו הראב"ע והרד"ק איך שייך לשון נוצר באלקות שהוא קדמון וכן לשון לפני כו' אך התירוץ כי שם אל נק' בו הבורא ית' על התלבשותו בספירת החכ' והחסד וכן אלקים נק' ע"י התלבשותו במדת הגבורה וכמשנ"ת מזה באריכות בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח בתחלתו שם פ"א ועפמ"ש ברבות סדר שמות פ"ג שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא כו' ע"ש ובת"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' ובד"ה משה ידבר ובד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה בפי' ושמרו דרך הוי' משא"כ מצד מהותו ועצמותו אינו נתפס בשם וכמ"ש ג"כ בלק"ת פ' אחרי סד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון, וכיון שכן נמצא שם אל הגם דקאי על הבורא ית' ממש ולא על ספירת החסד והחכ' עצמן ח"ו, אך כיון ששם זה אינו שייך במהותו ועצמותו מצד עצמו אלא ע"י התלבשותו במדת החכמה והחסד וכמאמר לפי מעשי אני נקרא אז דוקא יתכן לו שם זה, לכך שייך לקרוא על שם זה לשון נוצר אל כי לשון נוצר הוא ענין הגילוי הנמשך מן ההעלם כמו חומר וצורה שהצורה הוא הגילוי מן החומר ההיולי כמ"ש הרמב"ן בפי' החומש ר"פ בראשית, ובע"ח שמ"א פ"ג פי' הכתר הוא דוגמת החומר ההיולי וממנו נמשך ד' צורות ד' יסודות חו"ב תו"מ כו' ע"ש לכן נק' זה יוצר אור שממשיך גילוי האור מבחי' ישת חשך סתרו כו' ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר הנ"ל בפי' ונצבת על הצור כו', וזהו פי' לפני לא נוצר אל כי אל היינו הארה ע"ד מ"ש אל ה' ויאר לנו, והיינו גילוי החכמה שהוא הנק' ראשית הגילוי הנמשך מהעלם הכתר הנק' ישת חשך סתרו, וזהו לפני לא נוצר אל פי' לפני החכ' דאצי' שהיא ראשית הגילוי וראשית מנין הע"ס לא נוצר אל דהיינו שלא נתגלה בבחי' צורה וגילוי בחי' אל שהוא ענין חכים ולא בחכ' ידיעא כו' וגם בחכמה יש ל"ב נתיבות פליאות חכמה והנתיב הראשון נק' נתיב לא ידעו עיט רק ל"א נתיבות הם נמשכים בבחי' גילוי ומהם נמשך לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות כי כל נתיב כלול מיו"ד לכן מבחי' ל"א נתיבות נמשך ג"כ ש"י עולמות והם ג"כ קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטרי' ש"י, וזהו ג"כ ענין יקר מ"ש כל הון יקר ונעים יקרה היא מפנינים ובמד"ר ויקרא רפ"ב עשרה דברים נק' יקר כו' ע"ש וזהו"ע נוצר אל גילוי ל"א נתיבות החכ' מבחי' ההעלם של נתיב לא ידעו עיט בחי' ישת חשך סתרו כו', ואין זה תימא אם שם אל לא קאי אלא על האור והזיו ממנו ית' המלובש בחכמה וחסד ולא על מהותו ועצמותו מצד עצמו שהרי מצינו שאפי' יעקב אבינו

קראו הקב״ה אל כמשארז״ל פ״ב דמגילה די״ח ע״א ע״פ ויקרא לו אל אלהי ישראל, ופירושו אשר אלקי ישראל קרא ליעקב אל, להיותו מרכבה לתפארת דאצי׳. וקרוב לזה מצאתי אשר פירש בכלי פז בישעי׳ סי׳ מ״ג גבי והדרך השני, ותוכן כוונתו כי הארתו ית׳ לברוא העולמות כולן ולהחיותן ולקיימן זהו רק הארה מעצמותו אבל מהותו ועצמותו נשגב לבדו וכל השמות מה שנק׳ בורא ויוצר זהו בבחי׳ הארה זו ובבחי׳ זו נק׳ אל היינו בעל היכולת להוות כל נמצא ושליט עליהן ושאר השמות וגילוי הארה זו מעצמותו שייך לקרוא לשון יצירה ע״ד יוצר אור, ועז״נ לפני לא נוצר אל. זהו תוכן הענין אע״פ שאין לשונו כן. ועיין כה״ג בסידור בפי׳ הפסוק אשרי שאל יעקב בעזרו שברו ע״ש ועמ״ש מזה לקמן סעי׳ ט״ז, וזהו״ע יוצר האדם שהוא חכ׳ עילאה שזהו בחי׳ אדם הראשון וברכה שניה אשר יצר את האדם בצלמו היא נגד תושבע״פ חכמה תתאה בחי׳ חוה ע׳ מענין ח״ע וח״ת בד״ה כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו, ומענין את בד״ה ואתחנן אל הוי׳ בעת ההיא ומענין אותיות בד״ה מזוזה מימין, ומענין ב״פ בצלמו בצלם בד״ה כי תצא ומענין עדי עד בד״ה שובה ישראל עד ע״ש בפי׳ עד, וע׳ בזח״ג שלח דקנ״ט ע״א בענין תלת עלמין אית לי׳ לקוב״ה ובפי׳ הרמ״ז שם שנגד זה ג״פ קדוש והם עולם הא״ס לפני האצי׳ ואצי׳ ובריאה כו׳, וזהו״ע ג׳ ברכות אלו דנשואין שהכל ברא לכבודו בחי׳ ולכבודי בראתיו בחי׳ א״ק שנק׳ אדם דבריאה אח״כ יוצר האדם בחי׳ יצרתיו והוא חכ״ע שהוא בחי׳ אצילות בכלל אח״כ אשר יצר כו׳ דמות תבניתו הוא חכ״ת מקור דבי״ע בחי׳ אף עשיתיו כו׳ ועמ״ש עוד מענין יוצר אור ב״ד הבאים ישרש יעקב בפי׳ יעקב בראך ישראל יצרך כו׳. וענין והתקין לו ממנו בנין עדי עד פי׳ בהפלאה ע״ד ותבואי בעדי עדיים ועמ״ש מזה ע״פ אלה פקודי המשכן משכן העדות כו׳ והיינו כמ״ש ע״פ כ״א בזאת יתהלל כו׳ שעיקר המכוון הוא להיות בי״ע וזהו וייצר בשני יודי״ן ואמרו שב׳ יודין הרומזים לשני יצירות הם כנגד יצ״ט ויצה״ר, והם שייכים ג״כ לאדם וחוה, כי אתערותא דדכורא לגבי נוק׳ הוא ע״י יצה״ר אלא שבשרשו אינו רע ממש אלא ע״ד שמאלו תחת לראשי כו׳ וידוע כי טוב זהו יצ״ט מאד זה יצה״ר כשנתהפך לטוב, וזהו ע״י הבירור מבחי׳ ח״ת בירור עה״ד טו״ר כו׳, וזהו והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו׳ וכן נאמר באברהם לך לך מארצך כו׳ אל הארץ אשר אראך שהוא בחי׳ מ׳ שעי״ז דוקא אשר אראך בחי׳ עין בעין יראו ולכן והתקין לו ממנו בנין עדי עד שהוא ענין עדי עדיים. ועמ״ש עוד בלק״ת בשה״ש סד״ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות כו׳ ובביאור ע״פ עלי באר שהמ׳ היא כתר בע״ס דאור חוזר ממטה למעלה, ולכן ממנה נמשך העדי עדיים שהם הכתרים כו׳ ועיין באג״ה סי׳ כ״ט בד״ה א״ח עט״ב. גם י״ל פי׳ עדי עד ע״פ מ״ש בזהר ר״פ וארא בענין עד תאוות גבעות עולם גם עפמ״ש בזהר פ׳ ויחי דף רמ״ז ע״פ בבקר יאכל עד ועיין בזח״ג פ׳ ויקרא דף ז׳ ע״א גבי ואימתי איקרי בר נש שלים כו׳ כגוונא דשמא קדישא עילאה וע״ש במק״מ.

קיצור. יוצר האדם הוא תשב״כ וצ״ל פותח בברוך כידוע מענין על שלא ברכו בתורה תחלה להמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא בבחי׳ ג׳ קוין ופי׳ יוצר היינו גילוי מההעלם מבחי׳ א״ק ע״ד יוצר אור ובורא חושך ישת חושך סתרו וזהו ועתיק יומין יתיב, כי א״ק הוא כתר דכללות, וזהו לפני לא נוצר אל, אל היינו נהירו דחכמתא ואל ה׳ ויאר לנו גם המשכת ל״א נתיבות מבחי׳ נתיב לא ידעו עיט ונק׳ להנחיל אוהבי יש יקר. וקורב לזה פי׳ בכלי פז. וברכת אשר יצר הוא תושבע״פ נמצא ג׳ ברכות שהכל ברא בחי׳ א״ק ויוצר האדם אדם דיצירה ואשר יצר בחי׳ אף עשיתיו תלת עלמין אמת ג״פ קדוש והתקין לו ממנו בנין עדי עד ותבואי בעדי עדיים כי א״ח עט״ב וייצר ב׳ יצרים וטוב מאד זה יצה״ר כשנהפך לטוב יצאו מ״ח מירושלים וזהו לך לך מארצך כו׳.

יד) **וזהו** ג״כ ענין כי הנה יוצר הרים, פי׳ כמ״ש בזהר שיש טורי נהורא והם חג״ת דאצי׳ ויש טורי חשוכא חג״ת שבכתר, וההרים הגבהה*, בחי׳ רצוא ושוב אברהם קראו הר כו׳ כמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו כו׳ וטורי חשוכא הם בחי׳ מטי ולא מטי, כי ההשפעה מאא״ס באצי׳ צ״ל ג״כ ע״י צמצום והתפשטות שאל״כ לא יוכלו לקבל, וזהו״ע מטי ולא מטי והם הנק׳ טורי חשוכא ועמ״ש בפי׳ ושקל בפלס הרים, בד״ה אתם נצבים, וגילוי ע״ס דאצי׳ מבחי׳ טורי חשוכא וע״ס הגנוזות נק׳ כי הנה יוצר הרים ועמ״ש בד״ה קול דודי בפי׳ מדלג על ההרים וזהו ע״ד הנ״ל בפי׳ יוצר האדם, ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו שיהי׳ שיחו בבחי׳ מ״ה וביטול והוא ע״י עסק התורה וכמ״ש ע״פ תבנה ותכונן עיר סיחון כו׳, והנה ידוע בענין אשה כי תזריע וילדה זכר שתלה הכתוב נקבות בזכרים כו׳ ואת דינה בתו, ע״ד אבא יסד ברתא וזהו בחכמה יסד ארץ שהוא מ׳ משא״כ כונן שמים ז״א הוא בתבונה כמ״ש בד״ה וייצר הוי׳ אלקים את האדם. והנה שמים וארץ הם ג״כ תשב״כ ותשבע״פ, נמצא תשב״כ הנק׳ דכר ז״א ושמים והוא ענין יוצר האדם נמשך מהתבונה ותושבע״פ נוק׳ וארץ שרשה מהחכמה שלמעלה מהבינה, ולכן ברכת יוצר האדם רק פותח בברוך והיינו מה שנמשך מהבינה בז״א כי כל ברכה היא מבינה דהיינו מעלדאת״כ כו׳ אך בברכת אשר יצר את האדם בצלמו שכנגד נוק׳ הוא ג״כ חותם בברוך לפי ששרשה מהחכמה ויסוד אבא ארוך ונמשך ומתפשט ג״כ למטה להיות חותם בברוך. ומצינו מעלת חותם בברוך גבי אברהם שנאמר והי׳ ברכה וארז״ל יכול יהיו חותמין בכולן ת״ל והי׳ ברכה בך חותמין. ואפ״ל כי פי׳ חותמין בברוך זהו״ע המבורך שהוא ביסוד הנק׳ חותם כנודע מענין חותמך ופתילך ומטך. וזהו ענין בן פורת יוסף לשון פריה ורביה שהוא ריבוי הברכה וכמ״ש בזח״ב תרומה קל״ה ב׳ וזהו״ע ברכות לראש צדיק בזח״א ויצא קס״ב, ונק׳ חותם כמ״ש חתום תורה בלימודי שהם נו״ה הנק׳ לימודי הוי׳ המריקים השפע אל היסוד כו׳ כמ״ש בזהר ס״פ צו דל״ה ע״א. והנה חסד אתגלי בפומא דאמה וזהו״ע בקר דאברהם ובקר דיוסף, וע״כ בך חותמין וגם החתימה מגן אברהם בחי׳

הגבהה: בלקו״ת לג׳ פרשיות (לס, ד): הגבוהים.

מגן זהו כענין חותם מגן הוא לכל החוסים בו כמ"ש בת"א בד"ה בכ"ה בכסלו, ועמ"ש מענין מגן אברהם בת"א פ' לך לך ע"פ אנכי מגן לך, וגם אברהם אבר מ"ה היינו יסוד אבא שמסתיים ביסוד ז"א כו'. גם כמ"ש השקיפה ממעון כו' וברך כו' וארז"ל במד"ר פ' כי תשא ר"פ מ"א גדול כוחן של מוציאי מעשרות שהן הופכין את הקללה לברכה אתה מוצא כל מקום שכתוב בתורה השקפה לשון צער הוא וישקף על פני סדום חוץ מזו כו' שנאמר השקיפה וברך שהיא לטובה והיינו שאפי' מדה"ד תתהפך לרחמים ויהי' מזה הברכה וע' מד"ר פ' ויצא פ' ע"ג, והיינו ע"י המשכה מבחי' כתר דלית שמאלא כו' וארז"ל ברבות שמות ספ"ב בענין והגעתם אל המשקוף זה אברהם כו' ויצחק ויעקב ב' מזוזות הפתח ולכן בך חותמין שיהי' השקיפה כו' וברך ועמ"ש בד"ה יפה שיחתן של עבדי אבות כו' ועמש"ל סוף אות יו"ד די"ל פי' וחותם בברוך כדי שלא יהי' יניקה מצד מדה"ד וכנ"ל סעי' ח' שמבחי' הגבורות והדין משתלשל יניקתם כו' והחותם לזה היינו ענין השקיפה כו' וברך כי השקיפה בכ"מ היא מדה"ד וישקף אל מחנה מצרים כו' ושיהי' מתהפך מדה"ד למדה"ר כמ"ש במד"ר פ' ויצא פע"ג הנ"ל זהו ענין השקיפה כו' וברך כו' ואזי ממילא אין נמשך יניקה לחיצוני' כו' וזהו נמשך ע"י אברהם שהוא בחי' משקוף כנ"ל ולכן בך חותמין.

קיצור. ענין כי הנה יוצר הרים טורי נהורא הנמשכי' מטורי חשוכא, עוד יאמר כי פותח בברוך זהו ע"ד כונן שמים בתבונה אך בחכמה יסד ארץ זהו חותם בברוך, וזהו"ע המבורך, ברכות לראש צדיק ונק' חתום תורה בלימודי בך יהיו חותמין, וענין מגן אברהם וענין אברהם אבר מ"ה יס"א ארוך כו' לכן ממנו בא החותם. עוי"ל פותח בברוך שלא יהי' יניקה מריבוי החסד, וחותם בברוך זהו שלא יהי' יניקה מחמת מדה"ד כנז"ל ססעי' יו"ד וזהו השקיפה כו' וברך, וזהו בך חותמין כי המשקוף זהו אברהם כו' האדם הגדול כו'.

טו) **וביאור** הענין שצ"ל חותם בברוך בבחי' חוה ותשבע"פ היינו כמארז"ל פ"ז דיומא דע"ב סע"ב ע"פ וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה כו' וזהו ע"ד משארז"ל ע"פ אעשה לו עזר כנגדו זכה עוזרתו לא זכה כנגדו ביבמות פרק הבע"י דס"ג ע"א, וקאי על חוה שהיא ג"כ תושבע"פ שעז"נ ראה חיים עם אשה אשר אהבת כמ"ש בלק"ת פ' פנחס בד"ה קדש ישראל, והיינו כי לפי שתושבע"פ היא ח"ת שירדה לעלמא דפרודא ונתלבשה בדברים גשמיים כו' כמ"ש בת"א פ' שמות בד"ה קול דודי שלכן נאמר על תשבע"פ שחורה אני שאין נראה בה שום אור כלל אבל באמת ונאוה כו' וזהו ליבון הלכתא כו' ללבנם בלובן העליון כו' יעו"ש ולכן נק' תשבע"פ עה"ד טו"ר וכמ"ש בזח"א בראשית דכ"ז סע"ב ובבה"ז שם ובאג"ה סי' כ"ו בד"ה והמשכילים יזהירו, לכך זכה כשעוסק לשמה ולקיימה נעשית לו סם חיים כי מברר עה"ד טו"ר ומחברו עם עה"ח ונק' וזאת שממשיך הוא"ו לבחי' זאת התורה כמ"ש בזח"ג ר"פ חוקת דקע"ט ע"ב וע"י שעה"ד נתברר הרי מתגלה אורות דתהו שלמעלה מהתיקון והיינו כמ"ש

היש בה עץ אם אין דבחי' עץ היינו עה"ח אבל אין הוא מה שלמעלה מעה"ח והוא נמשך ע"י בירור עה"ד שמהפך היש לאין כו', וזהו"ע סם חיים, ועמ"ש בפי' ממעל לעצים וע' בזח"ג ר"פ תזריע דמ"ב ע"ב ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה בגין דכתיב ועה"ד טו"ר טוב אימתי בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה ומזדווגין עמה כדקא יאות דאינון ימי חייה בגין דעץ החיים שדר לה חיים ונהרין לה ובההוא זמנא גמלתהו טוב ולא רע, ופי' המק"מ כי עה"ד טו"ר היא המ' שרגליה יורדות מות הנק' רע, אבל ע"י דאינון ימי השמים שהם ו"ק דז"א נהרין עלה עי"ז הוא בחי' טוב ולא רע ונותנת לתחתונים שפע טוב וכאלו נותנת לז"א ולכן אמר גמלתהו טוב. והרמ"ז פי' שע"י שנמשך לה מעץ החיים נמשך לה כח לעשות הבירור לברר הטוב מק"נ שהוא עה"ד טו"ר באמת, והיינו משום כי בחכמה אתברירו והאיש דרכו לכבש ע"כ צ"ל נמשך לה הכח לברר מבחי' חכמה וז"א כו', ולכן כשעוסק בתשבע"פ לשמה שעי"ז ממשיך בה מבחי' עץ החיים כי הנה בחי' חיים היינו אמונה ואהבה ויראה כמ"ש צדיק באמונתו יחיה וביראה כתיב יראת ה' לחיים ובאהבה כתיב כי טוב חסדך מחיים וכתיב ובחרת בחיים כו' לאהבה את ה' אלקיך כו' ס"פ נצבים וכן בחכ' נאמר והחכמה תחיה לכן ע"י בחי' אלו בעסק התורה ממשיך בתשבע"פ מבחי' עה"ח ואזי גמלתהו טוב ע"י שמבררת הטוב מעה"ד טו"ר וזהו שנעשית לו סם חיים, משא"כ לא זכה שאין לבו זך, ועוסק בה שלא לשמה כ"א להיות יש ודבר, שעי"ז מפריד תשבע"פ מבחי' חכמה כח מה שהוא בחי' עה"ח, ששם הוא הביטול אמיתי, ולכן אומרים ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז פתח לבי בתורתך, משא"כ בבחי' גיאות ויש וע"י שנמשך אחר הישות ומפריד ח"ת מח"ע בחי' ונרגן מפריד אלוף וגורם בחי' רגליה יורדות כו' ולא נעשה הבירור מעה"ד טו"ר שעיקר הכח לברר הוא ע"י כח מ"ה וביטול בחכמה אתברירו כנ"ל ולכן נעשית לו כו', דלכאורה אינו מובן מדוע נעשית לו סם מות, ולפמ"ש א"ש דכיון דתשבע"פ זהו בחי' חוה כנ"ל בענין ולילה ללילה יחוה דעת לכן כשלא זכה גורם בחי' בא נחש על חוה, משא"כ כשזכה גורם והאדם ידע את חוה דהיינו יחוד תשב"כ עם תשבע"פ שיחוד זה הוא המשכה פנימי' מתשב"כ בתשבע"פ כמ"ש בלק"ת פ' הברכה בד"ה תורה צוה כו', אבל כשלא זכה זהו ע"ד שנהפך המטה לנחש, ואז נק' חוה לשון חויא כפשוטו כמה שארז"ל ברבות בראשית ספ"כ בפי' חוה חויא חיוך ואת חויא דאדם כו' ע"ש והיינו כי הנחש הוא ג"ק הטמאות היונקים מק"נ וק"נ יונקת מהמ' הנק' חוה כו', וזהו ע"ד הנחש השיאני בא נחש על חוה ומזה נמשך הזוהמא, כמו"כ שייך בחי' זו בעוסק בתשבע"פ הנק' חוה בדרך לא זכה שאמרו פ"ז דיומא שנעשית לו סם מות מפני שממשיך בה נחש כו', ועמ"ש בבה"ז פ' וישלח דף קע"ה בענין ופושעים יכשלו בם דקאי על לא זכה כו', ועמ"ש מענין תשב"כ ותשבע"פ שהם עה"ח ועה"ד בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובאג"ה בד"ה והמשכילים יזהירו כו' ועמ"ש ע"פ וברך את לחמך ואת מימיך דקאי על תשב"כ ותשבע"פ, וזהו"ע דואג ואחיתופל כו' שנטרדו כו' וע"כ כדי להיות זכה נעשית לו סם חיים לזה צ"ל חותם בברוך,

וע׳ בבה״ז ר״פ בראשית במאמ׳ כשושנה בין החוחים שלפי שהיא בין החוחים נמשך בה י״ג מדה״ד מא״א לנטרא לה, וברבות ס״פ במדבר פ״ה ע״פ למען שמי אאריך אפי ותהילתי אחטם לך דורש אחתם לשון חותם כו׳ שימני כחותם כו׳ והיא גרמה להם שלא נכרתו בגלות הוי׳ לבלתי הכריתך עכ״ל, והנה אחטם לשון חוטם שהוא בחי׳ ריח, וכמ״ש בלק״ת ס״פ שלח בד״ה וישלח יהושע כו׳ בענין לבעל החוטם אני מתפלל והיינו דכתיב ותהלתי אחטם לך בזח״ג נשא דק״ל סע״ב ומשם מקור הברכה כמ״ש וירח את ריח בגדיו ויברכהו כו׳ ומשם נמשך לבלתי אכריתך כי כרת נמשך מכתר דקליפה כרתיאל במא״א כ׳ ט״ו, והוא נמשך ע״י ביטול תורה שעז״נ הכרת תכרת כו׳ אבל ע״י ותהלתי אחטם לך מבחי׳ כתר עליון דקדושה עי״ז נופלים הקליפות ונמשך לבלתי אכריתך כו׳, וזהו עצמו ענין החותם וכנ״ל בענין השקיפה כו׳ וברך כו׳ היינו ביטול כוחות הדין שנמשך ע״י ההמשכה מא״א כו׳ ועמ״ש בלק״ת פ׳ נשא בד״ה ה׳ יחתו מריביו כו׳ וע׳ ברבות וישב פ׳ פ״ה על פסוק חותמך ופתילך ומטך, חותמך זו מל׳ המד״א שימני כחותם, היינו שבמלכות נמשך מבחינת ותהלתי אחטם לך כמ״ש תהלה לדוד, גם אחטם ריח הוא יראה כמ״ש והריחו ביראת ה׳ וכתיב והי׳ אמונת עתיך חוסן כו׳ יראת ה׳ היא אוצרו ועיין בשבת פרק במ״מ דל״א, ולכן ע״י היראה נמשך החותם בתשבע״פ, גם ויפח באפיו נשמת חיים ס״ת חותם וחיים הם אמונה יראה ואהבה כנ״ל ועי״ז נמשך החותם.

קיצור. מה שצ״ל חותם בברוך, כי אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים שעה״ד טו״ר נתברר ומתחבר בעה״ח וממשיך מבחי׳ אין שלמעלה מבחי׳ עץ, והיינו ע״י שממשיך תחלה מעה״ח חיים אמונה אהוי״ר משא״כ לא זכה ונמשך אחר היש וכענין המטה שנהפך כו׳ ושיהי׳ זכה זהו ע״י חותם בברוך שהחותם נמשך ממקום עליון יסוד אבא ומשם כח בירור עה״ד כי בחכמה לא הי׳ שבה״כ גם חותם ותהלתי אחטם לך דרשו אחטם לשון חותם כי חוטם הוא ריח ובחי׳ ריח זהו יראה כמ״ש והריחו ביראת ה׳ ועז״נ יראת ה׳ היא אוצרו שזהו הקיום לכל שיתא סדרי משנה כמ״ש בגמ׳ בשבת פרק במ״מ דל״א ע״א ובמד״ר פ׳ כי תשא ר״פ מם כל נגר שאין בידו ארגליא שלו (פירוש כלי אומנתו) אינו נגר למה שקפליות של תורה (ראש וכתר) ביראת חטא שנאמר יראת ה׳ היא אוצרו, והיינו שע״י יראת ה׳ נמשך שיהי׳ לו תורתו סם חיים וזהו״ע חותם בברוך וזשארז״ל במד״ר פ׳ קרח יראת גימטרי׳ כמו תורה ע״ש היינו לפי שעיקר קיום התורה שיהי׳ זכה נעשית לו סם חיים הוא ע״י יראת ה׳.

טז) **והנה** הדרך שיזכה האדם לחותם זה י״ל בהקדים הפסוק צור תעודה חתום תורה בלימודי בישעי׳ סי׳ ח׳ ט״ז, ופרש״י צור תעודה לשון העדותי בכם היום לשון התראה קשור התראתי וחתום התורה על לב לימודי תלמידיך יראי שמים הנקראים לימודי הוי׳, ואם תאמר אין לשון קשירה נופל בלימוד התורה שנאמר קשרם על לוח לבך עכ״ל. והנה בפרדס ערך תעודה כ׳ הבינה נק׳ תעודה כ״כ ברע״מ ובת״ז, ובזהר פ׳ אמור ד״צ

ע״ב ע״פ לתורה ולתעודה פי׳ שהמל׳ נק׳ תעודה כו׳ עכ״ל. וע׳ מזה ג״כ במא״א אות תא״ו סעי׳ מ״א ובי״נ שם ג״כ ב׳ פירושים הנ״ל. והנה תעודה הוא לשון עדות כדפרש״י ברות סי׳ ד׳ ע״פ וזאת התעודה בישראל משפט העדות וכ״כ בתרגום שם, וכ״כ כאן ע״פ צור תעודה וכן כ׳ שהוא ג״כ לשון התראה כמו העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ ורש״י כ׳ שי״ל שהוא ג״כ מלשון יעודד שהוא ענין רוממות וחיזוק. והנה הפרדס ערך עדות כ׳ עדות הוא היחוד ועדות אותיות דעות ע״ד כי אל דעות, ופי׳ וענין יחוד זה עיין בסידור בד״ה מזמור לתודה ושייכות היחוד לעדות י״ל ע״ד והאדם ידע את חוה נק׳ היחוד ידיעא שהוא להיות ומלאה הארץ דעה וכך הוא ענין עדות הודעת דבר הנסתר, וגם הייחוד נק׳ סוד הוי׳ ליראיו ובריתו להודיעם יסוד י׳ סוד, ולכן י״ל נק׳ בינה תעודה כי שם היחוד תדירי ונהר יוצא מעדן, יוצא תמיד תרין ריעין דלא מתפרשין. עוד כ׳ הפרדס שם דבזהר פקודי דרכ״א ע״ב ע״פ שבטי י״ה עדות לישראל אומר שמא דא דהיינו י״ה איהו עדות לישראל, ומפרש הטעם בפרדס לפי שע״י שם י״ה הוא קיום כל העולמות כמ״ש כי בי״ה הוי׳ צור עולמים ובמק״מ שם פי׳ הטעם באופן אחר וע׳ זהר תרומה דקס״ה ע״ב ע״פ סולו לרוכב בערבות בי״ה שמו, ובזהר ר״פ במדבר דקי״ח ע״ב ע״פ שבטי י״ה עדות לישראל בגין די״ה עדות לישראל ודאי ובגין דא הראובני והשמעוני, י״ה בכל חד וחד, והרמ״ז שם פי׳ משום שמוחין דאו״א שהם י״ה מלובשים תוך ז״א הנק׳ ישראל לכן הן עדות לישראל ועד״ז פי׳ המק״מ פ׳ פקודי דרכ״א ב׳ באריכות. ואפ״ל ע״ד החסידות ממ״ש בלק״ת פ׳ ראה בד״ה וכל בניך לימודי הוי׳ שזהו ענין בינה בן י״ה שז״א הנק׳ ישראל נק׳ בן י״ה היינו בינה ובעבודה הוא ענין שיש בנפש רצוא ושוב הנמשכי׳ מבחי׳ י״ה, ועמ״ש בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי דרוש הראשון בפי׳ כל הנשמה תהלל י״ה וזהו נר הוי׳ נשמת אדם ולכן י״ה הן עדות לישראל, שישראל ע״י רצוא ושוב ממשיכים גילוי י״ה, ובבה״ז שם פ׳ במדבר פי׳ דענין י״ה הן עדות לישראל, עדות לשון קישוט כמו בעדי עדיים היינו מה שתפארת דאימא נעשה כתר לז״א. ולכן תעודה שהיא עדות לישראל הוא ג״כ לשון רוממות כי זהו רוממות מה שנמשך הכתר לישראל מבחי׳ י״ה, ובי״ה מאיר ע״ק כמ״ש בזהר תרומה קס״ה ב׳ ע״פ סולו לרוכב בערבות בי״ה שמו, וזהו צור תעודה שתהי׳ שומר ונוצר הטוב ע״ד נוצר תאנה את בחי׳ תעודה הנ״ל דהיינו בחי׳ י״ה עדות לישראל, שלא יסתלק ממך בעונך, ע״ד כי ה׳ אלקיך מתהלך כו׳ להצילך להיות צל על ראשך כו׳ וראה בך ערות דבר ושב מאחריך, וגם כמ״ש בת״א בד״ה ועשית ציץ בענין פי׳ כס י״ה שעמלק הוא כס המכסה על בחי׳ י״ה שלא יאיר בר״ה שהוא בחי׳ ישראל, ויש בחי׳ זו בנפש הוא ענין עונותיכם מבדילים ביניכם כו׳ ע״כ צ״ל צור תעודה שהוא בחי׳ י״ה עדות לישראל כו׳ והיינו ע״י שיתבונן בבחי׳ צור תעודה שהוא ענין כי בי״ה הוי׳ צור עולמים. והמק״מ פ׳ במדבר שם פי׳ בענין י״ה עדות לישראל שגם המ׳ נק׳ י״ה משום כי אבא יסד ברתא ובג״כ הראובני השמעוני פי׳ י״ה בכל א׳ מהשבטים היא המל׳ שמעידה

בהם שלא טמאו את בריתם כמ"ש גן נעול. א"כ לפ"ז צור תעודה זהו"ע שמירת הברית כדי שיהי' תעודה ועדות בנו מבחי' י"ה כו'. ועמ"ש בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש השני בענין העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ, והוא ג"כ בחי' י"ה כי בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ועי' בילקוט פ' האזינו רמז תתקמ"ב שעדות השמים והארץ היינו שבזמן שישראל עושין רצונו של מקום נאמר והי' ביום ההוא אענה נאום ה' אני אענה את השמים והם יענו את הארץ והארץ תענה את הדגן כו' וע' מזה בזח"ב פ' משפטים דפ"ה סע"ב ודפ"ז ע"א ולכן צ"ל צור תעודה. ולפי הנ"ל דתעודה זהו ענין י"ה עדות לישראל א"כ פי' צור תעודה זהו ע"י כל הנשמה תהלל י"ה דהיינו ע"י רצוא ושוב ובחי' הרצוא של הנשמה הוא מס"נ בק"ש והיינו מסירת הרצון כו' ואח"כ יהי' בחי' שוב כדפי' בת"א בד"ה רני ושמחי הנ"ל ואז אח"כ יהי' חתום תורה שעי"ז ימשיך גילוי התורה ממקורה ושורשה שהוא בבחי' י"ה חו"ב אלפים שקדמה תורה לעולם כו' להמשיך בבחי' וא"ו ע' בזח"א פ' בראשית דף נו"ן ע"ב גבי ומהכא נפקא אורייתא דאיהו קול דיעקב דהיינו מבחי' י"ה יעו"ש, ועיין בת"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי גבי כי התורה קדמה אלפים כו', וכדי שתמשך לבחי' עולם כו' הנה המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת בואהבת בכל לבבך כו' והיינו ע"י ותן בלבנו בינה כו' ע"ש, וזהו שע"י צור תעודה בק"ש יומשך התורה בגילוי ובבחי' חותם. וכ"ז לפי הפי' דבחי' חו"ב י"ה הם עדות לישראל וזהו התעודה אבל י"ל עוד ע"ד ואתם עדי נאום ה' ואני אל בישעי' סי' מ"ג י"ב, וגם י"ל בלימודי שהם מלמדים אותי כך תעשה כו' וברך את עמך ישראל כו' וע' מזה במד"ר ס"פ ויקרא ע"פ והוא עד או ראה או ידע שאמרו והוא עד אלו ישראל שנאמר ואתם עדי כו' או ראה אתה הראת לדעת או ידע וידעת היום והשבות אל לבבך כו'. ובספרי איתא כשאתם עדי אני אל וכשאין אתם עדי אין אני אל, ולכאורה תמוה. וצ"ל מהו ענין ואתם עדי. ויש לבאר קצת ע"ד מ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום דרוש הראשון בענין דעת ואמונה שמה שהקב"ה ברא כל העולמות ומחי' אותם זהו מורגש בבחי' דעת והרגשה ועז"נ ומבשרי אחזה אלוה, אך הנה דעת והרגשה זו הוא בבחי' ממכ"ע אבל בבחי' סוכ"ע אני הוי' לא שניתי כו' ובבחי' זו אין שייך דעת והרגשה אלא זו הוא בחי' אמונה כו', אך צ"ל ורעה אמונה פי' ורעה מפרנס שצריך לפרנס ולהמשיך מזון להגדיל את האמונה עד שתהי' קבועה בלב האדם ג"כ בבחי' דעת והרגשה כו', והמשכה זו להיות הגדלת האמונה הוא ע"י תורה ומצות כו', וזהו וצדיק באמונתו יחיה דצדיק נק' מי שמקיים התורה והמצות שעי"ז ממשיך הדעת בהאמונה עד שבאמונתו יחיה יעו"ש. וזהו ענין ואתם עדי דהיינו ענין אתה הראת לדעת כו' וידעת היום כו', וזהו הפי' צור תעודה שתשמור עדות זו דבחי' ואתם עדי שבק"ש על כל היום כמ"ש באג"ה סי' ט' ד"ה אהוביי אחיי ורעיי וע' בת"א פ' וישב בד"ה שיר המעלות בשוב כו' היינו כחולמים, ומזה יובן הפי' דתעודה נק' מל' כי היא מקור הנשמות שהם בבחי' ואתם עדי. וענין כשאתם עדי אני אל ר"ל שעי"ז ממשיכים הגילוי מלמעלה שנק' אל כמ"ש אל ה' ויאר לנו כו' וכתיב אל מוציאם

ממצרים כו' וכתיב חסד אל כל היום ועמ"ש לעיל סעי' י"ג בד"ה להבין ענין הברכות בענין פי' לפני לא נוצר אל, דהקשו איך שייך לשון נוצר באל שהוא קדמון ונצחי והתירוץ שזהו ע"ד יוצר האדם דקאי ג"כ על האדם העליון אדם דאצי' יען כי בחי' הארה זו זהו מה שא"ס מאיר לנשמות, כמשנ"ת בת"א פ' משפטים בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ובאג"ת בד"ה אשרנו מה טוב חלקינו, ולכן שייך ע"ז יוצר האדם ע"ד יוצר אור, וכך הוא ענין לפני לא נוצר אל דיצירה זו הוא ענין הגילוי אור מה שנמשך האצי' מההעלם אל הגילוי ולכן כשאתם עדי אני אל ר"ל שנמשך ומאיר בבחי' גילוי להיות אל הוי' ויאר לנו עד שמזה נמשך משארז"ל פ"ב דמגילה די"ח ע"א ע"פ ויקרא לו אל אלקי ישראל שהקב"ה שהוא אלקי ישראל קרא ליעקב אל, וכ"ה במד"ר פ' וישלח ס"פ ע"ט ובזח"א פ' תולדות דף קל"ח ע"א ובפ' קדושים דפ"ו ע"א, ועיין מזה בעה"ק חלק העבודה פי"ח, עכ"פ איך שיהי' הפירוש אנו רואי' שבחי' שם אל מתייחס אל הארת א"ס ב"ה בנשמות וע' בהרמ"ז ר"פ שמיני בפי' ישראל ישר אל יעו"ש. וזהו כשאתם עושים רצוני אני אל שמאיר אור גדול במקור הנשמות ע"ד ויקרא לו אל, וכשאין אתם עושין רצוני אין אני אל ר"ל שמסלק אורו מלהאיר ע"ד שנת' בת"א בד"ה וארא אל אברהם בפי' קוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא. ומכ"ז יובן איך שצ"ל צור תעודה בחי' ואתם עדי ועי"ז ואני אל כו'. והנה מזה נמשך חתום תורה בלימודי בבחי' וכל בניך לימודי הוי', והיינו כי חותמו של הקב"ה אמת ע"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו' וע"י צור תעודה ממשיך המשכת אא"ס ב"ה בהתורה כנזכר בדוכתי טובא והיינו חתום תורה והתורה נק' ג"כ אמת כי אין אמת אלא תורה וכתיב תתן אמת ליעקב וזהו חתום תורה בלימודי, והוא ג"כ ההמשכה מתשב"כ בתשבע"פ כמ"ש בד"ה ואלה שמות בנ"י בפי' והאתנים מוסדי ארץ אתנים אותיות תנאים בחי' איתן כו'.

קיצור. תעודה לשון עדות, עדות אותיות דעות והוא ענין חבור ויחוד דעת תחתון שורש הנבראים עם דעת עליון וע' בד"ה אלה פקודי המשכן בענין משכן העדות, גם עדות ע"ד י"ה עדות לישראל לכן צ"ל צור תעודה עדות זו שלא יסתלק ממך בעונך ע"ד כי ה' אלקיך מתהלך כו' להצילך כו' וראה בך ערות דבר ושב מאחריך, וגם צור תעודה ע"י כל הנשמה תהלל י"ה ועי"ז נמשך בחי' י"ה עדות לישראל, ולכן מזה נמשך אח"כ חתום תורה להמשיכה מבחי' י"ה בבחי' ו"ה. עוד יש לפרש העדות ע"ד ואתם עדי ואני אל דהיינו כמ"ש אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו וכתיב וידעת היום והשבות אל לבבך ועי"ז ואני אל, אל הוי' ויאר לנו, וצ"ל צור תעודה עדות זו שבק"ש להיות שמור על לוח לבו כל היום ועי"ז יזכה לבחי' חתום תורה בלימודי חותמו של הקב"ה אמת *.

אמת: בלקו"ת לג' פרשיות נמצאים עוד כמה קטעים.

עוד קיצור מכל דרוש הנ"ל

א) **ענין** הברכות הוא ע"ד ברוך הוי' מן העולם ועד העולם ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה ששורש הברכה נמשך מבחי' אנכי והוא שמדבור אנכי הוי' אלקיך נמשך שם הוי' בנפש והברכה ע"ד יהא שמי' רבא מברך שיאיר בחי' י"ה בבחי' ו"ה, ולכן בבית ראשון שהוא בינה קן צפור לא היו צריכים כ"כ לברך, ובבית שני מ' הוצרכו לתקן מאה ברכות, ומ"ש שדוד תקן מאה ברכות כי מ"מ הכנור הי' של שבעת נימין.

ב) **והנה** כל ישראל מאמינים, והאמונה היא למעלה מההשגה ואפילו מבחי' מזליהו חזי ע' זח"ג נשא קל"ד מענין מזל חוטא יקירא כו' ושיהי' קו וחוט צ"ל צמצום כו' (הג"ה ואפ"ל ע"ד שנת' בענין מעלת רעותא דליבא כי או"א מהאי מוחא נפקו אתכלילו במזלא ז"א בע"ק תליא ואחיד, היינו למעלה מבחי' מזלא כמ"ש בלק"ת בביאור שימני כחותם ובת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ובביאור האזינו השמים דרוש השני א"כ הרעו"ד נמשך גם למעלה מבחי' מזליהו חזי, כמו"כ האמונה, כי המ' שורשה גם למעלה מהז"א מבחי' רדל"א, וזהו תשורי מראש אמנה שהיא כתר עכ"ה). והנה בבית ראשון שנק' בית לישראל סבא לכן נמשכו נשמות עליונות שנקראו אחים לז"א (עמ"ש ע"פ ואלה שמות בנ"י כו' יעקב ובניו כו' ובפ' שמות כתיב את יעקב כי לגבי ישראל סבא נק' יעקב בכלל בני ישראל כו') והאירו בהם חו"ב ראיה ושמיעה ונקראו אחים למקום (עיין זח"ב משפטים דקכ"א סע"א בענין ואנשי קדש תהיון לי) משא"כ בבית שני שהוא בית לישראל זוטא לא נמשכו נשמות גבוהות כ"כ ונהר יחרב ויבש, גם ע"ד וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, לכן הצריכו לתקן הברכות להמשיך אור בהאמונה ע"ד ורעה אמונה שיהי' בבחי' וצדיק באמונתו יחיה (וע' במא"א אות ב' סל"ט ברוך נק' יסוד אבא כו' גם יסוד זעיר נק' ברוך כו' עכ"ל, ואפ"ל זהו והמלך שלמה ברוך, ויסוד ז"א נק' חי וע"כ ע"י הברכה נמשך שיהי' באמונתו יחיה, ועמ"ש מענין ורעה אמונה בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון) והברכות תקנו החכמים שהם עיני העדה בחי' ראיה, עמ"ש בלק"ת סד"ה ואתחנן כו' בפירוש ואראה את הארץ, כי במשה וירא ראשית לו, וזהו המשכת בחי' ראיה בכנס"י, ועמ"ש סד"ה לבבתני באחד מעיניך וזהו ערבים עלי ד"ס כו'.

ג) **וסדר** המשכת הברכה תחלה מתלבש בהנשמות שהם מבחי' פנימי' עלו במחשבה, משא"כ המלאכים מבחי' דיבור חיצוני' (גם כמ"ש בענין איש אשר כברכתו ברך אותם סד"ה ראה אנכי נותן. וצ"ע בזח"ג בלק ק"צ ע"ב דאומר וז"ל שבחא עילאה דלא אתמסר למלאכי עילאה בלחודייהו אלא בהדי ישראל מאן איהו קדוש, ברכה אתמסר לון בלחודייהו כמה דאתמסר לישראל אבל קדוש לא אתמסר לון בלחודייהו אלא בהדי ישראל, ובבה"ז שם על מאמר הנ"ל מבואר הפירוש שהברכה לשם הוי' ז"א בא ממוחין דאימא על כן המלאכים גם כן ממשיכים ברכה זו וכמ"ש ברכו ה'

מלאכיו, אבל הקדוש זהו המשכה ממוחין דאבא זה אין ביכולת המלאכים עצמם להמשיך כי אם בהדי ישראל, ועיין ההפרש בין מוחין דאימא ובין מוחין דאבא בד"ה מצה זו בלקוטי תורה פרשה צו, ואם כן עכ"פ הרי המלאכים ממשיכים גם כן הברכה וכאן אומר דהמשכת הברכה מתלבש דוקא בהנשמות לפי שהם מבחי' פנימי' כו'. וצ"ל דאף על גב שהברכה נמסר גם למלאכים לבד מ"מ הברכה שהנשמות מברכין היא מבחי' עליונה יותר משום שהנשמות מברכין ברכות אלו על המצות בא"י כו' אשר קדשנו במצותיו כו' והרי התומ"צ לא ניתנו למלאכים כ"א לישראל, א"כ ברכה זו שעל המצות ודאי בא ממקום עליון יותר מבחי' קדש כמאמר אשר קדשנו במצותיו, וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון בפי' הקדוש ברוך הוא היינו שממשיכים ברכה בבחי' קדוש בוא"ו מבחי' קדש שלמעלה מבחי' וא"ו ועז"נ שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' וע"ז ארז"ל לא זז מחבבה עד שקראה אמי, והרי לא מצינו במלאכים בחי' זו שקראה אמי רק בנשמות והיינו לפי כי ברכה זו מבחי' קדש העליון אין כח במלאכים להמשיך כ"א בנשמות דוקא לפי שהם למטה בגופים וע"י אתכפי' ואתהפכא יוכלו להמשיך ברכה זו, וכמ"ש בזהר ס"פ פקודי בענין ברוך אתה שבשמו"ע שהיא היכל קדה"ק דבריאה שמתמלא ברכה מלמטלמ"ע, וע"י ריבויא דברכאן שמלמטה למעלה נמשך כמו"כ הברכה מלמעלה למטה מבחי' קדה"ק דאצי' וז"ש בזהר בלק דלעיל שלכן הנשמות אומרים ברכו את הוי' ובמלאכים כתיב ברכו הוי' ואפ"ל מטעם הנ"ל שבהנשמות יש הברכה בב' בחי' מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט, ועמש"ל בפנים תחלת סעי' א' בשם האלשיך ר"פ בראשית כו' עד וא"כ עד"ז יש לפרש הברכה כו' ע"ש, א"כ כשמברך עד"מ על הגפן מחבר ומקשר הגפן גשמי לגפן העליונה ובחי' זו לא שייך במלאכים, גם כמ"ש בלק"ת בד"ה ראה אנכי נותן בהקיצור סעי' ה' שברכה היא באמת בית סימן ברכה אך ע"י המצות ממשיכים הברכה מבחי' גבוה יותר דהיינו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה אנכי מתחיל באלף כו', ועד"ז ענין מאה אל תקרי מה אלא מאה היינו שנמשך הברכה מבחי' אלף כו' ועי"ז מבחי' מ"ה נעשה מאה, ובחי' ברכה זו זהו דוקא בהנשמות ולא במלאכים דהיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו' ולכן בברכת אנו אומרי' ברוך אתה ה' אלקינו. קיצור מהגה"ה, למלאכים ג"כ נמסר להם ברכה כמ"ש ברכו ה' מלאכיו, והיינו ההמשכה ממוחין דאימא עצמה אבל בנשמות נאמר שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' ועי"ז לא זז מחבבם עד שקראה אמי, והיינו הברכה על המצות שלא ניתנו למלאכים, וסימן ברכה שנברא בו העולם הוא בבית ומעלה יתירה בנשמות ראה אנכי שמתחיל באלף נותן לפניכם ברכה, וזהו א"ת מה אלא מאה באלף גם הברכה באה ע"י רבוי דברכאן שמלמטה למעלה ועמ"ש בלק"ת פ' נשא בד"ה כה תברכו כו' ואני אברכם ברכה בראש ברכה בסוף, עכ"ה), ועמ"ש בד"ה מנורת זהב כולה, לי ראש, אלקינו הפסיק טעמא שמחבר ב' ההויות מבחי' מן העולם הבא עד העולם הזה להיות אחד, והיינו ע"י אחד הי' אברהם, ובהברכות ממשיכים בחי' זו להיות מלך העולם (הג"ה ובפע"ח שער הברכות

פי' מלך העולם היינו בינה ור"ל ע"ד דאיתא בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ע"ב אית מלך לעילא דאיהו ברזא דקדה"ק וכו' והיינו בינה, וא"כ כיון הברכה היא ע"ד ההמשכה מן עלמא עילאה לעלמא תתאה מ' לכך מברכים מלך העולם שיהי' נמשך מבחי' רזא דקה"ק כו' כמו שיהי' הגילוי לע"ל והיינו ע"י ברוך אתה, אתה כהן לעולם שהוא המשמש לבחי' מלך עילאה רזא דקה"ק כו'.

(סעי' ג' השני). והנה במלאכים כתיב וכנפיהם פרודות לפי שמקבלים מה' מוצאות הדבור, ופרודות ע"ד ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ד' מחנות שכינה ונקרא הרי בתר טורי דפרודא ובהשתלשלות נמשך ד' נהרות דק"ג, אבל הנשמות שנקראי' ועמך כולם צדיקים שרשם מאור זרוע לצדיק בחי' וצדיק יסוד עולם, למעלה מהמלאכים ששרשם ממל' וצדקתך ירננו בד"ה רני ושמחי דרוש הראשון ובד"ה ששים המה דרוש הראשון, ומזה יובן מ"ש בזהר ויצא דקנ"ה א' בענין יוסף ובנימין שאע"פ שנולדו מרחל הנק' עלמא תתאה אינו בכלל ומשם יפרד לפי שהם צדיק עליון וצדיק תחתון דהיינו ענין אור זרוע לצדיק כו', ועמ"ש במ"א אשר ד' בתי התפילין הם ג"כ בחי' ד' ראשים, הנמשכים מהנהר היוצא מעדן לפמ"ש במא"א אות ד' סכ"ו ד' ראשים הם או"א זו"נ, אך הם אינן מבחי' ומשם יפרד כמו וכנפיהם פרודות כו'.

ד) ולכן אמרו רז"ל מיכאל באחת כו', משא"כ לגבי הנשמות אין העולם תופס מקום כלל, כי המלאכים שרשם משם אלקים והנשמות שרשם משם הוי', וע' ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש השני כה"ג בענין שיר המלאכים ושיר דנשמות, ואגב נתבאר פי' מיכאל באחת כו' ומכאן מבואר דמיכאל גבוה מגבריאל, וצ"ע דמ"ש במד"ר פ' במדבר פ"ב דגבריאל הוא בחי' דגל מחנה יהודה מזרח ומיכאל דגל מחנה ראובן דרום, וע' במד"ר פ' שמות ע"פ וירא מלאך ה' אליו וזהו פי' הוי' אלקינו.

ה) ואח"כ מלך העולם, ע' ילקוט בשלח רמז רנ"ג בשם המכילתא בענין ה' ימלוך שאלמלא אמרו ה' מלך, ונת' במ"א ע"פ ויהי בישורון מלך, ובהגהות לד"ה ועשית ציץ בענין הכסא שלם, וע"י הברכה ממשיך תוקף בהאמונה ע"ד וצדיק באמונתו יחיה צדיק יסוד נק' חי וממשיך החיות במ' שע"י חי העולמים נמשך מבחי' יחוד בבחי' מלך, ומ"מ באמונתו יחיה שאפי' צדיקו של עולם באמונתו הוא חי כמ"ש במד"ר בקהלת דצ"א א' ע"פ מה יתרון העושה, וענין צדיק זהו ג"כ מאה ברכות כמ"ש בר"ח שהקו"ף דצדיק רומז מאה ברכות, וכן למעלה מאה ברכות נמשך במ' ע"י צדיק וע' בזהר ר"פ חקת דק"פ ע"ב ע"פ ונאום הגבר הוקם על, וזהו כענין בברכת הארץ אומרים תורה וברית להמשיך מבחי' ברכה בבחי' הודאה והמשכה זו שיהי' ההודאה והאמונה ע"ד באמונתו יחיה. ופי' אשר קדשנו במצותיו צוותא והיבור של א"ס באצי' וצונו יסוד ובמד"ר ע"פ ויהי בישורון מלך דרכו של מלך לצוות כך צו את בנ"י, וע' בד"ה תורה צוה דתקס"ז שלא נדפס בלק"ת מענין הצווים של המצות שיש בהם חכמה נפלאה ומעולה

משאר ציורים, ועמ"ש לקמן פ' פנחס בענין צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני לחמי, ושרשם מבחי' כתר מל' דא"ס, ולכן תחת אשר לא עבדת כו' ועבדת ע"ד צו לצו ע"ש. עוי"ל ע"י הברכה נמשך חיבור י"ה בו"ה וזהו ע"ד השם שלם ומלך העולם כסא שלם.

ו) **והנה** מטבע קצר זהו עלדאת"כ, ומטבע ארוך עלדאת"ג ושם נאמר ומשם יפרד, ע' בלק"ת בשה"ש ד"ה ששים המה הראשון, שנש"י נקראו תמתי שממשיכים שגם בעלדאת"ג לא יהי' בבחי' ומשם יפרד ושזהו"ע אור זרוע לצדיק שיהי' מצמיח ישועות, ואולי בברכת ג"כ זהו ע"י שפותח וחותם בברוך שבזה מתקן עלמדאת"ג. ועל"ק סעי' ט'.

ז) **וענין** התהוות מותרי השפע ופסולת בעלדאת"ג (ע' בזח"ב תרומה דקס"ז ע"ב בענין אור מים רקיע שכשנמשך ונעשה בהי' רקיע או נפרד הפסולת נמצא כשהי' בבחי' אור מים לא הי' שם פסולת ובבחי' רקיע נתגלה פנימי' * ובמק"מ שנחשב פסולת לגבי אצי' אלא מזה נעשה עולם הבריאה ואפ"ל כמ"ש במ"א שע"י הרקיע אזי ירדו המים תחתונים ונתגשמו משא"כ מקודם כשהיו מים במים כו' ומ"מ עי"ז נזדככו המים עליונים יותר מכמו שהיו מקודם יהי רקיע ויהי מבדיל וזשארז"ל פ"ד דר"ה דל"א א' בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו ע"ש שחילק את מעשיו כו' וכמדומה שנמצא במדרש עד שלא נבחרה א"י היו כל הארצות כשרות לנבואה אבל משנבחרה א"י וזהו ע"ד ההבדלה בין מים למים ובודאי אח"כ בא"י הנבואה גדול יותר כו') והוא כמו בהולד בבטן האם אף שנולד מהברור שבטפה מתהוין פסולת מותרות וצפרנים.

ח) **יש** להעיר ממשארז"ל ביומא דס"ט ע"ב זהו גבורת גבורתו שכובש את יצרו, דצ"ל מהו יצרו אלא ע"ד מ"ש בזח"ג נשא דקמ"א ע"ב ע"פ ויצר בתרין יודין רזא דע"ק ורזא דז"א, ורז"ל אמרו וייצר שיצרו ביצ"ט ויצה"ר, ויש לפרש שז"א שיש בו מדה"ד נק' יצרו לגבי ע"ק שאין שם דין וזהו הפירוש זהו גבורת גבורתו דע"ק שכובש את מדה"ד זהו נק' שכובש את יצרו וא"כ כמו שנאצל ממנו ית' מדה"ד הנק' יצרו כו' כמו"כ עד"ז נברא ונשתלשל ממדה"ד ג"כ בריאת הדינים קשים שהם סיגי הזהב כו' והכלל שהוא ית' כל יכול, ולכן יוכל לברוא גם הרע.

ט) **והנה** מטבע קצר ומטבע ארוך רומז לעדאת"כ ועלדאת"ג (וזהו ג"כ ענין תשב"כ ותשבע"פ וכדלקמן שהם אדם וחוה, וכן היו"ד לגבי הה"א, לעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה עיין מזה בבה"ז פ' אחרי על המאמר הביאו עלי כפרה בזהר שם דע"ט ע"ב).

י) **ולכן** במטבע קצר שהוא עלדאת"כ א"צ אלא לפתוח בברוך וא"צ חותם כי שם אין שליטה לחיצוני' (שלכן אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שאין שולט עין הרע וזהו מעלת לוחות אחרונות שניתנו

פנימי' : בכמה כת"י ובלקו"ת לג"פ (מה, ג) : פסולת.

בחשאי כמ"ש בלק"ת ד"ה האזינו השמים דרוש הראשון ספ"ד, וענין פותח בברוך י"ל ע"ד פותח את ידיך יודיך שבחי' היו"ד זהו מטבע קצר, והפתיחה שיהי' בו תוספת אור ויאיר בכל האצי' ועמ"ש ע"פ פותח את ידיך ומ"ש מזה בד"ה חכלילי עינים מיין) אבל במטבע ארוך עלדא"ג ומשם יפרד צ"ל חותם בברוך (וע"ד שנת' בהביאור ע"פ וכל בניך בענין א"ת בניך אלא בוניך שלכן ז"א רובו מהחסדים ובמ' צ"ל גבורות לדחות החיצוני' וחותם זה נמשך מהחכמה ושורשו מגבורה דע"י שבמו"ס, גם י"ל חותם זה ע"ד י"ג עלין לסחרא לכנ"י ולנטרא לה, לפי שהיא מקור דבי"ע אשר רגליה יורדות וכו' צריכה שמירה והיינו ע"י המשכה י"ג מדה"ר וע' מזה בבה"ז ר"פ בראשית וזהו ענין כה תברכו בחי' כה שהיא מ' צריכה ברכה ושם ג"כ ע"ד חותם בברוך. ולעיל נת' שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שהוא עלדאת"כ, וזה שגם בעלדאת"ג יהי' הברכה צ"ל נמשך ממקום עליון יותר, דוגמת שזכה יוסף דלא שלטא בי' עינא בישא מפני שזכה לאשתגחא בעיני טבא עילאה דע"ק כמ"ש בזח"ג נשא דק"ל ע"א לכן משם נמשך בחי' חותם בברוך שבעלדאת"ג, והבן, ונת' מזה בפ' כי תשא בענין ונתנו כופר שעי"ז לא ישלוט עין רע ויהי' הברכה שורה גם בדבר שבמנין, ואח"כ חותם זה י"ל ע"ד חותמו של הקב"ה אמת שמבואר במד"ר וישלח פ' פ"א שהוא ענין אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים משם דוקא נמשך החותם ובזהר בראשית דכ"ד ע"ב בענין מקום שנהגו להאריך אינו רשאי לקצר מפרש ע"ד חד אריך וחד קציר דהיינו חו"ג וע"ד תקיעה שברים, לפ"ז י"ל ששרש ב' בחי' אלו זהו"ע זעיר אנפין ואריך אנפין, ומה שבמטבע ארוך דוקא צריך לחתום כמ"ש בד"ה ויאבק איש שיניקת החיצוני' הוא דוקא ממקום גבוה מבחי' דכחשיכה כאורה משא"כ מאצי' א"א להם לינק, וע"כ דוקא מטבע ארוך צריך חותם, וע"ד אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום ה' וע"ד במדבר סיני ששם דוקא ירדה שנאה על עו"ג כו' בת"א פ' יתרו סד"ה בחודש השלישי ובפ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם.

בראשית רסי' ג'

והנחש היה ערום.

א) יר"ק א"ב ל"ד איך ו"ה בתחלת תיבת והנחש אלא כי זהו כי יד על כס י"ה היינו שאין י"ה מאיר בו"ה מחמת והנחש הי' כו'. להעיר ממש"ש ערך זנות ג' בשם יונת אלם פכ"ז ערוה רע ו"ה סוד כניסת הקליפות למקום שאינו שלה כו', וכ"כ בספר ר"ח שער ועד"ז יובן ענין והנחש כו'. ושם בערך אף א' ענין שהנחש פתחו באף ועמ"ש מזה בלק"ת פ' בלק בביאור

ע"פ מי מנה עפר יעקב בענין יצרתיו אף עשיתיו. ולהעיר ממ"ש בישעי' רסי' י"ב אודך ה' כי אנפת בי ונזכר מזה בלק"ת בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השלישי, וממ"ש וריח אפך כתפוחים שיר ז' ט', וממשארז"ל ע"פ משפיל אף מרומם.

ב) **שם** ערך זוהמא ו' רקנטי דף י"ז ס"א הזוהמא שהטיל נחש לחוה נחלקה לארבעה רוחות, רוח שטות רוח זנות רוח חמדה רעה רוח חטאת, כנגד אב הטומאה ראשון שני שלישי, ובהתיחד ס"מ עם הנחש נעשה אבי אבות הטומאה עכ"ל ושם ערך זנות ב'.

ערך נחש ג' והנחש הי' ערום דא יצה"ר דא מ"ה כו'. והנה במא"א אות ד' כ"ד ד' רוחות יש רוח נכון רוח טהרה רוח קדושה רוח נדיבה ד' אותיות הוי' וכנגדם רוח שטות רוח זנות רוח חמדה רוח רעה כנגד ד' נוקבין דס"מ כו' מראות נגעים שנים שהן ארבעה עכ"ל. והנה ד' אותיות הוי' הם חו"ב תו"מ וכנגדם חו"ב דקליפה וכן ת"ת דקליפה זהו ענין גסות הרוח כו', וע' בענין ארבעה מלכים אמרפל כו' שנלחמו עם החמשה שהם ג"כ כנגד ד' אותיות הוי', והתורה היא משם הוי' ונק' תורת הוי' תמימה, וכן מ"ע הם ו"ה ול"ת י"ה, ולכן לא הי' אפשר להיות מתן תורה עד שבתחלה פסקה זוהמתן משורש נחש ע"י מעמד הר סיני כמ"ש מהרמ"א ע"פ ואלה תולדות יצחק.

ג) **זח"א** בראשית דל"ה ע"ב והנחש רי"צ אמר דא יצה"ר כו' בחכמה איתי ס"מ לווטין על עלמא וחבל אילנא קדמאה דברא קב"ה בעלמא (י"ל היינו אדה"ר ע"ד כי האדם עץ השדה) כו' עד דאתי אילנא אאחרא קדישא דאיהו יעקב ונטיל מיניה ברכאן דלא יתבריך ס"מ לעילא ועשו לתתא כו' ויאמר אל האשה אף ר' יוסי אומר באף פתח ואף אטיל בעלמא כו'. דל"ז ע"א ר' חייא אמר בגוי דקין הוו בני אלקים דהא כד אתא ס"מ על חוה אטיל בה זוהמא ואתעברת ואולידת קין כו'. דכ"ח ע"ב והנחש היה ערום, וערב רב ודאי אינון ההוא זוהמא דאטיל נחש בחוה ומההיא זוהמא נפק קין וקטיל להבל רועה צאן. דמ"ט ע"ב ע"כ יעזוב איש מה כתיב והנחש היה ערום הא אתער יצה"ר כו'.

ר"פ וישב דקע"ט ע"ב שהיצה"ר מקדים ליצ"ט ע"ד איזהו רשע ערום שמקדים טענותיו קודם בוא חבירו וזהו והנחש היה ערום כו'. פקודי דרס"ב סע"ב. זח"ג תזריע דמ"ז ע"א ושם מענין שהטיל זוהמא כו' את מקדש ה' טמא. ועמ"ש ע"פ אלקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל כו'. ת"ז דצ"ז ע"א.

ד) **רבות** כ"א ג"ד ק"כ א'. ח"מ פו"ג קכה"א קכט"א. רבות בראשית ר"פ כ"א והנחש היה ערום מכל, כתיב כי ברוב חכמה רוב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב בקהלת סי' א' י"ח ע"י שאדם מרבה עליו חכמה מרבה עליו כעס כו', המ"כ פי' ע"ד וסביביו נשערה, וזהו כמ"ש

הבחיי פ׳ ויקרא כדלקמן. ואפ״ל דפי׳ מרבה עליו חכמה זהו ענין שחכמתו מרובה ממעשיו ודומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין כו׳. תני בשם רבי מאיר לפי גדולתו של נחש היה מפלתו ערום מכל ארור מכל, היינו כמ״ש במ״א בענין שבה״כ שהנופל מבחי׳ גבוה יותר נופל למטה יותר והראי׳ מפני ארי׳ שלפני שגבוה מפני שור ע״כ כשנפלו בשבה״כ נפל למטה יותר שהרי השור הוא בהמה טהורה והארי׳ חיה טמאה וכמ״כ מפלת הנחש כו׳, וא״כ לפ״ז ברוב חכמה רוב כעס היינו כשהחכמה אין לה שרשים ומע״ט המחזיקים אותה ונופל ממנה אזי הוא רוב כעס רוב מפלתו ועמ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה משה ידבר מענין ויוסיף דעת יוסיף מכאוב, בחי׳ כמה יוסף איכא בשוקא.

ובגמרא פ״ג דנדרים דכ״ב ע״ב אלמלי לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא מ״ט כי ברוב חכמה רוב כעס ופרש״י ולפי שבעטו וחטאו נוסף להם רוב חכמה ושאר הספרים להטריחן יותר עכ״ל. וזהו כי חכמת התורה נק׳ תושיה שמתשת כח של הנה״ב כמ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה בחדש השלישי לצאת בנ״י, ע״כ מפני שחטאו הוצרכו לרוב חכמה להתיש כח היצה״ר וכן פרש״י פ״ג דביצה דכ״ה ע״ב גבי מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהם עזין.

וספ״ג דסוכה דמ״ב ע״ב קטן שיכול לאכול כזית דגן מרחיקין מצואתו וממימי רגליו ד׳ אמות כו׳ ובגדול אע״פ שא״י לאכול בכא״פ דכתי׳ ויוסיף דעת יוסיף מכאוב פרש״י מסריח.

ובס״ח סי׳ תשט״ז יוסיף דעת יוסיף מכאוב כל הנוגע בנבלת בהמה טמאה אינו טמא אלא טומאת ערב אבל הנוגע בטומאת אדם טמא שבעת ימים כו׳ עכ״ל.

והבחיי פ׳ ויקרא ע״פ אם הכהן המשיח יחטא, דקל״ג ב׳ כי מהידוע לפי מעלת האדם יכבד פשעו וע״ז אמר שלמה המלך ע״ה כי ברוב

חכמה רוב כעס לפי מה שהוא יותר חכם וצדיק יכבד כעס חטאו ושגיאתו אצל הקב״ה כו׳ עכ״ל. והנה מ״ש המדרש על הנחש ויוסיף דעת יוסיף מכאוב זהו ע״ד הנ״ל מהגמ׳ ספ״ג דסוכה, שלפי שחכמה ודעת זו הוא מעה״ד טו״ר ע״כ נמשך מזה מכאוב והראי׳ שהרי ע״י עה״ד נאמר ותפקחנה עיני שניהם כו׳ ומקודם חטא עה״ד לא הי׳ בהם חכמה זו אלא שחכמה זו אינה מעליותא ועז״נ ויוסיף דעת כו׳.

בראשית ג׳ א׳

והנחש הי׳. ירי״ק אותיות א״ב סי׳ ל״ד הובא בפסוק כי יד על כס רבות בראשית ר״פ י״ט, שמות פ״ב ק״כ ע״א והנחש הי׳ מתוקן הי׳ לפורעניות, בקהלת בפסוק כי ברוב חכמה רב כעס דפ״ז ג׳ כמ״ש ברבות בראשית פי״ט הנ״ל. באסתר קכ״ה א׳ כמ״ש בשמות פ״ב כנ״ל, שם קכ״ט א׳ בפסוק ויאמר המן אף שלשה פתחו באף נחש כו׳ כמ״ש בב״ר פי״ט הנ״ל. זח״ב פקודי דף רס״ב סע״ב שם רס״ח ב׳, ח״ג תזריע מ״ז א׳, ח״א בראשית דף ל״ה סע״ב בהשמטות סי׳ ל״ד ספר הבהיר, ר״פ וישב קע״ט ב׳.

בראשית ג׳ ז׳

ותפקחנה ויתפרו. רבות בראשית ס״פ ט״ו פי״ט. זח״א כ״ח ב׳ וע״ש במק״מ ל״ו ב׳ נ״ג ב׳ קע״ב ב׳ כי ערומים הם, רכ״ד ותפקחנה ח״ג ואתחנן רס״א סע״ב עמה״מ ש״ו פע״ב דף מ״א ע״א שער ט״ו פקמ״ח דף ק״כ ע״ד שט״ז פמ״ה קנ״ד ג׳. ברכות דף מ׳ ע״א. סנהדרין דף ע׳ ע״ב. עקידה שער פ״ב. של״ה ל״ו א׳ קע״ב ב׳ קע״ה ב׳ רכ״ה א׳ רל״א שי״א. ס״ח תתשמ״ה. בחיי י״ב ב׳ י״ג ד׳ י״ד ד׳ מ״ב ב׳.

בראשית ג׳ י״ד

ויאמר ה׳ אלקים. סוטה א׳ ט״ב ארור אתה כו׳ אני אמרתי יהלך בקומה זקופה עכשיו על גחונך תלך. בכורות א׳ ח׳ א״ב. רבות בראשית פי״ט. ר״פ כ׳ על גחונך תלך סדר שמיני פי״ג קע״ט ג׳ (שהוא י״ג סע״ד) וכ״ה שם ס״פ ט״ו. נשא פ״ח רכ״ה ד׳ אתם עשיתם מעשה נחש כו׳ ועתה ארורים אתם כשם שנא׳ בנחש ארור אתה מכל. נשא פי״ד רס״א ג׳ שני אויבים לא נארדו עד שהשלים עליהם שבעי׳ פסוקים הנחש והמן הרעש, הנחש מבראשית עד ארור אתה מכל הבהמה שבעים פסוקים כו׳. חקת פי״ט רעד״ג (שהוא ס״ז סע״ב) בקהלת בפסוק כי ברוב חכמה רב כעס פ״ז ג׳ (שהוא ו׳ ג׳) לפום גמלא שיחנא כו׳ והנחש הי׳ ערום מכל כו׳ לפיכך הוא ארור מכל כו׳. וי״ל ששאר הבהמה הם בק״נ והוא בג״ט הטמאות והיינו לפי שהי׳ גבוה יותר לכך נפל למטה יותר, אך הוא ארור גם מכל ג״ט הטמאות שהרי ארור יותר מכל הבהמות הטמאות. קי״א ב׳ (שהוא כ״ט סע״ב) בפסוק אם ישוך הנחש על גחונך תלך.

זח"א ע' קס"א פ' נח ע"ג א' ב' ובזהרי חמה שם פי' כנען הוא הקליפה הנמשך משם שהיא הגבורה וקליפה זו הוא ענין הנחש והוא עבד עבדים שהבהמות נק' עבדים והוא עבד עבדים. לך לך עט"ב תולדות קמ"ג א' וישלח קע"א א' על גחונך תלך ובהרמ"ז שם קע"ז סע"א. זח"ב בא ל"ה ב' ועפר תאכל פקודי רלו"ב. זח"ג ע' ע"ו.

ויאמר ה' אלקים. א) במד"ר נשא פי"ד א"ר פנחס שני אויבים כו' הנחש והמן הרשע. י"ל בנחש נאמר על גחונך תלך וכן ענין המן כמ"ש במד"ר פ' בראשית פט"ז גבי ושם הנהר השני גיחון כו' שהיה המן שף עמה כנחש ע"ש על גחונך תלך. וכ"ה במד"ר פ' שמיני פי"ג דקע"ט ג' שם הנהר השני גיחון זה מדי שהעמידה את המן כו' ע"ש על גחונך, וכ"ה שם ס"פ ט"ו נמצא הנחש והמן שניהם ענין א' ועוד כי המן מן התורה מנין דכתיב המן העץ כו', והנחש עיקר ענינו הי' נשרש מעה"ד.

ב) **ומ"ש** במד"ר דנשא שבעים פסוקים זהו כעין מ"ש במד"ר בראשית פ"כ שנידון בסנהדרין שלימה כו'.

ג) **מד"ר** בראשית פ"כ כי עשית זאת א"ר הושיעיא בשביל זו היינו בשביל חוה. ועמ"ש ע"פ עם זו יצרתי לי, ובגמרא מנחות דנ"ג ויקבל זאת מזה לעם זו, וזהו ענין מזוזה חיבור ויחוד זו עם זה, והנחש שנק' נרגן מפריד אלוף יעו"ש רצה להפריד זו מזה, ולחברה ח"ו עם בחי' וזה לכם הטמא שהוא ענין זה לעומת זה, וכמ"ש הנחש השיאני ופרש"י בגמרא פ"ק דסוטה ד"ט ע"ב השיאני לשון תשמיש ונשואין הוא כו'.

ד) **ארור** אתה במד"ר שם אררו בצרעת זה כמ"ש במד"ר פ' שמיני ס"פ ט"ו ספחת כו' ששף כנחש, ע"ש במ"כ. ועוד כי הצרעת בא על לשון הרע, וזהו עיקר ענין הנחש שנקרא איש לשון כמ"ש במד"ר כאן זה הנחש שאמר לשון הרע על בוראו. ועי' זהר פ' נח דע"ג ב' בענין ארור כנען עבד עבדים משמע שזהו כענין ארור דנחש. ולכאורה פי' עבד עבדים היינו שהוא מג"ק הטמאות שלמטה מק"ב וקשה דהא כאן גבי נחש נאמר מכל הבהמה והיינו אפילו מבהמות טמאות שהם ג"כ מג"ק הטמאות עכ"ז הנחש ארור מהם. ובזח"מ פ' נח שם דע"ג א' פי' עבדים הם הבהמות שהם עבדי האדם שרוכב עליהם ומ"מ הם הולכים על רגליהם אבל הנחש הוא הולך על גחון הוא למטה מהבהמה, וזהו עבד עבדים כלומר הוא למטה מן העבדים.

ה) **ער"ש** במד"ר שצער עיבורו ז' שנה. י"ל לפי שגרם בחי' סילוק המדות עליונות שהם בבחי' עיבור שזהו ענין קוב"ה בגלותא סליק

לעילא כו׳ בזהר, רבות* פי״ב ד״ג ורבנן אמרו במוצאי שבת ניטל זיוו ממנו וטרדו מג״ע ההי״ד ויגרש את האדם וכתיב משנה פניו ותשלחהו, פי״ט כ״ב ג׳ ודנתי אותו בגירושין שנאמר ויגרש את האדם כו׳, פכ״א ויגרש את הראה לו חורבן בהמ״ק כו׳ ועי״ש כל הפסוק, וירא פמ״ט נד״ב טרדו והוציאו חוץ לפלטין כו׳ ויגרש את כו׳, שמות פ״א קיט״ב גבי ויגרשום כאשה גרושה ויגרש את כ״ו דורות קדמה דרך ארץ את התורה שנאמר צו פ״ט קע״ד ג׳ לשמור את דרך עץ החיים דרך זו דרך ארץ ואח״כ עץ החיים זו תורה כו׳. וי״ל פי׳ דרך ארץ הדרך שיהי׳ בבחי׳ ארץ היינו שפלות ונפשי כעפר לכל תהי׳ ואח״כ פתח לבי בתורתך בחי׳ עה״ת. א״נ דרך לבוא לבחי׳ ארץ רצוא כו׳. א״נ דרך ארץ מנהגים טובים ע״ד הולך בדרך כל הארץ והמנהג שרשו למעלה מהתורה כנזכר בסידור בד״ה ושאבתם מים. א״נ דרך ארץ שלום הבריות וא״כ זהו ענין אחדות שבחי׳ זו גבוה מאד כמ״ש בת״א פ׳ נח בד״ה הן עם אחד כו׳. בחוקתי פל״ו רו״ג ג״כ כנ״ל בסדר צו וע״ש. נשא פי״ג רב״א א׳ משל למלך שכעס על מטרונה כו׳ אדה״ר שרוי בג״ע כו׳ וגירשו כו׳ ועשו לי מקדש כו׳ וחדש לנו הקב״ה דבר כו׳. שם עמוד ג׳ וישכן מקדם כו׳ גאות אדם תשפילנו כו׳ וגירשו מג״ע ושפל רוח זה אברהם שהשפיל רוחו ואמר ואנכי עפר ואפר יתמוך כבוד קרא אותו הקב״ה האדם הגדול בענקים שם זה גדול מן אדה״ר כו׳. מסעי פכ״ג רפ״ד ג׳ ויגרש את כו׳ ולמה נתגרש על שהביא מיתה על הדורות כו׳ כדרך הרוצח בשגגה וגולה ממקומו כו׳. פ׳ ראה רצ״ד ג׳ יש שומע ומפסיד כו׳ ולחוה שמעת יותר ממני מיד נטרד שנאמר ויגרש את כו׳ לשמור את דרך עץ החיים) בזהר ויגש דף ר״י ע״א ע״כ שינה עליו צער עבורו שיהי׳ ז׳ שנה.

ו) **עו״ש** בשעה שאמר לו הקב״ה על גחונך תלך ירדו מ״ה וקצצו ידיו ורגליו והיה קולו הולך כו׳ ע״ד קולה כנחש ילך כו׳ ע״ש ובזהר וישלח דקע״א א׳ מאי על גחונך תלך דאתברו סמכין דיליה וקציצו רגלוי ולית ליה על מה דקאים, ועי׳ בזהר פקודי דר״מ ע״א ע״פ ויתן את אדניו אעיל משה אינון סמכין ואתקיף סטרא דא כדין אינון סמכין דסט״א נפלו ואתרפו, והאדנים הם משם אדני שהם היסוד י״ל ע״ד כי יסוד וראשית העבודה הוא יראה הנמשך משם אד׳ כו׳ ועמ״ש בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ בלק״ת פ׳ שלח שזהו ע״ד שמוע מזבח טוב, ועי׳ מענין תמכין דקדושה בד״ה אז ישיר ישראל בענין במשענותם, ובת״א ר״פ בראשית גבי והארץ הדום רגלי, ובד״ה מי שם פה לאדם בענין שש מאות אלף רגלי העם ובאג״ה בענין חגרה בעוז מתניה ובביאור ע״פ אלה מסעי שנה״י שרשן מן הכתר, ומענין שלש רגלים ומי שאינו יכול לעלות ברגליו פטור מן הראי׳. ולהעיר מענין ורגליהם רגל ישרה, ומענין ונתתי לך מהלכים בין העומדים ובין העמידה ובין ההילוך הכל בבחי׳ רגל. והנה הרמ״ז פ׳ וישלח כאן העיר

רבות: מכאן עד סיום אות ה׳ לא נמצא בב׳ כת״י. בבוך בראשית — 200 נמצא קטע זה ובד״ה ויגרש את — נדפס לקמן.

ממ"ש בע"ח שההשפעה לחיצוני' אינו נמשך ע"י נה"י אלא ע"ד הקוטע יוצא בקב שלו ועמ"ש מזה בד"ה אני חומה ושדי כמגדלות. ובזח"מ פ' וישלח שם שהמונע עצמו מלהיות סומך ללומדי תורה שבשביל כן אותן תמכין העליונים נצח והוד שהם עמודין וסמכין דעלמא מתחלשין וגורמין שיחזקו ויאמצו לההוא דלית ליה שוקין ורגלין כו'. וע' בזהר בראשית ד"ח ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם, עושיהם הם תמכין והם ממשיכים שכל טוב שהוא עץ החיים. ויש לפרש כי הנחש מחמת שע"י אכלו מעה"ד נקצצו ידיו ורגליו, א"כ התמכין וסמכין דקדושה ממשיכים עץ החיים שהוא שכל טוב. ועיין בלק"ת פ' תזריע בדרוש למנצח על השמינית תמן נצח כו'.

ז) **והנה** נצח הוא ענין קיום ע"ד כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק, ולכן צ"ל מעשיו מרובים מחכמתו אזי דוקא חכמתו מתקיימת כמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי דתקס"ג שזהו ענין בשתים יכסה רגליו, נמצא שנו"ה גורמים הקיום הנצחי והנחש שנאמר בו על גחונך תלך פי' בזח"מ שזהו ענין שקר אין לו רגלים ור"ל שאין לו קיום לפי שחסר בו מדות נו"ה שזהו ענין הרגלים והקיום להיות חכמתו מתקיימת כנ"ל. ומזה יובן ענין מ"ד מעשה גדול כי המעשה זהו בחי' נו"ה כו', וזהו אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור ר"ל שהם משלחים רגל דסט"א כדפי' בזהר שמות ד"ו ע"א ועמ"ש בענין למדני כל התורה כולה על רגל אחד.

בראשית ג' ט"ו

ואיבה אשית בינך. פרש"י אתה לא נתכוונת כו', ישופך יכתתך כמו ואכות אותו טחון היטב בפ' עקב ט' כ"א ות"א ושפית יתיה בשופינא וכן אשר בסערה ישופני איוב ט', ואתה תשופנו עקב לא יהא לך קומה (כי קומה מעלה כמו אין השכינה שורה אלא על בעל קומה) ותשופנו בעקב כו' ולשון תשופנו כמו נשף בהם ישעי' מ"ם כ"ד כשהנחש בא לנשוף הוא נושף כמין שריקה כו'. הנה בענין שוף יש ג' שרשים א' לשון מכה וכתות כנ"ל גבי הוא ישופך, הב' לשון רחוף או נשיבה כמו נשפת ברוחך בפ' בשלח ט"ו יו"ד דפרש"י לשון הפחה, וכן וגם נשף בהם ויבשו כנ"ל, הג' מה שפירושו לילה או חושך כמו ועין נואף שמרה נשף איוב כ"ד ט"ו, על הרי נשף ירמיה י"ג י"ו. וע"כ גבי נחש שנאמר ואתה תשופנו י"ל שייך כל ג' פירושים הנ"ל כי נשיכתו בא ע"י שריקה והפחה תחלה ועי"ז כותת את האדם וגם דרכו להזדווג לאדם בלילה כדלקמן בשם הירושלמי. ובגמרא פ"ק דברכות ד"ג ע"ב נשף יממא ואתא לילא כו' הנה פירשו נשף לשון קפיצה שקפץ היום ובא הלילה כמו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה.

ב) **בספר** פנ״י על פסוק זה פי׳ הוא ישופך ראש קאי על ראש השנה כי נחש ע״ה גימטריא שטן וע״י התקיעות מתערבב השטן ושנה שאין תוקעין בתחלה אז ח״ו ישפנו עקב בסוף השנה ולא כדמקלע בשבתא כו׳.

ג) **פ״ק** דסוטה ד״ט ע״ב וכן מצינו בנחש הקדמוני שנתן עיניו במה שאינו ראוי לו כו׳ הוא אמר אהרוג כו׳ ואשא את חוה עכשיו איבה אשית בינך כו׳.

ד) **ירושלמי** פ״ח דברכות גבי מברך על האור כיון שיצאת שבת התחיל ממשש החושך ובא נתיירא אדם ואמר אולי הוא שכתוב בו הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב שמא לנשכני ואומר אם חושך ישופני. א״ר לוי באותה שעה זימן לו הקב״ה שני רעפין הקישן זה לזה ויצא מהן האור כו׳. מזה מובן שהבדלה שמברכין על האור במ״ש הוא תיקון שלא יהי׳ תשופנו עקב ע״י האור שמאיר את החושך והנשף.

ה) **רבות** בראשית פ׳ י״א ופ״ב כלשון הירושלמי הנ״ל. וישלח ס״פ פ״ב פ״כ ואיבה אשית ע״ד הנזכר בגמרא פ״ק דסוטה. משפטים ר״פ ל״ב, ואין אשיתך אלא שנאה שנאמר ואיבה אשית *. גשפת ברוחך י״ל ע״ד כי משורש נחש דקאי על משיח, וכן ת״ח נוקם ונוטר כנחש ע״ד אל נקמות ה׳, והוא נמשך מגבורה דעתיק ולכן שייך ע״ז ל׳ נשפת וגם נשף לשון חושך כי המשכה זו מבחי׳ ישת חושך סתרו. זח״א עמוד קס״א ואתה תשופנו עקב היינו כי יעקב הוא יו״ד עקב. פ׳ בראשית דף כ״ד סע״א אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אע״ג דאתמר ביה ואתה תשופנו עקב, ההיא אבן דאיהו יו״ד דיעקב דאתמר בה משם רועה אבן ישראל לא יפסיק, וצריך לסלקא לה עד אין סוף עכ״ל. ופי׳ המק״מ ע״ד עון עקבי יסובני שע״י העון פגם באות י׳ דיעקב שהיא מל׳ ואזי יש שליטה לנחש לשופו בעקב וכשמתקן אות יו״ד ומעלה אותה בתפלתו לגבי בעלה כו׳ לא יעכב שום חטא ועון את תפלתו מלעלות ולהתקבל ולא יפסיק חיבור ועליית המלכות אלא תעלה עד אין סוף כו׳ עכ״ל. זח״א קכ״ד א׳ בעמוד שמ״ח פי׳ כי ישראל ראש דכורא ויעקב עקב נוק׳ לכן הוא ישופך ראש בחי׳ ישראל ואתה תשופנו עקב היינו עקב דיעקב. ח״ב משפטים ק״ב סע״ב פקודי רסו״א. ח״ג אחרי ע״ט א׳.

והנה יש לבאר ענין עקב הנ״ל שהוא כמ״ש בז״ה ויקהל דרי״ו ע״א וז״ל והנה במלכות יש ד׳ בחינות שהם מלכיות דאבי״ע לכן אמר מאלהיך כי המלכות דעשי׳ אף שהיא מן הקדושה אין לו לאדם ליירא ממנה מפני שהיא בלועה בעמקי הקליפות דעשיה ושם הרע מרובה ואם ירא מאותה המלכות ירא מהקליפות ח״ו, וזהי המלכות שאנו אומרים שכינה בגלות ח״ו והיא בחי׳ זו המעורבת בעומקי הקליפות עכ״ל. ודף רי״ט ע״א כ׳ ואין

ואיבה אשית: בבוך בראשית — 200 גוסף: ח״א קי״א ק״כ וקפ״ד, מא״א א׳ ס״ח מענין איבה.

הבחינה זו יכולה לצאת מבין הקליפות עד שיבא זמן הכתוב ובלע המות לנצח שאז מסתלק זה החיות מתוכם וישארו בטלים ומתים אבל עתה אין אנו יכולים להעלותה אלא לפי שעה בעת התפלה עכ"ל. ונלע"ד שזהו מ"ש אדמו"ר נ"ע באגה"ק סי' ד' וכן כל ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כ"א יוצאה* מהגלות והשבי' לפי שעה וחיי* שעה זו תפלה ועבודה שבלב כו' ועולה למעלה לדבקה בו בתשוקה עזה כו' עכ"ל. והנה בז"ה שם מבואר שעלי' זו דמל' דעשי' בעת התפלה הוא ע"י הקטורת דוקא, הטעם כי י"א סממני הקטורת הם ע"ס דנוגה והמקיף העומד על ראשם הוא בחי' הי"א שהוא לבונה, וזה המקיף הוא אצלם דוגמת עתיק יומין בקדושה, ועי"ז נעשה ונמשך ממלכות דעשי' שהיא העקב דקדושה הנ"ל, וזהו ענין ראשי' דעשו בעטפוי דיצחק, והקטרת שהיא בחי' ריח שהוא העלאה ובירור מכללות י"א כתרין דנוגה והוא ע"י תשובה ריח בוגדיו, לכן עי"ז דוקא מתעלה המל' דעשי' וזהו הוא ישופך ראש שכותת רישי' דעשו המקיף דלבונה הנ"ל ומעלהו לקדושה בבחי' לובן העליון אכן אם ח"ו לא אכשורי דרי אזי ואתה תשופנו עקב שיש לו יניקה מבחי' עקב הנ"ל שהוא מל' דעשי'. ועיין מכל זה בעמה"מ ש"ו פמ"ב דכ"ג ע"ג ושער ט"ז פי"א דקכ"ט ע"ג ושער י"ד ספ"ח דפ"ג ע"א. וזהו ענין יעקב יו"ד עקב שעבודתו להמשיך את היו"ד גם בבחי' עקב, דהיינו בעוה"ז שנק' עקביי' וגם שמקבל מבחי' עקב הנ"ל הוא מ' דעשי' ומבואר בז"ה שם שבחי' מ' דעשי' נק' ד' וכשמעלים אותה נעשית ה' והיינו ע"י שממשיך היו"ד לתוך עקב שהוא ד' נעשה בחי' ה', וענין יו"ד זה מבואר בד"ה ראה אנכי ובד"ה ולא אבה שהוא החכמה שבנפש אלקית והרצון שצריך להמשיך גילוי בחי' זו בה"א להיות נקודה בהיכלא ואח"כ בוא"ו הם ששה מדות וזהו כל עבודה שבלב זו תפלה.

של"ה לז"ב פב"א פ"ז א"ב רז"ב רח"ב רפ"ח א' שע"א א' שע"ג א' שע"ד א' מ"ע קי"ג ר"ח רכ"ו ס"ד ל"ט מ"ג. בחיי ד"ב ט"ו א' ס"ד א' קס"ה ד'. מ"ע ר"ח ר"ת ואתחנן אל ה' בעת ההוא ואיבה היינו שע"י התפלה הוא תיקון בחי' ואיבה להיות הוא ישופך ראש כו' וכן ר"ת ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי ר"ת ואיבה שזה גרם להם גלות מצרים ויוסף תיקן מעט כו' ולע"ל ושמתי תכדכד כשיתבררו כ"ד זינין דמסאבותא כמנין ואיבה שהטיל הנחש בחוה יהי' כדכה, באופן רכ"ו פי' כ"ד שעות מיכסי סיהרא כמנין ואיבה עכ"ד. לפ"ז ענין ר"ה חג שהחדש מתכסה בו ניתקן בחי' ואיבה, וזהו הוא ישופך ראש דקאי על ר"ה כמש"ל סעיף ב' בשם הפנ"י, והיינו כי ר"ה הוא שם אד' שיש בו כ"ד צירופי' גם אז ויבאה אל האדם אותיות ואיבה, גם י"ל שזהו בכ"ד מקומות שומרים בבהמ"ק וענין כ"ד משמורות כו'. ואפ"ל שע"י האיבה שהאדם שונא את היצה"ר כענין מארז"ל ע"פ במדבר סיני שירדה שנאה על עכומ"ז, עי"ז נעשה התיקון להיות ויבאה, וזהו ואתחנן

כ"א יוצאה: באגה"ק שם: כ"א מישראל יוצאת.
וחיי: שם: בחיי.

אל ה׳ ר״ת ואיבה שע״י ששונא הרע בתכלית ע״ז ממשיך אהבה עליונה. ועי׳ בתניא ח״א פ״י וכ״מ בבחיי פ׳ בראשית ע״פ ואיבה אשית שכ׳ תחלה מפני שנקנסה מיתה עבור מעשה הנחש ואח״כ ענין האיבה הזאת הוא היצה״ר באותן זמן כי מי שיש לו איבה עם חבירו מתרחק ממנו כו׳.

בראשית ג׳ ט״ז

ואל האשה אמר. פב״ת דפסחים קי״ח א׳ קשים מזונותיו של אדם כפליים כיולדה כו׳ ע״ש. ועיין במא״א אות ע׳ סעיף מ״ב וזח״ב ס״פ ויקהל ריט״ב פקודי רנה״א. פב״ת דערובין דף קוף ע״ב כל הפסוק. פ״ו דיבמות דס״ב סע״ב ואל אישך תשוקתך. ירושלמי רפ״ז דסוטה אל האשה אמר ע״י תורגמן. רבות בראשית פ״כ, ויחי ר״פ צ״ז בגמרא דפסחים הנ״ל, נשא פ״ט רכ״ח ב׳ פ״י רלז״א, שה״ש לו״ד בפסוק אני לדודי ועלי תשוקתו. וזח״ב ס״פ ויקהל רי״ט ב׳ והוא ימשל בך ויקרא די״ט רע״ב.

בראשית ג׳ כ״ב

ויאמר ה׳ אלקים הן האדם היה כאחד ממנו. א) יר״ק דיין ודין ה׳ נשמה י״ד תשובה ג׳ שמונה פרקים להרמב״ם פ״ח, ר״ח. מד״ר בראשית פכ״א דף כ״ד ב״ד כ״ה א׳, פ׳ נח פ״ל דל״ב א׳, פ׳ משפטים ר״פ ל״ב, נשא פי״ג דרנ״א ג׳ בקרבן נחשון גבי גאות אדם תשפילנו, פ׳ שלח פט״ז דף רס״ז ד׳ גבי אני אמרתי אלקים אתם, פ׳ וילך דף ש׳ עמוד ג׳ ע״פ הן קרבו ימיך, שה״ש בד״ה לסוסתי ברכבי ד״י ע״ג, בקהלת דק״ג ע״א בפסוק ראה את מעשה האלקים, כמ״ש פ׳ וילך כנ״ל, דף ק״ד ד׳ בפסוק לבד ראה זה מצאתי אשר עשה אלקים את האדם ישר, הן האדם היה כאחד ממנו, ועמ״ש בפי׳ ישר בלק״ת פ׳ ראה בהקיצור מד״ה כי תשמע בקול אות ה׳ ועמ״ש סד״ה תקעו בחודש דרוש הראשון גבי ולכן נקרא החדש תשרי אותיות ישרת ור״ל כי ר״ה יום ברוא אדה״ר צריך לתקן שיהי׳ ע״ד את האדם ישר, ועמ״ש סד״ה משכני אחריך בפירוש מישרים אהבוך, במגלת אסתר דקכ״ה א׳ סד״ה אשרי שומרי משפט כמ״ש בפ׳ נח פ״ל, וע״ש מענין אחד היה אברהם כי אברהם נק׳ ישר ותיקן מה שעיוות אדה״ר ולכן ארז״ל באחד לחדש השביעי באחד זה אברהם שנאמר אחד היה אברהם כי מתקן להיות בבחי׳ הן האדם היה כאחד ממנו האדם ישר כנ״ל. ועמ״ש בד״ה תורה צוה בפי׳ ויהי בישורון מלך ובמד״ר וישלח פע״ז מפרש ישורון הנאים והמשובחים שבכם והיינו

כי ישורון ל' ישר והנו"ן נאה, והיינו שהאבות נק' ישרים כמ"ש בפרק אין מעמידין דף כ"ה א' ע"פ הנה כתובה על ספר הישר בש"ב סי' א' י"ח לפי שהם תיקנו חטא עה"ד והגיעו לבחי' את האדם ישר כמו שהי' אדה"ר קודם חטא ולע"ל יהיו כל ישראל בבחי' ישורון כמו שהיו קודם החטא ולכן ובלע המות לנצח והיינו ע"י התורה שנק' עוז ותושי' שנותנת כח בנה"א ומתשת כח הנה"ב וע' לקמן סעיף ה' בשם אג"ה, יעויין ברש"י בזכריה סעי' ד' ע"פ שני בני היצהר יצ"ט ויצה"ר מתהפך לטוב בזכות התורה, ולכן ע"י עסק התורה יבוא לבחי' ישורון. ילקוט ח"א י' ב'. של"ה ט' א' י"ח א"ב כ"ג ב' לז"א נא"א ע"ב קע"א ב' רכא"א רסט"א רפד"א שמח"ב (מ"ע) קע"ה ק"צ (י"ח) משה שכ"ה נשמה ג'. בחיי טו"ג פג"א קד"ד רי"א ג'.

ב) **הנה** מ"ש במדר"ר בקהלת נתבאר בזהר ויחי דרכ"א ע"א שזהו ההפרש בין ז"א לנוק' שז"א נקרא אילנא דחיי והנוק' נק' עה"ד טו"ר ולכן נק' שושנה בין החוחים שושנה ג"כ לשון שינויים שיש בה שינויים שלפעמים מתלבשת במט"ט, ועי"ז רגליה יורדות כו', משא"כ ז"א הוא בבחי' אני הוי' לא שניתי וכמו השמש אין בו שינויי' משא"כ בהלבנה וזהו ההפרש בין אם משה הי' מכניס את ישראל לארץ לא היה נחרב הבהמ"ק, כי פני משה כפני חמה עץ החיים ומזה היה נמשך וחי לעולם משא"כ ביהושע פני לבנה כו', ובבריאת אדה"ר נאמר האלקים שהוא בינה עשה את האדם ישר שיתדבק בת"ת שהוא ישר, עיי' זח"ב תרומה קע"ה ב' ע"פ והבריח התיכון כו', והמה האדם ואשתו בקשו חשבונות רבים דהיינו המ' שמשתנה מגוון לגוון עכת"ד לפי ביאור הזח"מ. ויובן עוד עפמ"ש בזהר בראשית דל"ז סע"ב ע"פ לא ידון רוחי ודנ"ח ע"א ומ"ש מזה בלק"ת פ' אמור בד"ה והניף את העומר בפירוש עץ הדעת חטה היתה שאפילו חטה שהיא בחי' גבוה משעורה שהיא מאכל בהמה ש' ב"ן נחשב חטא לגבי אדה"ר כו' ע"ש, ויובן זה עוד ע"ד ההפרש בין ביטול דיחו"ע ביטול אמיתי איך דקמיה כולא כלא חשיב משא"כ יחו"ת יש ובטל כו' בד"ה שיר השירים ובד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון וזהו והאלקים עשה את האדם ישר ע"ד לעשות הישר בעיני ה'. עוי"ל ע"ד חיי עולם וחיי שעה ע' בסידור שער הק"ש בד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לתפלה גם ע"ד מ"ש על מארז"ל במדר"ר קדושים פכ"ה בענין ונטעתם כל עץ מאכל כו' כמו שהקב"ה נתעסק במטע ויטע ה' אלקים גן כו' ולאפוקי משלשה שהיו להוטין אחר האדמה ג"כ בחי' חיי שעה כו'.

ג) **והבחיי** פ' בראשית די"ב ב' ע"פ ויצמח ה' כתב ועץ הדעת נותן באוכליו רצון ובחירה אם לענינים שכליים אם לענינים גופניים כו' והקב"ה מנעו מאדה"ר לפי שהאדם היה מוכרח על מעשיו קודם שחטא והיו כל פעולותיו שכל גמור כמלאך ה' שהוא מוכרח לעשות כל פעולותיו שכליות לפי שאין לו מונע כן האדם, אבל אחר שחטא ואכל מעץ הדעת הי' לו רצון ובחירה לדעת טוב ורע ונתלבש בתאוות הגופניות עכ"ל. והוא מדברי הרמב"ן ע"פ ועץ החיים בתוך הגן רק שלא כתב הלשון שהיה מוכרח על מעשיו אלא ז"ל כי האדם היה עושה בטבעו מה שראוי לעשות כפי התולדות

כאשר יעשו השמי׳ וכל צבאם פועלי אמת שפעולתם אמת ולא ישנו את תפקידם כו׳, והשל״ה בהקדמה דף י״ח סע״א ואין כוונתו שלא היתה בו בחירה כלל דזה אינו כו׳ ופי׳ שם ע״ד שבו״ק יש חסד וגבורה הנקרא טוב ורע משא״כ בבינה הרי אין שם דין ונק׳ עלמא דחירו ואעפ״כ דינין מתערין מינה נמצא יש שם שרש לדין כו׳ וכענין חו״ג למעלה הנק׳ טו״ר אף ששם אין רע כלל, כך עד״ז באדם יש טו״ר ממש וזהו אחר חטא עה״ד משא״כ מקודם היה עיקרו טוב רק שהי׳ בו שרש לרע ע״ד בינה דינין מתערין מינה, ושם עמוד ב׳ כתב בשם החיט וז״ל וכוונת הקב״ה היתה שיהיה האדם בארץ כמלאך האלקים שלא יטה בבחירתו אל הרע כ״א שיהי׳ אחד בחלקיו נוטה אל אחד המיוחד ולזה אמר לו שיאכל מעץ החיים כו׳ והקליפות תהיינה משועבדות כו׳ והוא לא עשה כן כו׳ ונטה אחר אילן הנקבה שרגליה יורדות כו׳ עכ״ל. והנה מדברי השל״ה שפי׳ ענין עה״ד טו״ר ע״ד התגלות הגבורה ביותר משא״כ מקודם הי׳ הדין בטל תוך החסד, וזהו ענין בינה א״כ יש להעיר לזה ממ״ש בדרוש ועברתי באמ״צ כו׳ איך ענין חו״ג כל מה שלמעלה יותר שם הם בהתכללות יותר והיו לאחדים וכל מה שלמטה יותר מתחלקים הגבורות מהחסדים, וא״כ עד״ז באדם קודם חטא עה״ד היה היצה״ר כלול ובטל בתכלית ביצ״ט והיו לאחדים, והיינו לפי שהי׳ מאיר בחינת ע״ק בז״א ולית שמאלא בהאי עתיקא א״כ אין שם שרש לדין ובז״א מלובש ע״ק, אבל אחר שחטא כו׳ כנ״ל. ומזה מובן מ״ש במד״ר כי תשא פ׳ מ״ו שלע״ל יבטל ויעבור היצה״ר מאתנו על ידי שיאיר אור ע״ק דלית שמאלא, ומזה למדנו דכל מה שאדם כופה היצה״ר ומשעבדו לגבי היצ״ט מעורר ג״כ למעלה כפיית הדין והגברת אור החסד עד דכאשר אתכפיי׳ סט״א לגמרי אצלו יוכל לעורר גילוי ע״ק דלית שמאלא כו׳.

ד) **בבחיי** דף ט״ו ג׳ ע״פ הן האדם היה כאחד ממנו, הביא מ״ש במד״ר פרשה כ״א ר׳ יהודא בר׳ סימון אומר כיחידו של עולם שנאמר שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד רבנן אמרי כגבריאל שנאמר הנה איש אחד לבוש הבדים. ופי׳ הבחיי כיחידו של עולם אפשר ירמוז לקו האמצעי שהוא כלול מזה ומזה. ויש לפרש דמבואר לעיל שרש היצה״ר נשתלשל מגילוי כח הגבורה כו׳, וא״כ קודם חטא עה״ד א״א לומר שלא הי׳ בו הבחירה כלל כמו שהכריח השל״ה דא״כ לא הי׳ אוכל עה״ד אלא הי׳ בו הבחירה רק שאז היה היצה״ר שהוא מבחי׳ הגבורה ע״ד אש קדוש כענין אש של מעלה כו׳ וזה הי׳ דברי ר׳ יהודא כיחידו של עולם, אין הפירוש כמו מהותו ועצמותו ח״ו אלא כמו שנמשך ומתלבש בז״א דאצי׳ ששם יש חו״ג וזהו פי׳ ה׳ אחד א׳ בז׳ רקיעים וארץ ואעפ״כ מדה״ד כלולה ומיוחדת בו ית׳, כך עד״ז הי׳ היצה״ר שבאדם בחי׳ וייצר בשני יצרין, ע״ד אש והתלהבות וחימום דקדושה כו׳ כמו באצילות, ורבנן ס״ל שא״א לומר כן דא״כ לא הי׳ חוטא בעה״ד אלא שהיה ע״ד גבריאל שעם היותו בחי׳ גבורה ונק׳ מלאך של אש, עכ״ז הוא כלול לגמרי בחסד ולכן שם אל בסופו, ועיי׳ בה״ז פקודי דרל״ג ע״פ והנה איש אחד לבוש הבדים ובלק״ת פ׳ ראה בד״ה ושמתי כדכד בענין

מיכאל וגבריאל ח"א שוהם וח"א ישפה א"כ ענין הגבורה דגבריאל שהי' העילוי מלמטה למעלה כו' וכך על דרך זה היה האדם לפני החטא שעם היות שהי' בו יצה"ר לא הי' רע ח"ו כ"א ע"ד גבורה דגבריאל כו', אך מיכאל הוא חסד חפץ שיהי' הגילוי גם למטה כו', ועמ"ש מענין גבריאל ע"פ כרם הי' לידידי כי גבורה גימט' ג"פ חסד וגבורה בימינך בגבורות ישע ימינו. והנה איסור שעטנז צמר ופשתים שהם קין והבל זהו ג"כ איסור חיבור ב' הפכיים חו"ג שהם יצ"ט ויצה"ר, ובציצית שרי סדין בציצית היינו כי באצילות שם אין חו"ג הפכיים כלל והכל נק' ימין כמ"ש במד"ר בד"ה לסוסתי ברכבי וכי יש שמאל למעלה כו' ותדע עוד דאפילו בבריאה אמרו שטן ופנינה לש"ש נתכוונו כמבואר בד"ה ויעש משה נחש נחושת רק למטה נעשה רע נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו כו', לכן בציצית ששרשו ל"ב נת' ח"ע שם אין זה ב' הפכיים כלל, רק בשא"ד שטענ"ז חיבור ב' הפכיים שא"א לעשות שלום ביניהם כי עושה שלום במרומיו בין ב' הפכיים זהו במקום ששניהם בטילים כמו מיכאל וגבריאל כו' ולכן אמר אברהם ללוט הפרד נא מעלי אל תהי מריבה כו' וכמו הנחש עירב גשמיות ברוחניות היינו שיהי' יש נמשך אחר תאוות היצה"ר ואעפ"כ יומשך בו חיות מהקדושה וזה א"א, וזהו פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ויערב עה"ח בקליפות כו'. גם יובן ע"ד מ"ש בת"א פ' וישב בד"ה היינו כחולמים איך כל ההפכיים שלמטה הנה זהו למטה אבל בעגולים הכל כלול יחד כו', ועיין עה"ק חלק פל"ח בענין מצרים. ואף שצ"ל בכל לבבך בשני יצריך היינו שיתהפך היצה"ר לטוב אזי שפיר יתחברו יחדיו כמו סדין בציצית משא"כ סתם שעטנז היינו חיבור היצה"ר בשלא נהפך וכענין ולרשע אמר אלקים מה לך כו', וצריך להרחיק הרע ובאבוד רשעים רנה ועמ"ש ע"פ ואני הנני מביא מבול כו', ומכ"ז יובן ענין אדם הראשון קודם החטא אף שהיו בו ב' יצרים הנקרא יצר טוב ויצה"ר לא היו בו ב' הפכיים כלל ע"ד שעטנ"ז בציצית עם שהם ב' הפכיים צמר ופשתים שרי משא"כ אחר החטא נעשו השני יצרים שני הפכיים כמו שעטנז בשאר בגד כו'. ובזה יובן משארז"ל במד"ר פ' מצורע פי"ח ע"פ והסיר ה' ממך כל חולי זה יצה"ר והיינו ע"י ועבדתם את ה' אלקיכם זו ק"ש ותפלה ואח"כ וברך את לחמך ומימיך עסק תושב"כ ותושבע"פ כמ"ש לכו לחמו בלחמי וכתיב הוי כל צמא לכו למים והנה עי"ז גורם לאכללא שמאלא בימינא כי התורה היא ת"ת העולה עד הכתר דתמן לית שמאלא ועי"ז ממשיך אוא"ס בחו"ג ועושה שלום בין אש ומים שהם חו"ג שיהי' הגבורות נמתקים בחסדים ולכן עי"ז נמשך שיהי' ג"כ היצה"ר בטל לגבי היצ"ט וכמו שהי' קודם חטא עה"ד שהרי התורה עץ חיים היא כו' ועמ"ש מזה ע"פ וייצר כו' את האדם וע"פ ואומר חלותי היא שנות ימין עליון תלים סי' ע"ז, וע' באג"ה סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום וכדלקמן סעי' ה'. גם יש להעיר ממ"ש בספר של בינונים פרק י"ד בפי' בראת צדיקים שבחי' ומעלת צדיק שיהיה הרע מאוס אצלו על ידי שיהי' לו אהבה בתענוגים אין לאדם משפט הבחירה כל כך ע"ז אלא זהו מתנה מלמעלה ע"ד מ"ש בלקוטי תורה בד"ה כי תצא בענין מאן דקטיל לחויא

יהבין לי׳ ברתא דמלכא, וזהו בראת צדיקים, וא״כ עד״ז ודאי קודם החטא עה״ד היה בריאת האדם ע״ד אופן בראת צדיקים כו׳ ואח״כ ניטל ממנו כח זה עד שנעשה בבחי׳ בינוני כי צדיקים יצ״ט שופטן ובינונים זה וזה שופטן כו׳. ועיי׳ בח״פ להרמב״ם פ״ח ר״ל לדעת טו״ר היינו כח הבחירה והרי הבחירה הי׳ בו מקודם, ועיי׳ ה׳ תשובה פ״ה, ועפמ״ש אתי שפיר.

ה) **באג״ה** סס״י י״ב ע״פ והיה מעשה הצדקה שלום, פי׳ שלום בפמשמ״ט השלום שיהי׳ היצה״ר נכנע ובטל לגבי היצ״ט, ועמ״ש מזה בד״ה ביום השמע״צ שזה נמשך ע״י עסק התורה שנק׳ עוז ותושיה בד״ה בחדש השלישי ומחטא אדה״ר נמשך הקטטה שהרע מתגבר כו׳ וע״י מעשה הצדקה נמשך קצת שלום, וע״י עבודת הצדקה נמשך בחי׳ גבוה יותר שיהי׳ השקט ובטח. ומזה יובן מ״ש ונתתי שלום בארץ ושכבתם בטח, והיינו כי השקט נמשך ממוחא סתימאה דשקיט ושכיך באתריה כחמר טב דשקיט כו׳. ועד״ז יובן איך קודם חטא עה״ד אע״פ שכבר נאמר וייצר בשני יצרין עכ״ז היה שלום והשקט כו׳.

ו) **לדעת** טו״ר כי מבואר בת״א סד״ה ראה ריח בני שהנחש עירב גשמיות ברוחניות משמע מקודם לא היו מעורבים הטו״ר והיינו כמ״ש בטו״ב ה׳ פסח סי׳ תל״א שהיו הקליפות בשפל המדרגה חוץ לגבול בי״ע דקדושה למטה מן העולם העשיה כו׳ אמנם כאשר חטא אדה״ר עלתה הקליפה למעלה כו׳ וביעור החמץ זהו לבער הקליפה מגבול הקדושה כו׳ ע״ש ובסי׳ תל״ג בד״ה בודק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ כו׳ ע״ש, ועיקר מקום האדם היה בגבול הקדושה ושלא יידע מן הרע כלל כ״א עבודתו בטוב גופא להעלות מתחת הפרסא אל למעלה מהפרסא עיי׳ סד״ה אעשה לו עזר כנגדו. גם י״ל ע״י שהי׳ ממשיך אור בקדושה ריבוי האור ממילא היה הרע מתבטל כמו שהאור דוחה את החושך וכמו שהנר נכלל באבוקה, ועמ״ש מזה סד״ה קומה ה׳ למנוחתיך, וזהו כענין עולם ברור, אך הנחש עירב ע״ד עבירה עוברי רצונו, ונגד זה יעקב נתברך מטל השמים להמשיך אורות עליונים של התורה למטה שיהי׳ ויקם עדות ביעקב פירוש עדות שהמצות גשמיות הם עדות לתרי״ך עמודי אור ציצית ושער רישי׳ כעמר נקא כו׳ וזהו ג״כ עירוב אותיות ויעבור ה׳ על פניו כו׳ ודוגמת ולקח מעה״ח כו׳ שהתורה נק׳ עץ החיים אלא כי ולקח מעה״ד היינו שישאר גם הרע, וזהו ב׳ הפכיים כנ״ל, אבל עץ חיים דתורה מברר עה״ד טו״ר כו׳. והנה מ״ש בלק״ת שלמעלה יודעים הטו״ר אבל אינו מעורב יובן עפמ״ש בד״ה לא יקום עד אחד באיש ההפרש בין ד״ת שהוא מתחלק לחו״ג ובין דעת עליון שאינו מתחלק לחו״ג ואין ממנו התפעלות כו׳.

(על״ק דכ״ח ע״ב*), ומכ״ז יובן ענין זמן חירותינו כי ברבות משפטים ר״פ ל״ב ע״פ חרות על הלוחות חירות כו׳ כמו אדה״ר קודם חטא

(על״ק דכ״ח ע״ב) : כנראה הכוונה לבוך כת״י של כ״ק אדמו״ר הצ״צ. — מכאן עד סיום המאמר נוסף מבוך באב׳ 57, ~~ואולי אין זה שייך להמאמר דלעיל.~~

עה"ד, וזהו אני אמרתי אלקים אתם ע"ש, א"כ ביצ"מ מתגלה בחי' זו לכן מבערים החמץ שלא יהי' עירוב דנחש הנ"ל כ"א העירוב דבחי' עד יעבור עמך כו'.

לדעת טוב ורע י"ל לשון חיבור כמו והאדם ידע, ונודעתי, המלכים נועדו, ואף שלמעלה ג"כ לדעת כמו עגולים שם שאני רק מקיף. בענין פעמים זה גובר עד"ה וידעת היום, רבות תשא פמ"ב איפה שלך באדה"ר כו'

ולא יתבוששו. זהו העדר החכמה כמ"ש בא"צ שער הבושת. וע' ד"ה האזינו השלישי שזהו העדר החכמה דעה"ד טו"ר ע' ע"פ בא אל פרעה משה נתיירא מליכנס, נתיב אפתחא ונכפיי' ליצרי' אל תקרב אל פתח. מענין עה"ד בד"ה מקושש דתקע"ב בזהר ע"פ אלה תולדות נח, בדרוש ברכת הזימון, סד"ה לא תהי' משכלה ועקרה, וע"פ והסירותי מחלה, בביאור אלה מסעי בענין לא יחפוץ כסיל בתבונה, בביאור היום הזה בלק"ת פ' תבא, בד"ה והי' מספר בנ"י, באג"ה בד"ה והמשכילים יזהירו, בשעה שהקדימו, בד"ה וידעת היום, ממעל לעצים בד"ה נאחז בסבך, וייצר בשני יודין יצ"ט ויצה"ר ע"כ שגם מקודם שאכל מעה"ד הי' בו יצה"ר, וע' פי' רע סד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם, ובד"ה האזינו בפי' מלרע, אתגלגלו אתוון ט"ר זח"א ר"ג, כאחד ממנו א"כ המלאכים יודעים מהרע ואינם מתפעלים במכש"כ מלבונה, ומ"ש אדם פנימי אפ"ל כי ע"י שהי' בו יצה"ר כנ"ל ועוד כי עה"ד היינו תערובות טו"ר. עה"ד חטה היתה וע"י מצה מתקנים עה"ד כי עיקר עה"ד שאכלו קודם שבת וקודם עה"ח ונק' קוצץ בנטיעות ע' בחיי ס' מ"ז, אבל ע"י מצה ביטול נכלל עה"ד בביטול עה"ח תאווה לעינים עלמא דאתגלי' משא"כ מצה אין בה טעם כלל הפך עה"ד תאוה כו'.

בראשית ג' כ"ג

וישלחהו ה'. רבות בראשית פי"ט כ"ב ג' דנתי אותו בשילוחין ובגירושין כו' בשלוחין שנאמר וישלחהו ה' כו' אף בניו כו' שלח מעל פני ויצאו. שם פכ"א כ"ד ג', וגדר אבניו נהרסה וישלחהו ה' כו'. ושם עמוד ד' ר' נחמיה אומר שלחו מג"ע בעוה"ז ולא לעוה"ב כו'. איכה בפתיחתא ד"נ ע"ד ושם הקשה המפרש שלוחין גירושין. ויש ליישב דהגירושין שמגרשה מביתו אבל השילוח ששלחו למרחקים לעבוד את האדמה כו'. זח"ב בשלח נ"ה, בתר דחב אסתימו מיניה מבועי דחכמתא דכתיב וישלחהו ה' מג"ע כו'.

ילקוט ח"ב ע"ו ג' צ"ו א' קמ"ג ג' קס"ו א' קפ"ז ב'. בחיי קצ"ט א'. של"ה רי"ב ב' שס"ז א'. עמה"מ קע"ט ד'.

הנה הבחיי ע״פ וייצר ה׳ אלקים את האדם עפר מן האדמה פי׳ מן המדרש מבהמ״ק ממקום כפרתו נברא כתיב הכא מן האדמה וכתיב התם מזבח אדמה תעשה לי ויש לך לדעת כי מכאן נברא וכאן חזר כשסרח וגורש מג״ע הוא שכתוב לעבוד את האדמה אשר לוקח משם עכ״ל. וא״כ לפי״ז פי׳ לעבוד את האדמה היינו מזבח אדמה הנ״ל דהיינו עבודת הקרבנות, וא״כ צ״ל מה בין זה ובין ויניחהו בג״ע לעבדה דפי׳ ברבות ג״כ עבודת הקרבנות, אך מעלת הקרבנות כשהיו קודם חטא עה״ד ובג״ע היו במדריגה עליונה יותר כמ״ש בת״א סד״ה אוסרי לגפן.

בחיי ס״פ מסעי גבי רוצח שגולה, זכור רחמיך וחסדיך שכן עשית לאדה״ר וישלחהו ה׳ מג״ע כו׳. בת״א פ׳ בראשית סד״ה הן האדם היה כו׳ וישלחהו כו׳ לעבוד את האדמה עבודת הבירורים, אלא שבירורים אלו ע״י ירידה וכמו גלות השכינה לברר כו׳ משא״כ ויניחהו בג״ע לעבדה שע״י הגילוי במקומו היו נכללים הניצוצים כנר בפני האבוקה כו׳.

בשל״ה סוף מסכת תענית ס״פ תורה אור דרי״ב ע״ב בד״ה בכלל עמוד העבודה להיות עבד ה׳ עבד נאמן עובדו ביראה גדולה ובאה״ר כו׳ וכמו שהעבד הנאמן עובד את אדונו המלך כו׳ ולוחם ומרחיב את גבולו כו׳ כן יהיה האדם זוכה ומזכה אחרים כי תחילת הבריאה היה לעובדו ית׳ כמ״ש ויקח ה׳ אלקים את האדם ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה הרי התכלית הוא לעבדה, ואח״כ כשגורש מג״ע מ״מ לא נתבטל התכלית הזה שהרי כתיב וישלחהו ה׳ אלקים מג״ע לעבוד את האדמה אשר לוקח משם הרי שנשלח כדי לעבוד שהוא סוד העבודה ודבר זה צריך התבוננות אלו לא חטא היתה ענין העבודה רוחניות בג״ע סוד האחדות, וכשחטא ונתגשם ומן האדם נעשה אדמה אז תקנתו הוא הגירוש שיתפזר אנה ואנה לזכות אנשים ולהחזירם לעבודת הש״י וז״כ לעבוד את האדמה עכ״ל, ועד״ז בישראל ענין וזרעתיה לי בארץ לא גלו אלא כדי כו׳. ובשל״ה ס״פ מסעי בפרק ת״א דשס״ז כ׳ ג״כ כי מתחלה נברא האדם להיות בג״ע לעבדה ולשמרה דהיינו קיום התורה ברוחניות אח״כ כשחטא כו׳ וישלחהו ה׳ מג״ע לעבוד את האדמה ולעבוד מלשון לעבדה ולשמרה ודבר זה יגרום לו למסעיהם למוצאיהם כו׳. ואפשר להעיר לענין ב׳ בחי׳ אלו ממ״ש בת״א בד״ה וישב יעקב והנה בזמן בהמ״ק הי׳ מקבלים כב״י דעו״ד מהיכל קדה״ק ארץ חפץ ועכשיו נאמר ובקשתם משם כו׳.

ילקוט בהושע רמז תקכ״ג בד״ה והמה כאדם עברו ברית הביא ברבות בראשית פרשה י״ט הנ״ל. בתלים סוף רמז תרע״א ע״פ אני בצדק אחזה פניך הביא ברבות בראשית פכ״א וישלחהו כו׳ בעוה״ז ולא בעוה״ב, וע״ש דברבות הגירסא בהפך דר׳ נחמיה ס״ל כן. במשלי סי׳ כ״ד ע״פ על שדה איש עצל עברתי זה אדה״ר כו׳ וגדר אבניו נהרסה וישלחהו ה׳ אלקים מג״ע, והוא ברמז תתקס״א והוא ג״כ מהרבות בראשית פכ״א. באיכה ג״כ

כמ"ש ברבות. בקהלת בתוך רמז תתקע"ז ע"פ מי כהחכם זה אדה"ר ועוז פניו ישונא כו', וישלחהו ה' אלקים מג"ע. וכעין זה ברבות בקהלת שם דף ק"ד.

בראשית ג' כ"ד

ויגרש את. זח"א פ' בראשית כ"ח ב' נ"ג ב' פ' ויחי רל"ז א', וישכן מקדם לג"ע בהשמטות ח"ב סי' ג', הכרובים ח"א י"ח ב', ואת להט י"א ב', יט"ב מד"א, ח"ב נ"ב בתוספתא קס"ז א', ח"ג י"ב ב' י"ט ב' ק"ז ב' ע"ש, באד"ר קל"ז ב' ז"ג צ"ט ד' קי"ד א', לשמור כו' ח"ג נ"ג ב' רל"ז א' יח"ב נ"א א'.

רבות פי"ב י"ד ג', ורבנן אמרי במוצאי שבת ניטל זיוו ממנו וטרדו מג"ע הה"ד ויגרש את האדם וכתיב משנה פניו ותשלחהו פי"ט כ"ב ג', ודנתי אותו בגרושין שנאמר ויגרש את האדם כו', פכ"א ויגרש את, הראה לו חורבן בהמ"ק כו', וע"ש כל הפסוק.

ויקרא פמ"ט נ"ד ב' טרדו והוציאו חוץ לפלטין כו' ויגרש כו', שמות פ"א קי"ט ב' גבי ויגרשום כאשה גרושה ויגרש את כו'.

צו פ"ט קע"ד ג' כ"ו דורות קדמה דרך ארץ את התורה שנאמר לשמור את דרך עה"ח דרך זו דרך ארץ, ואח"כ עץ החיים זה תורה כו'. וי"ל פי' דרך ארץ הדרך שיה' בבחי' ארץ היינו שפלות ונפשי כעפר לכל תהי' ואח"כ פתח לבי בתורתיך בחי' עה"ח, א"נ דרך לבוא לבחי' ארץ רצוא כו', א"נ דרך ארץ מנהגים טובים ע"ד הולך בדרך כל הארץ והמנהג שרשו למעלה מהתורה כנז' בסידור בד"ה ושאבתם מים, א"נ דרך ארץ שלום הברית וא"כ זהו ענין אחדות שבחי' זו גבוה מאד כמ"ש בת"א פ' נח בד"ה הן עם אחד כו'.

בחקתי פל"ו רי"ג ג"כ כנ"ל בסדר צו וע"ש. נשא פי"ג רנ"א א' משל למלך שכעס על מטרונה כו' אדה"ר שרוי בג"ע כו' וגירשו כו', ועשו לי מקדש כו' יחדש לנו הקב"ה דבר כו', שם עמוד ג' וישכנו מקדם כו' גאות אדם תשפילנו כו' וגירשו מג"ע ושפל רוח זה אברהם שהשפיל רוחו ואמר ואנכי עפר ואפר יתמוך כבוד קרא אותו הקב"ה האדם הגדול בענקים שם זה גדול מן אדה"ר כו', מסעי פכ"ג רפ"ד ויגרש את כו' ולמה נתגרש על שהביא מיתה על הדורות כו' כדרך הרוצח בשגגה וגולה ממקומו כו', פ' ראה רצ"ד ג' יש שומע ומפסיד כו' ולחוה שמעת יותר ממני מיד נטרד שנאמר ויגרש את כו', לשמור את דרך עה"ח, ע' מדרש באיכה ע"פ היתה כאלמנה למלך שכעס על מטרונה וכתב לה גיטא כו' והיינו כשמבקשת לעשות לה נסים אומר הרי גרשתיך, והענין כמ"ש בפרדס שער אבי"ע פ"ה שהגט

פטורין במט״ט, ור״ל מה שמתחילה היתה אשה לאיש הוא ה׳ איש מלחמה ז״א דאצי׳ עכשיו נתגרשה ממנו והיתה לאיש אחר היינו מט״ט ז״א דיצירה כמובן ממ״ש בזח״ב משפטים דף ק״ג ע״א, ולכן אין גילוי הניסים כי ממט״ט הנק׳ שרו של עולם בה החיות בלבוש הטבע, משא״כ מז״א דאצילות, וכמ״ש בזהר ע״פ אי לך ארץ שמלכך נער שהוא מט״ט שנק׳ נער הייתי שרו ש״ע אמרז אשריך ארץ שמלכך בן חורין ז״א דאצי׳ ועמ״ש בענין ג׳ ספרים נפתחים בר״ה י״ל ספרן של רשעים הוא ע״ד ספר כריתות ונכרתה הנפש כו׳. ועפ״ז י״ל טעם מה שהכהן אסור ליקח גרושה כי כהן לוי וישראל הם נשמה רוח ונפש שהם ג׳ עולמות בי״ע, א״כ הכהן בבריאה, ולמעלה מבחי׳ מט״ט שהוא ביצירה, לכן אסור לו ליקח גרושה.

ואפ״ל עוד משום כהן הוא שושבינא דמטרוניתא שמייחד כנ״י עם הקב״ה וזהו ענין סמיכת גאולה לתפלה שיהיו סמוכים יחד הפך הגרושין והריחוק כמ״ש בזהר ויקהל דף רי״ו סע״ב, שלכן ואשה גרושה מאשה לא יקחו יעו״ש ודפי׳ שגם עכשיו כנ״י אינה גרושה ח״ו, ובמא״א ג׳ ססעי׳ כ״ה כתב גרושה נק׳ לילית (ר״ל ק״ב כמ״ש באות ז׳ סכ״ג זונה נק׳ לילית הנוגה כו׳ ע״ש) שנתגרשה מהקדושה ויצאה והיתה לאיש אחר, אחר דייקא עכ״ל, ולפי״ז י״ל ספר כריתות ספר הכורת את לילית והספר הוא מל׳ דאצי׳ הנק׳ ספר מלחמות ה׳ בזהר בשלח דף נ״ו ע״א ושם דף נ״ד ע״א שהיא נקרא חרב לה׳ מלאה דם, וע׳ ת״ז תיקון כ״א דף ס׳ ע״ב וביה יבום וחליצה וגט פטורין משמע הגט הוא במט״ט, וע״ש תיקון כ״ו ד״ע ע״ב.

בראשית ד׳ ב׳

ותוסף ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רועה צאן. יבמות ו׳ ס״ב א׳. עמה״מ עט״ג פט״ב צו״ג. רבות כה״ב סח״א. זח״ב ע׳ רצ״ו. של״ה מג״א. ע״מ מב״ב ע׳ א׳. מ״ע קצ״ח. מ״ע קצ״ח פי׳ שהי׳ הבל מסטרא דנוקבא וזהו ותוסף ללדת כו׳. רבות בראשית ר״פ כ״ב דכ״ה ע״ב דרוש שני את דכתיב אצל הבל שנולדו עמו שני תאומות, שלשה הן שהיו להוטים אחר אדמה קין נח עוזיהו מבואר דהבל שהיה רועה צאן עדיף. פ׳ חיי פס״א דס״ח א׳ בר קפרא אמר תוספתו של הקב״ה מרובה על העיקר קין עיקר והבל ע״י שהוא תוספת דכתיב ותוסף ללדת נולד הוא ושני תאומותיו. זח״ב תרומה דקס״ז סע״ב שהבל היה מבחי׳ דבורא כו׳. ואפ״ל זהו שהתוספת מרובה על העיקר, וע״ש.

והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו, ות״א והוה רעוא מן קדם ה׳.

א) **בזבחים** פב״ת דקי״ו ע״א יש מוכיח מכאן דהקריבו בני נח שלמים מדאומר ומחלביהן דאילו עולות הרי כולו לגבוה ולא חלביהן לבד, ויש סובר דלא הקריבו שלמים ופי׳ מחלביהן מן השמנים שבצאנו אבל עולות היו, וזהו עורי צפון ובואי תימן, ר״ל בני נח אין מקריבין רק מבחי׳ צפון שהוא קו השמאל אבל ישראל מקריבין בצפון ובדרום כי הם ג״כ מבחי׳ ימין, וכמ״ש הלוך ונסוע הנגבה. ופלוגתא זו איתא ג״כ במד״ר במקומו פ׳ בראשית פכ״ב. עוד שם במד״ר וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו נתפייס ממנו. י״ל פיוס הוא אותיות יוסף, וה״ס תוספת אור המורה על היחוד וזה מארז״ל שמא פייס בפ״ז דגיטין, ועיי׳ במא״א יו״ד סעיף מ״ם מענין יוסף ויהוסף, ולהעיר ממ״ש חולין פא״ט גבי לבנה חזיא דלא מפייסא דעתא, וגבי תרנגול מפייס ואח״כ בועל כו׳, וע״ד ראוה מדברת. ואפ״ל פיוס ברית הלשון יוסף ברית המעור כו׳. ועפ״ז יש להעיר לענין עדות ביהוסף שמו בר״ה יצא יוסף מבית האסורי׳ היינו ע״י וישע ה׳, דהיינו נתפייס ע״י התפילות והשופר וע״י פיוס זה נמשך בחי׳ יוסף תוספת אור. פלוגתא הנ״ל דאם הקריבו בני נח שלמים וע״פ מבכורות צאנו וחלביהן איתא במד״ר פ׳ נח פל״ג ובשאר דוכתי. והנה לפי התרגום וישע רעוא הוא ענין רצון ומבואר במא״א ריש סל״ב רצון נקרא היסוד של כל פרצוף המרצה לנוק׳ עכ״ל, ובאות מ״ם סנ״ה כ׳ משה ע״ה גימט׳ מקור כי הוא מקור היסודו׳ או״א והוא גימט׳ רצון עכ״ל, ובאות ע׳ סעיף ס״ט פי׳ עת רצון עת מל׳ ירושלים, ורצון היינו ציון ששם הרצון והחסדים נגלים עכ״ל, וידוע כי ציון גימט׳ יוסף וגימט׳ אהל מועד כמ״ש במ״א, וע׳ במד״ר ר״פ קדושים איך כי כל הברכות וישועות וכל הטובות בא מבחי׳ ציון כו׳. ועוד שייכות פיוס אותיות יוסף לבחי׳ וישע ה׳, כי וישע ה׳ הם ש״ע נהורין, וז״ש יוסף יפה תואר ויפה מראה, והסריס שאין לו בחי׳ יסוד אין לו הדרת פנים, ועיי׳ במא״א אות שין סמ״ה וז״ל והיסוד נק׳ שלמה גימט׳ ש״ע נהורין כי הוא מושך יופי הפנים לו יוסף יפה תואר עכ״ל. וע׳ מענין פי׳ יופי הפנים בלק״ת פ׳ מסעי בביאור ע״פ אלה מסעי דרוש השלישי בענין תתן אמת ליעקב אמת הארת פנים שלמעלה מההמשכה שע״י שערות כו׳, וא״כ וישע זהו הארת פנים, ועמ״ש בפי׳ ישר יחזו פנימו בביאור כי תשמע בקול, ומה שנק׳ בחי׳ שלמה י״ל ג״כ ע״ד שלום שממשיך השלום בפמשמ״ע ובפמעשמ״ט כו׳, וזהו ג״כ ענין בר״ה יצא יוסף שאז נמשך הארת פנים ויעבור ה׳ ע״פ כו׳.

קיצור. בני נח י״א שהקריבו רק מבחי׳ צפון שהוא שמאל וישראל נק׳ עורי צפון ובואי תימן בחי׳ ימין ג״כ, ימין ושמאל תפרוצי וישע נתפייס פיוס אותיות יוסף, וגימט׳ ציון אהל מועד, התרגום רעוא, רצון ג״כ יסוד וגימ׳ מקור משה גם וישע הארת פנים יופי הפנים זהו יוסף יפה תואר ואור הפנים בחי׳ תתן אמת ליעקב ופנוי משערות, וזהו בר״ה בחי׳

עדות ביהוסף כי אז פיוס, ועת רצון והארת פנים. (ר"ק גסות רוח א', מזבח א' מצוה ה' נשמה ט"ו, קין והבל א', ערך עד סי' כ' קרבן י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו. עמה"מ קו"ב קמח"א קס"ג ג' קס"ז א'. של"ה קסו"א רז"ב רס"א ב' רעה"ב רע"ו ב' שנז"ב שעב"ב.

ב) **במד"ר** בקהלת צ"ג א' ע"פ והאלקים יבקש את נרדף תדע לך שכן הבל נרדף מפני קין ולא בחר הקב"ה אלא בהבל שנאמר וישע ה' אל הבל כו', כי הרודף מבחי' גבורה ודינין ויש והנרדף שאין יכול להתגבר בבחי' דין מורה על ההכנעה שהוא בחי' אין וכ"כ הבחיי פ' בראשית די"ו ע"א והבל רמז למי שדעתו שפלה ומהביל קניני עוה"ז וכן היתה מנחתו הצאן שהיא שפלה מכל בע"ח, וע"כ דבק בו השם יתברך הוא שכתוב וישע ה' אל הבל כו'.

(י"ח) אדם י"ג, אבות ב' ערך משה סי' ער"ה. בחיי לב"ב קלא"ד קנג"ד קנה"ד קצד"ד רכד"ד.

ג) **בבחיי** במקומו פ' בראשית ע"פ והבל הביא דט"ו ע"ד לחמישים יום הקריבו הקרבן ומזה נמשך שביום החמישים ליצי"מ נתעלה משה לקבל התורה כי הבל זהו משה (אפ"ל מפסוק בשגם הוא בשר וארז"ל בשגם הוא משה, וכתיב שגם זה הבל כו') וקין שהוא היצה"ר עתיד ביום חמישים של הקב"ה יובל כו' וישע ה' פנה והשגיח בו שירדה אש ולחכה מנחתו כו'. ועפ"ז י"ל מ"ש במד"ר קהלת פ"ז ג' דתורה שאדם לומד בעוה"ז הבל הוא לגבי התורה דלע"ל היינו כי משה זהו עדיין בחי' הבל והיינו נובלות חכמה שלמעלה תורה כו'. בפ' שמות דס"ט ד' ע"פ ויסתר משה פניו, וז"ל וע"ד הקבלה אנכי אלקי אביך אדה"ר כי כשהקריב הבל קרבן הציץ בשכינה יותר מן ההשגה, וע"כ נתחייב מיתה ומזה הזכיר כאן ויסתר משה פניו כי ירא מהביט ממה שהביט כבר כאדם שמתבייש ממה שכבר אירע לו. בפ' ויקרא גבי ענין הקרבנות שהם ריח ניחוח לה' והבל הביא גם הוא כו' דקל"א ע"ד, ריח כלומר המשכת רצון והשפע היורד לה' כלומר למדת רחמים כו', בפ' קדושים קנ"ג ד' בענין שעטנז.

קיצור. הבל בחי' משה לנ' יום, וישע פנה, הבל הציץ בשכינה לכן ויסתר משה פניו וישע בענין ריח ניחוח למדה"ר ותורה שאדם לומד בעוה"ז הבל הוא לגבי תורה שילמוד בעוה"ב.

ד) **י"ח** אבות ב' עקידת יצחק הי' בשנת ל"ז שלו כמנין הבל והבל מלוי של שם הוי' דס"ג, ועמ"ש מזה בבה"ז ע"פ ויהיו חיי שרה כו' ויהיו מנין הבל שזהו חיי שרה כי ההבל שרש הדבור הנק' שרה, וישע ה' אל הבל כי ש"ע י"פ הבל היינו הבל רק הארה וישע הוי' זהו העצמיות כו' וע"ד אל מעשר אותיות יש כו' ועמ"ש ע"פ הבל הבלים אמר קהלת

כו׳ ומ״ש ע״פ וישב יעקב בארץ מגורי, מגורי גימט׳ ז״פ הבל, יעקב גימט׳ ז״פ הוי׳ והיינו וישע הוי׳ אל הבל וגו׳.

קיצור. הבל ל״ז כמנין ויהיו עקדת יצחק ל״ז מלוי ס״ג מגורי ז״פ הבל, שבעה הבלים וישב יעקב ז״פ הוי׳ וישע הוי׳ אל הבל ש״ע נהורין עשרה פעמים הבל כו׳ ע״ד איני מבקש אלא לפי כחן ואני נותן לפי כחי במד״ר ס״פ פנחס.

ה) **בעמה״מ** שער קרית ארבע פרק ק״ו דף ק״ו ע״ב קין הביא קרבנו להקריב קץ ימים שהוא מ׳ דקליפה ע׳ בענינה בזהר פ׳ נח דס״ב ע״ב ור״פ מקץ ובפ׳ בא דל״ג סע״א, ובפ׳ תצוה דקפ״א ע״ב דחה לקץ הימין ופי׳ הרמ״ז שם שכל כוונת קין היה לקרב הקליפה ולדחות הקדושה אבל הבל תיקן מעוותו בקרבנו שהקריב צמר הכבשים שה״ס הארת היסודות כו׳ יעו״ש בהרמ״ז, ועמ״ש בד״ה ואמרת להם כו׳ כבשים בני שנה כו׳ כבשים שמכבסין עונותיהם של ישראל כו׳ וע״פ ושננתם בענין ובשכבך, ושכבתם ואין מחריד כבש אותיות שכב השכיבנו אבינו לשלום כו׳, וסיים שם העמה״מ שהבל מסר נפשו לתקן עיוות קין, ושם שער הנ״ל ס״פ קל״ו והבל הביא גם הוא לברות את עצמו לקרבן אשה ריח ניחוח להוי׳.

יבל הוא* אבי כל יושב אהל ומקנה ושם אחיו יובל הוא הי׳ אבי כל תופש כנור ועוגב. הנה ארז״ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו׳ פי׳ שכל בחי׳ העלאה ממהות למהות כמו מגעה״ת לגעה״ע וכדומה הוא ע״י השיר שהוא בחי׳ ביטול היש וכנודע שלא יוכל להתהוות מיש ליש אא״כ נעשה היש תחלה בחי׳ אין אזי יוכל להתהוות ממנו יש אחר בתוס׳ ברכה כמשל הגרעין הנזרע בארץ שצריך להתרקב מקודם* ואח״כ יכול להצמיח מזה הרבה גרעינים. וכמו״כ למעלה* כדי שיהי׳ לו עלייה בתוס׳ השגה צריך מקודם להיות בבחי׳ ביטול היש והשגה ראשונה שהי׳ לו ואח״כ יוכל לעלות להשגה יותר גדולה וזהו בחי׳ עמוד שבין געה״ת לגה״ע הוא בחי׳ ביטול הנ״ל, וזהו כל בעלי השיר יוצאין בהשגתן ונמשכים לעלות למעלה ע״י השיר, ולכן בשעת הקרבת הקרבן הי׳ צ״ל ג״כ שיר כי ענין הקרבנות הוא העלאה ממטה למעלה אשה ריח ניחוח וצריך לזה ג״כ בחי׳ שיר בחי׳ ביטול כנ״ל שיוכל להתעלות.

יבל הוא: נדפס גם בלקו״ת לג״פ מה, א. וראה לעיל דף תע, ב בהערה. — המאמר בלי הביאור בתו״א (ז, ג).

להתרקב מקודם: כ״ה גם בלקו״ת לג״פ. אבל בתו״א: להיות נרקב בארץ.

וכמו״כ למעלה: בתו״א ובלקו״ת לג״פ נוסף: בנשמות ומלאכים.

ב) **והנה** יש שיר פשוט ושיר כפול וכנודע שבהעמוד יש ג' גוונים חיור וסומק שהוא בחי' חו"ג וירוק בחי' התכללות כו', כי הנה בבחי' ביטול יש הרבה מדרגות יש בחי' ביטול פשוט נקודה אחת בחי' יו"ד ויש בחי' ביטול שנכלל בזה גם מדת בחי' אהבה או יראה כו' וכן בחיצוני' המדות שהן חו"ג יש התכללות ג"כ חסד שבגבורה כמו המכה את בנו שהוא בחי' גבורה ונכלל בזה חסד ואהבה שמחמת אהבה רצונו להדריכו בדרך הישר, ולכן מכה דוקא לבנו ולא לאחר כי את אשר יאהב יוכיח וכשהביטול הוא ביטול פשוט נק' שיר פשוט וכשיש בזה עוד מדה אחת אהבה או יראה (עמ"ש בפי' הזהר פ' קרח ע"פ קראי מועד) נק' שיר כפול וכשיש התכללות המדות (אהוי"ר גם שניהם בהביטול) נק' שיר משולש ועד"ז יש ג"כ שיר מרובע, (עמ"ש בענין תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור שהן התכללות ד' מדות יחד אהוי"ר ורחמנות ובחי' שש הוא האהבה המסותרת וי"ל שהוא בחי' הביטול כו') כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם שהוא התכללות מצפון לדרום ע"י הרוח המנשב מצפון לדרום וכן ממזרח למערב כו' ולפעמים יש התכללות כל הד' בחי' מזרח ומערב צפון ודרום ע"י הרוח המנשב כך כו' וזהו ג"כ ענין הליכת השמש ממזרח למערב הוא ג"כ ענין ביטול והוא בחי' נפש שבשמש שהוא בחי' השגתם ומחמת זה גוף השמש הולך תמיד בגשמיות בבחי' ביטול (כמבואר בענין שמש בגבעון דום כו' בדרוש דחרבות צורים)* ויש בזה ב' דיעות בהליכתה אם הוא מצד אהבה ותשוקה או מצד ביטול הפשוט ובאמת יש לפעמים ביטול פשוט ולפעמים יש בזה ג"כ בחי' אהבה כנ"ל (וז"ש וזרח השמש כו' הולך אל דרום וסובב אל צפון כו' וכדפי' ע"ז בזהר ר"פ ויצא שהוא להיות בחי' התכללות ד' בחי' מזרח מערב צפון ודרום כו' וזרח ובא הן מזרח ומערב כו'.

ג) **וזהו** ענין יובל אבי כל תופש כנור כו' פי' יובל לשון הולכה שמוביל וממשיך למעלה ע"י כנור ועוגב בחי' שיר כנ"ל שע"י השיר הוא העלי' יוצאין בשיר כו' ויבל הוא אבי כל יושב אהל כי כתיב לשמש שם אהל בהם פי' כדי שיהי' להשמש בחי' זו שיהי' לה בחי' ביטול ותשוקה הוא ע"י אהל בהם אבל הוא בחי' מקיף מלמעלה נמשך הארה זו שתהי' תמיד בבחי' ביטול, וזהו בחי' יבל לשון ויבל לחמורים שהוא ענין בלבול ותערובות פי' שהוא הארה מבחי' מקיף ששם שהוא בלי התחלקות ויוכל להתערב הכל שיומשך הארה גם למטה שיוכל להיות אח"כ בחי' יובל אבי כל תופש כנור שהוא בחי' ביטול כנ"ל וזהו אבי כל יושב אוהל ומקנה שבחי' אהל הוא בחי' מקיף הנ"ל ולכן יוכל להיות גם למקנה להמשיך למטה (כי המקיף אין בו מעלה ומטה כמ"ש ומתחת זרועות עולם) כמו יעקב שהי' רועה צאן מקל לבנה לח כו' (התכללות חג"ת עיין זהר ויצא) שאדם אחר רועה צאן הוא רועה בגשמיות משא"כ יעקב שהי' יושב אוהלים המשיך מבחי' מקיפים להיות רועה צאן וזהו יושב אוהל ומקנה כנז' לעיל.

בדרוש דחרבות צורים: בסידור שער המילה ובאוה"ת דרושים לחג השבועות ע' קט ד"ה תורת ה' תמימה.

קיצור. (א) הנה כל העלאה מגעה"ת לגעה"ע הוא ע"י השיר שהוא בחי' ביטול היש כי א"א להיות מיש יש יותר נעלה עד שיבא היש הראשון תחלה בבחי' אין וכמשל מזריעת הגרעין.

(ב) **והנה** יש שיר פשוט היינו ביטול פשוט ויש שיר כפול ושיר משולש גם שיר מרובע בחי' ביטול עם התכללות המדות וזהו ג"כ כענין כארבע רוחות השמים פרשתי וכן הילוך השמש ממזרח למערב ג"כ בבחי' ביטול והתכללות.

(ג) **וזהו** יובל אבי כל תופש כנור יובל לשון שמוביל ע"י השיר ויבל הארה בחי' המקיפים וזהו אבי יושב אהל, ולכן יבל לשון בלבול ותערובות כי שם התכללות וזהו בחי' לשמש שם אהל בהם שע"י אהל זה יש להשמש ביטול הנ"ל והתכללות, ולכן נמשך ג"כ למטה למקנה וכן יעקב יושב אהלים רועה צאן ע"י מקל לבנה כו'.

א) **ולבאר** קצת בתוספת ביאור בענין יבל ויובל, הענין כי יובל במלאופם שהוא אבי כל תופש כנור כו' היינו שהוא המשכה מבחי' מוחי' דאימא שמבחי' זו נמשך השיר וכמו שאין אומרים שירה אלא על היין שהוא בחי' בינה והוא בחי' יין המשמח שהוא בחי' השמחה הנולד מההתבוננות בגדולת ה', וכן הלוים שהיו אומרים השיר הם מבחי' זו והטעם שנק' בחי' בינה יובל הוא כמ"ש בפרדס בענין יובל בחולם וז"ל שהוא הבינה שנקראת כן מפני שהיא כלולה מנ' שנה בסוד נון שערים והיא שנת החמשים שהוא שער המופלא ממרע"ה כו' ונק' המדה זו בשם זה כשהיא מנהרת בנ' שערים משפיע רב ושפע טוב, וזהו משמעות יובל ועל יובל ישלח שרשיו עכ"ל. אך לא חילק בין יובל במלאופם ליובל בחולם, והחילוק ביארו רז"ל בדרוש ע"פ וימצאו בנ"י מקושש עצים כו' וז"ל ועל יובל ישלח שרשיו שהוא בחי' יובל בחולם ושניהם לשון הולכה כמ"ש לך יובילו מלכים שי בחולם אלא שבחי' יובל במלאופם ר"ל שהוא ית' מתנהג ומתמשך למטה ע"י התומ"צ ויובל בחולם שהוא מנהיג וממשיך אותם למעלה כמ"ש יובל הוא תהי' לכם פי' שלכם תהי' אותו היובל שמוליך וממשיך ושבתם איש אל אחוזתו וגו' להתכלל למהוי אחד באחד נשיקין כפולין עכ"ל, וכן מבואר בלק"ת מהאריז"ל פ' בהר וז"ל יסוד היובל בחולם כו' כי הז"א עולה עד הבינה כו' ע"ש ויובל במלאופם שהוא המשכה מבינה לז"א מוכח בגמ' מדנקרא נהר ונהר הוא המשכה מלמעלה למטה והיינו שנא' והי' כעץ כו' ועל יובל ישלח שרשיו שבחי' עה"ת הוא בחי' ז"א כמ"ש כי האדם עץ והוא מקבל המשכה מלמעלה ע"י הנהר שהוא בחי' יובל במלאופם וכן מובן ג"כ בפרדס שם ולכן החילוק ג"כ בין נקודת מלאופם לחולם שהחולם הוא למעלה לרמוז לבחי' עליה משא"כ המלאופם בתוך האות ועיין בפרדס שער כח פ"ג, וכמ"ש במ"א ע"פ ציון במשפט כו' ציון בחולם וציון מלאופם כו' ע"ש.

ב) **והנה** ענין בחי' יובל במלאופם שהוא המשכה מבחי' נש"ב לז"א הוא כמ"ש במ"א ע"פ עיני כל אליך ישברו, כי הנה אמרו הלב רואה הלב שומע וכן אמרו בינה ליבא, והענין כי בהתבוננות באא"ס ב"ה איך שהוא סוכ"ע וממכ"ע כו' כשהוא עדיין במוח תבונתו ולא באה ההרגשה בלב נק' מוח בינה אכן כשנתפס ממנה אור להאיר גם בלב נק' שערי בינה עד"מ כמו השער הנפתח לצאת בו לחוץ כך יוצא אור ההשגה מן מוח תבונתו ונתפשט בלב שהלב משער ומשיג גם היא אותה ההתבוננות וע"ז נאמר הלב שומע שמע ישראל וכו', וזהו בחי' יובל במלאופם שמוביל וממשיך ההמשכה ע"י נש"ב לז"א שהם המדות שבלב כו', וזהו והי' כעץ כו' ועל יובל וכו' כי המדות שבלב נק' צומח שיש בהן קטנות וגדלות שהאהבה מתגדלת וכו' ולא יראה כי יבא חום פי' שלא יבא ויפסיק מחמת החמימות לדברים גשמיים כו' והיינו מפני שעל יובל ישלח שרשיו שהמדות מגדלים ההמשכה מנש"ב להיות הלב רואה הלב שומע ולכן נק' בחי' זו נהר דכמו דנהרא מכיפי' מיבריך שכשיוצא מן המעיין הוא קטן ואח"כ נתרחב מאד כך המדות כשהם כלולים בשכל אין תופסים מקום ואח"כ מתגדל המדה בלב כו', וכל זה הוא ההמשכה מבינה לז"א כנ"ל וזהו פי' אבי כל תופש כנור ועוגב הוא בחי' אהבה בתענוגים כידוע בענין ים כנרת שמימיו מתוקין בכנור כו' וכנור קולו נמוך והוא האהבה שבפנימית הלב ועוגב קולו רם ועולה יותר כמ"ש האלשיך בפי' תהלים והיינו האהבה הנראה בחיצוניות ג"כ, וגם י"ל כמ"ש בסידור האריז"ל דעוגב הוא בחי' הוד והכל א' להיות כי בינה עד הוד אתפשטת לכן אמר תופש כנור ועוגב שמבחי' נש"ב הנ"ל נמשך בכל המדות שבלב עד שנמשך בבחי' הודיה ג"כ, אך ענין אבי כל תופש כנור כו' היינו כי לפעמים אינו מתפעל מהתבוננות לבד כ"א ע"י כנגן המנגן שהשיר ממשיך ההמשכה משכל במדות וזהו ענין תופש כנור כו' ויתי' לקמן אות ה' בע"ה.

ג) **וביאור** בחי' יבל אבי כל יושב אהל יובן ע"פ מ"ש בספר הגלגולים להאריז"ל ס"פ ל"ד וז"ל ובזה תבין פסוק ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ר"ת יבל, והענין כי יששכר נמשך מקין שהוא יסוד של אימא בינה וזהו יודעי בינה וכבר פרשתיו פכ"ט כי יבל הוא גלגול קין אותו שנא' בו ותלד עדה את יבל לפי"ז מ"ש שם יובל בוי"ו הוא ט"ס, וכולם תולדותיו של קין ומשרש נשמתו ויששכר הוא בחי' יבל ולכן נרמז בר"ת יודעי בינה לעתים ר"ת יבל עכ"ל וכן מצאתי אח"כ בלק"ת בסופו ע"פ יודעי בינה לעתים ע"ש, לפי"ז מבואר בהדיא שיבל ג"כ מבחי' יסוד אימא בחי' בינה, וא"כ צריך להבין מה בינו לבין יובל, ולכן נלפע"ד לפתוח לזה פתחא מהדרוש ע"פ ראו קרא ה' בשם בצלאל בצל אל היית וידעת שבצלאל אמר לעשות משכן תחלה היינו היריעות ואח"כ הכלים להיות בצלאל והנה תוכן המכוון המבואר שם הוא כי בחי' וידעת הנז' כאן הוא ע"ד מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו' פי' תחלה צריך להיות בחי' וידעת שיהי' דעת והתבוננות היטב בגדולתו ית' איך כי הוי' הוא האלקים אני הוי' לא שניתי כו' ואח"כ יומשך והשבות אל לבבך להיות הגילוי במדות שבלב, וכנגד ב' בחי' אלו הי' יריעות

וכלים במקדש כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב בתוכו לא נאמר אלא בתוכם היינו בנש"י יש ג"כ בחי' המקדש יריעות וכלים מקיפים ופנימיים והיינו כי בחי' וידעת היום הוא עדיין בחי' מקיף שאף שבמוח בינתו ודעתו הוא מעמיק בגדולת ה' כיון שלא באה ההרגשה בלב נק' זה מקיף עדיין ונק' יריעות המשכן אהל ומקיף אבל בגילוי בלב להיות הלב שומע הוא בחי' והשבות כו' זהו בחי' פנימיות ונק' כלי המשכן דבחי' ושכנתי, והנה המדות הם ד' מדות בכלל והם אהבה ויראה ובחינת רחמים ועוד בחי' אהבה מסותרת וזהו ענין ד' כלים שבמשכן מנורה בדרום ושולחן בצפון הן אהוי"ר והמזבח באמצע קו האמצעי בחינת רחמים וארון אהבה המסותרת וכנגדן ביריעות תכלת וארגמן ותולעת שני ושש, אך בעוד המדות כלולים בבחי' וידעת שהוא בחי' יריעות הם כולם כלולים ומיוחדים ממש וזהו שהי' משזר, משא"כ בבואו בהרגש בלב אזי עת לכל חפץ תחת השמים, פי' עת וכלי מיוחד, ולכן הי' המנורה בדרום כו' וכמש"ל, ובצלאל אמר שמתחלה צ"ל יריעות מקיף ואח"כ יומשך לפנימי' כלים והיינו להיותו בצל אל ולכן וידעת תחלה. ועפ"ז יובן ג"כ ענין יבל לשון בלילה ותערובת המדות יחד בבחי' משזר להיותו יושב אהל מבחי' מקיף מז' יריעות ויובל הוא התפשטות במדות שבלב ונק' שערי בינה שער שיוצאים בלב כו', לכן מתחלה צ"ל בבחי' יבל יושב אהל וידעת ואח"כ בחי' יובל והשבות, והנה המעלה ביבל שהוא יושב אהל אהל ומקנה שמבחי' מח' טובה נמשך להיות מצטרפה למעשה, ועמ"ש במ"א שכל מה שהמדות למעלה יותר הם יותר בבחי' התכללות וזהו המעלה שבבחי' יבל יותר מבבחי' יובל ולכן בנהר היוצא שהוא בחי' יובל כתיב ומשם יפרד כו' משא"כ מבחי' ומעיין יצא כמ"ש במ"א, אך אעפ"כ יש מעלה יתירה ביובל מצד הגילוי ולכן צ"ל ב' הבחי' ועיין מ"ש בלק"ת בפי' ומבני יששכר כו' עי"ז יודעי בינה לעתים ר"ת יבל דלכאורה צריך להבין זה שייכות יש לבחי' הנ"ל לגבי יששכר אך הענין שיבל ויובל שניהם מבחי' קין שהוא שרש ומקור בחי' הלוים רק יבל הוא יושב אהל ע"ד בני גרשון נושאי יריעות אוהל מועד וידוע דשרש קין גבוה מהבל שבחי' קין למעלה מבחי' בריאה יש מאין וכמ"ש קניתי איש את ה' בנין* קנין הוא ע"ד מ"ש בפי' ברוך בוראך ברוך קונך כו' רק שלפי שהי' גדול ביותר כל הגדול מחבירו יצרו גדול כו', ולכן נפל למטה וע"י יששכר בחי' תורה יתוקן ואז לע"ל יתעלו הם יותר וכמ"ש בליקוטי תורה ביחזקאל ע"פ הכהנים הלוים ע"ש.

ד) **והנה** להבין שייכות בחי' יששכר שהוא בחי' יודעי בינה לבחי' יובל יובן דהנה מבואר למעלה בפי' יובל במלאופם דר"ל שהוא ית' מתנהג ומתמשך למטה ע"י התומ"צ, אך באמת דרך פרט כמו שבחי' יבל הוא למעלה מבחי' יובל שהוא בחי' תערובות והתכללות כנ"ל כמ"כ יש בחי' ומעלה יתירה בתורה מבחי' ההמשכה שע"י מעשה המצות שלכך יששכר העוסק בתורה הוא בחי' יבל שלמעלה מבחי' יובל וא"ש כפשוטו מ"ש ביבל

בנין: בלקו"ת לג"פ נדפס בסוגריים: (ענין). ובבוך בראשית ברא: בחי'.

אבי כל יושב אהל שהעוסק בתורה נק׳ יושב אהל כמ״ש ביעקב איש תם יושב אוהלים ופירש״י אהלו של שם ועבר ובחי׳ יבל הוא אבי כל יושב אוהל ועוסק בתורה, ולהבין זה הוא ע״פ מ״ש במ״א (ד״ה בשעה שהקדימו נעשה) בענין מעלת התורה מה שיש בה בחי׳ יותר מבמצות והוא כי הנה המצות נז׳ בזהר שרמ״ח פקודין אינון רמ״ח אברים דמלכא פי׳ כמו עד״מ אבר שהוא בשר גידין ועצמות שהוא בחי׳ כלי להאור והחיות מתפשט בתוכן וכללותן נק׳ בשם אבר כך המצות הם כלים לרצונו ית׳ שבהם וע״י מתפשט אור וחיות רצון העליון ית׳ מסוכ״ע להיות בבחי׳ ממלא כ״ע בבחי׳ גילוי בתחתונים דהיינו ע״י ישראל עושי המצוה כמ״ש אשר קדשנו במצותיו כו׳, והנה התורה הוא בחי׳ הדם הוא הנפש שהוא הוא הממשיך רוח חיים באברים מן הנפש עצמו והוא מקור חיות הנפש באברים, כך הוא ענין התורה שהיא נותנת חיים לבחי׳ המצות, וזהו זאת התורה אדם א׳ דם שהן הן פירושי המצות ופירושי הלכותיהן איך שתהי׳ המצות כתיקונה, ובזה יובן מאמר רז״ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה שנאמר זאת התורה לעולה כו׳ ואמרו ע״פ מוקטר ומוגש לשמי ומנחה טהורה אלו ת״ח כו׳, ולמה תהי׳ א״כ מעלת התורה זו עדיפא מהמצות עצמן שאינן נוהגת אלא בזמן שבהמ״ק הי׳ קיים דוקא במקום מזבח ות״ח העוסקים בכל מקום ובכל זמן מעלה עליהם הכתוב כו׳, וכן בשארי מצות התורה יש מהן שתלוין בזמן כמו שבת סוכה שופר ולולב ואינן נוהגין אלא בזמנן אבל שלא בזמנן לאו מצוה היא כלל, משא״כ ת״ת שהיא מצוה בכל זמן לעסוק בד״ת ואפי׳ בהלכות שבת סוכה כו׳, אלא הענין הוא כנ״ל שהתורה הוא בחי׳ הדם הממשיך חיות לכל האברים בשוה בכללותן משא״כ המצות שהם אברי׳ דמלכא עד״מ יש בהן התחלקות עת וזמן כמ״ש לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים פי׳ שהמצות אע״פ שהן חפץ ורצון ה׳ יש בהן עת וזמן לפי שהם תחת השמים פי׳ שהם למטה מבחי׳ התורה הנק׳ שמים לפי שהמצות הם התגלות המשכת הרצון להאיר באא״ס ב״ה באיזה בחי׳ כמו עד״מ לעשות סוכה כו׳ שהוא התגלות אא״ס ב״ה בבחי׳ עליונה ומדרגה עליונה מאורות עליונים מפני שכך עלה ברצונו והתורה הוא התנהגות באיזה אופן תהי׳ התגלות זאת כמו עד״מ בסוכה שתהי׳ דוקא ז׳ על ז׳ טפחים ושלא תהי׳ סוכה מדבר המקבל טומאה וכיוצא בהם הרבה דינים פירש״י דינים באיזה אופן דוקא יהי׳ המשכת הרצון ואז דוקא יהי׳ שורה ומתגלה אא״ס ב״ה בבחי׳ זו עד״מ בעה״ב מסדר בביתו שכלי פלוני יעמוד במקום פלוני וכלי פ׳ יעמוד במקום פ׳, וכך הוא ענין בחי׳ התורה שנעשה כמו בעה״ב לעסק המצות ולכן נמשלו המצות להיות נקראים בשם אברים דמלכא שהחיות המתפשט בתוכן היא לחלותית המגדלם לבד בבחי׳ קרירות משא״כ התורה נמשלה לדם בחי׳ אדם א׳ דם שהדם הוא הנפש והוא הוא הממשיך עיקר החיות ורוח חיים אשר בקרבו ולא בבחי׳ הגדלה לבד ולכן היא למעלה מבחי׳ מקום וזמן וזהו וזאת התורה אדם פי׳ האדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם בחי׳ אדמה לעליון בחי׳ סוכ״ע למעלה מבחי׳ מקום וזמן וכמ״ש הנה מקום אתי וגו׳ שלגבי בחי׳ מעלה ומטה שוין כמו שאנו רואים בחוש שהדם הוא הנפש המתפשט בתוכם

להגדילם נעשה כמוהו והי' לבשר אחד ממש ויש בהם התחלקות האברים ולכן הם נתונים תחת הזמן והמקום אבל התורה שאינה בבחי' התגלות המשכת הרצון בלבד רק בחי' התגלות הנהגת הרצון כנ"ל והרי היא ממשכת הנהגת הרצה"ע לתוך הרצון המתפשט בתוך המצוה והרי מקור המשכה זו נק' רעד"ר שאינה בגדר מקום וזמן כלל. וע"פ הקדמה זו יובן ענין שייכות התורה לבחי' יבל, דהנה בחי' יבל הוא לשון בלילה ותערובות כמו ויבל לחמורים דהיינו שהוא בלי התחלקות כו' וכך הוא בחי' התורה כי בחי' המצות יש בהם התחלקות עת וזמן כנ"ל בפי' עת לכל חפץ, וגם למעלה בשרשן כן הוא שכל מצוה מרמ"ח מ"ע הוא בחי' אבר וכלי א' שהרי הוא בחי' מחולקת מאבר וכלי שני כו' וכמו היד והרגל שהן בחי' שונות זה מזה לכן גם בשרשן הם בחי' זמן ומקום דהיינו מקום רוחני כמ"ש במ"א ושרשן מבחי' חסדים כמיא דאשקי לאילנא וזהו בחי' יובל שהוא בחי' נהר היוצא מעדן שהוא בחי' מים משא"כ התורה כוללת כל חיות האברים בלי התחלקות עת וזמן ומקום וכלי מיוחד שהעוסק בתורת סוכה בכל זמן ג"כ מקיים מצות עסק התורה כו' והיינו לפי שהוא בחי' אדם א' דם שהוא למעלה מבחי' מים והוא עיקר החיות (והוא בחי' ה"ג דעתיק מקור קו המדה כו') והוא המשכה מבחי' רעדכ"ר שהוא הרצון הכללי המקור לכל הרצונות וזהו בחי' יבל לשון בלבול ותערובות בלי התחלקות כו', וזהו ענין בת מטרד בת מי זהב מטרד שמטריד ועושה בלבול ותערובות והיינו מבחי' זהב שהוא בחי' גבורות כמעלת הזהב על הכסף ובחי' מים כו', וזהו ענין תורי זהב דוקא שלמעלה מבחי' נקודות הכסף כמ"ש במ"א וכמו דשס"ה ל"ת שהן שס"ה גידי' הדם גבוהים מרמ"ח מ"ע שהן רמ"ח אברים כו', ובזה יובן ג"כ פי' ויבל לחמורים כי יששכר חמור גרם שסובל עול התורה כמו חמור למשא זהו בחי' יבל וגם לשון תלמוד בבלי בלול במשנה כו' התכללות.

ה) **ובזה** יובן פי' ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ר"ת יבל שזהו מעלה יתירה ונפלאה שיש בעסק התורה שעי"ז נמשך בחי' המקיף שלמעלה מבחי' התחלקות שהוא יבל יושב אוהל ומקיף כנ"ל להיות אוהל ומתגלה בבחי' פנימי ממש תוך הכלים וזהו בינה לעתים כי עתים היינו הכלים וכמש"ל בפי' עת לכל חפץ שהן רמ"ח אברים כלים לבחי' חפץ ורצה"ע והם יודעי בינה ר"ל שמחברים וממשיכים בחי' בינה לעתים וכלים הנ"ל, וכמבואר למעלה שבחי' חיות הנפש ממש שלמעלה מבחי' התחלקות חיות האברים הוא מלובש בדם כו' והכח הזה בתוכה זהו לפי ששרשה מבחי' ה"ג לשון גבורה ותגבורת הכח להמשיך האור המקיף שיתגלה בבחי' פנימי משא"כ מבחי' חסדים הוא רק בחי' וימינו תחבקני בבחי' מקיף ולא בבחי' גילוי בפנימיות מפני שהחסדים הם בבחי' קרירות כמו מים ואין בהם תגבורת זו להמשיך להכניס ולהמשיך האור בכלי בפנימיות וכמ"ש במ"א, נמצא א"כ בישכר שהוא בחי' תורה יש ב' המעלות והוא שבחי' יבל ומקיף יהי' בגילוי בפנימיות, ובזה יובן מ"ש לשמש שם אוהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור לרוץ אורח כו' התורה נק' שמש וע"ד מאמרז"ל פני משה כפני חמה והתורה

נק׳ תורת משה ולשמש שם אהל בהם שע״י יומשך מבחי׳ אהל ומקיף כנ״ל בענין יבל משא״כ קודם מ״ת בלתי אפשר הי׳ להמשכה זו רק ע״י גודל האתעדל״ת ע״ד יבל שהוא הי׳ אבי כל יושב אוהל לפי שהי׳ נשמתו גבוה כ״כ מבחי׳ קין שהי׳ יכול להמשיך בחי׳ אהל אבל עכשיו יכול כל אדם להמשיך בחי׳ זו ע״י התורה, ועוד זאת יש עכשיו יתר שאת שיומשך הגילוי בפנימיות וזהו שם אהל בהם שהאהל והמקיף יומשך בגילוי בהם כחתן יוצא מבחי׳ חופה ומקיף להיות חות דרגא בבחי׳ פנימיות והיינו ישיש כגבור שזהו ע״י בחי׳ תגבורת הכח מגבורה עילאה כו׳ כנ״ל ולכן נאמרה התורה באהל מועד מלשון ונועדתי ל׳ התחברות והוא ג״כ בחי׳ דעת יודעי בינה לשון התחברות לחבר בחי׳ האהל ומקיף ובצל ידי כסיתיך שע״י התורה נמשך התחברות המקיף וזהו ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך. ובזה יובן מ״ש מהרה ישמע כו׳ קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם כי פי׳ חופה הוא בחי׳ מקיף והוא ענין לשמש שם אהל בהם שהאהל ומקיף הוא בחי׳ יסוד אימא וזהו בחי׳ יבל יושב אהל ונק׳ חתן כמ״ש לשמש כו׳ כחתן כו׳ אך נגינתן הוא הנגינה והשיר זהו בחי׳ יובל אבי כל תופש כנור ועוגב והיינו כשההתבוננות לבד שמתבונן בגדולת ה׳ נמשך ההתפעלות זהו קול מצהלות חתנים מחופתן פי׳ מבחי׳ החופה עצמה הוא בחי׳ וידעת נמשך נמשך אח״כ הקול והגילוי בבחי׳ והשבות כו׳ ועי״ז נמשך ג״כ מלמעלה גילוי המקיף ממש בחי׳ סוכ״ע אך מי שאינו מתפעל ע״י ההתבוננות עצמה כ״א ע״י סיוע מהניגון שהנגינה מעורר את האהבה וזהו ענין השיר שהיו הלוים אומרים כו׳ שע״י הנגינה נתעורר ההתפעלות ע״י ההתבוננות זהו ענין ונערים ממשתה נגינתם שהנערים הם למטה במדריגה מבחי׳ חתנים שהוא בחי׳ עוסקי התורה כו׳ לכן לא יתפעלו מההתבוננות לבד כ״א צריך לנגינה לעורר הכוונה והוא בחי׳ יובל אבי כל תופש כנור כו׳ שהוא המשכה מנש״ב למדות, וז״ש והי׳ אור הלבנה כאור החמה פי׳ בחי׳ לבנה זהו בחי׳ נער כמ״ש ויהושע בן נון נער ופני יהושע כפני לבנה, ולע״ל שיהי׳ עליות העולמות יהי׳ אור הלבנה כאור החמה ע״י בחי׳ משתה נגינתן אך בחי׳ אור החמה שהוא בחי׳ חתן הנ״ל יהי׳ כאור שבעת הימים זהו בחי׳ חופתן המקיף נהורא קדמאה כו׳.

קיצור. (א) נת׳ יובל במלאופם הוא המשכה מבחי׳ בינה כי בינה נק׳ יובל בחולם מפני שיש בה נש״ב והחילוק בין יובל * ליובל במלאופם הוא בין העלאה ממטה למעלה להמשכה מלמעלה למטה.

(ב) **ופי׳** יובל במלאופם המשכת נש״ב היינו מהשכל למדות שבלב וזהו כעץ שתול כו׳ והיינו אבי כל תופש כנור אהבה בתענוגים ועוגב בינה עד הוד אתפשטת.

(ג) **ופי׳** * כתב בגלגולים שהיא ג״כ בחי׳ יסוד אימא אך הוא קודם גילוי השכל במדות שבלב רק הוא עדיין בבחי׳ דעת המלובש במדות

יובל: בלקו״ת לג״פ נוסף: בחולם.
ופי׳: בלקו״ת לג״פ נוסף: יובל.

אימא כי וידעת תחלה ואח"כ והשבות וכשהוא עדיין בבחי' דעת הוא מקיף בצל אל היית וידעת והמקיף כולל כל המדות כא' וכמו יריעות המשכן משזר ואח"כ יובל או"פ נש"ב כנ"ל ושניהם מבחי' קין קניתי ברוך קונך וניתקנו ע"י יששכר יודעי בינה לעתים ר"ת יבל.

(ד) **ושייכות** בחי' זו לתורה כי מצות הם יובל במלאופם המשכה ברמ"ח אברי' בהתחלקות עת לכל חפץ אבל התורה היא התכללות המשכת הנהגת הרצון מבחי' רעדכ"ר וזהו יבל בלבול ותערובות בלי התחלקות עת וזמן ומקום וכלי מיוחד, אדם למעלה מבחי' מיא דאשקי לאילנא בת מטרד תורי זהב שס"ה ל"ת ויבל לחמורו יששכר חמור גרם.

(ה) **וזהו** יודעי בינה לעתים להמשיך מאור המקיף סוכ"ע בפנימי והיינו ע"י גבורה תגבורת אבל וימינו תחבקני לבד וזהו לשמש שם אהל בהם ישיש כגבור כו', תורה באוהל מועד ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך, וזהו ענין מצהלות חתנים נמשך מהחופה עצמה מבחי' וידעת לבחי' והשבות ע"י התורה ובחי' נערים נמשך ההתפעלות ע"י נגינתם שירה על היין יובל תופש כנור, ולע"ל בעליות העולמות יהי' אור הלבנה בחי' נער כאור החמה חתן דעכשיו ואור החמה דלע"ל יהי' כאור שבעת הימים נהורא קדמאה.

הגהות על דרוש יבל ויובל

בתו"א החדשים דשנת תרכ"ב* פ' בראשית בדרוש יבל אבי כו'. בשיטה התחתון כו' ע"י השיר, כי שיר שורשו מבחי' חכמה שהוא בחי' ביטול כח מה ולכן מזה ביטול היש. שם בשיטה יוכל לעלות כו' וזהו בחי' עמוד כו', כי ענין העמוד מבואר בספרים שהוא כמו תפלה דשמו"ע שהוא בחי' ביטול והנה ח"י ברכאן דצלותא כנגד ח"י חוליות השדרה, ובגמ' תפלות אבות תיקנום, ונודע ששרש האבות בבחי' חג"ת דאצי', וכל ספי' מחג"ת כלול משׁשה קצוות, וזהו ענין ח"י ברכות דשמו"ע, והנה לכאורה יש להבין למה לא יגיעו צדיקים גם בעוה"ז כשמלובשים בגופים השגות אלקות שמשיגים בגעה"ת ובגעה"ע לאחר הסתלקותם מעוה"ז, והענין י"ל כך כי בכלל יש ג' עולמות עולם הא"ס ועולם האצי' ועולמות בי"ע, וכל הג' עולמות הנ"ל מרומזים ביו"ד הא של שם הוי' כי היו"ד מרמז על עולם האצי' כי יו"ד בחי' חכמה ובכלל נחשב חכמה מעולם האצי', וקוצו ש"י מרמז על בחי' כתר עליון אשר ספי' כתר נחשב מכלל עולם הא"ס, ואות ה"א מרמז על ג' עולמות בי"ע כי תמונת ה"א ג' קוין נגד ג' עולמות

---

* דשנת תרכ"ב: הוצאת קה"ת תשט"ו הוא צילום מדפוס זה, וכל השורות מתחילות כמו שרשום כאן בהמאמר.

בי״ע ורגל שמאלי מופסק כי בעשי׳ כתיב אף עשיתיו אף הפסיק הענין ודוגמת ג׳ עולמות כללי׳ הנ״ל יש לומר דעוה״ז הוא נגד עולמות בי״ע, וגעה״ת נגד עולם האצי׳ וגעה״ע נגד עולם הא״ס, ולכן א״א לצדיקים להגיע בעוה״ז כשמלובשים בגופים להמדרגה שמגיעים אח״כ בגעה״ת עד שיהי׳ מקודם רקבון וביטול הישות כי בריאה נגד אצילות אין ערך כלל כי באצי׳ איהו וגרמוהי חד משא״כ בריאה בחי׳ יש וכן בחי׳ עולם האצי׳ נגד עולם הא״ס ג״כ ודאי אינו ערך כלל, ולכן מהשגה להשגה יותר גדולה שאינו בערך כלל צ״ל בינתיים ביטול ההשגה הקודמת ורק מבריאה לאצי׳ יותר ריחוק הערך לכן צ״ל בינתיים רקבון גדול וכמובן ממשל הגרעין שכל זמן שיש איזה שמץ מן הגרעין לא יוכל להצמיח עד שיורקב לגמרי, וזהו שמעוה״ז שהוא נגד בי״ע עד געה״ת שהוא נגד עולם האצי׳ צ״ל ענין הסתלקות הנשמה מהגוף (וכ״ז נאמר בדרך אפשר שיש לומר כן) רק עכ״ז מצינו במדרש על ר׳ אבוה ועוד א׳ שהשיג בעוה״ז המדריגה שמשיגי׳ אח״כ בג״ע והיינו שהי׳ לו ביטול יתירה נוספת שגם בעוה״ז הי׳ יכול להגיע למדריגה גבוה כזו.

שם בשטה צריך, כי ענין הקרבנות כו׳, כי קרבן לשון קירוב שמקרב את השמות ומדות עליונות לעצמותו ית׳, דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, וזהו ענין יחוד קוב״ה ושכינתי׳ כי קוב״ה קדוש ומובדל בחי׳ סוב״ע ושכינתי׳ ממכ״ע ששוכן בתחתונים בבחי׳ או״פ וע״י הקרבן הוא יחוד סוכ״ע וממכ״ע ובנפש הוא ענין יחוד נה״א ונה״ב, שם בשיטה כי כארבע רוחות כו׳, וארז״ל ע״ז למה נאמר כארבע הל״ל בארבע רוחות אלא כשם שא״א לעולם בלא רוחות כך א״א לעולם בלא ישראל, והענין הוא כי כשם שע״י הרות המנשב מצפון לדרום עי״ז קיום העולם כי מצפון בלבד הי׳ קרירות גדול, ומדרום בלבד הי׳ תוקף החמימו׳ וע״י חיבור צפון ודרום עי״ז נעשה איר ממוזג, וכמו״כ בלא חיבור הרוחות לא הי׳ כלל קיום לעולם ח״ו מחמת ריבוי ההבל ועי״ז הרוח נעשה אויר מזוכך וכמו״כ ע״י ישראל הוא קיום העולם כי ע״י ישראל נעשה התכללות המדות עליונות כי א״א לעולם בלא חסד כמ״ש עולם חסד יבנה, וכמו״כ כתיב מלך במשפט יעמיד ארץ שלקיום העולם צ״ל התכללות חסד וגבורה כמ״ש במד״ר והתכללות המדות על ידי ישראל כי ע״י צדקה נמשך חסד דרועא ימינא וע״י איזה גיבור הכובש יצרו נמשך מדת גבורה וע״י התעוררות רחמים נמשך בחי׳ תפארת שכולל חו״ג ועל ידי התכללות המדות עליונות עי״ז נעשה חיבור ד׳ רוחות העולם כי שרש ו״ק הוא משה מדות כו׳ כנודע.

שם בסוף הדרוש, וזהו יושב אהל ומקנה, ולהבין ענין יבל בתוספת ביאור הנה מבואר בספרים דיבל גימט׳ מ״ב וזהו נגד שם מ״ב דאנא בכח, וענין שם מ״ב הוא כ״ב אותיות ועשרת הדברות ועשרה מאמרות ועשה״ד הוא בבינה וע״מ הוא בחכמה, והנה בפ׳ שמע יש מ״ב תיבין מואהבת עד ובשעריך נגד שם מ״ב הנ״ל, כי פ׳ שמע הוא העלאות למסור נפשו באחד וכל העלאו׳ הוא ע״י שם מ״ב. והנה ענין למס״נ באחד הוא מסירת הרצון כי נפש לשון רצון כמ״ש אין נפשי אל העם הזה, ור״ל ביטול כל רצונות

זרות אשר לא לה' המה ורק ליכלל באלקות ולהגיע למדרגת בכל מאדך שהוא אהבה בלי גבול ולכן אמרו בגמ' ברכות דפ' שמע הוא עושי' רש"מ והיינו משום דבפ' שמע כתי' בכל מאדך ועי"ז ממשיכים סוב"ע בממכ"ע, אך איך יוכל האדם להגיע למדריגה זו דאהבה דבכל מאדך זהו ע"י עסק התורה כי אורייתא מחכמה נפקת וחכמה שורה בה אור א"ס ב"ה כי הוי' בחכמה, הגם שהתורה נתלבשה בענינים תחתונים מ"מ מלובש בה אור ח"ע, ובתורה גופא יש שני בחי' תושב"כ ותושבע"פ ולהבין לשון שבעל פה ולא שבפה הוא כי תורה חכמה ושבכתב בינה (ולפה"נ הוא יחוד חו"ב) ותושבע"פ מל' קרינן לה ועד"ש והים עומד עליהם מלמעלה כי מל' דאצי' מקיף עולמות דבי"ע כי אין ערך בריאה לאצי', וזהו שבעל פה בחי' מקיף משם ב"ן והיינו מחיות המרכבה ושרש נה"א מבחי' שם מ"ה אדם גימט' מ"ה וע"י תושב"כ ותושבע"פ מתיחדי' ב' הנפשות ועי"ז יוכלו להגיע לבחי' בכל מאדך אהבה בלי גבול, וז"ש יבל אבי כל יושב אהל כי יבל גימט' מ"ב שהוא המעלה ומגביה נש"י ליכלל במקיפי' עליונים כי כל העלא' ע"י שם מ"ב ולכן בקבלת שבת או' אנ' בכח כי אז עליי' המל' ואח"כ נמשך זה בנש"י שנמוכי' במדריגה שנק' מקנה עד"ש חרעתי בנ"י זרע אדם וזרע בהמה כי זרע אדם בעלי תורה כי זאת התורה אדם, וזרע בהמה הם שאין להם כ"כ דעת והרגשה באלקות ואעפ"כ נמשך בהם ג"כ גילוי אלקות כי המקיף אין בו מעלה ומטה וז"ש ביעקב רועה צאן שהמשיך מבחי' מקיפי' עליוני' גם בנש"י שנק' צאן זרע בהמה הנ"ל.

בראשית ה' א'

זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אותו

פירש"י זו היא ספירת תולדות אדם, ומדרש אגדה יש רבים. ביום ברוא מגיד שביום שנברא הוליד עכ"ל. ות"י דין ספר ייחוס תולדות אדם ביום דברא ה' אדם בדיוקנא דה' עבידיתי' עכ"ל. הנה פירשו ספר סיפור ייחוס התולדות זה מזה.

ב) **פ"ק** דעכומ"ז דף ה' אמר ר"ל מאי דכתיב זה ספר כו' וכי ספר הי' לו לאדה"ר מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לרע"ק כו'. וכן איתא בסנהדרין ספ"ד דל"ח ע"ב. ועיין מהרש"א בעכומ"ז שם שז"ש ועל ספרך כולם יכתבו ימים יצרו ולא אחד בהם וגו' בתלים קל"ט ט"ז ר"ל כל שיוצרו בימים העתידים לא יחסר אחד מהן שלא הראהו והי' נכתב כ"א על ספר כדאמרינן פרק הפועלים לדידי חזי לי ספרא דאדה"ר וכתיב בי' שמואל ירחינאה כו' ר' ור"נ סוף משנה כו' עכ"ל מהרש"א. וצ"ע דזה סותר מ"ש ר"ל וכי ספר הי' לו לאדה"ר.

ג) **אפ"ל** בזה דהנה בספר הגלגולים פ"א פי' כי כל הנשמות כולם היו כלולים באדה"ר היינו מן נפש דאצילות עד יחידה דאצילות שהיא בכתר. והנה אדמו"ר נ"ע פי' ע"פ קורא הדורות מראש, היינו א"ק שהוא יחידה וכתר דכללות הוא כולל כל הנשמות והעולמות ונק' אור כללי, וזהו כדמיון ההיולי שכולל בו ד' יסודות כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג ואח"כ ממנו נמשך כל א' מההעלם לגילוי מהכלל לפרט, וזהו קורא הדורות שהם הנשמות דור ודור ודורשיו הוא קורא אותן מראש מבחי' א"ק, וזהו ענין קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בזח"ב תרומה דף קס"א, וא"כ זה ספר היינו התורה ששרשה בא"ק כתר, ובבחי' זו ראה אדה"ר דור דור ודורשיו כו', ונק' ספר ע"ד בשלשה דברי' ברא הקב"ה עולמו בסופר וספר וסיפור, והאריז"ל פי' שהם חב"ד וא"כ זהו ע"ד בחכ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו כו', ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששון בסידור. אך י"ל זה ג"כ בבחי' גבוה יותר ספר היינו בחי' אור כללי הנ"ל שהוא א"ק שהוא מחשבה הקדומה, וסופר הוא אור א"ס ב"ה מקור בחי' ספר הנ"ל. א"נ כי בא"ק שהוא כתר יש בו דוגמת עתיק ואריך, וזהו ענין סופר וספר, וכענין זה יובן ממ"ש בת"א ס"פ שמות בענין איה סופר איה הוא העיגול הגדול שלפני הקו הוא עצמו בחי' סופר. א"נ דאדמו"ר נ"ע פי' דבחי' אור כללי הנ"ל זהו נק' חיצוניות א"ק, ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית, וסופר הוא פנימיות א"ק. א"נ כי אדמו"ר נ"ע פי' מה שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם היינו חו"ב דא"ק, וא"כ זהו ענין סופר וספר ובחי' סיפור זהו הגילוי מבחי' ספר כאשר אסתכל בספר הנ"ל וברא עלמא ע"י סיפור היינו בעשרה מאמרות נברא העולם, וכיון שאדה"ר הי' לו יחידה מכתר דהיינו א"ק ע"כ א"ש שנתגלה לו ספר הזה שהיא התורה כמו ששרשה בא"ק שהיא הכוללת כל הדורות והנשמות כו', ועמ"ש בבהז ר"פ תולדות ע"פ מי ימלל גבורות ה' באורייתא כל רזין עילאין, מילין דעלמא דין כו', כולם בחכמה עשית ע"ש. והנה כפי' זה משמע בזח"א ויחי דרכ"ז ע"ב, דפי' שם ענין הקורא הדורות מראש ואח"כ פי' שזהו ענין זה ספר תולדות אדם כו', וא"כ זהו כדפרישית. ירושלמי פ"ט דנדרים. רבות בראשית פכ"ד כז"ד כח"ב תזריע ר"פ ט"ו ריג"ב, בקהלת רבה ס"פ הולך אל דרום פד"א, בפסוק את הכל יפה צ"ב א'. זח"א לז"ב ג"ה סע"א לך לך ד"צ סע"ב ויחי דרכ"ז ע"ב. ח"ב יתרו ד"ע עמוד א' גם בפ' ויקהל דף ריש ע"א דרמ"ו א' בשלח נ"ז א' נז' ג"כ ענין ספר. וע' פרדס סוף שער מהות והנהגה. זח"ג פנחס דרי"ו סע"ב. של"ה ב"ב ג"א מב"ב. בחיי י"א ב' יג"א טז"ג יז"ג קכ"ו ד'. מ"ע קכ"ד רכ"ב ר"נ רנ"ג. ס"ח תתפ"ח תתשמ"ה תתשמ"ו.

ד) **רבות** בראשית ר"פ כ"ד רבי יהושע רבה פתח הוי המעמיקים מה' לסתור עצה כו' עד ושמעו ביום ההוא החרשים דברי ספר בישעי' סי' כ"ט ט"ו י"ח, ופי' דברי ספר זה ספר תולדות אדם, וגם להבין המשל מש"ש לארכיטקטוס שבנה את המדינה כו'. והענין י"ל ע"פ מ"ש בתחילת המדרש רבה ע"פ ואהי' אצלו אמון, מלך בשר ודם בונה פלטין

כו׳ והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו כו׳ כך הי׳ הקב״ה מביט בתורה ובורא את העולם כו׳, וזהו הענין הנזכר בזח״ב תרומה קס״א, וע״ז פי׳ אדמו״ר נ״ע שצ״ל תחלה אור כללי הכולל כל העולמות וממנו נמשך אח״כ לפרטים כנ״ל סעיף ג׳, וזהו ענין ואהי׳ אצלו אמון והוא משל הדיפתראות ופנקסאות שיש להאומן כו׳, וזהו פי׳ המדרש כאן ע״פ זה ספר לארכיטקטוס שבנה שהוא האומן, ובחי׳ זה ספר זהו התורה שהיא כמשל הדפתיראות ופנקסאות הנ״ל וכיון שכן הרי הכל גלוי וידוע לפניו ולכן הוי המעמיקי׳ מה׳ כו׳. ומכ״ז יובן ענין סופר וספר, דבחי׳ סופר זהו האומן והוא מל׳ דא״ס ב״ה שמקור התהוות העולמות רק מבחי׳ מלכותו ית׳ ועצמותו ית׳ זהו כמשל המלך שהוא המתנשא מימות עולם המלך המרומם לבדו כו׳ ובחי׳ ספר זהו התורה הנק׳ אמון דפתיראות ופנקסאות והוא א״ק אדם דבריאה כו׳. וכמו״כ יש לפרש כ״ז מאצי׳ לבי״ע המלך הוא ז״א דאצי׳ האומן הוא מל׳ דאצי׳ שהוא האדריכל הנזכר ברבות ע״פ ויתעצב אל לבו הפנקסאות זהו התורה שהיא כח״ב דבריאה היכל קדה״ק שבו מתלבשת המל׳ דאצי׳ והוא הלבוש שבו ועל ידו בריאת עולמות בי״ע, ועמ״ש סד״ה ביום השמיני עצרת בפי׳ עוטה אור כשלמה כו׳, ועיין בסידור בדרוש שאחר עלינו לשבת.

ה) **בר** קפרא פתח ימחו מספר חיים תלים ס״ט מספר תולדות של אדם, עו״ש אין מלך המשיח בא עד שיבראו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות, ואלו הן הנשמות האמורות בספרו של אדם. זה יש להבין עפמ״ש לעיל סעיף ג׳ וסעיף ד׳. עוי״ל פי׳ זה ספר תולדות אדם דכתיב וזרעתי את ב״י זרע אדם וזרע בהמה שהם נשמות דאצי׳ נק׳ זרע אדם ונשמות דבי״ע נק׳ זרע בהמה, ועז״נ כאן זה ספר תולדות אדם אדם נשמות דאצילות.

ו) **ס״פ** הנ״ל בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה רע״ק אומר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. ובירושלמי פ״ט דנדרים משנה ה׳ הגירסא בשינוי קצת וז״ל רע״ק אומר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה עכ״ל. ופי׳ בקה״ע שכל בני אדם באים מאב אחד הוא כלל גדול מואהבת לרעך כמוך דלא קאי אלא על רעך, וי״מ אסיפיה דקרא דכתיב בדמות אלקים עשה אותו, וראוי שיזהר בכבוד אדם חבירו עכ״ל. והנה המ״כ פי׳ כמוך גימט׳ אלקים, זר״ל כמו הוי׳ ואלקים אף ששם הוי׳ מדה״ר ושם אלקים מדה״ד עכ״ז שני המדות כולא חד ממש כי הוי׳ הוא האלקים כן יהי׳ רעך כמוך ממש, והיינו לפי שבשרשן מקור אחד לכולנו, ועי״ז גורם יחוד קוב״ה וכנס״י הנקראת רעיתי להיות ואהבת לרעך כמוך, וה״ע יחוד הוי׳ אלקים, ועז״א בן עזאי כי כלל גדול מזה הוא זה ספר תולדות אדם דמיירי בבחי׳ כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות היינו מחשבה הקדומה בחי׳ א״ק הנק׳ זה ספר והוא כלל גדול כי הוא אור כללי הכולל כל ההשתלשלות דאבי״ע כנ״ל, וע״כ כשיתבונן המשכיל איך בשרשן כולם בחי׳ א׳ ממש מתייחדים בתכלית, וזהו בדמות אלקים ברא אותו, ממילא יבא

לאהבת ה' ולאהבת לרעך כמוך, ולכן הוא כלל גדול יותר שכולל קבלת עול מלכות שמים ואהבת רעים שניהם נכללים בזה ספר תולדות אדם. ויש לפרש תולדות אדם היינו אדם קדמון שמשם נולדים ונמשכים כל הנשמות, וצ"ל בבחי' אדם אדמה לעליון כו', ועמ"ש בת"א בביאור ע"פ וקבל היהודים וקבל לשון יחיד. עוי"ל* עפמ"ש הרמ"ז בפ' פנחס דרי"ט ע"ב וז"ל ונלע"ד שבכל התורה והמצות שנעשה אנו אומרים ליחדא שמא דקוב"ה ושכינתי' ומסיימים לשם כל ישראל שהוא כללות כל הנשמות במקורם העליון שבזה מתיחד עם השי"ת ועם כל ישראל ופעולתו היא נחשבת זכות רבים אדוקים ביוצרם, ולכל אחד יש חלק באותה פעולה עכ"ל, ולכן זה ספר תולדות אדם כלל גדול בתורה שהוא להשתתף עם כללות כל הנשמות במקורם כו'.

ז) **תזריע** ר"פ ט"ו אין מלך המשיח בא כו' כנ"ל סעיף ה'. במדבר פ"ב דף רי"ג ב' אות מוצא י"ב תולדות בכתובים, הראשון אלה תולדות השמים והארץ, זה ספר תולדות אדם אלה תולדות נח כו'. יש לפרש כי תולדות השמים והארץ היא בחי' חיצוניות היינו היש הנברא מאין אבל תולדות אדם שהם הנשמות נמשכו מפנימיות כו', ומספר י"ב תולדות כי אלה תולדות יעקב יוסף שהתולדות נמשכים ע"י צדיק יסוד עולם שהוא המוציא תולדות והוא הנק' זה, וכמ"ש בנח זה ינחמנו אשר זה מספרו י"ב כמ"ש לקמן סעיף ח'. קהלת רבה פד"א בפסוק הולך אל דרום כנ"ל, תזריע ר"פ ט"ו.

ח) **קהלת** רבה בפסוק את הכל עשה יפה בעתו צ"ב א', ראוי היה אדה"ר שתנתן תורה על ידו שנאמר זה ספר כו', ראוי היה אדה"ר שיעמדו ממנו י"ב שבטים דכתיב זה ספר תולדות אדם זיי"ן שבעה ה"א חמשה כו' ולמי אני נותנן ליעקב הצדיק עכ"ל. זה היינו יסוד והתורה היא יסוד דאבא ונק' זה ספר יסוד דאבא המאיר בבינה הנק' ספר כו', ושנים עשר שבטים נמשכו מיסוד דז"א הנק' זה ע"י המל' הנק' ספר כו'.

ט) **בת"א** בד"ה ובבואה לפני המלך בענין ובזה הנערה באה, זה השער לה' עד"ז יש לפרש ג"כ ענין זה ספר [illegible].

י) **זח"א** בראשית דל"ז ע"ב פי' זה ספר הוא יסוד שהוא תולדות אדם היינו שהוא עביד תולדות שהם הנשמות והוא מקבל מבחי' אדם שהוא תפארת כנודע מענין אלה תולדות יעקב יוסף והתפארת מקבל מהבינה, וזהו"ע ג' ספרים הנפתחים בר"ה, והיינו לפי שאז התחדשות נשמת אדה"ר שנברא בר"ה, ועי' מענין תולדות הנשמות ע"י יסוד בסידור ע"פ נשמת כל חי. אך מה ענין זה לספר צ"ל ע"פ מ"ש בזוהר תרומה דקל"ו ע"ב ע"פ השמים מספרים

עוי"ל . . במקורם כו': בבי' כת"י נמצא קטע זה אחר אות ט' וצויין ע"ז: שייך לעיל ססעי' ו': "או י"ל כי ע"י זה ספר תולדות אדם שהאדם נברא בצלם אלקים ולכן צריך לאוהבו מחמת זה שהוא בצלם אלקים ועי"ז גורם כמ"כ למעלה בחי' כן לב האדם לאדם היינו יחוד קובה"ו וגם כי האריז"ל פי' והבאת שלום בין אדם לחבירו א"א וז"א א"כ ב"ז ממשיך ע"י אהבתו לחברו שנברא בצלם אלקים כו'.

מאי מספרים לאו סיפור דברים אלא דנהרין ונצצין כו' וזהו ג"כ פי' זה ספר לשון הארה והבהקה כו' ושממשיך מכל העשר ספירות. גם כמ"ש לקמן ספר זה מל' מגדל עוז שם ה' ובו ירוץ צדיק לכן זה ממשיך ספר ואור בבחינת מלכות ע"ד הבא לטהר כו' כענין ארוממך אלקי המלך שממשיך שתהי' בבחינת נח כו'. או י"ל גם ספר ממש העשוי מקלף ודיו ע"ד וישכב ופירש בזהר חלק א' ויצא קנ"ז סע"ב יש כ"ב, היינו כ"ב אותיות הנמשכין מחכמה עילאה בבינה הנק' יש נק' וישכב יחוד העליון וכמ"ש במדרש שה"ש רבה ע"פ נגילה ונשמחה בך בך בכ"ב אותיות התורה, גם כי כ"ב אותיות הם ג' אבות אמ"ש ז' כפולות י"ב פשוטות אשר י"ב פשוטות זהו ענין י"ב שבטים כמנין זה היינו זה ספר הנמשכים מע"ס שהם ג"ר אמ"ש וז"ת ז' כפולות כו' שהם ע"ס דאצילות ומהם נמשכים י"ב שבטים בבריאה, וזהו זה ספר תולדות אדם גם ס"ר אותיות התורה הם ס"ר נשמות והנה מבואר במ"א שבחי' י"ב שבטי' הנ"ל כוללים כל א' כל פרטי הנשמות שבשבט שלו, וא"כ מאחר שאדה"ר ראה בחי' זה ספר הנ"ל ממילא ראה ג"כ דור דור ודורשיו כו', עיין לעיל סעיף ב', ועיין זח"א בראשית דנ"ה סע"א לך ד"צ סע"ב ויחי דרכ"ז ע"ב דכל נשמתין כו' כולהו קיימין כו', ועמ"ש מזה בפי' חי ה' אשר עמדתי לפניו בד"ה שחורה אני ונאוה בנות ירושלים, ובפ' ויקהל דף ריש סוף ע"א מבואר פירוש זה ספר זה הוא המשכה משם הוי' כענין זה אלי הנה אלקינו זה, שנמשך בבחינת ספר היא מל', כי ספר גם כן גימטריא שם שהוא מלכות, ואתי שפיר דשייך המשכה זו לספר כי המלכות מקור האותיות כו', וכן פירש בפ' יתרו דף ע' סע"א וכ' בשל"ה דף מ"ד סע"א שלכן נאמר אדם אתם אתם קרוים אדם שכל ס"ר נשמות היו כלולות באדה"ר כמ"ש בפרדס ש"ח פכ"ב והוא מבואר בפירוש ברבות כי תשא פ"מ ע"פ ראה קראתי בשם עד שאדה"ר מוטל גולם הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעתיד לעמוד ממנו יש שהוא תלוי בראשו של אדם ויש שהוא תלוי בשערו כו' ע"ש, וא"כ כל הנשמות הם אדם א' וקומה א', והמשכתן מבחי' אדם מההעלם אל הגילוי הוא ע"י זה ספר תולדות אדם. ועפי"ז יובן המדרש ההובא לעיל דרע"ק אמר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, והוא מאמר הלל הזקן פ"ב דשבת דעלך סני לחברך לא תעביד, והיינו כי שרש כל התורה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה בנשמות, וזהו אהבתי אתכם אמר הוי' בדביקה חשיקה חפיצה כו', ועיין זח"ג ואתחנן דרס"ז סע"ב, וזהו פי' ואהבת ב"פ אור לרעך היינו נש"י שנק' רעיתי של הקב"ה כמוך גימט' אלקים שאהבה זו הוא יחוד הוי' אלקים כמ"ש אני אמרתי אלקים אתם, וגם כמ"ש מי כמוך באלים הוי' וכתיב אשריך ישראל מי כמוך, וזהו ואהבת לרעך כמוך להיות גילוי בחי' כמוך בנשמות שהם בחי' מי כמוך, וכמ"ש אין כאל ומי כאל ישורון במדרש, והיינו לפי שהם זה ספר תולדות אדם שיש בכל א' שם הוי'. וזהו כל הנקרא בשמי וארז"ל בב"ב דע"ה ע"ב עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה, וזהו כלל כל התורה, וכמ"ש והתהלכתי בתוככם וכתיב היכל ה' המה ואידך פירושא הוא, וזהו כעין מ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב שהתפלה אע"פ שאינה ממנין רמ"ח מ"ע

היא הכוונה של כל המצות להיות בא"י כו' המשכת הדעת כו' להיות והאדם ידע כו' כי מלאה הארץ דעה את ה' ואידך פירושא הוא וזהו שרמ"ח מ"ע הם כלים לבחי' המשכה זו שע"י התפלה שהיא המשכת ואהבת של הקב"ה לרעך נשמות כמוך ממש כנ"ל. אך כדי להיות גילוי יחוד זה צ"ל כולך יפה רעיתי ומום אין בך, וכמאמר עד דאתעבידת איהי ברזא דאחד, והיינו ע"י התכללות כל נש"י יחד באהבה שהם קומת אדם אחד, וכמ"ש מנורת זהב כולה שדוקא ע"י ההתכללות יחד נמשך היחוד עליון כמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד, ועמ"ש סד"ה וקבל היהודים וסד"ה שניך כעדר גבי שכולם מתאימות, ועמ"ש גבי רבקה ובד"ה הן עם אחד ושפה אחת ובד"ה אם בהרת קדמה ולפמש"כ הוא מובן יותר כי מאחר שכל הנשמות הם אדם אחד א"כ אם יש פירוד ה"ז מחוסר אבר ולא מתקיים ומום אין בך, ע"כ ע"י קיום מ"ע ואהבת לרעך כמוך זהו כלי לבחי' יחוד העליון שזהו כלל כל התורה, וכדי שיבא לבחי' ואהבת לרעך כמוך זהו ע"י שיהי' משים עצמו כשיריים, ולכן אמר בן עזאי זה ספר תולדות אדם הוא כלל גדול מזה כי בו מבואר שכל הנשמות הם אדם א' כנ"ל וגם בו מבואר שהמשכתם משם הוי' ממש בחי' זה ספר כנ"ל, לכן עי"ז יבוא לקיום ואהבת לרעך כמוך, וזהו תמים תהי' שיהי' ומום אין בך ע"י ואהבת לרעך כמוך ואזי תהי' עם הוי' אלקיך שזהו היחוד עליון.

יא) **הבחיי** בפ' בראשית על פסוק זה פי' בשם הרמב"ן זה ספר ירמוז לכל התורה כולה כו' ויתכן לומר ספר הוא החכמה והוא מלשון סופר וספר וסיפור הנזכר בספר יצירה כו' ויגיד הכתוב זה ספר שהיא החכמה ראוי שיהי' תולדותיו של אדם כי אין בניו של אדם תולדותיו העקריים כ"א ספר החכמה כו', וכמו שאמר בן עזאי ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה אפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים עכ"ל. ועפ"ד דבריו דפח"ח יתפרש כפשוטו מאמר בן עזאי זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה היינו שהכלל הגדול הוא שעיקר תולדותיו של אדם הוא זה ספר היינו להמשיך בחי' סופר וספר וסיפור שהמשכות אלו זהו ע"י תושב"כ שנק' ספר ותושבע"פ שהיא מבחי' סופר כמארז"ל ערבים עלי ד"ס וקיום המצות י"ל שנק' ספור שהם מספר תרי"ג וכמ"ש ע"פ והיה מספר בנ"י, ולכן בן עזאי אמר כלל זה שבן קיים ואמר ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה כו' ואף לכל אדם שאין ראוי לעשות כן מ"מ עכ"פ ידע שעיקר תולדותיו הוא זה ספר וכן פרש"י ע"פ אלה תולדות נח. והנה ידוע שיש זיווג גופני וזיווג רוחני שהוא הנשיקין ובגשמיות זיווג גופני הם הבנים שעי"ז ממשיך לידת הנשמות הנמשכים מבחי' זיווג גופני היינו זיווג זו"נ, אכן זיווג הרוחני זהו עסק התורה שהיא בחי' הנשיקין כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו בחי' אתדבקות רוחא ברוחא וכמ"ש בד"ה והי' מספר בנ"י בענין אש ורוח, ומזה יובן ענין מ"ש הבחיי שעיקר תולדותיו של אדם הוא זה ספר, שה"ז ממשיך בחי' ישקני כו' ולפי שהתורה מלובשת בגשמיות יש בה ג"כ בחי' זיווג גופני כמארז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה וכמ"ש בבה"ז פ' בראשית במאמר דכ"ז אעשה לו עזר

כו׳, ולכן זה ספר הוא כלל גדול בתורה, ועמ״ש ע״פ תמים תהי׳ עם ה׳ אלקיך וע״פ התהלך לפני והיה תמים *.

קיצור אות א׳ ב׳. משמע לא ספר ממש כ״א שהראהו דור דור ודורשיו. (ג) י״ל ע״ד א״ק כולל כל העולמות, קורא הדורות מראש, וא״ק שם שרש התורה וזהו שנקרא זה ספר. (ד) וזהו מאמר המד״ר פכ״ד לארכיטקטוס שבנה את המדינה ע״ד ואהי׳ אצלו אמון. (ה) תולדות אדם י״ל זהו הנשמות הנק׳ זרע אדם. (ו) ענין זה כלל גדול בתורה שיהי׳ ע״ד ואהבת לרעך כמוך. (ז) ענין י״ב פעמים תולדות היינו כמנין זה. (ח) זה תולדות י״ב שבטים שנמשכים מבחי׳ ספר תולדות היינו יחוד מ׳ עם יסוד ע״ד ספר זכרון.

י) * **זה** יסוד ספר הוא מ׳, תולדות אדם ע״ד אלה תולדות יעקב יוסף, גם זה ספר שממשיך האותיות במל׳ כי הקולמוס יסוד זכה קנה ליקח ממנו קולמוס קנה גימ׳ יוסף והדיו חכמה כי דיו אותיות יוד והוא שחור שהחכמה בעצמה נק׳ שכל הנעלם וכותב בה׳ אצבעות בחי׳ ה׳ נמצא יש כאן יה״ו על הספר הוא הקלף מ׳ ה׳ תתאה, כמ״ש כל זה בהגהות ללק״ת ע״פ זאת חקת התורה, וזהו ענין היחוד עליון, וזהו ג״כ וישכב עמה יש עלמא דאתי נמשך ע״י כ״ב אותיות התורה גם יש גימ׳ יקר זהו הטפה, ומזה נמשך תולדות אדם. אדם אתם נעשה אדם בצלמנו, ולכן זה כלל גדול בתורה, היינו המשכת יחוד העליון שיהי׳ גילוי אור א״ס, ה״ז כוונת כל התורה, וצריך לזה ואהבת לרעך כמוך ואידך פירושא הוא.

יא) **הרמב״ן** פי׳ זה ספר צ״ל עיקר תולדותיו של אדם.

יב) **בגמ׳** פ״ק דר״ה דט״ז סע״ב שלשה ספרים נפתחים בר״ה, ופי׳ בזהר בראשית דל״ז א׳ זה ספר תולדות אדם הוא ספר של צדיקים, והיינו דהכתיב זה ספר כו׳ ביום ברוא אלקים אדם, וידוע כי בכ״ה באלול נברא העולם ובר״ה נברא אדה״ר, א״כ בחי׳ זה ספר נפתח בר״ה, ולפ״ד הזהר זה ספר הוא יסוד והוא מקבל מבינה ות״ת, וזהו ג׳ ספרים, ובזח״ג פ׳ אמור ד״ק ע״ב ת״ח לקביל דא תלתא ספרין פתיחין היינו נגד תר״ת שהם אברהם יצחק ויעקב כמש״ש דצ״ט ע״ב, וא״כ הג׳ ספרים הם חג״ת כ״כ במק״מ שם וזהו כענין מ״ש בת״ז ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קציר וחד בינוני. פי׳ חד אריך הוא מדת החסד שממנו נמשך השפע למטה שהרי אברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך כו׳, וחד קציר היא מדה״ד שמטבעה לקצר השפע ולהיות עליות למעלה ושלא יומשך למטה רק בדקדוק גדול כו׳ וחד בינוני זהו מדת הת״ת שהוא ממוצע בין חו״ג וע׳ מזה בת״א פ׳ וירא, ועד״ז ספרן של צדיקים זהו קו הימין חד אריך וספרן של רשעים שע״י מעשיהם עוררו עליהם מדה״ד וספר של בינונים

והיה תמים: ע״ב נמצא בבוך בראשית — 200 ומצויין אח״ז: הקיצור מזה הדרוש בבוך שמות ויקרא במדבר קרוב לסופו היינו בפ׳ נצבים, ושם עוד מענין ג׳ ספרים נפתחים בר״ה. וזה הקיצור דלהלן נמצא בבוך באב׳ 39 אחר פ׳ הנ״ל.

י): בכל הכת״י לא מצויין לאות ס׳.

זהו הת"ת, ועמ"ש מזה בזח"א בראשית דף כ"ד א' תר"ת תקיעה היא חד אריך כו' וכתבתי מזה ע"פ בחדש השביעי באחד לחדש, ובפ' אחרי דף ס"ד ע"א פי' ת"ח ג' ספרין דחכמתא אפיק שלמה לעלמא שה"ש קהלת משלי הם נגד ג' ספרים שהם חכמה בינה ודעת יעו"ש.

קיצור. זה ספר ביום ברוא דהיינו ר"ה אז ג' ספרים נפתחים הם יסוד ת"ת בינה, או חג"ת, ע"ד חד אריך וחד קציר וחד בינוני, והם ג"כ חב"ד חכמה חד אריך ע"ד יס"א ארוך כו', ועמ"ש מענין פי' אורך סד"ה להבין מ"ש באוצ"ח בענין הצמצום והקו כו'.

יג) **בלקוטי** הש"ס מהאריז"ל ד"ו ע"ב מסכת ר"ה, ג' ספרים נפתחים בר"ה כבר ידעת כי בר"ה נעשה ענין הנסירה שהיא יציאת המוחין מן הז"א לנוק', ונכנסין שנית בסוד השופר, והנה אלו הם השלשה ספרים הנזכרים בספר יצירה סופר וספר וספור והם בחי' חכמה בינה ודעת שנפתחים בר"ה מן האימא לזעיר והבן זה. ממהרח"ו זלה"ה עכ"ל. והיינו לפי שבר"ה נמשך אור וחיות חדש לעולם שהוא ז"א על כל השנה וכמובן ממ"ש בזהר פ' תצוה דף קפ"ד ע"א אלא כל רזין וכל קדושין יקירין כולהו תליין בשביעאה, (ע' זח"ב בשלח דס"ג ע"ב) כו' וכד מטי זמנא לחדתותי ברכאן וקדושין לאנהרא בעא לאשגחא בכל תקונא דעלמין כולהו כו' וכן מובן ממ"ש בזהר אמור דצ"ט סע"א וע' באג"ה סי' י"ד ע"פ ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה מראשית השנה כו' ובלק"ת בכמה דוכתי, ובד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד ספ"א, ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה פ"ג בענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת, ובהביאור שם פ"א ובד"ה תקעו בחדש דרוש הראשון פ"א והנה עיקר זמן המשכת רצונו הוא בר"ה שבו התחדשות החיות כללי, ובד"ה תקעו בחדש דרוש השני ובד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת פ"ב ובד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול פ"א, ובד"ה שוש אשיש פי' שבר"ה התחדשות נשמת אדה"ר שהוא ז"א כו' והנה במד"ר אמרו שבריאת העולם הי' ע"י ג' דברים בחכמה ובתבונה ובדעת שנאמר בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו, וכן בנין בהמ"ק לע"ל הוא ע"י ג' דברים אלו בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו.

קיצור. ג' ספרים הם חב"ד שנפתחים בר"ה מן האימא לזעיר, לפי שאז נמשך חיות חדש על כל השנה, בריאת העולם הי' בג' דברים חב"ד.

יד) **בביאור** מאמר הזהר ע"פ ויהיו חיי שרה נתבאר מענין לשון עשר ספירות, שיש בענין ספירה שלשה פירושים האחד לשון בהירות וכמו כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכן נתבאר בלק"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם, שתמשיכו להם הבהירות מע"ס, וענין בהירות שאינן מסתירים על אור א"ס כמו בי"ע כי הן כמו אספקלריא המאירה, כי הן בחי' ויאצל מן הרוח כו', והם ג"כ בחי' כסא. שהרי כסא כבוד נק' בינה ואיתא בזהר תצוה דף קפ"ד ע"ב ת"ח עלמא תתאה כו' ועלמא עלאה לא יהיב ליה אלא כגוונא דאיהי קיימא אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כו' ע"ש

וזהו ע"ד כמראה אבן ספיר דמות כסא, נמצא גם מעשה האדם ניכר במ', וכמ"ש בזהר וירא דק"ט ע"פ והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם פי' לפעלם דבני נשא שלפי מעשיו כך מעורר במ' שתקבל מלמעלה א"כ הצדיק ממשיך שיהא עלמא עילאה מאיר בעלמא תתאה בבחי' חסד ואהבה והרשע מעורר מדה"ד והבינוני מדה ממוצעת, וזהו ג' ספרים הנפתחים בר"ה שי"ל בהן ג"כ ע"ד כמראה אבן ספיר כו', ועמ"ש ע"פ השמים מספרים בזהר תרומה קל"ו ב' דנהירין ונציצין, היינו המשכת מוחין דגדלות לז"א הנק' שמים כמ"ש בסידור, ועיין בת"א ס"פ משפטים בפי' את מספר ימיך אמלא, פי' מספר ג"כ ל' בהירות, בהירות של היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות, ובהירות זו י"ל נמשך מימי קדם. הפי' הב' בענין ספירות הוא ל' ספור והגדה כמו וגדולתך אספרנה, לפי שהתגלות אלהותו נמשך ע"י הספירות. וגם פי' זה י"ל בענין ג' ספרים הנפתחים מאמא לז"א בר"ה דהיינו ספור והגילוי של חב"ד כמ"ש במ"א בענין אשר תנה הודך על השמים הוד הוא גילוי החכמה כו', וספור זה ג"כ ע"י אותיות, אותיות והמשכות מהבינה כו' כמ"ש בד"ה ועשית ציץ בפי' ופתחת עליו פתוחי חותם כו'. הג' לשון מספר, תספרו חמשים יום, לפי שהם שרש לבחי' מונה מספר, המוציא במספר צבאם, וגם הם בבחי' רל"ו אלפים רבבות שיעור קומה וכו' שזהו בחי' מספר. עוי"ל בהם ג"כ לשון ספר כותב בדיו שחור ע"ג קלף לבן עמש"ל סעי' יו"ד, ובד"ה שימני כחותם פי' הקלף לבן מורה לאוא"ס שסובל האותיות שהם הספירות וכו', ועד"ז י"ל ג' ספרים חב"ד.

קיצור. בענין ספירה לשון בהירות ולשון ספור ולשון מספר, גם ענין ספר בדיו ע"ג קלף לבן, וכ"ז יש בענין שלשה ספרים.

גם ספור והגדה כי הן עדים, גם לשון מספר שסופרים ומונים המעשה כו'[*]

והנה י"ל עוד דהנה כתיב ולתבונתו אין מספר עכ"פ הוא למעלה מבחי' מספר שבע"ס ואפ"ל שזה נמשך ע"י התשובה כי תשובה בבינה ומשם מתמלא הפגם שבע"ס כמ"ש סד"ה ולא אבה גבי ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, ועמ"ש בביאור ע"פ והי' מספר בנ"י כו' אשר לא יספר ומ"ש ע"פ מי מנה כו' ומספר את רובע ישראל שבחי' המספר הוא בבחי' בלי מספר וכ"ש בחי' עפר יעקב שאינו בגדר מספר כלל יעו"ש, וכמ"כ במצות נאמר את מספר ימיך אמלא כמ"ש בת"א ס"פ משפטים, אבל התשובה היא למעלה מבחי' מספר ימים כ"א ע"י בחילא יתיר ממשיך ברגע אחד. עוד להעיר לענין ספר ממ"ש מחני נא מספרך, אשר חטא לי אמחנו מספרי, ומענין ימחו מספר חיים, ומענין ועל ספרך כולם יכתבו, וע' לקמן בסעיף הסמוך. גם ג' ספרים ג' קוין חג"ת ומקו השמאל מתעורר משמאילים ומקטרגים וע"י השופר מעורר רח"ר מבחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא וכיון דלית שמאלא כלל משם נמתק הדין של ספר דמה"ד. גם להעיר מענין ע"ס בלי מה בלי מהות שבלמעלה מבחי' ספר.

---

[*] המעשה כו': בכת"י א' נוסף: גם ג' ספרים.

במא"א סמך כ"א ספר נקרא בינה או מלכות וזה בבחי' היסוד שלהן ששם הכתיבה והתעבות הדברים עכ"ל. ויש להעיר ממ"ש ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כמו ע"י הכתיבה משפיל וממשיך השכל בעשיה גשמיות כמ"כ למעלה ההמשכה מח"ע למטה וזהו ענין חותמו של הקב"ה אמת כו', ועמ"ש מענין הכתיבה בביאור ע"פ חקת התורה ועמ"ש בת"א בד"ה ועשית ציץ בפי' ופתחת עליו פתוחי חותם. והי"ג העיר ממ"ש בזהר ויקהל דף ריש ע"א אית ספר לעילא ואית ספר לתתא כו' ובפ' בשלח דנ"ו א' מאי בספר כו', ועמ"ש בפי' על ספר הישר שהוא ספר בראשית.

עו"ש במא"א ספר סופר ספור הם ג"ר והספור בבינה מי ברא אלה (עמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי) משא"כ כתר חכמה נעלמו מאד, וכל מעשיך בספר נכתבים ר"ל כי ע"י המצוה ממשיך מאוא"ס בע"ס וביותר במ' הנק' ספר ונק' כתיבה התעבות הדברים וזהו זה ספר תולדות אדם תו"א הם מע"ט הם ניכרים בבחי' זה ספר ולכן הוא כלל גדול בתורה, ולהפך ע"י העבירה ממשיך ג"כ הדין במ', וע' בת"א בשלח בד"ה לסוסתי איך ע"י אותיות התפלה והתורה נמשך אותיות העליונים וזהו עצמו הספר, ובד"ה אני ישנה האותיות שאלוני אותותינו לא ראינו ושם בד"ה לסוסתי שיש ג"כ אותיות לעומת זה דו"נ שהם בונים ג"כ עיר ומגדל ועי"ז נפתח עליהם ספר מלחמות ה' הנזכר בזהר בשלח דנ"ו, וע"ד שארז"ל ע"פ ומגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם כו', ואפשר ע"ז ארז"ל במשנה ר"פ חלק ואלו שאין להם חלק לעוה"ב והקורא בספרים החיצונים כו'. ואפשר שעשר ספירו' דק"נ נקראים ספרים החיצונים כי הספירות נקראו ספרים כמש"ל סעי' א', והק"נ נקראים חיצונים וכמ"ש בבה"ז פ' חקת גבי מחוץ למחנה, ועמ"ש ע"פ אמצאך בחוץ דקאי על בעלי תשובה ומ"ש בענין נ"ח מצותה להניחה על פתח הסמוך לרה"ר מבחוץ, והגם שיש חוץ ג"כ בקדושה רק שהוא סמוך לרה"ר שהם הקליפות מ"מ פי' חיצונים הם הק"נ שמקבלים רק מחיצוניות השפע ואין להם חלק בפנימיות כמ"ש באגה"ת פרק * ובמא"א זיין כ"ג זונה ק"נ נפקת ברא יצאה מן הקדושה להדבק בג"ק, וברא היינו חוץ. גם להעיר לענין ספרן של רשעים מענין ספר כריתות שהוא כענין ונכרתה הנפש, הכרת תכרת הנפש, וכן כשמגרש אשתו הרי הגירושין נק' כריתות, ועיין בענין ויגרש את האדם ופי' בת"א סד"ה אוסרי לגפן שגרשו מהיות בחי' אדם כו', ועז"נ איה ספר כריתות אמכם כו', האמרת היום לשון לבוש, כי בבריאת העולם הוד והדר לבשת בפסיקתא הביאו מהרמ"א תלים רסי' ק"ד ואח"כ ע"י חטא עה"ד אחשיך אנפי בריין אלביש שמים קדרות, ובר"ה ע"י השופר והתפלות ממשיכים לבושי הוד והדר ה' מלך גאות לבש ועמ"ש מזה ע"פ גדילים תעשה לך.

---

* פרק: ו'.

בראשית ה׳ ל״ב

ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת. פ״ח דסנהדרין דס״ט ע״ב. דרך חכמתן קא חשיב להו דיפת הגדול שבאחים הוה. וכ׳ התוספות תימה א״כ ליחשוב חם לבסוף וקרא קא חשיב שם חם ויפת עכ״ל. ונראה לתרץ עפמ״ש דשם חם ויפת הם חג״ת ונולדו מנח שהוא יסוד אבא ע״כ חשיב המדות כסדרן שם חסד חם גבורה ויפת תפארת, ולכן נאמר גבי יפת ואת יפת בתוספת וא״ו ע״ד אלקי אברהם ואלקי יצחק ואלקי יעקב, ומ״ש הגמרא דרך חכמתן היינו כסדר השתלשלות המדות מהחכמה. רבות נשא פי״ד דרס״א ב׳ בקרבן נשיא נפתלי מזרק אחד כסף כו׳, ולכך איחר מפריה ורביה מפני עון דורו שהי׳ רואה עד שגילה לו הקב״ה ענין התיבה כו׳. ע״ש. רבות בראשית ר״פ כ״ט ויולד נח שלשה בנים כתיב שתולים בבית ה׳ בחצרות אלקינו יפריחו תלים צ״ב, שתולים בבית ה׳ זה נח ששתלו הקב״ה בתיבה. נראה משום דלעיל מיניה כתיב צדיק כתמר יפרח כו׳ שתולים בבית ה׳ ובנח כתיב איש צדיק והיינו יסוד אבא המאיר בבינה שהוא הנק׳ בית ה׳ בית ראשון, א״נ יסוד ז״א המאיר במל׳ הנק׳ בית ה׳ בית שני כו׳ בחצרות אלקינו יפריחו ויולד נח כו׳, עוד ינובון זה נח, דשנים ורעננים יהיו ויולד נח. ועיין עוד מענין שתולים בבית ברבות פ׳ חיי פס״א ובבמדבר פ׳ ג׳ ובזח״ג ויקרא די״ז ע״א. זח״א עמוד קנ״ח נח אזדריק בצדיק, שם ויפת בתרין סמכי קשוט. מ״ע ס״ה.

בראשית ו׳ ד׳

הנפילים היו. בעמה״מ שער אק״ס פ״ד די״ג סע״א מצינו עזא ועזאל שירדו למטה ונתגשמו כ״כ עד שהיו יכולים להזדווג אל בנות האדם. וכן ת״י בפ׳ בראשית שם. ובשער עולם התהו ר״פ ל״ה פי׳ שהוא מה שאימא עילאה לא היתה קולטת הזרע העליון והיתה מפלת אותו, ומשם שרש הנפילים כו׳ עכ״ל. והוא דוגמת שבה״כ מעולם התהו וע״ש שער י״א בסופו דס״ח א׳ ד״ה נפילים. רבות בראשית ס״פ כ״ו ד״ל ע״א אימים כו׳ אימתן נופלת כו׳ ענקים שהיו עונקים גלגל חמה כו׳. פל״ח מ״א ב׳ (שהוא מ״ד ב׳). זח״א בראשית כה״א. ח״ג שלח ק״ס ע״ב. גם * ע״ד ה׳ בנקוד א׳, וכוונת הירח לא מיעוט השמש כ״א שתתעלה היא בחי׳ שם אלקים הגבוה משם הוי׳ כמו בחי׳ הניקוד הנ״ל ג׳ אופנים שהגבורה יש יניקה ע״י הדין שאין בו חסד ע״י הרצוא כשאינו נמתק ע״י הגבורה דמל׳ להיות יש כשליכא ביטול היש ע׳ בדרוש ויתרון ובדרוש פרה כדין וכדין שמש צדקה אסה״מ

גם: נוסף מבוך בראשית 200.

ש"ה לאלקים עד"ז היו קודם הקטרוג שהלבנה בחי' אלקים דשם הוי' ממש, אכן ביקשה שתהי' שם אלקים של שם הוי' דא"א וזה יהי' לע"ל ע"ד עין לא ראתה כו', המיעוט אספשא"מ בפרדס פ"א* אכן עי"ז העליי' כנודע באספשא"מ יכולים לראות כו' בעה"ח שער מיעוט הירח ובפרע"ח שער ר"ח בת"א בד"ה ומרדכי יצא פי' לו חטאת ע"ש ומחץ פאתי ירח יריחו ריח והריחו, ע"י וא"א ממוצע בין המאציל לנאצלים, כן זו"נ ממוצע בין אצילות לבי"ע כן ראיתי בדרוש מלאזני. וזהו ענין שני מלכים משתמשים בכתר א' וביקשה שתהי' היא מקור לבי"ע קודם המיעוט היו כמו או"א ע' בדרוש גביע הכסף בסופו.

*) פ"א:-תי-זו-אינה-ברורה-בהכתי"ק.

אור התורה

פרשת

נח

פ׳ נח

אלה תולדות נח* נח איש צדיק כו׳. ע׳ מאמר הזהר ר״פ זו עד (דנ״ט סע״ב) נח אתחזו מיומא דאתברי עלמא למהוי בתיבה בחבורא חד ולמעיל בה כו׳. פי׳ נח הוא יסוד אבא ולכן נק׳ צדיק (כי היסוד נק׳ צדיק כנודע שהוא לפי שמדתו הוא להשפיע שזהו פי׳ וענין צדיק שנק׳ כן על היותו בעל צדקה שנותן צדקה ומשפיע וכמ״ש במ״א וע׳ בפע״ח בכוונת דפורים שיסו״א נמשך ממנו ההשפעה בויתור רב יותר מההשפעה הנמשכת מיסוד ז״א וי״ל דלכך נח בתיבה הי׳ זן לבהמות וחיות ג״כ ע״ד מ״ש ע״פ את שבתותי תשמרו בענין שביעית כלה לחי׳ מן השדה כו׳) והתיבה הוא יסוד אי׳ ונח בא אל התיבה הוא הלבשת יסוד אבא ביסוד אימא וכן הוא בלק״ת וב׳ האריז״ל ותיקונים אבל בזוהר הרקיע פי׳ שהתיבה הוא יסוד מל׳ והנכנס בה הוא היסוד כו׳. וכאן מדברי הזהר כאן דאמר מאן תיבה דא ארון הברית ולעיל ד״ג סע״ב פי׳ כי הנה כתיב ארון הברית, ארון דא אספקלריא דלא נהרא הברית דא אספקלריא דנהרא הרי מבואר דארון הוא מל׳ שהוא כלי לבחי׳ הברית שהוא יסוד וזהו כמ״ש זהר הרקיע וכ״מ כאן במק״מ ובהרמ״ז ע״ש (וע׳ בויקהל דרי״ד ע״א). והענין הוא דשני הפירושים הם אמת וכמ״ש בפרדס שכ״ג פכ״ב וכמ״ש ג״כ בלק״ת רפ״ז אלה תולדות סוד יסוד אבא היורד עד יסוד ז״א ומשקה לבינה גן העליון ולנוק׳ גן התחתון ולמה נק׳ מעין גנים עכ״ל, הרי מבואר דשני הבחי׳ היינו בינה ומל׳ שהם שכינתא עילאה ושכינתא תתאה מקבלים מיסוד אבא הנק׳ נח א״כ ב׳ הפי׳ אמת בענין התיבה בינה ומל׳. ובזה יובן ג״כ למה כתיב נח ב״פ כמ״ש אלה תולדות נח נח כו׳ דאיתא בתוספתא בזהר נ״ט סע״ב למה נח נח תרי זימנא אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית לי׳ תרין רוחין רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי, וביאור זה במק״מ בשם האריז״ל וז״ל הרב בדרושים בלק״ת בישעי׳ כי הרוח אין לה רק בחי׳ אמת שהוא מיסוד הת״ת שהוא זעיר ואמנם הנשמה הבאה מבינה יש לה ב׳ בחי׳ א׳ בהיותה למעלה במקום הסתום וא׳ למטה אחר החזה דזעיר שהוא מקום מגולה ואז משתנית הנשמה ברדתה לזעיר כו׳ וזהו ונשמות לשון רבים אני עשיתי ומ״ש בזהר תרין רוחין לא דק ופירושו שני נשמתין ע״כ לשון המק״מ בשם הרח״ו ז״ל. והנה זהו בכל צדיק יש ב׳ בחי׳

אלה תולדות נח: ראה ג״כ לעיל בפ׳ נח נה, א. בביאורי הזהר לכ״ק אדמו״ר הצ״צ ע׳ יב.

בהנשמה שלו לפי שהוא מבחי' בינה ויסוד אימא מסתיים בחזה דז"א ע"כ יש ב' בחי' בענין הנ"ל א' כנגד מקום הסתום והב' מקום הגלוי אמנם נח הוא יסוד אבא שנמשך עד סיום יסוד ז"א א"כ כיון שאינו מסתיים בחזה א"כ הרי לכאורה אינו שייך כלל חילוק לב' בחי', אך מ"מ באמת יש בו ג"כ ב' בחי' הא' בהיותו מלובש ביסוד אימא שהוא עד החזה שאז הי' עליו שני כיסוים היינו יסוד אימא וז"א משא"כ אחר סיום יסוד אימא אין עליו רק כיסוי ז"א לכן מתגלה יותר דמה"ט יוצא ממנו בחי' יעקב אחר החזה דוקא וכמבואר בע"ח שער ל"א פ"א יעו"ש ובשאר דוכתי', וז"ש נח נח ב"פ הא' בחי' יסוד אבא המלובש ביסוד אימא דהיינו במקום הסתום וזהו ענין בחי' נח שמשקה לבינה גן העליון כנ"ל והוא ע"ד המבואר בלק"ת דהתיבה הוא יסוד אימא ונח הוא יסוד אבא המתלבש ביסוד אימא דהיינו בחי' יסוד אבא כמו שהוא עדיין במקום הסתום דהיינו לפני החזה ששם יש בחי' יסוד אימא והבחי' נח הב' הוא בחי' יסוד אבא הבוקע יסוד אימא שנסתיים בחזה דז"א ויוצא לחוץ ממחיצת יסוד אימא ונמשך ומתלבש עד סיום יסוד ז"א ומשם משקה גן התחתון שהוא בחי' מל'. וזהו פי' הזהר כאן דהתיבה הוא בחי' מל' א"כ בחי' נח שהוא יסוד אבא הנכנס בה הוא יסוד אבא שביסוד ז"א כנ"ל וכ' הרמ"ז דבחי' זו הוא עיקר בחי' נח וכדפי' הזהר כאן זהו קיצור הענין ע"פ קבלת האריז"ל ומעט מזעיר יתבאר לקמן אי"ה ביאור דבר זה בעבודה בנפש האדם שיש בו ג"כ בחי' נח וענין התיבה כו').

(נת' נח הוא יסוד אבא והתיבה יסוד אימא, ובהג"ה נת' שיש ב' בחי' תיבה בינה ומל' וכן ביסוד אבא יש ב' בחי' א' כשמלובש ביסוד אימא הב' כשבוקע יסוד אימא אז מאיר ג"כ במל' וזהו ב"פ נח נח כנגד ב' בחי' תיבה הנ"ל).

ב) **והנה** נז' בע"ח ובלק"ת שיש ב' בחי' ה"ח וה"ג המלובשים ביסוד אימא ומקודם ביסוד אימא הם סתומים ומכוסים ביסוד אימא ואחר סיום יסוד אימא בחזה דז"א אז יוצאים החו"ג ומתגלים בז"א ונק' חסדים מגולים ונמצא החילוק בין חו"ג המכוסים לחו"ג המגולים הוא ב' בחי' הא' הוא פשוט שהמכוסים הם מכוסים ביסוד אימא המכסה עליהם ואינן מתגלים כ"כ בז"א משא"כ החסדים המגולים הם הגילוי בז"א, והב' שבעודם מכוסים ביסוד אימא הרי אז יסוד אבא ג"כ מלובש ומכוסה ביסוד אימא כנ"ל נמצא אז מלובש יסוד אבא ממש בחו"ג אלו המלובשים ביסוד אימא משא"כ בחו"ג היוצאים ומתגלים ביסוד אימא ולחוץ לא שייך לאמר כן להיות בהם התלבשות יסוד אבא דאע"ג שיסוד אבא נמשך ומתפשט עד סיום יסוד ז"א מ"מ לא שייך לומר שמתלבש בחו"ג המגולים שנמשכים ומתגלים לכאן ולכאן בנו"ה כו' ויסוד אבא נמשך ביושר עד יסוד ז"א אבל בעוד החו"ג מכוסים ביסוד אימא הנה יסוד אבא מלובש ממש בהם. והנה מבואר בלק"ת ס"פ בראשית ענין עה"ח ועה"ד כי בחי' חו"ג הנ"ל המתגלים נק' עה"ד טו"ר. והענין שכשהם מכוסים ביסוד אימא אין החיצונים יכולים להגיע לינק מהם להיותם

מלובשים בבינה שהיא מונעתם מלהתאחד בהם אמנם מהחזה ולמטה ששם הם מגולים אז יכולים החיצוני' לינק מהם ולהתאחד בהם זהו"ע טו"ר, לא ששולטים הקליפות עד שם ח"ו אלא שמשם יניקתם ונמשך עליהם עד מקומם ולפי שמשם נמשך יניקה להחיצוני' אעפ"י שהוא קדושה עליונה נק' רע ובחי' עה"ח הוא בחי' מוחי' חו"ב שאין מהם שום יניקה לחיצוני' כי הם מכוסים לעולם רק במוח הדעת הכלול מחו"ג הנ"ל יש בו סתים וגליא כנ"ל בענין יסוד אימא וא"כ מצד הגילוי נק' טו"ר. (ויש חילוק קצת בין למ"ש בלק"ת ד"ה כבר ידעת כו' בענין מ"ש אח"כ בשם מוהר"מ נאגרה דמהרמ"ג משמע דפי' דחו"ג המכוסים נק' טוב והמגולים נק' רע, אבל לפי' הרח"ו ז"ל ד"ה כבר ידעת נראה דחו"ג המגולים נק' טו"ר. ועד"ז נראה לפרש כאן רז"ל שחו"ג המגולים נק' ג"כ טוב רק שנק' ג"כ רע ע"ש שמהם נמשך יניקה להחיצוני' לא שהם עצמן רע ח"ו. ובענין עה"ח נ' מחלוקת דדוקא מוחי' חו"ב נק' עה"ח אבל מוח הדעת אפי' במקום הסתום לא נק' עה"ח כיון שמ"מ אח"כ במקום הגילוי מגיע ממנו יניקה להחיצוני' וכ"ש להרמ"ג דמפרש בהדיא דמקום הסתום נק' עה"ד טו"ר, ומדברי רז"ל כאן נראה דמפרש עה"ח בחי' חכמה היינו מפני שמחכמה אין שום יניקה לחיצונים כמבואר בלק"ת שם דאפי' מחו"ג המגולים אין יניקה להחיצוני' רק קודם המשכת יסוד אבא אבל כשנמשך מוחי' דאבא במקור הגילוי הנה בחי' חכמה דוחה את החיצוני' מלינק אפי' מחו"ג המגולים שנתגלים מיסוד אימא וית' כ"ז קצת לקמן אי"ה. ודבר זה צ"ע קצת דסותר לחילוק הב' שנז"ל בין חסדים מכוסים למגולים דבמכוסים מאיר יסוד אבא כו' דהא כאן נת' דכשיסוד אבא מאיר אין יניקה אפילו למגולים, ויש ליישב.

והנה נז' בע"ח ובלק"ת שכשיסוד אבא עדיין מלובש ביסוד אימא אז החו"ג הם סתומים ומכוסים והארתן בבחי' גילוי הוא כשיוצאין מיסוד אימא לחזה דז"א שאז מאירים בבחי' גילוי אבל כשהם עדיין מכוסים באימא אז הם סתומים כנ"ל וכשיסוד אבא עדיין מלובש ביסוד אימא והחו"ג הם סתומים שם אז נק' בחי' עה"ח וכשהם יוצאים מיסוד אימא לידי גילוי לחזה דז"א אז נק' בחי' טו"ר ויניקת ואחיזת החיצוני' וקליפות הוא רק מעה"ד ולא מעה"ח ששם אינם נאחזים כלל החיצוני' והקליפות כו' ע"ש. וביאור הדבר שעה"ח הוא הלבשת יסוד אבא ביסוד אימא והחו"ג אז סתומים ומכוסים והוא כי יסוד אבא הוא בחי' חכ' ששורה שם א"ס ב"ה יותר כדכתיב הוי' בחכמה כו' כמבואר בלק"א ובכמה מקומות והיינו לפי שהחכמה הוא בחי' כח מ"ה והוא בחי' השגת הביטול ושם אין כלל אף בחי' ההשגה והבנה שההשגה הוא בחי' יש והוא בחי' בינה משא"כ בחכ' הוא רק השגת הביטול שהוא בקצרה, כי חכמה הוא בחי' ראיית מקור השכל ר"ל גילוי נקודת השכל ועומק המושג שהוא מקור של הרחבה וההסבר לאורך ורוחב אבל אין ר"ל ראיית מקור השכל ממש דהיינו כח המוליד ההשכלה כי זהו נעלם לגמרי בנפש ונק' שכל הנעלם או קדמות השכל אבל כאן אנו מדברים בבחי' גילוי החכמה דהיינו בחי' יסוד אבא והרי היסוד הוא בחי' הגילוי

של החכ׳ אבל גילוי זה הוא ג״כ בחי׳ כח מ״ה ולמעלה מבחי׳ בינה שהוא ההשגה וכנז׳ באגה״ק * וז״ל עומק המושג שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכל, ור״ל שזהו יסוד אבא, וכשנמשך בבינה היינו שיבא עומק המושג לידי הבנה בהרחבת הביאור באורך ורוחב שהוא בחי׳ בינה הנק׳ רחובות הנהר עכ״ד הרי יסוד אבא הוא עומק המושג שהוא כנקודה וכברק כו׳ ולכן אמר כאן שהוא ראיית מקור השכל פי׳ גילוי נקודת השכל לכך א״צ לאריכות הדברים כמו ההפרש בין ראי׳ לשמיעה בדבר גשמי׳ שהאדם המספר לחבירו צורת חומה פלוני וזהו שומע ממנו ולא ראה בעצמו ע״כ צריך לומר לו ריבוי דברים עד שיתקוק בהבנתו צורתה, ואח״כ כשרואה בעיניו הרי ריאה זו בהשקפה אחת ומגיע עי״ז יותר להבין צורתה מע״י ריבוי ששמע כו׳ כך בחי׳ בינה שהוא הבנת השכל באורך ורוחב קודם שעומד על עומק המושג ונקודת השכל ה״ז כמו שמיעה מרחוק שמספרים לו ההשכלה וצ״ל ריבוי דברים עד שיבין ענינה, אבל כשעומד על עומק המושג ונקודת השכל שזהו בחי׳ ראי׳ שרואה הנקודה ממש שהוא מהות ההשכלה לכך א״צ אריכות כלל ולכך אין שם התבוננות בהרחבה כ״א בבחי׳ ראי׳ שהוא בקצרה בהשקפה אחת, והנה חכמה הוא קר ולח כנודע שיסוד המים הוא במוח והיינו שבחכ׳ הוא בחי׳ קרירות שהוא בחי׳ ביטול לגמרי לכן המדות חו״ג הם שם סתומים ומכוסים פי׳ דעם היות שיש בחכ׳ ג״כ המדות חו״ג אך הם שם סתומים וכלולים בבחי׳ החכ׳ ואינן בבחי׳ גילוי להיות מהות בפ״ע להיות החכ׳ בבחי׳ ראי׳, וכן בנפש בעבודת ה׳ הוא כמארז״ל איזהו חכם הרואה את הנולד ור״ל שענין התהוות היש שנולד מאין הוא אצלו בקירוב מאד כאלו רואה בעיניו וכיון שכן ה״ז כאלו רואה את המלך שע״י הראי׳ הוא בבחי׳ ביטול ממש א״כ בבחי׳ הביטול אין שייך לומר גילוי האהבה ברשפי אש וצמאון כו׳ רק מ״מ יש בו בחי׳ אהבה שנהנה ומתענג מראי׳ זו של ביטול היש לאין הרי אהבה זו היא סתומה וכלולה בהראי׳ ואינו מתפשטת להיות מהות בפ״ע מצד הביטול החופה עליה וזהו״ע שהחו״ג מכוסים ביסוד אבא (וע׳ ביאור ענין חסד דאבא ע״פ כי תצא כו׳) וזהו״ע עה״ח למעלה באצי׳ דהיינו שכשיסוד אבא ששורה בו א״ס ב״ה מלובש ביסוד אימא שאז המדות חו״ג הם מכוסים ושם הוא בחי׳ קרירות כי חכ׳ קר ולח, וכן הוא בחי׳ ראי׳ שלמעלה מהרחבה וההשגה (כך מצאתי) ונראה דקאי על יסוד אבא שביסוד אימא דאלו יסוד אימא הוא הרחבת ההשגה רק מ״מ יש בו חו״ג מכוסים כדלקמן, ועה״ד הוא כשיוצאין החו״ג מיסוד אימא לחזה דז״א שאז מאירים ומתפשטים בבחי׳ גילוי דז״א, ופי׳ שבינה הוא רחובות הנהר שזהו ההבנה וההשגה בהרחבה ויסוד אימא הוא ההתקשרות בעומק ההתבוננות כידוע ומזה יוצאים המדות חו״ג לידי גילוי כמו בעבודת ה׳ הנה תחלה צ״ל התבוננות בחי׳ בינה באורך ורוחב ואח״כ דוקא יוכל להשיג לבחי׳ ראי׳ דחכ׳ כו׳ וצ״ל התקשרות הנפש בהשגה זו שמתבוננת בה וזהו בחי׳ דעת המלובש ביסוד אימא כי הדעת הוא ההתקשרות ולכן מלובש ביסוד אימא

באגה״ק: סי׳ טו (קכה, א).

שהיסוד הוא התקשרות כנ"ל, והנה מגודל עוצם ההתקשרות בהתבוננות בהרחבה נולדו מזה מדות חו"ג שהם אהבה ויראה בהתגלות לבו, שהאהבה הוא בהתלהבות רשפי אש וכן היראה הוא בחי' פחד ה' עליו הכל בבחי' גילוי והתפשטות (כי גילוי המדות הוא דוקא כשהוא מרחוק שאז הם בבחי' גילוי (כך מ"כ), ור"ל בסיום יסוד אימא שהוא ההתבוננות אז מתפשטים המדות כו' דהיינו שמהשכל וההתבוננות נעשה מדה בגילוי אך מדות אלו מתלבש בהם השכל כי הרי נק' מוחי' כנודע דחו"ג אלו הם מוח הדעת ור"ל דו"ר שכליים רק שאין השכל בהרחבה ממש כמו בהיותו ביסוד אימא רק מתקצר להיות טעם לאהוי"ר זהו"ע גילוי חו"ג מתוך יסו"א), וכמו"כ למעלה באצי' זהו"ע עה"ד טו"ר דהיינו כשהחו"ג יוצאים מיסוד אימא לידי גילוי לז"א לפי שמבחי' זו יונקים החיצוני' משא"כ כשהחו"ג מכוסים אין מהם יניקה.

נתבאר יסוד אבא נק' עה"ח שם חו"ג סתומים וגלוים מיסוד אימא נק' עה"ד טו"ר ופי' יסוד אבא ראית נקודת השכל למעלה מבינה הרחבת ההשגה, לכן חכמה קרירות ביטול ע"כ אהוי"ר כלולים בהראי' והביטול זהו עה"ח, משא"כ בינה השגה מזה יוצאים חו"ג לגילוי נק' עה"ד כי מזה יש יניקה כו'.

הנה העתקתי בפנים כמו שמ"כ בכתבים מהשומעים מרבינו ז"ל כי לא רציתי לשנות הלשון אכן הגם שהמכוון אמת עכ"ז נ"ל שהשומע הכותב לא כיון יפה בדברי הקבלה. דלכאורה קשה טובא אמ"ש ע' בלק"ת פ' בראשית בד"ה כבר ידעת כי מל' כו' דשם נת' באורך ענין עה"ח ועה"ד להרח"ו ז"ל וכן להר"מ נאגרא, ושם נת' דמפרשים ענין עה"ח הם ב' מוחי' דחו"ב המתלבשים בז"א לפי שהם מלובשים בנו"ה דאימא ואין מהם יניקה לחיצוני' ועה"ד הוא מוח הדעת המלובש ביסוד אימא ומתלבש בז"א שהוא מוח הדעת דז"א ונק' עה"ד טו"ר לפי שהחיצוני' יונקים ממקום המגולה דהיינו כי יסוד אימא מסתיים בחזה דז"א ואז יוצאים חו"ג בגילוי כו', ויש קצת הפרש בין הרח"ו ז"ל להרמ"ג הנ"ל דהרמ"ג מפרש דחו"ג המכוסים זהו בחי' עה"ד טו"ר וחו"ג המגולים נק' בכינוי רע על שמהם יונקים החיצוני', והרח"ו מפרש דבחי' עה"ד טו"ר שייך לבחי' חו"ג המגולים כו', ומ"מ מדברי שניהם נלמוד דעה"ח הם מוחי' חו"ב שבז"א ועה"ד הוא מוח הדעת דז"א המקבל מיסוד אימא כנ"ל, אך קושי' זו הב' אינה קושי' כ"כ דאם היות דכל מוח הדעת שמיסוד אימא נק' בלק"ת עה"ד טו"ר הרי ע' לקמן, דלכאורה* קשה טובא עמ"ש כאן הא' מ"ש שכשיסוד אבא עדיין מלובש ביסוד אימא אזי החו"ג מכוסים מה ענין סתימות או גילוי החו"ג להלבשת יסוד אבא ביסוד אימא דודאי גם כשיסוד אבא אינו מלובש ביסוד אימא כלל יש חו"ג המכוסים ביסוד אימא וחו"ג המגולים וכן כשיסוד דאבא מלובש ביסוד אימא יש חו"ג המכוסים ביסוד אימא ויש חו"ג המגולים מיסוד אימא ולמטה מהחזה, גם מ"ש כשיסוד אבא מלובש ביסוד אימא אז נק'

דלכאורה . . נק' עה"ד טו"ר: אולי קטע זה צ"ל בתחלת הפיסקא.

עה"ח דמשמע דגם חו"ג המכוסים דאימא נק' עה"ח אינו מדוייק רק דכל מוח הדעת דז"א שמקבל מבינה נק' עה"ד כמ"ש בלק"ת פ' בראשית בד"ה כבר ידעת, נק' עה"ד טו"ר *. הרי עיקר הטעם מפני שהחיצוני' יונקים ממנו והרי אין היניקה רק מחו"ג המגולים אבל מחו"ג המכוסים אין להם יניקה כמו מעה"ח ממש כמו שנת' שהטעם שאינם יונקים מחו"ב דז"א לפי שהם מכוסים כו' א"כ כמו"כ מחו"ג המכוסים נמצא עיקר ענין עה"ד הוא מצד גילוי וכ"מ להדיא בע"ח שער ל"ו פ"ד וז"ל בעה"ד שהם בב"ש התחתונים של ת"ת דז"א שהם אורות מוגלים של הדעת מבחי' החסדים עכ"ל הרי משמע דדוקא חו"ג המגולים נק' עה"ד משמע שהמכוסים נק' עה"ח, ואין זה סותר למ"ש בלק"ת שהמכוון א' דמהחסדים המכוסים אין יניקה כו', מיהו קושי' הא' קשה. ואפשר שרבינו ז"ל מפרש דעה"ח הוא יסוד אבא שבז"א, וכן נראה דהתורה נק' עץ החיים והוא יסוד אבא שבז"א כמ"ש באגה"ק בד"ה בר"מ פ' נשא ור"ל דמחו"ג שביסוד אבא אין יניקה כלל אפילו מלמטה מהחזה ואדרבה מבואר בלק"ת שם שכשיסוד אבא מתלבש בז"א אז אין יניקה להחיצוני' אפי' מחו"ג המגולים מיסוד אימא שבז"א כי אור אבא דוחה החיצוני' כו', ועפי"ז י"ל מ"ש כאן כשיסוד אבא מלובש נק' עה"ח כו' ר"ל שאז אין שום יניקה להחיצוני' אפי' מעה"ד שהוא חו"ג המגולים דאימא, זהו העולה ע"פ הקבלה, נמצא המכוון של החו"ג היוצאים בגילוי מיסוד אימא בז"א יש יניקה להחיצוני' וזהו עיקר ענין טו"ר ומחו"ג המכוסים ביסוד אימא אין להם יניקה לעולם ואדרבה ע"י המשכת יסוד אבא בז"א אין להם יניקה גם מחו"ג דאימא המגולים בז"א כנ"ל. ונ"ל לבאר זה. והוא בהקדים ענין א' דהנה לכאורה נראה דענין חסדים מכוסים ומגולים לא שייך רק בחו"ג המלובשים ביסוד אימא ומשום דיסוד אימא קצר ומסתיים בחזה דז"א לכך משם ואילך החו"ג מגולים אבל החו"ג המלובשים ביסוד אבא כיון שיסוד אבא ארוך ומסתיים בסיום יסוד דז"א א"כ לעולם החו"ג מכוסים בו ואינם יוצאים כלל לחו"ג ממחיצת יסוד אבא כמו חסדים דאבא שיוצאים לגילוי חוץ ליסוד דאימא מפני שהוא קצר בנלע"ד הגם שלא מצאתי זה מפורש בע"ח לומר שחו"ג דיסוד אבא לעולם מכוסים מ"מ כ"ב וכ"מ ג"כ בפע"ח שער התפילין פ"ט דרק הארה לחו"ג יוצאים מהם דרך עטרת יסוד ז"א ועיקרן נשאר בפנים כו'. ונ"ל לבאר זה שכשיסוד אימא הוא ההתקשרות בהתבוננות בגדולת ה' יש בה ב' בחי' היינו שלפעמים החו"ג שהם הדו"ד מכוסים וכלולים בהתבוננות ולפעמים הם מתגלים בגילוי בלב ממש וכמ"ש בלקוטי אמרים ח"א פט"ז ב' בחי' אהבות אלו היינו אהבת ה' בהתגלות לבו להיות לבו בוער כו' ולפעמים האהבה מסותרת במוחו ובתעלומות לבו, וביאר שם בהג"ה שזה תלוי בבחי' האה' תוך התבונה אז האהבה מסותרת וכשהוא בבחי' לידה והתגלות אז האהבה בגילוי בלב כ"כ, וזה הכל מבחי' יסוד אבא אמנם יסוד אימא להיות בחי' ראיית השכל והשגת הביטול ממש א"כ לא שייך אהבה וצמאון רק האהבה כלולה בבחי' הביטול ע"ד שמרוה צמאון ונהנה ומתענג מזה שהוא למעלה מבחי' הצמאון כו' ועמ"ש במ"א בפי' והשתחוו לה' בהר הקודש כו' ולכן יובן

שכשנמשך בחי' מוחי' דאבא בז"א אז אין החיצונים יונקים אפי' מחו"ג דאימא כי חכמה בחי' ביטול ומבחי' זו אין להם יניקה וכדלקמן.

קיצור מההג"ה. נת' מחו"ג המגולים יש להם יניקה לפיכך נק' הדעת דז"א שמבחי' אימ' עה"ד טו"ר ועה"ח לפמ"ש בלק"ת הוא מוחי' לחו"ב דז"א אכן כמו"כ מחו"ג המכוסים אין להם יניקה אעפ"י שנק' עה"ד. ונת' איך דיסוד אבא החו"ג בו סתומים לעולם בחי' ביטול למעלה מגילוי אהוי"ר כו' וכשמאיר בז"א אין יניקה לחיצוני' אפי' מחו"ג דאימא המגולים.

ג) הנה כשהחו"ג יוצאים לידי גילוי בז"א אז מתפשטים בהארה גדולה יותר ר"ל שמתגלים בז"א ומתפשטים בהתרחבות ונקראים אז החסדים חסדים טובים (ר"ל שהם מאירים ומתגלים כי טוב הוא לשון גילוי אור וכמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב) כמאמר גומל חסדים טובים פי' שאז הם מטיבים וממתיקים הגבורות והגבורות אז הם ממותקים והוא מחמת שאז הם הארתן גדולים בבחי' גילוי כנ"ל וכדכתיב טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת ופי' בלק"ת שתוכחת הוא בחי' הגבורה וכשהתוכחת שהיא הגבורה מגולה בז"א מאירה בבחי' גילוי כנ"ל אז היא טובה שמתמתקת מהחסדים המגולים שבז"א, וזהו שהיא טובה מאהבה מסותרת שהיא החסדים שמכוסים ומוסתרים ביסוד אימא שאז אין ממתיקין הגבורה, וע' מזה בלק"ת פ' וירא בד"ה סוד העקידה ושם מבואר מזה איך כי ג' גבורות המגולים מתמתקין ע"י החסדים ובג' המכוסים אין מתמתקין אלא אחר עלית החסדים כו', ע' ביאור ענין הפסוק דטובה תוכחת מגולה נת' בביאור שעל התורה ראו קרא ה' בשם בצלאל כו' דנתבאר שם גם כן ענין חו"ג מכוסים ומגולים, והנה צ"ל היטב בכ"מ שנז' ענין חו"ג מכוסים ומגולים, דהנה מכאן נת' דיש מעלה בגילוי החו"ג כאמרו טובה תוכחת מגולה כו', וכן מובן ממ"ש בלקוטי תורה פ' ויקרא בענין נדב ואביהוא ואלעזר ואיתמר ע"ש, וכן מבואר עוד להדיא בלק"ת פ' וישב סד"ה ועתה נבאר גלות מצרים כי אדרבה מקום מגולה נק' עלי' ומקום סתום נק' ירידה יעו"ש דקאי על גילוי החו"ג שהי' ביצ"מ וכו', הרי מבואר דגילוי החו"ג הוא מעלה גדולה ולעיל אמר דעיקר עה"ד ויניקת החיצוני' הוא מצד גילוי החו"ג משא"כ ממקום המכוסים וכו' וכדלקמן באריכות. וכן קשה קושי' זו ע"פ חסידות דית' לקמן איך כי מן אוי"ר שבהתגלות לבו הנק' חו"ג המגולים יש יניקת החיצוני' והרי אדרבה המעיין בלק"א שהאהוי"ר שבהתגלות לבו הוא גבוה הרבה מאהוי"ר המכוסים במוחו ותעלומות לבו כנז' שם פט"ז ושאר מקומות. וכן קשה אמש"ל בשם לק"ת פ' בראשית דמוח הדעת דז"א נק' עה"ד טו"ר ומוחי' חו"ב נק' עה"ח, ובהרמ"ז כ' כמה פעמים דמוח הדעת יש לו מעלה יתירה על חו"ב שהם רק הארה והדעת היא הארה עצמיות ופנימיות וכנז' בו ר"פ בא וכן כ' עוד בפי' אמור על הזהר צ"ט ע"א בענין החילוק לנו"ה דאימא שנק' קרנים ויסוד דאימא נק' שופר וז"ל שהם ביסוד (דאי') שהם המוחי' העצמיי' כולם כו' משא"כ בנו"ה (דאימא) שאין האור היוצא מהם אור עצמיות אלא האורות כו' ע"ש, וכן בשאר מקומות נידוע דנו"ה

דאימא שבז"א מלובשים מוחי' חו"ב דז"א וביסוד אימא הוא מוח הדעת א"כ משמע שמוח הדעת נעלה יותר ולעיל בלק"ת דבראשית אמר כי הוא בחי' הנק' עה"ד טו"ר. וכן י"ל מ"ש בזהר שלח בענין המקושש עצים דקאי על עה"ח ועה"ד דהוה דייק הי מיניהו רב מה מקום הספק וית' לקמן אי"ה. והנה יש לבאר ג"כ מ"ש בלק"ת שאחיזת ויניקת החיצוני' וקליפות דאצי' הוא רק מעה"ד ששם מקור יניקתם ואחיזתם ולא מעה"ח ששם אינם נאחזים כלל. והענין מובן ע"פ משנ"ת אות ב' דבחי' עה"ח הוא בחי' הלבשת יסוד אבא ביסוד אימא כו' (עמש"ל בזה איך הוא ע"פ הקבלה דעכ"פ המכוון אמת דמחו"ג הסתומים אין להם יניקה וחו"ג דאבא לעולם סתומים אך בחו"ג דאימא יש מגולים ומכוסים ומן המכוסים אין להם יניקה כמו מבחי' עה"ח), ואח"כ מצאתי בע"ח של"ז פ"ד וז"ל בעה"ד שהם בב"ש תחתונים של ת"ת דז"א שהם אורות נגלים של הדעת מבחי' החסדים שלו עכ"ל הרי משמע דחסדים המכוסים הם בחי' עה"ח, וזה ממש כמ"ש רבינו ז"ל כאן, ואין זה סותר כלל למ"ש בלק"ת שהמכוון א' דהחסדים המכוסים אין להם יניקה כו' שא"ס ב"ה שורה בחכ' שהוא כלי השגות הביטול וחכ' הוא בחי' קרירות והיינו שהמדות חו"ג הם מכוסים שם שאינם נרגשים כלל, ואף שישנם שם אך אינם נרגשים מחמת כי שם הביטול לגמרי ע"י בחי' ראיית עצם השכל שהוא נקודת השכל שלמעלה מהרחבה כו' וגבוה מבחי' בינה שהו"ע הרחבת השכל וכן למעלה באצי' זהו"ע עה"ח ולכך אין יכולים הקליפות דאצי' לינק משם כי שם הביטול לגמרי בלי שום הרגשת עצמו שזהו"ע הקליפות וכדלקמן (ואף בחו"ג המכוסים ביסוד אימא אין להם יניקה כיון שהם מכוסים בהתבוננות לכך אין להם יניקה ואין להם יניקה רק מהמדות כשהם יוצאים לגילוי להיות מהות בפ"ע כו'), משא"כ מעה"ד שהחו"ג מאירים בבחי' גילוי והתפשטות שאז הם נרגשים בבחי' יש לכך יכולים הקליפות דאצי' להתאחז ולינק שם כו'.

ד) **אך** צ"ל ענין ומהות הקליפות דאצי' איך שייך ענין קליפות דאצי' כי מאחר שהם בחי' אצי' ואצי' הוא בחי' אלקות ממש בחי' ביטול לא"ס ב"ה כי זה לשון אצי' מל' אצל וסמוך*. והענין כי הנה נז' בספרי הקבלה שקליפות דאצי' הם כולו טוב ודבריאה רובו טוב ומיעוטו רע ודיצירה חצי טוב וחצי רע והעשי' רובו רע, והנה בע"ח שמ"ח ספ"ג כ' בעולם האצי' הטוב דקדושה מרובה על האצי' של הטומאה ואינם מעורבים כלל הקדושה עם הטומאה, ובעולם הבריאה הקדושה מרובה על הטומאה של הקליפה דבריאה אמנם הם מעורבים יחד וביצירה הם מחצה על מחצה וגם הם מעורבים יחד טו"ר ובעשי' הקליפה מרובה על העשי' של טהרה וגם הם מעורבים יחד ואין שום דבר בעולם העשי' שלא יהי' מורכב מטו"ר קדושה וקליפה מעורבין יחד ממש, והנה הטומאה שבאצי' הם הנק' קליפה דאצי' הטהור כו', ואמנם אין התערובות טו"ר שיש בג' עולמות בי"ע אינו ח"ו בי"ס כו' אבל התערובות הוא בהם בעולמות עצמם עכ"ל. העתקתי

וסמוך: בכתי' ב' נוסף: ממש. אך הענין.

הלשון שלכאורה מוכח מזה היפוך ממ"ש כאן שהרי המובן מע"ח הוא דהקליפות עצמן לא שייך בהם לומר רובן טוב כו' כי הם טומאה ממש, רק ענין רובו טוב או מחצה הוא בערך הקדושה דעולמות* בי"ע עם הקלי' שבאצי' העולם דקדושה מרובה על הטומאה ואינם מעורבים, אך בבריאה הם מרובים ג"כ אך מעורבים, הרי מבואר להדיא דלא שייך לומר על הקליפות דבריאה עצמן רובו טוב רק בהתערבן עם הקדושה דבריאה אזי הטוב מרובה משמע שמצד עצמן הם טומאה ממש מכש"כ באצי' שאינם מעורבים כו' וכ"מ מדמסיים אח"כ דתערובות אינם בי"ס רק בעולמות עצמן, ור"ל העולמות בי"ע רובן טוב בבריאה כו', וי"ס דבי"ע כולן טוב, וא"כ לכאורה י"ס דקליפה דבי"ע כולן רע מאחר שהספי' אינם מעורבים אם לא שנאמר די"ס דקדושה הם שאינם מעורבים אבל הי"ס דקליפה מעורבין הם עם העולמות לכך שייך לומר עליהן שרובן טוב בבריאה מצד התערבן עם העולמות, אבל קשה דהרי אדרבה באצי' אינם מעורבים ואם איתא שהקליפות דאצי' מצד עצמן כולו טוב לא שייך כ"כ לומר האצי' דקדושה מרובה על האצי' של הטומאה הלא אפילו הטומאה כולו טוב וצ"ע. וע' במ"ח ס' נזיקין מסכת ד' פ"ב ומסכת ה' פ"א פ"ד פ"ה, וע' בהקדמת הרח"ו ז"ל בס' שערי קדושה וז"ל כי היו מלאכים תחתונים מאד ממונים על עבודת עוה"ז והם מורכבים מטו"ר והם עצמן לא ישיגו האמת כו' עכ"ל. מבואר מזה דתערובות זו אפילו במלאכים ועמ"ש במ"א ע"פ מחה תמחה בענין מט"ט דיהבין לי' ס' פולסי' כו' וז"ש ובמלאכיו ישים תהלה. ולפיישב זה גלע"ד כעת ע"פ מ"ש בע"ח שמ"ט פ"ב החילוק בין ק"נ לג"ק ענין רוח סערה ואש דשם כ' על ק"נ וז"ל וקליפה זו טו"ר בבי"ע אבל באצי' עצמו טוב בלא רע כו', וכן כ' שם עוד ס"פ הנ"ל וק"נ שכנגד האצי' הוא אלקים קדושים כורסיא דשביבין ומז"א דבריאה ולמטה הם טו"ר, וע"ש בהגהות צמח אעפ"י שק"נ דאצי' כולו טוב עכ"ז צריך בירור אותו טוב בעצמו כו' כי נוגה דאצי' כולו דין חזק ולכן שייך בה תיקון ובירור ע"כ, וא"כ א"ש מ"ש כאן בשם רבינו ז"ל הקליפות דאצי' הם כולו טוב שהוא כמ"ש להדיא בע"ח דק"נ דאצי' הם כולו טוב בלא רע כו'. ועדיין צ"ע ובדיקה בכתבי האריז"ל אם שייך לומר דק"נ דבריאה רובו טוב ודיצירה חציו כו' דמע"ח שמ"ח הנ"ל נראה דזהו אהעולמות עצמן ואפשר כמו"כ הוא בק"נ וזה צ"ע) פי' שהקליפות דאצי' הם כולו טוב שהוא בחי' אלקות (אל יפלא לשון זה שהרי מבואר לעיל בשם הע"ח שמ"ט שהוא אלקים קדושים כורסיא דשביבין כו') ובטילים לגמרי שלכך נק' דאצי' (שהם אצלו ממש, כך מצאתי וצ"ע שהרי הקליפות דאצי' משכנם בעולם הבריאה ולא בעולם האצי' א"כ אינם אצלו ממש) ואינם נפרדים ליש בפ"ע כי הם מקושרים ומיוחדים בבחי' ביטול וזהו כולו טוב שאין בהם רע כלל, ומ"מ נק' קליפות משום שבבחי' ביטול זה שלהם יש הרגשת הביטול שמרגישים ביטול זה איך שהוא בטל כו' ובחי' זו נחשב ליש ודבר לגבי הביטול דאצי' דקדושה שהוא הביטול בתכלית היחוד האמיתי בלי הרגשת

הקדושה דעולמות: בכת"י ב': העולמות דקדושה דאבי"ע.

הביטול כלל במשל נפש האדם שמיוחדת עם הגוף ביחוד אמיתי שהגוף הוא בטל בתכלית לגבי הנפש בבחי' אחדות שאין שייך כלל לומר שהגוף מרגיש מה שהוא בטל שאין שייך לומר שהאצבע מרגיש ענין הביטול לשמוע לרצון הנפש אלא הוא ממילא כיון שהנשמה* מיוחדת עם הגוף אעפ"י שבאמת אין ערוך הגוף לגבי הנפש מ"מ הנפש מיוחדת עם הגוף עד שהוא ואצבעו אחד א"כ אין שייך כלל ענין הרגשת הביטול דלא שייך לומר כן רק בדבר שנפרד קצת בפ"ע ואעפי"כ בטל לזולתו בזה שייך לומר הרגשת הביטול משא"כ ביטול הגוף לגבי הנפש, ועד"ז הוא בחי' הביטול בע"ס דאצילות בקדושה לגבי א"ס ב"ה, ולכן נמשלו לבחי' גוף כמאמר אליהו וכמה גופין תקינת לון כי כמו שאין ערוך הגוף לגבי הנפש כך אין ערוך הספי' לגבי א"ס ב"ה, ומ"מ אוא"ס שורה ומתיחד בהם בתכלית עד שלא שייך כלל ענין הרגשת הביטול כמו שאין שייך לומר על אצבע האדם שהוא בטל אליו כי הוא ממילא בטל שהוא ואצבעו אחד, ולגבי אלקות דאצי' ששם הביטול והיחוד בתכלית בלי שום הרגשה כלל הנה הביטול שבנוגה דאצי' ליש יחשב כיון שנרגשם שם הביטול וזהו"ע ק"נ שהוא בחי' יש לגבי אצי' דקדושה שהוא בחי' מ"ה ממש משא"כ בק"נ דאצי' שמרגישים הביטול, וז"ש ופילגשו ושמה ראומה שהוא מבחי' הקליפות דאצי' כמבואר במבוא שערים שער הקליפות, והיינו משום שהוא בחי' ראו מ"ה שהביטול שנק' מה שאצלה היא מרגשת אותו והיינו ראו מ"ה איך שהוא בטל כו', ומהקליפות דאצי' מקבלים לק"נ דבריאה שיש בהן רע ממש רק רובו טוב ומיעוטו רע פי' רובו טוב שהם עושים רצונו ובטלים לרצונו אך הם יש ודבר לעצמן רק דקרו לי' אלקא דאלקיא שיודעים שהוא מחי' את כולם וזהו"ע מיעוטו רע שזהו מה שהם יש ונפרד נגד רצונו ית' ומהם מקבלים ומשתלשלים בחי' ק"נ דיצירה ששם חציו טוב וחציו רע ומיצירה משתלשלים ק"נ דעשי' שרובו רע שאומרים לי יאורי ואני עשיתני כו'.

נת' באות ג' איך כשהחו"ג מגולים ומתחברים ונק' אז חסדים טובים וז"ש טובה תוכחת מגולה כו' אמנם נגד זה יש חסרון שממקום המגולה יש יניקה להחיצוני' משא"כ כשהם סתומים בהתבוננות אין משם יניקה כי ע"י הביטול דחכ' דוחה החיצוני' רק כשמתגלים חו"ג משם יש יניקה לקליפות דאצי'.

אות ד' יבאר מהו ק"נ דאצי' כולו טוב בחי' ביטול רק שמרגיש מה שהוא בטל ומזה נשתלשל ק"נ דבריאה שיש בו מיעוט רע ממש יש ודבר נגד רצון המאציל שיהי' ביטול רק דקרו לי' אלקא דאלקיא כו' עד שמזה נמשך קליפה דעשי' רובו רע לומר לי יאורי כו'.

ה) **והנה** כל התורה כולה הוא רק להפריד הקליפות דאצי' מאלקות דאצי' (הם המצות שבתורה כמו מצות ב' צפורי דמצורע ושני שעירים דיוהכ"פ כדלקמן וכן הסיפורי' מעשיות שבתורה כמו מעשה עשו ועוג) והם מעשי

שהנשמה: בכת"י ב': הנפש.

דעשו (כנז' בע"ח של"א פ"ב) ומעשה דעוג ערשו ערש ברזל (כנז' בע"ח שמ"ט פ"ו) שהם קליפות דאצי' וכן שני ציפרים חיות (בע"ח שמ"ח פ"ב ובלק"ת פ' דמצורע, וזהו ג"כ ענין שני שעירים דיוהכ"פ (כנז' בע"ח שמ"ט פ"ח ופ"ט שהם) קליפת נוגה דאצי' וצריכים להבדיל ולהפרידם מאלקות דאצי' או להמתיקם (ע"ד ששעיר א' דיוהכ"פ עולה עליו הגורל לה' כו' כנז' בע"ח שם ועד"ז נמתקו שני אנשים רגלי חרש דיהושע כנז' בלק"ת ריש יהושע) ושורש אחיזתם ויניקתם מאלקות דאצי' הוא מעה"ד טו"ר דאצי' שהחו"ג שם בגילוי והתפשטות לכך הם נאחזים משא"כ בחי' עה"ח שהחו"ג סתומים אין משם יניקה כלל. (וביאור הדבר מובן לפי הנ"ל דק"ג דאצי' הוא הרגשת הביטול וההתפעלות והתהוות בחי' זו לא שייך רק מבחי' גילוי החו"ג שיוצאים מההתבוננות להיות לבו בוער מזה יוכל להסתעף ההרגשה שירגיש ליש ודבר התפעלות זו והתפעלות זו כולו טוב ולא בחי' נוגה ח"ו רק אחר סיום ההתפעלות כשמרגיש ליש, התפעלות שנפעל זהו ע"ד יניקת * נוגה דאצי' מחו"ג המגולים דז"א דאצי', משא"כ בחו"ג הסתומים דהיינו כשהאהוי"ר מכוסה בהתבוננות אין מזה הרגשה ויניקה לנוגה כי ע"י ההתבוננות הוא קרוב לבחי' ביטול שדוחה בחי' ההרגשה כו'. והנה לפי"ז משמע דחו"ג המכוסים מעולים טפי מחו"ג המגולים וכבר נת"ל אות * בהג"ה הקושי' ע"ז דמבואר להיפוך בלק"ת, ויבואר לקמן התירוץ אות ז' בהג"ה דבאמת צ"ל דוקא בחי' חו"ג המגולים ורק שצריך להפריד הק"נ שלא ינקו מחו"ג המגולים אלו ואז יהי' ב' המעלות שיהי' גילוי וגם לא יהי' יניקה להחיצוני' וכמו שניתנו מצות התורה להפריד הק"נ דאצי' ממקום המגולה כו'. והנה במשנ"ת שיניקת החיצוני' מגילוי החו"ג שהם בחי' עה"ד יובן מ"ש אחר עה"ד מי הגיד לך כי עירום אתה כי נת' אצלינו ע"פ ואשה כי תדור נדר * פי' ויהיו שניהם ערומים שהיו מופשטים מרצונות זרות וע"י אכילת עה"ד יונקים מזה הנוגה וגרם הרגשת הביטול, וזהו מי הגיד לך כי עירום אתה ר"ל מהיכן הרגשת ביטול זה אם לא שאכלת מעה"ד כו').

והנה כל הבחי' שלמעלה הם מתלבשים למטה בהמצות מעשיות ויש מצות שהם נלקחים ונמשכים מעה"ח דאצילות ויש מצות שהם נלקחים ונמשכים מעה"ד דאצי' (נראה ביאור הדבר דידוע דרמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דז"א וברמ"ח אברים הנה האברים שעד החזה דז"א הם הם מבחי' חו"ג המכוסים שזהו מבחי' עה"ח אבל מה שלמטה מהחזה ה"ז מבחי' חו"ג המגולים שזהו בחי' עה"ד ואל יפלא איך שייך ציווי ע"ז שהרי מבחי' חו"ג המגולים יש יניקה דהא ית' לקמן אות ז' בהג"ה דאדרבה העיקר להמשיך דחו"ג בגילוי רק באופן שלא ינקו החיצוני' א"כ ע"י קיום מצות התורה צ"ל בודאי שהוא המשכה בגילוי באופן שאין מזה יניקה והטעם י"ל פשוט דנת"ל אות ב' בהג"ה שכשיסוד אבא מאיר בז"א אז אין יניקה אפי' מחו"ג

יניקת: בכת"י ב': יניקת החיצוני'.

נת"ל אות: ב'.

ע"פ ואשה כי תדור נדר: אוה"ת פ' מטות א'שלג.

המגולים והתורה הוא מבחי' יסוד אבא שבז"א כנז' בלק"ת ע"פ ותורה שם בישראל שהוא יסוד אבא שבז"א הנק' ישראל, א"כ אז ע"ז אין יניקה אפי' מחו"ג המגולים הנמשכים בז"א ביסוד אימא, ואצ"ל מחו"ג שביסוד אבא עצמן דהא אפי' בהיותו למטה מהחזה הם מכוסים ביסוד אבא כדלעיל אות ב'). וצריך להקדים הקדמה א' והוא ידוע למשכילים ומבואר בכמה מקומות שח"ע שלמעלה מתלבשת בפ' קדש לי שבתפילין ואף שפ' קדש נכתבים באותיות גשמי' על קלף גשמי אעפי"כ מלובש בה ח"ע כו' (ולכך המניח תפילין ממשיך גילוי בחי' ח"ע להיות נמשך במוחי' דז"א וכעד"ז ע"י אכילת מצה בלילה הראשונה דפסח ממשיך בחי' אור אבא ואף שהמצה גשמי' מ"מ ע"ז דוקא נמשך כו', והנה שייכות ענין המצה לבחי' אור אבא ידוע מפני שהמצה אין בה הגבהה שאינו נתפח כעיסת חמץ שזה מורה על בחי' ביטול הנמשך מאור אבא ומ"מ אם יהי' לו ביטול ולא יאכל מצה בלילה ההוא רק יכין א"ע בבחי' הביטול לא ימשיך כלל מה שנמשך ע"י אכילת מצה אפי' אכלו אותה בלי ביטול כי המצות נשפלו דוקא בעולם גשמי' והעוה"ז נק' עולם המעשה דוקא ואמת שע"י הכוונה נמשך מבחי' פנימי' יותר עליון מע"י מעשה בלא כוונה אך היינו הכוונה עם המעשה אבל כוונה בלא מעשה הנה אינו ממשיך כלום משא"כ במעשה בלא כוונה פנימי' ומ"מ נמשך כו'. זהו תוכן הכוונה להקדים כאן כדי להבין מה שית' אח"כ בענין פכר ידי' ומצלי בשעת תפלה להיותו מבחי' עה"ח אף דענין זה דפכר ידי' הוא רק עשי' גשמי' וכדלקמן.

(**אות** ה' נת' איך כי כל התורה הוא להפריד הקדושה דאצי' מקליפות דאצי' (או להמתיק מה שיוכל להיות נמתק) ושיניקת קליפת הנ"ל מעה"ד דאצי' לבד שהוא חו"ג המגולים כי מצד גילוי אהוי"ר יוכל להיות אח"כ ההרגשה ליש את האהוי"ר זו והרגשה זו הוא נוגה דאצי' וזהו מי הגיד לך כי עירום אתה. ונת' איך כי הבחי' שלמעלה מתלבשים במצות מעשיות לכן יש מצות שנלקחו מעה"ח דאצי' ויש שנלקחו מעה"ד (היינו בענין שעם היות שיהי' גילוי החו"ג מ"מ לא ינקו החיצונים כי התורה יסוד אבא דוחה החיצוני' אפי' מעה"ד דאצי'). ונת' הקדמה א' בענין המשכת אורות עליונים ע"י המצות מעשיות שהעיקר הוא ע"י העשי' גשמי' של המצוה כי בפ' קדש שבתפילין שבדיו וקלף גשמי' מלובש ממש ח"ע, ומ"מ כוונה פנימי' הוא כנשמה לגוף המצוה, אבל מ"מ המעשה עיקר דכוונה בלא מעשה אינה כלום משא"כ מעשה בלא כוונה הסודות נמשך האור כו'. הנה נת' באות זה ג' הקדמות כלליים.

ו) **והנה** מצות הנלקחים ונמשכים מעה"ח הו"ע שמו"ע (שהוא בלחש דוקא ואף גם בשמו"ע שבקול רם בשעת החזרת הש"ץ הנה צ"ל פכר ידיו ומצלי ולעמוד בתנועה בלי ביטול שזהו מבחי' עה"ח וכדלקמן) וכמארז"ל פ"ק דשבת פכר ידיו ומצלי כעבדא קמי' מארא שעומד בבחי' ביטול לגמרי והיינו להיות שמו"ע הוא מבחי' קול דממה דקה דתמן קאתי מלכא והוא בחי' חכ' ששם שורה אוא"ס ובנפש האדם הוא ענין בחי' הראיית השכל דלעיל

(אות ב׳ שלמעלה מהתבוננות שמבחי׳ ראי׳ שרואים את המלך נמשך מבחי׳ ביטול לגמרי ולכן חכ׳ הוא בחי׳ קרירות דהיינו בחי׳ ביטול במציאות, שזהו לשון דממה דקה ע״ד אם לא שויתי ודוממתי דדוד שהי׳ בו בחי׳ הביטול ונעשה כמו אבן דומם מעוצם הביטול, ולכן החו״ג סתומים ביסוד אבא דהיינו שבבחי׳ זו אין שייך כלל גילוי האהבה כו׳ אעפ״י שיש תוקף האהבה אבל הביטול גובר ומכסה על האהבה וסיבת ביטול זה הוא מצד בחי׳ הראי׳ שמקרוב כדכתיב הוי׳ בחכמה זהו שורש ובחי׳ ומדריגת עה״ח למעלה לכן יש בחי׳ זו בנפש והוא הביטול האמיתי שבו מכוסים האהוי״ר אעפ״י שישנם בתוקף כנ״ל. אך הנה בעמידה זו שבשמו״ע בלחש יש בה פנימי׳ וחיצוני׳ דהיינו ענין איכות ומהות הביטול הפנימי׳ שבמוח ולב בבחי׳ ההשתחואה ובחי׳ ראיית השכל שלמעלה מההשגה זהו הפנימי׳, ובחי׳ חיצוני׳ הוא מה שנגלה לעין הרואה ענין הביטול שזהו רק בחיצוני׳ אברי גופו דפכר ידיו ומצלי ועומד בלא תנועה מורגשת כדין המבואר באו״ח סי׳ צ״ה.

והנה ביטול זה החיצוני׳ יכול לעשות אעפ״י שלבבו ומוחו אין להם אפילו שום מחשבה לה׳, וכידוע מן כת החנפים ושבעה פרושים שחשבו בגמ׳ דסוטה, והנה עכ״ז בדין ודת התורה במצות התפלה צריך להראות בחיצוני׳ דוקא כמו רבה דפכר ידיו כו׳ וכמבואר בשו״ע שם ולא יצא ידי חובתו כשהי׳ בטל בפנימי׳ לבד, והטעם הוא לפי שהמצות נתלבשו בעשי׳ דוקא א״כ בחי׳ ביטול זה שבחיצוני׳ ועשי׳ הוא כלי ומכון שבו ישכון אור הביטול האמיתי שבח״ע, ולא יצא ידי חובתו בביטול שבפנימי׳ אם אין הביטול ג״כ בחיצוני׳ במעשה וכמו במצות תפילין שהלבשת ח״ע הוא בקלף התפילין בפ׳ קדש באותיות ודיו גשמי׳ והרי התפילין הקלף ודיו הם גשמיי׳ והם כלי ומכון להשראת אוא״ס שבח״ע, וכך עד״ז הביטול בחיצוני׳ בגוף הוא כלי לבחי׳ עה״ח הנ״ל דח״ע ומ״מ צ״ל ג״כ הביטול הפנימי׳ שהוא העיקר להיות בבחי׳ השתחוואה וביטול כמ״ש בלק״א פל״ט. אך מצאתי לשון א׳ מהשומעים מרבינו ז״ל וז״ל ואף שהוא מחיצוני׳ הגוף לבד שפכר ידי׳ כו׳ ועומד באימה כעבדא קמי׳ מארי׳ וההתבוננות שלו קצרה מאד כו׳ והוא בקרירות אעפי״כ קיים מצות הנמשכים מעה״ח כו׳ אך היא נשפלה מאד מאד כמשל הלבשת ח״ע בקלף התפילין בפ׳ קדש באותיות גשמי׳ כו׳ כן נשפלת מצות ע״ח שלמעלה למטה מטה, ואף כשעובד בחיצוני׳ גופו לבד ועומד בביטול בגופו כו׳ ובהתבוננות קצרה כו׳ ובקרירות כו׳ הוא השפלת מצות ע״ח גשמי׳ במאד מאד כמו קלף התפילין הנ״ל וכשעובד באהוי״ר ע״י עומק ועוצם ההתבוננות כו׳ אף שהוא למעלה מעלה הרבה מאותו שעובד בחיצוני׳ כו׳ אעפי״כ שרשו למטה מטה מעה״ד כו׳ עכ״ל. ומלשון זה נראה שיש קפידא בשמו״ע על חיצוני׳ הביטול שבגוף מדינא יותר מעל הביטול שבפנימי׳ רק שלא יהי׳ לבו רחוק ח״ו. וצ״ל הטעם משום שהמצות נשפלו בעשי׳ דוקא וכנ״ל בענין קלף התפילין כו׳ אמנם זהו מהדין דבחיצוני׳ הביטול יוצא י״ח אף אם אין הביטול בעומק ופנימי׳ רק שלא יהי׳ לבו רחוק וכנ״ל ולהיפוך אם יש לו אהוי״ר בפנימי׳ או אפי׳ ביטול בפנימי׳ ובחיצוני׳ לא

עשה הביטול כדין הנו׳ בשו״ע לא יצא י״ח, אבל פשוט דהעיקר הוא להיות ג״כ הביטול בפנימי׳ בבחי׳ ראי׳ כדלקמן, וזהו עיקר המצוה בתפלה וכנז׳ בלק״א פל״ט ענין ההשתחוואה דשמו״ע. והנה מהלשון שכ׳ כן נשפלת מצות ע״ח כו׳ אף כשעובד בחיצוני׳ גופו לבד כו׳ ובהתבוננות קצרה הוא ובקרירות כו׳ וכשהוא עובד באהוי״ר כו׳ שרשה למטה מעה״ד, הנה אם כך הי׳ ל׳ רז״ל משמע לכאורה עוד דבר אחד מלבד הנ״ל בענין חיצוני׳ הביטול והוא דגם בפנימי׳ צ״ל בשעת כו׳ *, אך עוד זאת מובן מדבריו דגם בפנימי׳ שלו

---

* צ״ל בשעת כו׳: בבוך סקאבלא (כ, ב) נוסף קטע זו:

וכשנמשך בחי׳ זו דעה״ח דאצי׳ להתלבש במצוה מעשיות (כנ״ל אות ה׳ שכל המצוה שלמעלה נתלבש במצוה מעשיות) הנה ענין ומהות מצוה זו שבמעשה גשמי׳ הוא העמידה בשעת שמו״ע בתנועות הביטול בחיצוני׳ אברי גופו להיות פכר ידי׳ ומצלי להתראות קמי׳ מארי׳ וכמבואר בשו״ע או״ח סי׳ צ״ה כל הסי׳ מדבר דין ביוון אברים בשעת התפלה והיינו משום שזהו הביטול שבעשי׳ גשמי׳ דהיינו באיברי גופו ובודאי שכמו״כ צריך שיהי׳ ג״כ הביטול בפנימי׳ כנ״ל בבחי׳ חכמה שבנפש כו׳, אך אעפי״כ מי שקצרה יד שכלו מלהגיע לבחי׳ ומדריגות הביטול הזה או שלא ייגע א״ע כדבעי להגיע לבחי׳ זו מ״מ הנה כל שעומד בשמו״ע כדין כיוון אברים הנ״ל באימה ויראה בעבדא קמי׳ מארי׳ אף שההתבוננות שלו קצרה מאד ועומד בקרירות כו׳ אעפי״כ קיום מצות הנמשכים מעה״ח דאצי׳ הגם שאין ערוך כלל הביטול חיצון הזה דכיוון אבריו לידי הביטול דח״ע דשם ענין כסוי החו״ג שהוא אהוי״ר הוא מצד תגבורת הביטול לגבי א״ס ב״ה עד שהוא בבחי׳ שויתי ודוממתי כדומם ממש מעוצם הביטול כו׳ משא״כ בכיוון אברים בשעת שמו״ע אין הביטול כ״כ בפנימי׳ בגדר זה לא מיני׳ ולא מקצתי׳ (אלא בצדיקים הגדולים) מ״מ הרי בחי׳ חיצוני׳ ביטול זה הוא מבחי׳ עה״ח דאצי׳ ממש רק שנשפל מאד מאד בעשי׳ כמשל התלבשות חכ״ע בקלף התפילין בפ׳ קדש באותיות גשמי׳ כדלעיל אות ה׳, כן נשפלת מצות ע״ח שלמעלה למטה מטה בבחי׳ הביטול בחיצוני׳ גופו והוא דין ביוון אברי׳ בשעת התפילה (וגם בפנימי׳ צ״ל הביטול מכסה על האהוי״ר למי שאפשר לו להגיע לבחי׳ זו משא״כ בק״ש דצ״ל גילוי האהוי״ר בבחי׳ חו״ג המגולים דוקא כדלקמן) ולכן אף שעובד בחיצוניות גופו לבד בשעת שמו״ע ועומד בביטול גופו כו׳ ובהתבוננות קצרה ובקרירות כו׳ הוא השפלת מצות עה״ח בגשמי׳ מאד כמו קלף ודיו דתפילין כו׳ וכשהוא עובד באהוי״ר ע״י עומק ועוצם ההתבוננות אף שהוא למעלה מעלה הרבה מאותו שעובד בחיצוני׳ כו׳ אעפי״כ שרשו למטה מעה״ד כו׳ (אמר מ״מ. המובן כאן למעיין בעומק דבריו דמלבד משנ״ת דבשעת שמו״ע צ״ל כיוון אברי הגוף כעבדא קמי׳ מארי׳ והעומד כן אף שבפנימי׳ אין לו ביטול קיים מצות עה״ח משא״כ מי שאינו עומד כן לא קיים מצות עה״ח אף שבפנימי׳ יש אהוי״ר וביטול והיינו משום שהמצות נשפלו בגשמי׳ דוקא הילכך הקפידם על העשי׳, והא דר״ע אדם מניחו בזוית כו׳ והיינו מעוצם הביטול לא ידע כלל מה שעשה.

צ"ל בשעת שמו"ע דוגמא לעה"ח דאצי' והוא שיהי' החו"ג שהם האהוי"ר מכוסים בביטול דחכמה קרירות כמו שחו"ג מכוסים ביסוד אבא משא"כ כשחו"ג מגולים אהוי"ר בהתגלות לבו ה"ז מבחי' עה"ד, והלכך אף אם הקרירות שבשמ"ע אינו כלל ממהות הביטול ממש העמוק ע"ד שויתי ודוממתי כו' רק איזה ביטול חיצוני' שבפנימיות מ"מ כיון שהוא בחי' קרירות והאהוי"ר מכוסים בביטול זה קיים המצות עה"ח בפנימ' יותר מאם האהוי"ר בהתגלות לבו ברשפי אש אצלו בשעת שמו"ע שזהו מבחי' עה"ד כיון שאין הביטול מכסה על האהוי"ר אין זה דוגמת חו"ג דיסוד אבא שזהו מבחי' שמונה עשרה שהוא בחי' יסוד אבא, רק דוגמת חו"ג המגולים דיסוד אימא, ומ"מ אף שחו"ג המגולים הם מצד עצמן למעלה יותר מקרירות הביטול חכ' המכסה על האהוי"ר כיון שאין הביטול עמוק באמת רק חיצוני' לבד אלא שאעפי"כ בשעת שמו"ע מצוה דוקא בביטול הנ"ל אף שהוא למטה דוקא מאהוי"ר המגולים להיותו מ"מ דוגמת בחי' עה"ח הנ"ל וכמו קלף התפילין, ואהוי"ר בהתגלות לבו הגם שגבהו דרכיהן יותר מביטול הנ"ל כשאינו בעומק כדבעי מ"מ אין כאן מקומו בשמ"ע רק בשעת ק"ש כיון שהם מבחי' עה"ד דאצי' ואז בק"ש צ"ל בחי' זו דוקא כדלקמן. זהו תוכן הדברים. (ואני מסתפק אם לא אמרם רז"ל רק להוראת שעה בלבד כפי שרשום בזכרוני לפני מי שאמר דרוש זה שהי' צריך להסירו מריבוי והשגות תנועות חיצוני' דרשפי אש כו'). אך קשה לומר כן, ומשום כיון דמבואר כאן דחו"ג דהתגלות לבו עדיפא מחיצוני' הביטול א"כ מאי איכפת לן אם יהי' בשעת שמו"ע האהוי"ר בהתגלות לבו הלא הן עדיפי מביטול דאינו עמוק *. ואי משום דצ"ל אז מצות עה"ח הרי כבר נת' דהקפידא הוא על העשי' גשמי' דוקא והרי האוכל מצה יצא י"ח אף שלא הי' לו אז השפלת והביטול כלל רק שכיון לצאת י"ח, והנה עומד ומתפלל ומכוון לתחנונים ועומד בחיצוני' כעבדא קמי' מארי' הגם שבפנימי' שלו יש לו אהוי"ר בהתגלות לבו לא בחי' הביטול שזהו בחי' עה"ד מ"מ קיים מצות עה"ח מצד העמידה בחיצוני' גופו דהמצות נשפלו בעשי' דוקא והקפידה על העשי' לא הי' על הפנימי', ואין ה"נ הביטול העמוק בשמו"ע ודאי עדיף ואהוי"ר בהתגלות לבו זה באמת למעלה כי הוא בחי' יסוד אבא שהחו"ג סתומים מעוצם הביטול, אבל כשהביטול אינו כלל בעומק רק חיצוני' והאהוי"ר סתומים מפני שאין לו באמת אהוי"ר עמוקים שזהו בלי ספק למטה מאהוי"ר המגולים אמאי יהי' עדיף להיות כן בשעת שמו"ע אם להיות אהוי"ר המגולים מעה"ד דאצי' ובש"ע צ"ל עה"ח מ"מ הקפידא על עשי' הגשמי' דוקא, וצ"ל דאף שהמצות נשפלו בעשי' מ"מ הרי המצוה בלי כוונה כגוף בלא נשמה ונהי דבשאר מצות שהן במעשה כמו מצה ואתרוג הנה בכוונה דלשם מצוה סגי מ"מ בענין התפלה שהוא בחי' מצות עבודה צ"ל בפנימיות ג"כ מענין הביטול ותדע דהא אם לא כיון באבות לא יצא יד"ח משא"כ בשארי המצות ולפיכך הביטול בשעת שמו"ע אף האינו עמוק * עדיף מאהוי"ר בהתגלות לבו. אמנם עיקר קיום מצות שמו"ע הוא להיות הביטול בתכלית ע"ד דלקמן לכן נראה דכוונת רז"ל דלעכב

עמוק: בכת"י ב': מושג.

התפלה הוא רק הביטול בחיצוני׳ כמשל קלף התפילין, אמנם בפנימי׳ צ״ל השתחוואה וביטול ממש וכל שאין לו השתחוואה וביטול אין זה מצות עה״ח בפנימי׳ ואין נ״מ בין אהוי״ר לביטול חיצוני׳ וכ״מ להדיא לקמן אות ז׳).

אות וא״ו נתבאר דבחי׳ שמ״ע הוא בחי׳ עה״ח שעומד בבחי׳ ביטול וחו״ג שהן אהוי״ר מכוסים בהביטול ע׳ בלק״א פל״ט ליבטל כו׳ בתפלת שמו״ע כו׳ זהו כמו עה״ח ולא כמו עה״ד גילוי החו״ג הנ״ל אבל בעמידה זו דשמו״ע יש ב׳ בחי׳ הא׳ הביטול בפנימי׳ הב׳ חיצוני׳ כיוון איברי גופו בביטול, וע״פ דין צ״ל הביטול בחיצוני׳ דוקא ולא יצא י״ח בביטול פנימי׳ וכמו בתפילין שצ״ל בקלף גשמי׳ דוקא. ובהג״ה זו נז׳ לשון אחד דמשמע מיני׳ שחיצוני׳ הביטול מעכב יותר מהפנימי׳ מטעם הנ״ל דע״י חיצוני׳ הביטול קיים מצות עה״ח שנשפלה בגשמיות כו׳ וזהו נכון. ועוד אפשר משמע שם בענין סדר הכוונה פנימי׳ דשמ״ע דודאי לכתחילה צ״ל ביטול העמוק הנ״ל אך כשאין לו בחי׳ זו אז בחי׳ משהו וביטול זה טוב יותר בשעת שמו״ע מאהוי״ר בהתגלות אף שהם גבוהים בעצם מביטול זה כיון שאינו עמוק מ״מ זהו מעה״ח וזה מעה״ד ובשמו״ע צ״ל מעה״ח. ומ״מ כתבתי שאינו כן דעיקר הקפידא בעה״ח הוא על החיצוני׳ כנ״ל וממ״נ בפנימי׳ אם אפשר להגיע לביטול עמוק ודאי מה טוב זה עיקר המכוון דשמו״ע ואף לא גריעי אהוי״ר בהתגלות לבו אף שהם מעה״ד מקרירות הביטול אף בשעת שמו״ע ולא שייך לומר דלא קיים מצות ע״ח דקיימו ע״י חיצוני׳ הביטול.

ז) **אך** באמת דצ״ל שניהם ר״ל דלא סגי בחיצוני׳ הביטול לבד כ״א צ״ל ג״כ אהוי״ר בהתגלות לבו אף שהוא מבחי׳ עה״ד כמו דלא סגי במצות הנחת תפילין בלא אהוי״ר ואף שכ׳ בפ׳ תפילין חו״ג היינו שמע בחסד והי׳ א״ש גבורה כו׳ וגם בפ׳ קדש שהוא חכ׳ שלמעלה מאהוי״ר מונחים על ראשו והוא אינו מסיח דעתו מהם אעפי״כ כשיניח תפילין ולא יתפלל באהוי״ר לא עשה ולא כלום ר״ל שלא קיים מצות אהוי״ר, והענין הוא דבאמת דקלף התפילין האירה ח״ע בבחי׳ הלבשה והסתר גדול מאד אבל גם זאת צוה ה׳ שתהי׳ החכ׳ בגילוי במדות אהוי״ר כו׳ והוא בחי׳ מקיפים ופנימי׳ שבקלף התפילין הלבשת הח״ע הוא בהסתר והיינו בחי׳ מקיפים וכנודע מענין התפילין שהם בבחי׳ בליטה על המוח דהיינו מה שלא יוכל להתיישב בבחי׳ או״פ יצא בבחי׳ מקיף לחוץ אבל אור החכ׳ האלקי׳ הנגלית בהשגה שממנו האהוי״ר נולדת הוא מבחי׳ או״פ כידוע, ולפיכך צ״ל ב׳ הבחי׳ דמקיף גבוה מהפנימ׳ אעפי״כ יש מעלה בהפנימי׳ שמאיר בגילוי בפנימי׳ הנפש וכמו״כ כשיתפלל בחיצוני׳ הביטול לגופו ואין לו פנימיות כו׳ וכן להיפוך דכמו כשיעבוד באהוי״ר הפנימי׳ ולא יניח תפילין נק׳ קרקפתא דלא מניח תפילין הוא מן הפושעי׳ בגופן כו׳ מטעם הנ״ל כן עד״ז כשיעבוד באהוי״ר מן ההתבוננות ולא יעבוד בביטול בחיצוני׳ גופו בשמ״ע בלחש שהוא מצות עה״ת וענין מצות עה״ח איך שהוא למעלה הוא ש״ע בלחש (נ׳ דעכשיו בא לדבר ההפרש בין עה״ח לעה״ד בבחי׳ הכוונה הפנימי׳ גופא דמתחלה ביאר בחי׳ מצוה זו חיצוני׳ דע״ת ביטול הגוף דשמ״ע שזהו לעכב מדינא כתפילין

כו׳ והכוונה הפנימי׳ קרא בכלל בחי׳ אהוי״ר והוא מבחי׳ עה״ד ואיך שצ״ל שניהם דוקא אהוי״ר וביטול חיצוני׳ בשמו״ע ועכשיו בא לומר דבאמת בפנימי׳ ג״כ יש חילוק בין עה״ד לעה״ח, בתפלה צ״ל הפנימי׳ ג״כ דוגמת עה״ח) ופי׳ שבשמו״ע הוא התגלות יסוד אבא (וע׳ בע״ח בפי׳ תהלות לאל עליון כו׳) ששורה בו אוא״ס ב״ה מפני שהוא כלי השגת הביטול ושם הוא בחי׳ קרירות כי חכמה קר ולח ואף שיש שם מדות חו״ג אך הם מכוסים מחמת שחכ׳ הוא ראי׳ ובטל בתכלית ואינם נרגשים המדות חו״ג מחמת הקירוב אל העצם בבחי׳ ראי׳ כנ״ל ולכך שם ההתבוננות קצרה ר״ל עומק המושג כי רואה את העצם והוא למעלה מההבנה בהרחבה שמרחיב דוקא כנ״ל כי חכמה הוא מקור השכל ולמעלה מן השכל דהיינו עומק המושג (כדפ״ל אות) לכך הוא בקצרה למעלה מן ההבנה ולכן שמו״ע הוא בלחש דוקא והוא כענין מ״ש ותקם את דבריך כי צדיק אתה פי׳ שהקים את בחי׳ הדבור שיגבה הדבור ובטל למקורו שהוא החכ׳ שנק׳ צדיק ע״י יסוד אבא כמשל בנפש האדם שהדבור בטל לגבי השכל מקורו שזהו עליית הדבור (ולכן ארז״ל דברי חכמים בנחת נשמעין שאז הדבור דברי חכ׳ שמקבל מחכמה שהוא מקורו כו׳ לכך הוא בנחת) כן למעלה כתיב בדבר ה׳ שמים נעשו ובשמ״ע בטל הדבור למקורו שמתגלה מקורו יסוד אבא לכך הוא בטל למקורו וכן כל העולמות שבדבר ה׳ נעשו כו׳ הם בבחי׳ ביטול אז ולכך הוא בלחש, וכן צ״ל בעבודה בשמו״ע צריך שיגיע לבחי׳ חכ׳ מקור השכל בחי׳ ראי׳ כו׳ ואז הוא בחי׳ הביטול מחמת הקירוב דכמו למעלה בחכ׳ שורה אור א״ס כך בחי׳ ראיית השכל עומק המושג כו׳ ומחמת הביטול הנה האהוי״ר שהם חו״ג הם מכוסים ר״ל שיש אהוי״ר אבל הם בפנימי׳ כי הביטול מכסה עליהם וגובר עליהם (ועמ״ש בביאור ע״פ וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו שהיראה עילאה בהתגברות וגילוי ותוכו רצוף אהבה כו׳ כמו״כ כאן הביטול בהתגברות וגילוי ותוכו רצוף אהוי״ר כו׳) וזהו״ע ההשתחוואה דשמו״ע שכל השתחוואה באצילות.

נת׳ איך שהגם שהמצוה דשמו״ע מבחי׳ עה״ח נשפל בגשמיות שהוא כיוון אברי הגוף מ״מ לא די בזה בלא אהוי״ר דהא בלא הא לא סגי כמו הנחת תפילין בלא אהוי״ר וגם אהוי״ר בלא תפילין נק׳ קרקפתא דלא מנח תפילין, ונת׳ דמ״מ העיקר שיהי׳ בשמו״ע גם כן בפנימיות בחי׳ עה״ח יסוד אבא ראיית השכל שזהו ביטול שלכך אהוי״ר מכוסים בו. ע״כ קיצור מהביאור בפנים באות זה. ומעתה ית׳ כל הקושיות הנ״ל אות ג׳ בהג״ה בענין חו״ג המגולים ומכוסים דלכאורה נת׳ דמגולים עדיף א״כ איך הוא הלא זה הוא עה״ד ולפי המתבאר מכל הנ״ל יובן זה. דהנה כבר נתבאר דחו״ג המכוסים והמגולים הם הכל חו״ג שביסוד אימא והוא בחי׳ ההתבוננות שיש בזה ב׳ בחי׳ א׳ כשהאוי״ר הם כלולים בהשכל וההתבוננות זהו הנק׳ חו״ג המכוסים ביסוד אימא והב׳ כשהאהוי״ר נתלבשו בלב להיות לבו בוער זהו חו״ג המגולים, והנה אמת שמהחו״ג המגולים יוכל להיות יניקה לנוגה הרגשת היש כו׳ כנ״ל (אות) אעפי״כ עיקר עבודת האדם לבא לידי גילוי האהוי״ר בלבו דוקא להיות לבו בוער ברשפי אש שלהבת כו׳ ולהיות פחד ה׳ בגילוי

בלבו כמובן היטב מתוך הס׳ לקו״א שבחי׳ האהוי״ר שבהתגלות לבו הן גבוהים במדרי׳ מאהוי״ר שאינו בגילוי בלבו רק כלולים בתוך ההתבוננות כמש״ש פט״ז ויתר ע״ז צריך לידע כו׳, וע״ש ח״א פ״ט ופט״ז, וגם מבואר שם דהאהוי״ר שבהתגלות לבו מעלין התומ״צ לעולם הבריאה מצד עצמן ממה שאין כוז זה באהוי״ר שבשכל מצד עצמן רק ע״י שהקב״ה מצרפן למעשה כו׳, והטעם בזה מב׳ הטעמים דא׳ הוא פשוט והוא העיקר דאף אם אנו אומרים דהחו״ג המכוסים גבוהים יותר בעצם מחו״ג המגולים מכל וכל מ״מ הרי כשהם מכוסים אין זה גילוי אמיתי לגבי האדם משא״כ כשהם מגולים זהו בחי׳ גילוי לו ממש והרי האדם מתפאר בשלו אף בבחי׳ רגל יותר מבשל חבירו אפילו מהיד וראש של חבירו כיון שאינו שלו וכמ״ש במ״א בפי׳ ה׳ אלקינו שאנו אומרים לשון אלקינו שלנו והוא ההארה הנמשכת להתלבש בנש״י המלובשים בגופים שאנו מתפארים בזה יותר מבההארה שלמעלה מעולמות העליונים אף ששם הגילוי יותר מ״מ זהו משלנו והאדם מתפאר בשלו כו׳ ע״ש, ואף דלכאורה בחו״ג המכוסים אין שיך כ״כ לומר כן כיון שמ״מ ישנם במוח שלו ממש רק שאין הגילוי בלב, אך הענין דמבואר אצלינו ע״פ ראו קרא * ה׳ בשם בצלאל כו׳ איך כי עיקר האדם הם המדות וז״ש וידעת כו׳ ואח״כ והשבת אל לבבך כי כשהוא רק בבחי׳ וידעת הוא רק בבחי׳ מקיף אבל להיות גילוי בפנימי׳ הוא כשהוא בבחי׳ והשבות אל לבבך יעו״ש באריכות גדול, וכן מבואר ע״פ הקבלה דבחי׳ ז״א דאצי׳ שהוא מקור הנפש האלקית שבאדם נאצל בסוד שורש רק בעל ו״ק והמוחי׳ באין לו בסוד תוספות, לכן גם באדם כל כשההתפעלות לא נגע בלבו רק בשכלו ממש אין זה גילוי אמיתי בפנימיות וא״כ אף אם נניח שחו״ג המכוסים מצד עצמן גבהו דרכיהן מחו״ג המגולים אעפי״כ צ״ל דוקא חו״ג המגולים כדי להיות גילוי באדם ולא ישאר העלם, והרי הבריאה נק׳ מה״ט חושך לגבי דידן ויצירה אור שהבריאה הוא למעלה מהיצירה אלא משום כי לגבי דידן אינו מושג הבריאה ולכך נק׳ חושך והיינו משום דשית ספירין מקננין שהם ו״ק דז״א שזהו שורש אדם וכו׳, ולכן אוי״ר שבהתגלות לבו מקומן * בבריאה כי האוי״ר שבהתגלות לבו הם דו״ר שכליים שנלקחו מצד ההתבוננות א״כ זהו גילוי בריאה ביצירה מה שאין בן דחילו ורחימו טבעי׳ הם יצירה לבד כנזכר פרק ל״ט, מה שאין כן דו״ר המכוסים בשכל הם בריאה כשאינו מתגלים ביצירה נק׳ חושך לגבי האדם ולא אור וגילוי רק שהקב״ה מצרפן למעשה כנז׳ פט״ז, וז״ש בלק״ת פ׳ וישב בד״ה ועתה נבאר גלות מצרים כי אדרבה מקום מגולה נק׳ עלי׳ ומקום מסותם נק׳ ירידה שהוא מניעות כו׳ וע״ש שזהו״ע יצי״מ שהוא יציאות והתגלות החסדים והם סוד החסדים המגולים כו׳ ע״ש באריכות, ומבואר הפי׳ במ״א שהו״ע יציאות והתגלות האהבה מבחי׳ העלם שהיתה נעלמת בשכל מבחי׳ מיצר הגרון הנק׳ מצרים וא״כ מובן שהגילוי הוא שבח גדול, והיינו מטעם הנ״ל שכשהאהבה בתעלומות

ע״פ ראו קרא : ראה אוה״ת פ׳ ויקהל ע׳ ב׳רג.

מקומן : בכת״י ב׳ : מקורן.

לבו ומוחו ולא בהתגלות לבו אין זה גילוי עדיין בהאדם והעיקר הוא להמשיך גילוי באדם, וכן מובן ג"כ ממ"ש בטעמי מצות פ' לך לך ובע"ח שער בענין מצות מילה שהוא להמשיך החסדים בגילוי להיות מגולים ולא מכוסים והרי דהעיקר הוא הגילוי ונמצא אף אם החסדים מכוסים גבהו דרכיהן מהמגולים מ"מ עיקר העבודה דוקא להיות החסדים מגולים שהוא האהבה בהתגלות לבו כו', ובזה מדוקדק לשון הלק"א פט"ז איך הדו"ח שבתבונת מוחו ותעלומות לבו הנ"ל גבהו דרכיהן למעלה מעלה מבחי' המעשה וא"א להם להתלבש בבחי' מעשה המצות להיות להם בחי' מוחי' וחיות להעלותן כו' ור"ל כנ"ל שבדו"ר שבהתגלות לבו שהן בחי' גילוי ממש באדם ע"כ הם מוחי' וחיות למעשה המצות משא"כ דו"ר שבמוח שהן קצת בחי' מקיף והעלם על האדם לכך א"א להם כו', א"כ אף אם מצד עצמם גבהו דרכיהן כו' מ"מ הדו"ר שבהתגלות לבו גבוהים מהם לגבי האדם זהו טעם א', ועוד זאת שנית כי באמת מבואר בע"ח שער כ"ה דרוש וא"ו איך כי החסדים המגולים אורם כפול מבהיותם סתומים כו' וע"ש באריכות דכמו החסדים המכוסים להיותם סתומים אינו ניכר רק מחצית אורם כו' והחסדים המגולים מוספים בהם כח ומגדלים אותם כו' יעו"ש, הרי כי גם לעצם מהות החסדים עצמן יש מעלה יתירה כשמתגלים מבהיותן סתומים ומכוסים וכן הוא בע"ח של"ג פ"א וע"ש של"ב פ"ב כי אין הכח כ"כ בחסדים להאיר בגבורה ולהמתיקן אלא כשהם מגולים יעו"ש, מכל האמור למדים שע"י גילוי החסדים מתוסף בחסדים עצמן מעלה יתירה מלבד האמור לעיל שזהו גילוי לגבי האדם ולא העלם כבהיותן מכוסי'.

וביאור הדבר מובן ממה שנת' ע"פ ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים שאעפ"י שעיקר הולדת והמשכת המדות הוא מהשכל אעפי"כ נראה בחוש שאחר שבא משכל לגילוי בלב נעשה בחיזוק בתוס' הרבה ביותר יותר ממה שהי' בשכלו כמו הכעס כו' והיינו שמצד הגילוי בלב נעשה ממילא בריבוי והתפשטות וחוזק האהבה או הכעס כו' וכמו נהרא מכיפי' מיברך שמתגדל מאיליו בתוס' וריבוי ע"ש באריכות, וזהו ממש ביאור למ"ש בע"ח שהחסדים כשמתגלים נעשה אורם מכופל מבהיותם סתומים כו'. והטעם י"ל דאם שמתגלה שורש המדות שלמעלה מהשכל כענין ז"א בעתיקא אחיד ותליא וכמו"כ הוא בענין נהרא מכיפי' מבדיך עמ"ש מזה בביאור להתורה דלא אבה ה' לשמוע אל בלעם כו' ותבין. והנה לפי"ז יובן דבחי' מעלת אהוי"ר כשהן בהתגלות לבו נעלה על האהוי"ר בהתבוננות מוחו משני טעמים הא' שזהו גילוי בהאדם משא"כ המכוסים כו' והב' שמצד עצם מהות האהבה ויראה מתחזק אורן בריבוי ההתפשטות כשהן בגילוי יותר ויותר מכשהן רק בהתבוננות מוחו וכמ"ש כ"ז בע"ח ובלק"ת ובלק"א. אך מ"מ גם זה ודאי אמת שבגילוי החסדים וגבורה אזי יש מהן חשש יניקת החיצוני' מצד שעכ"פ באו לידי גילוי וכמו בגילוי האהבה יוכל להיות ההרגשה שמרגיש זה לדבר איך כי הוא אוהב את ה' וירא ממנו משא"כ בהיותו האוי"ר מכוסה בהתבונה הנה ההתבוננות מכסה על האהוי"ר לבלתי יהי' נרגש כ"כ, וזהו שאין מזה

יניקת החיצוני׳ ע״ד שארז״ל כל מידי דצייר וחתום לית להו רשותא כמ״ש בפע״ח גבי כוונת הו״ר, (ותדע עוד דהנשמה קודם ירידתה בגוף ודאי א״א לבא לידי יניקת החיצונים וא״כ למה זה נתלבשה בגוף ואין צדיק בארץ כו׳ אך משום שע״י גילוי זה בגוף יהי׳ עלי׳ וישמור א״ע מיניקת החיצונים וכן עד״ז בענין גילוי החו״ג), אך לא מפני זה נאמר שטוב יותר שיהי׳ החו״ג מכוסים דא״כ ישארו בהעלם והעיקר הוא הגילוי כנ״ל, והרי ידוע דהמקיף מסמא עיני החיצונים ואעפ״כ כל עיקר עבודת האדם להמשיך שיבא המקיף לידי גילוי בבחי׳ או״פ ולא נאמר דאדרבה טוב יותר שישאר בבחי׳ מקיף דהרי מסמא כו׳ והטעם מפני שעיקר העבודה הוא להמשיך מההעלם לגילוי ולא שישארו בבחי׳ העלם, וכמו״כ בענין חו״ג המגולים העיקר להמשיכן בבחי׳ גילוי דוקא ולא שישארו מכוסים וזהו הבקשה וימינך מקרב חיקך כלה כמ״ש במ״א דחיקך הוא יסוד אימא ומבקשים וימינך מקרב כו׳ שיתגלו החסדים הנק׳ ימין מתוך ההעלם שהם מכוסים ונעלמים מיסוד אימא, רק אמנם אמנם צריך לשית עצות שלא ינקו החיצוני׳ מחו״ג אלו המגולים, והיינו ע״י המשכת יסוד אבא שאור אבא דוחה החיצוני׳ גם מחו״ג המגולים דאימא וחטא עה״ד שינקו ממנו החיצוני׳ מחו״ג המגולים הוא לפי שאז עדיין לא הי׳ כלל אור אבא בז״א כנז׳ בלק״ת פ׳ בראשית ופי׳ כי יסוד אבא הוא בחי׳ הביטול הנמשך מראי׳ דחכ׳ ע״י גילוי וביטול זה אין מקום לבחי׳ הרגשה ויניקת החיצוני׳ וזהו בחי׳ עה״ח. והנה ביסוד אבא ג״כ החו״ג מכוסים אך לא דמי כלל לחו״ג המכוסים שביסוד אימא דהתם היינו שהיסוד דאימא אינו מאיר כלל למטה מהחזה וכמו״כ החו״ג שבו אין מאירים למטה מהחזה, וזהו בחי׳ מקיף על הלב שאין הגילוי כלל בלב, והוא התפעלות בשכל לבד הנ״ל ולא נגע כלל ללב עדיין א״כ זהו העלם ולא גילוי כנ״ל, מה שאין כן יסוד אבא נמשך ומאיר למטה מהחזה דז״א היינו בלב ובכל מקום המגולה למטה בלב אם כן זהו גילוי ולא העלם, והיינו בחינת גילוי הביטול שנגע הביטול בלב ממש להבטל ולהתכלל באוא״ס ב״ה רק שהחו״ג מכוסים בו דהיינו שמצד תגבורת הביטול בלב אין האהוי״ר נגלים ונרגשים כו׳ כי הביטול גובר כו׳ א״כ זהו עכ״פ גילוי הביטול וגם האהוי״ר רק שהאהוי״ר כלולים תוך הביטול, הרי מובן דחו״ג אלו המכוסים ביסוד אבא הוא היפך מחו״ג המכוסים ביסוד אימא דהתם ענין הכיסוי הוא שההתבוננות והתפעלות לא נגע ללב עדיין רק הוא בתבונת מוח כנ״ל והכא אדרבה נגע* ומתגלה בלב אלא שעיקר הגילוי הוא הביטול אבל האוי״ר כלולים בהביטול כו׳ ובחי׳ זו גבוה מחו״ג המגולים דיסוד אימא דהתם גילוי אוי״ר והכא גילוי הביטול, וזהו בחי׳ עה״ח, ולכן גם חו״ג אלו שביסוד אבא למטה מן החזה מתגלה הארתן ולא כמו חו״ג המכוסים ביסוד אימא משום דל״ד כלל מהות הכיסוי דהתם הכיסוי הוא שלא נגע ההתפעלות ללב כו׳ אבל כיסוי דהכא ענינו שנתפעל רק שהוא גובר על ההתפעלות דהיינו בחי׳ יסוד אבא שבו מכוסים התו״מ והמ״י, וז״ע ק״ש ושמו״ע, דהנה ק״ש שמע ישראל כו׳

נגע: בכת״י ב׳: מאיר.

ושמו״ע בבינה רק בבינה יש ב׳ בחי׳ חו״ג המכוסים ומגולים ומתחלה צ״ל חו״ג המכוסים ואח״כ נבקע יסוד אימא ומתגלים חו״ג ופי׳ כי מתחלה צריך להתבונן מאד בגדולת ה׳ ומתחלה ההתפעלות רק בתבונת מוחו כו׳ זהו שהחו״ג מכוסים ואח״כ ע״י עוצם התקשרות הדעת שיתקע במחשבתו חוזק בגדולת ה׳ א״ס ב״ה יוליד בנפשו יראה ואהבה בהתגלות לבו, וז״ע בק״ש ואהבת וידוע דואהבת בגימט׳ ב״פ אור והיינו כדלעיל בשם הע״ח כשהחסדים מתגלים אורם כפול מבהיותם סתומים כו׳, אך אח״כ מצות שמו״ע בלחש הוא בחי׳ גילוי יסוד אבא דהיינו בחי׳ הביטול ממש בבחי׳ ההשתחווא׳ והחו״ג מכוסים כנ״ל ועי״ז אין שום יניקה מהחו״ג המגולים דאימא כי אור אבא דוחה החיצונים כנ״ל ולכן שמ״ע אחר ק״ש כי הוא בחי׳ שוב שהוא אחר הרצוא כמ״ש והחיות רצו״ש, גם עיקר הרצוא הוא בשביל השוב כי עיקר העבודה בכל היום נלקח מבחי׳ השוב דהיינו ע״י ביטול שלכך ימשיך אוא״ס כל היום ע״י תומ״צ וגם עי״ז לא יפול הנופל בבחי׳ יש והרגשה וזהו בחי׳ עה״ת, אך מתחלה צ״ל ג״כ עה״ד חו״ג בהתגלות לבו כי א״א להיות שוב בלי רצוא וחטא עה״ד שלא הי׳ כלל המשכת אור אבא רק חו״ג המגולים מזה ינקו החיצונים וכנ״ל משא״כ עכשיו שממשיכים מיד אור אבא בשמו״ע וגם קודם התפלה ממשיכים ע״י הנחת תפילין וטלית רק שזהו מקיף בחיצוני׳ אבל בפנימי׳ נמשך בשמו״ע. ובזה יובן ג״כ הקושיא שנת״ל איך מוח הדעת הוא עה״ד והוא פנימי׳ יותר מחו״ב כו׳, דבאמת כן הוא כנ״ל שורש המדות למעלה למעלה מהשכל רק מ״מ יש מזה יניקה להחיצוני׳ אמנם זהו רק בחו״ג הנמשכים מדעת דאימא אבל בדעת שביסוד אבא הוא עיקר בחי׳ עה״ת כנ״ל. וענין מקושש דהוה דייק ע׳ הפי׳ בתורה שלח ע״פ זה דתקע״ב.

(נת׳ בההג״ה איך כי אף מחו״ג המגולים יש יניקה להחיצוני׳ אעפי״כ צ״ל דוקא מגולים מטעם כי זהו גילוי לגבי האדם שעיקרו המדות וכשנשארו בהעלם בחושך זהו בורא חושך אבל יצירה או״פ עדיף גילוי כמ״ש בלק״ת וישב מיהו דו״ר טבעיים זהו עצם יצי׳ שית תיבין כו׳ אבל חו״ג המגולים היינו דו״ר שכליים גילוי בריאה ביצירה, וזהו יצי״מ ומצה בלק״א פט״ז טעם ב׳ כי במגולים כפל אורם כענין נהרא מכיפי׳ וכו׳ (ומעיין כו׳ ע״ד והשקה את נחל השטים שטים היינו נק׳ מעה״ד וזהו לע״ל שיבואר השטים) ז״א בעתיקא ומ״מ לסלק יניקת החיצוני׳ ע״י אור אבא כי ביסוד אבא למטה מהחזה ג״כ החו״ג סתומים מצד הביטול והרי הביטול נגע ללב ולא כיסוד אימא וכנ״ל וזהו״ע ק״ש ושמו״ע רו״ש ושוב עיקר כי ממנו נמשך המעשה עי׳ הנך יפה רעיתי דתקס״ד ושימני כחותם דיוקני כו׳ לאזני כו׳).

ח) **וזהו״ע** נח איש צדיק, בחי׳ יסוד אבא שמלובש בתיבה שהוא יסוד אימא כנ״ל (הג״ה, והנה כבר נת״ל באות א׳ בהג״ה איך שיש ב׳ פי׳ בהתיבה דהיינו יסוד אימא או מל׳ וכן בפרדס שער כ״ג הביא ב׳ פירושים הנ״ל ושניהם אמת ולכן יש ג״כ ב׳ בחי׳ נח דהיינו יסוד אבא

המלובש ביסוד אימא זהו בחי׳ נח הבא בתיבה דבינה וע׳ בה״ז פ׳ תזריע בפי׳ והביא את בדיו בטבעות כו׳ ובחי׳ נח הב׳ הוא בחי׳ יסוד אבא שלמטה מהחזה דז״א שמאיר בבחי׳ מל׳ הנק׳ ג״כ תיבה ועז״נ ותקם את דבריך כי צדיק אתה דנת׳ דהיינו שהמל׳ הנק׳ דבריך מקבלת מיסו״א בשמו״ע ולכן צלותא בלחש כו׳, א״כ היינו כפי הפי׳ דתיבה הוא מל׳ ובהכרח בחי׳ נח זהו כנ״ל בחי׳ נח פי׳ ב׳. וביאור ענין נח נייחא הוא ע״ד מארז״ל דברי חכמים בנחת נשמעים המכוון שההשפעה הוא ע״י בחי׳ שוב הנמשך מבחי׳ הביטול דהכ׳ שאז האהוי״ר מכוסים מעוצם הביטול וזהו״ע הנחת שהוא היפוך הרצוא גילוי החו״ג בהתגלות לבו וכו׳ ולהיות המשכה הוא דוקא מבחי׳ השוב וע׳ בזוהר וירא ע״פ וגם אמנה אחותי וכו׳ מש״ש בענין בנחת כו׳.

וזהו פי׳ אלה תולדות נח דפי׳ תולדות הוא ההמשכה וההשפעה למטה וכמו שפירש״י כאן תולדותיהן של צדיקים מעש״ט, וזה נמשך דוקא מבחי׳ נח יסוד אבא שממנו נמשך ההשפעה למטה גם במעשה והראיה שיסוד אבא נמשך עד נה״י דז״א וידוע דנה״י הוא בחי׳ המעשה משא״כ יסוד אימא מסתיים בחזה שהוא למעלה מבחי׳ מעשה עדיין כי המעשה בחי׳ נה״י וע׳ מזה ע״פ שימני כחותם מטעם הנ״ל ומבואר ג״כ בדוכתי טובא דמבחי׳ הרצוא לבד לא נמשך המעשה רק ע״י בחי׳ השוב דוקא שזהו בחי׳ נח. וזהו אלה תולדות נח דוקא מבחי׳ נח נמשך מע״ט ומפרש אח״כ נח איש צדיק כו׳ היינו מה שנמשך בבחי׳ הדיבור בשמו״ע, וזהו פי׳ בא אל התיבה דר״ל תיבות התפלה כמ״ש במ״א וכן תיבות ואותיות התורה נמשך ג״כ ע״י הביטול דיסוד אבא וכדלקמן. ובזה אפשר לפרש ג״כ ענין בדורותיו לשון רבים, והענין כמבואר אצלינו בפי׳ מדור דור שהוא מל׳ דארי דארי דהיינו שורות שורות וענין השורה הוא בחי׳ נה״י שבעליון שנעשה מוחי׳ חב״ד לתחתון יעו״ש, ומדר דר היינו ב׳ שורות היינו נה״י דאימא שנעשו מוחי׳ לז״א ונה״י דז״א שנעשו מוחי׳ לנוק׳ ובב׳ בחי׳ שורות אלו נח הוא איש צדיק היינו בחי׳ יסוד אבא שמלובש ביסוד אימא כנ״ל וגם מסתיים ביסוד ז״א להיות נמשך מוחי׳ לנוק׳ וגם דר לשון דירה כמ״ש בפרדס ערך דר שהמל׳ נק׳ כן שהיא דירה לת״ת וכמו״כ יסוד אימא לגבי ח״ע, וזהו ג״כ בדורותיו לשון רבים, וכן י״ל בפי׳ את האלקים התהלך נח דקשה מהו מתהלך, אך כי פי׳ דבינה ומל׳ שניהם נק׳ אלקים ונח מתהלך בב׳ בחי׳ אלו וכנ״ל.

(**נת׳** בההג״ה ב׳ בחי׳ נח יסוד אבא שבמקום הסיתום ושבמקום המגולה, וע׳ בהרמ״ז פ׳ בהעלותך שלכך נק׳ עה״ח ל׳ רבים ב׳ בחי׳ הנ״ל וזהו״ע ב׳ תיבות יסוד אימא ומל׳ המקבלים מבחי׳ נח כי נח ל׳ בנחת כו׳, ומזה דוקא נמשך תולדות מעש״ט כו׳ כי המעשה נה״י נמשך ע״י השוב. ונת׳ ענין צדיק ותיבה בדורותיו דר דר כו׳.

קיצור ממ"ש בפנים

(א) **נח** הוא יסוד אבא ונכנס בתיבה שמתלבש ביסוד אימא. (ב) כשהחו"ג סתומים נק' עה"ח, והיינו מחמת הביטול יסוד אבא ראיית השכל שמלובש ביסוד אימא ולכן האהוי"ר מכוסים בהביטול וגילוי חו"ג מיסוד אימא היינו מההתבוננות לבד בלי הביטול דראי' נמשך גילוי האהוי"ר וזהו נק' עה"ד כי מבחי' זו יונקים החיצונים.

(ג) **והנה** כשהחו"ג יוצאים בגילוי מתפשטים בהתרחבות חסדים טובים כו' וטובה תוכחת מגולה אמנם נגד זה יש חסרון מיניקת החיצוני' משא"כ כשהם סתומים ומכוסים בהביטול כנ"ל.

(ד) **ופי'** יניקת החיצוני' קליפות נוגה כולו טוב בחי' ביטול רק היותו קליפה שמרגיש הביטול ליש, אבל קדושה דאצי' כביטול אצבע שאינו נרגש שבטל כו', ומקלי' דאצי' נשתלשלו בבי"ע.

(ה) **והנה** כל התורה הוא להפריד הקליפה דאצי' מהקדושה דאצי' והיינו מחו"ג המגולים ששם שורש אחיזתם והנה כל המצות שלמעלה נתלבשו במצות מעשיות לכן יש מצות שנלקח מעה"ח דאצי' ויש שנלקחו מעה"ד וצריך להקדים איך ח"ע מתלבשת בקלף ודיו דפ' קדש שבתפילין.

(ו) **והנה** שמו"ע הוא עה"ח, ולכן בלחש אהוי"ר מכוסים בהביטול זהו עה"ח, משא"כ החו"ג בגילוי בחי' ק"ש, ובעמידה דשמ"ע יש ב' בחי' הא' בפנימי' הב' בחיצוני' כעבדא פכר ידיו כו' ועפ"י דין לא יצא ידי חובתו בפנימי' הביטול לבד אלא שיהי' ג"כ הביטול בחיצוני' וכמו בתפילין שח"ע מתלבש בעשי' גשמיות כנ"ל.

(ז) **אך** מ"מ לא די בביטול חיצוני' לחוד עם היותו מעה"ח מ"מ לא סגי בלא אהוי"ר עם היותו מעה"ד כי צ"ל שניהם וכמו דלא סגי בתפילין בלא אהוי"ר כן אהוי"ר בלא תפילין כו' ומ"מ בשמו"ע צ"ל בפנימי' ג"כ בחי' עה"ח דהיינו ביטול אמיתי שבו מכוסים האהוי"ר ולכן בלחש הדיבור נכלל בשכל וזהו ותקם את דבריך כו' ומקודם ק"ש צ"ל גילוי אהוי"ר.
(ח) **וענין** ביטול דשמו"ע ווה נח איש צדיק שנכנס לתיבה היינו ותקם את דבריך כי צדיק אתה.

קיצור מההגהות

(א) **הנה** התיבה מבואר בזהר שהוא בחי' מל' והנכנס בה הוא יסוד ז"א אבל בתיקונים פי' דהתיבה הוא יסוד אימא ונח הוא יסוד אבא ושני הפירושים אמת וזהו ב"פ נח דהיינו יסוד אבא שכנגד מקום הסיתום ושכנגד מקום הגלוי.

(ב) **והנה** ביסוד אבא החו"ג סתומים כי הוא בחי' ביטול שלמעלה מאהוי"ר בצמאון כו' אך בחו"ג שביסוד אימא יש ב' בחי' היינו

שמתחלה האהוי"ר הנק' חו"ג מכוסים בהתבוננות יסוד אימא ואח"כ מסתיים יסוד אימא ומתגלה אהוי"ר, וזהו בחי' עה"ד שמזה יונקים החיצונים משא"כ בחו"ג הסתומים ביסוד אימא אמנם ביסוד אבא אפילו בגילוי למטה מהחזה החו"ג סתומים ופי' יסוד אבא עומק המושג למעלה מהרחבת ההשגה.

(ג) **וצ"ל** דממקומות רבים משמע שיש מעלה באהוי"ר בהתגלות לבו הנק' חו"ג המגולים כמ"ש בלק"א פט"ז עלק"ת פ' וישב והרי לק"ת דבראשית אומר דמשמע שמזה דוקא יניקת החיצונים וכן צ"ל מ"ש הלק"ת דחו"ב דז"א נק' ע"ח והדעת עה"ד ובהרמ"ז ר"פ בא ופ' אמור משמע שהדעת יותר פנימיות מחו"ב.

(ד) **ומתחלה** י"ל ענין יניקת החיצונים מחו"ג המגולה ות"ת בפנימי' דהיינו הקליפות דאצי' שכולו טוב ופי' דהיינו ק"נ דאצי' שבה י"ל שכולו טוב כמ"ש בע"ח שמ"ט פ"ב.

(ה) **והוא** הרגשת הביטול והרגשה זו אינו שייך רק בגילוי החו"ג להיות לבו בוער כו' ומזה יוכל להסתעף ההרגשה וז"ש אחר אכילת עה"ד מי הגיד לך כי עירום אתה כי הנה עה"ח ועה"ד שני הבחי' נמשכו במצות מעשיות כמ"ש בטעמי מצות פ' בראשית בענין מ"ע שהזו"ן שהם התלוים למטה מהחזה כו' ופי' שהמצות אלו הוא הברכה בענין שלא יהי' יניקת החיצוני' מחו"ג אלו המגולים ובהתלבשות המצות בעשי' הקפידה דוקא על העשי' כמו במצה שלא יצא י"ח בביטול ובמצה בלא שפלות יי"ח.

(ו) **וכמו"כ** בתפלה מבחי' עה"ח צ"ל ביטול חיצוני' ג"כ אך בפנימי' העיקר צ"ל ג"כ ביטול אמיתי אך מ"מ גם כשאין לו ביטול גם באהוי"ר סגי.

(ז) **אך** אין די בביטול חיצוני' בלא פנימי' הביטול או אהוי"ר עכ"פ וזהו"ע עה"ח ועה"ד ע' ע"ח שער הכללים פ"י שאור שבתוך היסוד אבא שבוקע היסוד ויוצא תוך ז"א כו' זה נגד מ"ש אות ב' בהג"ה דחו"ג שביסוד אבא לעולם מכוסים ומ"מ מסתמא רק ההארה לבד יוצא ועיקר האור נמשך תוך היסוד משא"כ חו"ג דיסוד אימא שהם מגולים וכאשר כתבתי מבואר בלק"ת תילים ע"ח ע"פ ויקם עדות ביעקב והנה יסוד אבא המוציא פרצוף יעקב אינה ממשות היסוד אלא עדות לבדו אך תורה שהוא עצמי' יסוד אבא הנק' תורה והוא בפנימי' ז"א וע' בהרמ"ז פ' בהעלותך דקמ"ח ע"פ והוא כחתן כו' ענין אור הגנוז משמשא דמשמע כמ"ש ע' בלק"ת פ' בלק בענין בלעם. ע' מש"ל אות ב' בהג"ה מהו"ע סתימות או גילוי חו"ג דאימא מיסוד אבא כו' לכאורה י"ל דהלא או"א תרדל"מ א"כ יסוד אבא מלובש בתמידות ביסוד אימא מש"ה החו"ג המכוסים דאימא מקבלים תמיד מיסוד אבא ע"כ הם תמיד שייכים זל"ז ע' בע"ח שער או"א פ"ז מבואר דהתבונה שהיא המתלבשת בז"א לפעמים מתפרשא מיש"ס שהוא חכ' ע"ש. ע"פ מש"ל יובן הטעם שבתיבת נח היו כל החיות והמזיקין ולא היו טורפין ע"ד מש"ל והארי' כבקר כו' כיון שהוא מבחי' עה"ח שאין משם יניקה

לחיצוני' ע"כ נתבטלו המזיקין ודוקא מחו"ג המגולים שורש יניקתם מבחי' עה"ד משא"כ מבחי' עה"ח ע' במק"מ ריש שמות פי' והמשכילים יזהירו יקבלו מחו"ג דיסוד אבא כמו מחו"ג דיסוד אימא היינו המכוון גילוי בחי' עה"ח ביטול דשמו"ע הנ"ל.

נח נח ב"פ כי מעיין גנים בינה ומל' הוא משקה שניהם ופי' נייחא עמ"ש ר"פ בהר כי תבאו כו' ושבתה הארץ, איש צדיק ע"ד ותקם את דבריך כי צדיק אתה, בדורותיו הנה דר י"ל לשון שורה כמ"ש ע"פ מדר דר בתורה ע"פ כה אמר ה' פקדתי, וזהו הב' שורות בינה ומל' זקנים נערים, את האלקים התהלך כי בינה נק' אלקים וכן מל'.

מבול פי' רש"י שבלבל וכו', עי' בהערה לתיקון חצות ענין בבל, ולעומת זה בקדושה עיין בענין יבל ויובל כו' בלבל הרוחות וצ"ע אם שייך לקשרן.

הגהות על מים רבים שבת"א פ' נח *

דף ט"ו ע"א, שטה ח' שלהבת י"ה *, גם י"ל שלהבת י"ה נמשך מהמקיף חיה יחידה שבנפש בחי' מזליה, ועמ"ש מענין אש שגבוה ממים בד"ה אתם נצבים גבי כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא כו', וזהו ענין אלקיכם כהן הוא כו' טביל בנורא כו', וזהו ענין עתיק יומין יתיב כו' נהר דינור נגיד ונפיק כו', משמע יש בחי' נהר דינור הנמשך מבחי' עתיק יומין, ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בענין בנקרת הצור צור מקור האש כו' ע"ש, ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין העלאת והטבת הנרות) שהוא בחי'.

שטה ט"ו למעלה * (ופי' מ"ש מלהיות תמיד זהו ע"ד מ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום, ועמ"ש סד"ה ואתה תצוה בפי' להעלות נר תמיד, ועמ"ש בד"ה יהודה אתה בתחלתו אלא שלמטה כו' אבל למעלה כו') ואדרבה ע"י.

פ' נח: המאמר בלי הגהות נדפס בתו"א (ח, ג). ובהגהות אלו — בלק"ת לג"פ (מט, ג) בשינויים. התיבות הבאים בחצעי עיגול נתוספו ע"פ הנדפס שם.

שלהבת י"ה: תו"א ח, ג שורה המתחלת: רשפי אש. בלקו"ת לג' פרשיות נמצא במקום הגהה זו: עיין במק"מ פ' בשלח בדף נ"ו ע"ב ובמא"א אות שי"ן סמ"ב ועמ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים, גבי להבה מקרית סיחון ומ"ש בענין אש שלמעלה בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ.

למעלה: ש"ה: וליכלל למעלה.

עמוד שני שטה ו׳ כאשר יתבאר*, ועי׳ בתוספתא ר״פ נח למה נח נח תרי זימני כו׳ ונודע דעלמא דאתי הוא בינה ועלמא דין מל׳ ועיין בז״ה שם ובלק״ת והנה מנוחה ונחת ענין א׳ הוא וזהו וינח ביום השביעי, והנחת הוא ענין העונג כי הרי הנהר יוצא ונמשך מעדן ובחי׳ עדן היינו ח״ע שבו התגלות התענוג וכתיב דברי חכמים בנחת נשמעים, ועמ״ש מזה בבה״ז פ׳ וירא ע״פ אחותי בת אבי היא כו׳, ונחת והשקט ענין א׳ הוא היפך הרעש, וכמ״ש נחה שקטה כל הארץ ישעי׳ י״ד ז׳ והוא בחי׳ שמן שלמעלה מבחי׳ יין, עי׳ פ׳ שמיני דף ט״ל ועמ״ש בד״ה זכור דעמלק בענין והי׳ בהניח כו׳ שזהו בחי׳ אתהפכא שלמעלה מבחי׳ אתכפיא, ומזה יש להעיר לענין חנוכה ופורים שהיו״ט הוא ביום המנוחה שאחר המלחמה עמ״ש בד״ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים. גם י״ל ענין ונוח בארבעה עשר ונוח בחמשה עשר הם ב׳ בחי׳ נח הנ״ל דוגמת שבת תתאה ושבת עילאה ודו״ק. והם ג״כ ב׳ בחי׳ יחוד דשכינתא תתאה ושכינתא עילאה עי׳ בד״ה שיר השירים, וזהו ג״כ ענין מצאן מנוחה אשה בית אישה, וזהו ג״כ ענין ריח ניחוח) כי הנה.

שטה י״א ונתקלקלה מאד* (ועיין בפי׳ האדרא מהאריז״ל דף י״ב בענין בא נחש על חוה ומזה יובן יותר ענין מלאה הארץ חמס כו׳, ומובן ג״כ ענין זה מפסוק וזכרתי את בריתי יעקב כו׳ והארץ אזכור הרי ע״י האבות הקדושים שהמשיכו היחוד הנ״ל ע״ד עשה טוב שכן ארץ כו׳ מזה נמשך ברכת הארץ להיות והארץ אזכור, ועי׳ במדרש רבה שם. והנה לפי׳ השל״ה קאי ותשחת הארץ על ארץ העליונה והיינו מה שנחמס השפע שהי׳ יורד אליה וביטול ההמשכה אליה, אך דוחק קצת לפרש כן בענין מלאה הארץ חמס דמשמע שנתקלקלה הארץ עצמה, ולכן לפי״ז י״ל דקאי על הארץ הגשמית שנתקלקלה שאינה מקבלת מהארץ עליונה הקדושה מל׳ דאצילות כ״א מהקליפות שנק׳ ארץ מאפליה ירמיה ב׳ ל״א או ארץ גזירה עי׳ בפרדס, ומצינו כמה בחי׳ ארץ כה״ג במקרא כמ״ש בישעי׳ סי׳ מ״ה י״ח ארץ חשך, ירמיה ב׳ ו׳ בארץ ציה כו׳ ולא ישב אדם שם כו׳ דהיינו שלא נמשך לשם ההשפעה מבחי׳ אדם העליון שהוא מחודומ״ע של התורה ומצות כו׳ כמ״ש בד״ה אני לדודי, ושם י״ז ארץ מלחה כו׳, וביחזקאל ל״ב י״ח ארץ תחתיות ל״ח ח׳ ארץ משובבת וגם כמ״ש במ״א ע״פ יתקע בשופר גדול בענין האובדים בארץ אשור כו׳. והנה הארץ הגשמי כשאכשור דרי מקבלת השפע מארץ העליונה הקדושה משא״כ להפך ח״ו ע״ז נאמר ותשחת הארץ שמקבלת מהארץ ציה וכמ״ש בישעי׳ ס׳ החשך יכסה ארץ, וכן משמע הפי׳ בפ׳ נח דס״א א׳ בדברי ר׳ חיא כמ״ש במק״מ שם, וע״ש דס״ב רע״א ועד״ז גזרו טומאה על ארץ עכומ״ז, ועי׳ מ״ש מזה בביאור ע״פ אלה מסעי

* כאשר יתבאר: ש״ה: שנק׳ יום. ובלקו״ת לג״פ במקום הגהה זו כתוב: עיין במא״א אות נו״ן סעי׳ י״ט ועיין בזה ר״פ נח דנ״ט ע״ב ובפ׳ בראשית דף ה׳ ע״א.

* ונתקלקלה מאד: ש״ה: את הארץ.

בני ישראל. והנה לפי״ז ענין הארץ היינו שע״י המבול נטהרה הארץ הלזו בענין שעי״ז תחזור ותוכל לקבל מהארץ העליונה) והי׳ נצרך.

שטה י״ז ניחא דרוחא כו׳* (אמנם תיקון זה אינו אלא לכללות העולם ונח ובניו, עמ״ש בד״ה החלצו מאתכם, משא״כ לדור המבול עצמן, ולפ״ז להם עצמן לא הי׳ ניחא אלא ניחא לעולם ע״ד באבוד רשעים רנה וכמ״ש בפ׳ נח דס״א ב׳ ובפי׳ הרמ״ז שם ובפ׳ חיי שרה דקכ״א ב׳ ועי׳ בפ׳ קדושים ד״פ ע״ב ע״פ ארץ צלצל כנפיים כו׳ ויובן יותר ענין הניחא לארץ העליונה) והנה שעבוד הפרנסה.

שטה כ״ד היותר גבוה* (ועליי׳ זו היינו גם בעוה״ז בבחי׳ תשובה ומע״ט שע״ז אמרו* כי תשמע בקול) והנה.

עמוד ד׳ שטה י״ד תחה״מ* (וזהו מחיה אתה ורב להושיע שמבחי׳ ורב בחי׳ מים רבים הנ״ל יהי׳ להושיע ע״י הבירור, וזהו ענין כל רב מבבל, כי בבל בחי׳ כי שם בלל ה׳ כענין שבה״כ ואחר הבירור נמשך מבחי׳ בבל להיות ורב להושיע, ולכן גם תלמוד בבלי נקרא במחשכים הושיבני אלא שג״כ מן החשך נמשך יתרון אור, ועמ״ש בד״ה ונתתי לך מהלכים בענין ורב יעבוד צעיר כו׳, ועמ״ש כה״ג בד״ה וכל בניך למודי בפי׳ ורב שלום כו׳ והיינו כמ״ש בד״ה בשלח פרעה בענין בגדי עשו בנה הגדול כו׳, ובד״ה בכ״ה בכסלו בענין ושם הקטנה רחל מי יקום יעקב כי קטן הוא כו׳, והיינו כי בתיקון האורות מועטים וע״י בירור נה״ב יומשכו אורות דתהו המרובים בכלים דתיקון עמ״ש בד״ה ינתי בחגוי בענין והחיות נושאות כו׳ וז״ש רבבה כצמח השדה נתתיך דהיינו ע״י שעבוד מצרים כו׳ נמשך בהם בחי׳ רבבה כו׳ וזכו למ״ת דכתיב בה ואתא מרבבות קדש כו׳, וגם כמ״ש ורב טוב לבית ישראל מה רב טובך אשר צפנת כו׳ וזהו ג״כ מ״ש ותרבי ותגדלי כו׳) וזהו מארז״ל יפה.

שטה כ״ה מעלה כנ״ל* (והנה עד״ז בעבודה בענין רבות מחשבות דנה״ב הטורדים את נה״א הנה אחר הבירור ותרם התיבה כו׳ זהו ענין ט״ו ווין דאמת ויציב שהם נגד ט״ו שיר המעלות ט״ו שבחים דישתבח שהם המשכת בחי׳ י״ה לבחי׳ הנפש אלקית וכענין שלהבת י״ה הנזכר לעיל, וגם אדרבה ותרם התיבה יותר כי שמו״ע הוא למעלה מבחי׳ אמת ויציב, וזהו ענין יד רמה תשובה עילאה, שע״ז נאמר כי יד על כס י״ה כמ״ש סד״ה חייב אינש לבסומי בפוריא, וכמ״ש עד יעבור עמך הוי׳ וכתיב לפני הוי׳ תטהרו, ועי׳ [זהר] בפ׳ פקודי דרל״ח א׳ בענין וישאו את התיבה ותרם כו׳

ניחא דרוחא: ח, ד ש״ה: נקראים מי נח.

היותר גבוה: ש״ה: לעלו׳ למעלה.

שע״ז אמרו כי תשמע בקול: כ״ה בהכת״י. אבל בלקו״ת לג״פ (ג, א) **נוסף**: שע״ז אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב ועמ״ש בד״ה כי תשמע בקול.

תחה״מ: ט, א ש״ה: שנפלו למטה.

מעלה כנ״ל: ש״ה: דוקא מתעלות.

ע"ש, והוא עליי' המל' מבי"ע הנק' ארץ ועלמא דאתגליא לאצילות כו' ע"ד והחיות נושאות את הכסא כו' ועליי' זו הוא בשמו"ע, ועי' בפ' נח דכ"ט ב' מאן תיבה כו' ובפ' בראשית דל"ג סע"ב שהתיבה הוא בחי' מל' ובלק"ת פי' דהתיבה הוא בינה ובפרדס בעה"כ ערך תיבה הביא ב' פירושים אלו בשם הזהר ותיקונים, וי"ל שזהו ענין אתוון זעירין ואתוון רברבין, אשר אתוון רברבין הם מבינה הנק' עלמא דאתי בחי' מחשבה והם מתגלים בשבת וכמ"ש בפ' תרומה קל"ב א' וא"כ תיבות התפלה דחול היינו מבחי' תיבה דמל' ותיבת תפלות שבת זהו מבחי' תיבה דבינה כו'. או י"ל ב' בחי' אלו זהו ענין עליי' דשבת תתאה ועליות דשבת עילאה, וזהו ג"כ שכינתא תתאה ושכינתא עילאה, ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בת בענין לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו' ואח"כ אמי כו'. ובשל"ה העיר לענין התיבה ממ"ש בפ' שלח קס"ד ב' ע"פ מגדל עוז שם ה' כו' דא תיבה וס"ת, ועי' בפ' ויגש ר"ט ב' ובפי' הרמ"ז שם וס"פ לך לך דצ"ו ב', ועיין פ' שלח דקע"ד סע"א בענין ותקח לו תיבת גומא דגבי משה שהוא מבחי' בינה ע"ש ועיי' בפ' שמות די"א ע"ב) וזהו טעות.

שטה כ"ט כו' * (ועמ"ש סד"ה רני ושמחי בת שיש בבחי' בת חביבות יתירה מבחי' אחותי כו', ועמ"ש בד"ה מי יתנך כאח לי כו' בענין אמצאך בחוץ דקאי על תפלת הבעלי עסקים ושם נאמר אשקך בחי' נשיקין כו' וע"ש שהצדיקים נשמות מבחי' יוסף צדיק עליון והבעלי עסקים מבחי' בנימין צדיק תחתון, וי"ל שזהו ב' בחי' נח נח כו' ועיי' בא"ח ריש ה' ר"ה שהמנהג לעבור לפני התיבה בר"ה ויוהכ"פ הפרנסים כו' ועיי' באגה"ק בסופו שהבעלי עסקים יעברו לפני התיבה בשבת) וזהו שנק'.

שטה ל"ה ונח ממלאכתו * (וזהו ג"כ ענין ותרם התיבה מעל הארץ עפמש"ל בשם הזהר פקודי דרל"ח א' בשגם כי התיבה הוא הדבור עליון ובשבת הוא עליית הדבור כו' והיינו ותרם התיבה כו', גם כי התיבה הי' בה ג' מדורים זה למעלה מזה והם נגד ג' עולמות בי"ע כמ"ש בשל"ה ובשבת כולם עולים באצילות, ועמ"ש בד"ה לסוסתי בענין הירידה דחול והעלייה דשבת כו') כמו"כ הוא.

דף ט"ז עמוד א' שטה ב' שבת כנ"ל * (ועיי' מ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב בפי' ולא עמל בישראל שבבחי' יעקב אין שייך און אבל עמל ויגיעה ימצא בו והוא העבודה בששת ימי החול בבחי' מים רבים הטורדים והוא ההשפלה בבחי' רשות הרבים להעלות משם לרשות היחיד יחידו של עולם כענין ורב להושיע, ועמ"ש בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים, אבל בבחי' ישראל גם עמל ויגיעה לא ימצא בו כי הוא בחי' שבת בחי' נייחא דאתהפכא חשוכא לנהורא וכענין בהניח ה' לך מכל אויביך כו' הנ"ל ובד"ה

שטה כ"ט כו' : ש"ה : האור הוא.
ונח ממלאכתו : ט, ב ש"ה : שהוא עליית.
שבת כנ"ל : ש"ה : המעשה היא.

זכור דעמלק ולכן אז אסור להכניס מרה"ר לרה"י, כי אין שייך אז רה"ר וטורי דפרודא, בחי' מים רבים הטורדים, כ"א ההעלאה הוא ברה"י עצמו היינו בעולמות אבי"ע מעולם ועד עולם, אך נייחא זו וההתגלות בחי' ישראל בשבת נמשך ע"י העבודה שבחול כי מי שטרח בערב שבת כו', וזהו ענין טרחא אתנחתא, שאחר הטרחא יבוא אתנח בחי' נייחא, ועי' בפרדס שער הטעמים בענין אתנח, וז"ש בת"ז ע"פ אז תתענג על ה' דא צלותא דמעלי שבתא, כמ"ש מזה במ"א בד"ה גן נעול, והיינו לפי שזהו בחי' שבת תתאה שהוא הנייחא שאחר הטרחא בכל ששת ימי החול כו' וע"י בחי' מים רבים הנ"ל נתברר ונולד בחי' אהבה רבה בנפש שלמעלה מבחי' אהבת עולם והיא המתגלה בשבת, ועמ"ש בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך) אך כל.

שטה ד' שכולו שבת* (ועיין לעיל שזהו בחי' ענין נח נח ב"פ. והענין כי בחי' הא' זהו הנייחא הנמשך ע"י העבודה והטרחא שבתחלה כענין ונוח בארבעה עשר בו כו' כמבואר לקמן בהביאור, והוא ענין יחוד מ"ן ומ"ד שע"י בירור הרפ"ח ניצוצים שהבירור הוא ע"י השפלה וטורח גדול כנ"ל בענין מים רבים כו' והוא מלחמה עצומה, ואזי אח"כ כשמנצח המלחמה בחי' כי שרית עם אלקים נעשה נייחא כו' וכ"ז הוא העליי' מבי"ע לאצילות עד חכמה דאצילות שמשם נמשך המ"ד ועי' בד"ה למנצח על השמינית, אבל שבת עילאה זהו השביתה והנייחא בעצם שלא ע"י טרחא ועבודה הנ"ל אלא גם אצילות אין ערוך לא"ס ב"ה ונק' ג"כ השפלה גדולה אף כי שם לא יגורך רע ח"ו להיות שייך טורח ועצב אעפ"כ לגבי א"ס ב"ה גם החכמה היא כעשייה גשמיות ממש והנייחא הוא עליות בא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' ח"ע. ויובן זה קצת ע"ד אדה"ר קודם החטא שנאמר בו ויניחהו בג"ע, ויניחהו פי' במדרש רבה בראשית פט"ז הניח לו והוא לשון הנאה וקורת רוח דהיינו מנוחה וה"ז הי' קודם השבת ובשבת הי' ודאי מתעלה בבחי' נייחא עליונה יותר וכמ"ש בספר הגלגולים ובלק"ת, והיינו כענין שבת עילאה שהוא בחי' נח הב' שגם אחר בחי' נייחא הא' שייך בחי' זו הב' כי נייחא הא' כעבודה ועמל יחשב לגבי נייחא הב', כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה אע"פ שבאמת גם נייחא הא' הוא תענוג אין קץ כנ"ל. ועמ"ש בה"ג בד"ה האזינו השמים בענין פי' שבת שבתון שנאמר ביוהכ"פ דהיינו שהשבתות של כל השנה הם לגבי יוהכ"פ כחול לגבי שבת כו' ועמ"ש לעיל בד"ה הן האדם הי' כאחד ממנו בענין ויניחהו בג"ע כו' ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין שבת ויוהכ"פ, ועמ"ש בסידור בפי' שירו לה' שיר חדש דקאי על שבת עילאה שלע"ל שנק' שיר חדש ע"ש היטב ויובן ההפרש בין שבת תתאה ובין שבת עילאה. ועיקר פי' שיר חדש היינו כמ"ש בד"ה כאשר השמים החדשים שלעתיד יהי' התגלות נשמות חדשות שיומשכו מפנימית עתיק, ולכן כל בחי' נייחא דשבתות דעכשיו הם לגבי שבת דלע"ל כערך כו', כי עכשיו נמשך הנייחא היותר עליונה דהיינו גם הגילוי בשבת

שכולו שבת: ש"ה: שבת.

נמשך הטפה מחיצוניות עתיק אבל לע"ל שיומשך הגילוי מפנימי' עתיק זהו ענין נייחא הב' העיקרית. וענין בחי' זו בעבודה היינו בחי' מטי ולא מטי שנק' שמים וארץ החדשים, והוא למעלה מבחי' רצוא ושוב כו', והנה עכ"ז גם בכל שבת מאיר הארה מבחי' שבת עילאה, והיינו מה שנמשך מחיצוניות עתיק שהוא עכ"פ גילוי מל' דא"ס אשר החכמה מאין תמצא יש מאין כו' והוא ג"כ בחי' שלמעלה מהבירורים, וכמ"ש בענין המן בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום ונק' פנימית ממש לגבי הח"ע שנק' אחוריים לגבי בחי' זו, וע"ז אמרו מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' מתנה דוקא ולא כמו הניחא דשבת תתאה שנמשך ע"י הטרחא כו' אלא שמתנה זו אינה שורה כ"א על שבת תתאה בתחלה. וענין בחי' זו בעבודה הוא בחי' אהבה בתענוגים המבואר באגה"ק סי' י"ח ע"פ מה יפית שע"ז נאמר עבודת מתנה אתן כו' והוא למעלה גם מאהבה רבה דבכל מאדך כמ"ש בביאור ע"פ חכלילי ענים מיין ע"ש, והיינו שהוא נמשך מבחי' שלמעלה מהתהו והתיקון כי תהו מבחי' עולם הנקודים ובחי' תענוג עליון הוא בחי' טעמים שהוא מבחי' עולם עקודים כו', ועמ"ש סד"ה להבין ענין לחם משנה, ועד"ז י"ל מה שבקשה אסתר כ"כ אם על המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן כו', כי הנה ארז"ל שלע"ל כל המועדים בטלים ומגלת אסתר לא תבטל, א"כ יש בה הארה מבחי' שבת עילאה ג"כ וכנודע בענין יוהכ"פ ופורים בחדר דרגא אינון, ולכן בקשה שינתן גם מחר כדי להיות עוד בחי' נוח בט"ו בו שהוא נייחא אחר נייחא כו', והיינו כי מה שלגבי כללות ישראל נק' נייחא שהוא בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא כמו בחי' שבת תתאה והיינו אחר המלחמה ביום הי"ג שע"ז נאמר אח"כ והי' בהניח כו' עדיין לגבי בני עליי' אשר הם בבחי' שושן ממש שושן עמק איומה אין זה נייחא אמיתית כ"א צריכים לברר עוד יותר כי דא מוחא לדא ודא קליפה כו' עד שיגיעו לגילוי בחי' שושנתא עילאה שכינתא עילאה וכענין ב' מס"נ שבאחד ובכל נפשך המבואר ע"פ שיר השירים שהן ב' בחי' כלה כו' ואז אחר בירור ובחי' כלה שארי ולבבי נמשך גילוי בחי' ונוח בחמשה עשר בו כו' והיינו בעת מילוי הלבנה דקיימא סיהרא באשלמותא כו' גם בחמשה עשר בו זהו בחי' י"ה ולשם נמשך גילוי נייחא הב' דבחי' שבת עילאה שהוא יסוד אבא שמקבל מעתיק כו' והתחלת הקריאה בי"א באדר נגד ו"ה כמ"ש במ"א, ועמ"ש בד"ה שיר השירים הנ"ל בענין ב' בחי' חתן, וזהו ענין ב"פ נח כי חתן חות דרגא והמשכה כחתן יוצא מחופתו כו' וכמ"כ בחי' נח ניחוח והמשכה, והמשכה זו בחי' סוכ"ע בחי' חופה כו'. והנה עד"ז י"ל ג"כ ענין אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים, א"כ הוא למעלה מבחי' מנוחה כי הוא בחי' בית עולמים, וזהו בענין נייחא שאחר נייחא. והגם כי עיקר בחי' זו יתגלה לע"ל, אך הרי כמו"כ בענין שבת עיקר בחי' שבת עילאה זהו יום שכולו שבת לע"ל ומ"מ הארה ממנו תאיר בכל שבת ועמ"ש מענין אל המנוחה ואל הנחלה בד"ה מזמור שיר חנכת הבית, והיינו כי דוד הגדיל וז"ש במשיח ונחה עליו רוח כו' עיין באד"ר דק"ל ע"ב דהיינו בחי' נייחא זו דשבת עילאה ואז וגר זאב

עם כבש כו' לא ירעו ולא ישחיתו כו' כי התגלות זו יהי' אחר שלימות הבירור שכבר ואת רוח הטומאה אעביר כו', והנה כמו"כ בתיבת נח הי' וגר זאב עם כבש כו' ע"י גילוי הארה דבחי' זו, שזהו ענין נח נח כנ"ל, ועד"ז נאמר יבא כל בשר להשתחוות כי עיקר עונש דור המבול לפי כי השחית כל בשר את דרכו כמ"ש בלק"ת, אבל לע"ל לא ירעו ולא ישחיתו כ"א אדרבה יבא כל בשר להשתחוות, ועיי' בעמה"מ שער עשירי פ"ו מענין זה ושעשע יונק כו') וזהו אשר.

שטה ו' טהרה כ"כ* (וכנ"ל כי עיקר מה שצריך מפני כי השחית כל בשר כו' והוא פגם הברית וז"ש מי יתן טהור מטמא, ועיי' [זהר] בפ' תזריע דמ"ח ב' דלא אקרי טהור אלא כד נפיק מסטרא דמסאבא כו' אבל יש עוד בחי' קדוש שלמעלה מבחי' טהור ע"ש ובביאורי הזהר שם, ועד"ז ארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו' ועיין מענין טהרה בר"ח שער היראה פ"ה ובשער הקדושה פט"ז י"ז) כן נשבעתי.

שטה י"ב יתגלה לעתיד* (הנה להבין ענין שרש הארת בחי' אהבה זו נלע"ד שיובן עפמ"ש בכמה דרושים שבחי' דוימינו תחבקני זהו ענין התגלות האהבה רבה בחג הסוכות שהוא בחי' ה' צלך כו' וימינו תחבקני וכנזכר מזה בכמה דרושים דשייכי לסוכות ושמע"צ, עיין בד"ה ושאבתם מים ובד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם, ובד"ה האזינו השמים נת' שזהו ענין אהי' כטל לישראל דכנס"י שבקשה ויבא כגשם לנו נקרא ששאלה שלא כהוגן, והיינו שבחי' כגשם שהוא ענין עשי"ת שהאתעדל"ת וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם נמשך ע"י אתעדל"ת ואד יעלה כו' בחי' תשובה והרוח תשוב, אכן בחי' אהי' כטל זהו התגלות אה"ר עליונה מבחי' שאין אתעדל"ת מגיע שם כו', והיינו כי מ"ן ומ"ד שרשם ממזלות דנוצר ונקה שביג"מ הרחמים ועד שם מגיע אתעדל"ת והמשכה זו נק' וזרקתי עליכם מים טהורים ומבואר [בזהר] בפ' תזריע דמ"ט ע"א שהן נק' שיורי טלא דבדולחא, אכן עצמיות טלא דבדולחא שבמו"ס הוא למעלה מעלה מבחי' שיורי טלא כו' וזהו למעלה מהמזלות דכנס"י וע"כ אין המשכה זו נמשך ע"י אתעדל"ת אלא ע"ד אהי' כטל כו', וזהו ענין וימינו תחבקני חסד דע"י המלובש בגלגלתא דא"א כו', וזהו ענין חג הסוכות כי כל האזרח בישראל פי' מה שלע"ל יאיר ויזריח בבחי' ישראל בבחי' פנימית ישבו בסוכות עכשיו נמשך בבחי' צל ומקיף בחג הסוכות, ואפשר שזהו בחי' ישורון ע"ד שיר חדש נשמות חדשות שיאירו ויזריחו בבחי' ישראל כו', ובמדרש כ' ישורון בחי' ישראל סבא, והוא ג"כ למעלה מבחי' סתם ישראל, כי סבא רומז לעתיק יומין כו'. ובכ"ז יובן מארז"ל בשבת קי"ח כל המקיים שלש סעודות ניצול משלש פורעניות כו', כי בכל שבת יש שבת תתאה ושבת עילאה ועיקר בחי' שבת עילאה הוא במנחה דשבת וסעודה שלישית ע"כ

טהרה כ"כ: ש"ה: שהם באו.
יתגלה לעתיד: ש"ה: וימינו תחבקני.

עי"ז ניצול מהפורעניות, כי שבת עילאה הוא בחי' שלמעלה ממי נח כו'. וזהו שארז"ל שלכן נק' מי נח לפי שלא ביקש רחמים על דורו כמשה, דהיינו שלא המשיך מבחי' שבת עילאה בחי' טל שלמעלה מבחי' מים רבים כו'. וז"ש דהע"ה פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, ופי' שא"צ לבחי' קרב ומלחמה ע"ד מים רבים כו' אלא בבחי' שלום, והיינו לפי כי בחי' ברבים היו עמדי היינו הבירור שנעשה ע"י מים רבים הנ"ל להיות נעשה מזה אהבה רבה אמונתיך ורב להושיע בחי' זו היו עמדי גם בלעדם וא"צ טהרה על ידם כו' כדי לבא לבחי' אלו. ואפשר לבאר בחי' אלו ממ"ש ע"פ מי מנה כו' שיש ב' בחי' הא' כמ"ש והי' מספר בנ"י אשר לא יספר שהוא בגדר מספר רק שיהי' אשר לא יספר א"כ זהו כענין ורב להושיע ורב שלום כו', ועי' במדרש מגלת אסתר בסופו מענין הברכה בריבוי השלום בריבוי כו', אך יש עוד בחי' עליונה יותר היינו לפני אחד מה אתה סופר שאינו בגדר מספר כלל, וזהו ענין שבת עילאה כו'. וזהו ענין ותנח התיבה בשבעה עשר יום כו' ופי' בפרשה בהעלותך דקאי על תשרי, והיינו לפי שאז ג"כ ימי הדין ויש מקטרגים כמ"ש ויבאו בני האלקים כו' ע"ד מים רבים הנ"ל וישראל מתעוררים בתשובה ומזה נמשך בחי' ותנח התיבה בחי' נייחא הנ"ל, ויש בזה ב' בחי', עשי"ת בחי' ויבא כגשם לנו, ובחי' סוכות אהי' כטל והיינו ב"פ נח, וזהו בשבעה עשר יום פי' שבעה תיקוני דרישא דא"א ששם הוא בחי' טל המתגלה בסוכות ועשר היינו עשי"ת עשר עומקים כו' ממעמקים קראתיך כו', ומלמעלה למטה קא חשיב, אי נמי בשבעה עשר יום היינו בחי' ורב טוב לבית ישראל כי טוב היינו שבעה עשר וכמ"ש ביוסף צדיק עליון בן שבעה עשר שנה כו', וזהו ובטובו מחדש בכל יום מע"ב וכ"ש בר"ה אור חדש לכל השנה, וגם כמ"ש הטוב כי לא כלו רחמיך שגם מקור י"ג מדה"ר נמשכים מבחי' טוב כו' טוב טעם ודעת למדני כו', ואפ"ל כי בחי' טוב הנ"ל היינו א"ס דא"א וז"ת דע"י המתלבשים ברישא דא"א, או שבחי' טוב היינו יסוד דא"ק כמ"ש במ"א בענין ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך כו', וזהו כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו, פי' צדיק הוא בחי' טוב הנ"ל כמ"ש אמרו צדיק כי טוב וישר היינו כמ"ש בפ' ויקרא דט"ו ע"ב והוא ענין הנ"ל, וזהו ענין בחודש השביעי היינו תשרי אותיות ישרת לב, ועמ"ש ע"פ לעשות הישר בעיני ה' כו', על הרי אררט ת"י טורי דקדרון היינו טורי חשוכא כו' ועל הרי היינו למעלה מבחי' הנ"ל וכדלקמן בענין כי ההרים ימושו כו') וכמ"ש כי ההרים.

שטה ט"ו להיות וימינו תחבקני (באדרא דק"ל ע"ב פי' דוחסדי מאתך לא ימוש היינו חסד דלגאו דעתיקא דעתיקין והוא מ"ש כי חפץ חסד הוא ומבואר שם שהוא למעלה מחסד דז"א הנק' חסד עולם, אכן באור תורה מהמגיד נ"ע מבואר דבחי' כי חפץ חסד הוא הוא למעלה גם מבחי' ורב חסד וז"ל סוד כי חפץ חסד הוא האמור במדות דאריך אנפין, ובזעיר אנפין נאמר ורב חסד כמ"ש חסד לאברהם, ויש לומר משל על זה יש אדם שהוא

מכניס אורח ונק׳ בעל חסד דהיינו כשרואה אורח מכניסו לתוך ביתו ועושה עמו חסד, אבל אין לו התלהבות וחשקות תמיד להכניס אורחים ולעשות עמהם חסד ולחזור אחר זה אלא אם נזדמן לו אורח עושה עמו חסד, ויש שאינו נפסק מרצונו הזה שהוא חושק תמיד בלי הפסק לעשות חסד עם בני אדם ומחזר תמיד אח״ז כמו אברהם אבינו ע״ה שהי׳ מצטער מאד כשלא היו לו אורחים לעשות עמהם חסד, והמדה זו הוא באריך אנפין שנק׳ רצון כי רצונו תמיד לעשות חסד (ועי׳ בשל״ה באות ריש בענין רצון) לכן כתיב במדותיו כי חפץ חסד הוא רצונו תמיד לעשות חסד, ובז״א הוא מדה סתם שאין לו תמיד רצון זה כמו בא״א, אך בשעה שא״א מאיר בז״א נק׳ אז ז״א ורב חסד כי אז קיבל מא״א חסדים הרבה לכן בי״ג מדות שקיבל ז״א מא״א נאמר ורב חסד עכ״ל. וי״ל דהיינו מ״ש באד״ר דחסד דלגאו הוא בעתיקא דעתיקין, כי ז״א נק׳ ג״כ זקן כשמקבל יג״מ מא״א אבל עכ״ז אינו דומה לא״א שנק׳ עתיקא דעתיקין כו׳, וזהו ההפרש בין ורב חסד לבחי׳ כי חפץ חסד דהנה עם היות בחי׳ ורב חסד זהו ג״כ עד״מ כשרואה אורחים כו׳ אבל בחי׳ כי חפץ חסד שחשק וחפץ שיזדמן לעשות החסד עד שמצטער כשאין מזדמן כו׳ ופי׳ אדמ״ו שזהו מפני התענוג שנתלבש בהחסד שלו שיש לו תענוג עצום מעשיית החסד ולכן מצטער כשלא נזדמן לעשות החסד מפני שמחמת זה לא נתגלה התענוג וזהו ענין הצער היפך העונג, א״כ מבואר דבחי׳ כי חפץ חסד הוא זהו המדות שבתענוג והיינו חסד דעתיק, וגם במ״א נת׳ כי חפץ הוא פנימי׳ הרצון היינו מה שיש לו תענוג מהרצון ע״ד כי חפץ בבת יעקב, והיינו כי רצון הוא א״א וחפץ הוא ע״י בחי׳ תענוג, ומ״ש הה״מ נ״ע שהם המדות דאריך אנפין היינו ע״י התלבשות ע״י בא״א כמ״ש הרמ״ז והיינו עד״מ התגלות התענוג בהחסד, ועיין מענין כי חפץ חסד בהרמ״ז פ׳ אמור ובפע״ח שער י״ב פ״ח. עכ״פ מובן מזה שבחי׳ כי חפץ חסד הוא זהו אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת כמובן מהמשל הנ״ל של הה״מ נ״ע, ועי״ז נאמר וחסדי מאתך לא ימוש. לפ״ז י״ל בחי׳ ורב חסד זהו הנמשך ע״י מים רבים הנ״ל שעי״ז נעשה ורב להושיע החסד ברבוי ורב חסד, אבל שבת עילאה יהי׳ התגלות בחי׳ בחי׳ חסד עליון ואה״ר הנמשך מבחי׳ כי חפץ חסד הוא חסד דעתיק כו׳ וימינו תחבקני, ועמ״ש מזה ע״פ שימני כחותם. עוי״ל בפי׳ מים רבים שהם המקטריגים, עיין ד״ה ולא אבה כו׳ לשמוע אל בלעם, לא יוכלו לכבות את האהבה היינו כמ״ש ויהפוך כו׳ כי אהבך ה׳ אלקיך, וכן פי׳ במדרש דפי׳ האהבה שאוהב הקדב״ה את ישראל, ועיי׳ מ״ש בד״ה כתפוח כו׳ כן דודי בין הבנים, וזהו ויעבור אלקים רוח על הארץ כו׳, היינו ע״י רוח קול השופר שבר״ה נתעורר כן למעלה גם ע״י והרות תשוב כו׳, ולכן מזכירים בר״ה וגם את נח באהבה זכרת כו׳ ועי״ז ותנח התיבה בחדש השביעי וכמ״ש בפ׳ בהעלותך דקמ״ז, וע״ש בפי׳ הרי אררט שהם כחות הדין היינו שגם המקטריגים נהפכים לטוב, וזהו ענין כן דודי בין הבנים בני אלקים כו׳ שמבחי׳ ואררט קשה נכלל בבחי׳ ירח האיתנים איתן קשה קשה עורף, ומתחלה חמש עשרה אמה גברו המים מחמת ביטול ל״ת הנמשכים מי״ה, אך ביוהכ״פ עד יעבור עמך

הוי׳ לפני הוי׳ תטהרו כו׳ למעלה גם מבחי׳ י״ה כמ״ש במ״א ומשם נמשך להיות ויהפך את הקללה לברכה כו׳ והיינו שמבחי׳ ארעת יהי׳ נכלל בבחי׳ ירח האיתנים טורי חשוכא, ועמ״ש ע״פ הזהר פ׳ פנחס דרמ״ט בענין טורי חשוכא וע״ש דרנ״ח רנ״ט מענין ותנח התיבה ובפי׳ הרמ״ז שם מענין מי המבול. ועכ״ז יובן הפסוק למרבה המשרה כו׳ מ׳ סתומה שהוא בחי׳ תיבת נח שהיתה מרובעת דוגמת מ׳ סתומה, והענין כי בזהר בראשית שבעליית סיהרא להיות כגוונא דאימא עילאה דאיהי מ׳ סתומה כמה דאוקימנא ברזא דלמרבה המשרה עכ״ל. ועי׳ ר״פ שלח קנ״ו ב׳ ופי׳ כי שרה היא בחי׳ מל׳ ולמרבה המשרה היינו עליית המל׳ במל׳ דא״ס וכענין מלך המלכים אגוסטוס יושב כו׳ ואזי יהי׳ לשלום אין קץ בחי׳ וברית שלומי לא תמוט ע״י גילוי יסוד דא״ק כו׳, וזהו ענין והי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ שבעתים כו׳, היינו עליית יסוד ומל׳ דאצי׳ ביסוד ומל׳ דא״ק כו׳, משא״כ יסוד דאצי׳ נק׳ קץ חי כמ״ש בפרדס ש״א פ״ב בשם התיקונים צדיק איהו נטיל לשמאלא דאיהו יצחק קץ חי חי עלמין קטיר בשמאלא כו׳, ולכן אין היחוד בתמידות עת לחבק ועת לרחק כו׳ אבל לע״ל יהי׳ בחי׳ ולשלום אין אין קץ כי וחסדי מאתך לא ימוש כו׳ וכמו או״א תרין ריעין דלא מתפרשין, וזהו ענין מלך שהשלום שלו, והיינו בחי׳ שבת עילאה יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים משא״כ עכשיו אחר שבת יש חול עליות וירידות כו׳ וז״ש וגבה מיצחק כו׳ וע״ז נאמר עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען, עי׳ באדר״ז דרצ״ג סע״ב ובאד״ר דקל״ז סע״א, ולכן מזכירים במנחה דשבת שהוא הארה משבת עילאה מנוחת שלום השקט ובטח כו׳ והיינו ע״י גילוי מו״ס דשכיך ושקיט והוא ושקיט כו׳, ועמ״ש במ״א בפי׳ כיריעות שלמה, גם פי׳ ולשלום אין קץ שיומשך ויתפשט השלום למטה עד אין תכלית עד כי הי׳ ושעשע יונק על חור פתן כו׳ כי ואת רוח הטומאה אעביר כו׳, ועד״ז הי׳ בתיבת נח וגר זאב עם כבש כו׳ ועמ״ש מזה לקמן אי״ה גבי ומן הבהמה אשר איננה טהורה. וזהו ענין מ״ם סתומה שאין שם יניקת החיצונים וממילא הכל שלום. וכתב הרד״ק בישעי׳ ט׳ שלהיפך זה בנחמיה ב׳ י״ג בחומות ירושלים אשר המה פרוצים מ׳ פתוחה בסוף התיבה, והיינו לפי שפרצו בה אויבים ונעשית כמדבר מ׳ פתוחה פתח ומבוא ליניקת החיצונים כו׳ לכן נכתבה מ׳ פתוחה אפי׳ בסוף התיבה אבל נגד זה בלמרבה המשרה בעליי׳ המל׳ הנה מ׳ סתומה גם בתחלת התיבה כו׳.

ועתה נזכיר קצת פסוקים בענין התיבה שמצאנו ביאור ע״ז. וכפרת אותה מבית ומחוץ בכפר, ראיתי מי שפי׳ כי לפי שכ׳ בת״ז דתיבת נח הוא בחי׳ יוהכ״פ אימא עילאה, ויום הכפורים לשון כפרה, גם כפורים פי׳ בפ׳ אמור ד״ק ע״ב דתרי נהורין נהרין בחדא כו׳ היינו בינה ומל׳, וזהו ענין מבית ומחוץ בכפר, והוא כי מבואר [בזהר] בפ׳ אחרי דע״ח א׳ ע״פ מולדת בית או מולדת חוץ שהם בינה ומל׳ כי בחכמה יבנה בית שהוא בינה, והמל׳ נק׳ חוץ לפי שהיא מקור דבי״ע, וכמשנ״ת [בזח״א] בפ׳ תולדות דקמ״א ב׳ ע״פ חכמות בחוץ תרונה קלא דנפקא לבר כו׳, וע״ז אמר שבחי׳ הכפר שהוא ענין

התגלות המחילה וסליחה הנמשך מעתיקא קדישא יהי' מתגלה ונמשך מבית ומבחוץ היינו בבינה ומל', והיינו כי בפגם העריות ובפרט בדור המבול מגיע הפגם בב' בחי' הנ"ל כמ"ש בזהר שם ובפ' ויקרא דט"ו סע"ב ובשאר דוכתי, וע"כ גם הכפרה צ"ל בב' בחי' אלו. ועוי"ל בענין ב' בחי' כפר אלו היינו כמ"ש במ"א ע"פ אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שההמשכה מבחי' אנכי נמשך בב' בחי', הא' להיות מילוי האורות שנחסרו ע"י העונות, הב' להעביר המקטריגים להיות מחיתי כעב פשעיך כו'. גם י"ל פי' מבית ומבחוץ, כי הנה ארז"ל אבל מתכפר הוא בתורה וגמילות חסדים, וזהו ענין מבית שהוא בחי' תורה ומחוץ ע"י גמ"ח כמ"ש במ"א ע"פ אמצאך בחוץ כו' *.

שלש מאות אמה אורך התיבה. כמדומה מבואר במ"א שהם נגד ג' עולמות בי"ע, כי אורך הוא המשכה מלמעלה למטה, וחמשים אמה רחבה חמשים שערי בינה, ושלשים אמה קומתה חב"ד. צוהר תעשה לתיבה, אבן טוב אבנא הוא בחי' יו"ד והוא המאיר באימא עילאה, ולמאן דאמר חלון היינו כמ"ש בע"ח שער הכללים פרק א' מכתר לחכמה ומחכמה לבינה בא האור ע"י חלון כו' ע"ש. ואל אמה תכלנה מלמעלה, בחינת כתר * תחתים שנים ושלישם תעשיה, בשל"ה פי' בי"ע, ובאו"ת מהמגיד נ"ע פי' בעומק יותר בשם הבש"ט זלה"ה כי יש בכל תיבה מתיבות התפלה והתורה ג' בחי' עולמות נשמות ואלהות ועולים ומתקשרין ומתיחדים זה בזה עם אלהות ואח"כ מתיחדים ומתקשרים יחד האותיות ונעשים תיבה ומתיחדים יחודים אמיתיים באלהות וצריך האדם לכלול נשמתו בכל בחי' ובחי' מהנזכר, ואז מתיחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור, וזהו עלמין אית לי' לקוב"ה הנז' ר"פ שלח דקנ"ט ובמק"מ שם פי' בשם הרח"ו שהם אצילות בריאה יצירה, וי"ל שזהו מ"ש הבעש"ט עולמות היינו יצירה נשמות בריאה אלהות אצילות. אך הרמ"ז שם פי' שהם ג' בחי' הכוללים כל החלל היינו א"ק אצילות ובי"ע ומרומזים בי"ה ע"ש, ועמ"ש מענין ג' בחי' אלו בביאור ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום כו', לפ"ז אתי שפיר יותר פי' הבעש"ט נ"ע שהם ג' בחי' עולמות נשמות אלהות והוא השכלה מופלאת להשכיל מה בין אצי' למה שלמעלה מאצי', שזהו ענין ההפרש בין נשמות לאלהות, כי הנשמות נמשכי' מכלים דאצילות שעם היותן ג"כ אלקות איהו וגרמוהי חד אך עכ"ז אינן דומים כלל להאורות שהם אלהות ממש, וזהו עצמו ההפרש בין אצילות שהוא בחי' כלים לעולמות הא"ס שהם למעלה מבחי' כלים דאצי' ולכן נק' אלהות ממש. גם י"ל ההפרש בין ב' בחי' אלו כענין ההפרש בין היחוד דאיהו וחיוהי חד ובין היחוד דאיהו וגרמוהי חד, ועולמות הם בי"ע נבראים ממש. לפ"ז זהו כעין פי' העמה"מ

אמצאך בחוץ כו': בלקו"ת לג"פ (נג, א) נוסף: וכמ"ש בילקוט בהושע רמז תקכ"ב ע"פ כי חסד חפצתי ולא זבח שיש לנו כפרה אחת שהיא כמותה ואיזה זה גמילת חסדים לכך נאמר כי חסד חפצתי, וע"י ב' בחי' אלו דמבית ומבחוץ בכפר תוכל לעמוד גם מפני חוזק המים.

בחי' כתר: בלקו"ת לג"פ נוסף: ועיין מענין אורך התיבה כו' במד"ר פ' נח פל"א וע' בילקוט במיכה בפסוק תרום ידך ובזהר פ' נח ד"ס ע"א ובמק"מ שם.

שער עולם התהו פנ"ו שהתיבה היא מגיע עד בחי' טהירו עילאה ונח הוא האור הנמשך בבחי' זו כו' ע"ש והיינו כמ"ש הבעש"ט נ"ע דתחתים שנים ושלישים הם תלת עלמין הנ"ל, אשר לפי' הרמ"ז הם כוללים לכל החלל שהי' בשעת הצמצום כו' ע"ש, ומבואר במ"א ע"פ ולא תחללו שע"י העונות גורמים הסתלקות אוא"ס מהחלל ונעשה חלל כו' ח"ו, לכן בדור המבול הי' צ"ל התיקון בכל מקום החלל ע"י התיבה ונח וכו'.

ומן הבהמה אשר לא טהורה. ראיתי מי שפי' וז"ל דאין לך כל בע"ח שאין לו שורשו למעלה רק למטה הוא טמא ולמעלה הוא קדוש בשרשו כו' וכל מה שקולטתו התיבה לא הי' טמא ח"ו רק דין קדוש הוא אשר לא טהורה היא למטה ולכן לא אמר טמא כי כל דבר חוזר לשרשו לעילא עכ"ל. ועמ"ש בתוספת ביאור ע"פ יביאו לבוש מל' בענין שרש התהוות הדברים הטמאים. והענין כי באו"ת פי' בענין בא שבת בא מנוחה, כי הנה כשעלה במחשבתו ית' לברוא העולמות מיד נצטיירו ונתהוו ממש עי"ז וכמ"ש בפרדס, ועמ"ש מזה בביאור יונתי, רק שע"י הדבור אח"כ נתהוו כמו שהן עתה, אבל בעודן במחשבה היו רוחניים כו'*, ובחי' זו של שרש העולמות כמו שעלו במחשבה נק' מנוחה ובשבת מקבלים חיותן מבחי' הנ"ל שנק' מחשבה. והנה תיבת נח הוא ג"כ בחי' נייחא א"כ אזי באו בפו"מ לכמו שהיו כשעלו במחשבה, ושם אין שייך טמא ח"ו כי אם שרש בחינת גבורה כו', והראי' מפני ארי' שלמטה הוא טמא ובמרכבה הקדושה פני ארי' אל הימין כו', ומכ"ז יובן עומק דברי רז"ל ריש פ"ק דפסחים לדבר בלשון נקייה לתפוס הדברים כמו שהן בשרשן, ועמ"ש מזה ע"פ ויעש משה נחש נחשת כו' והביט אל הנחש כו' מסתכלין למעלה כו' גם זו לטובה כו' ע"ש באריכות. ומכ"ז יובן טוב טעם מה שבתיבת נח הי' בחי' וגר זאב עם כבש כו' וכן פרה ודוב כו' כי דוקא בהשתלשלות למטה נעשה הארי' והזאב דורסים משא"כ כמו שהן בשרשן למעלה הנה פני ארי' ופני שור ישכנו יחדיו כו' וכ"ש במחשבה עילאה ששם כולם כלולים יחד.

וענין וישאו את התיבה ותרם כו' יובן עפמ"ש בד"ה מי מנה בענין ורובע ישראל, כי הנה כתיב בראתיו יצרתיו אף עשיתיו מחודו"מ בי"ע, אשר אף מרבה בחי' רביעית אצילות שגילוי זה דוקא ע"י אף עשיתיו בעשי' וע"י בחי' אף כו' ע"ש, דהיינו ע"י תשומע"ט נתהפך מחשוכא שהוא בחי' אף לנהורא כענין טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר ועי"ז דוקא יתרון האור כו', כמו"כ בחי' מים רבים הנ"ל כמ"ש מעיינות תהום רבה אשר הם מבחי' אף וכשמתבררים ע"י נח הם דוקא מעלים את התיבה שהוא בי"ע לבחי' הרביעית שהוא לאצילות. ולפי' הבעש"ט נ"ע לפי' הרמ"ז התיבה הוא בי"ע דכללות כי א"ק נק' אדם דבריאה כו' וב' בחי' שלמטה ממנו נק' יצירה ועשיה, וע"י מים רבים הנ"ל נעשה התרוממות התיבה בבחי'

---

* רוחניים כו': בלקו"ת לג"פ (נג, ב) נוסף: ועיין מזה בת"א בר"ה מזוזה מימין ונ"ח משמאל ובהביאור שם.

למרבה המשרה, היינו בחי' מל' דא"ס שהוא אצילות דכללות, והיינו כנ"ל בענין שבת תתאה ושבת עילאה שהעליות נעשו דוקא ע"י בחי' בירור המים רבים בששת ימי המעשה שמזה נעשה הנייחא דשבת, ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין קרוב לזה בענין אבי"ע דכללות. אם יתן

שטה כ"ט דאורייתא * (הנה כתיב במשלי כ"ד ג"ד בחכמה יבנה בית כו' ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים ופי' באדר"ז דרפ"ט סע"ב ואלין נהרין מנהירו דההוא מוחא עילאה סתימאה דנהיר במזלא כו'. וע"ש דרצ"א א' דקל"ה א' נ"ד סע"ב ח"ב ס"פ משפטים. ופי' חדרים ימלאו חדר ר"ת חסד דין רחמים שע"י הדעת נמשך ההשפעה במדות כמ"ש בתניא פ"ג שמהם שרש שיתא משנה כשר פסול כו' ועי' בד"ה השמים כסאי, והנה הדעת ממשיך הפנימית כמ"ש בפע"ח בכוונת הלולב להר"ר יוסף מערבי, וי"ל שזהו ענין כל הון יקר כי הנה עמודא דאמצעיתא נק' עשיר ברע"מ פ' תשא וע"ש בפי' הרמ"ז, והיינו לפי שקו האמצעי עולה עד הכתר וכ"ש הדעת שקו האמצעי דת"י, וגם כמארז"ל דעה קנית מה חסרת ובסנהדרין צ"ב א' כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר שנאמר ובדעת חדרים ימלאו כו', ומש"כ דהון ביתו הוא המשכה מחכמתו היינו כי הדעת נק' ג"כ נהר היוצא מעדן כו' כי הדעת מזווג חו"ב וגם ממשיך מחו"ב במדות כו' ועיין מ"ש מענין הדעת בד"ה ואלה המשפטים ולקמן בפ' תולדות בד"ה מים רבים ובפ' יתרו בד"ה משה ידבר) שהן פירוש.

שטה ל"ב שהוא למעלה מההשתל' * (ועיין בתניא ח"ב פ"ט בהגה"ה שאחר הצמצום ומקום פנוי ועוד רבוי צמצומים אזי דוקא שייך לומר מ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא המדע כו' אבל בלי צמצום והלבשה הנ"ל לא שייך כלל לומר הוא היודע והוא המדע כו', כי אינו בבחי' וגדר [דעת] ומדע כלל ח"ו, אלא למעלה מעלה עילוי רב עד אין קץ אפי' מבחי' וגדר חכמה עד שבחי' חכמה נחשבת אצלו ית' * כעשיה גשמיות עכ"ל. ובתניא ח"א פ"ב בהגה"ה וס"פ מ"ו. והנה גם דעת העליון שנמנה בע"ס כשאין הכתר נמנה הרי אין ערוך לבחי' כתר ג"כ דפנימי' הכתר שאינו נמנה בע"ס זהו לפי שהוא בחי' תחתונה דאור א"ס חד ולא בחושבן עי' לקמן בפ' וירא בד"ה פתח אליהו, א"כ אף שהדעת הוא הארה מהכתר ולכן נמנה במקומו, אך כיון שנמנה בע"ס א"כ עכצ"ל שאינו ערוך כלל לבחי' הכתר שהוא חד ולא בחושבן, וע"ד שנתבאר בתניא פמ"ח פי' אין ערוך וזהו ענין ולא בחושבן, וזהו כעין מ"ש אדמ"ו נ"ע באגה"ק בסופו ועוד זאת כו' כי הן מס"ג שבפנימית א"ק כו' מ"ה הוא יוצא מהמצח הארה בעלמא כו' ע"ש והוא כמ"ש הרמ"ז ר"פ וישב בד"ה חכמת המסכן הארת לבד כו' לגבי הגבורות שיצאו מהצנור אוזן חוטם כו' והמשכת הבל זה שע"י האזן נק' פנימית לגבי הארה שע"י

דאורייתא: ש"ה: להשקות.
למעלה מהשתלשלות: ש"ה: לגבי מהותו.
ית': בתניא (פז, א) נוסף: כבחי'.

המצה, והרי מובן שמ"מ אין ערוך כלל בחי' זו לגבי הפנימית ממש דא"ק כנראה בחוש עד"מ וכמו ערך אור השמש הנכנס לבית ע"י נקב לגבי כל אור השמש שבעולם, ועד"ז הוא הדעת עליון עם היותו המשכה פנימי' דמ"מ אינו ערוך לגבי פנימית הכתר ממש עד שזה נמנה בע"ס ופנימית הכתר הוא למעלה מעלה מגדר ע"ס כו' וכנ"ל, ולעתיד הוא שיהי' התגלות פנימית הכתר בב"א אי"ה) וזהו אם.

עמוד שני שטה א' רבים* (ועמ"ש בד"ה והי' לכם לציצית מענין איש שהוא אש יו"ד שהוא גבורות דאבא וגם ל"ב נתיבות חכמה הם ל"ב אלקים וגם חכמה עילאה נתהווה ע"י שערות מזלא בחי' גבורות וצמצומים וכמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה כו' ויהפוך כו', וזהו פי' אש יו"ד בחי' גבו' וצמצומים עד שיהי' בחי' ח"ע שהוא יו"ד, ויש פי' איש הוא כח"ב כמ"ש הפרדס עה"כ ערך איש, אבל עכ"ז הענין הוא ע"ד הנ"ל שהוא המשכה ע"י גבורות וצמצומים מהכתר שיהי' התהוות חו"ב ע"י שערות כנ"ל. לפ"ז א"ש מ"ש ביום ההוא תקראי לי אישי כו' עיין פרדס שם) וזהו אם יתן.

שטה ז' והארה כו' וד"ל* (והנה זהו ע"ד המבואר בפ' מצורע דנ"ד סע"ב אם יתן איש דא קוב"ה את כל הון ביתו כד"א כל הון יקר ונעים באהבה דכ"י לגביה ולא לאתקשרא בהדה בוז יבוזו לו כו' לההוא הון יקר דהא לית רעותא אלא בשעתא דכנ"י מתקשרא בי' בקוב"ה כו' עכ"ל. והוא ג"כ מ"ש במדרש שה"ש רבה ע"פ נגילה ונשמחה בך כו' כל חפץ טוב שיש לי בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך כו' עד אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. אך לכאורה צ"ל מאיזה טעם יהי' עולה על הדעת שיהי' רצון הקדב"ה ליתן לכנס"י את כל הון ביתו ולא לאתקשרא בהדה כו' עד שיצטרך לומר אם יתן איש כו' בוז יבוזו לו כו'. ולכאורה י"ל ע"פ המדרש הנ"ל שהאיש אמר כן לאשתו מפני שלא היו לו בנים ממנה, ועד"ז כשכנס"י נק' עקרה שאין הולדת בנים שהן אהוי"ר כו' ועמ"ש לקמן בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה, ועמ"ש מענין פי' עקרה ג"כ בד"ה ה' לי בעוזרי. אך עכ"ז אין הנמשל מובן דבשלמא בהמשל כשאין לו בנים מגרשה ונושא אחרת, אבל בהנמשל חלילה לומר כן. אך הענין י"ל עפמ"ש כאן בס' ערוגת הבשם מפסוק על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו כו', וענין זה הוא ג"כ למעלה, כי הנה ז"א הוא נק' בן והוא מקבל מאו"א וכמ"ש באדר"ז דרצ"א א' באריכות ועיי' בפ' אמור דצ"ד סע"א ע"פ מי כמוכה באלים הוי' נאדר בקודש, נאדר בקודש ודאי כברא דאתתקף באבוי כו' והיינו כי ז"א הקב"ה קדוש בוא"ו שהוא המשכה להיות סוכ"ע וממכ"ע והוא מקבל מבחי' אבא קדש העליון שלמעלה מעלה מבחי' קדוש בוא"ו וכמ"ש בד"ה צאינה וראינה ועיין בפ' ויקרא ד' י"ג ע"א ע"פ שאו ידיכם קדש כו' ובז"ה שם, וכשצ"ל יחוד זו"נ בהכרח שז"א יורד מהיכלות דאו"א להיות משפיע במל', וזהו

רבים: ש"ה: וגבורות רבים.

והארה כו' וד"ל: ש"ה: וד"ל.

ענין ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו כו' וא"כ זהו ירידה, והיינו פי' חתן חות דרגא ולכן בגלותא קב"ה סליק לעילא לעילא לפי שאז אין היחוד נמצא, ועמ"ש מזה בד"ה וארא אל אברהם, ולכן יש סברא שלעתיד * לא ירצה לירד מאו"א כי הוא בחי' ברא דרחים לאו"א יתיר מגרמיה ונפשיה שהוא נק' קדוש בוא"ו ואו"א הן בחי' קדש העליון שלמעלה מבחי' הוא"ו ולמלאות תשוקות כנס"י יתן את כל הון ביתו הנ"ל, אך באמת צ"ל דוקא ע"כ יעזוב כו' ודבק כו' וכמ"ש ואתם הדבקים כו'. והענין דכתיב זכר ונקבה ברא אותם ויברך אותם כו' ועמ"ש מזה לקמן סד"ה ועשית בגדי קודש לית ברכתא שריא אלא באתר דדכר ונוק' כו' שעי"ז נמשך ברכה והמשכה מלמעלה מהשתלשלות, ועיין בפ' ויקרא ד"ז ע"ב. והנה בעה"כ של בעל סדר הדורות הביא בשם ספר הכוונות וז"ל אדם כולל זכר ונקבה, איש זכר לבד עכ"ל. ולענ"ד זהו תלמוד ערוך פרק הבע"י דס"ג ע"א א"ר אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם שנאמר (בראשית ה' ב') זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא שמם אדם, ועיי' מזה בספד"צ ספ"ג דקע"ח א' ועיין בפ' ויצא דקס"ה א' וישב קפ"ב סע"א, פקודי רל"א ב', ח"ג מ"ד פ"ג קמ"ח. והנה בחי' אדם גבוה מאיש כמ"ש בפ' תזריע דמ"ח א', ויש מי שהקשה כיון דאיש הוא כח"ב איך אדם גבוה יותר, ותירץ שאעפ"כ אדם גבוה יותר כי אדם הוא שם מ"ה דאיהו שקיו דאילנא כו'. אך עוי"ל עפמ"ש בפ' משפטים דקכ"ב א' כמראה אדם ולא אדם ובמק"מ שם דעיקר פי' אדם הוא אריך אנפין וז"א נק' כמראה אדם, ונתבאר מזה באריכות בד"ה יונתי בחגוי הסלע כי אדם הוא אור כללי וכענין א"ק שהוא אריך דכללות אבי"ע נק' אדם וז"א נק' רק כמראה אדם או איש אכן ע"י והחיות נושאות את הכסא כו' הם נושאות בחי' דמות כמראה אדם שהוא ז"א ונוק' להעלותו לבחי' א"א עד שיהי' מאיר בז"א בחי' אדם ממש כמו א"א והיינו ענין שם מ"ה דאיהו אורח אצילות כו', וכן למטה באדם בחי' זו מגיע לנה"א ע"י בירור נה"ב ששרשה מבחי' והחיות נושאות כו', ועיי' מזה לקמן פ' יתרו בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה, והנה להיות והחיות נושאות זהו ע"י המל' שהיא מקור דבי"ע, לכן נאמר ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו שעי"ז יהי' בחי' אדם ממש שהוא למעלה מבחי' איש וכנ"ל, ועיין בפ' משפטים דצ"ד סע"ב, וגם לכן בת"ת מאיר שם הוי' ועיין בד"ה הן עם אחד כו' ובביאור הזהר פ' חיי שרה בענין קב"ה דאתכליל מאתר עילאה סדכ"ס כו' גם נודע שת"ת וכתר ענין א' הוא וכ"ז הוא ענין בחי' אדם כו', ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין כי עמך הסליחה למען תורא שתכלית רצונו להיות למען תורא, ומ"ש בד"ה והתהלכתי בענין עושי' רצונו של מקום, ובביאור הזהר פ' ויצא בענין וזרח השמש כו' אל מקומו שואף האי מערב איקרי מקומו דשמשא כו', ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח כו', ומ"ש בד"ה ששים המה מלכות כו' בענין אחת היא יונתי תמתי שכנ"י גורמת השלימות להיות גם בי"ע כמו אצילות כו'. ועוי"ל פי'

שלעתיד: בלקו"ת לג"פ (נה, ב): שלעתים.

הון ביתו שאינו אלא זיו והארה שהוא ע"ד מ"ש בלק"ת תלים ע"פ ויקם עדות ביעקב עדות בחי' הארה כמו העדות שאינו עצמיות הדבר כו' ועדות היינו דעת אשר בדעת כו' כל הון יקר כו' ולכן בוז יבוזו לו להארה זו לגבי העצמיות ממש, ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ אלה פקודי גבי משכן העדות, ועיי' לקמן סד"ה רני ושמחי מענין עדות ותורה) אכן כ"ז.

שטה י"ג באצבע כו' * (ועמ"ש לקמן ע"פ יביאו לבוש מל' ועיין בד"ה יונתי בענין הראיני את מראיך, ועמ"ש בד"ה טובה הארץ מאד מאד ונזכר מזה קצת בד"ה וללבן שתי בנות) כמו"כ מצות.

שטה כ"ה מצות מעשיות דוקא כנ"ל * (ועיי' לקמן סד"ה הולך לפניהם יומם) היום כו'.

שטה ל' הוי מעשה כו' * (כן הוא בגמרא פ"ז דב"מ ד"צ סע"ב ובסנהדרין דס"ה ע"ב ופ"ק דכריתות ד"ג סע"ב וע"ש בתוס' דב"מ שם שהקשו ע"ז ותירצו וכ"כ המ"מ סוף ה' שכירות ולתירוצם צ"ע איך כאן נק' מעשה וי"ל דגם כאן הוא דבור המביא לידי מעשה דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ועוד דבסנהדרין שם לפירש"י לא משמע כתירוצם וע"ש בתוספות ובחידושי הר"ן שם חילק בין אותיות בומ"ף לשאר אותיות וכ"כ בנמוק"י פ"ז דסנהדרין שם. ובחידושי הרשב"א פ"ג דשבועות דכ"א פי' בשם הר"י מיגש דעקימת שפתיו הוי מעשה זוטא ולא מעשה רבא. עכ"פ בנד"ז בעסק התורה בדבור גם להתוס' והמ"מ י"ל דעקימת שפתיו הוי מעשה וכנ"ל. ועיי' בספר המאור פ"ק דשבת גבי מפסיקין לק"ש מ"ש בשם הירושלמי ולא מודה לרשב"י שמפסיקין לעשות סוכה עד זה שנון וזה שנון כו', מוכח כדעת הר"י מיגש כו' וצ"ע ואפשר גם להר"י מיגש ת"ת אינו כשאר עקימת שפתיו שנק' מעשה זוטא לבד מטעם הנ"ל דמביא לידי מעשה) וזהו אחות.

שטה ל"ג כנ"ל * (ועמ"ש מענין אחותי בד"ה כי תבואו אל הארץ כו' ושבתה הארץ כו', ומ"ש מענין אחת היא בד"ה ששים המה כו' אחת היא כו' ומ"ש ע"פ אחת שאלתי מאת ה' כו'. ויש להעיר ממ"ש אחת דבר אלקים כו' וממ"ש ביוהכ"פ אחת בשנה יכפר וממ"ש ויקח אחת מצלעותיו כו', ועיי' לקמן סד"ה הן עם אחד ושפה אחת כו', וממ"ש על אבן אחת שבעה עינים, וע' לעיל בענין ואל אמה תכלנה מלמעלה, ועיי' בפ' אמור דפ"ט ע"א ע"פ ולאחותו הבתולה הקרובה אליו כו' ובפ' פנחס דרנ"ח ע"ב ע"פ והקרבתם עולה כו', ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בהגהות בענין פי' בתולה שהיא פי' מעיין חתום פנימית הלב שאין משם יניקה לחיצונים ולכן היא הקרובה אליו, אליו ממש כנודע מענין אליו ולא למדותיו כו' וע"כ היא בבחי' אחות לנו קטנה ע"ד מ"ש באגה"ק בד"ה קטנתי מכל החסדים

באצבע כו': ש"ה: לו באצבע כו'.
מצות מעשיות דוקא כנ"ל: ט, ג ש"ה: וזיו בלבד.
הוי מעשה כו': ש"ה: כו'.
כנ"ל: ש"ה: מעשיות כנ"ל.

דכל הקרוב אל ה' ביתר שאת כו' הוא יותר כלא ואין. ובזה י"ל דלא סתרי אהדדי מ"ש הקרובה אליו עם מ"ש ותתצב אחותו מרחוק וכמש"ש באגה"ק בפי' מרחוק ה' נראה לי כו' ע"ש, גם י"ל ע"ד מ"ש במ"א בפי' לרחוק שנעשה קרוב סד"ה והתהלכתי בתוככם. ועוי"ל כמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין יחוד כנס"י עם הקדב"ה שיש בזה קירוב וריחוק וקירוב כו' ע"ש. ועוד יובן ענין פי' קטנה ממ"ש בד"ה ויהי קול מעל לרקיע כו' ע"ש) וכמ"ש וימינו.

שטה אחרונה שידובר בה* (אפ"ל דפי' מה נעשה היינו המשכת שם מ"ה ע"ד הנז' לקמן סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בפי' ומה הגיע אליהם, גם ע"ד שנת' לעיל בענין שם מ"ה דאיהו אורח אצי' כו' וכנזכר לעיל בענין פי' אדם כו' וז"ש הנה ישכיל כו' וגבה מאד אותיות אדם).

עמוד ג' שטה י"ג והתגברות גדול* (והנה גם בצדיקים כתיב כל אשר תמצא לעשות בכחך עשה, ופי' [בזהר] בפ' פנחס דר"כ סע"א דקאי על הנשמה כמש"ש בעוד דבוצינא דליק ושריא על רישיה כו', וע"ש בפי' דכח היינו חיה יחידה שהם מבחי' כתר חכמה כו', אך עכ"ז בחי' תשובה הוא בחילא יתיר כמו שכח הבהמה גדול הרבה מכח האדם וכמ"ש ורב תבואות בכח שור) והיינו מפני.

עמוד ד' שטה י"ז ארך אפים וסבלנות* (הנה ארז"ל רפ"ד דאבות איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור כו'. ועפ"ז נלע"ד שיתורץ לנו ענין אחד. כי הנה כתיב לך הוי' הגדולה והגבורה והיינו שגדולה היא מדת החסד וגבורה נק' מדת הדין אלא דפי' לעיל דענין מדה"ד והגבורה היינו לשון תגבורת שכח החיות כו' בא בהתגברות כו'. והנה לכאורה יש לדקדק מפשטי הכתובים דגבורה הוא בימין דוקא ולא בשמאל, והרי ימין הוא חסד דרועא ימינא והיינו כי הנה משמע שגבורה וכח ענין אחד הוא כמ"ש ובידך כח וגבורה וכתי' גבורי כח עשי דברו תלים ק"ג כ', עי' זהר בלק קצ"א א', וכתי' גבור לא ינצל ברב כח ובשמשון הגבור כתי' במה כוחך גדול שופטים י"ו ו', א"כ משמע שהגבורה הוא הכח וכח משמע שהוא בימין כי שמאל נק' יד כהה וימין נק' יד שבכח במנחות ספ"ג דל"ז ע"א, וכן פשטי' דקרא ימינך ה' נאדרי בכח, וכן ועתה יגדל נא כח אד' כו' ארך אפים ורב חסד כו' וכן פי' בזהר ח"ג קע"ח א' ע"פ לעשות בכחך דא הוא ימינא, וכן ממ"ש וקוי ה' יחליפו כח. ועוד מאחר שמצינו גבי שמשון הגבור שגבורתו הי' מחמת שערות הנזירות כדכתיב אם גלחתי וסר ממני כחי, שופטים י"ן י"ז, ושערות הנזירות הם מאריך אנפין כמ"ש בזהר ח"ג דקכ"ז ע"ב ושם שהלוים שהם מקו השמאל הם מגלחים שערותם דוקא והנזיר הוא דוקא מימין כו', א"כ מכ"ז משמע שהגבורה והכח נמשך מבחי' ימין דוקא

שידובר בה : ש"ה : צדידיו.
והתגברות גדול : ש"ה : בע"ת.
ארך אפים וסבלנות : ט, ד ש"ה : נמשך להיות.

ודקס"א ב' ודא הוא כח אד' ההוא חילא דאתי מע"ק סדכ"ס ובמק"מ שם בשם הרח"ו כח אד' שפע הבא מאריך לכל הספירות. ולכן נלע"ד לתרץ כ"ז ע"פ מארז"ל איזהו גבור כו' אשר מובן מזה שיש ב' בחי' גבורה וכח, הא' כח הסבלנות להיות את כעסו ולהיות מושל ברוחו, והב' היא הגבורה כפשוטו להתגבר ולכבוש את שונאיו וע"ז אמרו שבחי' הא' היא טובה וגבורה יותר עד שאמרו איזהו גבור כו'. ועד"ז י"ל הנמשל למעלה, כי הנה עיקר הכח הוא בא"א כנ"ל, וגם כח ר"ת כתר חכמה והם יחידה וחיה שהם למעלה מנר"ן, ועי' מזה בהרמ"ז פ' פנחס בדף ר"כ סע"א וע"ב ועיקר ענין כח זה היינו ע"ד הסבלנות שהוא ארך אפים כו' נושא עון כו', וכמאמר הסובל ומעלים עין כו' וכתיב ואני אסבול כו', וזהו שבחטא המרגלים המשיך גילוי בחי' זו, וע"ז אמר ועתה יגדל נא כח כו', וגם פי' ואני אסבול היינו שהוא ית' מקומו של עולם היינו סוכ"ע וממכ"ע שזהו הפי' שסובל את הכל, וכענין מה דפרש"י בבראשית ד' י"ג ע"פ גדול עוני מנשוא בתמי' אתה טוען עליונים ותחתונים כו', וא"כ זהו גודל הכח שהוא ית' נושא אותם אף בשעה שהם מכעיסים אותו אעפ"כ משפיע להם טובו וחסדו, ועד"ז אמרו באדם שיראה להדמות א"ע לעליון ית' להיות סבלן ולהיות כובש את יצרו כו'. אך זהו חסד דא"א ואמנם יש ג"כ גבורה דא"א ואמנם אמרו ג"כ לית שמאלא בהאי עתיקא דהיינו שאין שם דינים ח"ו כ"א הגבורה ע"ד אתה גבור כו' מחיה מתים אתה שהוא להתגבר על ההיפך להכניס החיות גם בבחי' שלמטה מטה מאד וכענין ורב להושיע גבור ומושיע, שהישועה עיקרה חסדים ומ"מ יש בה גבורה ג"כ להתגבר על הרודף כו' והיא אינה כענין בחי' הסבלנות, כי להושיע את הנרדף היינו ע"י שיפיל את הרודף כו' וכמ"ש בפ' שמות ויקם משה ויושיען, ועד"ז ארז"ל פ"ט דברכות דנ"ח סע"א ע"פ לך ה' הגדולה והגבורה הגדולה זו מעשה בראשית והגבורה זו יציאת מצרים, כי יציאת מצרים היו אותות ומופתים שלמעלה מהטבע א"כ זהו הגבורה להתגבר על הנהגת הטבע הנמשך משם אלקים גימ' הטבע, וזהו כענין כי שרית עם אלקים ששם הוי' משתרר ומושל על שם אלקים זהו נקרא בחי' גבורה כו'.

ועי' מזה במק"מ ובהרמ"ז ר"פ בראשית גבי חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה, ואינון חמש איקרון ישועות כו'. דהמק"מ פי' בשם האריז"ל ה' אצבעות שביד ימין והם ה"ג ממותקות, והרמ"ז פי' שהם ה"ג דעתיק. ולפ"ד הרמ"ז שהוא בחי' גבורה דעתיק ואעפ"כ לית שמאלא בהאי עתיקא, הענין שהוא עד"מ למטה השולט בשתי ידיו שגם שמאל אינה יד כהה, ואעפ"כ היא כשמאלו לענין הנחת תפילין ושאר דברים כמו לענין כהונה דבעינן ימין דוקא הימנית נק' ימין, כך בא"א שניהם הם בחי' כח, רק שחסד דא"א הוא ע"ד הסבלנות ורב חסד מאריך אף כנ"ל וגבורה הוא ע"ד בחי' הישועות להושיע את המל' מן החיצונים וכענין הרב את ריבנו כו', ועד"ז מבואר במ"א בענין הנותן שלג כצמר, ובאדם ענין השולט בשתי ידיו יובן עפמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש שהם ב' פסוקים דשמע

ובשכמל"ו ביטול דיחו"ע ויחו"ת והשולט בב' ידיו זהו הגבורה להיות גם ביחו"ת הביטול כמו ביחו"ע כענין לעשות הישר כו'. ואפשר גם למעלה י"ל כן ענין הגבורה דע"י להתגבר על היש והמסתיר להמשיך הגילוי בבי"ע כמו באצילות כו' וכמו לע"ל שיהי' פחד יצחק בגלוי גם למטה כמ"ש בד"ה אלה תולדות, זהו הגילוי מבחי' גבורה דע"י, ולכן נאמר ולא בכסף תגאלו כמ"ש בלק"ת על פסוק זה, ועד"ז ג"כ ההפרש בין הגילוי אלקות שבפסח וסוכות ובין הגילוי שבר"ה ויוהכ"פ, שבמועדים שרש הגילוי מבחי' חסד דע"י להמשיך הגילוי למטה ע"ד מקדש ישראל והזמנים כמ"ש במ"א, ובר"ה ויוהכ"פ שנק' ימי הדין שרש הגילוי מגבורה דע"י וכמ"ש [בזהר] בפ' פנחס דף רי"ד ע"ב ע"פ חשף ה' את זרוע קדשו דא דרועא חדא דביה תליא ישועה כו' וכד האי אתער לקבלה כמה דחילו שריא בעלמא וע"ש בפי' הרמ"ז, וזהו ג"כ קרוב לענין המבואר בד"ה ושמתי כדכד כדין וכדין מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, וכמ"ש ג"כ ע"פ והתהלכתי בתוככם. ומכ"ז יובן ענין הנ"ל שעם היות הגבורה הוא בחי' כח זהו הכח והגבורה להכניע החיצונים ולכבוש המלחמה ושרשו מגבורה דא"א כנ"ל, וזהו ענין הישועות. אמנם מפני מה לא נשלול הכח מיד ימין כ"א אדרבה שם עיקר הכח. אך ענין בחי' כח זה היינו ארך אפים וסבלנות, ובזה יובן דחכמה נק' כח מה ובפרדס ערך כח פי' שבינה נק' כח אלא כי חו"ב מלבישים חו"ג דא"א לכן בחכמה הוא כח מה שהוא כח הביטול הנמשך מבחי' ארך אפים וסבלנות, וזהו כ"ח ר"ת כתר חכמה כנ"ל, ובבינה הוא בחי' כח הנמשך מגבורה דא"א ושרש ב' בחי' אלו מגלגלתא ומו"ס שבהם מלובשים חסד דעתיק וגבורה דעתיק כו' ומהם נמשכים ג"כ ב' בחי' שערות היינו שערות דרישא שהם שעיצין נמשכים מגלגלתא וחסד דעתיק ואעפ"כ הכח תלוי ונמשך מהם כמבואר לעיל מענין שמשון, ושערות דדיקנא תקיפין אינון להכניע החיצונים, ועיין באדרא קל"א ע"ב. והנה עד"ז יובן ג"כ באדם ב' בחי' כח, הא' ע"ד מ"ש בישכר ויט שכמו לסבול דהיינו לקבל עליו עול תורה, ע"ד שונה פרקו מאה פעמים ואחד לשנות טבעו ורגילותיו, והוא ענין גבורה וכח שבימין, וכמארז"ל ע"פ בגבורה ולא בשתי בגבורה של תורה כו', והבחי' הב' הוא ענין מארז"ל הוי גבור כארי, שענין גבורת האריה הוא לטרוף טרף ולדרוס, ועד"ז אריה דאכיל קרבנין והוא בחי' אש שלמעלה המכלה היש, וכן באדם הוא רשפי אש האהבה שנק' שלהבת י"ה כמש"ל. והנה מבחי' כח אהבה זו נמשך ג"כ הגבורה להתגבר על תאוות נפש הבהמית ולהפילם ע"ד אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא, וכענין מ"ש בבני גרשון שהם מגרשים תאוות נה"ב כמ"ש גרש האמה הזאת כו', שסיבת גרוש זה נמשך מחמת תוקף האהבה לה' שעי"ז יתגבר על המנגד להאהבה וזהו ענין גבור כארי. ובזה יובן דפני אריה אל הימין, ואיך למטה הוא טורף ודורס הרי הימין הוא חסד. אלא הענין כי פי' ימין דפני ארי' היינו תוקף האהבה לה', ומזה נמשך הגבורה להתגבר על המנגד וכענין בינה דינין מתערין מינה דהיינו על ההיפך המנגד לההתבוננות או על מי שאינו מתבונן, ומבחי' גבורות אלו ע"י שבה"כ נשתלשל למטה האריה שהוא דורס כו',

ולכן אריה גימט׳ גבורה כי כללות כח זה הוא ע״ד כח הנמשך מהבינה שהוא הגבורה להלחם עם המנגד כו׳, ומ״מ נמשך מחמת תוקף האהבה ולכן הוא אל הימין, ועד״ז נאמר גור ארי׳ יהודה, בנימין זאב יטרף אמנם בישכר נאמר ישכר חמור גרם שהוא ג״כ בחי׳ כח הנמשך מבחי׳ כח מה להיות ויט שכמו לסבול עולה של תורה כחמור למשאוי, וזהו ג״כ שהשבטים יש מהן שנמשלו לחיות כנ״ל בענין יהודה ובנימין ויש שנמשלו לבהמות כמו ישכר וביוסף כתי׳ בכור שורו הדר לו אלא שנאמר בו ג״כ וקרני ראם קרניו שהי׳ כלול מב׳ הבחי׳ להיותו למעלה במדרגה מכל אחיו השבטים, ודרך כלל ההפרש בין חיות לבהמות היינו ההפרש שבין ב׳ בחי׳ כח הנ״ל, שהחיות הרבה מהן דורסים כענין הארי והזאב והדוב כו׳ משא״כ הבהמות הם בחי׳ כח הסבלנות להיות נושא משאוי כמו השור לעול וחמור למשאוי, ויש בהם בחי׳ הביטול להיות נכנע לגבי האדם וכמ״ש במ״א בענין כרחל לפני גוזזיה נאלמה, וגם שפושטת צאורה לשחיטה כמ״ש כצאן טבחה, וכ״ז היינו ב׳ בחי׳ דרצוא ושוב ושרשם מחכמה ובינה, וזהו ענין העונה איש״ר בכל כחו, פי׳ בכל כחו היינו ב׳ בחי׳ כח הנ״ל, דהיינו תפלה כנגד תמידין תקנום הוא בחי׳ אריה דאכיל קרבנין ועסק התורה והמצות זהו ענין ורב תבואות בכח שור ישכר חמור גרם, גם כח הוא ב״פ י״ד יד הגדולה ויד החזקה ועיין בפרדס שכ״א פ״ד, ועיין מ״ש בענין ארי׳ ושור בביאורי הזהר פ׳ ויחי בד״ה שבע עשרה שנה, ועיי׳ [בזהר] בפ׳ בהעלותך קנ״ד א׳ גבי כד געי האי אריה כו׳, ובפ׳ בלק קצ״א א׳ ע״פ גבורי כח שאגין כאריין תקיפין כו׳. ובמ״א נת׳ שגם בחכמה עצמה יש ב׳ בחי׳ הא׳ הביטול בעצם הב׳ להכניס הביטול בהיש והוא ענין בחכמה אתברירו, עיין מזה בביאורי הזהר פ׳ תשא גבי אבנא למשקל בה דא יו״ד היינו י׳ הוא עצם החכמה ומילויו ו״ד ג״כ גימט׳ י׳ זהו ההמשכה להיות בחכמה אתברירו והיינו להיות ביטול היש, ובביאור ע״פ והי׳ לכם לציצית נת׳ ענין גבורות דאבא שזהו ענין אש יו״ד להמשיך הביטול בהיש כו׳.

עוד יש להעיר לענין ב׳ בחי׳ כח הנ״ל דארי׳ ושור ממ״ש במ״א בענין ב׳ פרשיות דק״ש פ׳ ראשונה הוא אור הגבורה בכלי החסד ופ׳ ב׳ זהו אור החסד בכלי הגבורה וזהו ענין מ״ב וע״ב, והנה בגמרא פ״ק דעכומ״ז דט״ז איתא חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפרכוס, א״כ משמע שכח הבהמה הוא גדול יותר והיינו להיותו שרשו מבחי׳ כח מה שלמעלה מהבינה ושרשו מבחי׳ טוב ארך אפים מגבור כו׳, ועמ״ש בפ׳ בראשית בד״ה כאשר השמים החדשים שהרצוא לגבי השוב הוא כמו ארץ לגבי שמים שהוא רק כמו גרגיר חרדל כו׳ ע״ש, ועיי׳ בפ׳ וישלח דקס״ח ריש עמוד ב׳ בענין שיעקב נתן לדהע״ה כ״ח שנה והוא כענין כח אד׳, וזהו ג״כ ענין מ״ש תרומה כ״ו ב׳ ארך היריעה האחת שמונה ועשרים באמה, עי׳ בפ׳ פקודי דרל״ג א׳ ובמק״מ שם שמונה ועשרים היינו בחי׳ כח.

והנה אגב יבואר הפסוק, משלי כ״ד יו״ד, התרפית ביום צרה צר כחכה, ופי׳ [בזהר] בפ׳ ויצא קנ״ב ב׳ אי רפוי ידו מאורייתא כו׳ צר

כח כ"ה כו' וכן נתבאר בפ' וישלח דף קע"ד ב'. וביאור הענין היינו כמ"ש בפ' נשא קמ"ה סע"ב בענין כה תברכו וע"ש דקמ"ו א' ב' ודקמ"ח א', והיינו שבחי' כה זהו בחי' מל', וכענין כל הנביאים נתנבאו בכה שהוא יחו"ע בחי' כדמותינו, ולכן הוא בחי' דין כי בנין המל' מהגבורות שיוכל להיות יש ודבר נפרד בבי"ע, וענין כה תברכו להמשיך בה גילוי יחו"ע וגם המשכת י"ג מדה"ר, ועיי' בסידור בפי' וחסידיך יברכוכה, והמשכה זו נק' כח כה. וזהו ענין שנתן יעקב לדוד כח שנה כנ"ל והמשכה זו הוא ע"י ב' בחי' כח הנ"ל שבאדם והעיקר ע"י עסק התורה וכמ"ש הקול קל יעקב שעי"ז אין הידים כו', לפי שעי"ז ימינך נאדרי בכח כמ"ש במ"א, גם ב' בחי' קול דיעקב היינו תפלה ותורה שהם ב' בחי' הנ"ל וזהו ענין ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ברפידים דוקא שהוא ענין התרפית כו'. ומכ"ז יובן ג"כ ענין חנוכה, חנ"ו כ"ה להמשיך בחי' כח כ"ה, והיינו ממש ענין ועתה יגדל נא כח אד', והיינו ע"י שהדליקו נרות, כי נר מצוה ותורה אור שעי"ז ממשיכים כח כה כנ"ל, וכן בפ' פנחס דר"כ סע"א פי' בגין דההוא נהורא דבוצינא איהו כח דשריא עליה כו', וי"ל ג"כ כי השמן הוא בחי' חכמה כח מה בחי' שוב והאור הוא בחי' רצוא כו', ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי. וזהו ענין גדול אדונינו ורב כח דפי' ס"פ תרומה דקע"א ב' וכי לא ידענא דקב"ה גדול איהו ורב כח, אלא דר"ל דשבח זה קאי למדת מלכותו ית' שהוא ג"כ בחי' ורב כח, והיינו ע"י שממשיכים בה הכח מלמעלה ממדות העליונות מא"ס ב"ה הסוכ"ע וכדפי' בפ' פקודי דרל"ה א' בפסוק זה שענין המשכה זו להיות ע"ד את שני המאורות הגדולים כו', ועי"ז מדה זו הוא גדול ורב כח, ועיין עוד באדר"ר דק"מ ע"ב בענין ורב כח דהיינו בת"ד דז"א, ואפשר דלכן חנוכה שמונה ימים כי בינה הנק' כח היא בחי' שמינית מלמטה למעלה ומשם ממשיכים הכח העליון להיות יגדל נא כח אד' וחו"ב הם תרין ריעין כו'. ועמ"ש בענין כנור דימות המשיח של שמונה נימין בסידור גבי עלי עשור כו', גם ההפרש בין כה ובין כח זהו כענין ההפרש בין ה' לח', לכן מדליקין שמונה ימים, להמשיך בחי' כח בבחי' כה, גם בלא"ה הה"א והחי"ת קרובים זל"ז, ולכן יש הו"א בגמ' מנחות ל"ז דידכה היינו יד שבכה, וכן אמרי' בסוטה בענין הנקי חנקי ע"ש די"ז ע"א בפרש"י בד"ה א"ר תנחום ובשבועות דל"ו סע"א ובקדושין דס"ב א', ועיי' בתשב"ץ ח"א סי' נ"א דס"ל שאם כרעא דה"א דבוקה לגגה לא בכל הכרעא רק בדקיקות לא נפסלה כו' ע"ש ויש קצת ראי' לזה מגמרות הנ"ל. ומכ"ז יובן ענין חנוכה להמשיך בחי' כה בחי' כח כה כו'. וצ"ע ממ"ש בענין מזמור לתודה שההפרש בין חמץ למצה הוא בענין חי"ת לה"א א"כ אדרבה בחי' ה"א גבוה יותר. מיהו לק"מ דיש כמה בחי' באותיות דהא אי אפשר להכחיש שבחי' החי"ת מורה בבחי' בינה או גם בחכמה עילאה כענין ביום השמיני עצרת, גם לבושים דכה"ג הן שמונה בגדים, ועיי' בפרדס בשער האותיות באות חי"ת, פי' כי לפעמים היא בהוד שהיא שמינית מלמעלה למטה ולפעמים היא בבינה שהיא שמינית מלמטה למעלה, לפ"ז י"ל דמבחי' הוד יוכל להיות יניקה לחיצונים כמ"ש בפרדס שער ירך יעקב ספ"א ופרק שני

בסופו, וזהו ענין חי"ת דחמץ, אבל מצה בה"א הוא הביטול מבחי' עולם התיקון, אבל הבינה שהיא שמינית מלמטה למעלה ממנה אין יניקה לחיצונים, ולכן בחנוכה הוא לתקן מדת ההוד שהיא הח' שמלמעלה למטה ע"י המשכת הבינה שהיא ג"כ ח', וזהו ענין בינה עד הוד אתפשטת שממשיכים התבוננות בהודאה כו' ובפרטות ע"י השמן והאור שממשיכים יחוד חו"ב כו' וכמשנ"ת בד"ה מזמור לתודה הנ"ל שע"י המשכת חו"ב ניתקן ונתברר גם החמץ כו' ע"ש. וזהו ענין הדלקת שמונה נרות, ובמנורה שבמקדש היו שבעה נרות נגד ז' המדות עליונות להמשיך בהן שמן ואור והיינו המשכת המוחין במדות, עמ"ש מזה בד"ה בכ"ה בכסלו, אכן בחנוכה שמונה נרות היינו להמשיך מבחי' עליונה יותר ממוחין דאו"א עצמן, ועיי' בספר שערי אורה שער א' דף יו"ד שהאריך בענין כה תברכו וז"ל ומסר ביד הכהנים המפתחות העליונות לבריכה זו הנק' כה וכו' וזהו ג"כ ענין תפילין של יד דכתיב לאות על ידכה מלא בה"א כו' עכ"ל. וענין מפתחות יש להעיר ממ"ש בד"ה כי תשמע שהמל' נק' מפתחות החיצוניות וזהו ענין כה וע"י התורה ממשיכים מבחי' פנימית, וזהו ענין מפתחות הפנימיות. ובהג"ה בשערי אורה שם דברכת כהנים כלולה מג' בחי' כהן ולוי היוצק על ידיו וישראל ש"צ המקרה לכהנים והיינו ג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח כו'. גם להעיר לזה ממ"ש בדרוש ברכת הזימון שממשיכים למל' הנק' כוס ישועות מהבריכה והמעיין והמקור כו' ועד"ז הוא פי' כה תברכו, ועיי' בענין כה בפ' ואתחנן דף רס"ד ע"ב. ונחזור לענין כח הנה באדר"ז דף רצ"ה ע"ב מאן כח אד' ההוא דאקרי מזלא קדישא סדכ"ס, היינו בחי' כתר שנק' מזלא, וברע"מ פ' פנחס דרמ"ה סע"א כח פרקין (שביד ימין ושמאל) לקבלייהו כח אד' דאינון כ"ח אתוון דקרא קדמאה דעובדא דבראשית, ובפ' בשלח דנ"ג סע"א ע"פ ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, בפניו דא יעקב, בכחו דא יצחק, הגדול דא אברהם, וכ"ה בפ' ויקרא דכ"ה ע"א. ומ"ש בכחו דא יצחק זהו כמ"ש בפ' צו דל"א ע"ב ע"פ קול ה' בכח דא יצחק, אבל כיון דהגדול דא אברהם א"כ משמע שבחי' ימין הוא ג"כ כח גדול יותר כו', דהגדול יש לפרשו ג"כ על בכח ולומר בכחו דא יצחק אכן בכחו הגדול דא אברהם כו', וזהו ע"ד הנ"ל דטוב ארך אפים מגבור כו'.

והנה כמו בשמשון הגבור כחו תולה בשערותיו כנ"ל, כמו"כ י"ל ע"י הלכות התורה שנק' סלסלה ותרוממך, שהלכות שבמ"ע נמשכים מבחי' ושער ראשי' בעמר נקא ושבל"ת מבחי' קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות, ע"כ י"ל עי"ז ממשיכים כח לבחי' כה כו', וזהו ג"כ ענין השמן דנר חנוכה כמ"ש כשמן הטוב על הראש כו', שהוא נמשך מבחי' שערות הראש והזקן עיי' פ' ויקרא דף ז' ע"ב ובפ' אמור דפ"ח סע"ב, וכן באדם ע"י עסק התורה נמשך כח בנה"א ששרשה מבחי' כה שהיא כנס"י כדכתיב כה יהי' זרעך להתגבר על נפש הבהמית, כמ"ש בד"ה בחודש השלישי בענין ה' עוז לעמו יתן כו' ועיין באגה"ק ע"פ חגרה בעוז מתניה, גם י"ל לפי שהתורה היא מבחי' זה כנודע מענין משה נתנבא בזה וכמ"ש סד"ה ראשי

המטות גבי לאמר זה הדבר כו', ע"כ עי"ז דוקא נמשך הכח והעוז לבחי' כ"ה, דהיינו שגם ביחו"ת יהי' הגילוי כו', משא"כ אם ח"ו התרפית וכו' אזי צר כח כה כי מחמת ההעלם דיחו"ת בחי' כדמותינו הרי כתיב מלך אלקים על גוים דהיינו גם לעכו"ם כמ"ש סד"ה ביום השלישי גבי אנשי יריחו כו' ועיי' מ"ש סד"ה ויהי מקץ שנתים ימים איך מחמת העדר העסק בתורה נמשך ופרעה חולם פרעה היינו עלמא דאתגליא אין הגילוי בו רק בבחי' חולם כו' ומחמת זה נמשך יניקה לשבע פרות הרעות כו' ע"ש. וזהו ענין קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו שע"י בחי' שערות הנ"ל ממשיכים מבחי' קדוש ומובדל סוכ"ע וזהו ענין בכחו הגדול דוקא שהוא האור שבלי גבול ועד"ז כשמן הטוב כו' נק' שמן משחת קודש וכמ"ש סד"ה בהעלותך את הנרות. ובזה א"ש מ"ש באדר"ז דרצ"ה ע"ב דכח אד' היינו מזלא, שעם היותו בחי' כתר בכלל אעפ"כ כפשוטו כוונתו ג"כ על מזל ונוצר שבי"ג ת"ד שהוא בחי' השערות והיינו שעי"ז נמשך בחי' הכח שמבחי' כתר וחכמה סתימאה כו' והראי' משמשון וכנ"ל ושמשון ג"כ לשון שמש שהוא גילוי יחו"ע, וגם שמשון לשון ב' בחי' שמש המבואר בד"ה כדכד שמשותיך, והיינו ע"י תורה שנק' שמש הוי' וע"י שמש צדקה כו', וזהו ענין הדלקת נ"ח משתשקע החמה ואזי ממשיכים ע"י שמן ונרות מבחי' הנ"ל ודו"ק. והנה כתיב תנו עוז לאלקים בתלים ס"ח ל"ה, ופי' [בזהר] ר"פ בא דל"ב סע"ב דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרין כביכול מתישין חילא דקוב"ה וכד עבדין עובדין דכשרין יהבין תוקפא וחילא לקב"ה וע"ד כתיב תנו עוז לאלקים במה בעובדין דכשרן, ופי' הרמ"ז שם שע"י מעשים טובים מעלים בירורי ניצוצות שנפלו משה"כ ועי"ז ממשיכים ומוסיפים שפע חדש ותוקפא הוא כח הנוסף מהעלאת הניצוצין וכשחוטאים מונעים ח"ו המוחין מלירד בתוכן ובזה מתישין חילא כו'. וענין הכח הניתוסף ע"י הבירורים יובן ממ"ש בד"ה זכור את יום השבת בענין והחיות נושאות את הכסא כו' והוא כמשל האדם שמקבל כח וחיות ע"י המאכל כי כח הבהמה רב מכח האדם לפי ששרשה מעולם התהו כו'. ועוד יובן ממ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי', ועי' בזהר ויקרא די"ג ע"א. ובכ"ז יובן הפסוק ה' יחתו מריביו ויתן עוז למלכו עיי' ע"ז בפ' ויקרא די"ט ע"ב, כי חת הוא לשון שבר וכמ"ש ירמיה נ' חת מרודך כו' חתו גלוליה כו' וכתי' מקול ה' יחת אשור בישעי' ל' ל"א, ועד"ז י"ל ענין החתי והאמורי שהתהוותן ממה שנשבר ונפל בשבה"כ וכמ"ש בזהר הרקיע פ' בראשית גבי אות חי"ת בענין בני חת. והנה ע"י חי"ת ימים דחנוכה נמשך להיות מקול ה' יחת אשור, ה' יחתו מריבו, וכענין מ"ש ויהי חתת אלקים כו' פן אחיתך כו', והיינו ע"י גילוי חי"ת העליון דבינה שהיא רקיעא תמינאה ושם הוא שמונה נסיכי אדם כמ"ש בת"א סד"ה ת"ר נר חנוכה כו', גם ע"ד שנתבאר בענין למנצח על השמינית ובענין מלך השמיני הדר כו'. גם במגלת אסתר כתיב חור כרפס, חור חי"ת רבתי והיא בינה עלמא דחירו, ועיין בפ' תצוה קפ"ג א' בענין חירות על הלוחות ובפ' ואתחנן דרס"ב ע"א גבי פ' והי' כי יביאך שהוא מבינה שמשם דוקא נמשך יצי"מ ושבירת הקליפות

כו׳, וזהו ענין יחתו מריבה, מבחי׳ החי״ת דבינה עלמא דחירו. א״נ במ״א נתבאר גבי אחד דק״ש האלף בחי׳ נוצר חסד לאלפים שממנו נמשך לחכמה שהוא חי״ת ר״ת חכמה וממנה נמשך לד׳ היא מל׳, ועד״ז י״ל חי״ת ימים דחנוכה הוא חכמה עילאה שמשם נמשך השמן לבחי׳ מל׳ כו׳, וזהו ג״כ ויתן עוז למלכו כו׳.

ביאור ע״פ מים רבים *

לבאר הדברים ע״פ מים רבים כו׳. עיין בתרגום כל עממיא דמתילין למיי דימא דאינון סגיאין. וברבות פ׳ ויקהל פמ״ט הביאו ממ״ש בישעי׳ סי׳ י״ז י״ב כהמות ימים יהמיון ושאון לאומים כשאון מים כבירים ישאון, ועמ״ש מזה בסידור גבי חתונה בד״ה שמח תשמח רעים האהובים בענין גלי הים שמתרוממים כו׳. וענין מים רבים יש להעיר ממ״ש במא״א אות ריש סכ״ב רה״י ז״א שם מ״ה גובהו י׳ ורחבו ד׳ ד׳ אתוין הפשוטים, ורשות הרבים נק׳ ז׳ ספירות דנקודים שלא הי׳ בדרך קוין כו׳ והי׳ בהם אחיזה לחיצונים כו׳ רשויות הרבה כו׳, והש״י יחיד ומיוחד עכ״ל. ובליקוטי הש״ס מהאריז״ל ענין ד׳ רשויות לשבת רה״י אצילות וכו׳ ורה״ר עשי׳ ועיין בפע״ח בשער חג המצות בענין ד׳ בנים חכם אצילות רשע עשיה כו׳, כמו״כ כאן ברשויות דשבת. וזה שאמר עשו יש לי רב. ועמ״ש בד״ה וכל בניך בלק״ת פ׳ ראה בענין ורב שלום בניך. ועמ״ש במ״א בענין כל רב מבבל. ואמנם יש ג״כ בחי׳ רב בקדושה וכמ״ש בענין ורב להושיע. ומכ״ז יובן פי׳ מים רבים שהוא מה שנפל למטה בעשיה מחמת שבה״כ שהי׳ בעולם הנקודים דתהו, ולכן הם כשאון מים כבירים כי הוא נמשך מעולם התהו שהמדות היו בבחי׳ תוקף גדול, ובדוגמא זו ג״כ מחשבות העוה״ז הטורדות את האדם שנק׳ ג״כ רבות מחשבות בלב איש וכמ״ש והם בקשו חשבונות רבים, והיינו שהם מבחי׳ רה״ר טורי דפרודא, וכמ״ש בד״ה ויאבק איש בפי׳ מרובים צרכי עצמך דהיינו לפי שדעתם קצרה כי לתאוה יבקש נפרד כו׳, ועי׳ במ״ש הרמב״ם במ״נ ח״ג פי״ב.

קיצור א׳. ענין מים רבים להעיר מענין רשות הרבים עולם הנקודים ומשם נפלו ניצוצים וכלים בעשיה, יש לי רב, וכן רבות מחשבות חשבונות רבים.

ועכ״ז לא יוכלו לכבות את האהבה כו׳ שיש בכל נפש כו׳. הנה ברבות שם ובשה״ש ובתרגום דרשו האהבה שנאמר ואוהב את יעקב, וכאן פי׳ האהבה שבנפש. וי״ל דזה נמשך מזה. והענין כי בזהר פ׳ ואתחנן דרס״ז ע״ב

---

* ביאור ע״פ מים רבים: נדפס גם בלקו״ת לג״פ (נח, ד) בשינויים.

פי' אהבה הוא ענין שם הוי', פי' יו"ד עם ה"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין ואשתכחו כחדא בחביבותא, וז"ל המא"א באות א' סל"ז אהבה בבינה, כי יש לה אהבה תדירא עם אבא רעין דלא מתפרשין עכ"ל. וכן ו"ה שמתדבקים בחביבות ונק' דודים, וכמ"ש בפ' ויקרא ד"ד ע"א, וזהו אהבתי אתכם אמר הוי' פי' כי חלק הוי' עמו שבכל נפש האלקי' יש בחי' שם הוי' כמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום, וע"כ אהבתי אתכם אמר הוי' שאהבה עליונה שהוא בחי' שם הוי' הוא לכם ממש כיון שהם חלק הוי', ולכן מזה נמשך כמ"כ האהבה מלמטה למעלה שהנפש תאהוב ותחפוץ ליכלל במקורה שם הוי'. והנה בנשמות יש ג"כ ב' בחי' הא' מי שתורתן אומנתן שע"ז נאמר אכלו רעים, והיינו כי אורייתא מחו"ב נפקת שהן תרין ריעין, וא"כ בהם מאיר האהבה שמבחי' י"ה שהן נקראים ריעים, ונשמות בעלי עסקים שהאהבה מוסתרת אלא שלעתים מזומנים מעורר את האהבה* נקראים דודים כמ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה באתי לגני, וזהו בחי' ו"ה. ובזה יש לפרש מ"ש בתד"א ח"א פ"ו דאהבת עולם היא בחי' גבוה יותר מאהבה רבה, אלא כי אה"ר הוא בזו"נ בחי' ו"ה אבל אהבת עולם היא בחי' תרין רעין דלא מתפרשין דהיינו לעד ולעולמי עולמים, וזהו נמשך מבחי' י"ה. והנה שם הוי' נק' רה"י היינו יחיד ומיוחד א"ס ב"ה, ולכן כל בחי' מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה זו וכמ"ש בשם הוי' כי אמילם, ובלק"ת פ' תצא בד"ה ולא אבה בפי' כי אהבך הוי' אלקיך מבואר דאהבה זו דאהבך הוי' נמשך מלמעלה מע"ס דאצילות אלא מע"ס שבמאציל עצמו כו' ע"ש.

(קיצור ב'. ענין שבחי' אהבה הוא שם הוי' י"ה נקראים תרין ריעין ו"ה נקראים דודים ועמ"ש בענין ידיד ובנפש יש חלק הוי', וזהו כי אהבך הוי' ושתורתן אומנתן נקראים רעים ובבעלי עסקים נקראים דודים, וזהו אהבת עולם הגבוה מאהבה רבה. ויש עוד פי' דכי אהבך הוי' נמשך משם הוי' שלמעלה מאצילות).

ב) וזהו ענין רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה, שהוא בחי' שלהבת הבא מלמעלה שהיא הנפש אלקי' שקודם התלבשותה בגוף הגשמי היתה נהנית מזיו השכינה והיתה מיוחדת בתכלית היחוד בא"ס ב"ה ולזאת גם אחר התלבשותה בגוף הגשמי לעסוק בענינים גשמים שהם הנקראים מים רבים עכ"ז לא יוכלו לכבותה מלהיות תמיד בבחי' אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה, ועי' מ"ש מענין רשפי אש שלהבת י"ה בלק"ת פ' חקת בד"ה ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון ששרש בחי' אהבה ורשפי אש נמשך מבחי' י"ה, והוא ע"ד מ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים בלק"ת פ' חקת בענין להבה מקרית סיחון, ומ"ש בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ שבחי' אש שלמעלה זהו מבחי' חכמה שבנפש האלקית כח מה ואש שלמטה זהו מבחי' המדות הנמשכים מהבינה ודעת כו'. ועפ"ז י"ל פי' שלהבת י"ה דהיינו חכמה עילאה שבו שם י"ה כמ"ש בזהר פ' ויקרא ד"י"א ובפרדס,

---

האהבה: בלקו"ת לג"פ נוסף: כמו בק"ש ותפלה.

ועיין בזח״ב תרומה קס״ה ב׳ ע״פ סולו לרוכב בערבות בי״ה שמו כו׳. אך עוד י״ל דבר חדש דהנה מבואר בס״י עשר ספירות כשלהבת קשורה בגחלת ופי׳ אדמו״ר נ״ע כי אצילות הוא מלשון ויאצל מן הרוח שהוא גילוי הארה כו׳ וזהו כשלהבת קשורה שהוא ענין גילוי ההעלם שהשלהבת כשהיא תוך הגחלת ממש היא בבחי׳ העלם ואח״כ יוצא מההעלם אל הגילוי ואז מתראים הגוונין בהשלהבת כו׳, וזהו ג״כ ע״ד מ״ש בלק״ת פ׳ אחרי סד״ה כי ביום הזה יכפר בענין ושמתיך בנקרת הצור שהצור והחלמיש שהיסוד האש שבו הוא בכח ולא בפועל, כך כביכול שם הוי׳ נק׳ אש כמ״ש כי הי׳ אלקיך אש אוכלה הוא, ומה שלמעלה משם הוי׳ שהוא מהותו ועצמותו נק׳ עד״מ צור צור חיינו, הצור תמים פעלו, ששרש הוי׳ בו בהעלם בכח ולא בפועל כו׳ ע״ש. ובמ״א נתבאר עוד משל לזה מענין אין לך עשב שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל, שהמתיקות גשמי שבתפוח נמשך מהמזל המכה בו, ואיך שייך לומר שבהמזל יש מתיקות, אלא שהוא ענין מתיקות רוחני, כמו עד״מ המתיקות שבשכל כמ״ש בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו, שכמו״כ יובן ענין ע״ס דאצילות לגבי מקורן ושרשן שבמאציל יעו״ש. והנה שם מבואר דפי׳ צור הוא בוצינא דקרדוניתא גבורה דעתיק שבמו״ס כי מו״ס זהו שרש האצילות, והוא שרש בחי׳ הוי׳ דאצי׳, וכדי להיות גם שרש לע״ס הוא ע״י גבורה דוקא, וזהו ענין גבורה דעתיק כו׳, כי כדי להיות שורש להתהוות עשר בחי׳ זהו ע״י מדת הגבורה שממנה נמשך להיות התחלקות המדריגות, וכמו גשמים שיורדין טיפין טיפין נק׳ גבורות גשמים ע״ש שיורדים בגבורה, וזהו ג״כ ענין הגחלת שהיא ג״כ בחי׳ גבורה, והוא שרש ומקור לבחי׳ שלהבת האש שהוא ענין ע״ס כו׳ והתחלקות גוונין ובהגחלת הם בהעלם בכח*. והנה מבואר למעלה בפי׳ כי אהבך הוי׳ אלקיך שהוא הנמשך מע״ס שבמאציל דהיינו בחי׳ צור הנ״ל וכמ״ש בלק״ת בשיר השירים בד״ה שחורה אני הראשון, שהאהבה המוסתרת היא מבחי׳ אש שחורה דבחי׳ ישת חשך סתרו שהוא מבחי׳ כתר, וכ״כ עוד בד״ה ביום השמיני שלח, וזהו ענין רשפיה רשפי אש, דפי׳ גחלת כמ״ש הראב״ע בפי׳ שה״ש וכן ת״י גומרין דאשא, ושלהבת י״ה הוא עד״מ כשלהבת קשורה בגחלת, והיינו שעשר בחי׳ שבנפש הם גם כן דוגמת* בגחלת, ולכן האהבה שבנפש שרשה מאד נעלה היינו מבחי׳ שרש ומקור הע״ס דהיינו ענין כשלהבת קשורה בגחלת, ולכן מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, כי היא גבוה בשרשה גם ממים עליונים, והיא שרש ומקור מחצב האש, ועמ״ש בד״ה ושמתי כדכד בפי׳ ושעריך לאבני אקדח, וברבות בשיר השירים ע״פ רשפיה רשפי אש באש שלמעלה לא האש מכבה למים ולא המים מכבים לאש, ועמ״ש מזה בת״א ס״פ יתרו בד״ה וכל העם רואים את הקולות, ועמ״ש בענין אש שגבוה ממים בד״ה אתם נצבים גבי כי ה׳ אלקיך אש אוכלה הוא כו׳, וזהו ענין אלקיכם כהן הוא כו׳ טביל בנורא כו׳, וזהו ענין ע״י יתיב כו׳ נהר דינור נפיק ונגיד כו׳

בהעלם בכח: בלקו״ת לג״פ נוסף: ועמ״ש בענין ואת הלפידים.
דוגמת: בלקו״ת לג״פ נוסף: כשלהבת קשורה.

משמע שיש בחי׳ נהר דינור הנמשך מבחי׳ ע״י, ואפ״ל כי נהר הוא יסוד במא״א אות נו״ן סעיף י״ו והנה בראשית היינו ברית אש, גבורות דיסוד אבא וזהו נהר דינור.

קיצור. ענין רשפיה רשפי אש י״ל ע״ד שע״ס נקראים לגבי מקורן כשלהבת קשורה בגחלת, וע״ד הצור בוצד״ק גבורה דעתיק שבמו״ס שורש ע״ס, ולפי שענין כי אהבך הוי׳ אלקיך נמשך מבחי׳ זו, ולכן נק׳ צור חיינו, ע״כ נאמר רשפיה רשפי אש והגילוי מזה הוא שלהבת י״ה, ולכן מים רבים לא יוכלו לכבותה וע״ד הנזכר ע״פ ושעריך לאבני אקדח, גם האש שלמעלה אין המים מכבין האש.

ג) **ואדרבה** ע״י התלבשותה במים רבים הנ״ל יכולה להגיע למדריגה היותר גבוה מקודם שירדה לעוה״ז כאשר יתבאר אי״ה, מ״ר שהם מבול שבה״כ מעולם התהו לא יוכלו לכבות כי נש״י נלקחו מחכמה יעקב יו״ד עקב וזהו ענין נח יס״א שניצור ממים רבים הנ״ל ע״י תיבה שה״ס תורה ותפלה, וזהו והי׳ הנשאר בציון שמירת הברית עי״ז יהי׳ נשאר ולא יזיקו לו מ״ר הנ״ל. וכן לענין האהבה שהקב״ה ואוהב את יעקב מים רבים י״ל קול כנפיהם כקול מים רבים, ונהרות ד׳ נהרות מצרים בבל, הגם כי ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם, עכ״ז עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו וקולך ערב ששים המה כו׳ אחת היא כו׳, מבול שבה״כ מטהר כלי חרס שבירתן זהו טהרתן, ופי׳ תהו מדין שנאת חנם גדול מהעברה, וזהו ראשונים שנתגלה עונן כו׳, ע״כ טהרתן רק ע״י שבה״כ ונפלו למטה בדצ״ח יוכלו להתעלות או ע״ד אם רחץ כו׳ ע״י היסורין ודר״ח תוכחת מוסר כו׳ באג״ה סי׳ כ״ב, בלבול בקדושה יבל בת מטרד, רפואה ע״י סם מטרד אני ה׳ לא שניתי דבר זה מטריד ומבלבל את האדם משאר מחשבותיו שיהי׳ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי, ומזה נמשך האהבה שלא ישונה כלל בד״ה חכלילי שאין לו לעומת זה כי מים רבים אף שמטרידים יש להם קץ כו׳. והענין יובן בהקדים מ״ש בישעי׳ סי׳ נ״ד ט׳ כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך, נמצא בחי׳ מים רבים הנ״ל שהם מי המבול נק׳ מי נח, ועיי׳ מזה במד״ר פ׳ נח פל״ג ובפ׳ שמות פ״א דקי״ו ע״ד ובגמרא פ״ק דסוטה די״א ע״א ובמד״ר פ׳ צו ר״פ יו״ד ובשה״ש רבה בפסוק אחזו לנו שועלים, ובסוף איכה בפסוק חדש ימינו כקדם, ובגמרא פרק חלק דצ״ט ע״א, ובילקוט ח״ב מ״א סי׳ ו׳ סוף רמז קפ״ד דכ״ט ע״ג, ובזח״א פ׳ נח דס״ז ע״ב מבואר תירוץ מה שנקרא מי המבול ע״ש נח מי נח לפי שלא ביקש רחמים על דורו, וכן פי׳ בזהר ויקרא די״ד ע״ב ודט״ו א׳, ועיין עוד בזהר פ׳ נח דע״ב. והנה נח הוא נייחא דרוחא שהוא בחי׳ שביתה כשבותה מן המלאכה, וכמ״ש וישבות ביום השביעי ותרגומו ונח ביומא שביעאה, וכן כתיב וינח ביום השביעי, ועיי׳ במד״ר פי׳ ויניחהו בג״ע ג״כ עד״ז. ומ״ש נח נח שני פעמים פי׳ במד״ר נייחא לעליונים נייחא לתחתונים והוא בחי׳ שבת תתאה ושבת עילאה כמ״ש בזהר בראשית דף ה׳ ע״א בפי׳ את שבתותי תשמרו, והוא ענין המאמר

אלמלא שמרו ישראל שני שבתות כהלכתן, ובחי' שבת עילאה היינו משארז"ל לעתיד באלף השביעי שנק' יום שכולו שבת ואז נק' מנוחה לחיי העולמים, ועמ"ש בת"א סד"ה ואלה המשפטים, ולפ"ז ענין מי נח זהו ע"ד מ"ש על מי מנוחות ינהלני תלים סי' כ"ג ופי' בזהר תרומה דקע"א סע"ב אלין מים דהנחה דקא נגדין ונפקין מההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, עמ"ש מזה ע"פ הזהר פ' וירא דקט"ו א' בענין ויעש ה' לשרה, וזהו להשקות את הגן שהוא מ' כמ"ש באתי לגני אחותי כלה, ועיין במא"א אות ג' בערך גן עדן, ונקראו מים דהנחה שעי"ז ממלאים תשוקת המ' שהיא בחי' ארץ לא שבעה מים בלק"ת פ' במדבר בד"ה והי' מספר בנ"י גבי פקדת הארץ ותשוקקיה, ועי' בזהר פ' אחרי דס"ז ע"ב שזהו ענין כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג כו', ותערוג מלשון ערוגת הבושם שבג"ע, וכשנמשך בג"ע בחי' ונהר יוצא מעדן שהוא גילוי השגת אלקות מחו"ב מבחי' מקור מים חיים עי"ז יש נייחא לבחי' הגנתא כו' וזהו ענין מי מנוחות. ובמא"א אות מ"ם ססעי' ט"ז מי מנוחות נק' השפע או"א גם ש"ע נהורין שיצאו מחסד עילאה הנק' מים עכ"ל. ועיקר* מנוחה י"ל שנמשך מע"ק, וזהו עצמו ענין שבת עילאה שבת להוי', מנוחה לחיי העולמים, ועמ"ש בלק"ת בד"ה לבאר ענין יוה"כ ספ"א, ועוד כמ"ש בזח"ג נשא קל"ז סע"א ע"פ עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן לעתיד* אתמר, כי לית שמאלא בהאי ע"ק וכולו הטוב והמטיב כמ"ש במ"א ע"פ מ"ש בגמרא ספ"ג דפסחים בפי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד, אך היסוד נק' ג"כ מנוחה ונח לפי שממשיך השפע מהבינה שבה התגלות עתיק, וזהו מ"ש בשלמה כי הוא יהי' איש מנוחה שלמה שמו ושלום יהי' בימיו וכמ"ש מזה ע"פ קומה הוי' למנוחתיך, ולכן ארז"ל בפי' במלך שלמה במלך שהשלום שלו, ועיי' מזה בת"א ס"פ בראשית ובד"ה שיר השירים אשר לשלמה, והנה יש ב' בחי' שלום כמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי שה"ס יחוד י"ה ויחוד ו"ה, ועמ"ש מזה בד"ה החלצו מאתכם, ומ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת שמאלו תחת לראשי ובד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י ובאג"ה סי' י"ב ע"פ והי' מעשה הצדקה שלום, ועיי' בזהר במדבר דקי"ח ע"א ובפ' ויקרא דף י"ד ע"א הביא זה ע"פ כי מי נח זאת לי, והיינו כי נח הוא יסוד, וכמ"ש עליו במד"ר שהוא ענין וצדיק יסוד עולם, וב"פ נח זהו יסוד אבא שבו ועל ידו יחוד או"א וההמשכה מבחי' ע"י בבינה, וזהו נייחא לעילאין, וא"כ מי נח זהו ונהר יוצא מעדן לפי הפי' כי ונהר זהו יסוד אבא יוצא מעדן ח"ע ומו"ס להשקות את הגן בינה, וזהו שלום בפמליא של מעלה יחוד י"ה, ואח"כ נח פ"ב יסוד ז"א שנק' ג"כ ונהר יוצא מעדן שממשיך מיסודות דאו"א להשקות את הגן מ' שהוא מקור דבי"ע, וזהו השלום בפמליא של מטה, וזהו מ"ש במד"ר בענין ב"פ נח נייחא בעוה"ז ונייחא בעוה"ב כי עוה"ז הוא מ' ועוה"ב הוא בינה וזהו ענין שבת תתאה ושבת עילאה כנ"ל.

ועיקר: בלקו"ת לג"פ: ועיקר ענין.
לעתיד: בלקו"ת לג"פ: לעת"י.

קיצור. ע״י מים רבים יהי׳ עלי׳. ויקדים ענין מ״ש כי מי נח זאת לי אשר מים רבים הנ״ל נקרא מי נח, ולכאורה אינו מובן. ויקדים ענין נח, וישבות תרגומו ונח, נח נח ב״פ שבת תתאה ושבת עילאה, וא״כ מי נח זהו ע״ד על מי מנוחות ינהלני, ונהר יוצא מעדן, והוא גייחא לבחי׳ ארץ לא שבעה מים ולבחי׳ כאיל תערוג על אפיקי מים ע״ד והרוה את הארץ. ועיקר המנוחה הוא בע״ק, ושלמה נק׳ איש מנוחה כי הוא בחי׳ מלך שהשלום שלו, יעשה שלום לי יחוד או״א שלום יעשה לי יחוד זו״נ, וזהו עצמו ענין ב״פ נח, וענין מי נח שהוא בחי׳ ונהר יוצא מעדן.

ד) **ובזה** יש לפרש מארז״ל ע״פ וערבה לה׳ מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות, במלאכי סי׳ ג׳, וארז״ל ב׳ פירושים ע״ז. הא׳ כימי עולם כימי משה דכתיב ויזכור ימי עולם משה עמו ישעי׳ סי׳ ס״ג י״א, וכשנים קדמוניות כשנות שלמה. רבי אומר כימי עולם כימי נח שנאמר כי מי נח זאת לי, וכשנים קדמוניות כשנות הבל שלא היתה עכומ״ז עדיין בעולם עכ״ל המד״ר סוף איכה ע״פ חדש ימינו כקדם. וכ״ה במד״ר פ׳ צו פ׳ ז׳. וביאר המג״א בספרו זית רענן פ׳ שמיני ענין כימי נח לפי שנאמר בו וירח ה׳ את ריח הניחוח וכשנות הבל דכתיב וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו. והנה מה שהביא המד״ר פסוק כי מי נח לענין כימי עולם לכאורה פלאי. והידי משה פ׳ צו שם והיפ״ע סוף איכה נדחקו בזה. אכן אשתמיטתיה הש״ס פרק חלק דצ״ט ע״א ע״פ כי מי נח זאת לי דפרש״י שם דמפרש ב׳ תיבות כי מי כאלו הם תיבה אחת כימי. ומוכרח הוא בגמרא שם שדרשו מזה שימות המשיח הם כימי נח עד ימות המשיח ע״ש בח״א דמהרש״א, נמצא מפרש כי מי נח כימי נח כמש״ש בענין כימי השמים. לכן פירשו במד״ר ג״כ פי׳ כי מי נח היינו כימי עולם שדורשים ג״כ תיבות כי מי לומר כימי, והיינו כימי עולם. אך עדיין מה ענין מי נח לבחי׳ ימי עולם, ואיך עושים מתיבות כי מי כימי. והענין כמ״ש ע״פ ויזכור ימי עולם דמיירי על נסי יצ״מ וקי״ס כמ״ש איה המעלה מים וקי״ס בעתיקא תליא בזח״ב דנ״ב ע״ב, והרי באד״ר קל״ד ב׳ אומר דימי עולם הוא בז״א אבל בא״א נק׳ ימי קדם, והוא ע״ד מ״ש בדף קל״ג ב׳ אית חסד דאקרי חסד עולם ואית חסד דלגאו וכמ״ש הפי׳ באג״ה סי׳ יו״ד ע״פ חסדי ה׳. וצ״ל הענין דמשה המשיך מע״ק בז״א כמ״ש באד״ר דקל״ח א׳ וכמ״ש בזהר ויקרא דט״ו סע״א בפירוש ישר יחזו פנימו שהמכוון שימי קדם שהם ז׳ תיקונים שבגלגלתא דא״א שהם נמשכים מז״ת דע״י הם יאירו בימי עולם שבז״א, ועמ״ש בלק״ת פ׳ ראה בפירוש לעשות הישר בעיני ה׳, ואז ימי עולם דז״א הם מאירים ע״ד אהבת עולם אהבתנו לפי התד״א רפ״ו שגבוה מאה״ר וכענין מ״ש בזהר אמור צ״א ע״פ בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, וכענין זכור רחמיך וחסדיך ה׳ כי מעולם המה די״ל דקאי על חסד דע״ק, וא״כ לפ״ז פי׳ מעולם י״ל מימי קדם, ע״ד שנתבאר בלק״ת ר״פ ראה גבי לאיתן האזרחי מאז מעולם וכמ״ש בענין התורה ה׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז, מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ, א״כ התורה שהיא בחי׳

ימי קדם היינו קדם מפעליו מאז, וקדמה אלפים שנה, ר״ל אאלפך חכמה אאלפך בינה, וחו״ב ג״כ נקראים ימי קדם כי ג״ר הכל אחד, ועמ״ש מזה ע״פ ויכולו השמים ואשתכללו כו׳, ונאמר בה מעולם נסכתי, גם ע״ד מ״ש הרמב״ן פ׳ וירא בפי׳ בשם ה׳ אל עולם שהוא המנהיג הזמן בכחו, וזהו ענין ימי עולם משה עמו, והבחיי שם [פי׳ *] אל עולם, שהוא הקדמון וקדם לעולם שהוא בחי׳ זמן והוא שברא הזמן והעולם, וא״כ לפי״ז פי׳ ימי עולם היינו המשכת וגילוי אל עולם, ועד״ז נאמר גבי כימי עולם דנח, כי מתחלה נאמר לא ידון רוחי באדם לעולם שלא יאיר אור ע״ק בז״א ובהעולם והיו ימיו מאה ועשרים בחי׳ ק״כ צרופי אלקים, ואח״כ ע״י וירח ה׳ את ריח הניחוח נאמר עוד כל ימי עולם זרע וקציר כו׳ נמשך הארת ימי קדם ואז נק׳ ימי עולם, ומשה שהי׳ חי רק ק״כ שנה אין זה מק״כ צרופים דשם אלקים שלמטה במ׳ אלא ע״ד ז״א בעלותו לעתיקא נק׳ אלקים כמ״ש בענין ב״פ הוי׳ הוא האלקים שנאמר בהר הכרמל בלק״ת בביאור ע״פ שובה ישראל דרוש הראשון, ומבחי׳ ז״א בעלותו לעתיקא ואזי נק׳ אלקים שזהו ענין והי׳ הוי׳ לי לאלקים, מבחי׳ ק״כ צירופים שם אלקים זה נמשכו ק״כ שנים דמשה כו׳, ועמ״ש בלק״ת סד״ה וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל כו׳ דרוש הראשון, וזהו ויזכור ימי עולם משה עמו. ועד״ז הוא דעת האומר דכימי עולם היינו כימי נח, ומטעם הנ״ל שע״י וירח ה׳ את ריח כו׳ נמשך הברית כרותה בקשת עוד כל ימי עולם כו׳. ועפ״ז יובן שדרשו זה מן תיבות כי מי נח כי בחי׳ מי נח שנת׳ למעלה שהם ענין מי מנוחות שזהו השפעת החכמה עילאה שנמשלה למים, וכמו ושאבתם מים בששון דת״י ותקבלון אולפן חדתי, לכן זהו ממש ענין ימי עולם שזהו ג״כ ענין גילוי האור, ואור ומים ענין אחד הוא, וכנודע מענין ג׳ בחי׳ אור מים רקיע שבעוד החכמה במקורה נק׳ אור וכשבאה לימשך לידי גילוי נק׳ מים, וזהו שכיוונו שבחי׳ כי מי נח נקראים כימי עולם. התיבה* עצה למ״ר דשעבוד הפרנסה ע״ד פנו לכם צפונה, והוא עולם התיקון שמגין מרעש דתהו, ואזי נגבה התיקון ע״י התהו לך עמי בוא בחדריך כי ימותו ולא בחכמה שבחכמה לא הי׳ שבה״כ ע״כ התיבה מגינה בפני המים. גם להעיר מענין הארבין שהם הלבושי׳ שבתומ״צ כו׳.

קיצור.* וערבה כימי עולם, כי מי נח, והיינו דמ״ש כי מי נח מפרש כימי תיבה אחת, וה״ל כימי נח, והיינו כי פי׳ כימי עולם ע״ד אהבת עולם אהבתנו דפי׳ התד״א פ״ו שגבוה מאהבה רבה, ועיין במד״ר ר״פ קדושים ע״פ ואתה מרום לעולם ה׳ שבחי׳ לעולם נמשך מרוממות דוקא, וכמ״ש בענין כ״מ שנאמר לי אינו זז לעולם, וזהו ענין שהתורה נקרא וחיי עולם נטע בתוכינו, והנה מתחלה נאמר לא ידון רוחי באדם לעולם וע״י וירח ה׳ את ריח הניחוח, ריח כענין נחת רוח לפני, ולכן נק׳ כימי עולם, וכן ימי משה,

(פי׳) : נוסף ע״פ הנדפס בלקו״ת לג״פ.
התיבה . . שבתומ״צ כו׳ : קטע זה לא נמצא בלקו״ת לג״פ.
קיצור : הקיצור לסעיף ד׳ נוסף ע״פ הנדפס בליקו״ת לג״פ.

ע' בת"א פ' בשלח סד"ה וירא ישראל בפי' ויקרא הוי' הוי', ומה שדרשו זה ע"פ כי מי נח, היינו כי בחי' מי מנוחות זהו ג"כ המשכה מבחינת זו, ובקשת נאמר וראיתיה לזכור ברית עולם.

ה) **ועתה** צ"ל איך ימי המבול נקראים מי נח. ורבינו ז"ל ביאר שהוא כענין מקוה מים מ' סאה שמטהרים את הטמאים, כך המבול טיהר את הארץ והרשעים גמורים נאבדו, א"כ כיון שהם מביאים לידי טהרה היינו שנקראים ג"כ מי נח שמהם יבא הניחא אח"כ (וצ"ע לפי המדרשים דהמבול כענין ארבעים יכנו. ואפ"ל ע"ד מי יתן טהור מטמא) וז"ל כי הנה מים רבים הנ"ל נקראו מי נח. כי הנה לכאורה אינו מובן ענין המבול שאם הי' רק להעביר ולשחת האנשים החוטאים למה הוצרך לבחי' רעש גדול כזה, הלא ברגע א' הי' ביכולת ה' להעבירם אף בלא המבול. אך באמת הי' המבול בא לטהר את הארץ שנאמר כי מלאה הארץ חמס ונתקלקלה מאד והי' נצרך לטהרה, לזאת בא המבול דוקא שהוא בחי' מים בכדי לטהר את הטמאים שהוא כדוגמת המקוה מ"ם סאה שהיא מטהרת את הטמא כמו"כ הי' המבול בא בכדי לטהר את כל הארץ וכמ"ש וזרקתי עליכם מים טהורים ביחזקאל סי' ל"ו, ולזאת נקראים מי נח שנעשה מזה נייחא דרוחא עכ"ל. ואף שהחוטאים נאבדו לגמרי ולא נטהרו וכמשארז"ל דור המבול אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין שנאמר לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח, וא"כ עכצ"ל שלא נטהרו. אך צ"ל הכוונה שהארץ נטהרה, וידוע דבחי' ארץ היא המדה העשירית שבעשר ספירות דאצילות והיא נפגמה ע"י חטא דור המבול ונטהרה ע"י מי המבול ואזי יכולה לקבל בחי' נייחא, ועיי' בהרמב"ן בפ' אחרי בענין ותטמא הארץ כו' ולא תקיא הארץ כו', ועיי' בשל"ה בתשב"כ פ' נח בהג"ה המתחלת דבר זה צריך ביאור וז"ל אלא הענין בחטא השחתת זרע כתיב ותשחת הארץ ה"ס הארץ העליונה כו' כי בחטאם גרמו שהשפע העליון בסוד היחוד והזיווג הראוי להארץ (הג"ה ר"ל ע"ד אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וזהו ונתתי גשמיכם בעתם, מטרא בעלא דארעא, ולכן מפתח של גשמים משלש מפתחות שלא נמסרו לשליח כמ"ש במ"א עכ"ה) העליונה ואזי נתמלאה ברכה והארץ מבורכת, ומשם צוה ה' את הברכה להשפיע בתחתונים (הג"ה, עיין בזהר בהר דק"י ע"ב ובפ' פנחס דרכ"ה ע"א ע"פ בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ וכו', ועמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום דרוש הראשון בפירוש מ"ש גבי ק"ש וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ, ושם פי' דארץ הוא ממכ"ע וע"י ק"ש ממשיכים מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וזהו ומלאה הארץ דעה את ה', גם פי' דארץ היא האמונה וצריך להמשיך בה הדעת, ועמש"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ, ועמ"ש ע"פ ואולם חי אני נאום ה' וימלא כבוד ה' את כל הארץ שיהי' בה גילוי כבוד עילאה, וצ"ל תחלה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה, ומכ"ז יובן ענין ותשחת הארץ, וממילא לא יוכל להיות בה המשכת עליונות האלו, עכ"ה) עתה כביכול

נשחתה להיות השפע הזה יורד לתחתונים הקליפות וז"ס החמס כי ההשפעה ההיא נחמס ביד הקליפות עכ"ל השל"ה עם הגהות משלי. ושורש הדבר מבואר בת"ז תיקון עשרים דמ"ו ע"ב, ומאן דאריק האי זרע לא בהאי יבשה (פי' יבשה היא נוק' והיא אשתו של אדם, ומאן דאריק הזרע לא באשתו הנק' יבשה כ"א שמוציא זרע לבטלה וזהו ענין דור המבול) גרים פרודא בהאי נביעו כביכול (היינו שפע היסוד הנק' ונהר יוצא מעדן) כאילו אתפסק נביעו דשכינתא (שפע אל חי המאיר במ' ע"ד יחיד חי העולמים מלך, עיין בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי ובהביאור שם) ויתרבה נביעו דסט"א (פי' הגם דאיתא בסש"ב ח"א ספ"ז שבביאות אסורות נקלטה השפע ביסוד דנוק' דקליפה, וענינה מבואר בהרמ"ז ר"פ מקץ, משא"כ בזרע לבטלה שאין שם בחי' נוק' דקליפה מ"מ כתב שכחותיה וחיילותיה מלבישים לחיות שבטפות ע"ש, ולענ"ד אפ"ל כיון דזורע לבטלה ג"כ בא ע"י שמהרהר באשה כאילו בועל אותה, א"כ זהו נוק' דקליפה, רק מ"מ כיון שהוא רק בהרהור ולא במעשה י"ל שאינו נקלט כ"א ברוחניות נוק' דקליפה, עד"מ נוק' דק"נ דבריאה ולא בנוק' דק"נ דעשיה כך אפ"ל, ובספרים ג"כ כ' ששכבת זרע לבטלה נמשך בלילית כו' וצ"ע) דאינון מי טופנא הה"ד והמים גברו מאד על הארץ עכ"ל. ומתוך דברי הרמ"ז למדנו דמי המבול הם בחי' מים עליונים שנמשכים לקליפות דוגמת זרע לבטלה כביכול, וע"י עון זה נמשך בחי' זו, ולכאורה הדבר תמוה. אך יש לבאר ע"פ מארז"ל במד"ר סדר ויקרא פרשה א' ע"פ ויקר אלקים אל בלעם, אין ויקר אלא לשון טומאה כמד"א איש אשר לא יהי' טהור מקרה לילה, וכעין זה הוא בזהר ר"פ ויקהל דקצ"ה ע"א ע"פ אשר קרך בדרך. ולכאורה תמוה מאחר שנאמר ויקר אלקים כו' א"כ איך שייך לשון טומאה כעין מקרה לילה כו'. אך הענין כי מה שהמשכה עליונה הנמשך מאור א"ס ב"ה במדת מלכותו ית' מכונה בשם יחוד וזיווג ונק' יחוד קוב"ה ושכינתיה, וע"ד ביום חתונתו זה מ"ת, הוא כי מפני יחוד זה הוא שפע רוח חכמה עילאה, וכמו רוח הקדש הנמשך לנביאים וכ"ש בנבואת משה שראה באספקלריא המאירה ולכן נתנבא בזה וא"כ הוא המשכה מעצם ח"ע ונמשך ע"י נה"י עד שיהי' מושג למשה, ע"כ נמשל לזיווג ויחוד שהוא המשכת טפה מהמוח ויש בה ממהות נפש השכלית שהרי מוליד בדומה לו, וזהו משה נתנבא בזה, פי' זה הוא יסוד כמ"ש בנח זה ינחמנו כו' ועד"ז נאמר לע"ל ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' ועמ"ש בלק"ת בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות כו' זה הדבר כו' ועיי' במד"ר פ' תצוה ר"פ ל"ת ע"פ וזה הדבר אשר תעשה להם. והנה ארז"ל במד"ר פ' נשא פי"ד בפירוש ולא קם עוד נביא בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל בעכומ"ז קם ומנו בלעם, נמצא בלעם קיבל שפע רוח נבואה מבחי' חכמה ממש, רק שרוח נבואה זו לא נמשך ע"י יחוד קוב"ה ושכינתי' כ"א ע"ד הנפילים היו בארץ שהיו נשמות גבוהות רק שלא נקלטו ביסוד דנוק' ארץ העליונה מקור דבי"ע, ולכן ברדתם למטה נעשו רשעים אף שהיו נשמות עליונות, כי כדי שיתקיימו ויהיו צדיקים זהו ע"י שיהיו נקלטים תחלה בארץ העליונה מקור דבי"ע, ע"ד חי ה' אשר עמדתי לפניו ועי"ז נמשך בו יש וביטול היש, אבל הנפילים

שלא נקלטו בעיבור בבטן הנוק׳ הם כמו הנפל שאין בו חיות כך הנפילים נעשו רשעים שאין בהם חיות כי הרשעים בחייהם קרויים מתים, ועד״ז הי׳ ענין נבואת בלעם שנמשך שפע החכמה אבל ע״ד הנ״ל בנפילים, וכמו שבה״כ מפני אריה שבמרכבה כשנפל למטה נעשה חיה טמאה, והשפעה זו נק׳ ויקר אלקים אל בלעם. ועד״ז פי׳ הת״ז ענין מי המבול, כי מי גשמים זהו כשנמשך כראוי מדכר לנוק׳ והרוה את הארץ והולידה והצמיחה והיינו כשיורדין כתיקונן, משא״כ מי המבול שהגשם נעשה מבול זהו ע״ד שבירת הכלים, והיינו ג״כ שנמשך שפע החכמה בריבוי יותר ממה שיכול לסבול ולא נמשך ע״י הנוק׳ כו׳, וכמו״כ הוא ענין צדוקים וביתוסים שלא רצו בתושבע״פ שהיא נוק׳ כ״א מתושב״כ לבד בחי׳ דכורא, הרי זה כענין ויקר מקרה לילה, כיון שלא נמשך ע״י שמור לנוקבא שמור זו משנה וגרם להן שיצאו לגמרי לתרבות רעה דוגמת הנפילים וכו׳. וכן יש בחינה זו גם בדקות והוא אמרם ז״ל ביומא פרק בא לו דע״א ב׳ ע״פ ושמתם למה נמשלו ד״ת לסם אלא כי למיימינים בה סמא דחיי למשמאילים בה סמא דמותא, וכבר מבואר לעיל כי התורה נמשלה ג״כ ליחוד וזיווג כמאמר ביום חתונתו זה מתן תורה לפי שהוא שפע טפת חכמה עילאה, ולכן כנס״י שמקבלים שפע זו נק׳ כלה, ונקראת אשת חיל, ונקראת אשה יראת ה׳ היא תתהלל, וע״כ למיימינים בה היינו ע״ד יראת חטאו קודמת לחכמתו, הרי אז נקלט טפת חכמה בנוק׳ הנקראת אשה יראת ה׳ לכן חכמתו מתקיימת כמו מהטפה כשנקלטה בבטן הנוק׳ נעשה ולד כך נמשך הולדה ע״י תורתו שיהי׳ מזה לע״ל גילוי חכמה עילאה שיהי׳ בבחי׳ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כנ״ל, משא״כ למשמאילים בה ת״ח שאין בו יראת שמים הרי זהו עד״מ כמו הטפה כשלא נקלטה ביראת שמים בחי׳ אשה יראת ה׳, ולכן היא להם סמא דמותא, וכענין מי המבול שמחבלים ומשחיתים כו׳ כך כו׳.

קיצור. לאחר שנתבאר לעיל דפי׳ מי נח י״ל מי מנוחות ע״ד וערבה לה׳ כימי עולם שהוא בחי׳ מי נח, א״כ לכאורה תמוה איך מי המבול נק׳ מי נח. ופי׳ רבינו ז״ל כי המבול מ״ם יום בא לטהר את הארץ כמו מי מקוה מ״ם סאה, ע״כ כיון שמהם יומשך הטהרה בארץ לכן נקראו מי נח, שע״י טהרת האשה לבעלה יומשכו מי מנוחות, והחוטאים שנאבדו לגמרי ע״י מי המבול י״ל שהם עד״מ דם נדה שהוא הפסולת שההכרח לנקותו ובלתי זה א״א לה להטהר. והנה בשל״ה פי׳ ענין ותשחת הארץ שהארץ העליונה מקבלת השפע בסוד היחוד, ע״ד וזאת המצוה אשר צוה ה׳ לעשות בארץ כו׳ שמע ישראל כו׳ ה׳ אחד, יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה בשכמל״ו, וע״ד ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ, וע״י עון זרע לבטלה נשחתה הארץ ויורד השפע לסט״א, ופי׳ בת״ז ששפע זה היורד לסט״א זהו ענין מי המבול, ועיין בסש״ב ח״א ספ״ז, ויובן זה ע״ד מ״ש במד״ר ר״פ ויקרא בפי׳ ויקר אלקים אל בלעם, כי השפעת הנבואה נק׳ יחוד וזיווג ובפרט במשה שנתנבא בזה מטעם שהמשכת החכמה נמשל לטפה הנמשך מהמוח, וזהו משה נתנבא בזה, ואמר ביום ההוא הנה אלקינו

זה, וכדי שיומשך ח"ע למטה בבי"ע צ"ל נמשך ע"י אמצעות חכמה תתאה מקור דבי"ע ע"ד ואהרן אחיך יהי' נביאך, משא"כ כשלא נקלט תחלה בח"ת זהו ענין הנפילים, ועד"ז הי' נבואת בלעם ולכן נק' ויקר, וזהו ג"כ ענין מי המבול שהם מחבלים ומשחיתים אף שנמשכו מים עליונים כמ"ש ויהי הגשם, ועד"ז הוא ענין צדוקים וביתוסים שנמשכו אחר תושב"כ לבד בלי שיומשך השפע דרך תושבע"פ, וזהו ג"כ ענין ושמתם כי למשמאילים בה שאין להם בחי' יראה הנק' אשה יראת ה' היא אוצרו הוא סמא דמותא, כמו מי המבול, אבל למיימינים בה שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת.

ו) **והנה** לפ"ז מה שהם מטהרים את הארץ צ"ל ע"ד המבואר במד"ר ובזהר שהמבול ארבעים יום זהו ע"ד מלקות ארבעים יכנו, ובמלקות ג"כ ארז"ל ע"פ ונקלה אחיך לעיניך כיון שנקלה הרי הוא כאחיך, ועיין מענין מלקות ארבעים במד"ר ס"פ במדבר פ"ה ובפ' קרח דרע"ב שהם נגד מ' קללות שנתקלל אדם וחוה והנחש והארץ ופחתו אחת משום שלא יוסיף כו', ועיי' זח"ג כי תצא דר"פ ע"ב ובפ' נח דס"א סע"ב בענין מם יום מבול ע"ד מלקות ארבעים. ומ"מ י"ל שעי"ז הי' ג"כ טהרת הארץ כמ"ש במד"ר ס"פ י"ח בענין וממכותיך ארפאך במה שהוא מכה הוא מרפא כו' ע"ש ובפ' ויקהל פ"נ. והנה המלקות ברצועה של עגל ובו שתי רצועות של עור החמור וארז"ל פ"ג דמכות ע"ש ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו כו', וצ"ל דמבואר בזהר פ' שמות ד"ו ע"א ע"פ משלחי רגל השור וחמור, דשור וחמור הם דינא קשיא וכ"מ בגמרא פרק לפני אידיהן בזמן שישראל עושים רצונו של מקום יצרם מסור בידם כו' הרי מפרש שור וחמור על היצה"ר, א"כ ע"כ נמשכים מסיגי הגבורות ואעפ"כ הם טובים מהחוטא כמ"ש בסש"ב פכ"ג בענין פי' אפילו יתוש קדמך, לכן בהם ועל ידם המלקות מם כו', ועד"ז פי' רבינו ז"ל ע"פ ישלח דברו וירפאם בענין סממני הרפואה שאינם מאכל אדם ועיקרו הוא קליפה, וגם בחולי ר"ל קליפה שאין יסורים בלא עון, ועל [הרובי*] הוא עיקר הרפואות היפוך החולי שאם החולי ר"ל בקרירות נותנים לו רפואות לחממו וכיוצא בו, והוא מלחמה שלפעמים מנצח החולי ולפעמים הרפואות כמו שני מלכים שנלחמים וכו' עכ"ל. א"כ עד"ז המלקות ברצועה של עגל ושל חמור אף שהם מסטרא דדניא קשיא מטהרים את האדם ע"י ההכאה כמו שהרפואה מנצח את החולי כו', ועיקר הענין ע"ד אעא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי', ועיין זח"ג פ' קרח דקע"ח ע"ב ובסש"ב ס"פ ל"א ומ"ש ע"פ ודרך חיים תוכחת מוסר וס"פ ויהי בשלח פרעה בענין אתכפיא מ"ל קטלא כולא מה לי קטלא פלגא ומס"ג גבוה מכל התומ"צ כמ"ש בענין דברי המגיד להב"י, ומעין זה יובן בענין יסורים וכן מלקות כו', ועד"ז נתבאר בת"א פ' יתרו בד"ה וכל העם רואים בענין פי' שגלות מצרים נק' כור הברזל שעי"ז דוקא נזדכך ק"נ עד שיוכל לעורר ע"י תומ"צ כו', וזהו ענין יסורים ממרקים נאמר בברית מלח כו' כי ג"ק אין להם

[הרובי] : ע"פ הנדפס בלקו"ת לג"פ.

בירור רק ע"ד שבירת קליפת האגוז אז יוכלו למצוא הפרי שגנוז בו, ואפ"ל כי נוגה כשנדבקה לג"ק אין לה בירור רק ע"ד הנ"ל, ומקרא מלא שהמבול הי' לטהר העולם שהרי הקב"ה אמר ליחזקאל אמור להם ארץ לא מטוהרה לא גושמה ביום זעם, והיינו שלא ירד עליה המבול ולא נבקעו שם מעינות תהום רבה, עיי' מזה במד"ר פ' נח לז"א ופ' אמור דף ר"ב א', ופירוש הרמב"ן ע"ז בפ' נח תמצא כן מפורש במד"ר פ' עקב דרצ"ב ג' וכה"ג פי' בעמה"מ שער עולם התהו ר"פ נ"ד דל"ב ע"א בענין המבול וז"ל המבול הי' לריבוי אור ששבר הכלים, וגם מלת מבול גימט' ג' הויות (הג"ה א"כ יש להעיר מענין הוי' למבול ישב עכ"ה) ג' שלישי המדה של השפע (הג"ה עיין מענין ג' שלישי ת"ת בלק"ת פ' קדושים ע"פ ובשנה הרביעית יהי' לכם כל פריו, והנה ג' הויות של ברכת כהנים וכן מזלא גימט' לחם גי' ג' הויות וזהו ענין מלח, וזהו בחי' שפע, והיינו כשהשפעה באה ע"י מתקלא דעולם התיקון שיוכלו לקבל משא"כ בעולם התהו עכ"ה) שנעשו ממנו פשע (הג"ה וע"י התשובה נושא עון ועובר על פשע, ונעשה מפשע בחי' שפע עיין סד"ה ועתה יגדל נא ובד"ה כנשר יעיר עכ"ה) וכמו שבהמבול כתי' מים על הארץ, כן ריבוי האור נפל על המל' הנקראת ארץ, ונאבדו ע"י ריבוי השפע הזה תתקע"ד דורות שהם היו העולמות הראשונים שנחרבו, וזהו אומרו עלמין קדמאין דאתחרבו כו' וכמו שדור המבול נחרבו ע"י ריבוי שפע המים שבא מן ג' הויות של כח"ב כו' עכ"ל. א"כ מי המבול הם מבחי' עולם התהו, וגם מבחי' זו הי' להם רוב הטובה תחלה כמארז"ל כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול, וכמ"ש מזה בת"א ע"פ ויהי בשלח פרעה כו', וא"כ מתחלה נמשך להם מחסד דתהו רוב טובה ולפי שהיו מכעיסין ובאין אזי אח"כ נמשך להם מגבורה דתהו והי' המבול ע"ד שנשברו הכלים מריבוי האור כן הם נאבדו מריבוי המים כו', וא"כ מזה יובן שמי המבול מ"מ יום הי' ע"ד ארבעים יכנו כו' והארץ נטהרה עי"ז.

קיצור. ענין מ"מ יום מי המבול ע"ד מלקות ארבעים יכנו, ושרש הארבעים מד' אותיות הוי', אך נמשך ע"י שלוחי הדין רצועא לאלקאה משור וחמור, וכשלקה הרי הוא כאחיך, כענין סממני הרפואה קליפה המנצח קליפה של החולי, וכענין מבטשין ליה, מ"ל קטלא כולא מ"ל קטלא פלגא מ"ן לאו"א שאין מגיע לזה ע"י תומ"צ, וכן מי המבול ע"ד ריבוי האור ששבר את הכלים, מבול גימ' ג' הויות הוי' למבול ישב ומתחלה קיבלו חסד דתהו רוב טובה בלי שום דין ואח"כ קיבלו מגבורה דתהו, ועמש"ל אות ה' מענין העון של ז"ל שעי"ז המשיכו מ"ר הנ"ל כי בתהו לא הי' זיווגים כו' ולכן לא נאמר שם אשתו כ"א במלך הדר כו'.

ענין הנייחא לארץ. ועמ"ש ע"פ ואני הנני מביא מבול ואני בשמחה כי כל זמן שהרשעים בעולם חרון אף, ולא יוכל להיות יחוד העליון דשמים וארץ עליונים, וכשאבדו מן העולם נסתלק חרון אף, כמ"ש במשנה ספ"י דסנהדרין כאלו אתם מעלים עולה, וא"כ מזה נמשך נייחא לארץ, והיינו

כי היחוד מיתוק הגבורות בחסדים, וא"א כ"ז שהגבורות קשות בעולם שהם לא יקבלו מיתוק ומעכבים הגבורות עליונות שלא יקבלו המיתוק כו', וכמו שיצחק אהב את עשו כו'. וזהו ענין הניחא לארץ שהיחוד מ"ד ומ"ן נק' ניחא כמ"ש בזהר ר"פ נח, וכ"ש שי"ל כי מחמת פגם דור המבול נמשך ח"ו ענין בא נחש על חוה, ועיי' ביאורי הזהר ר"פ חוקת בענין כן דרך אשה מנאפת, או שנמשך ענין ושפחה כי תירש, עיי' זהר פ' חיי דקכ"ב ע"פ מלך לשדה נעבד דאית שדה ואית שדה כו', וע"י מי המבול והעונש שנעשו במכעיסיו נמשך שיבוערו בחי' יניקת החיצונים הנ"ל, וזהו ענין הטהרה לארץ העליונה ג"כ להעביר ממנה רוח הטומאה ע"י התגלות מים דתהו כי אין הדין נמתק אלא בשרשו, ומזה נמשך אח"כ ניחא דמ"ן ומ"ד. וכמעט כעין זה הוא ג"כ שתיית מים המרים המאררים ואם טהורה היא ונקתה ונזרעה זרע כו', לפ"ז מים המרים הם ג"כ מעין מי המבול, כן עי"ז בענין מים המרים שעי"ז ונקתה כו' ואם שטית ונטמאה אזי וצבתה בטנה כו' דוגמת דור המבול כו'.

קיצור. ענין הניחא שא"א שיהי' מיתוק הגבורות אלא אחר שיועברו הדינין תקיפין שהם הרשעים גמורים ומיתוק הגבורות, זהו הנק' ניחא יחוד העליון, ומזה יובן ענין במי המרים ואם טהורה היא ונקתה ונזרעה זרע.

ז) **והנה** ענין חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים, ואפ"ל כי מ"ע תלוים בו"ה ומל"ת תלוים בי"ה כמ"ש בלק"ת פ' פקודי בד"ה אלה פקודי המשכן והם פגמו בזרע לבטלה וזנות וגזל א"כ פגמו בי"ה, וע"כ גברו המים חמש עשרה אמה נגד בחי' י"ה, והיינו למעלה מן ההרים הגבוהים שהם חג"ת דאצילות, ועד"ז נאמר יסר יסרני י"ה, ועיין בסש"ב פכ"ז, ועד"ז ביוהכ"פ יש חמש טבילות ועשרה קידושין ג"כ במים, וזהו בקדושה העליונה להמשיך בחי' י"ה כו', וזהו ג"כ ט"ו שבחים דישתבח וט"ו ווי"ן דאמת ויציב, וכן ט"ו שיר המעלות שבתהלים שאמר דוד להגין ממימי התהום דבעו למשטפא עלמא בסוכה פרק החליל דנ"ג סע"א, ועמ"ש ע"פ חמש עשרה אמה קלעים לכתף פי' הרח"ו שהם או"א שמלבישים לזרועות דא"א במא"א אות קוף סל"ב, ועמ"ש ע"פ ואתחנן כמנין תקט"ו, וכן ישרה. ואפ"ל לפמש"כ בת"א דתיבת נח הוא ענין תיבות התפלה לכן בתפלה יש הרבה בחי' ט"ו כנ"ל בענין ט"ו שבחים דישתבח, וכן כל פסוד"ז הללוי"ה המשכת בחי' י"ה, ועי"ז ותרם התיבה כו' כי רבות מחשבות דנה"ב הטורדות הם דוגמת מים רבים כמ"ש בת"א, ועי"ז ויכוסו ההרים המדות דנה"א, ועמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו, אך אח"כ ותרם התיבה, ועמ"ש בד"ה במדבר סיני בענין ומדברך נאוה כו', ונמשך בה שלהבת י"ה, גם י"ל ע"ד עד יעבור עמך הוי' למעלה גם מבחי' י"ה בלק"ת בד"ה האזינו השמים וסד"ה לבסומי בפוריא בענין תשובה עילאה הנק' יד רמה שהיא למעלה מבחי' י"ה ומבחי' ו"ה כו', וזהו ענין שמו"ע שהיא למעלה מבחי' ט"ו ווי"ן דאמת ויציב כמ"ש בת"א בד"ה יהודה אתה.

קיצור. ענין חמש עשרה אמה ל"ת נמשכים מבחי' י"ה, ענין ט"ו שיר המעלות וכן בתיבות התפלה הללוי"ה ט"ו שבחים דישתבח, ט"ו ווי"ן דאמת ויציב, ושמו"ע עד יעבור עמך הוי'.

ח) **והנה** ענין התיבה נראה כי מאחר שמי המבול הם מבחי' עולם התהו א"כ התיבה היא מבחי' עולם התיקון. והענין כי השבירה הי' בזמ"ל דתהו שהם ז' מדות אבל בג"ר לא הי' שבירת הכלים וכמ"ש מזה בסידור סד"ה הללוי"ה הללי נפשי וכמ"ש ימותו ולא בחכמה, וחו"ב הם תרין רעין והם הנקראים ג"כ עץ החיים, ובת"א בד"ה ויאבק איש עמו שהמקיפים דוחי' החיצוני' וכל המקיפים מבינה, ובביאור ע"פ וקבל היהודים שזהו ענין תבא אם ותקנת בחי' יוהכ"פ וזהו ענין החשמל דבינה שמלביש לזו"נ להגן עליהם מיניקת החיצונים, ובמא"א אות תא"ו סי"ט שבחי' החשמל דאימא שייך ג"כ בתיבה, מכל זה יובן אשר ענין התיבה זהו מבחי' ג"ר שהם העושים התיקון, ומתקנים מהתהו לבחי' תיקון ע"ד בחכמה אתברירו כו', ועמ"ש בביאור מאמר הזהר פ' ויגש בענין ויברך יעקב את פרעה משארז"ל יעקב אבינו לא מת המכוון יעקב יסוד אבא לא הי' בשבירת הכלים, ולכן משם נמשך הכח שיהי' בירור והתהפכות עולם התהו שנפל בשבה"כ שיתברר ויוכלל בעולם התיקון כו', וכן לפי' הריבעש"ט זצוק"ל דהתיבה רומז לתיבות התפלה והתורה הרי הם מבחי' חו"ב שלמעלה משבירת הכלים כנ"ל (נח יס"א עם התיבה בינה ע"ד אמר עם הספר כולם בחכ' עשית בבינה, בת"א בד"ה ובבואה לפני המלך.

קיצור. ענין התיבה י"ל כי המבול מתהו והתיבה תיקון, או מקור התיקון כי בג"ר לא הי' שבה"כ חשמל דבינה מגין על זו"נ מיניקת החיצונים.

והנה ענין תחתים שנים ושלישים תעשיה, בשל"ה פי' בי"ע ובאו"ת מהמגיד נ"ע פי' בעומק יותר בשם ריבש"ט זלה"ה כי יש בכל תיבה מתיבות התפלה והתורה ג' בחי' עולמות נשמות ואלהות ועולים ומתקשרים ומתיחדים זה בזה עם אלהות ואח"כ מתיחדים ומתקשרים יחד האותיות ונעשים תיבה ומתיחדים יחודים אמיתיים באלהות וצריך האדם לכלול נשמתו בכל בחי' ובחי' מהנזכר ואז מתיחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשים שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור, וזהו תחתים שנים ושלישים דהיינו עולמות נשמות ואלהות תלת עלמין אית ליה לקב"ה הנז' ר"פ שלח דקנ"ט, ועיין בת"א בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים נז' ג"כ ג' בחי' מלאכים ונשמות ואלהות, ובמק"מ שם פ' שלח פי' בשם הרח"ו שהם אצי' בריאה יצירה וי"ל שזהו מ"ש הבעש"ט עולמות היינו יצירה נשמות בריאה אלהות אצי'. אך הרמ"ז שם פי' שהם ג' בחי' הכוללי' כל החלל, היינו א"ק ואצי' ובי"ע ומרומזי' בי"ה ע"ש ועמ"ש מענין ג' בחי' אלו בביאור ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום כו', לפ"ז א"ש יותר פי' הבעש"ט נ"ע שהם ג' בחי' עולמות נשמות ואלהות, והיא השכלה מופלאת להשכיל מה בין אצי' למה שלמעלה מאצי', שזהו ענין ההפרש בין נשמות לאלהות, כי הנשמות נמשכים מכלים

דאצי׳ שעם היותן ג״כ אלקות איהו וגרמוהי חד אך עכ״ז אינן דומים כלל להאורות שהם אלקות ממש, וזהו עצמו ההפרש בין אצי׳ שהוא בחי׳ כלים לעולמות הא״ס שהם למעלה מבחי׳ כלים דאצי׳ ולכן נק׳ אלהות ממש, גם י״ל ההפרש בין ב׳ בחי׳ אלו כענין ההפרש בין היחוד דאיהו וחיוהי חד ובין היחוד דאיהו וגרמוהי חד, ועולמות הם בי״ע נבראים ממש. לפ״ז זהו כעין פי׳ העמה״מ שער עולם התהו פנ״ו שהתיבה היא מגיע עד בחי׳ טהירו עילאה, ונח הוא האור הנמשך בבחי׳ זו כו׳ ע״ש, והיינו כמ״ש הבעש״ט ב״ע דתחתים ושנים ושלישי׳ הם תלת עלמין הנ״ל אשר לפי׳ הרמ״ז הם כוללים לכל החלל שהי׳ בשעת הצמצום כו׳ ע״ש, ומבואר במ״א ע״פ ולא תחללו שע״י העונות גורמים הסתלקות אור א״ס מהחלל ונעשה חלל כו׳ ח״ו, לכן בדור המבול הי׳ צ״ל התיקון בכל מקום החלל ע״י התיבה ונח כו׳. עכ״פ מובן לפ״ז כמ״ש שהתיבה הוא התקון שנעשה אחר עולם התהו, שכולל תקון ג׳ עלמין הנ״ל. ובמ״א פי׳ באו״ת דענין אמת זהו תלת עלמין הנ״ל כי אמת היינו ראש תוך סוף שהם ג׳ עלמין הנ״ל והנה התורה נק׳ אמת אין אמת אלא תורה, א״כ התיבה שהיא תלת עלמין הנ״ל זהו תורה שהיא אמת בחי׳ ראש תוך סוף כנ״ל ובתורה ג״כ יש ג׳ בחי׳ מקרא משנה תלמוד שהם ג״כ ע״ד תחתים שנים שלישים מקרא בעשיה משנה ביצירה תלמוד בבריאה כו׳.

קיצור. תחתים שנים שלישים תלת עלמין בי״ע דכללות א״ק ואצי׳ ובי״ע, אף עשיתיו הפסק כי בי״ע עלמא דפרודא אבל אצי׳ וא״ק הכל אחד, וזהו ענין אמת ראש תוך סוף, וזהו מקרא משנה תלמוד, גם כמש״ל שהלבושים שממעשה המצות הם דוגמת התיבה כו׳.

ט) **וענין** וכפרת אותה מבית ומבחוץ בכפר ראיתי מי שפי׳ כי לפי שכ׳ בת״ז דתיבת נח הוא בחי׳ יום הכפורים אימא עילאה, ויום הכפורים לשון כפרה, גם כפורים פי׳ בזהר פ׳ אמור ד״ק ע״ב דתרין נהורין נהרן בחד כו׳ היינו בינה ומל׳, וזהו ענין מבית ומבחוץ בכפר, והוא כי מבואר בזהר בפ׳ אחרי דע״ח א׳ ע״פ מולדת בית או מולדת חוץ שהם בינה ומל׳ כי בחכמה יבנה בית שהיא בינה, והמל׳ נק׳ חוץ לפי שהיא מקור דבי״ע, וכמשנ״ת בזח״א בפ׳ תולדות דקמ״א ב׳ ע״פ חכמות בחוץ תרונה, קלא דנפקא לבר כו׳, וע״ז אמר שבחי׳ הכפר שהוא ענין התגלות המחילה וסליחה הנמשך מעתיקא קדישא יהי׳ מתגלה ונמשך מבית ומבחוץ היינו בבינה ומל׳, והיינו כי בפגם העריות ובפרט בדור המבול מגיע הפגם בב׳ בחי׳ הנ״ל כמ״ש בזהר שם ובפ׳ ויקרא דט״ו סע״ב ובשאר דוכתי וע״כ גם הכפרה צ״ל בב׳ בחינות אלו. ועוי״ל בענין ב׳ בחי׳ כפר אלו היינו כמ״ש במ״א ע״פ אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שההמשכה מבחי׳ אנכי נמשך בב׳ בחי׳, הא׳ להיות מלוי האורות שנחסרו על ידי העונות הב׳ להעביר המקטריגים להיות מחיתי כעב פשעיך כו׳. גם י״ל פי׳ מבית ומחוץ, כי הנה ארז״ל אבל מתכפר הוא בתורה וגמילת חסדים, וזהו ענין מבית שהיא בחי׳ תורה ומחוץ ע״י גמ״ח כמ״ש במ״א ע״פ אמצאך בחוץ כו׳, וכמ״ש בילקוט

בהושע רמז תקכ"ב ע"פ כי חסד חפצתי ולא זבח שיש לנו כפרה אחת שהיא כמותה ואיזה זה גמילות חסדים לכך נאמר כי חסד חפצתי, וע"י ב' בחי' אלו דמבית ומבחוץ בכפר תוכל לעמוד גם מפני חוזק המים.

שלש מאות אמה אורך התיבה כמדומה מבואר במ"א שהם נגד ג' עולמות בי"ע, כי אורך הוא המשכה מלמעלה למטה, וחמשים אמה רחבה חמשים שערי בינה ושלשים אמה קומתה חב"ד, צוהר תעשה לתיבה אבן טוב אבנא הוא בחי' יו"ד והוא המאיר באימא עילאה ולמ"ד חלון היינו כמ"ש בע"ח שער הכללים פרק א' מכתר לחכמה ומחכמה לבינה בא האור ע"י חלון כו' ע"ש, בחי' כתר ועיין מענין אורך התיבה כו' במד"ר פ' נח פל"א וע' בילקוט במיכה בפסוק תרום ידך ובזהר פ' נח ד"ס ע"א ובמק"מ שם, ומן הבהמה אשר לא טהורה, ראיתי מי שפי' וז"ל, דאין לך כל בע"ח שאין לו שורשו למעלה, רק למטה הוא טמא ולמעלה הוא דין קדוש בשורשו כו' וכל מה שקולטתו התיבה לא הוי טמא ח"ו רק דין קדוש הוא אשר לא טהורה היא למטה ולכן לא אמר טמא כי כל דבר חוזר לשרשו לעילא עכ"ל, ועמ"ש בתוספת ביאור ע"פ יביאו לבוש מל' בענין שרש התהוות הדברים הטמאים, והענין כי באו"ת פי' בענין בא שבת בא מנוחה, כי הנה כשעלה במחשבתו ית' לברוא העולמות מיד נצטיירו ונתהוו ממש עי"ז וכמ"ש בפרדס ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי, רק שע"י הדבור אח"כ נתהוו כמו שהן עתה, אבל בעודן במחשבה היו רוחניים כו', ועיין מזה בת"א בד"ה מזוזה מימין וג"ח משמאל ובהביאור שם, ובחי' זו של שרש העולמות כמו שעלו במחשבה נק' מנוחה ובשבת מקבלי' חיותן מבחי' הנ"ל שנק' מחשבה, והנה תיבת נח הוא ג"כ בחי' נייחא א"כ אזי באו בפועל ממש לכמו שהיו כשעלו במחשבה ושם אין שייך טמא ח"ו כ"א שרש בחי' גבורה כו', והראי' מפני ארי' שלמטה הוא טמא ובמרכבה הקדושה פני ארי' אל הימין כו', ומכ"ז יובן עומק דברי רז"ל רפ"ק דפסחים לדבר בלשון נקיה לתפוס הדברים כמו שהן בשרשן, ועמ"ש מזה ע"פ ויעש משה נחש נחשת כו' והביט אל הנחש כו' מסתכלין למעלה כו' גם זו לטובה כו' ע"ש באריכות. ומכ"ז יובן טוב טעם מה שבתיבת נח הי' בחי' וגר זאב עם כבש כו' וכן פרה ודוב כו' כי דוקא בהשתלשלות למטה נעשה הארי' והזאב דורסי' משא"כ כמו שהן בשרשן למעלה הנה פני ארי' ופני שור ישכנו יחדיו כו' וכ"ש במחשבה עילאה ששם כולם כלולי' יחד. וענין וישאו את התיבה ותרם כו' יובן עפמ"ש בד"ה מי מנה בענין פי' ורובע ישראל, כי הנה כתי' ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו מחודומ"ע בי"ע, אך אף מרבה בחי' רביעית אצי' שגילוי זה דוקא ע"י אף עשיתיו בעשי' וע"י בחי' אף כו' ע"ש דהיינו ע"י תשובה ומע"ט נתהפך מחשוכא שהוא בחי' אף לנהורא כענין טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר ועי"ז דוקא יתרון האור כו', כמ"כ בחי' מים רבים הנ"ל כמ"ש מעיינות תהום רבה, אשר הם מבחי' אף, וכשמתבררים ע"י נח הם דוקא מעלים את התיבה שהיא בי"ע לבחי' הרביעית שהוא לאצי', ולפי' הבעש"ט נ"ע לפי' הרמ"ז התיבה הוא בי"ע דכללות כי א"ק נק' אדם דבריאה כו', וב' בחי' שלמטה ממנו נק'

יצירה עשיה, וע"י מים רבים הנ"ל נעשה התרוממות התיבה בבחי' למרבה המשרה היינו בבחי' מל' דא"ס שהוא אצילות דכללות, והיינו כנ"ל בענין שבת תתאה ושבת עילאה שהעליות נעשו דוקא ע"י בחי' בירור המים רבים בששת ימי המעשה שמזה נעשה הניחא דשבת, ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין קרוב לזה בענין אבי"ע דכללות, ועיין לעיל ססעי' ז' ועיין בזהר פקודי דרל"ח א' בענין וישאו את התיבה ותרם כו' ושם משמע שהוא עליות המ' מבי"ע הנק' ארץ ועלמא דאתגליא לאצילות כו' ע"ש ע"ד והחיות נושאות את הכסא, ובעבודה זהו שמו"ע שהוא אחר אמוי"צ שיש בו ט"ו ווי"ן ע"ד חמש עשרה אמה מלמעלה כו' עיין לעיל ססעי' ז'.

קיצור. ענין וכפרת אותה מבית ומבחוץ ע"פ כפורים תרי, שלש מאות אורך הבית, ומן הבהמה אשר לא טהורה וישאו את התיבה ותרם כי התיבה תחתים ושנים ושלישים ג' בחי' בי"ע ותרם לבחי' אצי' ע"ד אף עשיתיו מרבה בחי' רביעית.

י) **והנה** שעבוד הפרנסה והטרדא הוא ג"כ בחי' מים רבים, ומש"כ* שאברהם בחר שעבוד עמ"ש מזה בד"ה ואלה שמות בנ"י, ומ"ש לפי שיתרון האור הוא מן החושך בת"א דט"ו סע"ב* עמ"ש מזה בלק"ת בפ' תצא בד"ה כי תהיין לאיש ובפ' ואתחנן סד"ה וידעת היום דרוש השני וכאן בת"א פ' בראשית בד"ה אעשה לו עזר כנגדו ועיין זח"ג פ' תזריע דמ"ז ע"ב וס"פ תצוה דקפ"ז ע"א. ומ"ש בת"א דט"ו ע"ג* איך שאין לך עשב כו' שכולם מקבלים מבחי' מלכותו ית' עמ"ש מזה בד"ה כי תצא דרוש השני ועמ"ש מזה בד"ה ויהי בשלח פרעה. ומ"ש שאינו אלא בחי' זיו והארה עמ"ש מזה בת"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי בפירוש שמע שם ע' ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו, בלק"ת פ' ראה. ומש"ע שבאה דוקא מתוך החושך עיין בת"א פ' תשא סד"ה שמאלו תחת לראשי גבי והנה הזוכה לבחינת אהבה רבה ועצומה כזו הוא הבעל תשובה כו' ופרעה הקריב כו' ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' כי מנסה כו' לדעת כו' בלק"ת פ' ראה. ומש"ע וע"י אתכפיא נעשה תחה"מ, ר"ל של זמ"ל דתהו ועמ"ש במ"א בפי' מחיה מתים אתה ורב להושיע שמבחי' ורב כל רב בבבל יתכללו באחד, ועמ"ש סד"ה וכל בניך בפירוש ורב שלום בניך כו' ובד"ה ונתתי לך מהלכים בפירוש ורב יעבוד צעיר. ומש"ע ולזאת נקראו מים רבים הנ"ל מי נח לפי שנעשה על ידם נייחא דרוחא שנעשה מהם תיבת נח שהוא בחי' תיבות התפלה וכמ"ש בא אתה וכל ביתך אל התבה כו', הנה בהתיבה יש ב' פירושים האחד שהיא מל' כמ"ש בזהר ר"פ נח דנ"ט ע"ב מאן תיבה כו' ובפ' בראשית דל"ג סע"ב, הב' בת"ז מבואר שהיא בינה כמו קן צפור קנים תעשה את התיבה וכמו יוהכ"פ סוכה, וכהובא בפרדס ערך תיבה, ואפ"ל כי גם בתפלה יש

ומש"כ שאברהם בחר: בתו"א הוצאת קה"ת ח, ד ש"ה: נקי' ג"כ.
בת"א דט"ו סע"ב: בהנ"ל ש"ה: אחת.
בת"א דט"ו ע"ג: בהנ"ל ש"ה: ומתבונן.

ב׳ בחי׳ אלו, כי התפלה היא במ׳ כמ״ש בפרדס ערך תפלה, והתורה גבוה מהתפלה שהיא בז״א, אך חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט׳ שעות ביום משמע זה היה גבוה מעסק התורה וכמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון ובהביאור שעז״נ אחת היא יונתי שלמעלה מששים המה מלכות שהם ששים מסכתות אחת היא לאמה שהיא בבחי׳ לא זז מחבבה עד שקראה אמי וזהו ג״כ ענין שכינתא תתאה ושכינתא עילאה בד״ה שיר השירים כו׳ ועמ״ש בת״א בד״ה רני ושמחי דרוש הראשון בפירוש לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו׳ עד שקראה אמי כו׳, והנה באותיות שמהם נעשים תיבות התפלה יש ג״כ אתוון זעירין שהם במ׳ ואתוון רברבן שהם בבינה כמבואר בזהר תרומה דקל״ב בענין ההפרש בין א״ב דאל ברוך גדול דעה שאומרים בחול ובין א״ב דאל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך כו׳ שאומרים בשבת, ולפ״ז י״ל תפלה דחול זהו כענין תיבה מבחי׳ אתוון זעירין ותפלה דשבת זהו כענין אתוון רברבין כו׳ ועמ״ש בההפרש בין תפלה דחול לתפלה דשבת בת״א פ׳ בשלח בד״ה אכלוהו היום דק״ח ע״ד* ובלק״ת פ׳ בלק סד״ה לא הביט און ביעקב, ונק׳ התפלה מי נח שע״י העלאת מ״ן בתיבות התפלה נמשך מ״ד מלמעלה שהוא בחי׳ מי הדעת והחכמה וכענין כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים או כענין ושאבתם מים בששון דת״י אולפנא חדתא או כענין ונהר יוצא מעדן כו׳.

לענין שא״צ טהרה ואעפ״כ העלאה ע׳ סד״ה יחיינו מיומים ששאלה שלא כהוגן ויבא כגשם כו׳ וגם ע״ד בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש כו׳, או דוגמת מ״ש בחרידים שיש רפואה קלה כמו אישר״מ קורעי׳ לו גז״ד וכן המעביר על מדותיו ומספיק נגד רפואה כבידה בתעניות וכו׳ ומי שרופא גדול יותר ימציא זה, כך יש רפואה ע״י מלאך רפא בדגש ויש רפאני הוי׳ רפואה ברפא ועיקר הרפואה מא״א כו׳ עד״ז אשר נשבעתי כו׳ ב״א יהי׳ מקוה מהשילוח כנ״ל, וגם פעולת מים רבים לבוא לבחי׳ תשובה יתרון אור מהחושך ובמקום שבע״ת עומדים כו׳ אך י״ל בע״ת גבוה מהצדיק משא״כ מחסיד, או גם בצדיק יש תשובה לאתבא צדיקיא בתיובתא.

ובשל״ה פ׳ נח דף העיר לענין התיבה ממ״ש בזהר פ׳ שלח דקס״ד ע״ב ע״פ מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב מגדל עוז דא תיבה וס״ת ובמק״מ שם בשם סידור האריז״ל משמע דהתיבה זהו דרגא שביעאה היינו היכל קדה״ק עיין זהר תזריע דמ״ז ע״ב בענין שית דרגין לכורסייא הוא על כורסייא, וכן ביאר המק״מ פ׳ ויקהל דר״ו ע״א עמש״ש בזהר בחד כרסייא דאקרי תיבה וההוא כורסייא דלהוי בשית דרגין לסלקא בהו ולא יתיר דכתיב ושש מעלות לכסא עכ״ל ופי׳ במק״מ שית דרגין ו׳ היכלות דבריאה, והתיבה הוא היכל קדה״ק דידה שהוא כח״ב דידה, בו ירוץ צדיק היינו צדיק הוי׳ שהוא ז״א וזהו הס״ת שבתיבה, ופי׳ ירוץ כ׳ במק״מ פ׳ שלח בשם הרח״ו לשון רצון, וכן פי׳ בזהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב שענין

דק״ח ע״ד: בהנ״ל: סה, ג.

נח בהתיבה זהו כענין הס"ת בארון יעו"ש ודל"ג ע"ב ועיין עוד מענין מגדל עוז בזהר בראשית דל"ז ע"ב וס"פ לך לך דצ"ו ע"ב ובפ' ויגש דר"ט ע"ב ע"פ כמגדל דוד צווארך כו' מגדל עוז כו', וע' בזהר שמות די"ב ע"א ע"פ ותקח לו תיבת גומא דחפת ליה בסימנהא למהוי נטיר כו' בהפיו דסטרא דיובלא וכ' המק"מ שהמ' כסתה לנשמת משה בלבוש החשמל שהוא מן הבינה לפי שהבינה דוחה את החיצונים עכ"ל, ועיין מזה ג"כ בזהר ס"פ שלח דף קע"ד סע"א.

קיצור. שעבוד וטרדת הפרנסה הוא ג"כ מים רבים ועי"ז נעשה ג"כ יתרון האור מן החשך כשהוא בבחי' אתכפיא ומתפלל אח"כ בבחי' ועמך לא חפצתי, וזהו בחי' תשובה בחילא יתיר בכל מאדך, טוב מאד, בירור זמ"ל דתהו תח"ה, מחיה מתים אתה ורב להושיע, וע"כ נק' מי נח, תיבה תיבות התפלה מ' או בינה, חסידים הראשונים ב' בחי' שכינתא, אתוון זעירין אתוון רברבין, וכן בפסוק ראשון דק"ש ע"ד מאתוון רברבין, וזהו מי נח המשכת מ"ד, והרוה את הארץ, גם התיבה שבו הס"ת, א"כ זהו ע"ד תיבות של עסק התורה התיבה היכל קדה"ק, מגדל עוז כו' בו ירוץ צדיק ל' רצון, רצית ה' ארצך.

יא) ומש"ע בת"א דט"ו ע"ד וזהו ויגברו המים מאד, ע"ל סעיף ה'. ומ"ש אך עי"ז נעשה אח"כ יתרון אור ע"ל סעיף ז'. ומ"ש וזהו ותלך התיבה ע"פ המים ע"ל ססעי' ט'. ומ"ש וזהו טעות הבעלי עסקים כו' כי אדרבה כו', יש להעיר ממ"ש בת"א סד"ה רני ושמחי בת שיש בבחי' בת מעלה יתירה מבבחי' אחותי שהם מארי תורה ואפילו מבבחי' אמי כו' ע"ש, ועמ"ש ג"כ בת"א בד"ה קחו מאתכם תרומה שיש מעלה בבחי' אתכפיא יותר מבבחי' אתהפכא, גם ממ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה מי יתנך כאח לי בענין אמצאך בחוץ דקאי על בעלי תשובה ותשובה לאו דוקא על עבירות כ"א על שנפרד וזהו א"כ בחי' בעלי עסקים וכמ"ש מזה בת"א פ' תרומה ע"פ מי יתנך כו', וע' בא"ח ריש ה' ר"ה הפרנסים כו' ובאג"ה בסופו שהבעלי עסקים יעברו לפני התיבה בשבת כו' וכבר נת' מהו ענין התיבה כו'. ומש"ע וזהו ענין השבת כו' שהוא עליות העולמות, והיינו שהתיבה בי"ע כנ"ל ס"ח ובשבת עולים בי"ע באצילות א"כ אז נעשה ממים רבים הנ"ל דהטרדות בחי' מי נח כו', ועמ"ש בלק"ת פ' בלק סד"ה לא הביט און בפי' ולא ראה עמל בישראל, דקאי על שבת שהוא נייחא ולא עמל, ולכן בשבת אסור להוציא מרה"ר לרה"י כי אז כבר נתבררו מים רבים הנ"ל הנק' ג"כ רשות הרבים, ועמ"ש סד"ה זכור דעמלק בפי' והיה בהניח כו' וממ"ש ע"פ הזהר ויצא ע"פ קומה ה' למנוחתיך כו', וזהו ע"ד שאחר הטרחא הוא אתנחתא, בכל עצב יהי' מותר במד"ר ר"פ מקץ פי' עצב ל' טורח.

ומש"ע בת"א דט"ז ע"א אך כ"ז הוא שבת תתאה ויש עוד בחי' שבת עילאה כו' וזהו אשר נשבעתי מעבור עוד מי נח כו', עמ"ש בלק"ת פ' בהר ע"פ את שבתותי תשמרו דשבת תתאה זהו העליה מבי"ע לאצילות

וכנ"ל שזהו ענין ותרם התיבה כו' והוא ענין ביטול היש לאין, ושבת עילאה זהו עליי' בבחי' אין ממש כי גם והחכמה מאין תמצא והוא עליות האצי' בא"ס כו' כי לגבי אור א"ס גם אצי' הוא השפלה וירידה גדולה, יותר מעשיה לגבי אצילות, ועמ"ש כה"ג בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון בפי' שבת שבתון ע"ש פ"ד ובד"ה והיה מדי חדש בחדשו פ"ד בפירוש ומדי שבת בשבתו, וא"כ שבת עילאה אינו בחי' ניחא הבאה אחר טרחות דבחי' מים רבים כו' ח"ו, שהרי באצי' לא יגורך רע כ"א זהו עילוי אחר עילוי, וכמ"ש במ"א בענין פי' אוכלא דאפרת הוא שאינו כמו בירור האוכל מהפסולת שזה אסור בשבת אלא ע"ד בירור באוכל עצמו עמ"ש סד"ה ואכלתם אכול ובת"א פ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים בסופו שעכשיו הרצוא ושוב הרצוא בא בדרך בירור הטוב מהרע וכענין יצ"מ שיש בכל יום אבל לעתיד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ יהי' הרצוא ושוב באופן חדש וכמ"ש בסידור ע"פ הללויה שירו לה' שיר חדש כו'.

פ' נח ו' י"ד

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אותה מבית ומחוץ בכפר. ות"א עיבד לך תיבותא דאעין דקדרום מדורין תעביד ית תיבותא ותחפי יתה מגיו ומברא בכופרא עכ"ל.

ב) **וז"ל** ת"י עיבד לך תיבותא דקיסין קדרונין מאה וחמשין קולין תעביד לתיבותא בשמאלה ותלתין ושית בפותיה ועשרה בתין במציעא לאצנעה בהון מזונא וחמש אפוטניותא בימינא וחמש בשמאלא ותישוע יתה מן גיו ומברא בחימרא עכ"ל. וע' ברבות פל"א שר' יהודה אומר ש"ס קילין היו בה כו'.

ג) **ברבות** פ' נח פל"א לג"א קנים תעשה את התבה קילין ומדורין. א"ר יצחק מה הקן הזה (קנים דריש מלשון קן צפור) מטהר את המצורע אף תיבתך מטהרתך פי' כי מדור העוף נקרא קן כמ"ש כי יקרא קן צפור וכתיב ודרור קן לה כנשר יעיר קנו וכמ"כ מדורי התיבה נקראו קנים לומר מה קן צפור מטהר את המצורע כו'. והענין כי קן צפור כ' במא"א אות ק' סל"ג בינה קן והיכל לחכמה כו' והיא שכינתא עילאה והוא היכל קדה"ק שמשם נמשך כי ביום הזה יכפר כו' תטהרו והיינו כי ע"י המצות פוגמים בבחי' קדש העליון סוכ"ע והכפרה נמשך מקדש הקדשים כו' כמ"ש בלק"ת בד"ה שבת שבתון וה"ע קן צפור ודרור קן לה יובלא עלמא דחירו כו' ולכן גם תיבת נח היא מבחי' זו דקדה"ק* שנק' קן, וזהו קנים

---

* דקדה"ק: בכת"י ב': דבינה.

תעשה כו׳ וכפרת כו׳ בחי׳ כי ביום הזה יכפר כו׳ כי תיבת נח היא בינה ע׳ לקמן סעיף ז׳ ח׳.

וכפרת אותה מבית ומבחוץ הכא את אמר וכפרת אותה וגו׳ ולהלן את אומר ותחמרה בחמר ובזפת אלא להלן ע״י שהיו המים תשים ותחמרה בחמר ובזפת בחמר מפני הריח ובזפת מפני המים. ועל״ק סעיף ח׳. וסיים רש״י ועוד כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של זפת, אבל כאן מפני חוזק המים זפתה מבית ומחוץ.

ד) **סנהדרין** פרק חלק קח״ב עשה לך תיבת עצי גפר אמרי דבי רבי שילא זו מבליגה פרש״י עץ הוא. ואמרי לה גולמש. ובפ״ב דר״ה דכ״ג ע״א גבי כלונסות של ארז ארז קתרום מאי קתרום מבליגא ואמרי לה זוג גולמיש, הרי שזהו מין ארז, ע׳ בערוך ערך גולמיש.

ה) **במכלול** כ׳ גפר הוא עץ קל על פני המים. ובשרש ישע כ׳ בשם הב״ב שנק׳ גפר ע״ש שהגפרית יוצא מהם וכן פרש״י. וזהו גבורותיו של הקב״ה שבדבר שהוא ממית בו ג״כ מחייה. ועיין במדרש פ׳ ויקהל פרשה נו״ן. וענין עץ קל כו׳ יש להעיר ממ״ש במא״א אות סמך סעיף ל״ז ספינה המל׳ דאצילות הולכת על הים דבריאה ותחתיה התנינים וז״ס היתה כאניות סוחר עכ״ל. והי״נ הביא מהמאמר זח״ב בשלח ד״נ ע״ב ע״פ היתה כאניות סוחר ועיין במא״א אות א׳ סעיף ק״כ ערך אניה. ובבה״ז פ׳ בשלח נתבאר שהספינות הנק׳ ארבין הוא ענין הלבושים של הנשמה הנעשים ממעשה המצות שבהם ועל ידם תשוט בים החכמה כו׳ ועד״ז ה״ע גוהרקיה דר׳ חייא רבה כו׳. וענין לבוש זה הוא ע״ד ויבא משה בתוך הענן כו׳ כמו שלא יוכל אדם לראות בשמש כ״א דרך מסך וכמו שע״י המשל יעמוד על השכל כו׳ כך הוא ענין הארבין שבהם וע״י הולכים בים שהוא משאל״ס כו׳. וזהו עשה לך תיבת עצי גפר כי לפי שנח היה צדיק ע״כ היה יכול לעשות הלבושים לנר״נ שבהם ועל ידם יוכל לשוט בים משא״כ דור המבול שהיו פושעים מאין להם לבושים הנ״ל.

זח״א* עמוד קב רפ״א ת״י ח״ג ק״ג קס״ב.

ו) **בעמוד** ק״ב צולמא דעל בר נש דכרסיא מרובעת בארבע חוין כו׳ והאי צולמא תיבת נח. והנה בד״ה כי תצא נת׳ ענין למד ומם דצלם שהם ב׳ מקיפין. והנה תיבת נח שהיתה מרובעת כמו מם סתומה י״ל שהיא בחי׳ מם דצלם. וישב דקפ״ב סע״ב ויקרא דט״ו ע״א. פ׳ וירא דק״ז ע״ב שלכן הי׳ נח בתיבה ע״ד לך עמי בא בחדריך וע״ד ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר.

ז) ז״ל הפרדס בערך תיבה המוסכם בדברי הרשב״י ע״ה שהתיבה היא במלכות ולכן נתחבר נח אליה בסוד איש צדיק תמים היה (וי״ל לכן אמרו ברבות שהתיבה מטהרתך כמו חתן בעת חופתו מוחלים לו כל

זח״א . . קס״ב : נוסף מבוך באבי׳ 39 [illegible]

עונותיו כי זכר ונקבה בראם ויברך אותם כו׳ כי ע״י חיבור חתן וכלה תפארת ומל׳ מאיר עליהם הבינה שהיא יוהכ״פ ועמ״ש בענין שאג ישאג על נוהו וכמ״כ ענין התחברות נח בתיבה כו׳).

אמנם בתיקונים תיקון וא״ו. די״ח ע״א אמר כי תיבת נח היא בבינה וכן משמע בשאר דוכתי בת״ז. ובתיבת בהכ״נ ששם עליה ש״צ עומד לקרות בתורה פי׳ הרשב״י ע״ה שהיא המל׳ ומתיחד ס״ת עמה ע״י השושבין יסוד דהיינו ש״צ הקורא ומתפלל עכ״ל הפרדס.

ח) **וכפרת** אותה מבית ומבחוץ בכפר. יש מי שפי׳ כי לפי דאיתא בת״ז דתיבת נח היא בחי׳ יוהכ״פ דרור ויוהכ״פ לשון כפרה. וזהו ענין מבית ומבחוץ בכפר ע״ד מ״ש בזח״ג פ׳ אחרי דע״ח א׳ בפי׳ מולדת בית או מולדת חוץ שהם בינה ומל׳ שכינתא עילאה ושכינתא תתאה. וע׳ בפ׳ תולדות קמא״ב ע״פ חכמות בחוץ כו׳ וצריך להמשיך הכופר והכפרה בב׳ הבחי׳ מבית ומחוץ שהם בפנימיות וחיצוניות, גם מבית ומחוץ תורה וגמ״ח, גם אנכי אנכי הוא מוחה ב׳ פעמים אנכי כו׳ ה״ע מה שמאיר בבחי׳ מקיף לדחות החיצונים והב׳ מה שמאיר בא״פ למלאות החסרון והפגם כו׳, גם כי ב׳ בחי׳ הנ״ל הם הקול קול קלא פנימאה דלא אשתמע נק׳ מבית וקלא דאשתמע נק׳ מחוץ וה״ע תפלה ותורה וצ״ל התיבה תיבות ואותיות התפלה והתורה מבית ומחוץ בכופר, גם להיות תמים תהיה תוכו כברו כו׳. והנה מבואר לעיל שהספינה זהו הלבושים הנעשים לנשמה מהתומ״צ אך זהו בצדיק אכן הבע״ת שלא היו לו לבושים הנה ע״י התשובה ודאי נעשו לו ג״כ לבושים וכמ״ש בד״ה אוסרי לגפן בענין ובדם ענבים סותה לבושי הראש כו׳ והם מבחי׳ עליונה יותר כי יש כמה בחי׳ בהלבושים כמ״ש בד״ה ועשית בגדי קדש לאהרן, ועל לבושי׳ אלו שע״י התשובה י״ל שע״ז רומז תיבת נח שהיא למעלה משאר הספינה הרומז במל׳ אבל תיבת נח היא בינה הנק׳ תשובה יוהכ״פ שאזי במקום שבע״ת עומדים כו׳, ולכן היא מרובעת כמו מם סתומה כי למ״ד דצלם זהו מקיף ונמשך ע״י תומ״צ אכן מם הוא מקיף למקיף הנמשך ע״י תשובה, ועמ״ש בענין שמונה בגדי כה״ג שהם לבושים שע״י נכנס לקדש הקדשים והם כנגד שמונה ימי המילה שהיא ביום השמיני דוקא וההזאות שביוהכ״פ ג״כ אחת למעלה ושבע למטה.

ט) **שלש** מאות אמה אורך התיבה, לפמ״ש במא״א תחלת אות שין שה״ע חג״ת הבונים יסוד דנוק׳, א״כ י״ל זהו ענין אורך התיבה שהיא יסוד דנוק׳ הקולט השפע מבחי׳ נח איש צדיק שבדי שיהי׳ בלי לקבל מבחי׳ סוכ״ע צ״ל האורך שי״ן שהן ג״ר כת״ב בשהן כלולין מיו״ד ויו״ד מיו״ד וע׳ בענין שין וישע ש״ע נהורין השין רמז לג״ר כו׳ כ״כ הרמ״ז ר״פ בראשית בדף ד׳ ופי׳ האורך ממזרח קדם למערב אחור, וע׳ בענין ש׳ הלכות פסוקות במגדל הפורח באויר ובסה״ת שי״ן מענין אני הוי׳ לא שניתי היינו שיומשך מבחי׳ זו כו׳, ועמ״ש ע״פ שיניך כעדר הרחלים ובענין כש״ב. ואדמו״ר נ״ע פי׳ שלש מאות אמה אורך התיבה היינו שורש בי״ע שבאצילות כי הספירה

כשהיא באצילות כלולה מיו״ד אבל כדי שתתפשט בבי״ע צ״ל בה בחי׳ עליונה שתהא כלולה מיו״ד ויו״ד מיו״ד וכענין מאה ברכות עכת״ד מכ״י מו״ח ז״ל ולענ״ד וע׳ לקמן סעיף וא״ו בשם הרקנטי. ולפע״ד יש להעיר לענין זה ממ״ש בת״א פ׳ יתרו בד״ה ביאור ע״פ משה ידבר כו׳ גבי אבל כדי שיומשך בבי״ע הוא ע״י משה שהוא מבחי׳ ח״ס שבכתר כו׳ כענין שכתוב ועברתי באמ״צ אני ולא מלאך כו׳ וכמ״ש באד״ר דקל״ב בענין תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו׳ כי כדי שיבוא האור עד למטה כ״כ בעולמות בי״ע צריך שיבא ממקום הנעלה ביותר כו׳ ע״ש, ולכן אורך התיבה שהוא בי״ע צ״ל נמשך מבחי׳ שין שהוא בבינה ושבה מאיר אני הוי׳ לא שניתי, וחמשים אמה רחבה זהו גש״ב כי הרוחב זהו מבינה הנק׳ רחובות הנהר, וברבות שהרוחב צ״ל ששית מן האורך ושלשים אמה קומתה היינו שלשים מעלות שהמל׳ נקנית בהם שהם למ״ד כלים דזו״נ המתפשטים בבי״ע יו״ד הפנימיים בבריאה והתיכוני׳ ביצירה והחיצונים בעשיה וסימנך סת״ר. והח״צ תיקון כ׳ דפ״ח ע״ב פי׳ כי לפי שתיבת נח בינה ע״כ שלש מאות אורך כי השי״ן בבינה, וג׳ כי לכן ש״ין בבינה שהשי״ן ג׳ ווין שנתאחדו היינו כי בינה היא היכל קדה״ק שכולל כח״ב וז״ש ברבות כאן ע״פ וזה אשר תעשה כו׳ הביאו ע״ז ממ״ש בד״ה ב׳ סי׳ ג׳ ג׳ האורך אמות במדה הראשונה וכו׳ דקאי על אורך בהמ״ק שבנה שלמה כי בית ראשון ג״כ בינה ובו היכל קדה״ק כו׳, ובפרדס שער האותיות פכ״ד פי׳ בשם ספר התמונה כי שי״ן היא בבינה כו׳ ובשם הרשב״י פי׳ כי השין ג׳ אבות חג״ת כו׳. יש מי שפי׳ כי אורך ורוחב וקומה התיבה עולה ש״פ גימ׳ ב׳ שמות שדי אד׳. ויש להעיר מענין בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא שף גימט׳ וחשבון מדות התיבה, ובערוך ערך שף שנק׳ כן בהכ״נ כלומר שנסעה השכינה מקדש (והיא א״י) וישבה שם והיתה שכינה עמהן וכו׳, וכמ״כ י״ל בתיבת נח שמספר מדות שלה עולה שף לרמוז להנ״ל שנסעה השכינה מלמעלה וישבה בתיבת נח. ואפ״ל ג״כ בענין בי כנישתא דשף ויתיב רמז ג״כ ששני שמות שדי אד׳ ישבו שם היינו בחי׳ סכ״ע וממכ״ע כו׳ גם י״ל שף מלשון אנא איקום ואשפי בפ״ק דב״מ ט״ו א׳ דפרש״י על הר נשפה מתרגמינן טורא דשליוא כמ״כ תיבת נח היא בחי׳ שלוה וגר זאב עם כבש כו׳ דרור כו׳ כמו שיהי׳ לע״ל עיניך תראנה ירושלים נוה שאנן.

לדף צ״ו ע״ב. שייך לפסוק עשה לך תבת עצי גפר סעיף ב׳*, אחר תיבת ע׳ לקמן סעיף ז׳ ח׳, ולכן נאסרו נח ובניו בתשמיש המטה בתיבה כמו שיוהכ״פ אסור בתשמיש המטה, והטעם פי׳ הרמ״ק בספר עבודת יוהכ״פ כי כשהזווג והיחוד בבחי׳ ו״ה מותרים בתשמיש המטה אבל ביוהכ״פ הזווג ע״ד י״ה היינו שגם המ׳ מתעלה אז דוגמת בינה, וא״כ הזווג אז רוחני מאד ולכן אסור בתשמיש המטה, וכמ״כ תיבת נח היא בחי׳ פנימיות בינה בחי׳ י״ה כו׳.

סעיף ב׳ : צ״ל ג׳.

קיצור. קנים מלשון קן צפור ודרור קן לה והוא בינה בחי' יוהכ"פ שנאמר בו לטהר אתכם, וכן התיבה מטהר ונאסרו בתיבה בתשמיש המטה מאותו הטעם שיוהכ"פ אסור בתשמיש.

ססע"י ג' הנ"ל זפתה מבית ומחוץ, והענין כי הנה הגילוס הוא אחד מד' נהרות דבחי' ומשם יפרד והיה לד' ראשים והוא פישון, ומי המבול הם ע"ד רבוי האור דעולם דתהו, כמ"ש במ"א וע"כ הם חוקים הרבה מד' נהרות הנ"ל.

לדף צ"ז ע"א. סססעי' ה' להם לבושים הנ"ל, ועמ"ש לבוש ובית בית מקיף עליון יותר מבחי' לבוש, ושרשם מב' הבחינות שבכתר, א"כ התיבה שהיא דוגמת בית היא ממקיף העליון יותר משורש הלבושים.

ססע"י ז', אחר תיבת ומתפלל עכ"ל, ובמד"ר פ' נח פל"א נפי' עשה לך בד' מקומות נאמר בלשון זה, א' כאן עשה לך חרבות צורים ביהושע סי' ה' עשה לך שתי חצוצרות כסף בפ' בהעלותך עשה לך שרף בפ' חקת עכ"ל. ועיין במד"ר פ' בהעלותך ע"פ עשה לך שתי חצוצרות שאמרו בו כמה ענינים הא' שמשה הי' ויהי בישורון מלך ולכן עשה לך, הב' עשה לך משלך הג' עשה לך לך אתה עושה ולא לאחר אתה משתמש בהן ואין אחר משתמש בהן תדע לך שהרי יהושע תלמידו לא נשתמש בהן אלא בשופרות כו' ועמ"ש ע"פ בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' דהה"מ ב"ע פי' חצוצרות חצאי צורות ע"ד ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' וזהו בחי' משה שנק' איש האלקים מחציו ולמעלה אלקים כו', והנה כמ"כ גבי תיבת נח עשה לך, כי התיבה שייכה לנח דוקא כי הוא בחי' צדיק יסוד עולם ע"ב לו דוקא שייכה התיבה וכמ"ש המ"ע והשל"ה שענין התיבה הוא מ"ש מגדל עוז כו' בו ירוץ צדיק, צדיק דוקא עמ"ש מזה ע"פ צהר תעשה לתבה סעיף זיי"ן, ועד"ז י"ל מ"ש בפ' שמות ותקח לו תבת ומדוע לא עשו כל הנשים כן אלא כי לו דוקא שייך תבה.

קיצור. דקדוק לשון עשה לך תבת כי לנח דוקא שייך התבה. ובמא"א אות תא"ו סעיף י"ט כ' וז"ל תיבה יסוד דנוק' ובו ירוץ צדיק שהוא היסוד יורה כחץ (הג"ה, עמשל"ק ע"פ צהר תעשה לתבה סעיף ז' עכ"ה) עכ"ל והי"נ העיר ע"ז ממ"ש בזהר פ' נח דנ"ט ע"ב וז"ל מאן תיבה דא ארון הברית כו', וע"ש ד"ס ע"ב ודל"ג סע"ב ובפ' שלח דף קס"ד ע"פ מגדל עוז כו' ובפ' בראשית דל"ז ע"ב ג"כ ע"פ מגדל עוז כו', והנה הארון הי' בו ג' ארונות אולי יש להעיר לענין תחתים שנים שלשים ג"כ ע"ד החדר והפרוזדור וכותלי ביה"ר, וחדר ופרוזדור הם ציון וירושלים במא"א ח' ס"ז.

וזה אשר תעשה את התיבה שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה כו'.

מתחילה יש להעתיק דרוש אדמ"ו ז"ל שאמרו חורף תקס"ג השייך לענין תיבת נח שמצאתיו בכתבי מו"ח ז"ל ואעתיק ל' מו"ח ז"ל עם הגהות עליו. וז"ל להבין הטעם שבדורו של אחאב שהיו עע"א הצליחו במלחמה וכבשו כל העולם (וכמ"ש בילקוט במלכים א' סי' ח"י רמז רי"א ע"פ חי ה' אם יש גוי וממלכה שאחאב מלך בכיפה כו' והוא מהש"ס פ"ק דמגילה די"א עכ"ה) ובדורו של שאול שהיו התינוקות דורשים מ"ט פנים בתורה לא הצליחו במלחמה (הג"ה כמ"ש כ"ז במד"ת סי' ז' ריב"ל בשם ר"י אומר תינוקות שהיו בימי שאול ושמואל עד שלא הביאו שתי שערות היו דורשים את התורה במ"ט פנים טהור ובמ"ט פנים טמא כו' אחר כל השבח הזה היו יוצאין למלחמה ונופלין על שהי' בהם דלטורין כו' אבל דור אחאב כולם עע"ז ועל שלא הי' בהם דלטורין היו יוצאין ונוצחין ולא הי' נהרג א' מהם כו' ע"ש. וע' מזה ג"כ במד"ר ר"פ אמור ר"פ כ"ו עכ"ה). אך הענין הוא דבדורו של אחאב הי' ביניהם אחדות גדולה ומסיבת זה היו מצליחין מאד. ולהבין זה הטעם יש להקדים ענין האחדות מהו. (הג"ה ע' בת"א ס"פ נח סד"ה הן עם אחד ושפה אחת לכולם. גם מ"ש במ"א בענין מארז"ל פ"ב דשבת ואהבת לרעך כמוך זהו כלל דכל אורייתא ואידך פירושא הוא. ואפ"ל כי בתורה נאמר וכל נתיבותיה שלום והיינו שהיא עושה השלום בין הקב"ה ובין כנ"י, וע' בד"ה והי' מדי חדש בחדשו פ"ג בפי' ובקש שלום כו' להיות התקשרות שני הפכים כו', והיינו חיבור בחי' כי אל דעות, ונק' יחוד קובה"ו, וזהו נמשך ע"י השלום בין איש לאחיו דהיינו ואהבת לרעך כמוך, משא"כ ע"י הפירוד גורם ההיפך, וכ"מ במד"ת סי' ד' הנ"ל שע"י הדלטוריא נמשך רומה על השמים אלקים ולכן נפלו במלחמה, ע"כ גדול השלום כיון שזהו גורם התקשרות הקב"ה בכנ"י, ועמ"ש עוד מענין האחדות והשלום בלק"ת פ' מטות בד"ה החלצו מאתכם כו' בענין לתת נקמת ה' במדין, עכ"ה). דהנה סיבת האחדות באה ממוחין דגדלות וסיבת המחלוקת באה ממוחין דקטנות, בהיות כי באמת לא ישתוו לעולם טבעי בנ"א ואפי' אחים ואוהבים אמיתים לפעמים לא יוכלו לסבול זה את זה מפני שינויי הטבעית, ואף גם כאשר האהבה דוחקת לסבול זה את זה הנה לא ימלט לעולם מדברי ריבות שיקניט האחד את חבירו וכדומה, וא"כ איך ימצא ענין השלום והאחדות בעולם, אך הענין הוא שיש כח (אליהו שבא לעשות שלום בעולם סוף עדיות נאמר בו והשיב לב אבות ג"ר שכליים על בנים ז' המדות) גדול בשכל שבאדם שיסבול כל ההפכים המנגדים לטבעו אף כשיקניטוהו וכדומה, והוא מפני הרחבת הדעת דוקא שכאשר שכלו רחב לא יתפוס מקום ליש ודבר מה שמקניטים אותו (הג"ה במשנה פ"ב דאבות בענין קשה לכעוס ונוח לרצות, ובשבת פ' ב"מ דלא"א בענין והלל לא יקפיד, והיינו מפני שהוא מקו הימין שהוא חסד שזהו היפך הכעס שנמשך מקו השמאל, ולפמש"כ זהו מצד שהי' בו מוחין דגדלות, ובגמ'

פ׳ במ״מ נק׳ זה ענוותן כמש״ש לעולם יהא ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי, וצ״ל שהענוה נמשך ג״כ מצד מוחין דגדלות שלכן במשה שהוא מבחי׳ חכ׳ נאמר והאיש משה ענו מאד, וע׳ באגה״ק סי׳ ב׳ ד״ה קטנתי מכל החסדים שהענוה נמשך מבחי׳ ההשגה דכולא קמי׳ כל״ח ממש, וזהו״ע חכמה כח מ״ה, וזהו עיקר ענין מוחין דגדלות ואיך נמשך מזה שלא יקפיד היינו כיון דכולא קמי׳ כל״ח ממש, י״ל שיש בבחי׳ רגל מה שאין בהראש, ולכן אמר הלל אם אני כאן הכל כאן כו׳ עכ״ה) ויוכל הדבר המנגד להתיישב במוחו ויסבלנו כי במקום הרחב ישכנו בו ב׳ הפכיים (הג״ה וכמ״ש במ״א שארז״ל וביום שמחת לבו זה בנין בהמ״ק, והרי נאמר ג״כ בירמי׳ כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת מיום בנותה, וע׳ ברש״י תלים סי׳ קכ״ז ע״פ אם ה׳ לא יבנה בית, והיינו מחמת שנשא שלמה אז בת פרעה הרי הכעס ממה שנשא שלמה בת פרעה לא ערבב השמחה מבנין בהמ״ק והי׳ אז גילוי אלקות וזהו מצד מוחין דגדלות וכלים רחבים דעולם התיקון שיוכל לסבול ב׳ הפכיים יחד ולא יבטל זה את זה, כך עד״מ באלף אלפים הבדלות בין קדש לחול ענין מוחין דגדלות וכלי רחב שאע״פ שחבירו מקניטו עכ״ז לא יבטל זה את האהבה והשלום, עכ״ה) וא״כ נמצא שהסבלנות בא מהרחבת הדעת וממנה סיבת האחדות והשלום בהיות כי יכול להתאחד עם היפוכו ממש שגם אם יקניטו לא יקפיד לעולם (כנ״ל מענין והלל לא יקפיד כו׳). ואמנם מסיבת קטנות הדעת יהי׳ להיפך שלא יוכל לסבול בלל הדבר המנגדו ומכ״ש כשיקניטו וכדומה, וכמו התינוק מפני שדעתו קטנה ביותר לא יוכל לסבול מה שנגד רצונו ויצעק ויבכה כו׳ כי כלי מוחו קטן מהכיל ב׳ הפכיים והדבר המנגדו תופס מקום במוחו, וזהו שסיבת האחדות מבחי׳ מוחין דגדלות וסיבת המחלוקת מבחי׳ מוחין דקטנות כו׳ (הג״ה וע׳ בסידור שער הלולב בד״ה להבין שרש ענין הלולב ומיניו, שם מבואר אשר ד׳ מינים שבלולב כולם גידולם ע״ד האחדות והחיבור שני הפכיים וזה נמשך מצד המשכת אור עליון שלמעלה מב׳ הפכיים, אשר עי״ז מתבטלים הב׳ הפכיים והיו לאחדים כו׳ כענין המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, וזה לכאורה באופן אחר ממש״כ שהאחדות והשלום נמשך מצד מוחין דגדלות, אך ע׳ בלק״ת פ׳ אמור בד״ה ביאור ע״פ והניף הכהן אותם ושם פ״ב ורפ״ג תמצא שהם באמת ב׳ בחי׳ הא׳ כנ״ל שחיבור הב׳ הפכיים זהו מעלת התיקון על התהו והוא מצד המוחין בחי׳ פרצוף אדם שמזה נמשך שיהא רך כקנה ואל יהא קשה כארז, הב׳ מצד גילוי אוא״ס אח״כ בעולם התיקון שמזה נמשך ההתכללות יותר ע״ד עושה שלום במרומיו כו׳. אמנם עוי״ל כי מעלת מוחי׳ דגדלות לגבי המדות זהו ג״כ כמו גילוי אור עליון שעי״ז מתבטלים השני הפכיים, כי הג״ר גבהו מאד מז״ת, ולכן יש כח בהשכל שיתבטלו המדות לגבי השכל, וזהו אומרם לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז דהיינו ע״י שיהי׳ בבחי׳ מוחין דגדלות ועי״ז יהיו המדות בטלים אצלו ויהי׳ לבו ברשותו, ע׳ מד״ר תולדות פס״ז ממעלת לבו ברשותו, וגם ענין מוחין דגדלות זהו ע״ד שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳, וקדש העליון זהו למעלה מבחי׳ קדוש בוי״ו והוא בחי׳ חכים ולא בחכ׳ ידיעא שי״ל שזהו

ח"ס, ע' בת"א ס"פ נח בד"ה הן עם אחד, וזהו שנאמר באליהו והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם כי ארז"ל סוף מס' עדיות שאליהו בא רק לעשות שלום בעולם, וכבר נת' שעיקר הפירוד הוא מצד המדות ז"ת שנמשך אהבה ושנאה וניצוח כו' אמנם זהו כשהם בבחי' מוחין דקטנות אבל ע"י המוחין דגדלות לא יהי' הקטט תופס מקום ויהי' שלום כנ"ל, ולכן ע"י והשיב לב אבות הם ג"ר חב"ד על בנים הם המדות ז"ת עי"ז יומשך ולב בנים הם המדות על אבותם ג"ר ויתאחדו המדות עם השכל מוחין דגדלות ויהי' שלום כו' עכ"ה).

קיצור. ביאור המד"ת סי' ז' כי השלום נמשך ממוחין דגדלות והמחלוקת נמשך ממוחין דקטנות שיש כח בשכל הרחב שיומשך מזה הסבלנות כענין והלל לא יקפיד וכמו שנאמר וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק אע"פ שנאמר כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת מיום בנותה, הרי מוחין דגדלות כלי רחב דתיקון סובל ב' הפכיי' יחד ומזה נמשך השלום, משא"כ מצד מוחין דקטנות שהכלים קטנים וכמו כלים דתהו לא יסבול הדבר שנגד רצונו שזהו ב' הפכיים לכן מזה נמשך המחלוקת. ובמ"א נת' שהשלום וחיבור ב' הפכיים כמו חו"ג אש ומים נמשך ע"י הארה שלמעלה משניהם שעי"ז מתבטלים, ע' מזה באגה"ק סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום ובדרוש הלולב ומיניו, אך שניהם אמת שאחר השלום ע"י מוחין דגדלות אזי זהו כלי לשיומשך אור עליון משניהם ונעשה השלום ביתר שאת, וזהו שאמרו במד"ת שם שע"י הדלטוריא נמשך רומה על השמים אלקים כי קוב"ה לא שריא אלא באתר שלים שזהו מעלת התיקון על התהו, ענין והשיב לב אבות על בנים כו'.

ב) (הג"ה ולכן יום ג' דמע"ב נאמר בו ב' פעמים כי טוב ע"י שחיבר הב' ימים חו"ג ועשה שלום ביניהם, ע' זח"א פ' בראשית די"ז א' כי יום ג' הוא ת"ת בריח התיכון וממשיך מג"ר שהם מוחין דגדלות וגם ממשיך אח"כ מאוא"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כמ"ש באגה"ק סי' י"ב הנ"ל ובלק"ת סד"ה וידעת היום דרוש השני פ"ב בענין והנורא אל עליון יעו"ש, עכ"ה). ומכ"ז* יובן ענין שבדורו של משיח נאמר וגר זאב עם כבש כו' ופרה ודוב תרעינה יחדיו וארי' כבקר יאכל תבן בישעי' סי' י"א ו', ות"י ביומא דמשיחא דישראל יסגו שלמא בארעא וידור דובא עם אמרא, והיינו שיתרבה השלום כ"כ לא בין האנשים לבד כ"א גם בין בע"ח שהזאב והדוב והארי' שהם עכשיו דורסים ומזיקים הכבש והפרה שהם נפרדים מהם, לעתיד יתבטל זה ויתבטלו המזיקים, ר"ל שיהיו בעולם אבל לא יזיקו כלל, ויתבטל מהם תכונה הרעה הזאת, ועי' בילקוט פ' בחקתי ע"פ והשבתי חי' רעה מן הארץ, וזהו שסיים הכתוב בישעי' שם לא ירעו ולא ישחיתו כו' ומלאה הארץ דעה את ה', הרי תולה טעם ביטול המזיקים אשר לא ירעו ולא ישחיתו הוא מפני שירבה הדעת את ה' בעולם,

---

* ומכ"ז: בבוך בראשית - הבר מתחיל כאן אות ב'.

וי"ל מהו שייכות של הדעת אל ביטול המזיקין, אך ע"פ הנ"ל מובן הוא שמפני מוחין דקטנות בא הקפידה והכעס עד שיהרוג זולתו כו' (הג"ה כעין הנז' בגמ' פ"ג דנדרים דכ"ב סע"א דתמה ר' יוחנן מכדי ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב משא"כ בא"י גם עכשיו כיון דאוירא דא"י מחכים ומאיר שם קצת מוחין דגדלות לא שייך כ"כ לב רגז עכ"ה) אבל ע"י הרחבת הדעת ישכנו ב' הפכים כאחד דהיינו וגר זאב עם כבש כו' (הג"ה אך עדיין אינו מובן כ"כ הטעם דאטו יהי' גילוי הארת מוחין דגדלות גם בבע"ח זה אינו. ואפ"ל כמו דאיתא בגמ' פ"ק דחולין ד"ז דחמורו של רפב"י לא אכלה שעורים שלא נתעשרו דמאי וכ"ה בירושלמי דשקלים ובמד"ר, והיינו לפי שרפב"י אמרו עליו בגמ' שם דנפיש כמשה ושיתין ריבוא יעו"ש, ולכך גם חמורו הי' מובדל במעלה משאר חמורים עד שלא אכל דבר שיש בו נדנוד איסור, כמו"כ למעלה לימוהמ"ש שירבה הדעת בנשמות אזי גם הבע"ח יתעלו להיות על דרך חמורו של רפב"י. או י"ל כי החיות המזיקים הם משתלשלים ומקבלים מסיגי מדה"ד כמ"ש בזח"ג פ' שמיני דל"ו ב', וע"י המשכת מוחין דגדלות לע"ל ממילא יהי' התגברות החסד בעולם וכמשארז"ל ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהי' ה' אחד כולו הטוב והמטיב וכמ"ש במ"א שהוא משום דלית שמאלא בהאי עתיקא, וא"כ ממילא יתבטלו כחות המזיקים שהם שלוחי מדה"ד כו' עכ"ה).

קיצור. ענין יום ג' דמע"ב, ומזה יובן ענין שלע"ל נאמר וגר זאב עם כבש כו' ולא ירעו ולא ישחיתו והטעם כי מלאה הארץ דעה את ה' והיינו כנ"ל שע"י ריבוי הדעת יומשך שישכנו ב' הפכים כא' ויהי' ריבוי השלום ושיהי' זה אפילו בבע"ח יובן ממ"ש בגמ' בענין חמורו של רפב"י *.

ג) **ולהבין** זה בתוס' ביאור. הנה הדוגמא מבחי' וגר זאב עם כבש שיהי' לימוהמ"ש כבר הי' מקצת מזה בימי נח כשהי' בתיבה עם כל החיה והבהמה (הג"ה וע' במד"ר בקהלת ע"פ מה שהי' כבר הוא עכ"ה) והיינו דידוע שהתיבה הוא בחי' עלמא דאתכסיא עולם החירות (הג"ה כמ"ש בת"ז תיקון ו' די"ח א' דתיבת נח איהי אימא עילאה, וכ"כ בזח"ג פ' פנחס דרב"ו ע"א דתיבת נח הוא כענין בחי' ומדריגה הסוכה וסוכה איהי אימא עילאה לסככא עלייהו כאימא על בנין כמש"ש בזהר דרב"ה ע"ב, וע' בפרדס ערך תיבה וערך חירות עכ"ה) והוא בחי' פנימי' בינה שהוא בחי' מוחין דגדלות, בהיות ידוע דבינה הוא רחובות הנהר דהיינו בהרחבת ההשגה (הג"ה וגם בבינה הוא התגלות עתיק כמ"ש בלק"ת סד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ובסידור בדרוש ברכת הזימון, וע' בת"א ר"פ לך לך בענין הוא דא עתיקא, ומשם מקור מוחין דגדלות, וע' מענין ויקרא שמה רחובות בזח"א פ' תולדות דקמ"א ב' ושם מאן רחובות כו' כד"א ונהר יוצא מעדן, ובפרדס ערך רחובות בינה

---

* רפב"י: בבוך נח־חן נוסף: ואפשר להעיר מזה לענין כי בחפזון לא תצאו ובמנוחה לא תלכון, וזהו וכתתי חרבותם לאתים כו' ולא ישא גוי אל גוי חרב כו'.

נק׳ רחובות מטעם שבה הוא רוחב הכל שהוא נחלה בלי מצרים כדפירושי׳ בערכו עכ״ל, וז״ל בערך נחלה בלי מצרים הבינה נק׳ כן והטעם שעד שם מגיע צעקת הקליפות בצעקתם הב הב כמו שנבאר בשער התמורות, אמנם בבינה אין מגיע שם צעקה וקטרוג הצרים הצוררים, כן פי׳ כל המפרשים, ול״נ מצרים מל׳ מיצר והדבר המושג יש לו מצרים שהוא גדר הגבול אבל בבינה ומבינה ולמעלה אין השגה כלל ואינה נגבלת ולכן נק׳ נחלה בלי מצרים שאין לה גבול, והת״ת נק׳ לפעמים נחלה כו׳ והטעם בהיותו עולה למעלה בבינה ואז הנחלה הזאת נק׳ נחלת יעקב אביך שפי׳ רז״ל נחלה בלי מצרים עכ״ל, ועמ״ש בלק״ת ס״פ מסעי בענין נחלת יעקב, וע׳ במא״א אות נו״ן ססעי׳ ט״ז, עכ״ה) וכאשר הכניס נח לתיבה כל החי׳ והבהמה כו׳ יצאו מבחי׳ הקטנות והדינין, גם המזיקים כארי׳ וזאב הטורפים, כי סיבת מה שהם מזיקים חי׳ זולתם זהו מפני הכעס שלא יסבלנו או בתוקף הרעבון עד שחי כדומם יחשב ואין לו דעת להכיר שהוא בע״ח כמותו, וכל שיש בו דעה יש בו רחמנות (הג״ה ולכן כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו, מזה מוכרח שמהדעת נמשך הרחמנות וכמ״ש מזה בלק״ת בד״ה במדבר סיני באה״מ עכ״ה) וכשהארי׳ טורף בודאי אין לו דעת אז יותר מן קטנות הדעת שבטבעו, והוא מבחי׳ גבורו׳ קשות שנפלו מגבורות העליונות מסבת קטנות המוחין (הג״ה וע׳ בזח״ג פ׳ תזריע דמ״ח ב׳ ע״פ ואיש כי ימרט ראשו ושם ומשום דדינין תתאי מתאחדין ומתלכדין בשערוי דהאי אקרי הוא דינא קשיא, וכד אתעבר מיני׳ שערוי דרישי׳ אתבסם ודינין דלתתא לא אזדמנו, ובג״כ אקרי טהור דלא אקרי טהור אלא כד נפיק מסט׳ דמסאבא, וע״ש בבה״ז דז״א דאצי׳ כשנק׳ איש ע״ד איש מלחמה זהו כשהוא בבחי׳ מוחין דקטנות אזי מהשערות יש יניקה להמקטריגים שהם סיגי הדינים כו׳ ולכן צ״ל כי ימרט ראשו, משא״כ כשהוא במוחין דגדלות אז בהשערות יש קדושה עליונה ונק׳ קדוש כו׳ דקדושה בשערא תליא כדכתיב קדוש יהי׳ גדל פרע שער ראשו כו׳ ע״ש, הרי ממוחין דקטנות נמשך שהשערות הם מקור דינים קשים ובמוחין דגדלות הוא להיפך שהשערות עם שהם מותרי מוחין יש בהם ג״כ קדושה עליונה, וע׳ כה״ג בלק״ת פ׳ תצא בד״ה כי תצא דרוש השני בענין וגלחה את ראשה ובהביאור שם, ועד״ז יובן כאן דגבורות קשות אין יניקתם רק ממוחין דקטנות אבל בבחי׳ מוחין דגדלות נתבטל הגבו׳ קשות, ולכן גם הארי והזאב כשנכנסו בתיבה לא הי׳ בהם הכעס להיות טורף ודורס כו׳ כ״א וגר זאב עם כבש, עכ״ה) אך כאשר הכניס הארי׳ והזאב לתיבה באו לכלל דעת ויצאו מן הקטנות ויוכל לסבול היפוכו ויש בו רחמים (הג״ה ואפ״ל ע״ד ואיש כי ימרט ראשו כו׳ טהור הוא ששוב אין יניקה משערות דז״א להדינים וכ״ש כשנמשך בו מבחי׳ מוחין דגדלות שהשערות הם בבחי׳ קדוש כו׳*. עוי״ל ע״ד מי ימלל גבורות ה׳ דפי׳ בזח״ב פ׳ יתרו

קדוש כו׳ : בבוך נח־חן נוסף : ועמ״ש במ״א על מאמר הזהר הנ״ל דהו״ע פי׳ ימרט כתי׳ מה רב טובך ופ׳ קרח הוא . . צדיק כתמר יפרח, ומזה יש להעיר לענין ולקחתם לכם כו׳ וכפת תמרים.

דפ"ג א' דבחי' מ"י זהו הבינה והוא ימלל ל' וקטפת מלילות כלומר יונק גבורות ה' כו' ועמ"ש ע"פ אשר לו אלקים קרובים אליו עכ"ה).

קיצור. שבתיבת נח הי' ג"כ וגר זאב עם כבש, כי התיבה היא בינה הנק' רחובות הנהר עולם החירות (נחלה בלי מצרים) לכן ע"י שנכנסו החיות בהתיבה נתבטל מהם הכעס ששרשן ממוחין דקטנות עד שנעשה בהם קצת רחמים (ויש להעיר מענין ואיש כי ימרט ראשו טהור הוא שמהשערות הנמשכין ממוחין דקטנות יונקים בעלי הדין הקשה, משא"כ ממוחין דגדלות נק' השערות קדוש. גם יש להעיר מענין מי ימלל גבורות ה', והתיבה הי' חמשים אמה רחבה נגד נש"ב כמנין מ"י).

ד) **אמנם** י"ל שהרי יש כאן עוד מעלה יתירה מן הדעת והוא מה שהארי' יאכל תבן כבקר ולמה ישתוה לבקר ממש. אך הענין הוא דעוד יתרון מעלה הי' בהיותם בהתיבה מלבד הדעת והוא בחי' ביטול המציאות, דהיינו שהי' בכל החי' ובכל הבהמה בחי' ביטול מבחי' מ"ה שבחכ' עד שכל א' על מקומו יבא ולא יתקנא בזולתו כו' עד שגם שהיו אוכלים מה שכנגד טבעם והוא מאכל התבן לארי' שהי' בו בחי' הביטול עד שנשתוה לבקר (הג"ה אפ"ל עדמ"ש בישעי' סי' ל' פסוק כ' ונתן לכם אד' לחם צר ופרש"י אל תהיו כרוכים אחר תענוגים כו' והיינו משום ולא יכנף עוד מוריך כו' ע"ש, כמו"כ י"ל מזה נמשך גם בחי' וארי' כבקר יאכל תבן, וע' בלק"ת בדרוש שבועות מענין וארי' כבקר יאכל תבן. אך עוד קשה לי דהא בפ' בראשית א' כ"ט שנאמר הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע כו' לכם יהי' לאכלה ולכל חית הארץ ופרש"י השוה להם בהמות וחיות למאכל ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בהמה ולאכול בשר אך כל ירק עשב יאכלו יחד כולם עכ"ל. א"כ כמו שלא הורשה לאדה"ר לאכול בשר והשוה להן כל חית השדה א"כ מסתמא שם בטבעם שלא יהיו דורסים ואוכלים * הבע"ח כו', וא"כ איך מפרש כאן שמחמת כניסתם בתיבה נמשך זה שיהי' וארי' כבקר יאכל תבן, הלא מתחילת הבריאה הי' כן. ואפ"ל דפסוק ולכל חית הארץ קאי לבד חיות הדורסים. או י"ל שאף אם מתחלה הי' כן מ"מ אחר חטא עה"ד נתקלקלו הבע"ח ונעשו דורסים כו' ולכן דוקא מצד כניסתם בתיבה נמשך שיהי' וארי' כבקר יאכל תבן עכ"ה) ומכ"ש שלא ירעו ולא ישחיתו זה את זה כי אין בהם קנאה אלא תכלית האחדות מפני שעיקר האחדות באה מבחי' מ"ה כי מ"ה שבחכ' מחבר שני הפכיי' מפני שמתבטלים שניהם ואינן הפכים כלל כמ"ש במ"א (הג"ה ר"ל כמש"ל סעי' ג' ממ"ש בלק"ת פ' אמור שיש ב' מיני התכללות א' מצד הדעת ומוחין דגדלות שמזה נמשך שיהי' רך כקנה הב' ע"י גילוי אוא"ס באתר שלים שעי"ז עושה שלום במרומיו בין מים ואש, וכמ"כ מפרש כאן שזה שהחיות בכניסתם בתיבה נמשך בהם שלא ירעו ולא ישחיתו זהו מחמת המשכת הדעת מעין כי מלאה הארץ דעה וזהו בענין מוחין דגדלות, אך מה שנמשך בהם להיות

ואוכלים: בבוך נח - חן: וטורפים.

וארי׳ כבקר יאכל תבן שנשתנה טבעו עד שנשתוה לבקר זה א״א להיות ע״י הדעת לבד כ״א ע״י גילוי אא״ס שעושה שלום בין מים לאש, כך עי״ז נתחבר יחד שיהי׳ טבע הארי׳ שוה לטבע הבקר שיאכל תבן, וזהו נמשך ע״י החכמה כח מה שבה שורה אא״ס כמ״ש בע״ח שמ״ז והובא בלק״ת בשה״ש סד״ה ס׳ המה מלכות דרוש הראשון בענין ומעין מבית ה׳ יצא, וכמ״כ י״ל באדם בעבודת ה׳ שע״י שממשיך הדעת בנפשו ע״ד שנת׳ בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום והשבות דרוש הא׳ הנה עי״ז יומשך בהיצה״ר שבנפשו להיות לא ירעו ולא ישחיתו כו׳ הן בינו לבין קונו והן בינו לבין חבירו כמ״ש בסש״ב פי״ב י״ג, והו״ע לעולם יהא אדם רך כקנה כו׳, אך אח״כ ע״י עסק התורה דמחכ׳ נפקת יומשך בו הארה מלמעלה שיהי׳ ע״ד עושה שלום במרומיו שיתהפכו לגמרי טבעיות היצה״ר ולהפך מדותיו מהקצה אל הקצה וע״ד שהארי׳ הי׳ אוכל תבן בהתיבה שנשתנה טבע הרוגז והכעס שבו עד שנעשה נייח כבקר לאכול תבן כו׳. ואפ״ל ההפרש בין דעת ובין חכ׳, כי מוח הדעת הוא באחוריי׳ שממנו נמשך מוח שבחוה״ש משא״כ בהכמה נאמר חכמת אדם תאיר פניו אשר הפנים הוא מעולה לאין שיעור מבחי׳ האחוריים, ועמ״ש מזה ג״כ בלק״ת פ׳ בלק בד״ה לא הביט און ביעקב עכ״ה) ובזה יובן מה שהותר לנח לאכול בשר מה שלא הותר לאדה״ר רק לאכול צומח ולנח הותר כמ״ש כירק עשב נתתי לכם את כל, והיתר זה הי׳ אחר יציאתם מהתיבה דוקא, והיינו לפי שע״י שהיו החי׳ והבהמה בתיבה נתעלו בבחי׳ מ״ה כנ״ל ועי״ז יוכלו אח״כ להיות עולים כקרבן ממש לפני ה׳ באכילת מזבח או באכילת אדם שהכל ענין א׳ (הג״ה ע׳ בסידור סוף דרוש בהמ״ז בענין שולחנו של אדם מכפר עליו עכ״ה) משא״כ קודם שהיו בתיבה שנפלו החי׳ והבהמה מאד ממדריגתם מפני שהשחיתו דרכם עד שנתגבר בהם הרע ביותר והצומח לא נתגבר בהם הרע כלל, וע״כ נאמר כירק עשב שזהו עליתם שנתעלו עתה להיות יכולים להתברר כמו הצומח. ובכהאריז״ל מפרש להיפך שזהו בחי׳ ירידה לבע״ח לגבי האדם שיהיו אצלו כירק עשב שמתחלה לא הי׳ האדם בבחי׳ השלימות שיוכל להעלות החי ועתה הותר לנח לפי שביכולתו עתה להעלותם. וע׳ פנים לתורה (הג״ה וע׳ עוד מענין כירק עשב במד״ר פ׳ שמיני פי״ג ע״פ זאת הבהמה אשר תאכלו משל לרופא שנכנס לבקר שני חולים כו׳, תמצא שיש בזה גנות לבני נח ג״כ בהיתר זה, ועכ״ז אינו סותר למש״כ, דמ״מ נתעלה ג״כ האדם בהיתר זה וכמ״ש חביב אדם שנברא בצלם משא״כ בבע״ח, וכן מסיים הפסוק כאן כי בצלם אלקים עשה את האדם, וע׳ עוד מענין כירק עשב בזח״א פ׳ לך דפ״ט ע״ב.

קיצור. אך מה שנשתנה טבעם כ״כ שיהי׳ ע״ד וארי׳ כבקר יאכל תבן זהו אינו ע״י המשכת הדעת שממנו נמשך הרחמנות שיהי׳ לא ירעו ולא ישחיתו, אבל שיתהפך הטבע לגמרי זהו ע״י הביטול הנמשך מבחי׳ חכמה כח מ״ה שבחכ׳ שורה אוא״ס ומזה נמשך הביטול שמתהפך הטבעיות כמו עושה שלום בין מים ואש שיהיו לאחדים ממש, וכן באדם בעבודה יש

ב׳ בחי׳ אלו תחלה המשכת הדעת והו״ע התפלה ח״י ברכות דצלותא נגד ח״י חוליות שנמשך בהם ממוח הדעת שעומד באחורי המוחין וממנו נמשך חוה״ש ומזה האתכפיי׳ בהמדות שיהי׳ רך כקנה ואח״כ ע״י עסק התורה חכמת אדם תאיר פניו יבא לבחי׳ אתהפכ׳ של המדות כו׳. ומכ״ז יובן ג״כ שאחר שהיו החי׳ והבהמה בהתיבה ונזדככו אז הותר לנח לאכול מהם שאז דוקא יוכל להעלותם, עכ״ה).

ה) **ועכ״ז** יובן ענין שדורו של אחאב הצליחו במלחמות לפי שהיו באחדות ולא הי׳ דלטוריא ביניהם שהאחדות זהו ע״י מוחין דגדלות והמשיכו כמ״כ מוחין דגדלות מלמעלה, ועם כל הנ״ל יובן הענין הנ״ל שבדורו של אחאב אע״פ שהיו רשעים אבל נשמות שלהם היו גבוהים בשרשן בבחי׳ מוחין דגדלות שמדות הסבלנות היה בהם לסבול כל ההפכיים כדוגמא שהיה בתיבה וכמו שיהי׳ לע״ל וא״כ לא ירעו ולא ישחיתו המזיקים בהם והצליחו בכל אשר יפנו כי הרחיב ה׳ כו׳ מפני שמדריגתם בהרחבת הדעת (הג״ה ר״ל שאין תופס בעיניו מה שמקניטים אותו ואין מבטל מחמת זה האהבה והדעת גורם למעלה עליהם המשכת מוחין דגדלות לסבול החטא והעון וכמארז״ל ע״פ חבור עצבים אפרים הנח לו, גם ע״ד הבונה בשמים מעליותיו אימתי כאשר ואגודתו על ארץ יסדה, וכמו שמוחין דגדלות העליונים מבטלים הדינים, כמ״כ נמשך מזה למטה שנופלים כנגדם אויביהם שהם נמשכין מסיגי הדינים ע׳ זח״ג פ׳ שמיני דף ל״ז, עכ״ה) שעם הדינים והקטרוגים נמצא עליהם גם למעלה (כמדומה שחסר איזו תיבות)* אבל בדורו של דוד ושאול הגם שהיו בעלי תורה ויראה אמנם נשמות שלהם היו מבחי׳ מוחין דקטנות שהסבלנות לא היתה בהם והי׳ בהם מחלוקת ושנאת חנם והדינים והקטרוגים נמצא בהם ע״כ לא הצליחו (כמדומה שכאן שייך מ״ש לעיל שעם הדינים והקטרוגים נמצא עליהם גם למעלה) הגם שהיו בעלי תורה כי מ״ה שבחכמה ממנו עיקר האחדות כנ״ל וד״ל, (הג״ה ור״ל שלפי שהמשיכו רק מוחין דקטנות ושם אין מתבטלים הדינים ע״כ נמשך שאויביהם שהם מסיגי הדינים לא נתבטלו לפניהם ולכן היו נופלים במלחמה כו׳) ושורש הענין י״ל עפמ״ש בסדור שער חג המצות בד״ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני, שמוחין דגדלות באים מע״ק ומוחין דקטנות שרשם מאו״א לבד, וז״ל אך המעיין היטב בע״ח ישכיל שלא נקרא קטנות וגדלות בז״א מצד עצמות ז״א בלבד אם הוא בקטנות המוחין או בגדלות אלא מצד בחי׳ שרש ומקור המשכת כל המוחין שנמשך בו אם האור נמשך לו מאו״א בלבד זהו הנקרא קטנות המוחין דרך כלל בכללות ההשתלשלות ואם האור נמשך לו מבחי׳ ע״י וא״א זהו הנקרא בחי׳ הגדלות בדרך כלל כו׳ כי החכמה רק מאין תמצא מבחי׳ שערות ומזלות כו׳, וע״ש לעיל מיני׳ גבי ושרש ענין ממחרת השבת תספרו גבי הנה ידוע דיש ב׳ מיני גדלות המוחין הא׳ גדלות ראשון כו׳ והב׳ גדלות שני ושם פי׳ כשהמוחין באין מע״י וא״א זהו גדלות שני כו׳, ועד״ז יש לפרש ענין ועתה יגדל נא כח אד׳ המשכת מוחין דגדלות

---

*) כן הוא בהכת״י.

העליונים, ולפמש״כ זהו נמשך ע״י שהאדם יהי׳ בבחי׳ מוחין דגדלות, והנה בהמשכת והתגלות מע״ק נאמר וירא און ולא יתבונן, בהביאור ע״פ לבבתני, ושם הוא ענין גבורת גבורתו שכובש את יצרו בפ״ז דיומא לכן מזה נמשך ביטול הדינים כו׳, חבור עצבים אפרים הנח לו בהושע סי׳ ד׳ י״ז, ובמד״ר ס״פ נח פל״ח הובא בילקוט שם רמז ס״ב דף ט״ז ע״ד ע״פ ויהי כל הארץ שפה אחת גדול השלום שאפילו ישראל עוכומ״ז ושלום ביניהם כביכול אינו יכול לשלוט בהם שנאמר חבור עצבים אפרים הנח לו, ובת״א ס״פ נח בענין דור הפלגה שע״י האחדות שהי׳ ביניהם רצו להמשיך עליהם כל טוב גשמי מבחי׳ גבוה שהאחדות שרשו מבחי׳ שע״ס עקודים בכלי א׳ ולכן בתפארת דוקא מאיר שם הוי׳ מפני שמחבר חו״ג, וע׳ בהביאור ע״פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים, ילקוט פ׳ נשא דף רי״ג ע״ג תוך רמז תשי״א כמ״ש בפ׳ נח שם, וכ״ה עוד בילקוט ח״ב בתלים רמז תשי״א דף ק׳ ע״ג ע״פ ה׳ יברך את עמו בשלום, ואפ״ל החבור גורם למעלה יחוד ותיבור דהיינו חבור האצי׳ עם בי״ע הנק׳ יחוד זו״נ וגם ענין כעיר שחוברה לה יחדיו עמ״ש בלק״ת סד״ה והי׳ ביום ההוא יתקע בשו״ג ועמ״ש בת״א פ׳ תולדות בהביאור ע״פ מים רבים, והנה בעמוס סי׳ ט׳ פסוק וא״ו הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה, וע׳ מזה במד״ר פ׳ בהעלותך פט״ו דרס״ה א׳ ע״פ אספה לי שבעים איש וע׳ מזה בילקוט פ׳ הברכה דף שי״א א׳ תחלת רמז תתקנ״ג כ״ז שהספינות קשורות פלטרין קיימין כו׳ וע׳ בלק״ת פ׳ תצא סד״ה כי ההרים ימושו, ואפ״ל כי פי׳ הבונה בשמים שהוא ז״א מעליותיו היינו מוחין גדלות הנמשכים מבחי׳ על הוי׳, מעל לשמים, זהו נמשך ע״י ואגודתו על ארץ בחי׳ התכללות ואחדות, ואפ״ל עוד שענין מוחין דגדלות למעלה זהו ע״ד שארז״ל קוב״ה מצלי יה״ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי כו׳ פ״ק דברכות ד״ז ע״א, והיינו כמש״ל שהמוחין דגדלות מבטלים את הכעס וז״ש במד״ר תולדות פס״ו ע״פ שובי שובי השולמית שישראל ממשיכים השלום בין הקב״ה ובין עולמו, והיינו ע״י המשכת המוחין דגדלות שהם גורמים השלום כו׳ כנ״ל וזהו ג״כ ענין הבונה בשמים מעליותיו דהיינו ענין המשכת המוחין דגדלות לז״א כו׳.

קיצור. ולכן בדורו של אחאב הצליחו לפי שנשמותיהם היו ממוחין דגדלות ונמשך מזה הסבלנות, לכן כמ״כ נמשך להם מלמעלה שהש״י סבל אותם אע״פ שהיו רשעים והוא ממו״ס דע״ק דשקיט ושכיך, משא״כ בדורו של שאול שהי׳ ביניהם דלטוריא לפי שהיו ממוחין דקטנות היפך הסבלנות ע״כ שלטו בהם הדינים כי לא האיר עליהם מדת א״א כו׳ רק מבחי׳ אצי׳ חו״ב ששם ההנהגה ע״פ התורה ושאלו לחכמה נפש החוטאת במה תתכפר כו׳ כי עיקר מוחין דגדלות נמשך מע״ק ע״ד ועתה יגדל נא כח אד׳, וזהו ג״כ ענין וירא און ולא התבונן, גבורת גבורתו, חבור עצבים אפרים הנח לו שורש האחדות מבחי׳ עקודים בכלי א׳ שלמעלה מהתהו והתיקון, גדול השלום כו׳ הבונה בשמים מעליותיו מבחי׳ מעל לשמים מעל הוי׳ והיינו ע״י ואגודתו על ארץ יסדה.

ו) **ויובן** כ"ז בעבודה כי י"ל ענין לא ירעו ולא ישחיתו כו' כי מלאה הארץ דעה את ה' דהנה מבואר בזח"א פ' תולדות דקל"ח ע"א במה"נ שם פי' לא ירעו ולא ישחיתו שהיצה"ר נצרך לעולם כמטרא לארעא ויהי' גם בימוה"מ אך לא יהי' מנוול כמו עתה להחטיא את האדם ח"ו כ"א לעורר הזווג בקדושה עם אשתו, והוא ע"ד שהי' באדה"ר קודם החטא שנאמר וייצר ה' אלקים את האדם, וייצר בשני יודין שהם יצ"ט ויצה"ר אבל יוד השני אין נרגש כ"כ במבטא שנברא שהיצה"ר יהי' כפוף להיצ"ט כ"כ הרמ"ז פ' תזריע דמ"ה, וע"י שהיצה"ר כפוף להיצ"ט ממשיך כמ"כ הארת ע"ק מקור החסד בז"א שיש בו דינין שע"ז רומז ג"כ השני יודין וע"ז ארז"ל ביומא פ' בא לו דס"ט ע"ב זהו גבורת גבורתו שכובש את יצרו ר"ל שכובש מדה"ד, והרי כ"ז נמשך ע"י כי מלאה הארץ דעה את ה' ולכן לא ירעו, א"כ מזה י"ל בעבודה שיהי' ואהבת בכל לבבך בשני יצריך זהו נמשך ע"י שירחיב דעתו בהתבוננות גדולת ה' וכמ"ש בתו"א פ' מקץ בד"ה המגביהי לשבת דס"ד סע"א* וז"ל וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו בזה בעומק בינתו ובעומקא דלבא אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות בתגבורת הנה"א המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה להוליד מרוח בינתה אהבה עזה כרשפי אש לדבקה בו ית' כו' יעו"ש, ועמ"ש במ"א בד"ה כי פדה ד' את יעקב בענין הסוכה ותיבת נח, ומשם יבואר ענין חמשים אמה רחבה שהוא השכל והמדות מתאחדים ממש שהמדות הם מ"ט זפ"ז ונק' ג"כ מ"ט שע"ב וכאשר עצם הבינה שהוא שער החמשים מתאחד ממש להיות המדות נהפכים מרע לטוב ונעשים כמו השכל שהוא בינה נק' חמשים אמה רחבה משא"כ בספה"ע סופרים רק מ"ט ימים, המדות מקבלים מהשכל ולא נעשו כ"כ אחדות ממש עם השכל עצמו, וכן בסוכה ז' ימים א"כ זפ"ז, שלש מאות אמה בי"ע, שלשים אמה קומתה המוחין עצמן שלמעלה ממוחין דגדלות שבמדות ואל אמה יחידה אולי להעיר מבה"ז בלק כי מראש צורים, וזהו"ע ארדה נא לפי' הזהר ממדה"ר למדה"ד דהיינו הירידה ממוחין דגדלות, וזהו לפי שהיו רעים וחטאים הפך האחדות שמנעו רגל אדם כו', וזהו מ"ש במד"ר פ' וישלח שמדקדק עמהם בדין אבל לישראל מקצר בדין ע"י מוחין דגדלות וזהו ואעשך לגוי גדול כי מי גוי גדול שממשיכים הגדלות, גדולים מעשה צדיקים ממע"ב וזה אשר תעשה אותה כמו הדבר הזה וע' מד"ר תצוה פל"ח, חמשים אמה רחבה גש"ב כי הרוחב בבינה רחובת הנהר והאורך נמשך מן החכמה.

---

* דס"ד סע"א: בהוצאת קה"ת: לח, ג.

פ׳ נח, בס״ד תורת אדמו״ר מוהרמ״מ זיע״א

וזה אשר תעשה אותה שלש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה כו׳. איתא בספרים שתיבת נח הי׳ מעין ודוגמא שיהי׳ לע״ל וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי כו׳ ופרה ודוב תרעינה יחדיו כו׳ הגם שבעצם הם חיות רעות טורפים ומזיקים ישתנה ממהותן לגמרי ויתהפכו למהות אחר וכמ״ש לא ירעו ולא ישחיתו כו׳ וארי׳ כבקר יאכל תבן כו׳, ומעין זה בתיבת נח שהי׳ בה מכל החיות ומכל הבהמה שנים מכל כו׳ ולא היו להם מקומות מיוחדי׳ בפ״ע והיו כולם ביחד אעפי״כ לא הזיקו החיות הטורפים וזהו כמ״ש וגר זאב עם כבש כו׳. וי״ל הטעם שביאר הכתוב ע״ז לא ירעו ולא ישחיתו כו׳ כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כו׳ שהטעם מחמת דעת ה׳ שייך לאדם שיש לו דעת ומה שייך לבהמה. הנה כתיב למרבה המשרה ולשלום אין קץ כו׳ ומ׳ שלמרבה הוא מ״ם סתומה באמצע התיבה פי׳ שיש בחי׳ מאמר פתוח ומאמר סתום הוא מ״ם פתוחה ומ״ם סתומה, מ״ם פתוחה מרמז לבחי׳ מל׳ דאצי׳ שיורדת בבי״ע לברר בירורים ומתלבש בק״נ שהוא פתח ומבוא שיוכלו החיצוני׳ והקליפות ליגק כו׳, וכמ״ש כרחל לפני גוזזיה נאלמה כו׳, ונק׳ מדבר במ״ם פתוחה שמזה מקבל מדבר העמים כו׳ נחש שרף ועקרב כו׳, ומ״ם סתומה מרמז לבחי׳ בינה עלמא דחירו חירות ממ״ה כו׳ סתום מכל צדדי׳ שלא יוכלו החיצוני׳ לינק כו׳ כמ״ש גן נעול כו׳ נמשך בחי׳ ביטול והתגלות אלקות עלמין סתימין בחי׳ בינה עלמא דאתי העוה״ב כו׳, ופי׳ כי למרבה המשרה כי משרה הוא מבחי׳ מל׳ לשון שררה, ולמרבה הוא בחי׳ ריבוי ותוס׳ אורות בבחי׳ מל׳ מבחי׳ מ״ם סתומה בינה כו׳, ומזה נמשך ולשלום אין קץ פי׳ אין קץ שיגיע השלום עד עולם העשי׳ למטה אפי׳ חיות רעות המזיקין יתהפכו למהות אחר כו׳ ולא ירעו כו׳ וכמ״ש זנתתי שלום בארץ כו׳ והשבתי חיה רעה כו׳ וכעין זה הי׳ בתיבת נח כי התיבה הוא כמו מ״ם סתומה כמו שיהי׳ לע״ל וגר זאב כו׳. וענין השלום ארז״ל ואהבת לרעך כמוך וזהו כללות כל התורה ואידך פירושא כו׳, ובמד״ר דורו של שמואל ושאול תינוקת שלא הביאו ב׳ שערות יודעין היו לדרוש את התורה במ״ט פנים כו׳ ואעפי״כ יורדין למלחמה ונופלים כו׳ מפני שהי׳ בהם דלטורא ולה״ר וכמ״ש בבוא הזיפים ויגד לשאול הלא דוד מסתתר עמנו ודורו של אחאב הי׳ עובדי ע״ז ויורדין למלחמה ונוצחין כי אחאב הי׳ מולך בכיפי׳ מפני שלא הי׳ בהם דלטורין והראי׳ שהחביא נ׳ נביאים במערה כו׳ ולא הי׳ הדבר סוד וכמ״ש ויכלכלם בלחם כו׳ ואעפי״כ אליהו אמר לאחאב ונשארתי נביא לבדי לה׳ כו׳ ולא גילו שם אדם זאת לאחאב, כי הנה השלום והמחלוקת שרשם הוא מן מוחין דגדלות ומוחין דקטנות ועד״מ מי ששכלו גדול והרחבת הדעת הגם שחבירו פוגע בכבודו ועושה נגד רצונו מפני ששכלו רחב יוכל לסבול ולהעלים ולהסתיר רוגזו עליו ויתנהג עמו בחסד ובמשך זמן מה יגבה ממנו רוגזו, משא״כ מי ששכלו קטן וקטנות הדעת כמו תינוק אינו יכול לסבול דבר שכנגד רצונו וצועק ובוכה כו׳ וכמו״כ למע׳ שעל שעת ביהמ״ק נא׳ צאינה כו׳ בעטרה כו׳ וביום שמחת לבו זה בנין בהמ״ק והי׳ השראת השכינה

והתגלות אלקות הרבה ולפעמים נא׳ כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת מיום הוסדה כו׳ מפני החטא שנשא שלמה בתי׳ בת פרעה, ואיך הי׳ שני הפכים בבת אחת אלא מפני שהאיר מוחין דגדלות ולא הי׳ החטא והרוגז סתירה ומניעה לענין התגלות אלקות והתגלות השכינה ושמחת לבו בבנין בהמ״ק, ובמשך זמן גבה חובו חטא הנ״ל (ובמוחי׳ דקטנות מצינו להיפוך כשאמר הקב״ה למשה הנה אנכי שולח מלאך כו׳ השמר מפניו כו׳ אל תמר כו׳ לא ישא לפשעכם כו׳) גם ארז״ל לעולם יהי׳ ענוותן כהלל ולא יהי׳ קפדן כו׳ הגם שהקניטו בשאלות שראוי הי׳ להקפיד לא יקפיד, כי הנה הענוה נמשך ממוחי׳ דגדלות בחי׳ ביטול ומשרע״ה שבחו הכתוב שהי׳ ענו מאד כו׳ ולא שבחו בחכמה כי הענוה הוא בחי׳ ונחנו מ״ה בחי׳ ביטול, והנה חיות רעות הטורפים ומזיקים שרשו הוא מסיגי ופסולת גבורות עליונות דקדושה מקו השמאל שירדו ונפלו למטה בריבוי צמצומים עד שנתהוה גבורות קשות דרע לטרוף ולדרוס כו׳, אך כשמאיר מוחי׳ דגדלות למעלה ונמתקו הגבורות עליוני׳ בריבוי החסדים ממילא נתבטל מדה״ד למעלה, וכענין הקב״ה מצלי יה״ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי כו׳ כי הקב״ה בחי׳ ז״א דאצי׳ מתפלל יה״ר מלפני בחי׳ התגלות כתר עליון רעוא דכל רעוין כו׳ וממילא יכבשו רחמי את כעסי ויתבטל מדה״ד שלמעלה, וכן לע״ל ומלאה הארץ דעה את הוי׳ כי פי׳ ארץ בחי׳ מל׳ ממכ״ע מקור עלמין דאתגלין וידעת את ה׳ כמ״ש כי אל דעות ה׳ דעת עליון וכתר עליון וסוכ״ע בחי׳ עלמא דאתכסיא וממילא לא ירעו ולא ישחיתו כו׳ כי שרשם מפסולת וסיגי גבורות עליונות וכשמאיר מוחי׳ דגדלות דעה את ה׳ דעת עליון ויתבטל מדה״ד שלמעלה וכמאמר רז״ל לע״ל יום שכולו טוב כו׳ ממילא יתבטל סיגי הדיני׳ שלמטה והשבתי חיה רעה מן הארץ גבורות קשות דרע למטה וישתנה מהותן למהות אחר לגמרי וארי׳ כבקר יאכל תבן כי עכשיו אין ארי׳ נוהם אלא מתוך קופה של בשר ולע״ל יאכל תבן כו׳, וכענין זה הי׳ בתיבת נח שהיתה כמו מ״ם סתומה דלמרבה המשרה ולשלום אין קץ שיהי׳ לע״ל כנ״ל.

והנה התורה היא נצחיות בכל דור וזמן, ויש גם כן ברוחניות בעבודת ה׳ בחינת תיבת נח והוא כמו שכתוב ואהבת כו׳ בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע, וזהו השלום בפמליא של מטה שנפש הבהמית תסכים ג״כ לביטול דנה״א כי עשר בחי׳ הנפש שכל ומדות שבנה״א שרשם מבחי׳ ע״ס דקדושה ושכל ומדות שבנפש השכלית והבהמית נמשכים מבחי׳ ע״ס דנוגה כי חכמה שבנה״א הוא חכמה אלקית בבחי׳ ביטול איך שהיש בטל ואין וכולא קמי׳ כל״ח וחכ׳ שבנה״ב הוא בחי׳ יש וכמ״ש חכמים המה להרע ונמשך אחר גשמי׳ העולם שנראה ליש ודבר נפרד בפ״ע והמדות נק׳ יצירה שנמשכי׳ מן השכל מהעלם אל הגילוי ומבחי׳ חב״ד שבנה״א נולדו ונתהוו המדות אהוי״ר לאלקות ונק׳ יצ״ט ומבחי׳ השכל שבנה״ב נמשכים ומתהוים המדות והתאוות לתענוגי׳ גשמיי׳ נק׳ יצה״ר, והנה עיקר הרע שבאדם הוא במדות שבלב כי שבירת הכלים הי׳ בז׳ מדות ז׳ מלכין

קדמאין דתהו וימלוך וימת כו׳ משא״כ המוחי׳ דחב״ד אין הרע כ״כ ולכן עיקר הציווי בק״ש הוא בפסוק ראשון שמע כו׳ לשון הבנה שיתבונן בגדולת הבורא ית׳ בא׳ ח׳ ז׳ רקיעים וארץ וד׳ רוחות העולם בטלים לאלף אלופו ש״ע, כי שורש הו״ק דעולם מעלה ומטה כו׳ הוא מהמדות עליונות והם בטלים במציאות לאור א״ס ב״ה, דלאו מכל א״מ כלל וכמ״ש לך הוי׳ הגדולה כו׳, וכשיגביר חכ׳ דנה״א על שכל וחכ׳ דנה״ב כי מוחו ברשותו והרע שם מועט כנ״ל ומסכים ג״כ לביטול דנה״א וממילא המדות שנק׳ יצירה שנמשכי׳ מהעלם לגילוי יכנעו לה ויתהפכו ג״כ לאלקות וממילא יבא לקיום ואהבת את ה׳ בכל לבבך בשני יצריך ביצ״ט וביצה״ר ג״כ. אך יש בזה ב׳ מדרי׳ אתכפיא ואתהפכא והוא מ״ש כי פדה ה׳ את יעקב וגאלו כו׳ ומהו כפל לשון ופדה וגאלו כי פדייה מעלמא דנוק׳ אתכפיא וגאולה מעלמא דדכורא אתהפכא. ויובן זאת הנה איתא בספרים כי סוכה הוא ג״כ מבחי׳ תיבת נח בחי׳ בינה ונמשך ממנה השלום וכמ״ש ופרוש עלינו סוכת שלומיך כו׳ רק שסוכה הוא חיצוני׳ בינה ותיבת נח פנימית בינה. וביאור הדבר הוא עד״מ עשיית מלאכה הסוכה שהסכך סוכך רק למעלה צל מקיף למעלה והדפנות הם בפ״ע משא״כ עשיית התיבה הגג והדפנות והשוליים מתאחדין כאחד, וכמו״כ יובן למעלה כי בחי׳ סוכה כמ״ש בסוכות תשבו שבעת ימים שז׳ ימים הם המדות יהי׳ תחת הסוכה וכמ״ש בקרבנות ז׳ ימים יהי׳ תחת אמו וביום הח׳ כו׳ פי׳ אמו הוא הבינה כי אם לבינה תקרא אם הבנים שמחה כי הבינה מקור המדות הוא בחי׳ שמחה כמו שרואין שהשמחה והתענוג הוא דוקא כשמבין ההשגה וההשכלה על בורי׳ ובכל יו״ט מאיר בחי׳ בינה והאם רובצת על האפרוחים כו׳ לכן מועדים לשמחה וסוכות זמן שמחתנו תוס׳ אורות מבחי׳ בינה אם הבנים במדות עליונות ומאיר לכל אחד מישראל תוס׳ אור ביו״ט לעלות ולהתקרב בעבודת ה׳ באהוי״ר ובשמחה ישמח ישראל בעושיו ולא כמו שטועים העולם שהעצבות והמרירות הוא בקירוב יותר לעבודת ה׳ אדרבה ע״י השמחה באלקות הוא מדחה ומרחיק הרע ביותר, וזהו בסוכות תשבו שבעת ימים שהז׳ ימים מדות עליונות יהי׳ תחת הסוכה בחי׳ בינה אך הסכך סוכך מלמעלה צל ומקיף והדפנות בפ״ע והוא בחי׳ חיצוני׳ בינה והוא כמ״ש פדה הוי׳ את יעקב פידוי מעלמא דנוק׳ בחי׳ אתכפיא שההתבוננות והשגת אלקות הוא בבחי׳ מקיף בלבד על המדות אעפי״כ בכח ההתבוננות להאיר ולזכך המדות שנכנעו ג״כ בבחי׳ ביטול לאלקות ולא יתפשטו בלבושי נוגה כמו שאנו רואים במי שמקשר דעתו בהשגות אלקות ממילא מזדככים המדות, הגם שלא נתהפכו לגמרי עכ״ז הם בבחי׳ כפי׳ ונכנעו בביטול לאלקות, אך תיבת נח שמתאחדים הגג והדפנות להשלימם * כאחד והוא בחי׳ פנימי׳ בינה שמתאחדים השכל והמדות כאחד והוא בחי׳ וגאלו מיד כו׳ בחי׳ אתהפכא, ויובן זה עד״מ מי שיש לו ד״ת וטוען טענות ותביעות שהטעם הם על פי שכל וחכ׳ הגם שטוען בכל לבו ויוצאים הדברים מן הלב בלהב וכעס עכ״ז עיקר הטענות הם ע״פ

להשלימם: בכת״י ב׳: והשוליים.

1077

שכל והמדות טפלים ונכללים בהשכל, וכמו״כ צ״ל בעבודת ה׳ וענין הטו״ת כמו שקובל הנביא אני ה׳ לא שניתי ואתם ב״י לא כליתם פי׳ שמבחי׳ ההתבוננות איך שאני הוי׳ לא שניתי וביו״ד נברא העוה״ב ובה״א נברא העוה״ז שתי אותיות בלבד מהתבוננות זו הי׳ צ״ל כלות הנפש ואתם בני יעקב לא כליתם, ורז״ל אמרו כל המאריך באחד כו׳ ולכאורה הלא כולם מכוונים שה׳ אחד בשמים ובארץ ומקבלים עומ״ש אך עיקר פי׳ האריכות דאחד אריכות ההתבוננות באחד להרחיב דעתו ובינתו איך שהוא סוכ״ע וממכ״ע וכולא קמי׳ כל״ח ואני הוי׳ לא שניתי שעיקר שיהי׳ ההתבוננות והמדות יהיו בטילים ונכללים בהשכל והמוחי׳ שזהו פנימי׳ בינה שמתאחדים השכל והמדות כאחד ואתהפכא חשוכא לנהורא שזהו גאולה, וזהו ענין תיבת נח שישנה גם עכשיו ברוחניות בעבודת ה׳ השלום בפשמ״ט בשני יצריך בבחי׳ אתכפיא ואתהפכא כנ״ל וכמ״ש בזהר פי׳ הפסוק לא ירעו ולא ישחיתו כו׳ קאי על היצה״ר.

וזהו מ״ש וזה אשר תעשה אותה כו׳ כי תיבת נח מעין ודוגמא דלעתיד לבא, ולעתיד לבא נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳, פי׳ הוא לשון העלם כמו הוא עשנו ובלוים נאמר ועבד הלוי הוא שעבודת הלוים בשירה וזמרה להמשיך מבחי׳ הוא עלמא דאתכסי׳ בבחי׳ עלמא דאתגליא וזהו ואמר ביום ההוא מה שעכשיו בבחי׳ הוא עלמין סתימין יהי׳ לע״ל בבחי׳ גילוי אלקינו זה, וכמו שאומרים בתפלת ר״ה ויבין כל פעול כו׳ וידע כל יצור כי אתה כו׳ בחי׳ גילוי, ותיבת נח מעין ודוגמא דלע״ל נאמר אצלה ג״כ וזה אשר תעשה בחי׳ וגילוי זה כו׳ שלש מאות אמה אורך התיבה הם נגד ג׳ עולמות בי״ע לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וסדר השתל׳ העולמות מלמעלה למטה נק׳ אורך וכמ״ש אצל שלמה המלך ע״ה וידבר שלשת אלפים משל שכל העולם הוא משל לעולם שלמעלה הימנו, ופי׳ שלש מאות הוא כמ״ש בזהר ע״פ ויהיו חיי שרה מאה שנה כי יחידות בזו״נ ועשיריות באו״א ומאות בכתר, ושרה לשון שררה בחי׳ מל׳ המשיכה חיין עילאין דילה מאתר עילאה שנק׳ מאה ברזא דמאה ברכאין בחי׳ כתר שהע״ס כל א׳ כלול מיו״ד וכנ״ל בפי׳ למרבה המשרה תוס׳ וריבוי אור בבחי׳ מל׳ וזהו חיי שרה ומאה שנה מבחי׳ כתר ועשרים שנה מבחי׳ חו״ב כו׳ וכן הפי׳ בתיבת נח שלש מאות אמה הם ג׳ עולמות בי״ע שיהי׳ בהם המשכה והתגלות מבחי׳ מאה כו׳, וכמו״כ יש מבחי׳ זו עכשיו וכמו שארז״ל ועתה ישראל מה א״ת מה אלא מאה וחייב אדם לברך מאה ברכות בכ״י וברכת המצות ומעשה המצות מלובשים במח׳ דבור ומעשה הן נגד ג׳ עולמות בי״ע וע״י כוונת הברכה וכוונת המצוה ממשיכים אור א״ס ב״ה מבחי׳ מאה כתר עליון בעולם הבריאה וע״י הדבור בברכת המצות ממשיכי׳ האור בעולם היצירה וע״י מעשה המצות שזהו מה ה׳ שואל מעמך כו׳ בחי׳ מ״ה ביטול היש לאין בכל הג׳ קוין דתורה ועבודה וגמ״ח ממשיכים או״ס ב״ה בעולם העשי׳ הגשמיות, וזהו שלש מאות אמה אורך התיבה כי סדר השתל׳ בי״ע מלמעלה למטה נק׳ אורך התיבה חמשים אמה רחבה

כי ההפרש בין אורך לרוחב אורך נק׳ מה שנמשך מלמעלה עד למטה מטה ורוחב מה שנתרחב במקומו שכשיוצא מן המקור והוא בחי׳ ה׳ עילאה דשם הוי׳ בינה רחובות הנהר התרחבות ההשגה באור א״ס ב״ה וכמ״ש במרחב י״ה, ופי׳ נ׳ אמה הם נ׳ שערי בינה כי מ״ט שערי בינה נבראו בעולם ושער הנ׳ אפי׳ משה רבינו ע״ה לא השיגו בחייו עד אחר הסתלקותו זכה לשער הנו״ן ופי׳ שערי בינה עד״מ השער הוא רחב ומשמש כניסה ויציאה כן מה שמשיג השגות אלקות והן במוח תבונתו עדיין לא נמשך ההארה ללב נק׳ מוח בינה, אכן כשנפתח ונמשך התפשטות השגות אלקות שבמוח בינה להאיר ללב נק׳ שע״ב וכמ״ש בזהר ע״פ נודע בשערים בעלה לכל חד לפום מה שמשער בליבי׳ שנתפסת ההשגה בלב להוליד מזה אהוי״ר, כי כל הבחי׳ שבמוח ישנו בלב כמו שאומרים ותן בלבינו בינה להבין כי בינה ליבא ובה הלב מבין והלב רואה והלב יודע כו׳ ויש ז׳ מדות בלב וכל מדה כלולה מז׳ ומקבלים ההשגה וההתבוננות ע״י מ״ט שערי בינה וכל מדה יש שער בפ״ע כי אינו דומה ההתבוננות המעורר אהבת ה׳ להתבוננות המעורר יראת ה׳ ופחדו אך שער הנו״ן הוא כולל כל השערים פנימי׳ בינה שמתאחד השכל והמדות כאחד כנ״ל והוא בחי׳ התהפכות המדות לאלקות ובתיבת שהי׳ מעין ודוגמא דלע״ל ולכן הי׳ חמשים אמה רחבה בחי׳ שער הנו״ן דבינה ושלשים אמה קומתה הן בחי׳ חב״ד המוחי׳ עצמן שלמעלה מהמדות, כי יש השגות והתבוננות אלקות ששייכים להמדות שיתפעל מזה באהוי״ר שזהו נ׳ אמה רחבה שערי בינה מקור המדות ויש השגות לאלקות שאינם שייכים להמדות כלל כמו השגות טעמי המצות וסודות התורה או כמו לימוד וידיעת התורה זהו שלשים אמה קומתה, ואל אמה תכלנה מלמעלה הוא עוד בחי׳ גבוה יותר אמה אחת כתר עליון בוצינא דקרדוניתא קו המדה כו׳ כי בהמוחי׳ חב״ד שלשים אמה כו׳ וחמשים אמה נו״ן שע״ב מקור המדות ושלש מאות אמה מקור עולמות בי״ע, משא״כ בכתר עליון אמה אחד אנת הוא חד ולא בחושבן כו׳, וכמו״כ בנשמה יש ה׳ בחי׳ נרנח״י נר״ן הן במוחי׳ ומדות וח״י הם בחי׳ מקיפין ונק׳ יחידה שמקבל מיחיד והוא רצון פשוט ורעו״ד למס״נ באחד להכלל במהו״ע ית׳ דלמתב״כ למעלה מהשגה ודעת כי בבחי׳ כלות הנפש אחת הוא יונתי כו׳ בחי׳ אמה א׳ כו׳ וזהו ואל אמה תכלנה מלמעלה, נמצא בתי׳ נח מרומז כל סדר השתלשלות העולמות מרב״ד עד סוכ״ד כי דור המבול השחית כל בשר את דרכו כו׳ וקילקלו כל העולמות וע״י כניסת נח בהתיבה נתקנו ונתקיימו כל העולמות וכמ״ש בזהר מיומא דאתברי עלמא אתחזי למהוי בתיבה כו׳ וכמ״ש מאלה נפצה הארץ מהו נפצה כד״א ומשם יפרד כו׳ ומשיעורא דתיבותא אוף נמי הכי ע״ש. והנה התורה נצחיות בכל דור וזמן ועכשיו תיבת נח הוא תיבות התפלה ותיבות התורה וצ״ל בהתיבה כל בחי׳ הללו שלש מאות אמה ג׳ לבושי הנפש מדו״מ נגד ג׳ עולמות בי״ע ע״י כוונת התורה וכוונת המצות ממשיכים אוא״ס בעולם הבריאה וע״י הדבור בתפלה ותורה בעולם היצירה וע״י מעשה ממשיכים התגלות אוא״ס ב״ה בעולם העשי׳ חמשים אמה רחבה נו״ן שע״ב שיהי׳ בכל השערים דעת והשגות אלקות כמ״ש נודע בשערים

כו׳ לשון דעת והתחברות וכן לשון ל׳ אמה קומתה ואל אמה תכלנה כו׳ וכשיהי׳ כל הבחי׳ הללו בתיבות התפלה והתורה עי״ז וזה אשר תעשה כו׳ בבחי׳ גילוי כמו שאומרים אחר קריאת שמע באמת ויציב וטוב ויפה הדבר הזה פי׳ הזה כל האמור למעלה בקריאת שמע הוי׳ אחד ואהבת את הוי׳ יהי׳ בבחי׳ גילוי זה וכן בדבור התורה זה הדבר כו׳ כמאמר רז״ל כל הנביאים נתנבאו בכה ומשנה רבינו ע״ה נתנבא בזה כו׳ כי התורה הוא מעין ודוגמא דלע״ל ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳.

פ׳ נח ו׳ ט״ז

צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה כו׳. פרש״י צהר י״א חלון וי״א אבן טוב המאיר להם (וכן ת״י אזל לפישון וסב מתמן יוהרא ותשויניה בתיבותא לאנהרא לכון, ופרש״י ע״ז יוהרא היינו אבן טוב, וכן ראיתי במתורגמן שע״פ חמוקי ירכיך כמו חלאים בשה״ש סי׳ ז׳ תרגם כמו חלאים כמו יוהרין דקביעין על כלילא, וכן ע״פ אדמו מפנינים באיכה סי׳ ד׳ ז׳ תרגם סמיקו חיזו יתיר מן יוהרין. לפ״ז יוהרין היינו פנינים. וממ״ש אדמו עצם משמע שיש בהן קצת אודם. ועמ״ש במ״א בענין בפולח דגוונא סומקא אתחזי ביה. וצ״ע דיוהרא בלה״ק הוא ענין גאוה כמ״ש בחבקוק סי׳ ב׳ ה׳ גבר יהיר ולא ינוה. ואפ״ל כי באמת גאה דקדושה ה״ע רוממות וגדולה, כמאמר הגאוה והגדולה לחי עולמים, כי גאה גאה וע״ז מורה מורה האבנים טובות שמהם עושים הכתר והעטרה שהכתר הוא ענין גאה גאה כו׳ רק כשנפל בחי׳ זו בשבה״כ זהו ענין גסות הרוח. ואל אמה תכלינה מלמעלה, כסויה משופע ועולה עד שהוא קצר מלמעלה ועומד על אמה, כדי שיזובו המים למטה מכאן ומכאן. בצדה תשים שלא יפלו הגשמים בה. תחתים שנים ושלישים, ג׳ עליות זו על גב זו עליונים לאדם אמצעיים למדור תחתיים לזבל עכ״ל. והנה אדמו״ו נ״ע פי׳ בשם הבעש״ט נ״ע דתבה היינו ג״כ תיבות התפלה. לפ״ז יש לפרש צהר תעשה לתבה אבן טוב, כי האבנים הם אותיות כמ״ש בס״י שתי אבנים בונות שני בתים, והנה ידוע מארז״ל מט״ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, נמצא תיבות התפלה נעשה מהם כתר דהיינו אבנים טובות הנקבעי׳ בכתר עד״מ, וכן למעלה ה״ע אותיות והמשכות מבחי׳ כתר יהי רצון שיהי׳ גואל ישראל ושיתרפא החולה כו׳, ועמ״ש מזה בד״ה מה יפו פעמיך ובד״ה משמח חתן וכלה, וזהו צהר תעשה לתבה שתיבות התפלה יהיו בבחי׳ צהר היינו שיהי׳ מהם המשכת הכתר. לפ״ז א״ש ג״כ דגוונא סומקא אתחזי בי׳ כנ״ל, כי כתר עליון קמיה כחשיכה כאורה, וצ״ל נמשך בחי׳ אור שיומשך במקום הראוי דוקא, וזהו ע״י גוונא סומקא וכמ״ש בשה״ש ע״פ דודי צח ואדום צח לי ואדום למצרים כו׳.

ב) **צהר.** בספר נועם אלימלך פי' שע"י תיבות התפלה מהפך מצירוף צרה לצירוף צהר ע"ד מנגע נתהפך לענג כענין כולו הפך לבן טהור הוא. ואפ"ל עוד כי בצירוף צהר נכלל ג"כ צירוף הצר כמ"ש הצר הצורר כו' וגם צירוף רצה, כמ"ש רצה ה' בעמך ישראל ולתפלתם שעה, פי' רצה היינו המשכת רצון העליון כו', ואז נתהפך מחשוכא לנהורא.

ג) **רבות** פל"א ל"ג ב' צהר תעשה לתבה רבי אבא בר כהנא אמר חלון רבי לוי אמר מרגלית. ואל אמה תכלנה מלמעלה, ר' יהודה ור' נחמי' רבי יהודה אומר כאמתה מלמטה (ואל אמה תכלינה פירושו שבאותו אמה שהי' מודד ומשער למטה בה עצמה הי' מודד ומשער גם למעלה) כך אמתה מלמעלה, ר' נחמי' אמר כמין קומרטון היתה (פרש"י והערוך שפוע ועגול ופירוש שמדור העליון הי' משופע ועולה כמין כיפה עד שלמעלה היתה רחבו אמה) והי' משקיף בה ועולה (לשון שיפוע כדאמרינן שקופים אטומות אצל חלונות ב"ה) משקיף בה ועולה עד שהעמידה על אמתה שנאמר ואל אמה וגו'. וע"ש עוד מענין ופתח התבה כו' תחתים כו', ובגמרא דלקמן לא פי' כן בענין האמצעיים.

ד) **גמרא** סנהדרין דף ק"ח ע"ב צהר תעשה לתבה א"ר יוחנן אמ"ל הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהי' מאירות לכם כצהרים (היינו ע"י תיבות התפלה כשיהיו אבנים טובות ע"ד תשובה ומעשים טובים, אזי יומשך מלמעלה גילוי אור וחסד עליון להיות מאיר כצהרים וכמ"ש והוציא כאור צדקך ומשפטיך כצהרים בתלים סי' ל"ז ו', וע"ד שכתוב בילקוט סי' תתס"ג ע"פ והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום שאם אתם שמעתם מצותי אתם מאירים כיום שנאמר והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע כו'). ואל אמה תכלנה מלמעלה דבהכי הוא דקיימא. תחתים שנים ושליש' תעשה, תחתיים לזבל אמצעיים לבהמה עליונים לאדם עכ"ל.

ה) **זח"ג** תצא דרע"ח ע"ב בתיבה תחתים שניים ושלישים, לאכללא בה כהנים לוים וישראלים, תיבה שכינה עמהון עכ"ל. ואפ"ל תחתים היינו נה"י, וה"ע ערבי נחל שאין בהם לא טעם ולא ריח היינו בחי' הודאה וזוהי המדריגה תחתונה כי מאן דלא כרע במודים כו', וכן נצח, וזהו ע"ד והאופנים אופן אחד בארץ ותרגומו מלרע בחי' תחתים והוא ג"כ ענין מארי מקרא, שניים בחי' חג"ת אהוי"ר וזהו ענין חיות שהם ביצירה עמ"ש סד"ה ואהי' אצלו אמון וה"ע מארי משנה, שלישים הם חב"ד דו"ר שכליים במוחין דגדלות וה"ע שרפים עומדים ממעל לו וזהו ענין מארי תלמוד. ואל אמה* תכלנה אחת היא יונתי וברמב"ם בפי' וכל מעשיך יהיו לש"ש תכלית א', גם מיעוט הכלי ריבוי האור עקודים בכלי א' בבהמ"ק אמה כליה עורב. ופתח פיה פתחה בחכמה, ע' נועם אלימלך פתח הקטן של ה' כי עיר

ואל אמה . . מלרע כו': בבוך בראשית ־ 200 קטע זה נכתב קודם ד"ה זח"ג תצא.

קטנה, וגם בד"ה אחרי כי מנסה, ע"כ פרצה דחוקה כו' תחתיים ג' בחי' בטעמים גם מלרע כו'.

ו) **הש"ך** פ' זו כ' וכ' רקנטי ע"פ עשה לך תיבת, אפשר שירמוז לסוד היובל הגדול שישוב הכל לתשובה הרמוזה בתיבה, וזהו טעם חמשים אמה רחבה רמז לנו"ן שע"ב, ומלת רחבה מרחובות הנהר מלשון ונהורא עמיה שריא וטעם תחתיים שניים ושלישים רמז לשלשה עולמות שישובו כולם לתיבה הנזכר, עכ"ל.

ז) **בשל"ה** פ' נח האריך בענין התיבה שהיא בחי' מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק (נח איש צדיק היה כו') עיין עליו*. וע"פ דבריו י"ל דלכן היה שלשים אמה קומתה כי בענין מגדל הפורח באויר בסנהדרין דף ק"ז פרש"י שהוא אות למ"ד, ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי קדש למ"ד מלמטה כו'. ועפ"ז י"ל ג"כ ענין צהר תעשה לתיבה כי קדש למ"ד הוא עדיין מלמטה הוי' מלמעלה, וצריך להאיר בבחי' מגדל עוז מבחי' שם הוי' שמלמעלה כו'.

ח) **בבחיי** פ' וישב דנ"ג ע"א ע"פ ויתנהו אל בית הסוהר הוא הבור והוא בית בנוי תחת הקרקע שקורין לו שיגא בלע"ז אשר לו פתח קטן מלמעלה יכניסו בו האסורים וממנו בא להם האורה והוא מלשון צוהר תעשה לתיבה בחילוף סמך בצדיק עכ"ל. והוא כמ"ש באיוב סי' כ' י"ח ולא יעלס שפירושו כמו ולא יעלוץ כמ"ש רש"י שם כמ"ש אשר יעלוז יעלוץ יעלוס שלשתן מתחלפות, וכ"כ במ"צ שם כי זשסר"ץ מתחלף, וכמ"ש בספר שמות על שמות גיטין בשם זאפירה. ועפ"ז יש לפרש כמו"כ בענין צוהר תעשה לתיבה שהוא ג"כ כענין סוהר כמ"ש מהרמ"א פ' נח וז"ל והנה בב"ר ובתנחומא אמרו שהיה (נח) כמונח בבית הסוהר והי' צועק ואומר הוציאה ממסגר נפשי כו' ולא הרשהו הוא יתברך עד י"ב חדש עכ"ל. ועיי' מזה ברבות פ' נח ר"פ ל"ד, ועי"ז יבא האדם לתשובה כי מן המיצר קראתי ועי"ז אתהפכא חשוכא לנהורא, ואזי מתחלף מן סמך על צדיק ונעשה בחי' צהר תעשה לתיבה וכמ"ש ואפלתך כצהרים בישעי' סי' נ"ח יו"ד, וכמו"כ יובן בענין ירידת והתלבשות הנשמה בגוף שהוא ג"כ בחי' מלך אסור ברהטים והתבה הוא הלבושים של המצות כו' ומים רבים הם טרדות הפרנסה כמ"ש בת"א פ' נח ע"פ מים רבים כו' וע"י התשובה נעשה מבחי' סוהר בחי' צהר תעשה לתיבה כו'.

בבחיי פ' תצוה קי"ג ד' על פסוק ועשית חשן משפט וזה לשונו לוי היה מפותח על ברקת והוא הקרובנקל"א נקראת ברקת ע"ש שנוצצת

---

* עיין עליו: בבוך בראשית 200 נוסף: וכ"כביר"ק אותיות א"ב סג"א בשם מ"ע אופן ס"ה ואפשר פי' בו ירוץ זהו ע"ד רהטים דיעקב שהוא מרוצת המים והוא ענין המשכת מיין דוכרין הנמשכים לנוק', וזהו בו ירוץ צדיק דהיינו יסוד ועמ"ש מזה בהגהות ע"פ וכל העם רואים את הקולות.

כברק (ברק היא הארת יסוד אבא. ולכן שייך בחי׳ זו בתבה שהיא בינה המקבלת מיסוד אבא. וזהו ג״כ ענין לוי לשון לוי וחיבור כנודע מענין מלך שהשלום שלו ומענין לויתן כו׳) והאיר כנר וכן תרגם ברקן, והוא אבן שתלה נח בתבה ממ״ש צהר תעשה לתבה, והנביא קראה אקדח שנאמר וכל שעריך לאבני אקדח (והיינו ג״כ ענין חמשים אמה רחבה של התבה שהם שעריך פי׳ נו״ן שערי בינה יהיו מאירים בהלב להיות אבני אקדח, ע״י צהר תעשה לתבה כו׳ ונודע שהתבה רומז אלע״ל כו׳) והוא מלשון קודחי אש, ונתנה ללוי מפני ששבט לוי היו מאירין בתורה כענין שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל כו׳.

ואני הנני. סנהדרין פי״א קח״א. ירו״ק קרבן י״ט. מד״ר פ׳ נח פ׳ ל״א דל״ד א׳ פרשה במדבר פ׳ * דף רי״ד ב׳ פ׳ נשא פ׳ דרמ״ה ד׳. ילקוט ח״א ט״ו א׳ ריג״ג רל״א ד׳ ח״ב צ׳ ד׳ (י״ח) ערך נח ל״ב. בחיי קנה״א ס״פ קדושים.

א) **סנהדרין** שם ת״ר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב״ה ומה כתיב בהם בתיהם שלום מפחד כו׳ כלום אנו צריכים לו אלא לטפה של גשמים יש לנו נהרות ומעיינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב״ה בטובה השפעתי להם בה מכעיסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר ואני הנני מביא את המבול מים כו׳. רבי יוסי אומר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין (שרואין טובתן שלימה והיו גובהין עיניהם ומנאפין אחר עיניהם) שדומה למים לפיכך דן אותם במים (שדומין לגלגל העין מעיינות שנובעין ממקום קטן כמו עין) שדומה לגלגל העין עכ״ל. וכן איתא במד״ר פ׳ נח פל״א בשם רבי יוסי בן דורמסקית. ואפ״ל כי מעיין נק׳ עין כמ״ש הנה אנכי נצב על עין המים כו׳ ותרד העינה כו׳ וירץ לבן אל האיש החוצה על העין וכן עינים שרואין נק׳ עין. וע׳ בשרש ישע נדחק למה המעיין נק׳ עין והעיניים נק׳ עין, ולפמש״כ יש טעם לזה משום שגלגל העין דומה למים. ועוי״ל כי מעננים יורדים מים כו׳, גם ע״פ הקבלה הנה עין הראיה הוא בחי׳ חכמה שלכן נקראו סנהדרין עיני העדה, ועמ״ש ע״פ ואראה את הארץ וע״פ לבבתיני באחת מעיניך וע״פ חכלילי עינים, והמעיין נמשך ג״ב מחכמה והם ע״י פגם ראיית העין המשיכו הטפה הנמשך מהמוח שהוא בחי׳ מעיין לסט״א היינו ע״י הניאוף לכן נדונו במים כו׳ וז״ש גבי ציצית כו׳ וראיתם אותו כו׳ ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כו׳ שלא ימשיכו ח״ו מהמעיין למקום האשפה כו׳ כי ל״ב חוטי הציצית הם ל״ב נתיבות חכמה כו׳. והנה כמו המעיין הוא קטן ונעשה ממנו נהר גדול,

---

במדבר פ׳ . . נשא פ׳ : ג. יא.

כמו"כ ענין הראי' הוא יוצא מהעין שהוא קטן והרי אח"כ רואין הרבה שטח רב ועצום, והטעם שהמעיין קטן לפי שיוצא מהמקור ע"כ משם א"א לילך רק דרך צמצום וכנודע מענין יו"ד של שם שנק' מעיין וה"א הוא בחי' רחובות הנהר, וכך ענין הראי' שהוא מבחי' חכמה שבנפש כנ"ל נמשך ע"י צמצום ולכן העין קטן כו'. ומכ"ז יש להעיר לענין חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים, חמש עשרה הוא בחי' י"ה, שלשם הגיע הפגם. ומהרש"א כתב כמו שהמים מקיפים את העולם כגלגל ואמצעו נגלה שהוא עין הארץ כן גלגל העין הוא הלבן שבו מקיף את השחור שהוא עין הנגלה כו'. ועיין ביד יוסף פ' נח.

ב) **מד"ר** פ' נח ס"פ ל"א דף ל"ד א' ואני הנני מסכים לדברי מלאכים שהיו אומרים מה אנוש כי תזכרנו. את המבול מים, מים היו וכיון שהיו יורדין היו נעשים מבול. פי' המ"כ נעשים מבול משחיתים ומחבלים וכלים העולם. ואפ"ל ע"ד אין רע יורד מלמעלה ובהשתלשלות למטה נעשו רע כמ"ש סד"ה ויעש משה נחש נחשת, וכמו בשרש השטן לש"ש נתכוין ואח"כ בהשתלשלות למטה נתן עיניו, ועיי' מזה בלק"ת פ' פנחס בביאור ע"פ צו את בנ"י את קרבני הראשון. וממד"ר הנ"ל ראיה למ"ש העמה"מ דהמבול הוא כענין שבה"כ דתהו מריבוי האור שאח"כ כשנפלו למטה אזי נעשו רע משא"כ בשרשם וזהו מים היו וכיון שהיו יורדין היו נעשים מבול כו', ועד"ז בעל קרי אינו מטמא עד שתצא טומאתו לחוץ כו' ועל"ק ס"ד. י"ל גשם ומטר נקרא בעלא דארעא וע"י שהאנשים נזקקים רק לנשותיהן ובעונה הראוי' אזי ונתתי גשמיכם בעתם ודור המבול שהיו שטופים בזמה ע"כ מדה כנגד מדה ירד הגשם דרך מבול וג"כ שטף עבר כו', ועל"ק סעיף ד' מ"ש ע"פ הת"ז דמ"ו ע"ב.

ג) **מד"ר** פ' במדבר פ' ג' דף רי"ד א' ע"פ ואני הנה לקחתי כו' ואני בשמחה הנה ברצון דברי ר' ישמעאל, אמרו לו תלמידו רבינו לפי שהוא אומר ואני הנני מביא את המבול שומע אני יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מכעיסיו כו' ע"ד ובאבוד רשעים רנה. וכן פי' בזהר פ' נח דס"א ע"ב וז"ל אבל בזמנא אחרא לית חדוה קמי' קוב"ה כזמנא דאתעבידו חיי עלמא ואינון דארגיזו קמי' הה"ד ובאבוד רשעים רנה כו' הני מילי כד מטא ההוא זמנא דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו כו'. וענין השמחה י"ל ע"ד מ"ש במד"ר ר"פ ואלה המשפטים הה"ד ועוז מלך משפט אהב אימתי נתן העוז להקב"ה בשעה שהוא עושה את הדין ברשעים כו' ויותר מזה מבואר במד"ר ר"פ קדושים תהיו הה"ד ויגבה ה' צבאות במשפט תניא א"ר שמעון בן יוחאי אימתי שמו של הקב"ה מתגדל בעולמו בשעה שהוא עושה מדה"ד ברשעים. והטעם י"ל כפשוטו שעי"ז יראו את ה', וכמ"ש במד"ר פ' בראשית ס"פ י"ב גבי ביום עשות הוי' אלקים שלכן נברא העולם גם במדה"ד כדי שלא יהיו חוטאין סגיאין כו', נמצא מדה"ד ברשעים גורם שיתרבו הצדיקים, וע"ד שנאמר ובערת הרע מקרבך, וכתיב וכל העם ישמעו ויראו. הב' כי ע"י שיתמו חטאים מן הארץ יהי' גילוי אלקות בעולם, ולכן

לע"ל נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. הג' כמ"ש נודע ה' משפט עשה תלים סי' ט' כמ"ש במד"ר פ' קדושים שם ור"ל שעי"ז נודע דאית דין ואית דיין יודע ומשגיח וחפץ ויכול. והרמ"ז פ' נח שם פי' מפני שהרשעים גורמים קושי הדינים ורבוי הסיגים ומונעים שלימות הזיווג העליון שענינו בסיום הגבורות שהוא השמחה השלימה כו' עכ"ה. ווה עולה ע"ד הטעם השני שכתבתי שע"י שיתמו חטאים ולא יהיו עונותיכם מבדילים יוכל להיות גילוי אלקות וגילוי זה נק' זווג ע"ד ומלא ההארץ דעה את ה' מלשון והאדם ידע כו', וזהו ע"ד הנזכר בזהר פ' בראשית דף י"ז ע"א וגיהנם נחית לתתא ושמאלא אתכליל בימינא כו' כי יניקת הקליפות מקו השמאל, ולכן כ"ז שהם בעולם הם מעכבים שלא יתכלל שמאלא בימינא וכשהם נאבדים אז שמאלא אתכליל בימינא כו'. ועיין עד"ז ג"כ בזהר פ' אמור ד"ק ע"ב ת"ח לקבל דא תלת ספרין פתיחין ביומא דא וכמה דרחמין מתערין ודינין קשין אתכפיין, וביאר במק"מ דהיינו ע"י שרשעים גמורים נחתמין לאלתר למיתה עי"ז דינין קשין אתכפיין ומזה נמשך התכללות שמאלא בימינא בחי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, ועמ"ש בלק"ת פ' נשא בד"ה הוי' יחתו מריבו ויתן עוז למלכו כו' מבואר כמ"ש הרמ"ז הנ"ל, ועמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה כי אמלאה החרבה, ולכן ע"י שנעשה מדה"ד ברשעים מתרומם קרנם של צדיקים וכמ"ש בגמרא פ"ב דמגלה די"ז סע"ב מפסוק וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק.

והמים גברו מאד ח"א ל"ג ג' ת' פא"ב. ויהי המבול כו' ותרם ב' ק"ז ג'.

ד) **ת"ז** תיקון עשרים דמ"ז סע"א ויגברו המים ד' זמנין כתיב ויגברו וגברו לקבל ארבע גליק כו'. ולעיל מיני' בענין יוהכ"פ שהיא תיבת נח אם תייבין בתיובתא יקבל לון ואם לאו יכתבון למיתה עם אחרנין דאתמר בהו ויגוע כל בשר כו'. תיקון י"ג דכ"ה ע"א והמים גברו מאד כד לא נטרין ישראל ברית דמילה מתגברין עוכומ"ז וכד נטרין ליה אתמר והמים היו הלוך וחסור עד חדש העשירי כו'. ועיין מענין והמים היו הלוך וחסור בזח"ג ס"פ פנחס דרנ"ח ע"ב ודרנ"ט ע"א ובפי' הרמ"ז לשם בשם הרח"ו שהמבול הוא דינין גמורין ונמשך מאחוריים דע"ב ס"ג מ"ה כו'. תיקון עשרים דמ"ו ע"ב וכל מאן דאריק האי זרע לא בהאי יבשה (שהיא מ' בחי' נוק' דקדושה) גרים פרודא בהאי נביעו כביכול כאלו אתפסק נביעו דשכינתא ויתרבה נביעו דסט"א דאינון מי טופנא (נ' ע"ד ויקר ה' אל בלעם שארז"ל וענין קרי הפך יקר, עיין מזה בזהר ר"פ ויקהל דף קצ"ה ע"א, ובמד"ר סדר ויקרא פרשה א' אין ויקר אלא לשון טומאה, כד"א אשר לא יהיה טהור מקרה לילה כי השפעת רוח הקדש ונבואה מלמעלה ז"ס היחוד והזיווג וכשנשפע בחי' זו על בלעם כמארז"ל במד"ר ס"פ נשא ע"פ ולא קם נביא בישראל כמשה בישראל לא קם אבל בעכומ"ז קם ומנו בלעם נקרא השפעת נבואה זו בשם קרי, הפך יקר, ומעין זה הוא משארז"ל ע"פ ושמתם סם תם למיימינים בה סמא דחייא ולמשמאילים בה סמא דמותא כי התורה הנמשך למשמאילים זהו דוגמת קרי כנ"ל והוא בענין מי המבול שהם מחבלים

ומשחיתים כו׳ וזהו ענין מי טופנא ולכן כל תרגום מבול טופנא, וי״ת טובענא כי עם היותו גשם אך בא בזעף ושטף דוגמת הטיפת קרי וכו׳) הה״ד והמים גברו מאד מאד על הארץ. תיקון ל״ז דפ״א ע״ב ומאן דעאל אות ברית ברשו נכראה אלין ארבעה (היינו עין משית אף וחמה ע״ש) שלטין עליה הה״ד והמים גברו מאד ובמא״א אות ד׳ סל״ב ד׳ אבות נזיקין ח״ב תם דקליפה עין משחית אף וחמה. ועיין זח״א דף ל״ד, ועיין זח״א פ׳ נח דס״ג ע״ב ע״פ לולי ה׳ שהיה לנו כו׳ אזי עבר על נפשינו המים הזדונים וע״ש שזהו ענין ובחג נידונין על המים להמשיך מיין קדישין כו׳. ויש להעיר לענין מים המרים המאררים ולענין מי מרה מבחי׳ מי המבול הנ״ל. ועיין בזהר שמות ד״ו ע״א בפי׳ אשריכם זורעי על כל מים, ואדמו״ר ז״ל בד״ה ונוגשיך צדקה פי׳ זורעי על כל מים היינו שמהפכים גם מבחי׳ מים הזידונים ומוציאים משם הניצוצים ע״י מעשה המצות שעושים בבבל וזהו על נהרות בבל שם ישבנו כו׳ וע״ד היפוך מי מרה למתיקה. ומזה יובן מ״ש בת״א איך שמי המבול נק׳ מי נח לפי שמהם נמשך אח״כ הנייחא כו׳.

ט״ו אמה גברו המים. נ׳ עפמ״ש בזהר אמור בענין בט״ו לחודש שורות דעשר בחי׳ י״ס דמל׳ להי׳ הם מבחי׳ ז״א דאתי עלה ונדפס ג״כ בסידור שער הסוכות, ולהיות כי ענין דור המבול שהשחיתו זרעם לא נמשך מ״ד דז״א בחי׳ ה׳ הנ״ל ע״י יו״ד דנוק׳ ע״כ גברו הגבו׳ מ״ן דנוק׳ ט״ו בחי׳ הנ״ל יעלו כו׳ ע״ש מ״ש בלק״ת ודו״ק.

נח לתיבה ותקם דבריך כי צדיק אתה הדבור יקבל מיסוד אבא כשמדבר דבור השכל דברי חכמים בנחת, ע׳ לק״ת מעין גנים והדבור נק׳ תיבה כפשוטו, וזהו בחי׳ עה״ח יסוד אבא, ועה״ד גילוי המדות שמזה מסתעף היש, וזהו מי הגיד לך כי עירום אתה, ר״ל בלי רצונות זרים ע״ד מ״ש בתורה דואשה כי תדור וכו׳ וזהו הרגשת הביטול, וצלפחד הוה מדייק בין אילני הי מינייהו רב, כי יש מעלה בגילוי המדות תאוה לעינים וכו׳, טובה תוכחת מגולה, וגם עי״ז הבירור הרע כי מיני׳ וביי׳ לשדי כו׳. אולם אח״כ צ״ל המשכה מעה״ח ביטול וזהו שמ״ע אחר ק״ש קול דממה דקה לכן אמר לחוה והוא ימשול בך שאין לכלה רק דממה כו׳, כי היחוד א״א להיות רק דנטלא מבחי׳ אבא דממה דקה, ויוהכ״פ יוכיח דאסור בתשמיש וכו׳ ואדה״ר שנזדווג ממוחין דאימא זהו חטא עה״ד, ונח תיקן ע״י התיבה כנ״ל עה״ח ונאסרו בתשמיש כי התיבה בינה ע״ד יוכ״פ. וצ״ע כי נח יסוד אבא מאיר באי׳ אפ״ל ענין עה״ח וע׳ עה״ד הרגשה מי הגיד לך נמצא עה״ח תמימות בלי הרגשה והוא ע״ד ענין נסיכי אדם כו׳, וז״ש בנח מעה״ח תמים.

ותנח* התיבה בחודש השביעי וכו'. הנה בזהר בהעלותך דקמ"ט ע"ב פי' דבחדש השביעי היינו בחדש תשרי שאז בר"ה ויוהכ"פ הוא יום הדין שהקב"ה יושב ודן את העולם והיינו פי' ותנח התיבה שהיא בחי' כסא דין שבחודש השביעי נתקן בחי' כסא זו למידן עלמא וכמארז"ל בר"ה כל באי עולם עוברים לפניך כבני מרון, והרי אררט הם סמיכי כורסייא מארי דדינא, והיינו דכמו שהרי אררט הם טורי קרדו שהם קשים מאד כך בחי' המקטרגים הם מבחי' גבורות קשות והם מתעוררים בר"ה לתבוע דין וכמ"ש ויבואו בני אלקים להתייצב על כו' דקאי על ר"ה כידוע, אך שע"י תקיעת שופר מהפכין דינא לרחמי ומה שהי' בחי' כסא דין נמתק הדין וכמ"ש בזהר פ' אמור דצ"ט ע"א וע"ב איך מתחלה כורסייא אתתקין למידן עלמא כו' ואח"כ ע"י השופר אתער ואתעטר אברהם שהוא בחי' חסד ואתקן לכורסייא, וזהו והוכן בחסד כסא כו', וזהו שאנו אומרים מלך יושב על כסא רחמים כו' וגם אומרים הנה יום הדין כו' דשניהם אמת דמתחילה הוא בחי' דין אלא שאח"כ ע"י השופר נמתק הדין להיות כסא רחמים כו'. וזהו ותנח התיבה לשון מנוחה וניחא דרוחא שהוא בחי' מיתוק הדין כי הדין והגבורות הם מצד עצמן היפך בחי' המנוחה רק בחי' זעם ורוגז וכמ"ש בזהר פ' חיי שרה דקכ"א ע"ב כד דינא שרייא בעלמא לא שכיך ולא נח, אך באמת כאשר חמת המלך שככה הוא ענין ותנח התיבה והיינו ע"י השופר כנ"ל. והנה ותנח התיבה הוא על הרי אררט דוקא כו'* ע"י התשובה מעומקא דלבא שנתהפך חשוכא לנהורא אז גם מאריהן דדינא נהפכים ג"כ מדין לרחמים וכמ"ש כתפוח כו' כן דודי בין הבנים דפי' הבנים הם בני אלקים שהם בחי' דין כנ"ל וע"י שנמתק הדין בשרשו אז גם הם מתהפכים שהכל תלוי במיתוק הדין בשרשו ומקורו כנ"ל. וע"ד מארז"ל דם נעכר ונעשה חלב דהנה דם הוא בחי' גבורה ולכן הוא אדום והוא עצמו נהפך לחלב שהוא בחי' מתיקות החסדים וגם גוון לבן המורה על תכלית החסד כו' והיינו באתעדל"ת ע"י אתכפיי' ואתהפכא מה שאדם ממתיק גבורה שלו דהיינו בחי' נה"ב שלו שנלקחה מהקליפות שהמדות שבה נק' הרי אררט כי ההרים הן המדות ויש הרים דקדושה הן מדות דנפש האלקי' משא"כ מדות דנה"ב שהם קשים ביותר ונק' הרי אררט וכשהאדם מהפך המדות דנה"ב שזהו בחי' תשובה כמארז"ל בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר אז עי"ז גורם ג"כ למעלה שיתהפכו הגבורות קשות ג"כ לחסדים. וזהו ותנח התיבה כו' על הרי אררט דוקא שהם בחי' גבורות קשות בעלי כחות הדין החזק שגם הם נהפכים לטוב ממש וכשהדין נמתק אז הוא טוב יותר מעצם החסד וכמו עד"מ בגשמיות במיני מרקחת שעיקר מיני המרקחת הטובים הם דוקא מדברים החריפים שע"י שממתיקין אותם הם טובים יותר מדברים המתוקין בטבען ותולדותן וכך הוא למעלה כנ"ל.

ותנח התיבה: ג' בלקו"ת לג' פרשיות סח, ב. — וראה לעיל דף תע, ב בהערה.
כו': בלקו"ת לג"פ: כי.

ב) אך להבין ענין גילוי בחי' זו בעשי"ת דוקא, דהנה ארז"ל שיהי' כל ימיו בתשובה נמצא מצות תשובה שהוא עומקא דליבא הוא כל ימיו ומהו זה שעשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ נק' ימי התשובה, שהתשובה מקובלת בהן ביתר שאת משמע שהימים מצד עצמן יש להם יחוס ושייכות לבחי' זו דתשובה מעומקא דליבא וכמו שאומרי' ממעמקים קראתיך כו' שיש עשר עומקים שבכל יום מעשי"ת נמשך גילוי בחי' עומק א' ובחי' עומק היינו כמו עומקא דליבא. הענין יובן בהקדים להבין כמו קושיא זו בשאר כל המצות. והוא בהיות ידוע מ"ש בזהר חיי שרה דקכ"ט ע"פ ואברהם זקן בא בימים עובדין קריבו לי' בכל יומא כו' באינון יומין עילאין, דהיינו שע"י מעשה המצות בכל יום מתעלה הנשמה ונעשית לה מזה לבושים עליונים, וזהו ימים יצרו פי' שנתן ימים לכל נפש ונשמה ע' שנים או פ' שנים כפי שיעור הלבושים שצריך להשלים, ולכן מבואר בזהר דאי חסרא יומא חדא שלא עשה בו מצוה חסרא לה לבושא חדא, וז"ש ביעקב ויקרבו ימי ישראל למות כו' שכל בחי' יומין שלו הי' בשלימות כמ"ש בזהר פ' ויחי דרכ"ד ע"א. דלכאורה תמוה הלא הלבושים נעשו ממעשה המצות וא"כ למה תלויין ביומין דאי חסרא יומא שלא עשה בו מצוה חסרא לבושא ולמה לא מהני כשיעשה למחר ב' מצות. אך הענין דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכיה נפח דהיינו מפנימיותו שמגלה כחו ופנימיות ממש בנפיחה זו שמנפח בפיו ולא כמו המשכת הדיבור שהוא יוצא מהבל הפה בלא כח כלל והיינו לפי שההבל הפה המלובש באותיות הדיבור שהוא רק מבחי' חיצוני' החיות לבד שלכך אין צריך לזה שום כח כלל, וכן עד"ז המשכת אותיות המחשבה שעולה מן הלב למוח להרהר ג"כ אין בזה רק המשכה מבחי' חיצוני' (אם לא כשחושב בדבר א' הנוגע מאד אליו שאז יש בזה המשכה פנימי' אבל סתם מחשבה שמחשב מחשבות הבלתי נוגעים אליו הוא רק המשכה חיצוניות) אבל באדם הנופח רוח באיזה דבר מנפח בכל כחו (וכמו עד"מ בנפיחת הריאה שמנפחים אותה שהבודקה מנפח בכח גדול כו'), וכך עד"מ למעלה הממ שאין לו גוף כו' אך דיברה תורה כלשון בני אדם שבמלאכים וכל צבא השמים חיותם וקיומם מבחי' חיצוני' החיות והשפע שמשפיע א"ס ב"ה להחיות העולמות ובחי' זו נק' בשם רוח פיו עד"מ וכמ"ש וברוח פיו כל צבאם והוא בחי' חיות המלובשת באותיות שבעשרה מאמרות משא"כ בנשמות האדם שנמשכו מבחי' הפנימי' החיות והשפע שמשפיע א"ס ב"ה כתי' ויפח כו' וכמ"ש באגה"ת פ"ד, והוא כענין שנאמר קול ה' בכח דפי' קול היינו המשכה ובכח היינו שנמשך מבחי' פנימי' כו' והוא כמו עד"מ באדם שיש דבר שאין צריך לזה כח וגבורה כמו שמגביה אבן קטן שאין מצטרך לגלות פנימי' כחו בשביל הגבהה זו אלא די בכחות הנגלה בחיצוניות האברים להגביה אותה משא"כ כשמצטרך להגביה אבן גדול ומשא כבד שצריך כח וגבורה להגביה והיינו שנמשך פנימי' כחו מההעלם אל הגילוי שעי"ז יוכל דוקא להגביה ולא סגי בחיצוניות הכח, או כמו עד"מ בחכמה עמוקה צריך לייגע שכלו אז ישיגנה ויתפסנה ובחכמה פשוטה אין צריך לייגע שכלו, נמצא כל המשכות שמבחי' פנימי' החיות

יוצא מההעלם אל הגילוי נק׳ כח משא״כ ההמשכה מבחי׳ חיצוני׳ אין שייך לקרותה כח. ועד״ז יובן למעלה דהגם דשם לא שייך ח״ו בחי׳ כח ע״ד שהוא במשל כי לא ייעף ולא ייגע ח״ו אלא ההמשכה שנמשך בדרך השתלשלות עו״ע הוא מבחי׳ חיצוני׳ ואין נק׳ בשם כח והיינו כידוע בע״ח שכל סדרי ההשתלשלות הוא שמבחי׳ חיצוניות העליון נעשה פנימי׳ לתחתון משא״כ פנימי׳ העליון אין דרך לתחתון להשיגו וכ״ז הוא בחי׳ השתלשלות כנ״ל, נמצא שאין צריך לזה כח וגבורה כמו שמגביה אבן קטן שדי בחיצוניות כחו הנגלה, משא״כ בהתהוות נשמות ישראל הרי מבחי׳ פנימיות נמשך למטה כי נש״י נמשכים מבחי׳ פנימי׳ השפע שמשפיע א״ס ב״ה כנ״ל, ולכן שיהי׳ נמשך מבחי׳ פנימי׳ העליון למטה זהו נק׳ בחי׳ כח שהוא גילוי פנימי׳ החיות כנ״ל במשל והיינו מה שנמשך למטה שלא כפי הסדר וההדרגה שיומשך רק מבחי׳ חיצוני׳ העליון להיות פנימיות לתחתון כ״א שנמשך הבחי׳ פנימיות שבעליון ממש למטה זהו למעלה מבחי׳ ההשתלשלות, וכענין שנאמר קול דודי מדלג כו׳ דפי׳ וענין דילוג הוא ג״כ המשכה שלא כפי סדר והדרגת ההשתלשלות כנ״ל, וזהו קאי ג״כ על מ״ת שהוא המשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שיהי׳ גילוי רצונו וחכמתו שלמעלה מכל העולמות עליונים ותחתונים יהי׳ בגילוי למטה, וע״ז נאמר קול ה׳ בכח שהוא בחי׳ כח להיות גילוי השפעת פנימיות אלקותו ית׳ למטה* ע״י התורה ומצות לפי שנשמתם ג״כ מבחי׳ פנימיות, משא״כ למלאכים לא ניתנה התורה להיותם רק מבחי׳ חיצוניות כמ״ש במ״א ע״פ מאמר הזהר בראשית דכ״ז לא טוב היות האדם לבדו כו׳ ולכך נאמר בנשמת אדם ויפח כו׳ מתוכי׳ נפח וכן במ״ת קול ה׳ בכח כו׳.

ג) **אך** לכאורה צ״ל דבשלמא בהשתלשלות עו״ע שרק מחיצוניות העילה נמשך לעלול ולכן לא נזכר בזה כח, אבל הרי התהוות הבריאה הוא יש מאין ואין לך דילוג גדול מזה להיות מאין ואפס ממש התהוות היש ואינו דומה כלל להשתלשלות עו״ע שאינו בחי׳ דילוג כלל, וא״כ הרי קשה למה בבריאת העולם יש מאין לא נזכר שום לשון כח רק לגבי הנשמה כתיב ויפח כו׳ וכן במ״ת כתיב קול ה׳ בכח מדלג על ההרים כו׳. אך הענין דכתיב כולם בחכמה עשית דהיינו שבחי׳ עשרה מאמרות שבהן ועל ידן נתהוו העולמות מאין ליש שרשן מהחכמה כי הדבור נמשך מהשכל אבא יסד ברתא, ובחי׳ הארת חכמה זהו רק מבחי׳ חיצוניות החכ׳ היא לבדה המתלבשת בדיבור משא״כ פנימיות ועצמיות כח החכ׳ א״א להתגלות כלל במו״ד, ולכן המשכה זו מהחכ׳ מבחי׳ דיבור העליון הוא בבחי׳ סדר ההשתלשלות כי מחיצוניות החכ׳ נמשך לדיבור, וכמו שנזכר לעיל במשל המשכת אותיות הדיבור והמחשבה מהאדם אין צריך לזה כח כלל כי הוא מבחי׳ חיצוניות נפש החיים שבו, וכך המשכת ח״ע להיות מקור לעשרה מאמרות הוא רק בחי׳

למטה: בלקו״ת לג״פ נוסף: והוא תכלית בריאת נשמת האדם שיומשך גילוי אלקותו ית׳ למטה.

וכן ז״ב. 38

חיצוניות חכ׳ וזהו בראשית נמי מאמר הוא ות״י בראשית בחוכמתא לפי שהוא רק בחי׳ חיצוניות ח״ע ע״כ נק׳ מאמר לבד, וזהו פי׳ וענין שהבריאה הוא יש מאין ר״ל שהתהוות היש הוא רק ע״י הארה וזיו לבד מאלקותו ית׳ כמ״ש הודו על ארץ ושמים כו׳ ומבחי׳ זו שהוא אין והארה חיצוניות נתהווה היש כמ״ש במ״א, והיינו מה שהדבור עליון המהווה היש הוא מקבל רק מבחי׳ חיצוניות חכ׳ עילאה כנ״ל, לכן לא נזכר בבריאת העולם שום בחי׳ כח כי אדרבה מקור ההתהוות היש אע״פ שהוא דילוג גדול עכ״ז נמשך רק מבחי׳ אין והארה חיצוניות מח״ע דכולם בחכמה עשית, אבל נשמות ישראל שרשם מפנימיות ח״ע ממש ולא מהארה חיצוניות כמו הארת ח״ע המלובשת בהדיבור כ״א מעצמיות ח״ע שלכך נקראי׳ בנים למקום, וכמו שטפת האב המלובש* עצמיות כח חכמתו ולמעלה מעלה מהשפעת שכל המלובש באותיות הדיבור שלכך הבן יש לו כח החכמה ממש שהי׳ מלובש בהטפה כו׳, כך עד״מ נשמות ישראל נק׳ בנים שנשמתם ושרשם מעצמיות ח״ע, ע״כ שיהי׳ ירידה והמשכות נשמה זו שבגוף הוא בחי׳ המשכה מפנימיות ח״ע למטה, משא״כ בבריאת העולם הוא רק מחיצוניות ח״ע ולכן נאמר בנשמת האדם דוקא ויפח כו׳ שזה מורה על השפעה מבחי׳ פנימיות וזהו בראשית בשביל ישראל שנק׳ ראשית ובשביל התורה שנק׳ ראשית שהן ממש מפנימיות ח״ע הנק׳ ראשית חכמה ובריאת העולם הוא מחיצוניות ח״ע ותכליתה בשביל קיום התורה ע״י נשמות ישראל.

ד) **והנה** הכח הממשיך ומביא המשכת פנימיות ח״ע למטה הוא בחי׳ רצון העליון שלמעלה מהחכמה וכמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה כו׳ שבחי׳ זה הרצון שהוא למעלה גם מהחכמה הוא המחבר וממשיך ומביא ירידה והמשכה עצמיות ח״ע למטה. והנה כדי שיהי׳ התהוות הרצון הוא ע״י צמצום כמא׳ יהי רצון פי׳ שאנו מבקשים המשכה והתהוות בחי׳ הרצון העליון מבעל הרצון. וזהו ענין עושין רצש״מ שעושין אצלו ית׳ שיהי׳ רוצה בהתהוות בחי׳ מקום וזמן, שבראשית הבריאה הי׳ זה מעצמו שעלה ברצונו ועתה צ״ל אתעדל״ת לעורר להמשיך בחי׳ הרצון וכידוע שבחי׳ הרצון העליון הוא שנתצמצם א״ס ב״ה שיהי׳ נאצל מהות הרצון להיות חפץ בעשי׳ שמים וארץ ואינו כמו בחי׳ רצון באדם שרוצה איזה דבר מפני שבלתי דבר זה יחסר לו ולכן רוצה להדבר שע״י מילוי הרצון יושלם אצלו החסרון אבל בא״ס ב״ה דכתיב אני הוי׳ לא שניתי לא שייך לומר שרצונו ישלימו ח״ו כי אדרבה אנת הוא שלימותא דכולא וממך הכל כתיב, ומה שנזכר לשון רצון היינו שנאצל אור הרצון כמו שנאצל אור חכמה כו׳ (ע׳ ד״ה ויהי בשלח פרעה) ורצון אותיות צנור שהוא מעבר והתגלות אוא״ס ב״ה דרך צמצום אז שייך בחי׳ רצון כו׳ משא״כ מצד עצמותו ומהותו ית׳ כמו שהוא למעלה מהצמצום לא שייך כלל בחי׳ רצון כמ״ש אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיך מה תעשה לו וע״ז אמרו להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות

המלובש: בלקו״ת לג״פ נוסף: בה.

היו מכעיסין ובאים כו׳ ואעפ״כ ואתה מחי׳ את כולם אע״פ שלא הי׳ להם תורה ומצות והיינו מבחי׳ ארך אפים ורב חסד שהוא כל יכול ומחי׳ אף למכעיסיו והיינו מבחי׳ שלמעלה מהרצון כי שם אין העונות מפסיקין ומעכבין את השפע ומשם נמשך להם דרך נפילת האור למרחוק כי להיות המשכה בגילוי והארת פנים הוא ע״י הצנור שנתהווה שהוא בחי׳ רצון המלובש בתומ״צ, ולכן נאמר בתורה ארוכה מארץ מדה מפיק ה״א פי׳ מדתה דהיינו שיש לה מדה שהוא בחי׳ כלי אומנתו ית׳ אלא שהיא ארוכה מארץ מדה כו׳ ולכן כתיב אם בחקתי תלכו, ולכן כדי שיהי׳ התהוות הרצון והצנור הנ״ל מבחי׳ בעל הרצון שלמעלה מעלה ממהות הרצון זה שהוא בחי׳ צמצום עצום לצמצם עצמו בבחי׳ רצון זה דוקא להיות רצון העליון שאם יטעון ראובן כך כו׳ יהי׳ הפסק כך הוא על ידי בחינת גבורה וכח וזהו קול ה׳ בכח דקאי על מתן תורה שהוא כח וגבורה גדולה להמשיל מבחינת מהותו ועצמותו ית׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ רצון שיהי׳ נמשך בבחי׳ צנור דק עד שיהי׳ נמשך בחי׳ רצון ושמהותו ועצמותו ירצה רצון זה דוקא עד שכל הפנימי׳ האור והשפע מא״ס ב״ה יומשך דוקא דרך צנור ורצון זה משא״כ עוברי רצונו אף שמקבלים מבחי׳ ארך אפים שלמעלה מהצנור הלא הוא רק דרך נפילות האור ולא בהארת פנים ואף גם זאת רק עד זמן קץ הימין שמתברר מה שנפל בשבה״כ שאז לא* יומשך רק דרך צנור הנ״ל לבד. והנה בחי׳ הגבורה וצמצום הנ״ל להיות התהוות ורצון מזה ג״כ שרש ומקור הגבורה והכח דכתי׳ ויפח ובאפיו נשמת חיים שהוא בחי׳ המשכת הנשמה ממקום עליון למטה בשביל קיום הרצון שבתורה ומצות שירידתם הוא ע״י הרצון כנ״ל כמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה כו׳. והנה אע״פ שבריאת כל העולם וכל אשר בו הוא רק ע״י רצונו ית׳ כדכתיב כל אשר חפץ כו׳ ואעפ״כ לא נזכר כלל בזה לשון כח ויפח באפיו רק בנשמת האדם לבד אע״פ שכל המשכות והתהוות הרצון הוא ע״י צמצום והצמצום הוא נק׳ גבורה וכח כנ״ל. אך הענין שיש ב׳ בחי׳ רצון, א׳ הוא פנימי׳ הרצון ותכליתו, והב׳ הוא אחוריים דרצון העליון ב״ה. ופי׳ פנימי׳ הרצון שבתורה ומצות שזהו תכלית הכל משא״כ הרצון של התהוות עולמות נק׳ אחוריים לגבי בחי׳ הרצון שבתו״מ כמארז״ל כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה ולכן אפי׳ עוברי רצונו מקבלים יניקה וחיות מבחי׳ אחוריים כו׳ הגם שאין שום רצון להם, א״כ כיון שעיקר בחי׳ גילוי הפנימיות הוא ברצון שבתו״מ לכן ע״ז שייך לומר כח וגבורה שמתצמצם להיות רצון כו׳ משא״כ בחי׳ אחוריים הוא טפל לבחי׳ רצון זה וגם אין בהם כלל פנימיות רצון שיתכן לומר שנתצמצם בהרצון כו׳, וז״ש קול ה׳ בכח כו׳ במ״ת דוקא, וכן בנשמה כתיב ויפח כו׳ מתוכו נפח כו׳ ומטעם זה. ובזה יובן מה שנזכר לשון ויפח באפיו רק על התלבשות* בגוף משא״כ בבריאת הנשמה עצמה ע״י מאמר נעשה אדם (ובמ״א נתבאר דבריאת הנשמה עצמה לא נזכר כלל בעשרה

לא: בלקו״ת לג״פ אין תי׳ זו.

התלבשות: בלקו״ת לג״פ נוסף: הנשמה.

מאמרות כו׳ רק דגם לפ״ז לא נזכר לשון ויפח על בריאת הנשמה עצמה כ״א על התלבשות הנשמה בגוף. והענין כי אם היות שהנשמות שרשן למעלה בהררי קודש מעצמיות ח״ע כנ״ל בענין בנים אתם כו׳, אך לגבי מהותו ועצמותו ית׳ אפי׳ ח״ע ורצה״ע שלמעלה מח״ע כלא חשיבי וכדכתיב והחכ׳ מאין תמצא מבחי׳ שהוא אין לגבי מהותו ועצמותו ית׳ משם מוצא התהוות החכ״ע רק שלגבי בחי׳ העולמות נק׳ בשם פנימי׳ כו׳ אבל לגבי עצמותו ית׳ בחי׳ אין א״כ לא שייך לומר על התהוותה ויפח כו׳ מתוכו נפח כו׳ (רק בערך העולמות כו׳) רק על התלבשות הנשמה בגוף שהוא חיבור שני הפכים ממש שהגוף גשמי ובחי׳ עשי׳ שלמטה מכל העולמות עליונים והנשמה עכ״פ שרשה למעלה מכל העולמות עליונים הנמשכי׳ רק מבחי׳ דבור ששרשו בחיצוניות ח״ע והנשמה שרשה מעצמיות ח״ע והרי חיבור זה ב׳ הפכים ע״ז שייך לשון ויפח כו׳ שהוא בחי׳ כח וגבורה לחבר ב׳ הפכים והיינו ע״י רצון העליון שהוא צמצום הרצון ע״י גבורה עליונה שיהא רוצה וחפץ שיתהווה כן ותתלבש הנשמה עליונה זו בגוף זה וכל אשר עשה ולפ״ז ג״כ בחי׳ פנימי׳ הרצון כמארז״ל בראשית בשביל ישראל ובשביל התורה כו׳ ע״כ המשכת רצון זה מבעהר״צ הוא ע״י כח וגבורה, וזהו ויפח באפיו כו׳.

ה) **והנה** ירידת הנשמה בגוף בחי׳ ויפח באפיו הוא צורך עלי׳ שעי״ז קיום תורה ומצות מעשיות תתעלה לבחי׳ שרש ומקור המצות הוא בחי׳ רצון העליון שהוא למעלה משרש הנשמה שהוא מבחי׳ חכמה לפי שע״י קיום התומ״צ ממשיכים בחי׳ רצון העליון (ובתחלת הבריאה הי׳ זה מעצמו כשעלה ברצונו ועכשיו באתעדל״ת תליא כמ״ש ע״פ הקול קול יעקב כו׳ וע״פ תקעו בחודש שופר כו׳ ע״ש) וזהו״ע עושים רצונו שממשיכים שיהי׳ בחי׳ רצון והתהוות בחי׳ רצון נק׳ כח כמש״ל (אות ד׳) בפי׳ קול ה׳ בכח כי כח הוא ענין גילוי ההעלם והיינו שהגילוי מבחי׳ פנימי׳ מה שהי׳ תחלה בבחי׳ העלם עתה נמשך אל הגילוי, וכך הוא בחי׳ התהוות רצון העליון שיהי׳ לו ית׳ רצון וחפץ בתרי״ג מצות התורה וז׳ מצות דרבנן כו׳ שזהו בחי׳ פנימי׳ רצונו ממש להיות ע״י זה גילוי פנימי׳ אלקותו ית׳ ממש מה דלית מחשבה תפיסא בי׳ כלל, לכן נק׳ התהוות זו בשם כח (וגם מטעם הנ״ל אות ד׳ שזהו כח וגבורה גדולה להמשיך מבחי׳ מהותו ועצמותו כו׳ ע״ש). והנה אין צריך לפרש שכל בחי׳ כח הנזכר אינו סותר למ״ש אני הוי׳ לא שניתי (כמש״ל אות ב׳, כי נק׳ כח רק מצד גילוי הפנימיות כו׳). והנה בחי׳ כח זה הנמשך ע״י המצות מלמעלה הוא המגביה את הנשמות ונושאם להתכלל באור ה׳ בחי׳ רצון העליון שכח זה הוא המלביש ומקיף את הנשמה להיות צרורה בצרור החיים את ה׳ ממש, וזהו כבוד ה׳ יאספך שהוא כח הממשיך ממטה למעלה כמו הכח המושך את האבן למעלה באויר שכח ההוא מקיף את האבן מכל צד שאינו מניחו ליפול. אך הנה כיון שבחי׳ כח זה עיקרו הוא כח הממשיך ממטה למעלה א״כ איך יהי׳ זה ע״י קיום המצות שהוא בחי׳ קול ה׳ בכח הנמשך מלמעלה למטה. אלא שהוא ע״ד המבואר בפרדס ענין מלמעלה למטה וממטה למעלה וכן בע״ח של״ט פי״ד

בחי׳ אור ישר ואו״ח שאור הנמשך מלמעלה למטה במקום שמסתיים שם הוא מכה בכח עד שנעשה או״ח ממטה למעלה וכמו עד״מ בגשמיות הזורק אבן בכותל שע״י שמכה בכח על הכותל עי״ז נמשך כח לחזרה שיוחזר האבן מהכותל אל המקום שנזרק משם בתחילה, ולכן גילוי כח זה של האור החוזר ממטה למעלה אינו אלא דוקא ממש מקום שמסתיים כח האור ישר שהרי האבן אינו חוזר כ״א בהגיע לכותל, או כמו הידוע ממה שיש ג׳ אוירים בין הארץ לרקיע ואויר האמצעי הוא קר כי חום השמש אינו מגיע בו כ״כ ואעפ״כ באויר התחתון שלמטה ממנו ורחוק יותר מהשמש הוא חום גדול לפי שמצד שבארץ הוא סיום של הגעת האור ביושר מהשמש מלמעלה למטה ע״כ שם נעשה או״ח ומתגלה כח השמש ע״ד שהוא למעלה מאויר האמצעי, וע״ד זה יובן הנמשל בענין גילוי כח של המצות להגביה הנשמה מלמטה למעלה שזהו בחי׳ או״ח גילוי והתהוות זו הוא דוקא רק במקום סיום של הכח הנמשך בבחי׳ אור ישר מלמעלה למטה דהיינו בעולם העשי׳ שהוא סוף כל דרגין משא״כ בעולמות עליונים, ולכן רק עוה״ז הוא עולם המעשה, וזהו שהמצות תלוין ביומין דוקא שהם בחי׳ זמן כמו שהוא למטה ממש ג״כ סוף כל דרגין משא״כ בעולמות עליונים הזמן בבחי׳ אחרת כו׳ כמ״ש במ״א, והנשמה ששרשה למעלה מהזמן שהרי הי׳ קודם ששת ימ״ב כמארז״ל במי נמלך כו׳ ונזרקה בבחי׳ גוף לחיות בבחי׳ זמן וע״ז נאמר יצרו כלומר שנתהווה להיות בבחי׳ זמן וירידה זו ע״י ויפח באפיו כו׳ בבחי׳ כח וגבורה להיות המשכה נשמה עליונה בגוף שפל כ״כ, ושרש כח זה מבחי׳ קול ה׳ בכח דבתורה ומצות כנ״ל הרי מבחי׳ כח העליון משם נמשך נזרקה הנשמה בבחי׳ ימים יצרו וא״כ בחי׳ הימים הן הן עד״מ המקום שמסתיים בו הכח הנמשך מלמעלה למטה ע״כ משם ומהם דוקא נמשך כח האור החוזר ומגביה הנשמה מלמטה למעלה אל המקום אשר נזרקה מכח העליון בבחי׳ קול ה׳ בכח. וזהו שכת׳ בזהר יומין קריבו לי׳ הגם שהוא ע״י המצות אך הוא ג״כ מצד כח היומין, וכח שהאבן חוזר מהכותל שזהו בכח מי שזורקו תחילה ולא מצד הכותל לבד אעפ״כ אינו חוזר רק ע״י הגעתו בכותל וע״י הכותל נעשה כח האו״ח מהאו״י, כך נעשה כח הממשיך הנשמה מלמטה למעלה להיות וכבוד ה׳ יאספך מהכח הנמשך ע״י אמצעות העליונות והיינו יומין קריבו לי׳. וזהו ג״כ מ״ש אני כברוש רענן, פי׳ ברוש הוא ארז דק שיוכל לכופף ראשו לעיקרו ואח״כ כשחוזר לקדמותו הנה הוא מעלה את הדבר הניתן עליו כשהי׳ בכפיפתו לגבוה מעלה מאד, כך הוא ענין המשכות הכח מלמעלה למטה ע״י מעשה המצות כמו שכופפים ראש הארז כו׳ ואח״כ מגביה הנשמה למעלה וכמו שהכפיפה היא על הארץ ושם יעמודו עלי׳ כך הוא ענין קיום המצות ביומין כנ״ל.

והנה זה לעו״ז עשה האלקים כשם שע״י הטובה בקיום המצות במחשבה דבור ומעשה תתעלה נפשו מאד ביתר שאת וכאשר תוכל נפשו שאת לפי השגתה להיות צרורה בצרור החיים את ה׳ ממש, כך לעו״ז ע״י הרעה במחשבה דבור ומעשה אשר לא לה׳ המה נאמר ואת נפש אויביך יקלענה

בתוך כף הקלע דהיינו קליעה למקום רחוק מאד מאד מאור פני ה' כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא על כל הרעה, ולכן נק' איסור ע"ש איסור וקישור שהנפש מתקשר בלבוש הטמא ונזרקת על ידו מאד למטה ג"כ בכח גדול כו' לפי שהן נגד רצה"ע אשר שנא ה' כו'.

ו) **והעצה** היעוצה לזה הוא עשיית התשובה, ובפרט בעשי"ת שאז הזמן ועת לכל חפץ להושיבם אל מקורם ע"י שישתפך נפשו במרירות על ריחוקו מאור פני ה' וישוב אל ה' וירחמהו כמ"ש ויזעקו אל ה' בצר להם. ועיקר התשובה כמ"ש אליך ה' נפשי אשא לבטל רצונו אליו ית' שיהי' לו רצון א' לאביו שבשמים בתשוקה וכלות הנפש ממש ולבקש מלפניו ית' שישרה עליו אור ה' ורצונו להיות לו ביטול רצון, וע"ד זה תקנו לומר בקשה סלח לנו מחל לנו שאינו כפשוטו כי אם חטאת מה תפעל לו ומה ענין המחילה, אלא הענין לבקש המחילה והתגלות הרצון שישוב רצונו להיות שורה עליו לעשות רצונו ית' בלב שלם ונפש חפיצה. ואמנם בחי' המחילה והתגלות הרצון אינו אותו הרצון שהי' תחלה כי מאחר שהוא מסתלק למה עתה יחזור כו' אלא הוא המשכה מבחי' רצון היותר עליון היינו מבחי' רעוא דכל רעוין מקור הרצונות שממנו נמשך השראת הרצון מחדש והוא יותר נעלה מבחי' הרצון שנסתלק כו'. וזהו שבקש משה בחטא המרגלים ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים כו', פי' כי שם אד' הוא בחי' מלכותו ית' וכח אד' הוא א"ס ב"ה הסוכ"ע הנמשך ע"י קבלת מלכותו ית' במעשה המצות שבחי' כח זה הוא מגביה את הנשמה כנ"ל לשרשו א"ס ב"ה הסוכ"ע. אך כדי להיות נושא עון להיות זדונות כזכיות צ"ל בחי' יגדל נא כח אד' והיינו ע"י המשכה מבחי' עליונה יותר היינו מרעדכר"ע שעי"ז יומשך ומתפשט כח זה למטה ג"כ בעומק תחת עד שאפי' דבר שפל למטה מאד יוגבה וינשא בכח זה והיינו נושא עון כו', וזהו יגדל ביו"ד רבתי כי יו"ד סתם הוא בחי' חכמה ואורייתא מחכ' נפקת, ויו"ד רבתי הוא מקור החכ' ושורשה ונק' קדמות השכל או שכל הנעלם מכל רעיון והגדלה זו ע"י המשכה מרעוא דכל רעוין כו' המתלבש בשכל הנעלם כו' והנה מבחי' זו נמשך י"ג מדה"ר נושא עון ופשע כו', וגילוי זה הוא בעשי"ת ולכן נק' ימי רצון והן בחי' עשר עומקים עומק ראשית כו' כי ראשית חכ' כתיב, אך העומק של הראשית הוא בחי' מקור החכמה כו', ויש בזה יו"ד עומקים, וזהו יו"ד רבתי דיגדל נא כח כו' עד שבסוף העשרה ימים ביוהכ"פ נתכפר חטא העגל ע"י גילוי כח אד' למטה כו', ולכן הן הן ימי תשובה שהנשמה כלולה מעשר בחי' ובכל יום צריך לתקן בחי' א' שזהו דוקא ימים המסוגלים לזה שאז נמשך ומאיר מבחי' רעדכ"ר להיות יגדל נא כח כו' נושא עון כו'. והנה בחכמה יש יו"ד בחי' ג' שכליים וז' מדות וגם במקור החכמה הוא ג"כ עד"ז רק שהוא יו"ד רבתי עשר עומקים כנ"ל, אבל במעלת ומדריגת הרצון העליון שלמעלה מן החכמה הן בחי' ז' תיקונים כי הוא ית' למעלה מהחכמה לגמרי. וזהו ענין שבעה ימי הסוכות שאחר יוהכ"פ שהן בחי' צילא דמהימנותא וימינו תחבקני והוא גילוי האהבה עליונה שלמעלה מן החכ' והוא בחי' זמן

שמחתנו. וזהו בשבעה עשר יום לחודש השביעי פי' שבעה תיקונים* דז' ימי הסוכות ועשר עומקים דעשי"ת ולפי ששבעה תיקונים אלו הן למעלה מהעשר עומקים ע"כ נזכרו תחלה כסדרן מלמעלה למטה, אכן בעבודת האדם מלמטה למעלה צריך להיות תחילה עשי"ת ואח"כ דוקא בכח התשובה והמרירות שיתמלאו הפגמים כנ"ל בפי' יגדל נא כח אד' כו' נושא עון כו' עי"ז יזכו לגילוי מקיפים עליונים דז' ימי הסוכות. וזהו ותנח התיבה כו' הוא בחי' מקיף ע"ד המבואר במ"א ע"פ ביתי בית תפלה שהוא בחי' אהבה בכל מאדך שבלי גבול כו' בשבעה עשר יום כי ז' ימי הסוכות הוא מקיפים ג"כ רק שהן מבחי' שמחה וחסד כו' אפי' על הרי אררט הם טורי דקרדו בחי' קשה כארז מצד ריבוי הרע שבנפש הבהמית שהטוב בטל במיעוטו בתערובתו ברע ולכן נק' מדותיו הרי אררט וכמבואר בזהר פ' מקץ דר"ט בענין אתגלגלו אתוון כמ"ר כו' ע"ש וכשריבוי הרע על הטוב נק' אררט בשני רישי"ן וגם לשון ארור רק טי"ת מעורב בו כו' ובעשי"ת בכח גילוי רחמים רבים העליונים הוא ית' מחיה מתים בכחר"ר אלו דהיינו אותן שבחייהן קרויין מתים שיזכו לבחי' תשובה להיות ותנח התיבה דבור התפלה ברעותא דליבא ממש על הרי אררט, ואח"כ בסוכות בבחי' שמחה כו', וכל זה הוא בחי' מקיף ונק' תיבה, ואח"כ בשמע"צ נמשך מבחי' מקיף לבחי' פנימיות להיות אלקי בקרבו ממש והוא בחי' קליטה שיה' נקלט גילוי אלקות בתוכיות כל א' מישראל על כל השנה וכמ"ש במ"א*.

נח ח' כ"ב

עוד כל. פ"ז דסנהדרין דף נ"ח סע"ב, ענין לא ישבתו וכ"ה ברבות בשלח דלקמן, עוד ענין לא ישבותו רבות בראשית פכ"ה כ"ח ג', סדר נח פל"ג ל"ו ד' פל"ד ל"ח א"ב, כל הפסוק בביאור ולא ישבותו רבות בשלח ס"פ כ"ה קמ"ב ג', זרע וקציר פ"ט דב"מ דף ק"ו ע"ב, זח"א בראשית ל"ח א'. עמה"מ ש"ו ס"פ דנ"ו סע"ד.

נח ט' ב'

ומוראכם וחתכם יהי'. רבות נח תוך פל"ד דף ל"ח ע"ב. נשא פ' י"ב דרמ"ז ע"ב ע"פ מבנות ירושלים שיהיו כל הבריות יראים מהם ומושלים

תיקונים: בלקו"ת לג"פ נוסף: העליונים.

וכמ"ש במ"א: בלקו"ת לג"פ עא, א יש עוד קיצורים שאין בהכת"י.

להם כד"א ומוראכם וחתכם. בסוף פתיחתא דאיכה נ"ח ב'. גמרא פכ"ג דשבת קנ"א ב'. זח"א פ' נח ע"א א' פ' וישב קצ"א א'.

את קשתי נתתי בענן. הנה הרב הב"ב פ' נח בד"ה השאלה הט"ו הקשה בענין אות הקשת שנתן הקדב"ה לנח ולבניו להבטיחם שלא יביא עוד מבול, והוא כי הקשת הוא דבר טבעי יתיילד מנוכיוחות השמש והכאת ניצוציו בדבר הלח כמו שרואי' אותו מתהווה מהכאת ניצוץ השמש על כלי המים שיתרשם שם השמש בעיגולו ובמראה והוא ענין הקשת ועליו אמר הנביא כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם יחזקאל סי' א' ע"ד שארז"ל בפ"ה דאבות שהקשת הוא מדברי' שנבראו בע"ש בה"ש א"כ מהו אות הברית הזה שנעשה לנח ולבניו להבטחת הקשת. והראב"ע כ' אולי שנתחזק אז ניצוץ השמש ואורו. והרמב"ן כ' שלקח השם לאות ענין הקשת שכבר הי' מתחלת הבריאה שהוא כמו עד הגל הזה ועדה המצבה, וכן דעת הגאון רב סעדי' וכבר הרחיקו הראב"ע וראוי להרחיקו כי הנה הברית והאות שנתן עליו בכ"מ א"א שיהי' כ"א בהתחדש שום דבר יהי' משם והלאה לאות ומה שהי' כבר הוא ואיך יהי' אות. והר"ן הטיב לראות בכ"מ אשר קדמוהו כי הוא כ' שהקשת פעמים יתיילד באויר הלח ופעמי' באויר הדק ושמתחלת הבריאה הי' נראה הקשת באויר ולא בענן כי הי' אז העננים כ"כ חזקי' מן הערפליות שנצוצי השמש לא היו יכולים להפריש בין חלקיה אלא בקושי גדול להיותם נוטי' מאד אל טבע העפריות המסתבך מן האד העולה מן הארץ כו' וכשרחם הקדב"ה על הארץ שינה טבע העננים והכניעם אל הדקות באופן שיתרשם בהם כמראה הקשת שהוא תמונת השמש העומד נגד הענן. והוא הקשה על הר"ן שאם היתה הקשת פעם מתיילדת באויר הלח ופעם בענן שמתחלת הבריאה היתה הקשת נראית באויר ועתה אחר הברית נתרשמה בענן, מי יתן וידעתי בהראות הקשת היום איך יודע ומכיר אם הוא בענן זכרון הברית או אם הוא באויר הלח כפי טבעה מקודם וא"כ איך יהי' ראיי' הקשת סתם לזכרון הברית כי אולי הוא באויר כמו שהיתה נראית קודם המבול והכתוב אומר ונראתה הקשת בענן ר"ל שיראו הכל שהקשת בו ובמה יוודע איפה הדבר הזה כו', ומפני זה נ"ל שאין הדבר כדברי הר"ן אלא שמתחלת הבריאה היו האדים העולים מן הארץ שמנים וגסי' מאד לחוזק הארץ ודשנותה בבריאה והיו העננים המתהוי' מהם כ"כ עבות וגסים שלא היו יכולים ניצוצי השמש לעבור בהם עד שלא הי' מתרשם מראה הקשת לא באויר ולא בענן כו' וכאשר ריחם ה' על הארץ דקדק את העננים כ"כ עד שניצוצי השמש יעברו בהם ומתוך כך תתרשם הקשת בענן שהוא המקבל האמיתי לאותו ההתרשמות, ואל תקשה ע"ז ממאמר רז"ל שהקשת נברא בין השמשות כי זהו עצמו יורה על מה שפירשתי שכל הדברים שאמרו שנעשה אז ביהש"מ לא נעשו אז בפועל אבל היו עתידי' להיעשות בזמניהם כמו אילו של יצחק

והבאר ופי הארץ ופי האתון כו׳ עכת״ד. ובעל העקידה פ׳ נח תירץ בענין אחר ע״ש ד״ה ועתה ראה את מעשה, שמהידוע שהקשת הזה בל יראה ובל ימצא לעולם רק בהיות העננים על הארץ חלושי׳ וחלק העולם מעונן ובקצתו השמש הולך ואור בגבורתו כו׳ וזהו ההבטחה שלא יתפשטו הענני׳ בכל העולם כדי שתוכל להיות נראה הקשת ופי׳ הענין ואמר והי׳ בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת, ירצה בענני ענן קצתו על הארץ אשר לא נראתה הקשת אז ונראתה הקשת בענן מה שא״א להיות זה בהיות כל הארץ בענן, וזכרתי את בריתי כו׳ לבלתי הענן עליכם ענן חטאותיכם כו׳ עכ״ד. וכוונתו שהברית הוא שלא יתפשטו העננים בכל העולם, משא״כ קודם המבול, ועי״ז יהי׳ נראה הקשת בענן כל מה שהיתה מתחילת הבריאה.

קיצור. נתבאר ה׳ דעות בענין התחדשות הקשת. הא׳ דעת הראב״ע שנתחזק אז ניצוץ השמש עד שיורשם הקשת בענן. הב׳ דעת הרמב״ן שהוא כמו עד הגל. הג׳ הר״ן שההתחדשות הוא שיהי׳ נראה הקשת בענן משא״כ מקודם לא הי׳ נראה רק באויר הלח ולא בענן מחמת שהיו העננים חזקים מן הערפליות. הד׳ דעת האב״ב שמקודם לא הי׳ נראה לא באויר ולא בענן מחמת עבות וגסות העננים ושאחר כך דקדק העננים עד שתתרשם בהם הקשת. הה׳ סברת בעל העקידה שמה שלא נראה הקשת מתחלה מפני שהיו העננים מתפשטים בכל העולם. ודעתו נוטה לסברת הרמב״ן. עכ״פ העולה מכל זה שלדעת הג׳ הד׳ הה׳ נתחדשה בעננים שיהי׳ יוכל הקשת להתרשם בהם. וכן הוא ג״כ לדעת הא׳ אלא שלדעת הא׳ הוא מצד שנתחזק ניצוץ השמש.

ב) **והנה** כדי להבין שרש ענין והר סיני עשן כו׳ יש להקדים תחלה ענין הפסוק כמראה הקשת אשר יהי׳ בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה כו׳. הנה מבואר בס׳ הטבע ענין סיבת ריבוי הגשם שימצא מחמת ריבוי החום של השמש דוקא בקיץ ולכן ימעט להיות בזמן הקור שהוא לפי שיש ג׳ יסודות מים רוח עפר בארץ והחום של השמש המכה עליהם מוציא את היסודות הללו ממנה ויוציאם כמו הקיטור והוא הנק׳ אדי הארץ וכשמתגברים נתאספו ונתגשמו והם עננים שמתהוים מאידי הארץ כידוע ע״כ כל שיש חום השמש בתגבורת ביותר יותר יהי׳ מציאת הגשמים בריבוי כו׳. והנה ג׳ גווני׳ של הקשת הנראי׳ בענין ידוע שהוא מחמת אור השמש הנכפל ונק׳ אור חוזר והוא כשעומד לנגד הענן וע״ז נאמר את קשתי נתתי בענן וראיתיה לזכור ברית עולם כו׳ וידוע הקושי׳ בס׳ הפילוסופי׳ הלא טבעי׳ הוא וכמ״ש ג״כ הרמב״ן בפי׳ החומש ועל כרחינו כו׳ ע״ש. ולהבין זה הוא עפ״י הקדמה מתחלה להבין פי׳ הפסוק ונתתי עשב בשדך לבהמתך. דהנה יש להבין מה שהמל׳ נק׳ לפעמים בשם בהמה בגי׳ ב״ן והמלאכים נקראים בשם עשב וחציר כמ״ש מצמיח חציר לבהמה כו׳ וידוע מאמר הזהר דהוא בהמה רבה ובהמות שבהררי אלף דרביעא על אלף טורין ואכלית לון בגמיעה חדא ולפעמים נק׳ המלאכים בשם בהמה וחיות כמו פני ארי׳ אל הימין פני שור כו׳ והמל׳ נק׳ בשם כסא כמ״ש אבן ספיר דמות כסא כו׳

והם מרכבה לנשאות את הכסא כידוע. הענין הוא דידוע שיש ב׳ מיני מלאכים הא׳ שעומדים משׁשת ימי בראשית כמו מיכאל וגבריאל כו׳ והב׳ אשר מתחדשים בכל יום וזהו יוצר משרתים ואשר משרתיו כו׳. והנה המתחדשים בכל יום היינו העולי׳ מבירורי׳ דרפ״ח ניצוצי׳ שנפלו בנוגה כו׳. וביאור הדברים הוא ע״ד מאמרם ז״ל כשאדם עושה מצוה נברא מלאך א׳ והמצוה נעשה מעניגים גשמיי׳ דנוגה, והמלאך הנברא ממעשה המצוה הוא המתברר מבירורי נוגה ונק׳ בשם עשב כמשל עשב השדה שצומחין בלי זריעה רק מכח הארץ עצמה מבירורי לחלוחי׳ היסודות הנמצאי׳ בה כו׳ כמ״כ עד״מ כשהמל׳ ירדה מאד בסתר המדרגה להחיות מאין ליש גם הע״ש וכיוצא הנק׳ נוגה דעשי׳ ועד״ז נוגה דיצירה נק׳ בשם שדה כמ״ש מלך לשדה נעבד להיות שצומחת רק בחי׳ עשב וחציר בלבד והן המלאכים הנקראים עשב השדה והמלכות נקראת בשם בהמה דרביעא על אלף טורין כו׳ כי נכללו במקורן ברוח פיו האוכלתן והוא ע״י אהוי״ר שלהם במס״נ וביטול במציאות ונשאב בפה דבהמה גי׳ ב״ן כו׳ (הג״ה ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ אמור ע״פ וספרתם לכם וע״פ והניף את העומר ומ״ש בפ׳ פנחס בד״ה קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה עכ״ה) אבל כשהמלכות היא במקומה בבחי׳ האצילות ממש נקראת כסא והחיות נושאות כו׳ כן המרכבה דפני ארי׳ ופני שור ונקראים המלאכים אז בשם בהמות וחיות בי לפי ערך רוממות המל׳ בחיצוני׳ העולמות הנק׳ שדה נקראים עשב השדה וכשעלתה המל׳ במקומה בבחי׳ האצי׳ נתעלו המלאכים להקראות בשם ארי׳ ושור ועמ״ש במ״א בענין מדרגת המל׳ כשיורדת ומסתתרת מאד וכמ״ש מחר חדש ושלשת תרד מאד כו׳. והנה מה שע״י מצוה נברא מלאך הרי זה לא הי׳ כ״א ע״י מעשה האדם דוקא שעושה המצוה ההיא וכמארז״ל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד כו׳ וז״ש ועשב לעבודת האדם דוקא כו׳. ויש להבין מאין יש הכח זה לאדם כו׳. הענין הוא דשרש נש״י מבחי׳ התיקון דשם מ״ה דאצילות המברר כידוע ושרש המלאכים משם ב״ן דמל׳ מאחר שמתחדשים בכל יום כנ״ל ושם ב״ן הוא המתברר משם מ״ה כידוע ולכך ביכולת האדם להעלות בחי׳ עשבי השדה שהן המלאכים מבירורי נוגה הנ״ל ע״י מעשה המצות, ודוגמא לדבר הי׳ ענין גילוי המגיד אצל הרב ב״י ז״ל מן המשניות שלמד עד שאמר אני המשנה המדברת בפיך כו׳ נעשה מהבל לימודו במשניות והבל זה נלקח מנוגה ונתברר ונעשה מלאך כו׳ ועד״ז בכל לימוד שאדם לומד ע״כ נברא מלאך א׳ וכל מעשה המצות שאדם עושה מיוחדים בירורי נוגה בפרט מה שבירר בכל יום עד שאמר ונתתי עשב בשדך בדרך פרט לכאו״א מישראל כ״א מה שמברר בחלקו נק׳ עשב שדך כו׳ ולבהמתך הוא הארה מיוחדת משם ב״ן שאכלת אותם בגמיעא כו׳ ולפי שמתברר שם ב״ן ע״י שם מ״ה דאדם אומר ונתתי עשב בשדך לבהמתך.

(הג״ה. קיצור ענין העננים מתהוי׳ מהכאת השמש על הארץ שעי״ז ואד יעלה ועד״ז הקשת הנראי׳ בענן. ויש להקדים ענין ונתתי עשב, המלאכים הנק׳ יוצר משרתים נקראים חציר ועשב, והשדה מל׳ דבריאה יצירה,

והם מאכל לבהמתך שם ב"ן וכשהמ' באצי' ונק' כסא אז המלאכים נק' פני ארי' פני שור, ופי' ועשב לעבודת האדם שע"י שהאדם הוא שם מ"ה עושה מצוה או לומד משניות מברר מק"ב וזהו שקונה לו פרקליט א' בחי' עשב בשדך הנ"ל. ועמ"ש במ"א בביאור על מאמ' הרע"מ ר"פ תשא בענין מחצית השקל שיש למל' דאצי' שהוא שם ב"ן ד' שמות עפר ותפוח ובהמ' ואדם, הכל לפי אופן ירידתה ועלייתה, ופי' עפר נק' בירידתה לבי"ע כו' וכנ"ל בענין בשדך כו' ופעמים נק' תפוח היינו כשנק' חקל תפוחין והוא בחי' חג"ת שבה והבחי' עפר הוא נהי"מ שבה כו' ע"ש. אכן בזהר בראשית י"ח ב' חילק בין חציר לעשב דבחי' חציר זהו ענין יוצר משרתים כנ"ל ובחי' עשב הם אופני' וחיות וכרובים ובת"ז תיקון נ"א דפ"ט ע"ב שיח השדה דאיהו צדיק ועשב השדה דאיהו עמודא דאמצעיתא עשב עב ש' דא יעקב כו' נשמותיהן דצדיקייא דעלי' אתמר ועשב לעבודת האדם וע' בזח"ג פנחס רי"ז מענין חציר ועשב, ובמא"א סי' ס"א ובספרי, שע"י ונתתי עשב בשדך לבהמתך עי"ז ואכלת ושבעת כי רב תבואות בכח שור ועמ"ש בלק"ת סד"ה אסור לאדם שיטעום עד שיתן מאכל לבהמתו דהיא נה"ב שחיותה מעשב כמ"ש בת"א בד"ה ואלה המשפטים ועי"ז אח"כ ואכלת ושבעת בחי' לכו לחמו בלחמי בחי' חטה כ"ב אתוון דאורייתא כנזכר בלק"ת גבי דרושי שבועות בד"ה וספרתם לכם וזהו שע"י ונתתי עשב עי"ז ואכלת כי רב תבואות בכח שור ועמ"ש בביאור ע"פ אדם כי יקריב מכם כו' מכל הבהמה כו' ע"ש וע' עוד מענין ונתתי עשב בבחיי ר"י ג' ובשל"ה רמ"ד א' ובעה"מ קיו"א קנד"א עכ"ה).

ג) **אך** באמת הבירורי' דרפ"ח כו' ידוע ששרשם משם ב"ן דז"מ דתהו וידוע דתהו גבוה הרבה מהתיקון עד שמחמת טעם זה יוכל הצומח להחיות את נפש האדם לפי שהאדם מבחי' התיקון והצומח מבחי' התהו וכמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כ"א על כל מוצא פי ה' שבמאכל ששרשו גבוה הרבה ממוצא פי ה' שבנפש האדם כמ"ש במ"א בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ועיקר הענין הוא לפי שבחי' ב"ן לאחר הבירור גבוה ממ"ה לפי שנעשה ס"ג שהי' בו השבירה וכמ"ש במ"א בלק"ת בשה"ש סד"ה קול דודי וזהו ענין אשת חיל עט"ב במשלי סי' י"ב ד' ועמ"ש מזה בת"א פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת דרוש הראשון שע"ז הפסוק ושם בד"ה הנה בת, וכמ"כ במעשה המצות שנעשי' בעניני' גשמיי' דנוגה כמו הצמר דציצי' וקלף דתפילין וכדומה לאחר שמתבררי' עולים למעלה משם מ"ה דאדם המברר ועושה המצוה מטעם הנ"ל וכמו הצומח יחיה את האדם כו' כמו"כ מסיבת המצות מעשיות נעשי' יחודים עליונים באורות וכלים דבחי' התיקון שהוא כמשל התחברות הנשמה בכל אברי הגוף כח הראי' בעין כו' לפי שכח התהו דס"ג גבוה הרבה עד שמסיבתו יהי' היחוד בעולם התיקון שלמטה הימנו וכמשי"ת בסמוך. ואמנם יש להבין דאם עיקר המצות הם רק בחי' הבירורים דרפ"ח כו' למה תהי' מצות הקריאה בתורה וק"ש וכיוצא שהם באדם עצמו שהוא מבחי' התיקון כו'. הענין הוא דרפ"ח ניצוצי' הם

כלולי׳ מד׳ שמות ע״ב ס״ג מ״ה ב״ן שהוא דרך כלל או״א זו״נ כידוע רק שעיקר הגילוי של השבירה הי׳ בס״ג כו׳ וא״כ מה דתהו נתברר ע״י המצות שבאדם עצמו שהוא ממ״ה כו׳ והוא כמו הקריאה בתורה וק״ש שיהי׳ בחי׳ מברר דהיינו להמשיך אור כו׳, ועכ״ז יש בה בחי׳ העלאר׳ רפ״ח כו׳ דהיינו הבל הדיבור הגשמי שהוא מנפש הבהמית שנלקחת מנוגה דעשי׳ וכנ״ל וכידוע שהמלאכי׳ עולם קטן וכלול מכולם מתיקון ותהו כו׳ ולכך כאשר נפשו אלקית דמ״ה הי׳ מברר נפשו הבהמית דב״ן דתהו כו׳ כלול. בזה כל בירורי רפ״ח דתהו שהיו כלולי׳ ממ״ה ג״כ כו׳. ולטעם הנ״ל יובן בטעם מצות הקרבנות במה שיעלו לריח ניחוח להוי׳ כו׳ אע״פ שבהמות הקרבנות גשמיי׳ דנוגה דעשי׳ כו׳ ומה גם יפלא ביותר על קרבן דם השעיר שהובא ביוהכ״פ להיכל ק״ק להזות על הכפורת כו׳ ויכפר על הקדש כו׳ ואיך יהי׳ כח זה בדם השעיר הגשמי לכפר הקדש דהיכל ק״ק כו׳. אך הענין הוא מטעם הנ״ל לפי ששרש השעיר מז׳ מלכין קדמאין דתהו כו׳ (דברישא חשוכא והדר נהורא ולכך עיזי מסגי ברישא כו׳) שגבוה מבחי׳ התיקון עד שביכולתו לעשות בחי׳ הארת הכתר דתיקון בלוחות שבארון וכמ״ש בעה״ש בסמוך בענין מ״ת דאנכי מי שאנכי כו׳ וזהו שרש ענין אשת חיל עט״ב כו׳ איך שע״י המל׳ דב״ן דוקא יהי׳ הארת הכתר דתיקון הנק׳ עטרת בעלה. כי הנה ענין השבירה בכלים דתהו הי׳ מסיבת ריבוי האור ומיעוט הכלים עד שלא הי׳ יכול לסבול האור ונשבר כידוע, וביאור זה ידוע בכהאריז״ל דהאור שהי׳ בריבוי היינו כמו שהי׳ אור החסד כלול מן יו״ד ספי׳ בשלימות אבל הכלי הי׳ במיעוט דהיינו לא שהי׳ כלול מיו״ד רק מבחי׳ המל׳ בלבד ואם הי׳ הכלי כלול מיו״ד לא הי׳ נשבר כי הי׳ יכול לסבול האור, אך מפני מיעוטו בבחי׳ הארות המלכות חלק העשירי מהם בלבד לא הי׳ יכול לסבול האור ונשבר כו׳, וזהו שנזכר בז׳ מלכין לשון וימלוך דוקא לפי שהי׳ רק בבחי׳ המל׳ ולכך וימת כו׳ ומזה הטעם עיקר הבירור של נפילת הכלים דתהו אינו אלא ע״י המלכות דוקא מאחר שאין מיתוק הדין אלא בשרשו והרי בשרש הרפ״ח כו׳ הי׳ רק מבחי׳ המלכות בלבד כנ״ל לכך עיקר תיקון ובירור שלהם ע״י בחי׳ המלכות דוקא. וביאור הדברים הנה כל מצות מעשיות נקראי׳ בשם מצות המלך וגם המל׳ נק׳ בשם מצות המלך כידוע בזהר ובתיקונים על פסוק כי נר מצוה כו׳ והענין הוא דקבלת מ״ש שאמר ונעשה רצונו כו׳, שבכל מצוה הוא עיקר הבירור של אותה המצוה, כי מלבד בירור המצוה מרפ״ח ניצוצי׳ שנפלו כו׳ אם אין כוונה לה׳ במצוה זו בבחי׳ קעומ״ש דוקא באמרו כו׳ מלך העולם שום תשים עליך מלך לא תתברר המצוה ולא תתעלה למקורה כו׳ וכמ״ש בזאת יבא אהרן דוקא בבחי׳ המל׳ ולא בכל עת כו׳ ע׳ בזהר פ׳ אחרי דנ״ח ע״ב, וכידוע הענין לפי שנדב ואביהוא רצו לייחד יחודים עליונים שבאורות וכלים מלמעלה למטה ע״י קרבתם לפני ה׳ באהבה בעילוי אחר עילוי כו׳ להתקרב בתכלית הקירוב והיחוד ודילגו בחי׳ המל׳ שהוא בחי׳ יראה ומזה נמשך וימותו בנפילה מפני שבזאת דוקא יבא סיבת היחודי׳ בתיקון מפני שהי׳ בחי׳ השבירה בבחי׳ המל׳ דתהו ואין מיתוק הדין אלא בשרשו כו׳. ובזה יובן מה שאמר שמואל לשאול הנה

שמוע מזבח טוב להקשיב כו' דהנה שאול בחיר ה' ורצה להקים דבר ה' בודאי בתכלית הכוונה רק ששינה בדבר א' דהיינו שאמר לו החרם תחרימם כו' והוא רצה לזבוח לה' וכוונתו הי' ליחד יחודי' עליונים ע"י הקרבנות שיעלה מקליפת עמלק כו' והשיבו שמואל שמוע מזבח טוב כו' כי אין הבירור אלא במל' דוקא שהוא רק קבלת מ"ש לעשות רצונו בלא טעם וכוונה רק בחי' עול בלבד שלא לסור מרצונו והיא השמיעה בלבד לשמוע לכל אשר יצוה ולא תעיין איכות התועלת כלל כי מה איכפת לך כו' אין עליך אלא רק קבלת העול כו' וזהו בחי' ביטול ושפלות דמדת יראה היפך הקירוב דאהבה מנדב ואביהוא כנ"ל וכמ"ש בזאת דוקא יבא אהרן כו' וכ"ז מטעם הנ"ל דאשת חיל דוקא תהי' עט"ב כו' ולזאת כמו שיהי' לע"ל הי' ג"כ בשעת מ"ת שנתגלה אנכי מי שאנכי כו' בחי' כתר שבכתר דתיקון שהרי בחי' גלגלתא דא"א בבחי' הלבנונית שבו מקור המצות תרי"ג ארחי' (ובחי' כתר זה נמשך לז"א שאז בחג השבועות נמשך בו הכתר מא"א והיינו בחי' עטרת בעלה) וזהו נמשך ע"י מ"ט ימי הספירה שקדמו ונעשו ז' שבתות תמימות כו' פי' שנתעלה בחי' המל' דב"ן דעומר בז' שבועות ז' ימי הבנין שנפלו בנוגה בז' פרות הרעות כו' ונכללו במקור חוצבם כמו קודם שנפלו והוא בבחי' ז' מלכי' דתהו ואז יהי' ז' שבתות תמימות בבחי' כתרי' דתהו שלמעלה הרבה מבחי' התיקון ולכן נק' תמימות (שבחי' התמימות והשלימות הוא בבחי' הכתר ע"ד אנת הוא שלימותא דכולא, ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה אני ישנה גבי תמתי ובמק"מ אמור צ"ו ב' ז' שבתות תמימות הן ז' יודי"ן שיש בשמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן) והיינו תספרו חמשים יום בלתי התחלקות נו"ן שערי' דבינה כו' עד שמבחי' המלכיות שלהם שנתקנו ע"י המל' דאצילות מלמטה למעלה כנ"ל נעשה בחי' כתר לתיקון כידוע דכל מדות שבעליון נעשה כתר וראש לתחתון כו' (הג"ה וכמו מל' דא"ק נעשה כתר לאצילות ומל' דאצי' נעשה כתר לבריאה כו' ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' בפי' כאשר דברת לאמר, וזהו ענין אשת חיל כמבואר בלק"ת בד"ה ושמתי כדכד פי' חיל גימ' מ"ח הם בשכמל"ו דק"ש שחרית וערבית שיש בו כ"ד אותיות וזהו כדכד גימ' חיל, והיינו כי ענין בשכמל"ו זהו קבלת עול מ"ש ועי"ז מברר מה שנפל ממל' דתהו וע"י בירור זה נמשך הכתר לתיקון, וזהו עטרת בעלה, ומזה יובן ג"כ ענין ונתתי עשב כו' בחי' ורב תבואות בכח שור בירור שם ב"ן וכנ"ל בענין ז' שבועות דעומר שעורים כו'.

קיצור. שהבירורי' הם מב"ן ששרשו מס"ג שגבוה ממ"ה דתיקון, ועמ"ש בלק"ת פ' מטות בד"ה ראשי המטות, ובירור שע"י קיום המצות קריאת התורה הוא ממה דתהו כי בתהו ג"כ ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שכולם נפלו מהם ניצוצי', ועיקר הנפילה מצד שהכלים היו קטנים רק בחי' מל' ולכן הבירור ע"י קבלת עול מ"ש בזאת יבא אהרן, שמוע מזבח טוב, וזהו אחעט"ב כי ממל' דתהו נעשה כתר לתיקון ע"כ ע"י ז' שבועות העומר נק' שבתות תמימות עד שמזה נמשך הכתר לז"א בחג השבועות וע' מענין אחעט"ב

ברבות ס"פ וירא ר"פ מ"ז ובפ' קרח דרע"ב א' ויובן עם מ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות כו' וע' עוד מענין אחטע"ב בזח"ב יתרו דפ"ג ע"ב ויובן ע"פ מ"ש באגה"ק סי' כ"ט ע"פ אחטע"ב. עוד מזה בזח"א בראשית דל"ח ע"ב. זח"ג ר"פ תזריע מב"ב, פ' אמור צ' ע"ב צ"ו א', צ"ז א', נשא קכ"ד א', קרח קע"ח ב', פנחס דר"ל א'. ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' בעטרה שעטרה לו אמו, לא זז מחבבה עד שקראה אמי, וזהו א"ח עט"ב, עכ"ה).

ד) **ואחכ"ז** יובן קצת ענין כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה כו'. דהנה מבואר למעלה דג' יסודות רוח מים עפר שבארץ יוצאי' ובוקעי' בקיטור מפני תגבורת חום השמש, והנה חום המכה על הארץ ידוע שהוא בתגבורת יותר מכמו שהוא באויר האמצעי היינו באמצעות החלל שבין הרקיע לארץ כמו שכח הכאה שבסוף כשזורק בכח עיקר הכח יתאסף בסוף הנחתו היינו בהכאתו בכותל עד שיחזור לאחוריו ותגבורת הכח של ההכאה כמ"ש בס' הטבע וגם באור וחום השמש הענין כן דבסוף הכאתו בארץ דוקא גדול כוחו עד שנעשה בחי' או"ח דהיינו השאיבה ששואב ג' היסודות רוח מים עפר שבארץ ונעשים עבים וגסים כו', והנמשל יובן למעלה בהיות ידוע דשמש ומגן הוי' אלקים דהיינו שהוי' נמשל לשמש ואלקים למגן והענין הוא שבחי' אור שפע מדות האצי' שמאירי' בהם כלה ויורד כח שפעם עד למטה מטה בתחתית כל ההשתלשלות דבי"ע עד דצח"מ דעשי' וכמשל כח זריחת השמש על הארץ כו' ובהיות שגודל כוחו לבסוף דוקא ע"כ ביכולת הארה זו ליתן כח במלכות להעלות מן רפ"ח שנפלו בנוגה כו' ולעשות מהם עננים ואדים הוא שם אלקים הנק' מסתיר ומגן כו' וזהו ענין שם מ"ה המברר בירורי נוגה דשם ב"ן להיות ואד יעלה מן הארץ כו' (ועמ"ש מזה בפי' ואד יעלה בלק"ת בד"ה האזינו השמים גבי ויבא כגשם לנו) ולהיות כן כתיב והי' בעננו ענן על הארץ ונראתה הקשת כו' כי השמש יאיר אור נגד הענן ויראה מענן בחי' אור חוזר הנק' אור הנכפל בס' הטבע והוא לאות ולזכרון על הארת שם מ"ה שהוא מברר ב"ן ונתעלי' רפ"ח ניצוצי' בבחי' או"ח למעלה מעלה כו' (וע' באגה"ק סי' כ' בד"ה איהו וחיוהי בענין איך שהמל' נעשית או"ח בחי' כתר מלמטה למעלה ומ"ש מזה הלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע בביאור השני גבי ומראך נאוה כו'.) ומה שבהעלתם יהי' זכרון ברית בין אלקים ובין הנבראים לבלתי יבא עוד המים למבול לשחת כו' הוא מפני ששרש המל' הוא במל' דתהו שהוא מכלים שנפלו ונשברו כנ"ל שגבוהים הרבה מן הנאצלים עד שהם היו ראש ושרש להם כנ"ל סעי' ג' ע"כ ביכולת ג' גווני הקשת שבמלכות לעורר מחדש התקשרות המשפיע דשמש שם מ"ה כמ"ש וראיתיה לזכור ברית עולם להיות כי גבוה מדרגת המל' בשרשה בתהו יותר ממדרגת המשפיע דשמש וכנ"ל סעי' הנ"ל בענין פי' אשת חיל עט"ב, עטרת תפארת כו' (הג"ה וע' מענין וראיתיה לזכור ברית עולם בזח"א פ' נח דע"ב ב' פ' וירא קיו"א משפטים קי"ח א' פ' צו דכ"ז ע"ב פנחס

רט"ו ב' ובהרמ"ז שם, רכ"ב ב'. והנה בפ' וירא פי' וראיתיה בגוונין נהורין כדקא יאות וכדין לזכור ברית עולם ויתחבר וי"ו בה"א כו' וענין גוונין נהורין זה"ע הראיני את מראיך בחי' או"ח בכל מאדך כמ"ש במשל המראה של (השפיגעל) שנמשך אור חוזר מחמת ציפוי הכסף דק כו' וכך הוא ענין התראות הקשת בענן כו' וזהו בחי' תשובה ומזה יומשך לזכור ברית עולם ע"ד וברית שלומי לא תמוט סד"ה כי ההרים ימושו כו' עכ"ה), וזהו שנזכר בלשון נקבה קשת כי ג' גווני קשת שבענן הם בחי' חג"ת דיסוד ומלכות בחי' או"ח והוא עליית הנוק' אחרי ירידתה שירידתה לצורך עליי' יותר מבראשונה הי' כידוע לפי שבחי' או"ח דחג"ת הנכפל מצד ההכאה כו' מתגדל ומתרחב עד אין קץ בעילוי אחר עילוי עד שנכללים בבחי' מל' דתהו שהי' ג"כ בבחי' או"ח כו' ומעוררים זכרון התקשרות המאציל מחדש וזהו כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה כו' וע"ד דוגמת בחי' אור חוזר דקשת בענן כנ"ל כן מראה דנוגה חשמ"ל כו' שסביב לשמש והוא הנק' מגן דשם אלקים וזהו מראה דמות כבוד ה' דשם אלקים שנק' דמות כבוד הוי' דז"א כידוע (הג"ה, ובמק"מ בראשית י"ח פי' כן מראה הנוגה חג"ת דז"א ובפרדס פי' נוגה הוא בינה והיא שכינתא עילאה, א"כ לפ"ז פי' כמראה הקשת כו' כן מראה הנוגה ע"ד כשושנה בין החוחים כן רעיתי כו'. אך הנה כתי' ואורח צדיקים כאור נוגה משלי ד' י"ח ואיתא באד"ר נשא קכט"א חד אורחא שבפלגותא דשערי כו' שהוא בחי' כתר שבכתר ששם מאיר יסוד דע"י, א"כ לפי"ז פי' כמראה הקשת כו' כן מראה הנוגה לפי שע"י הבירור ממל' דתהו ממשיכים להיות הכתר דתיקון שהוא ענין אור נוגה הולך ואור כו' עמ"ש מזה בד"ה א"ר אחא יפה שיחתן של עבדי אבות כו' עכ"ה) והיינו ביום הגשם דוקא שהי' באותו היום תגבורת החום של השמש להכות על הארץ ולעלות אידים להיות עננים ועבים מתקשרי כנ"ל וד"ל. (ובזה יובן קצת מה שאמרו בגמרא ובזהר מעלת בניהו בן יהוידע שירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג, וגם מה שאמר הסבא במשפטים קכ"ד ע"ב אדכרו לי' יומא דתלגא דזרעינא פולין דנ"ב גוונין שכל זה הוא בחי' שם ב"ן שמתברר ע"י שם מ"ה המעונן דוקא ממו"ח ז"ל) וגם בכל זה יובן פי' הפ' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים מלמטה למעלה בבחי' או"ח חצים אל הים הקדמוני כו' שהוא מל' דתהו וכמ"ש אשת חיל כו'.

(הג"ה. קיצור. שעפי"ז יובן ענין כמראה הקשת כו' כי הענן בחי' ואד יעלה והיינו ע"י הכאת השמש ושמש הוא מ"ש שמש ומגן הוי', ועמ"ש בזה בד"ה האזינו השמים ובבחי' הענן יתרשם הקשת בג' גוונין אהוי"ר ורחמים וראיתיה לזכור הראיני את מראיך בחי' בכל מאדך הנמשך מצד ההסתר של נה"ב בחי' הענן כו' ולפי שהוא בירור מל' דתהו ע"כ עי"ז לזכור ברית עולם וזהו כמראה הקשת כן מראה הנוגה כו' ואורח צדיקי' כאור נוגה ועד"ז יובן ענין ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים כו' ועמ"ש מענין תלמוד גדול ומעשה גדול שהם משפיע ומקבל ועכשיו תלמוד גדול ולע"ל יהי' מעשה גדול וזהו וראיתיה לזכור כו').

ה) **ומעתה** נשוב למ"ש לעיל סעי' א' בענין את קשתי נתתי בענן, ויש להקדים מ"ש אדמ"ו ז"ל בענין מארז"ל קשה יומא דעיבא כיומא דדינא דמשמע שהעבים הם דין ולפעמים משמע שהענן יש בו קדושה עצומה שהרי משה עלה בענן כמ"ש ס"פ משפטים ויבא משה בתוך הענן ובפ' תשא וירד ה' בענן ויתיצב עמו שם. אלא כי הענן הוא עד"מ ההעלם והסתר שמסתיר ומעלים אור השפע כמו שהמשל מלביש את השכל, ובאמת דכל המשכת השפעה צ"ל ע"י הסתר והעלם שאילו יומשך בלא הסתר לא יוכל המקבל לקבלו כלל נמצא זה ההסתר הוא חסד גדול וזהו ענין ויבא משה בתוך הענן וכמ"ש מזה בת"א פ' חיי שרה בד"ה יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז אכן זהו ענן דקדושה שההסתר וההעלם מעט ומ"מ זורח על ידו האור וע"ד שנאמר כי בענן אראה על הכפורת, אבל כשההסתר גדול מאד ומעלים לגמרי דלא יומשך על ידו שום הארה ה"ז דין ממש וע"ז ארז"ל קשה יומא דעיבא כיומא כו' ועמ"ש בד"ה והבדילה הפרוכת בת"א פ' לך בענין שיש כמה בחי' הבדלות כו' גם בחי' סוכות הוא ענני כבוד ומבואר במ"א שע"י ענן הקטרת ביוהכ"פ בקדה"ק שמתברר מן י"א כתרין דק"נ שהן י"א סממני הקטורת לבינה בחי' המקיף כמ"ש בד"ה ראה ריח בני ריח בוגדיו בחי' תשובה כו' זהו ענן הקטורת עי"ז נמשכו אח"כ מלמעלה למטה ענני סוכות וסד"ה האזינו השמים נתבאר שבחי' סוכה גבוה מיוה"כ כמעלת הטל על הגשם א"כ לפי"ז צ"ל דענני כבוד דסוכות גבוהים יותר גם מבחי' ענן הקטורת דיוה"כ, ואפ"ל כמ"ש בתוס' פ"ק דסוכה די"ב ע"א בשם הרבות פי"ג דפליג ר' יוחנן ור"ל ר' יוחנן ס"ל ענני' מלמעלה הן באים כמ"ש וארו עם ענני שמיא ור"ל א' אין עננים אלא מלמטה שנאמר מעלה נשיאים מקצה הארץ כו', וי"ל זהו ההפרש בין ענני כבוד דסוכה שהם כר' יוחנן שבאים מלמעלה למטה ועכצ"ל כן גם לר' יוחנן לפ"ד התנא ר' אליעזר בסוכה שם די"א ע"ב דמ"ש כי בסוכות הושבתי ענני כבוד הוי, ור' יוחנן ס"ל ענני' מלמעלה באים אבל ענן הקטורת הוא מלמטה למעלה כנ"ל ועמ"ש בלק"ת ר"פ ויקרא בד"ה ויקרא אל משה בפי' ולא יכול משה לבוא אל תוך המשכן כי שכן עליו הענן שזה הענן הוא מבחי' ישת חושך סתרו בחי' כתר ולמעלה גם ממדרגת ויבא משה בתוך הענן כו'. ומעתה יובן ג"כ ענין התחדשות אות הקשת ע"י הברית שכרת עם נח ע"ד שכתבו המפרשי' שמקודם לא הי' הקשת מתרשם בענן מחמת שהיו העננים עבות וגסות ור"ל שהיו מבחי' גבורות הקשות המסתירי' ומעלימי' לגמרי עד שלא יכול להיות בהם גווני הקשת שהוא ענין הראיני את מראיך וכמ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה יונתי בחגוי הסלע בענין המראה שהוא דוקא כשהיא מצופה ומכוסה בכיסוי וציפוי דק כמו הכסף אבל כשהיא מכוסה בכיסוי עב וחשוך לא יראה בה כלום ומעכבת את הראי' לגמרי כך נק' כנס"י בחי' מראה היינו כשאין הנשמה מלובשת בגוף כ"כ אלא בצרכי עוה"ז המותרים שבנוגה אבל אם ירדה ונטמאה בג"ק הטמאות לגמרי הרי היא אסורה וקשורה בהם ואינה יכולה לעלות כו' ולכן אחר חטא עה"ד שנתגשם העולם ובפרט דור אנוש ודור המבול שירדו ונטמאו בג"ק וכמ"ש כי יצר לב האדם רק רע

כו׳ והעולם תלוי בלבם כמ״ש גם את העולם נתן בלבם ולכן היו העננים גסים עד ענן גדול שבמרכבת יחזקאל שהוא מג״ק הטמאות אשר השכינה בגלות אצלם ולא יוכל לעלות לעשות בו בחי׳ או״ח גווני הקשת בבחי׳ הראיני את מראיך כו׳ וכמו שבחורבן בהמ״ק נאמר חשך משחור תארם איכה סי׳ ד׳ ח׳ וכמ״ש אל תראוני שאני שחרחורת שזהו ההיפך מבחי׳ הנך יפה כו׳ ואחר המבול שהי׳ לטהר את העולם כמ״ש בת״א בד״ה מים רבים שלכן נקראו מי נח אזי אח״כ נזדכך העולם והיתה בבחי׳ והיתה הקשת בענן שבחי׳ הענן לא יסתיר כמו ג״ק הטמאות אלא כמו ק״נ שיוכל להתברר והיינו שהמ׳ מבררת ק״נ וע״י בירור זה נעשה בבחי׳ אחטע״ב ע״י שמבררת מל׳ דתהו כנ״ל סעי׳ ג׳ וז״ש והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם.

והנה במ״א נת׳ ע״פ הרבות בראשית פכ״ח ופ״ה משל למלך שבנה פלטין עד יפנו אליו ויהי׳ הגשם כו׳ וכן באיכה דס״ח, כי המים נק׳ דיורים אלמים שיש בה שבח וחסרון כי אלמים בבחי׳ ביטול כמו כבד פה דמשה לפי כי מן המים משיתיהו עגולים ביטול ההתכללות העלול בעילתו וכן גוני ימא כו׳ וחסרון שאין שייך להם שכר ועונש ע״ד כלום יצה״ר יש ביניכם ובחי׳ זו בארץ, והבחירה נמשך ממקום גבוה בחי׳ ממשלה הן האדם הי׳ כאחד ממנו כמ״ש במ״א בד״ה תקעו בחדש דק״ע, וזהו ורדו בדגת הים כו׳ והיינו נעשה אדם בצלמינו כו׳ וכן שרש אדם דיושר גבוה מעיגולי׳ ועי״ז ממשיך יחוד עליון שהוא גילוי סוכ״ע כו׳ ובחי׳ זו נק׳ ויבא כגשם לנו כי ע״י ואד יעלה ממשיך כו׳ ומטר וגשם זה ממנו דוקא הצמיחה של הארץ התחדשות יש מאין כי מטרא בעלא דארעא וזהו יחוד מ״נ ומ״ד וכמ״ש במ״א ע״פ אם בחקתי תלכו כו׳ ונתתי גשמיכם כו׳ ממים העליונים הנק׳ מ״ד ואין בחי׳ ויהי הגשם שנאמר במבול שאינו יחוד מ״ד ומ״נ כלל כ״א לשחת הארץ מים דעיגולים, ששם בעיגולים אין שייך יחוד כלל ולכן הקשת הוא אות ברית ביום הגשם שלא יהי׳ מבול כ״א שיהי׳ הגשם של יחוד מ״ד ומ״נ גשם נדבות וע״ז מורה הקשת הנראה בענן העלאת מ״נ משא״כ מקודם לא הי׳ קשת כלל מחמת שהאנשים החזיקו בפלטין כו׳ היפך העלאת מ״נ וביטול היש כו׳ ולכן גם הצמיחה מן הארץ לא הי׳ כלל וכמ״ש הר״ש פ״ק דכלאים בענין החטי׳ והזוני׳ שהארץ היתה מזנה זורעין חיטי׳ ומסקא זונין. ענין שהשמש מכה על הענן ונעשה קשת י״ל כי הענן בעצם בחי׳ ואד יעלה וזהו העלאת מ״נ והמ״נ צריך עוד בירור שני ע״י המ״ד וזהו כשהשמש דיחוד עילאה מכה בענן נעשה בו קשת שהוא ענין בירור המ״נ ע״י המ״ד, או י״ל כי גם במ״נ עצמו יש בירור אחר בירור כמ״ש בד״ה במדבר סיני באהל מועד בענין בחדש השני בשנה השנית.

ע׳ בת״א ד״ה וישב יעקב, נז׳ ג׳ גווני הקשת וי״ל ע״ד הנך יפה רעיתי שהיופי זהו בשכלול מג׳ גוונין כמ״ש בלק״ת בשה״ש ד״ה הנך יפה רעיתי ועמ״ש בבה״ז ר״פ בראשית בד״ה כשושנה בין החוחי׳ בענין אין

אשה אלא ליופי כו' דהיינו להיות העלאת מ"נ בבחי' הנך יפה, וע' בלק"ת ד"ה כי תצא דרוש הראשון בענין הנך יפה דודי כו'.

בס"ד ענין הקשת עיין בביאור על פסוק והר סיני עשן דשבועות תקס"ה שם נת' ענין הקשת.

ב) **בביאור** ע"פ מחר חדש דתקס"ז בענין שלשת החצים כו', בענין ותשב באיתן קשתו בד"ה בן פורת בענין בחרבי ובקשתי בד"ה ואני נתתי לך שכם אחד, ובסידור שער התפלה, ומ"ש ע"פ כמראה הקשת אשר יהי' בענן כו' בד"ה והאיש משתאה, וענין שהקשת מעשרה הדברים שנבראו בע"ש כי אז העלאה א"ח, ויש להקשות ביום השביעי שבת, וא"כ גם ביהש"מ, והתירוץ כי יש ג' דברי' הבריאה בשי"ב ב' ויכל ביום השביעי המשכת מנוחה ג' הממוצע בין השמשות ממוצע בין יש לאין כמו קברו של משה שהוא שער החמישים, ועד"ז המן לחם מן השמים, ועד"ז הקשת שזהו ביטול היש לאין ולא יש גמור וגם לא אין כו'. ג' גווני הקשת בד"ה וישב יעקב. ע' בד"ה הנך יפה רעיתי ובד"ה ועשו להם ציצית ענין הנך יפה הב' יופי העליון, מזה יובן מ"ש בביאור והר סיני עשן ענין גילוי ע"ד קשת ממעלמ"ט יאר ה' פניו כו'. בפרדס קשת תקיעה שברים תרועה כו', היינו שזהו א"ח כנז' ביאור וה"ס הנ"ל. פ' נח תקע"ב בכת"י שלי על ביכעל פערטיל.

פ' נח ט' י"ח

ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה שם חם ויפת וחם הוא אבי כנען. רבות פל"ו, אבי כנען אבוי דפחתא פי' המ"כ אביו של הפחות והגרוע והמקולקל היינו כמ"ש ארור כנען כו', ופי' בזהר פ' נח דע"ג א' שהוא מבחי' נחש שהביא קללות על העולם ונאמר בו ארור אתה וע' ברות ד"מ ע"א סח"ב.

שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה. רבות פל"ו שם למה הדבר דומה לדגה גדולה דנפצה עוברה ומלאה ארעא כו'. זח"א פ' נח עג"א.

בהושע סי׳ י״ב ז׳

כנען* בידו מאזני מרמה. פ״ג דפסחים ד״נ ע״א. פ״ה דב״ב דע״ה א׳. רבות פ׳ חיי דס״ה ע״ד. זח״ג ע׳ ש׳. מ״ע. ר״ן. של״ה קפח״א רז״ב רעד״א רפו״א רצ״א שעו״א שפד״א. במסכת שבועות קפח״א ד״ה הרביעי ארור פרש״י ותוס׳ שכ״ב ארור כנען וכבר ידוע העבירה הקליפה היא כנען בידו מאזני מרמה וז״ס כנעני מלך ערד ע״ד לא הערוד ממית אלא החטא וכו׳ ע״ש.

בעמה״מ ש״ו פס״ג דל״ו ע״א כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב פי׳ כשהקליפה הנקראת כנען עבד רע כי כל שרותו לרע שולטת בקליפת נוגה ואותו זמן היא נקראת מאזני מרמה וכל מגמתו ותאות אהבתו לעשוק אנפי זוטרי כו׳ עכ״ל.

שער ט״ז פ״א דקכ״ט ג׳ הוא ישופך ראש דהיינו הבן אדם שיעשה רצונו של מקום יגרום שעקב הקדושה ישלטה בראש הקליפות כו׳ להוציא ניצוצות כו׳ ואם לא יעשה רצונו של מקום נק׳ מאזני מרמה וראש הקליפות שולטות בעקב הקדושה וכל הנשמות הבאות שם הם נעשקות שנאמר כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב עכ״ל. וענין מאזני מרמה מבואר בזח״ב משפטים צ״ה ע״ב ושם פי׳ הרמ״ז מאזני מרמה ימין ושמאל דקליפת נוגה שכל עוד שאינה נכללת בקדושה אפילו ימינה שהוא הטוב מעורב ברע וזו היא רמייתה כאשר היא גוברת מרמזות הנשמות היוצאת מהיסוד של בריאה ומראה להן צד הטוב שבה ובזה עושקת אותם ושולטת להבליעם בתוכה כו׳ ע״ש. ובז״ה מהאריז״ל פי׳ מאזני צדק יסוד דנוק׳ דקדושה ומאזני מרמה יסוד דנוק׳ דקליפה כו׳ וז״ש לעשוק אהב ושפחה כי תירש גברתה. וקרוב לזה הוא ד׳ הרמ״ז במ״ש ודע שביסוד יש ב׳ צינורות כו׳ הטוב מצנור הימיני והרע מהשמאלי, ובימינו תלויים מאזני צדק כולם קדש חו״ג כאמור ובשמאלו מאזני מרמה ימין ושמאל דק״נ כו׳, וא״כ לעשוק אהב שרצונה לקבל מצנור הימיני כו׳ שממנו נמשכים הנשמות כו׳. ועיין מענין מאזני צדק בת״א פ׳ מקץ ד״ה רני ושמחי בת. והנה בד״ה וישב יעקב פי׳ אדמו״ר כנען בידו מאזני מרמה בענין כנען שבקדושה דהיינו מה שהמ׳ דאצי׳ נק׳ ארץ כנען לשון הכנעה ולשון סוחר, היתה כאניות סוחר, והמרמה זהו ענין בא אחיך במרמה ויקח את ברכתיך כו׳, וע״ש דשני הפירושים אמת כי זלעו״ז עשה האלקים. ועפ״ז מובן מ״ש לע״ל ולא יהי׳ כנעני עוד בבית ה׳ צבאות דמשמע לפירושו אפי׳ כנען דקדושה והיינו שלע״ל לא יצטרך עוד לבחי׳ מאזני מרמה בא אחיך במרמה כי לא בחיפזון תצאו כו׳, והעיקר כשיתבטל כנען דקליפה וק״נ תצא מחולאתה ויוחזר הכל לקדושה ממילא לא יצטרכו עוד לבחי׳ ומדריגת כנען דקדושה שהוא ענין לברר הטוב מן

---

*כנען: בבוך בראשית־200 נמצאים ב׳ מאמרים אלו — זה ושלאחריו ד״ה ולא יהי׳ — אחר המאמר דלעיל. וכן בבוך להבין ענין הברכות־אה״ק מצויין אחר המאמר דלעיל שכאן שייך ד״ה כנען בידו מאזני מרמה.

הרע כ״א יהי׳ שיר חדש שלמעלה מבחי׳ בירורים כו׳ וגם לא תהי׳ בבחי׳ כנען והכנעה אלא כמ״ש אחעט״ב, וכתיב ואולך אתכם קוממיות ופי׳ ברבות בראשית פי״ד תני ר׳ חייא בקומה זקופה.

זכריה י״ד כ״א

ולא יהיה עוד כנעני בבית ה׳ צבאות ביום ההוא. בתולעת יעקב גבי חג השבועות הביאו השל״ה דף כ״ד ע״א כבר ידעת כי החטא גורם הרחקת הארץ ולפיכך הוצרכו הקרבנות כו׳, ולע״ל זמן ביטול היצה״ר ויתמו חטאים מן הארץ לא יצטרך לקרבן כו׳, אבל יהיה שלום בכל כי לא יהיה עוד כנעני בבית ה׳ צבאות עוד והיתה לה׳ המלוכה והיה ה׳ למלך עכ״ל.

בע״מ מח״ד ח״ב פכ״ה נאמר ארור כנען בעושה מעשה כנען מאזני מרמה (בהושע י״ב ז׳) לאפוקי טבי עבדו של ר״ג ודכוותיה דכתיב ולא יהי׳ עוד כנעני בבית ה׳ צבאות והוא טוהר אשר בהטהרו ממנו אז יקובל ברצון כו׳ עכ״ל. ונראה ע״ד שלע״ל יהי׳ שיר חדש כי עכשיו היום לעשותם לברר ק״נ אבל לע״ל שיושלם הבירור יהי׳ שיר חדש ולא העלאת מ״ן מבירור ק״נ כ״א העליה בקדושה עצמה, א״כ לא יהיה כנעני מה שעכשיו נק׳ ארץ כנען שזהו ענין מי יתן טהור מטמא כמ״ש בזח״א פ׳ נח דע״ג לע״ל ואת רוח הטומאה אעביר א״כ אין שייך בחינה זו כלל.

נח ט׳ כ״ה

עבד עבדים. ח״א ע״ג א׳ ב׳ ע״ט סע״ב רכ״ח א׳. ח״ב רל״ו ב׳. ח״ג ע״ב ב׳ קי״א א׳ קנ״ח א׳. סנהדרין פי״א צ״א א׳. רבות מ״א ס״ח ב׳ קע״ח ג׳ קפ״ד א׳. של״ה פ״ד ב׳ קנ״ג ב׳ קס״ט א׳ רע״ז ב׳ רע״ט א׳ רפ״ה ב׳ רפ״ז ב׳ שמ״ו א׳. בחיי כ״א א׳ צ״ה ד׳ קמ״א ב׳ קמ״ד ד׳. ח״ט מעיין ששי.

ויהי כל הארץ שפה אחת.

א) **במד״ר** במקומו פ׳ נח פל״ח פ׳ דברים אחדים שאמרו דברים חדים על ה׳ אלקינו ה׳ אחד ועל אחד הי׳ אברהם ובילקוט שם דט״ז ע״ד

ואמרו דברים על שני אחדים על אחד הי' אברהם כו' ובילקוט ביהושע דף ה' ע"ג רמז י"ט בשלשה מקומות חלקו באי עולם על הקב"ה אחד בדור הפלגה כו' ואחד בימי גוג ומגוג יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. והנה ע"פ ויהי בנסעם מקדם ארז"ל במד"ר במקומו פל"ח הסיעו את עצמן מקדמונו של עולם אמרו אי אפשינו לא בו ולא באלקותו. צ"ל מהו בו ומהו אלקותו. ועיין עוד כלשון זה במד"ר פרשה לך פמ"ו ע"פ אני אל שדי, אני הוא שאין העולם ומלואו כדי לאלקותי כו'. עו"ש במד"ר פ' נח פל"ח הקשו נסעו מן מדינחא למיזל למדינחא ופי' המ"כ נסעו ממזרח דכתיב קודם לזה ויהי מושבם וגו' הרי הקדם וארץ שנער גם הוא במזרח. וע"ז תירץ המד"ר א"ר אליעזר ב"ר שמעון הסיעו עצמן מקדמונו של עולם. ולכאורה אינו מתורץ דעכ"פ נסעו לשנער שנקראת ג"כ קדם דהיינו מזרח וא"כ מנלן שהסיעו א"ע מקדמונו ש"ע שהרי נסעו ממזרח למזרח והכל בקדם. והנה בגמ' פ"ק דמגילה ד"י ע"ב ע"פ ויהי בימי אחשורוש א"ר לוי ואתימא ר' יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה כ"מ שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער ויהי בימי אחשורוש הוה המן כו' ויהי בנסעם מקדם הבה נבנה לנו עיר וע' במד"ר פ' לך לך פמ"ב ע"פ ויהי בימי אמרפל מבואר כי ויהי זהו ענין ווי וכמש"ש התחילו הכל צווחין ווי ויהי בימי כו'. וע' בפרדס ערך וי וערך ויהי וערך אוי והוי והוא מהזהר פ' אחרי דע"ד סע"ב ודע"ה א' וצ"ל מהו ההוי כ"כ מענין הבה נבנה לנו עיר. והנה בגמ' פרק לפני אידיהן די"ח סע"ב אר"ש בר נחמני אשרי האיש שלא הלך בעצת רשעים זה אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו שנאמר הבה נבנה לנו עיר. והענין דאיתא בהרד"א גבי אשרי יושבי ביתך בשם המדרש דאשרי הוא כנגד הוי ור"ל כמו הוי אוי ווי זהו צער כמו"כ להיפוך אשרי בא על דבר הטוב ומאושר ולכן כיון בדור הפלגה נאמר ויהי שהוא ענין ווי ע"כ באברהם שלא הלך בעצת רשעים הנ"ל וגם קללם כמ"ש בפרקי דר"א פכ"ד ע"כ נאמר עליו אשרי האיש שהוא ההיפוך מבחי' הוי וזהו ענין אשרי העם שהוי' אלקיו. ובחולין ספ"ו דפ"ט ע"א נתתי גדולה לנמרוד אמר נבנה לנו עיר. ופרש"י מלך הי' בדור הפלגה ולכך נקרא שמו נמרוד שהמריד כל העולם במלכותו על הקב"ה מוכח דבנין העיר והמגדל זהו מרידה על הקב"ה. וע' בגמ' פ' חלק דק"ט ע"א ובילקוט בתלים רמז תס"ג שאמר להם אברהם הנחתם מגדל עוז שם ה' ואתם אומרים ונעשה לנו שם כו'.

קיצור. ענין ודברים אחדים שאמרו דברים על אחד הי' אברהם כו' ענין בנסעם מקדם הסיעו א"ע מקדמונו ש"ע, ויהי אינו אלא לשון צער וההיפוך מזה אשרי האיש כו' ענין הנחתם מגדל עוז כו'.

ב) **והנה** מהרמ"א פ' נח כ' וז"ל עוד שנית ראו והנה שער השמים הוא נגד ציון וירושלים מכוון לשבתו יתברך למעלה ומשם הוא השתלשלות השפע לקיום העולם ושם הכנת ירושלים וציון כנודע ליודעי חן לקבלת שפע הקדושה על כן נועצו ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל, עיר כנגד ירושלים ומגדל כנגד ציון כי מגדל דוד הוא ציון להכין אותם לשלשל שפע אל המקומות ההם כי מעין ההכנה שיש לציון וירושלים כפי דוגמת למעלה נגד

שער השמים כן יהי' לעיר ומגדל אלה מעין דוגמתם בחיצונים שכנגד הבקעה ההיא כי זה לעומת זה הן כנודע עכ"ל, ויעו"ש שהאריך בטוב לבאר הענין והוא מהזהר פ' נח דף ע"ד ב' בס"ת, ובג"כ אתייעטו בעיטא בישא, עיטא דחכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל כולא ברזא דחכמתא הוא ובעי לאתתקפא בארעא סט"א ולמפלח פולחנא דילי' בגין דהוו ידעין דהא כל דינין בישין מתמן נחתין לעלמא ובעיין לדחוי דרגא דקודשא, עיר ומגדל דא חכמתא עילאה דהא הווי ידעי דשמא קדישא לא אתתקף בארעא אלא בעיר ומגדל עיר דכתי' עיר דוד היא ציון ומגדל דכתי' כמגדל דוד צווארך ובחכמתא עבדו למיהוי שלטנא דס"א בארעא לדחייא אדון הארץ מאתרי' ולמהוי דיורא לסט"א בארעא, הנה בזח"מ בענין עיר ומגדל פי' ב' אופנים, הא' פי' עיר ומגדל שניהם במל' עיר הוא כללות בחינותיה ומגדל הוא כנגד בחינתה הפנימיות אשר בו ירוץ צדיק כמ"ש מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב והם שתי בחינות למטה בארעא כדי שישרו שתי בחינותיה שלמעלה עליהם, ואלו הרשעים בקשו לעקור את הכל ולעשות דוגמתם בארץ הע"ג הטמאה בארץ שנער כדי שישרו עליהם שתי בחי' הקליפות עיר ומגדל שבהם בעיר ומגדל שלמטה בארעא כו' עוד פי' אח"כ עיר ומגדל היינו נוקבא ודכרא עיר היינו נוקבא ומגדל היינו דכר, ודלא כפי' המק"מ שפי' להיפוך ושני הפי' של הזח"מ עולים בקנה א' ע"ד מ"ש בת"א ד"ה ביאור ענין רני ושמחי בת ציון הנה ציון לשון זכר ולשון נקבה כו' ע"ש, וע' בזח"ג פ' צו דל"ג ע"א ע"פ כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, וזהו ע"ד מ"ש אזכיר את שמי בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשו"ג ושם ספ"ב וע' בזח"ג האזינו דרצ"ו ע"ב, והבנת הענין בענין עיר ומגדל שהם ירושלים וציון היינו כמבואר בתו"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו' בפי' עיר אלקינו וז"ל עיר נקרא מה שמקובץ מכמה בתים ובתים הם צירופי אותיות וכמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים דהיינו בחי' אותיות והמשכת החיות בכמה בתים ומדריגות כמו השכל שמתחלק באותיות המחשבה עד"מ כך התפשטות גדולתו יתברך בכמה בחי' התחלקות ורבוי התענוגים בכל העולמות לכל חד לפושע"ד, ואז נקרא אלקים לשון רבים, וזהו ענין העיר שהוא הנק' ע"ש אלקים עיר אלקינו, והנה כתיב גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, כי הנה אלקים לשון רבים אלקים קדושים ע"ש ריבוי ההתחלקות בהתפשטות החיות בבחי' גילוי לעולמות ונבראים, משא"כ הוי' נק' אחד שהוי' הוא בבחי' מקור כל ההויות ושרשא דכולא קודם שבא לידי ההמשכה בבחי' גילוי בעיר אלקינו, והנה מבואר במ"א ע"פ ביאור מאמר הזהר ר"פ נח ע"פ אלה תולדות נח אלה פסל כו', שיש ב' ההמשכות, האחד ההמשכה החיצוניות להחיות העולמות והב' ההמשכה הפנימיות ע"ד שער החצר הפנימית הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח והיינו בחי' ונהר יוצא מעדן כו', וע' בת"א בד"ה ויקהל משה מענין החצר הפנימי' הפונה קדים, המשכה מבחי' קדמונו ש"ע וכמ"ש מזה לעיל ע"פ ויהי בנסעם מקדם וזהו ע"י עסק התורה שהיא הנקראת כאשר יאמר משל הקדמוני בת"א בד"ה לבסומי בפוריא דרוש השני, והנה ההמשכה להחיות העולמות זהו ענין העיר שנק' עיר אלקינו וכמ"ש במע"ב ל"ב פעמים ש' אלקים וההמשכה הפנימי' בהעיר זהו

ענין המגדל שנק׳ כן ע״ש גדול הוי׳ כו׳ בעיר אלקינו כי מגדל ג״כ מלשון גדול, וזהו כי מציון תצא תורה זהו המשכה הפנימי׳ ודבר ה׳ מירושלים זהו ההמשכה להחיות העולמות ולכן בחי׳ ההמשכה הפנימי׳ נק׳ ציון, ועמ״ש במ״א ע״פ והי׳ הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, כי הנה כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו הן רמ״ח פקודין רמ״ח אברים דמלכא כו׳ ובהתלבשותם במעשה המצות בגשמיות זהו ציון כמבואר כ״ז בד״ה רני ושמחי דרוש השני, וזהו ענין ורב שלום בניך א״ת בניך אלא בוניך דהיינו שצריך לבנות העיר ומגדל דקדושה דהיינו המשכת גדול הוי׳ כו׳ בעיר אלקינו כו׳ וע׳ מזה בלק״ת פ׳ ראה בד״ה וכל בניך לימודי הוי׳, והיינו כמארז״ל בירושלמי פ״ד דתענית ה״ב ע״פ ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ שהם ג׳ בחי׳ תורה ועבודה וגמ״ח עי״ז נקרא ישראל ציון דהיינו מ״ש אח״כ ולאמר לציון עמי אתה נמצא ע״י ג׳ בחי׳ תורה ועבודה וגמ״ח עי״ז ממשיכים בחי׳ ציון שהוא בחי׳ מגדל עוז שם ה׳ כו׳, והיינו בחי׳ מגדל דוד ואפ״ל שע״י התפילה ממשיכי׳ בחי׳ בנין העיר כמ״ש ע״פ תבנה ותכונן עיר סיחון, וגם כי התפילה נק׳ חיי שעה שהוא המשכות החיות בעולמות ששורש המשכה זו נמשך מבחי׳ עיר אלקינו כו׳ והמגדל ממשיכים ע״י תורה משל הקדמוני כנ״ל חיי שעה וחיי עולם או ע״ד אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות פנימיות התורה ובפרדס ערך עיר שיש ב׳ עיר ירושמ״ט מ׳ וירושמ״ע בינה ויש בחי׳ כעיר שחוברה לה יחדיו, זח״א וישב דקפ״ג סע״ב דאתחברת אימא וברתא והווי כחד, וזהו ע״י המגדל יסוד ע״ד מ״ש בזהר ס״פ וארא בענין עד תאוות גבעות עולם שבחי׳ עד מחבר גבעות עולם.

ולבאר זה י״ל ע״ד שיש פום ממלל רברבן, הוא הבינה ששם אתוון רברבין והם אבנים גדולות מבחי׳ גדול הוי׳ מאיר על ידם משא״כ במ׳ אתוון זעירין ונקרא עיר אלקינו וע״י המגדל מאיר אתוון רברבין כו׳ וכן פי׳ באו״ת מהמגיד נ״ע דאתוון רברבין נק׳ מגדלות כמו המגדל בולט כך האות גדול וענין בליטה זו ע״ד חותם בולט שנתבאר בד״ה שמני כחותם ועמ״ש ע״פ ויבן מגדל בתוכו.

קיצור. מהרמ״א כ׳ שבקדושה נמשך האות והחיות ע״י ב׳ בחי׳ ירושלים וציון והם הנקרא עיר ומגדל והם רצו להמשיך כן בלעומת זה ולהרוס בנין עיר ומגדל דקדושה ע״ד אמלאה החרבה והוא מהזהר פ׳ נח דף ע״ד נמצא בקדושה עיר זהו ע״ד עיר אלקינו והיא בנויה מבתים הבנוים מאבנים שני אבנים בונות שני בתים והמשכת בחי׳ גדול הוי׳ בעיר אלקינו נקרא מגדל ואפ״ל ג״כ כי יש גדול עד שמים ויש בחי׳ גדול מעל שמים חסדיך זהו ענין המגדל והמגדל זהו ציון ע״ד בצלמינו כדמותינו וציון נקרא ע״י קיום התורה ועבודה וגמ״ח עיר סיחון נק׳ התפלה לשון השחה והזזה יהי רצון כו׳ אזכיר את שמי גם י״ל העיר מאבנים אתוון זעירין או אתוון בינונים אבל המגדל מאבנים אתוון רברבין חותם בולט.

ג) אך להבין ענין מגדול עוז שם הוי׳ דמשמע דהשם הוא המגדל והשם הוא מ׳ שהוא הנק׳ שם של הוי׳ שהוא ז״א יש להקדים מ״ש במדרש רות ע״פ ושמו בועז הצדיקים שמם קודמין ושמו קיש ושמו בועז כו׳ דומין לבוראן שנאמר ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וכ״ה במדרש במגילת אסתר ע״פ ושמו מרדכי והענין כמ״ש במ״א סד״ה ואלה שמות בנ״י בענין פי׳ שם ע״ד ועשיתי לך שם כשם הגדולים ובמד״ר בקהלת דף קוף ע״פ טוב שם משמן טוב אר״ש ב״נ מצינו שהלך הקב״ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם דכתיב אשר הלכו לו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם בש״ב סי׳ ז׳ עכ״ל וע׳ בתרגום שה״ש ע״פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמיך והיינו ע״י הניסים דיצי״מ וקריעת ים סוף שיוצאי׳ חוץ לטבע ושינוי מנהגו ש״ע וזהו ותעש לך שם כהיום הזה, והוא ענין אתה הראית לדעת כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו והיינו כנודע מענין כי אל דיעות כו׳ ושיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה כמ״ש סד״ה כי תשמע בקול בפי׳ לעשות הישר וסידור בד״ה מזמור לתודה בענין ארבעה צריכי׳ להודות זהו פי׳ ולשום לו שם וזהו ענין מ״ש באברהם ויקרא שם בשם ה׳ אל עולם, ולכן נאמר ושמי הוי׳ שמו קודם לו היינו כי בחי׳ זו ולשום לו שם שרשו נמשך מלמעלה משם הוי׳ עצמו כי הוי׳ הוא באצי׳ יו״ד חכמה כו׳ ובחי׳ שם זהו מ׳ שהוא מקור בי״ע והיא ממשכת גילוי האצי׳ בבי״ע ועי״ז נעשו הניסים ונפלאות הנ״ל, (אך זהו דוקא כשנקרא שם הוי׳ משא״כ כשנקראת אלקים זהו החיות הנמשך כסדר מנהגו ש״ע אבל כשנקראת שם הוי׳ זהו ע״י ששם הוי׳ מאיר בגילוי רב ע״ד והי׳ הוי׳ לי לאלקים דפי׳ בתו״א פ׳ וארא סד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא שבחי׳ הוי׳ עצמו יהי׳ לי בבחי׳ אלקים והיינו שמאיר מבחי׳ גדול הוי׳ בעיר אלקינו שזהו בחי׳ המגדל שגבוה מעצם העיר וזהו ע״י שילוב הוי׳ שם אלקים בשם הוי׳ וזהו כענין ששם אד׳ נק׳ לפעמים אדון כמ״ש הנה ארון הברית אדון כל הארץ כן נק׳ המלכות בכלל על שם הוי׳ וכענין וזה הדבר ויציב ונכון כו׳ הדבר הזה) לכן שורש המשכה זו באה ע״י המשכת תוס׳ אור מאוא״ס ב״ה עצמו בשם הוי׳ באצי׳ אזי עי״ז דוקא נמשך מז״א במלכות שיהי׳ ותעש לך שם וכמ״ש במ״א שזהו ענין אל יתהלל החכם בחכמתו כו׳ כ״א בזאת יתהלל כו׳ זאת הוא מלכות והוא השפעת החכמה בבי״ע שמקור המשכה זו באה מלמעלה מעצם החכמה וע׳ בתו״א בד״ה לך לך מארצך כו׳ אל הארץ כו׳ וזהו שבמחשבה ארץ קדמה וזהו שארז״ל אין נותנין פרנסה לאדם אלא בשביל אשתו ע׳ מזה בלק״ת סד״ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש השני, ועמ״ש במ״א ע״פ מצא אשה מצא טוב בחי׳ טוב וישר ה׳ בחי׳ דלית שמאלא בהאי ע״ק, וזהו בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא, ובזמן הג׳ דאבד לנוק׳, הצדיק אבד לקבל ברכאן מאימא עילאה, וע׳ זהר ר״פ וארא ע״פ עד תאוות גבעות עולם, וע׳ בת״א סד״ה ועשית בגדי קדש שבמקום שיש משפיע ומקבל כו׳ וזהו כביכול ושמו קודם לו ושמי הוי׳ וזהו מגדל עוז שם הוי׳ שם דוקא, וגם י״ל ושמו קודם ע״ד זה השער לה׳ בזאת יבוא אהרן אל הקודש, ושניהם עולים בקנה א׳ ולכן הבטחון בשם ה׳ הוא מגדל עוז וא״כ פי׳ בו ירוץ צדיק קאי על צדיק עליון מלמעלמ״ט וגם על צדיק תחתון מלמטלמ״ע הבוטח בשם הוי׳ דוגמת מ״ש

בזח"א ויצא דקנ"ג ע"ב בענין יוסף ובנימין שהם צדיק עליון וצדיק תחתון וכו' יעו"ש.

קיצור. שמן קודמין דומין לבוראן ושמי ה' טוב שם משמן הטוב, כי להיות כי הוי' הוא האלקי' זהו ע"י הוא דא עתיקא, ולכן כ"א בזאת יהלל, ויובן ע"ד פרנסה בשביל כו' מצא טוב, וזהו מגדל עוז שם ה'.

ד) **ובעה"מ** ש"א פ"מ ד"ז ע"ג פי' ענין מגדל עוז הוא אות למד שנקי' מגדל הפורח באויר וביאר שצוואר הלמד זהו המשכה מאוא"ס בעולם המלבוש כו' ואפ"ל כי הוא המשכת הקו וחוט מאוא"ס ונמשך על כ' שהוא כתר שבו מאיר הקו כו' ועמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות בענין היתר נדרים פורחין באויר כו' וא"כ זהו ענין עתיק דאצי' פנימי' הכתר ובחי' מגדל זה מאיר בשם ה' ע"ד מלך יחיד שכמו"כ המל' הוא עתיק לבריאה ומענין בו ירוץ צדיק יש להעיר ממ"ש ר"פ נח בענין מאן דנטיר ברית אקרי צדיק כו' ור"פ בראשית ד"ב סע"ב גבי עאלת אות צדיק וע' ביאור הבאים ישרש בענין גדולים מעשה צדיקים ממע"ב שע"י ביטול היש לאין כו' ממשיכים ולשום לו שם וזהו ענין מעשה מרכבה יחוד העליון כו' והוא מגדל עוז דדייר בי' קוב"ה וחד מסכני בחי' צדיק תחתיו המעלה מ"ן כו' וע' בעמה"מ שער עולם הבריאה פי"ז דקע"ד ריש עמוד א' שגם בהיכלות דבי"ע יש בחי' מגדל עוז כו' והנה לפמש"ל דמגדל עוז הוא שם הוי' היינו כשהוי' מאיר בבחי' שם יש לבאר ע"ד ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי להם במידת אמיתי' שלי כו' ע"ש וא"כ איך יזכה האדם לבחי' זו י"ל ע"ד מ"ש בר"ח שער הענוה פ"א ע"פ כל אשר יקרא בשמי בשם ה' הוא ימלט וכי האיך אפשר לו לאדם לקרא בשם ה' אלא המקום רחום וחנון שנאמר רחום וחנון ה' אף אתה הוי חנון ועושה מתנת חינם נקרא המקום רחום שנאמר כי אל רחום ה' אלקיך אף אתה הוי רחום עכ"ל, וע' מזה ג"כ בילקוט ביואל רמז תקל"ז, ואפ"ל כי ע"י שהאדם מוציא כח מדות הטובים שבנפש האלקית מההעלם אל הגילוי ולכבוש את מדות היצה"ר שמהם נמשך רק לגרמי' ולא להיות חנון ורחום והאדם מתגבר וכובש את יצרו להיות רחום וחנון עי"ז מעורר כן למעלה המשכת המדות העליונות מההעלם אל הגילוי ע"ד יה"ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי כו' ואתנהג עם בניי במדת רחמים כו', לפנים משוה"ד פ"ק דברכות ד"ז ע"א וזהו ענין גילוי שם הוי' שהוא מדה"ר, השם דוקא שיבא בבחי' גילוי שזהו הנקרא כל אשר יקרא בשם הוי' שעי"ז ממשיך הוי' בבחי' שם וגילוי וזהו פי' מגדול עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק ר"ל שיהי' מתנהג ע"ד כל אשר יקרא בשם ה' להיות חנון ורחום ועי"ז מעורר גילוי שם הוי' ואזי הוא בבחי' מגדול עוז כנ"ל.

קיצור. בעמה"מ פי' מגדל הוא אות למ"ד המשכה מאוא"ס בעולם המלבוש ועפמש"ל סעיף ה' כשהוי' מאיר בבחי' שם זהו מגדול עוז י"ל שזה מעוררי' ע"י כל אשר יקרא בשם ה' ימלט שפירשו בספרי מה הקב"ה רחום וחנון אף אתה הוי רחום וחנון, כי ע"י שהאדם מגביר מדות הטוב והחסד

על מדות היצה״ר גורם למעלה ג״כ בחי׳ יהי רצון שיכבשו רחמי כו׳ וז״ס גילוי שם הוי׳ שהוא כביכול מדת אמתות שלו שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה כו׳ וא״כ מגדל עוז שם הוי׳ היינו להדמות במדותיו כו׳.

ה) **והנה** דור הפלגה היו רשעים ולא רצו לקבל השפע מהקדושה שלקבל מהקדושה צ״ל מגדול עוז בו ירוץ צדיק מאן דנטר ברית ולהיות בבחי׳ ביטול ע״ד כל אשר יקרא בשם ה׳ וכן בחי׳ ציון הוא ע״י קיום שלשה דברים שהעולם עומד עליהם תורה ועבודה וגמ״ח כנ״ל וכן לקבל מבחי׳ עיר אלקינו הוא ע״י והאלקים עשה שיראו מלפניו את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, וגם כי ידעו כי נפשותם מהחיצונים המה כמ״ש מהרמ״א ע״כ התחכמו לעשות דרך יהי׳ כל העוה״ז אל החיצונים לבדם ושיתקיים העולם ע״י צינורות החיצונים להשפעה והם לעו״ז דבחי׳ ירושלים וציון כנ״ל תחלת סעיף ב׳, והיינו כי העיר זהו ג״כ בחי׳ אותיות אך שהם אותיות שנפלו בשבה״כ בק״נ כמ״ש הענין בלק״ת פ׳ חוקת בד״ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות ושורש אותיות אלו שורשם מבחי׳ לבינה שהוא המקיף של ע״ס דק״נ שהחיות נמשך להם בבחי׳ מקיף כי בפנימיות אינו יכול להתלבש שאין קודש מתערב בחול ועד״ז מבואר בלק״ת מהאריז״ל ס״פ נח כ׳ בשם מהרח״ו ז״ל וז״ל ענין דור הפלגה כו׳ ואיך אמר ועתה לא יבצר מהם כו׳ אלא ענינם שהיו יודעים שמותיו של הקב״ה והיו משתמשין בו מעשיות כו׳ ע״ש, ור״ל כי ענין ההשבעות ושמות הקדושים שהיו יודעים בימים הראשונים היינו שע״י הזכרת השם ממשיך הכח עליון וזהו שע״י האותיות נמשך אור מקיף שהרי המזכיר אינו יודע ומשיג כלל הענין רק ע״י האותיות מאיר הכח ופועל, משא״כ יש בחי׳ שע״י האותיות מאיר באור פנימי כמו ענין הנבואה שהנביא משיג הדבר כו׳ ולכן רצו להמשיך בבחי׳ מקיף גם לסט״א והיינו מבחי׳ לבינה וע׳ מענין לבינה בת״א פ׳ תולדות בד״ה ראה ריח בני ואפשר לפרש הפסוק בקרבך קדוש ולא אבא בעיר בהושע סי׳ י״א ט׳ דמפרש התרגום ולא אחליף בקרווא אוחרא עוד ירושלים היינו כי הנגד לבחי׳ עיר אלקינו זהו ענין עיר ומגדל ההפלגה, שהוא בנין אותיות נוק׳ דקליפה וע׳ בת״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי ברכבי שיש אותיות נוקבן ואותיות דוכרן בקדושה והיינו אותיות התפילה ואותיות התורה, וזהו ענין עיר ומגדל דקדושה והכל מאבנים, וכמו״כ בקליפות יש ג״כ ב׳ בחי׳ האותיות שע״י התקשרותו בהבלי עולם בדברים בטלים והוא בחי׳ אותיות נקבות, הנה עי״ז נמשך עליו מקיף מהקליפות אותיות זכרים כו׳, וזהו העיר ומגדל דסט״א ועמ״ש ע״פ אשה תארש ואיש אחר ישגלנה דקאי קללה זו על הס״א, אירוסין הוא המשכת או״מ וכך יש מקיף דקליפה הרהורי עבירה שנופלי׳ על האדם ומקיפים מחשבתו נק׳ אירוסין וגופה של עבירה זהו היחוד כו׳ וזהו עיר ומגדל דקליפה וע״ז בא הקללה שאם היות שאשה תארש עכ״ז לא יבוא לידי נשואין כו׳ וענין המגדל ראשו בשמים להמשיך מבחי׳ כחשיכה כאורה עמ״ש בלק״ת פ׳ צו בד״ה מצה זו מענין כחשיכה כאורה בשני כפין וזהו אם לעוברי רצונו כך, ועמ״ש מזה בד״ה ויהי בשלח פרעה שלכן נקרא בנו הגדול שמקבל מבחי׳ ורב חסד שזהו ענין גדול כו׳, וזהו ענין המגדל וראשו

בשמים ע"ד שנתבאר בד"ה ויאבק איש עמו בפירוש אם תגביה כנשר ודרך הנשר בשמים, ועמ"ש בלק"ת פ' נצבים סד"ה כי המצוה הזאת מענין שמים גבי לא בשמים הוא ונמצא כיוונו שע"י המגדל והעיר יומשך להם השפע כל טוב גשמי ולא ע"י המדות דאצי' הקדוש שנק' עיר ומגדל שמשם א"א לקבל כ"א ע"י הביטול ורצו להרוס בנין ו"ה שהם זו"נ דאצי' שלא יהי' השם שלם וע' ירק ערך ו"ה סעי' א' בשם ברית מנוחה והיינו כי י"ה זהו ענין ג"ר שהוא בחי' אוצר מתנת חנם בר"ח שער הענוה פ"א ובחי' ו"ה זהו מה שנמשך ע"י תומ"צ רצו הם להרוס בחי' ו"ה שהם העיר ומגדל דקדושה ולבנות עיר ומגדל דלעו"ז וזהו וראשו בשמים כי ישמחו השמים ר"ת י"ה כו' ולכן נקראו דור הפלגה שקצצו בנטיעות להפליג בין ע"ק לז"א כו', והנה בנין עיר ומגדל דקדושה זהו ע"י אבנים כמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים כו' ועמ"ש מענין אבנים בת"א פ' משפטים ד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר שהם אותיות בחי' ביטול ביטול אמיתי. דמ"ה או ביטול היש, ולכן הם בריאה בידי שמים אבן א' ב"ן כו' אבל בנין עיר ומגדל דקלי' א"א להיות ע"י אותיות הנ"ל כ"א ע"י אות ו' הנק' לבנים, ובפרדס ערך לבינה היא סט' דמסאבותא וזהו נק' לבינה כו' וזהו ותהי להם הלבינה לאבן פי' היו מניחי' לבינה במקום אבן בוחן ושפחה כי תירש גבירתה עכ"ל, וע' מענין ושפחה כי תירש בזח"ג פ' אחרי דס"ט א', ולפמ"ש הבחיי בפ' נח משמע שרצו שיהי' תחת. עבד כי ימלוך, ולפמ"ש הפרדס מפסוק מלא ותהי להם הלבינה לאבן מפורש שרצו ג"כ ושפחה כי תירש גבירתה, והיינו לבנות זו"נ דקלי' שהם ס"מ ונחש ולדחות זו"נ דקדושה כו', וזהו תלוי בפי' ונעשה לנו שם שלפי' המד"ר דהיינו ע"ג זהו כמש"כ סעיף ה' ובודאי דברי המד"ר נאמני' יותר, ובזה יתפרש יותר ענין ודברי' אחדי' על ב' בחי' אחד דהיינו הוי' אחד הוא בחי' ז"א דאצי' ושמו אחד זהו מ' דאצי', והנה לבינה לגבי אבן ע"ד כקוף בפני אדם בבחיי פ' וירא דל"ב א' הלבנה לאבן פי' במקום אבן ושארז"ל וכי יש לבני' בבבל כמ"ש במד"ר: בשה"ש בתחלתו בדף הא' בענין. והתיאת אבן חדא ושומת על פום גובא וע' פרדס ערך אבן ישראל, והנה אבנים הם אותיות דקדושה ולבנים י"ל אותיות הנמשכים בקלי' ושורשם מן לבונה זכה שהוא אור המקיף של הקליפות וענין אה"מ זהו ע"ד המשתמש בשמות וע"י הזכרת השם פועל ענין וה"ה א"י פי' השם כלל רק מזכיר האותיות א"כ זהו רק מקיף ועמ"ש בלק"ת בהביאור ע"פ ולא תשבית מלח פ"ד בענין לימוד מקרא יובן ג"כ שזהו בחי' או"מ לגבי משנה שהוא או"פ וזהו או"מ דקדושה ועד"ז יובן ג"כ ענין או"מ דקליפה וע' בת"א פ' משפטים בענין ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר בירור שם ב"ן זהו נעשה ע"י שמררו את חייהם בחומר ובלבנים ותקנו החטא דדור הפלגה כו', ובזה יובן מה שבזח"א פ' נח דע"ד הקדים לענין העיר והמגדל ענין והבית בהבנותו אבן שלימה והוא עולם הדיבור עיר אלקינו שהוא מבחי' אבנים שתי אבנים בונות שתי בתים וגם אבן שלימה דוקא משא"כ דור הפלגה אמרו הבה נלבנה לבנים ותהי להם הלבינה לאבן היינו מ' דקליפה ע"ד זקף לבינה, והבית בהבנותו ה"ע עיר ומגדל דקדושה עיר ציון ומגדל דוד. עיר היינו מל' ומגדל היינו קדה"ק שנק' מטתו שלשלמה שבו היחוד

דו"נ והוא בחי' קדה"ק, ולעו"ז עיר ומגדל דלבינה המורה ג"כ על יחוד דו"נ בקליפה י"ל זהו אבי אבות הטומאה הפך קדש הקדשים.

קיצור. מפני שהם לא רצו הביטול שזהו בחי' עיר ומגדל דקדושה מאבנים והם מהחיצוני' ע"כ התחכמו לבנות עיר ומגדל דלעו"ז אותיות דק"נ ושרשם מלבינה א"מ וכמו ההשבעות, והמגדל לקבל ע"ד בנו הגדול קליפה קדמה לפרי וראשו בשמים אם תגביה כנשר, והיינו ע"ד אין השם שלם, ותהי להם הלבינה לאבן ושפחה כי תירש, וגם תחת עבד כי ימלוך, וע' מענין והבית בהבנותו אבן שלימה.

ו) **ומעתה** נבא על סדר הכתובים הנה בענין ודברים אחדים שאמרו דברים אחדים על הוי' אלקינו הוי' אחד ועל אחד הי' אברהם ילה"ק מארז"ל פ"ק דחגיגה ד"ג סע"א ע"פ את ה' האמרת היום וה' האמירך היום אתם עשיתוני חטיבה א' בעולם דכתי' שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד כו' עד אחד בארץ וכ"ה פ"ק דברכות ד"ו סע"א ובמד"ר פ' נשא פי"ד, והענין כי הנה הרמב"ם בתחלת ה' יסוה"ת מנה ג' מצות בהאמונת אלקות הא' לידע ולהאמין שיש אלוק' והוא מהפ' אנכי ה' אלקיך, הב' שלא יעלה במחשבה שיש שם אחר זולת ה' והוא מהפ' לא יהי' לך, הג' לייחדו והוא מהפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וכן מנה הסמ"ג והרא"ה בס' החינוך פ' יתרו ופרשה ואתחנן, ולכאורה לא יהי' לך היינו ממש ענין לייחדו דהא פי' לא יהי' לך היינו שלא יעלה במח' שיש אלוה אחר זולת ה' והיינו ג"כ מצות לייחדו כמ"ש הרמב"ם אלוה זה אחד הוא ואינו ב', וא"ש עם מ"ש בילקוט פרשה ואתחנן גבי מהיכן זכו ישראל לק"ש ממ"ת, משם מבואר דהוי' אלקינו ה' אחד זהו קבלת דיבור אנכי ולא יהי' לך, וא"כ לפ"ז זהו ע"ד מ"ע ומל"ת דגבי שבת שע"ד השביתה יש מ"ע ומל"ת ושניהם על ענין א' כמ"ש הרמב"ם בתחלת פ' שבת וכל העושה בו מלאכה ביטל מ"ע ועבר על מל"ת, כך כאן המל"ת היא שלא יעלה במחשבה כו' והמ"ע לייחדו דהיינו ה' אחד היינו שהוא א' בלי שום שיתוף, והנה הרמ"א בא"ח סי' קנ"ו כ' דב"נ אין מוזהרי' על השיתוף והביא כן מהתוס' דבכורות ד"ב ב' ובסנהדרין דס"ג ב' ובש' רי"ו וע' בתשו' שער אפרים סי' כ"ד ובתשו' ושב הכהן שחלקו ע"ז, אמנם לפ"ד הרמ"א צ"ל שהרי ב"נ מוזהרי' על ע"ז כמ"ש במד"ר פרשה ואתחנן על ששה דברים נצטוה אדה"ר על ע"ז ועל חילול השם כו' וא"כ עכצ"ל דשיתוף אינו ע"ז ממש אלא ענין שיתוף שמוזהרי' בנ"י עלי' ואין ב"נ מוזהרי' עלי' זהו עדמ"ש במד"ר בתחלתו ר"פ בראשית בענין בריאת המלאכי' שנבראו י"א ביום ב' למע"ב וי"א ביום ה' ולדברי שניהם לא נבראו ביום א' כלום שלא יאמרו מיכאל הי' מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצעו אלא אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי כו' מי אתי כתי' מי הי' שותף אע"פ שמכאל הוא נברא ממנו ית' והוא בראו יש מאין ביום ב' למע"ב עכ"ז כיון שמיכאל סייעו בברה"ע נק' זה שיתוף, וע"ז אנו מוזהרי' על השיתוף כי הוא ית' לבדו ברא את העולם בלי שום עזר וסיוע גם ממלאך נברא, ועד"ז גם עכשיו הוא לבדו מחי' העולם ומנהיגו, ואף שיש גבוה מעל גבוה שומר הם רק כגרזן ביד

החוצב בו כמ"ש בלק"ת ד"ה שובה ישראל עד דרוש הא' פ"ג וב"ב אם אין מוזהרי' על השיתוף זהו לפי שמקבלים מהשרים שע"י נשפע להם השפע מבורא עולם אומרים שהשרים הם נבראי' והוא ית' בראם אלא שלאחר שבראם ציוה ונתן להם כח שיסייעו לו כמו מיכאל מותח בדרומו, אבל ישראל שנשמתם בא מש' הוי' שלא ע"י ממוצעים ושרים הוזהרו על השיתוף כאשר באמת מי אתי כתי' מי הי' שותף עמי וכמו"כ עכשיו אין שום שותף עמו כו' וע' מזה בהרמ"ז פ' האזינו ע"פ כתפוח בעצי היער, והרמ"ז שם פי' שיתוף עדמ"ש הרמב"ם ספ"ב בימי אנוש טעו כן כיון שהם משמשמ' ראוי לחלוק להם כבוד כו' וע' במד"ר באיכה ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי למלך שנכנס במדינה ועמו דוכסין ואופרכסין כו' ובמד"ר ס"פ ואתחנן המשיל הדוכסין למיכאל וגבריאל ויש מן האומות שבררו להם מיכאל ויש שבררו להם גבריאל עד"ז הו"ע השיתוף, ושם מסיים אבל ישראל בררו להם הקב"ה אמרו חלקי ה' אמרה נפשי הרי שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, נשמע במצות לייחדו זהו שאעפ"י שידוע שאין שום אלוקה אחר זולת ה' שזהו מצות לא יהי' לך כו' עוד זאת שלא יעלה עה"ד שהמלאכים עליונים שהוא ית' בראם הם מסייעים לו בעסק הנהגת העולם וכענין ג' שותפים באדם או"א, הרי נחשבו שותפים להקב"ה בבריאת האדם אף שבאמת גם חלקם הוא מהקב"ה שהוא מהוה ומחי' אותם כמו ע"ד שהארץ תוציא צמחה ע"י הכח שניתן בה מהקב"ה ע"י מאמר תדשא הארץ דשא כך הזרעת האדם ואשתו ע"י מאמר פרו ורבו עכ"ז נק' שותפים להקב"ה בבריא' בן אדם כי הם בעלי בחירה ובידם להזדווג או לא להזדווג משא"כ המלאכים עם שנק' שרי' מיכאל שר של שלג וגבריאל שר של אש הם רק כגרזן ביד החוצב בו ואין בידם להוסיף ולגרוע מהשפע כגרזן ביד החוצב, ול"ד לאו"א כי המלאכי' אינן בעלי בחירה וזהו שאנו מוזהרי' על השיתוף כלומר שההשפעה שמלמעלה אינו ע"ד ג' שותפים באדם כ"א מי אתי שותף כו' אתה ה' לבדיך כו' ואתה מחי' את כולם, ועמ"ש מזה ע"פ כבד את אביך ואת אמך, נמצא אזהרה דלא יהיה לך מוזהרי' ב"נ ג"כ והוא שלא יעלה במח' שיש שם אלוה אחר זולת ה' ואמנם ענין השיתוף זהו אינו ענין אלוה אחר ח"ו כ"א שחולק ג"כ כבוד למלאכים והשרי' עליוני' עם שמודים שהם נבראים והוא יתברך לבדו הקדמון אך כיון שהם משמשי' חולקי' להם ג"כ כבוד וקוראי' אותם שותפים אליו ית' בסוברם שהם מסייעי' לו בהשפעו' לעוה"ז וע"כ מכווני' לקבל מהם ע"ד חמרא למרא וטיבותא לשקי', וקרוב זה לענין מארז"ל סוף מנחות דקרו לי אלקא דאלקיא, מיהו זה י"ל בכלל לא יהי' לך כו' כי שם ר"ל דעזב את הארץ בידם אבל שיתוף אינו שעזב בידם כ"א מסייעי' לו דוגמת שארז"ל במד"ר כי תשא פמ"ג ור"נ אומר בשעה שעשו ישראל אותו מעשה עמד לו משה מפייס אל האלקי' א' רבון העולמים עשו לך סיוע ואתה כועס עליהם העגל הזה שעשו יהי' מסייעך אתה מזריח את החמה והוא את הלבנה אתה מוריד גשמי' והוא מגדל צמחי' אמר הקב"ה משה אף אתה טועה כמותם אין בו ממש עכ"ל דר"ל שמשה לימד עליהם זכות שעשיי' העגל אינו ע"ד ע"ז ח"ו ולא עברו ח"ו על לא יהי' לך כ"א עשו לו סיוע שסברתם שהעגל שרשו מפ"ש שבמרכבה ופ"ש זהו ע"ד

גבריאל וא"כ כיון שהוא מהמרכבה של הקב"ה סבורי' שיהי' לו מסייע כמו הטפל לגבי העיקר כענין הלבנה לגבי החמה וזהו"ע השיתוף כנ"ל, א"ל הקב"ה משה אף אתה טועה כמותם אין בו ממש כי פ"ש מהשמאל אינן ח"ו מסייעי' לו כ"א הם רק כגרזן ביד החוצב וכמו שהארץ מוציאה צמחי' רק ע"י מאמר תדשא הארץ ולכן נאמר המצמיח הרים חציר שהוא ית' המצמיח, וע"ז השיבו משה א"כ שאין בו ממש למה אתה כועס כו', וע"ז בא הציווי לייחדו דהיינו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד שהוא לבדו הוא ואין לו שום שותף בהנהגת העולם כולו.

קיצור. לבאר מצות לייחדו שהוא פ' שמע ישראל, לכאורה י"ל שזהו ג"כ מצות לא יהי' לך וכמבואר בילקוט וא"כ זהו ע"ד עשה ול"ת, אכן עוד י"ל שהיא כללית יותר ממצות לא יהי' לך דהיינו שהוא ג"כ אזהרה לייחד את שמי ור"ל שמוזהרי' על השיתוף כי ענין השיתוף זהו ע"ד שהמלאכים מסייעי' לו כמו הדוכסין המסייעין את המלך בהנהגת מלכותו ע"כ חולקים להם כבוד וע"ד שלוש שותפין באדם שלכן נאמר כבד את אביך כו', אבל באמת המלאכים אינן מסייעי' לו כלל רק הוא לבדו פועל המציאות ואע"פ שיש שרים שר של שלג כו' שרו של עולם כו' אין בידם להרע ולהיטיב להוסיף ולגרוע כי הם רק כגרזן ביד החוצב בו, וכמשנ"ת ג"כ במהר"מ אלשיך בספר רוממות אל על תלים סי' צ"ז ע"פ כי גדול הוי' ומהולל מאד ונורא הוא על כל אלהים כי כל כו' וד' שמים עשה ובסי' צ"ז ע"פ יבשו כל כו', וזהו שארז"ל במד"ר פ' ואתחנן ע"פ וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקי' אמרו יתרו נתן ממש בע"ג שנאמר עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים כו' אבל משה כו' וידעת היום כו' ואין עוד מלבדו כו' ע"ש, וכ"ה במכילתא פ' יתרו וצ"ל שהרי יתרו הודה בנפלאותיו ית' בהשגחה גדולה לשלם מדה כנגד מדה כמ"ש כי בדבר אשר זדו וא"כ איך אמרו שנתן ממש בע"ג אלא כיון שאמר כי גדול כו' מכל האלקים נתן ממש בהם ע"ד שיתוף שהם מסייעים לו אף שהם נבראים והוא בראם מאין ליש וזהו כי גדול הוי' שהוא המהווה מאין ליש מכל האלקי' המלאכים שנבראו מאין ליש כי אני אמרתי אלקים אתם שתהיו נצחים כמו מיכאל וגבריאל כו' ומ"מ הוה ס"ל שהמלאכים מסייעים לו כמו שמסייע הדוכס להמלך עד"מ וע"ז בא הציווי וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים כי אין עוד מלבדו ובשל"ה פי' בעשרה מאמרות ראשון כתב וז"ל עוד אודיעכם בנ"י יצו מן המושג אצלי בענין אחדותי ית' בהשגחתי הנה סברת העולם הוא בענין מערכת צבא השמים כך הבורא ב"ה חודש הכל יש מאין המוחלט ע"כ ביכולתו לעשות מה שרוצה לשנות ולשדד בראשית נתן הקב"ה לצבא השמים כח ויכולת להנהיג העולם וכל כוכב ממונה על מינוי שלו העולם כמנהגו נוהג וכביכול זזה ידו מהם רק אם לעת מהעתים רוצה לשדד אותם וכל זמן שאינו משדד אז מנהיגם בכח שהושג להם בעת הבריאה אמנם אמיתות האמונה הנראה בעיני הוא השי"ת מחדש בטובו בכ"י תמיד מעשה בראשית בכוונה מכוונת שופע שפעו ואלו הי' מנוע רגע א' הי' הכל כלא הי' בטל במציאות והוא פי' הפסוק וידעת היום והשבות אל לבביך כי הוי' הוא

האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אין הפי׳ כי אין אלוקה זולתו כי זה הוא פשיטא וכבר גילה זה בפסוק שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד, אלא ר״ל שאין עוד מציאות בעולם זולת מציאותו ית׳ כי בהסתרו יאבד הכל ומ״ש כח וגבורה נתן בהם להיות מושלים היינו כח ההכנה בטבעם כמו שהעין מוכן לראות כשנשפע לו הראי׳ וכן האוזן וכן כל האברים איש איש על עבודתו ככה מערכות השמים כח וגבורה נתן בהם כו׳ כל זמן שהשפע נשפע בהם והם קימים יושפע בהם שלא כטבעם עכ״ל וא״כ מזה יובן המד״ר והמכילתא דנותן דופי בדברי יתרו כי אף שהודה כי גדול הוי׳ לשלם מדה כנגד מדה היינו כמ״ש בשל״ה אם לעת מן העיתים רוצה לשדד אותם וכל זמן שאינו משדד כו׳ והמד״ר קורא זה שנתן ממש בעו״ג כיון כל זמן שאינו משדד אותם אז מנהיגם בכח שהושג להם בעת הבריאה, אבל האמת אינו כן אלא כי בכל יום ובכל שעה הוא מחדש בטובו כל העולמות ולכן אין עוד מלבדו ממש וכן נתבאר בסש״ב ח״ב פרק* פי׳ אין עוד מלבדו כעין פי׳ השל״ה וביתר עוז וזהו ענין אתם עשיתוני חטיבה א׳ בעולם שנאמר שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד ואהבת וגו׳, כי הנה צריך להבין מלת א׳ שאינו מורה לכאורה על אמיתת יחודו ית׳ שהוא לבדו הוא ואפס זולתו ואין מלת א׳ מורה על זה שהרי יש א׳ המנוי ג״כ ע״ד משל יעקב הי׳ לו י״ב שבטים ואעפי״כ נק׳ ראובן א׳, אך יצחק נק׳ בנך יחידך וגם כאן הוי לי׳ למימר ה׳ יחיד, אך הענין שבאמת לגבי קוב״ה מצד עצמותו ומהותו ית׳ לא שייך עליו מלת א׳ כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא אלא כמארז״ל שהוא אחד בז׳ רקיעים ובארץ ובד׳ רוחות העולם ר״ל שגם בשמים ובארץ ובד׳ רוחות העולם שהם בחי׳ ו״ק העולם בחי׳ התחלקות ופירוד אעפי״כ שורה ומתגלה יחודו ואחדותו ית׳ ואינון מתייחדין באחד שכולם בטילים לגבי אור ה׳ השורה ומתגלה בהם וכמ״ש וצבא השמים לך משתחוים וששה קצות רוחנים דהיינו בחי׳ מעלה ומטה שיש בכל העולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כי גבוה מעל גבוה וגו׳, דהיינו מה שהוא ניתפס ומושג בשכל והשגות הנבראים שבכל העולמות נק׳ מטה לגבי העליון שאינו ניתפס ומושג בשכל והשגת הנבראים שלמטה ממנו ולית מחשבה דלהון תפיסא בי׳ וכן ד׳ רוחות העולם כי חסד דרוע ימינא שהוא דרום וגבורה דרועא שמאלא שהוא צפון כו׳ וכולם מתייחדין ונעשים א׳ ליחודו ית׳ השוכן בתוכם, משא״כ לגבי קוב״ה בכבודו ובעצמו שהוא יחיד ומיוחד הרי הוא רם ונשא רבבות מדריגות עד אין קץ וסוף מגדר הקצוות גשמיות ורוחניות וכמ״ש לך ה׳ הגדולה והגבורה וכו׳ פי׳ שבחי׳ גדולה וגבורה וכו׳ בטלים לו ית׳ שאינם נקראים בשם גדולה וגבורה כלל כי כל בשמים ובארץ פי׳ שהכל בטלים אליו ית׳ ולפניו כחשיכה כאורה ומעלה ומטה שוין כי מהותו ועצמותו נמצא למטה כמו שהוא נמצא למעלה ממש בלי שום חילק ושינוי כלל ולא שייך לפניו ית׳ מעלה ומטה כלל ובחי׳ שמים וארץ כלל לא בבחי׳ ממכ״ע ולא בבחי׳ סוכ״ע כי אינו בבחינת וגדר עלמין כלל וכדכתי׳ כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים הודו בלבד

---

* פרק: א.

בחי' זיו והתפשטות והארה ממנו בלבד ואף גם בבחי' זו ארץ קדמה לשמים כו' כמ"ש במ"א ולכן אומרים מלא כל הארץ כבודו והמלאכים אומרים איה מקום כבודו להעריצו כו', והנה בימי העיבור דהיינו בזמן שאין בהמ"ק קיים סליק קוב"ה לעילא לעילא כמבואר בזהר פ' ויגש דף ר"י ע"א ובפ' ויקרא ד"כ ע"ב ע"פ רחל מבכה כו' כי איננו, ובס"י ע"פ יתום ואלמנה יעודד והיינו דסליק לגבי בחי' מהותו ועצמותו בחינת יחיד ומיוחד שאינו בגדר עלמין כלל ואיננו שורה ומתגלה יחודו ואחדותו בתחתונים וכדכתי' ביום ההוא (דהיינו לעתיד) יהי' ה' אחד ושמו אחד כדאמרינן בגמ' אטו האידנא לאו א' הוא כו' והיינו מטעם משום שבזמן הגלות אינו נראה יחודו ית' בהתגלות ונראה כאלו העולם הוא דבר ויש בפ"ע ועמ"ש עוד מזה סד"ה וידבר אלקים כו' וארא ובד"ה כי עמך מקו"ח גבי וזהו הבט משמים וראה אלא שמ"מ אף בזה"ז לא עזבנו ה' אחד ונותן לנו הכח להיותינו בני ישראל עם קרובו להיות יכולים להמשיך בחי' יחודו ואחדותו ית' למטה בתחתונים להיות שם ה' אחד בגילוי גם בבחי' התחלקות הקצות מעלה ומטה כו' בגשמיות ורוחניות וכן להמשיך על נפש האדם בבחי' ששה קצוות שלו שהם המדות אהבה ויראה כו' שיהי' בהתגלות לבו, וזהו שמע ישראל פי' שישראל עם קרובו לכן ניתן להם הכח להמשיך בחי' הוי' למטה שהוא אחד ומתיחד בתחתונים, והנה ברע"מ סוף פ' פנחס דרנ"ז ע"א פי' תיבות א' אל"ף מורה על א"ס חית היינו שמונה ספירות מחכמה עד יסוד ד' מלכיות עכ"ל ופי' א"ס הוא המשכת אוא"ס בכתר עליון כמ"ש בת"א פ' וירא בד"ה פתח אליהו נמצא זהו עצמו ענין המשכת יחודו ואחדותו ית' בתחתוני', וגם כי הד' מורה לדיבור העליון הנק' עיר אלקינו שמקורו ושרשו מהחכמה והדיבור שרשו מהחכמה וכמ"ש באג"ה סד"ה ויעש דוד שם, וזהו ענין שהדלי"ת דאחד נמשך מן החי"ת שהוא חכמה והחכ' מאין תמצא הוא בחי' אות אל"ף דאנכי אלוף דאהי' כו' וכן מבואר הפי' בתיבת אחד בספר כד הקמח לבחיי באות יו"ד ערך יחוד נמצא בתיבת אחד מרומז עיר ומגדל דקדושה הד' רבתי עולם הדיבור זהו הנק' עיר אלקינו והד' רבתי ע"ש גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו והיינו ע"י שהד' מקבל מהאלוף שהוא בחי' אנכי ע"י החכמה שנמשך ע"י בחי' עמוד א' וצדיק שמו כו' כנ"ל.

ויהי כל הארץ שפה אחת.

א) **במד"ר** במקומו פ' נח פל"ח פי' דברים אחדים שאמרו דברים חדים על ה' אלקינו ה' אחד ועל אחד הי' אברהם, ובילקוט שם דט"ז ע"א ואמרו דברים על שני אחדים על אחד הי' אברהם כו', ובילקוט ביהושע דף ה' ע"ג רמז י"ט בשלשה מקומות חלקו באי עולם על הקב"ה, אחד בדור הפלגה כו' ואחד בימי גוג ומגוג יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו

יחד על ה׳ ועל משיחו, ויש להעיר ממ״ש ע״פ ביום ההוא יגלח ה׳ בתער השכירה בעברי נהר כו׳ בישעי׳ סי׳ ז׳, והיינו כי ביקש הקב״ה לעשות חזקיה משיח וסנחרב גוג ומגוג, א״כ סנחרב חירף ג״כ ע״ד גוג ומגוג כו׳, נמצא שחירף יותר משאר עו״ג דקרו לי׳ אלקא דאלקיא, והוא השוה אותן אליו כביכול באמרו מי בכל אלקי הארצות כו׳, ועד״ז יובן ענין ודברים אחדים דדור הפלגה שהשוה אותן לגוג ומגוג, וענין על שני אחדים עמ״ש ע״פ אחת היא יונתי כו׳, דהמכוון שכנס״י נק׳ תמתי ע״ש שממשכת בחי׳ אחד גם בארץ, ואפ״ל ב׳ בחי׳ אחד זהו ענין הוי׳ אחד ושמו אחד, או כענין כשם שאין בלבך אלא אחד דהיינו יחו״ע כך אין בלבינו אלא אחד דהיינו יחו״ת, י״ל אמרו דברים חדים על ב׳ אחדים כ״א להמשיך מבחי׳ יחיד דקמי׳ כחשכה כאורה במקום הקליפות, ע׳ סד״ה ויאבק, מגדול עוז שם הוי׳ היינו ב׳ אחדים ה׳ אחד ושמו אחד, מענין על ה׳ ועל משיחו, מד״ר אמור ס״פ כ״ז ע״א ג״ב פקודי פנ״א, זח״א קיט״א, ילקוט ח״ב עו״ב צה״ב קט״א קמ״ב קמד״ב.

ב) **המד״ר** במקומו פל״ח הביאו הילקוט ח״ב דע״ו ב׳ רמז תקי״ך ע״פ חבור עצבים אפרים הנח לו, אבל אלו ע״י שהיו אהבים זה את זה שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת לפיכך נשתיירה מהן פליטה עכ״ל, ועמ״ש מזה לקמן ע״פ הן עם אחד ושפה אחת.

ג) **ילקוט** בתלים סוף רמז תרס״ז דף צ״ה ע״ב ע״פ חבלים נפלו לי, בשם פרקי ר״א, ר״ש אומר בשעה שבנו בני אדם את המגדל קרא הקב״ה לע׳ מלאכים המסבבים את כסא כבודו אמר להם בואו ונבלבל לשונם לע׳ גוים לע׳ לשון שנאמר הבה נרדה, ארדה אין כתיב כאן אלא נרדה והפילו גורלות ביניהן שנאמר בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם ונפל גורלו של הקב״ה על אברהם וזרעו שנאמר כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו, אמר הקב״ה גורל שנפל לי רצתה נפשי בו שנאמר חבלים נפלו לי בנעימים וכו׳ עכ״ל.

ד) **במד״ר** במקומו פל״ח הובא בילקוט תלים סי׳ נ״ט דק״ט ע״א ע״פ חטאת פימו דבר שפתימו מחטא שהוציאו מפיהם כו׳ ויהי כל הארץ שפה אחת כו׳.

ה) **מד״ר** במקומו הובא בילקוט משלי קפיטיל כ״ז דקמ״ד ע״ב ע״פ אם תכתוש את האויל במכתשת לא תסור מעליו אולתו, כך מדור המבול עד דור הפלגה ש״ך שנה שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת, והענין י״ל עפמ״ש בבחי׳ ס״פ נח ששניהם קצצו בנטיעות דור המבול כפרו במדה אחרונה חטאו בשם אלקים נשחתה להם הארץ שהיא משם אלקים, דור הפלגה כפרו בשם המיוחד שהוא שם הוי׳, וזה שמבואר במד״ר הנ״ל סעיף ב׳ שחטאם גדול יותר משל דור המבול, רק ע״י שהי׳ שלום ביניהם לא נאבדו מן העולם, וכמ״ש ברש״י ע״פ ומשם הפיצם, עכ״פ שניהם נקראים אויל שסכלו בהשגת גדולתו ואחדותו ית׳, ולכן עז״נ אם תכתוש את האויל במכתשת שלא הועיל להם המבול, ולפי המובן דור המבול רצו שיהי׳ בחי׳ ושפחה כי תירש היינו שלא יאיר שם הוי׳ בשם אלקים ושם אד׳ שמבחי׳ זו א״א לקבל

כ"א ע"י קבלת עול כעבד לאדונו כו', כ"א יהי' ההמשכה משם הוי' בק"נ, שמשם נמשך תאוות גשמיים עה"ד טו"ר, וז"ס שהשחיתו זרעם לגרום למעלה כן דוגמת ויקר אלקים אל בלעם, עיין במד"ר פ' ויקרא פ"א, ועמ"ש מזה ע"פ וכתבתם על מזוזות ביתיך, ודור הפלגה רצו שיהי' תחת עבד כי ימלוך שרצו להפריד השבינה מן ז"א ובהפרדה היו כחות הטומאה שופעין בה מזוהמת הנחש כ"כ בקונטרס הנ"ל ס"ח בשם הרק"נ, וזהו ע"ד בא גבריאל ונעץ קנה בים, ושני העניני' המכוון אחד למנוע גילוי אור הביטול ולהמשיך תאוות ותענוגי עוה"ז כו', גם ע"ד אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחיה שמבחי' זו יש להם יניקה ע"ד רגליה יורדות כו' ודווקא האיש דרכו לכבוש כו', ועוד כי וצדיק יסוד עולם, שעי"ז נמשך שפע הפנימי' במ' שיהי' גילוי אלקות ע"ד גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ כו'.

עוד כ' שם ססעי' ז', פי' אמרו העטרת שהיא המל' היא תחלת כל וח"ו אין למעלה עכ"ל, המכוון י"ל כי בחי' מ' זהו ממכ"ע שמתלבשת בבי"ע ע"ד שהנשמה ממלא את הגוף, וצ"ל הרי באמת אני ה' לא שניתי בין קודם בריאת העולם ובין לאחר בריאת העולם, ואיך אין שום שינוי כיון שע"י בריאת העולם מתלבש בתוך העולמות, אך הענין כי התלבשות זו הוא רק מבחי' מ' שנק' שם והארה לבד, אבל מהותו ועצמותו ית' קדוש ומובדל, וזהו אני הוי' לא שניתי, וגם כי נשגב שמו לבדו רק הארה משמו מתלבש ועיין מזה בלק"ת בד"ה ה' לי בעוזרי, ובד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו, ובד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י, וא"כ הם שאמרו העטרת היא תחלת כל, היינו שלא האמינו בו ית' כ"א ע"ד ממכ"ע, וכפרו בשם המיוחד שהוא סוכ"ע אני הוי' לא שניתי כו', א"כ דור הפלגה כפרו בבחי' סוכ"ע, ולשון הפלגה ע"ד ויקח קרח ואתפליג קרח, וקרח הפריד הגבורות מן החסדים, והם הפרידו בין ממכ"ע ובין סוכ"ע כו', ודור המבול שכפרו בשם אלקים והאמינו בשם הוי' היינו להפך שאמרו שהוא סוכ"ע אבל בבחי' ממכ"ע איננו מאיר רק מעט מזעיר דהיינו ע"ד עזב ה' את הארץ כו', ולכן השחיתו דרכם על הארץ.

קיצור. אם תכתוש את האויל, דור המבול חטאו וכפרו בשם אלקים, וזהו ע"ד שהוא סוכ"ע ע"ד על השמים כבודו ועזב את הארץ שאינו מאיר בממכ"ע, הפך מ"ש כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, עיין בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"ב בפירוש כי הוי' הוא האלקים פי' הראשון, ודור הפלגה כפרו בשם המיוחד שהוא סוכ"ע אני ה' לא שניתי, ואמרו שהוא רק ע"ד מה הנשמה ממלאה את הגוף שהוא ממכ"ע כו', ושניהם ענין סילוק ההשגחה והיכולת כביכול, או דלא איכפת לי', ורצו בתאוות ותענוגי עוה"ז דור המבול שיהי' בחי' ושפחה ק"נ כי תירש גבירתה מ' דאצי', ודור הפלגה שמרדו בשם הוי' רצו שיהי' תחת עבד כי כו' *.

שייך לעיל ססעי' א' בשני אחדים, כי אברהם ויקרא שם בשם ד' אל עולם, שמקודם הי' רק על השמים ואברהם פרסם אלקי השמים והארץ ע"ד

כו': בבוך באבי 6 נוסף: ועמ"ש לקמן ע"פ הבה נלבנה לבנים.

את ה׳ האמרת היום ה׳ אלקינו ה׳ אחד, וה׳ האמירך גוי אחד בארץ שממשיכים אחד גם בארץ, וזהו כפרו בשני הבחי׳, כי אמרו שהוא רק ממכ״ע כנ״ל, ועוד כי הנה כתיב אלקי אברהם כו׳, זה שמי לעלם, הרי בחי׳ המשכת ושמו אחד זהו ע״י אברהם, ועיין בת״א פ׳ יתרו בד״ה משה ידבר בענין קיים אברהם את כל התורה שהמשיך בחי׳ ז׳ שמות שאין נמחקים כו׳.

ויהי בנסעם מקדם.

א) פ״ק דמגלה ד״ו ע״ב כ״מ שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער ויהי בימי אחשורוש כו׳, ויהי בנסעם מקדם, ע׳ זח״ג פ׳ אחרי דע״ד סע״ב.

ב) במד״ר במקומו פל״ח הסיעו את עצמן מקדמונו של עולם אמרו אי אפשינו לא בו ולא באלקותו, צ״ל מהו בו ומהו אלקותו, ועיין עוד כלשון זה במד״ר פ׳ לך פמ״ו ע״פ אני אל שדי אני הוא שאין העולם ומלואו כדאי לאלקותי כו׳, ואפ״ל שזהו ע״ד הוא ושמו כאמרם ז״ל עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד, דהפי׳ שמו היינו הארה הנמשך ממנו להחיות העולמות וזהו שנק׳ אלקותו היינו מה שמאיר לעולמות, וזהו ענין כי הוי׳ הוא האלקי׳ כו׳, ויש שפי׳ שמו הם האצילות עשר ספירות, וזהו ג״כ ענין אלקותו כו׳, וכך אצילות נק׳ אלקות, ועיין פרדס ערך אלקים חיים וערך אלקי האלקים ור״ל שהוא אלקי של המלאכים הנקראים ג״כ אלקים לשון כח, והם לא רצו באלקותו שהוא אלקי האלקים, כ״א רצו לקבל שפע רק מהמלאכים שפע גשמיות, גם הוא ית׳ נק׳ אל עליון, וזהו ג״כ בחי׳ אלקותו והם לא רצו בבחי׳ זו, וזהו בנסעם מקדם, ונסיעה זו הוא היפך ענין אבן שלמה מסע נבנה עיין בזהר דף עד״א, וג״כ באברהם הלוך ונסוע, אלה מסעי בנ״י, גפן ממצרים תסיע כו׳, ויש להעיר לענין בנסעם מקדם ממ״ש מעונה אלקי קדם, וכדפי׳ הרמב״ם ר״פ חלק בעיקר הרביעי שהוא לבדו ית׳ הקדמון, וכל הנמצאים הם מחודשים ממנו ית׳ מאין ליש כו׳, והנה בזהר כאן דף ע״ה סע״א הקדים פסוק שער החצר הפנימי׳ הפונה קדים סגור יהי׳ ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח, ור״ל לבאר ענין ויהי בנסעם מקדם, שהסיעו את עצמן מבחי׳ זו כי שער החצר הפנימי׳ זהו עולם האצילות שהוא הפונה קדים בחי׳ קדמונו של עולם, כן פי׳ בר״ח שעה״ק פ״ב, וגם בששת ימי המעשה יש הפונה קדים ע״ש, והם הסיעו את עצמן מבחי׳ זו שלא רצו כלל באלקותו כ״א לקבל מעה״ד טו״ר הנמשך ממט״ט כו׳.

ג) ירק״ ספירות כ״ה, וז״ל שערי אורה דף פ״ג ספירת הכתר נק׳ קדם שהי׳ קודמת לכל, וזהו ויטע ה׳ אלקים גן בעדן מקדם כו׳, וזהו שנאמר בדור הפלגה ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה, ונאמר בלוט ויסע מקדם ויפרדו איש מעל אחיו, ומ״ש מן ארם ינחני בלק מהררי קדם, הרים המסתרים דרך הישר להגיע לקדם עכ״ל, והנה במד״ר כאן ע״פ ויהי בנסעם מקדם הקשו נסעו מן מדינחא למיזל למדינחא, ופי׳ המ״כ נסעו ממזרח דכתיב קודם

לזה ויהי מושבם כו׳ הר הקדם, וארץ שנער גם היא במזרח. וע״ז תירץ המד״ר אמר רבי אלעזר בר׳ שמעון הסיעו עצמן מקדמונו של עולם, ולכאורה אינו מתורץ דעכ״פ בנסעו לשנער שנקראת ג״כ קדם דהיינו מזרח. וא״כ מנלן שהסיעו א״ע מקדמונו של עולם, שהרי נסעו ממזרח למזרח, והכל בקדם, והענין דאיתא בזהר ויחי דף רנ״ג סע״ב ע״פ ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, רזא עילאה הוא כמ״ד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך, ואילין אקרין בני קדם. והיינו שהם ז׳ מלכין קדמאין דתוהו שנפלו בשבה״כ בחי׳ וימלוך וימת. וכ״כ במא״א אות ב׳ סעיף נ״ב, וז״ל בני קדם הם קליפות דזמ״ל קדמאין דמיתו וגק׳ קדם כי קליפה קדמה לפרי עכ״ל, ועיין מענין קליפה קדמה לפרי בת״א בד״ה ויהי בשלח פרעה שזהו ענין עשרה דורות כו׳ להודיע כמה ארך אפיים לפניו כו׳, ולכן הי׳ להם עושר וכבוד שלא ע״פ חשבון כו׳, וא״כ שפיר הסיעו א״ע מקדם לקדם, דהיינו מקדמונו של עולם, ובקדושה מאיר ע״י ספירת הכתר בחי׳ סוכ״ע, והיינו מפנימיות הכתר, והם הסיעו עצמן למקום שבירת הכלים למקום הקליפות לקבל ע״ד קליפה קדמה לפרי, וזהו ענין ארץ שנער שהוא ג״כ בקדם, אבל ח״ו אינו כמו גן בעדן מקדם שהוא כח״ב דאצי׳, אלא שנער הוא קדם דקליפה בחי׳ קליפה שקדמה לפרי, וגם שנער גימט׳ תר״ך היינו כרת כתר דקליפה שנכרתו משרשם ומקורם הפך תטהרו גימט׳ תר״ך כתר דקדושה.

וימצאו, ע״ד ומוצא אני מר כו׳, הפך מצא טוב, והיינו בקעה נוק׳ דק״ג ע׳ במא״א אות ב׳ ססעי׳ נ״ו בקעה היא המ׳, וע׳ בלק״ת פ׳ עקב ע״פ ארץ הרים ובקעות, ועיין במא״א אות ב׳ סל״ב בקע כל בקיעה מסטרא דיסוד הבוקע כו׳.

בארץ שנער עיין בגמרא פרק אלו קשרים דקי״ג ע״ב, ובירושלמי פ״ד דברכות הלכה א׳ שכל מתי מבול ננערו לשם ר״ל שם נפלו שבה״כ מזמ״ל קדמאין שזהו ענין המבול כו׳.

ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר הי׳ להם לחמר.

א) **עמה״מ** שער עולם התוהו פס״ו דל״ז ע״ב לפי שלא נתקן כולו כשדלג על הקץ והיו אנשים מישראל שהיו משתתפים עם ערב רב בלקחם פעם אחרת עון דור הפלגה שאמרו נעלה לשמים כו׳ עכ״ל, וד״ל ע״ד מ״ש בפע״ח שער חג המצות רפ״א וז״ל, ולכן באו באותו הגלות הגדול ומררו את חייהם בחומר ובלבנים כנגד החומר והלבנים שהיו עושין בדור הפלגה.

ב) **מד״ר** שם ויאמרו איש אל רעהו מי אמר למי מצרים אמר לכוש (כלומר לא שדיבר איש אל רעהו דמשמע יחיד ליחיד אלא אומה לאומה)

הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה, עתידין אלו עובדי גלולים משתדפה מן גו עלמא (משתדפה פי' מקונח ועבר מן העולם, ודריש ונשרפה כמו ונשרפה השין בקמץ גדול פירוש נהי' נשרפים ועוברין מן העולם), והיינו ע"ד מ"ש בישעי' סי' ל"ג י"ב והיו עמים משרפות סיד, דהיינו ע"ג כו'.

ותהי להם הלבנה לאבן, רב הונא אמר הות מצלחת בידן כו'.

ג) **ובפרדס** ערך לבנה הוא סטרא דמסאבותא, וזהו זקף לבנה כו', וזהו ותהי להם הלבנה לאבן, פי' היו מניחים לבינה במקום אבן בוחן ושפחה כי תירש גבירתה עכ"ל, ועמש"ל סעיף ה' ודור הפלגה רצו שיהי' תחת עבד כי ימלוך, ולפמ"ש הפרדס מפסוק מלא ותהי להם הלבנה לאבן מפורש שרצו ג"כ ושפחה כי תירש גבירתה, והיינו לבנות זו"ן דקליפה שהם ס"מ ונחש, ולדחות זו"נ דקדושה כו', וזה תלוי בפי' ונעשה לנו שם, שלפי המד"ר דהיינו ע"ג זהו כמש"כ, ולפי' הבחיי בענין ונעשה לנו שם היא המדה האחרונה זהו כמ"ש סעיף ה', ובוודאי ד' המד"ר נאמנים יותר, ובזה יתפרש יותר ענין ודברים אחדים על ב' בחי' אחד דהיינו הוי' אחד הוא בחי' ז"א דאצי' ושמו אחד זהו מ' דאצילות, והנה לבינה לגבי אבן ע"ד כקוף בפני אדם, בבחיי פ' וירא דל"ב א' הלבינה לאבן פי' במקום אבן, וזהו שארז"ל וכי יש אבנים בבבל, כמ"ש במד"ר בשה"ש בתחילתו בדף הראשון בענין והתיאת אבן חדא ושומת ע"פ גובא, ועיין בפרדס ערך אבן ישראל, והנה אבנים הם אותיות דקדושה ולבני' י"ל אותיות הנמשכים בקליפות ושרשם מן לבונה זכה, שהוא אור המקיף של הקליפות, וענין אור המקיף זהו ע"ד המשתמש בשמות, וע"י הזכרת השם פועל ענין, והרי הוא אינו יודע פירוש השם כלל רק מזכיר האותיות א"כ זהו רק מקיף, ועמ"ש בלק"ת בהביאור ע"פ ולא תשבית מלח פ"ד בענין למוד מקרא יובן ג"כ שזהו בחי' אור מקיף לגבי משנה שהיא או"פ, וזהו אור מקיף דקדושה, ועד"ז יובן ג"כ ענין או"מ דקליפה, ועיין בת"א פ' משפטים בענין ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר בירור שם ב"ן, זהו נעשה ע"י שמררו את חייהם בחומר ובלבנים ותקנו חטא דדור הפלגה כו'.

ד) **והנה** בזח"א פ' נח דע"ד א' הקדים והבית בהבנותו אבן שלמה והוא עולם הדבור עיר אלקינו שהוא מבחי' אבנים שתי אבנים בונות שתי בתים, וגם אבן שלמה דווקא, משא"כ דור הפלגה אמרו הבה נלבנה לבנים, ותהי להם הלבנה לאבן, לבנה היינו מ' דקליפה ע"ד זקף לבינה, והבית בהבנותו ה"ע עיר ומגדל דקדושה עיר ציון ומגדל דוד, עיר היינו מ' ומגדל היינו קדה"ק שנק' מטתו שלשלמה שבו היחוד דו"נ, והוא בחי' קדה"ק ולעומת זה עיר ומגדל דלבינה המורה ג"כ על יחוד דו"נ בקליפה, י"ל זהו אבי אבות הטומאה הפך קדה"ק, ועמ"ש ע"פ כמעשה לבנת הספיר זהו ע"י שנתגלגלו בבני' באמ"צ, ולכן עמדו בחומר ובלבנים, אז נתקן ענין הלבינה ונעשה לבנת הספיר, והנה ע"י שהיו מדברים שפה אחת בלה"ק הי' מסייע על ידיהם ונותנים כח בכוחותיהם למעלה היו ג"כ הכחות מתיחדים כ"כ בזח"מ שם, ועיין במא"ע בלקוטים דקנ"א ע"ב בענין טט בכתפי שתים פת באפריקי

שתים, ועיין בהביאור ע״פ מה יפו פעמיך ההפרש בין לה״ק לע׳ לשון, עד״מ לבוש דק שאינו מסתיר ולבוש עור הבהמה בחי׳ נעל המסתיר כו׳, כמ״כ לה״ק אינו מסתיר על החכמה כו׳.

ה) **והנה** בלק״ת מהאריז״ל ס״פ נח כ׳ בשם מהרח״ו ז״ל וז״ל ענין דור הפלגה כו׳ איך אמר ועתה לא יבצר מהם כו׳, אלא ענינם שהיו יודעים שמותיו של הקב״ה והיו משתמשים בו מעשיות כו׳ ע״ש, ור״ל כי ענין ההשבעות ושמות הקדושים שהיו יודעים בימים הראשונים היינו שע״י הזכרת השם ממשיך הכח עליון זהו שע״י האותיות נמשך אור מקיף, שהרי המזכיר אינו יודע ומשיג כלל הענין, רק ע״י האותיות מאיר הכח ופועל, משא״כ יש בחי׳ שע״י האותיות מאיר באור פנימי כמו ענין הנבואה שהנביא משיג הדבר כו׳, ולכן רצו להמשיך בבחי׳ מקיף גם לסט״א, והיינו מבחי׳ לבונה, ועיין מענין לבונה בת״א פ׳ תולדות בד״ה ראה ריח בני, ואפשר לפרש הפסוק בקרבך קדוש ולא אבא בעיר בהושע סי׳ י״א ט׳ דמפרש התרגום ולא אחליף בקירווא אוחרא עוד ירושלים, היינו כי הנגד לבחי׳ עיר אלקינו זהו ענין עיר ומגדל דהפלגה, שהוא בנין אותיות נוק׳ דקליפה, ועיין בת״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי ברכבי, שיש אותיות נוקבין ואותיות דוכרין בקדושה, והיינו אותיות התפלה ואותיות התורה, וזהו ענין עיר ומגדל דקדושה והכל מאבנים, וכמ״כ בקליפות יש ג״כ ב׳ בחי׳ האותיות נקבות, הנה עי״ז נמשך עליו מקיף מהקליפות אותיות זכרים כו׳, וזהו העיר ומגדל דסט״א, ועמ״ש ע״פ אשה תארש ואיש אחר ישגלנה, דקאי קללה זו על הס״מ, ארוסין הוא המשכת או״מ, וכך יש מקיף דקליפה הרהורי עבירה שנופלים על האדם ומקיפים מחשבתו נק׳ ארוסין וגופה של עבירה זהו היחוד כו׳, וזהו עיר ומגדל דקליפה, וע״ז בא הקללה שעם היות שאשה תארש, עכ״ז לא יבא לידי נשואין כו׳.

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ.

מגילה* א׳ י״ב, פ״ק דע״ג, חולין ו׳ פ״ט א׳, סנהדרין י״א ק״ט א׳, ירו״ק אחוה ה׳ בה׳ ומשכן ב׳ ג׳, גלגולים ערך י״ה מחשבה א׳ מט״ט כ״ב סי׳ א׳ ספירה כ׳ ע״ה לבד ס״ח ב׳ ג״פ א׳ מד״ר שם.

א) **זח״א** פ׳ נח דף ע״ד ב׳ בס״ת, ובג״כ אתייעטו בעיטא בישא, עיטא דחכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל כולא ברזא דחכמתא הוא ובעו לאתתקפא בארעא סט״א, ולמפלח פולחנא דילי׳ בגין דהוו ידעין דהא כל דינין בישין מתמן נחתין לעלמא, ובעיין לדחוייא דרגא דקדושה

מגילה.. שם: קטע זה נוסף מבוך באב׳ 6 נט, א.

עיר ומגדל דא חכמתא עילאה דהא הוו ידעי דשמא קדישא לא אתתקף בארעא אלא בעיר ומגדל, עיר דכתיב עיר דוד היא ציון, מגדל דכתיב כמגדל דוד צוארך, ובחכמתא עבדו למיהוי שלטנא דסט"א בארעא, לדחייא אדון כל הארץ מאתריה, ולמיהוי דיורא לסט"א בארעא.

הנה בזח"מ בענין עיר ומגדל פי' ב' אופנים, הא' פי' עיר ומגדל שניהם במ' עיר הוא כללות בחינותיה ומגדל הוא כנגד בחינתה הפנימי' אשר בו ירוץ צדיק כמ"ש מגדל עוז שם ה' ונשגב והם שתי בחינות למטה בארעא כדי שישרו שתי בחינותיה שלמעלה עליהם, ואלו הרשעים בקשו לעקור את הכל ולעשות דוגמתם בארץ הע"ג הטמאה בארץ שנער כדי שישרו עליהם שתי בחינות הקליפות עיר ומגדל שבהם בעיר ומגדל שלמטה בארעא כו', אח"כ עיר ומגדל היינו נוק' ודכורא, עיר היינו נוק' ומגדל היינו דכר (ודלא כפירוש המק"מ שפירש להיפוך), ושני הפירושים של הזח"מ עולים בקנה אחד, ע"ד מ"ש בת"א ד"ה ביאור ענין רני ושמחי בת ציון, הנה ציון לשון זכר ולשון נקבה שהוא בחי' דכר ונוקבא דהיינו יסוד דנוק', ור"ל לפי שבבחי' זו מאיר יסוד דדכורא ונעשו לבשר אחד, עמ"ש מזה בסידור שער התפלה בהביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין פי' ובו תדבקון ע"י יחוד היסודות כו'.

ב) **והנה** בקדושה בחי' עיר הוא מאבנים דווקא, וכמבואר* בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו', וארא כו' בפירוש עיר אלקינו וז"ל עיר נקרא מה שמקובץ מכמה בתים ובתים הם צירופי אותיות, וכמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים דהיינו בחי' אותיות והמשכת החיות בכמה בתים ומדרגות כמו השכל שמתחלק באותיות המחשבה עד"מ כך התפשטות גדולתו ית' בכמה בחינות התחלקות וריבוי התענוגים בכל עולמות לכל חד לפום שעורא דיליה, ואז נק' אלקים לשון רבים, וזה"ע העיר שהוא הנק' ע"ש אלקים עיר אלקינו, והנה כתיב גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, כי הנה אלקים לשון רבים אלקים קדושים ע"ש ריבוי ההתחלקות בהתפשטות החיות בבחי' גילוי לעולמות ונבראים, משא"כ הוי' נק' אחד, שהוי' הוא בבחי' מקור כל ההויות ושרשא דכולא קודם שבא לידי ההמשכה בבחי' גילוי בעיר אלקינו, והנה מבואר במ"א ע"פ ביאור מאמר הזהר ר"פ נח ע"פ אלה תולדות נח אלה פסל כו' שיש ב' ההמשכות, הא' ההמשכה החיצוניות להחיות העולמות, והב' ההמשכה הפנימי' ע"ד שער החצר הפנימי' הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח, והיינו בחי' ונהר יוצא מעדן כו', וע' בת"א בד"ה ויקהל משה מענין החצר הפנימי' הפונה קדים, המשכה מבחי' קדמונו של עולם, וכמ"ש מזה לעיל ע"פ ויהי בנסעם מקדם, וזהו ע"י עסק התורה שהיא הנקראת כאשר יאמר משל הקדמוני בת"א בד"ה לבסומי בפוריא דרוש השני, והנה ההמשכה להחיות העולמות זהו ענין העיר שנק' עיר אלקינו וכמ"ש במע"ב ל"ב פעמים שם אלקים, והמשכה הפנימיות בהעיר זהו ענין המגדל שנק' כן ע"ש גדול הוי' כו' בעיר אלקינו, כי מגדל ג"ב

וכמבואר: ראה לעיל ד"ה ויהי כל הארץ שפה אחת.

מלשון גדול, וזהו כי מציון תצא תורה זהו ההמשכה הפנימיות, ודבר ה׳ מירושלים זהו ההמשכה להחיות העולמות, והנה כתיב ורב שלום בנייך א״ת בניך אלא בוניך דהיינו שצריך לבנות העיר ומגדל דקדושה דהיינו המשכות גדול הוי׳ כו׳ בעיר אלקינו כו׳, ועיין מזה בלק״ת פ׳ ראה בד״ה וכל בנייך למודי הוי׳, אפ״ל עיר ע״י תפלה כמ״ש בענין תבנה ותכונן עיר סיחון, ומגדל ע״י תורה משל הקדמוני כנ״ל חיי שעה וחיי עולם, או ע״ד אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות פנימיות התורה, ובפרדס ערך עיר שיש ב׳ עיר ירושמ״ט מ׳ וירושמ״ע בינה, ויש בחי׳ כעיר שחוברה לה יחדיו, זח״א וישב דקפ״ג סע״ב דאתחברת אמא וברתא והוו כחד, וזהו ע״י המגדל יסוד ע״ד מ״ש בזהר ר״פ וארא בענין עד תאוות גבעות עולם, שבחי׳ עד מחבר גבעות עולם, וזהו ענין יעקב שנשא ב׳ אחיות, זח״ב תרומה קכ״ו ע״ב, כי ותקנא רחל ה׳ קטנה באחותה ה׳ גדולה לאה שיהי׳ בבי״ע ג״כ הגילוי כמו באצי׳, וע״י המגדל נעשה חיבור ב׳ ההי״ן כו׳ שחוברה לה יחדיו. ולבאר זה י״ל ע״ד שיש פום ממלל רברבן הוא הבינה ששם אתוון רברבין והם אבנים גדולות, מבחי׳ גדול הוי׳ מאיר על ידם, משא״כ במ׳ אתוון זעירין ונק׳ עיר אלקינו, וע״י המגדל מאיר אתוון רברבין כו׳, וכן פי׳ באו״ת מהמגיד נ״ע דאתוון רברבן נק׳ מגדלות, כמו המגדל בולט כך האות גדול, וענין בליטה זו ע״ד חותם בולט שנת׳ בד״ה שימני כחותם, והמגדל דלעו״ז י״ל ע״ד בנו הגדול שמקבל מבחי׳ ורב חסד ע״י שבה״כ, בקדושה העיר מה רבו מעשיך, המגדל מה גדלו מעשיך, עמ״ש ע״פ ויבן מגדל בתוכו, ועמ״ש בלק״ת בד״ה זאת תהי׳ תורת המצורע בענין ונעשה לנו שם, שם ספ״א.

הנה פי׳ ונעשה לנו שם פי׳ בלק״ת ענין השבעות ושמות הקדושים כו׳, והענין שרצו להמשיך מבחי׳ שמות דאו״מ כי לא רצו לקבל או״פ בחי׳ בקרבך קדוש שזהו ע״י ביטול הכלי והם רצו להיות בתאוות עוה״ז, וע״כ נתחכמו להמשיך שמות דאו״מ שמחי׳ אפי׳ הרע וכענין לבונה שבי״א סממני הקטרת, וזהו רם על כל גוים כו׳, אך הנה ידוע שכל בחי׳ המשכת שפע אינו בא רק ע״י אותיות וזהו ענין השמות וכמו עד״מ המשכת השכל במדות הוא ע״י אותיות המח׳ שמחשב ומתבונן בהשכל עי״ז נמשך התפעלות המדות, וגם המשכת האו״מ עם היות שהוא בחי׳ מקיף מ״מ המשכתו הוא ע״י אותיות וכמ״ש במ״א בענין דכתיב וסוס אשר רכב עליו המלך ולפעמים ארז״ל רוכב על כרוב קל שלו, אלא שבחי׳ אותיות הממשיכים מבחי׳ או״פ נק׳ כרוב שהוא כרביא בחי׳ פני אדם ששרשו שם מ״ה שהוא אותיות והמשכות או״פ וסוס הוא אותיות הממשיכים מבחי׳ או״מ כי סוס הוא בחי׳ שם ס״ג שהוא למעלה משם מ״ה ולכן אנשי דור הפלגה שרצו שיהי׳ יש ודבר ושיומשך להם כל טוב הוא ע״י שרצו להמשיך מאו״מ דוקא ולא

שיהי׳ כלים לאלקות ממש כי שם מ״ה הוא בחי׳ ביטול כו׳ וזהו ג״כ שנק׳ דור הפלגה לעשות פירוד שיהי׳ בחי׳ יש ולא בחי׳ ביטול היש כו׳, ועשו עיר ומגדל מלבנים שהם אותיות ושמות שימשיכו בחי׳ או״מ, וזהו וראשו בשמים שמים הם בחי׳ או״מ, והנה הם הי׳ נשמות גבוהות רק שקלקלו והתיקון שלהם הי׳ בגלות מצרים בחומר ובלבנים ליבנו ערי מסכנות לפרעה כו׳ כי הנה שם ס״ג הוא מעולם התוהו ששם הי׳ שבירת הכלים וידוע דהשבירה לא הי׳ רק בהכלים אבל האורות נסתלקו למעלה במקורן רק רפ״ח ניצוצות ירדו עם השברי כלים, והנה אח״כ היה עולם התיקון ונתברר ג״כ משבה״כ והמובחר נכלל לפני אצי׳, ומה שלא יכול ליכלל שם ירד באצילות וכן מאצילות לבריאה והוא המרכבה דפני ארי׳ פני שור כו׳ עד שממשמרי האופנים נמשך הנה״ב וגם מזה נמשך הדצ״ח שבעוה״ז, והנה ע״י יסורי הגוף ונה״ב, והביטושים נופל ונפרד היש והגסות מהם, ועי״ז מעוררים בשרשם באורות דתוהו שהם מס״ג שיבואו לישכון בבחי׳ או״פ תוך הכלים ממש ה״ז המשכת דמקיפים להיות בבחי׳ או״פ, ולכן זהו תיקון לדור הפלגה הנ״ל שרצו בהיפוך ולכן עי״ז השעבוד זכו אח״כ למ״ת להיות בקרבן קדוש, והנה כמו״כ הגילוי שיהי׳ לע״ל בביאת משיח בב״א שהוא גילוי טעמי תורה הוא ג״כ ע״י אורך הגלות עכשיו, וזהו ובלילה שירה עמי שהגלות נק׳ לילה, ועי״ז נמשך שירה עמי היינו טעמי תורה שהם בחי׳ שיר וניגון זרקא כו׳, כי הנה יש ד׳ בחי׳ טנת״א האותיות הם במדות היינו בזו״נ ותגין בבינה ונקודות בחכמה וטעמים בכתר כי האותיות הם ציורים לההמשכות אלף צורתו כך לפי מהות ההמשכה והציור מורה על מדה וגבול, ולכך האותיות הם בבחי׳ המדות, ודרך כלל נחלקים האותיות לג׳ בחי׳ מדות, חסד דין רחמים, והם שעטנ״ז ג״ץ בד״ק ח״י יאוכ״ל מספר״ת, ותגין בבינה ונקודות בחכמה כי התגין הם כמו קוין, והנה יש ג׳ בחי׳ נקודה קו שטח, והחו״ב הם כמו נקודה וקו כי חכמה הוא אין, ובינה כמו מהנקודה נעשה אורך או רוחב, אך שטח זו כשנמשך לידי המדות וכנודע מענין אור מים רקיע כו׳, והנה הנקודות הם שייכים לפשט השכל המובן מתוך האותיות כי אם בחיר״ק הוא פי׳ אחר מאם בצירי, והיינו מפני שהנקודות שרשן בחכמה שהוא שכל וגם לכן א״א לדבר האותיות בלי נקודה, כי אבא יסד ברתא, אבל הטעמים שהם מבחי׳ כתר שהוא או״מ ע״ב אין הטעמים נמשך בהם שינוי פשט בהתיבות שאם הוא בזרקא או בטעם אחר הפשט והשכל המלובש בהתיבה הוא שוה מפני שטעמים הוא בחי׳ שלמעלה מהחכמה (ועמ״ש ע״פ תורה ציוה כו׳, מענין ישורון שיר לשון עיגול בחי׳ עיגולים ומקיפים) ובזה יובן מה שאנו רואים בתושבע״פ שהוא פי׳ וביאור על תושב״כ, שכל הדינים שבתשבע״פ למדים מתושב״כ והיינו רק מאותיות דתשב״כ לבד רק רע״ק היה דורש על כל קוץ וקוץ, וגם מהנקודות שבתשב״כ באו דרשות לפעמים בתושבע״פ כמו למה נקוד על אי״ו כו׳, וגם ענין מקרא ומסורת יש אם למקרא זהו הנקודות היינו כמו שקורין האותיות עם הנקודות הרי למדו דינים בתושבע״פ מהנקודות ויש אם למסורת זהו מן האותיות כמו שהם בלי נקודות, אבל על הטעמים ועל הנגינות לא מצינו שום לימוד בתושבע״פ ולא שום דרש ע״ז ומ״ש בעזרא ויבינו במקרא מפורש ושום שכל היינו רק פיסוק טעמים דהיינו הטעמים המפסיקים שמורים על

הפסק הענין כמו הוי׳ הוי׳ פסיק טעמא בגוייהו, אבל מ״מ אינו מובן כלל מהו ענין זרקא סגול כו׳, ולא בא זה בתשבע״פ, והיינו כי תשב״כ ותושבע״פ הם חו״ב שלכך נק׳ תשב״כ מוסר אביך ותורה שבע״פ תורת אמך ולכן בתורה שבע״פ בא בגילוי מה שתוב״כ נאמר באות א׳ כו׳, וכמשל מטפת האב נעשה בנין וקומה שלימה בבטן האם כו׳, וזהו״ע ספר וסיפור ספר הוא תושב״כ וסיפור הוא תושבע״פ שנמשך בבחי׳ גילוי, עד שהוא סיפור שיכולים להבין הדיבור לכן לא בא הגילוי בתורה שבע״פ רק מבחי׳ נקודות תגי״ן אותיות, שהנקודות הם בחכמה וחו״ב הם ת״ר ע״כ בחי׳ זו יכול לבוא בגילוי קצת בתורה שבע״פ שהוא בחי׳ בינה משא״כ הטעמים שהם מבחי׳ הכתר שהוא למעלה מבחי׳ ח״ע א״כ איך יבוא בגילוי בבחי׳ בינה כיון שהוא למעלה גם מן החכ׳ עצמה רק שמאיר בבחי׳ מקיף בלבד על תושב״כ דמחכ׳ נפקת, והוא כמ״ש בזהר ע״פ חכמת בחוץ, שיש ב׳ חכמות א׳ הכמה דאצי׳ שנמשך ממנה ל״ב נתיבות ול״ב נתיבות אלו נמשכים בבינה כי בינה ליבא נק׳ לב ע״ש גילוי ל״ב נתיבות הנ״ל, משא״כ חכמה דלא מתפתחא כו׳, ושם הוא בחי׳ טעמי תורה וע״כ לא נמשך מזה בתורה שבע״פ, וזהו שלע״ל יהי׳ גילוי טעמי תורה מבחי׳ חכמה, וזהו ובלילה שירה עמי שכ״ז נמשך ע״י הלילה שהוא הגלות מטעם הנ״ל, וכמו״כ מ״ת זכו לזה ע״י גלות מצרים כנ״ל שע״י שעבוד בחומר ובלבנים נמשך ונתעורר גילוי האו״מ לבוא בפנימי׳ ממש משא״כ להאבות הי׳ הגילוי רק באל שדי שאמר לעולמו די שהוא בחי׳ הכלים דתיקון המגבילים האור והגם שבאבות נאמר כמה שמות הוי׳, אך הוא כמ״ש הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא בגוייהו כי שם הוי׳ ה״א המלובש במדות דאצילות שהמדות חסד ורחמים הם בבחי׳ גבול כו׳, אבל י״ג מדה״ר הם רחמים גדולים בלי גבול זהו מבחי׳ ה׳ הב׳ שלמעלה מהשתלשלות, וזהו פסיק טעמא שזהו מבחי׳ טעמים שלמעלה מנקודות ותגין כו׳ ושם הוי׳ הא׳ הוא מבחי׳ חכ׳ שהוא מבחי׳ נקודות וזהו וארא אל אברהם פי׳ וארא היינו שם הוי׳ נגלה להם ע״י שדי שם הכלים (ע׳ בזהר פ׳ לך פ״ט א׳ כולהו דרגין עילאין כו׳ ע״ש) אך מ״מ גילוי זה הי׳ רק מבחי׳ שם הוי׳ שבהשתלשלות שהוא בע״ס דאצילות אבל ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, דהיינו שם שלמעלה מהשתלשלות שהוא מבחי׳ מקיפים שלמעלה מהכלים ואינו מלובש בבחי׳ אל שדי שהוא בחי׳ הכלים, וגילוי זה נמשך ע״י גלות מצרים מטעם הנ״ל, והנה מ״ש וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, פי׳ כנען לשון הכנעה ולשון תגר וסוחר כידוע ענין זה במ״א גבי ברכת הארץ שבבהמ״ז, (ע׳ בסידור והיינו שע״י העלאת רפ״ח ניצוצין הנ״ל ממשיכים מ״ד מלמעלה מהשתלשלות, והעלאת מ״ן הו״ע ההכנעה ומס״נ ולכן כל מצות מעשיות נתנו לעשותם בארץ כו׳, והנה כתיב וזכרתי את בריתי יעקב כו׳ והארץ אזכור וע׳ הפי׳ בזהר ס״פ וירא דק״כ סע״ב, והנה התורה נק׳ ג״כ בריתי כמ״ש אלה דברי הברית כי ענין ברית הוא ההתקשרות והמשכת מ״ד והמשכה זהו למעלה מהשתל׳ וגם הוא כמו כריתות ברית שהוא גם מה שאין השכל מחייב כו׳ וידוע מארז״ל שקיים אברהם כל התורה עד שלא ניתנה לכן נאמר בהם בריתי דקאי ג״כ על התורה וזהו וגם הקימותי בריתי אתם והיינו לתת להם את הארץ שבה הוא גילוי המשכת זו כנ״ל, אך צ״ל דא״כ שגם אברהם קיים כל התורה

א״כ היינו המשכת אור הסוכ״ע שהוא בחי׳ מקיף עליון וכמבואר במ״א בד״ה וקבל היהודים כו׳ וא״כ איך אמר ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, דהיינו שם הוי׳ שלמעלה מהשתלשלות שהוא בחי׳ סוכ״ע וידוע בהקדים מ״ש הלשון לא נודעתי דלכאורה לאו רישא סיפא דמתחלה אמר וארא כו׳, ואח״כ אמר לא נודעתי, והול״ל לא נראיתי להם, אך הוא כמ״ש נורא תהלות עושה פלא פי׳ נורא תהלות דלא ידע ליה בר איהו, כי הנה מבואר תלת רישין אינון, והיינו מו״ס וגלגלתא ורדל״א כו׳ פי׳ דלא אתידע היינו דיש חילוק גדול בין ראי׳ לידיעה כי הראי׳ הוא השגת המהות ממש משא״כ הידיעה, והוא כמו החילוק בין חכם לנביא דאף שהחכם עדיף מנביא מפני שהנבואה שהוא ראי׳ והשגת מהות ממש, וזהו א״א להיות רק בבחי׳ נה״י וכמ״ש וראית את אחורי ופני כו׳ ולא במדריגות העליונות יותר, אבל החכם שאינו רק יודע ומשיג ולא בבחי׳ ראי׳ ממש יוכל להשיג גם למעלה יותר כמבואר באגה״ק ד״ה עוטה אור ולכן ע״ז אמר דלא אתידע שאפי׳ בבחי׳ ידיעה והשגה אינו מושג כלל, והוא למעלה מבחי׳ סוכ״ע שהוא בחי׳ רישא תנינא הנק׳ גלגלתא כו׳ וזהו פי׳ נורא תהלות דלא ידע לי׳ בר איהו, וזהו עושה פלא פי׳ פלא היינו מו״ס שנק׳ פלא שאינו מושג וגם פלא אותיות אלף כמ״ש אאלפך חכמה אאלפך בינה דהיינו שחו״ב דאצי׳ מקבלים ממו״ס אבא יונק ממזל הח׳ ואימא ממזל הי״ג, וגם מבואר בע״ח שער י״ב גבי ענין רישי״ן הנ״ל דבמו״ס הוא שם מ״ה הוי׳ שם הוי׳ במילוי אלפין ולגבי רישא דל״א שהוא למעלה מעלה ממו״ס נאמר עושה פלא שבחי׳ פלא דמו״ס נחשב כמו בחי׳ עשי׳ לגבי א״ס ב״ה המלובש ממש ברדל״א, ולכן נאמר ע״ז לא נודעתי להם, ולא נודעתי דוקא שאינו מושג גם לא בבחי׳ ידיעה כו׳ והשתא א״ש דעם היות שקיים אברהם כל התורה כו׳ והומשכו מבחי׳ סוכ״ע אך היינו מבחי׳ מו״ס וגם זה הגילוי אינו מעצמיות מו״ס כ״א ע״י שערות אבא יונק ממזל הח׳ כו׳ וזהו וארא אל כו׳ באל שדי כו׳ לשון ברכת שדים ורחם, דהיינו בחי׳ או״א יונקים ממזלות שנק׳ בשם יניקה ושרשו ממזלות דמו״ס הנ״ל שמשם יונקים או״א דהיינו בחי׳ אור פנימי.

להבין בתוספות ביאור, הנה יש להקדים ענין אחד הוא וע״ד בחילופי אתוון דהנה כתיב נוצר חסד לאלפים, פי׳ ב׳ אלפים אאלפך חכ׳ אאלפך בינה כי הנה ה״א הוא מקור לכל המשכות כמו בענין אלף דשם אהי׳ אנא זמין לאולדא כמבואר בענין כוונת המקוה, וכן בענין תקיעת שופר קול פשוט בחי׳ אות אלף כמבואר כ״ז בסידור בכוונת המקוה וגבי תקיעת שופר וע״ש גבי אד׳ שפתי תפתח כו׳, וזהו צורת אלף ב׳ יודי״ן ו׳ כמ״ש במ״א, ופי׳ נוצר חסד הוא מזל הח׳ שממנו נמשך ב׳ אלפין הנ״ל דחו״ב (ומ״ש לפעמים ועושה חסד לאלפים היינו מה דאו״א מלבישים לזרועות דא״א שזהו״ע אדם דאצי׳ שנק׳ אדם דעשי׳ לכך נאמר ועושה כו׳ ומה שמקבלים ממזלות נק׳ אדם דיצירה וזהו ונוצר כו׳) ונמצא עכ״פ ה״א זהו ההמשכה מכתר להיות מקור לחו״ב ואלף אותיות פלא פי׳ פלא הוא המקור שממנו נמשך האל״ף כו׳ (ע׳ בזהר בלק ע״פ כי עשיתי פלא כו׳ והנה זהו״ע אלף דתיבת אחד ואח״כ הח׳ מורה על בחי׳ חכמה כי כן חכמה מתחיל בח׳, ומהחכ׳ נמשך דלית

שהוא דיבור העליון ששרשו מחכ׳ כי אבא יסד ברתא, וזהו מה רבו מעשיך שריבוי ההשתלשלות נמשך משינוי הצירופים דדיבור כנודע, וזהו כולם בחכמה עשית ששרש הדיבור נמשך מהחכמה, אבל חכמה עצמה הוא עדיין למעלה מההתחלקות כי הוא כח מ״ה ביטול לא״ס ב״ה, וזהו הוי׳ אחד דכולא קמי׳ כל״ח ואני הוי׳ לא שניתי מאחר דמקור התהוות העולמות רק מהדיבור והדיבור בטל לגבי החכמה שמשם שרשו והחכמה עצמה בטל לגמרי לא״ס ב״ה שהתהוותו ע״י צמצום גדול מנוצר חסד לאלפים בחי׳ מזלות ושערות כו׳, והנה באדם ג״כ הדיבור בטל לגבי השכל, אך מ״מ השכל הוא עצמותו שהנפש נק׳ נפש המשכלת לא כן למעלה שגם ח״ע מקור הדיבור כל״ח לגבי עצמותו ולכן אני הוי׳ לא שניתי וכ״ז הוא יחו״ע שגם הדלי״ת הוא ד׳ רבתי הדיבור העליון כמו שהוא באצילות ולכן הכל בטל שם לגבי א״ס ב״ה איהו וגרמוהי חד, אך יחו״ת זהו בשכמל״ו, והנה וע״ד שהוא אחד בחילופי אתוון היינו מהאלף נמשך ונעשה בחי׳ ו׳ שהוא המשכה למטה כי באחד ה״א זהו מקור לחכ״ע אאלפך חכמה אבא יונק ממזל הח׳ וכאן הוא ח״ת שזהו עיי״ן דאחד, כי עיי״ן לשון עיני העדה איזהו חכם הרואה את הנולד כו׳ רק שהוא ח״ת מקור דבי״ע ומקורו ושרשו מבחי׳ ו׳ דועד כמו שח״ע דאחד מקבל מהכתר עליון שזהו האלף כך ח״ת דמל׳ ששרשה מהוי״ו דועד, והוא כמ״ש בזהר ס״פ וירא בפי׳ בכל צרתם לא כתיב לא באלף וקרינן לו בוא״ו וע״ש דלא באלף זהו כתר ולו בוי״ו זהו ז״א, וכן ג״כ פי׳ הוא עשנו ולו אנחנו כתיב באלף והקרי בוי״ו כמ״ש במ״א, וכן בענין כי אל דעות הוי׳ ולו נתכנו עלילות כו׳, הרי דבאלף ובוי״ו יש קרי וכתיב, נמצא יש שייכות זל״ז, לכן גבי אחד ועד ג״כ מהאלף נעשה וא״ו, והענין כי ז״א נק׳ הקב״ה שהוא קדוש ומובדל מבי״ע רק שהמל׳ מלובשת בבי״ע והז״א הוא בחי׳ סוכ״ע לגבי בי״ע, ועמ״ש ע״פ צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו כו׳ שבחי׳ קדוש זהו ברוך ונמשך מבחי׳ קדש היינו בחי׳ א״א, וזהו ברוך שם כו׳ ועד שוי״ו דועד הוא ברוך ונמשך מא׳ דאחד, והוא מקור ושורש לח״ת והוא ע׳ דועד, והנה עי״ן לשון ראי׳ והוא חיצוני׳ החכמה משא״כ ח׳ דאחד זהו עצמות החכ׳ ופי׳ כי יש בחי׳ ביטול היינו ביטול אמיתי זהו עצמות החכ׳ כח מה יחו״ע, וביטול היש זהו בחי׳ עין חיצוני׳ החכמה יחו״ת, והמשכה זו שיהי׳ ביטול היש נמשך מעצמיות הביטול שממנו נמשך הכח שגם היש יהי׳ בטל כי מ״ה מברר ב״ן וכמ״ש גבי מחצית השקל בביאור הרע״מ פ׳ תשא, וזהו״ע שהח׳ דאחד נמשך ממנו ע׳ דועד, ועוד יש טעם דבועד צ״ל ע׳ כי הנה ע׳ גימט׳ ק״ל זהו ה״פ שם הוי׳, והנה איתא בלק״ת פ׳ שמות בפי׳ כי סר לראות ב״פ עיין הוא סר והם ה״ח וה״ג ע״ש, ובמל׳ שהוא רק עיטרא דגבורה נק׳ עיי״ן וזהו״ע עין משפט כמ״ש בזהר פ׳ ויחי גבי בן פרת עלי עין כו׳ ע״ש, והנה הד׳ דועד אינו חילופי אתוון מד׳ דבאחד רק באחד הדלית רבתי, אבל מ״מ אות א׳ הוא בחי׳ דלי״ת יען כי הד׳ הוא הדבור עצמו ובחי׳ זו הוא עצם המל׳ ע״כ אין שייך לומר שיהי׳ מתחלף כי גם ביחו״ע הרי המל׳ הוא בחי׳ דיבור רק דשם הדיבור בגילוי והוא ד׳ רבתי כו׳, וע׳ כיוצא בזה גבי שם ב״ן מילוי ההי״ן הרי המילוי של ההי׳ כמו עצם אות ה׳ כמ״ש במ״א, והנה מבואר במ״א (ג״כ בד״ה וארא דתקס״ב) שהגלות נמשל לעיבור והגאולה

ללידה ואיתא קוב״ה בגלותא סליק לעילא לעילא, והיינו למהו״ע שהוא בחי׳ יחיד שאינו בגדר עלמין כלל כי אחד היינו כשהוא מקור לעלמין וכמארז״ל שהוא אחד בז׳ רקיעים ובארץ ובד׳ רוחות כו׳ והיינו כנזכר בענין נוצר חסד לאלפים אאלפך חכ׳ כו׳, אבל במהו״ע כתיב עושה פלא שאפי׳ פלא נחשב לבחי׳ עשי׳ אצלו ית׳ ופלא היינו מו״ס שהוא שם מ״ה במילוי אלפי״ן וכמשנת״ל וכד סליק לעילא אין הגילוי למטה כלל ולזה אנו אומרים בק״ש שמע ישראל כו׳ שאנו ממשיכים להיות ה׳ אחד שיומשך מבחי׳ יחיד ע״י נוצר חסד לאלפים שיהי׳ בחי׳ אחד בכדי שיהי׳ הגילוי למטה וזהו בחי׳ לידה ובלידה צ״ל יניקה והעצמי׳ יונקים ממזלות כו׳ שזהו ענין אחד כנ״ל, ואח״כ ממשיכים מבחי׳ אחד בחי׳ ועד, וזהו״ע וארא אל אברהם כו׳ באל שדי פי׳ וארא קאי על שם הוי׳ רק שהי׳ התלבשות בשם שדי, והוא כענין המשכת בחי׳ אחד בבחי׳ ועד וזהו אחד הי׳ אברהם שהמשיך גילוי בחי׳ אחד כו׳ דהיינו כמו בחי׳ לידה כו׳, אך ושמי הוי׳ דבפסיק טעמא בגוייהו שזהו בחי׳ יחיד שלמעלה מבחי׳ אחד דהיינו מבחי׳ רדל״א שלמעלה ממו״ס לא נודעתי להם שלא יומשך אפי׳ בבחי׳ דעת כ״ש בבחי׳ וארא כו׳, אבל ע״י תומ״צ מעשיות נמשך מיש גילוי בחי׳ יחיד היינו כמו קודם שנבה״ע יהי׳ גילוי זה ממש למטה, וזהו וידעתם כי אני הוי׳ שנזכר ע״י בחי׳ דעת דווקא, והיינו בחי׳ אוירא שלמעלה מבחי׳ קרומא דחפיא על מו״ס שבו מלובש הדעת דרדל״א, והוא בחי׳ שם ס״ג שלמעלה משם מ״ה כו׳ ונמשך ע״י בירור ב״ן ורפ״ח כו׳ וזהו וגם הקימותי כו׳, ואח״כ וגם אני שמעתי את נאקת בנ״י כנ״ל, דהנה הלשון לתת להם את ארץ כו׳, להם ממש להאבות כי לכם לא נאמר כ״א להם, דכבר מבואר שעיקר קיום המצות הוא בארץ וכמ״ש גבי ק״ש וזאת המצוה אשר צוה ה׳ לעשות בארץ כו׳ שמע ישראל כו׳ וכמ״ש במ״א, ולכן נק׳ ארץ כנען לשון סוחר כנ״ל, ומהיות כי האבות קיימו כל התורה כמ״ש גבי אברהם עקב אשר שמע אברהם כו׳ וכמו ביעקב עם לבן גרתי ותרי״ג מצות שמרתי כו׳ הרי קיום המצות א״א להיות כ״א ע״י ארץ כנען עליונה שעיקר קיום המצות הוא ע״י הארץ שהוא בחי׳ מלכות ונק׳ מצות המלך א״כ נתנה להם ממש בחי׳ ארץ עליונה, אך כי להיות שהם קיימו המצות רק ברוחניות ולא במעשה ממש וכח המעשה גדול ביותר כי נעוץ תחב״ם דווקא וכמו לחכימא ברמיזא דוקא מה שא״א לפרש בדיבור כו׳ ולכן נק׳ הארץ אצל האבות רק ארץ מגוריהם אשר גרו בה וכמו הגר בארץ שאינו תושב גמור בה כי לא זכו לגילוי עצמיות הארץ העליונה שהוא בחי׳ מעשה כ״א לבחי׳ דיבור ומחשבה ולכן המשכתם מבחי׳ סוכ״ע הוא ג״כ מבחי׳ מזלות דמו״ס לבד ולא מבחי׳ שלמעלה יותר כנ״ל ולכן אמר אח״כ וגם אני שמעתי את נאקת בנ״י כו׳ שע״י שעבוד ויסורי הגוף בגלות בחומר ובלבנים המשיכו מבחי׳ עליונה יותר והוא מבחי׳ רדל״א וע״כ זכו שתנתן להם את הארץ ממש לא בדרך גר לבד בארץ כ״א בחי׳ אזרח בארץ, שהו״ע ארץ קדמה כפי ששרשה במח׳ הקדומה סו״מ במח׳ תחלה כו׳, וזהו ואזכור את בריתי, וכמ״ש והארץ אזכור, וזה שאמר דוד המע״ה גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך, פי׳ לפי שלא ניבנה בהמ״ק עדיין בימיו לכן אמר גר אנכי בארץ שחשב א״ע שעדיין לא זכה לגילוי עצמיות הארץ העליונה להיות בחי׳ אזרח הארץ

ע״ב ביקש אל תסתר ממני מצותיך שיוכל ע״י המצות להמשיך בחי׳ מצותיך ממש כמ״ש אשר אנכי מצוך היום כו׳ אנכי מי שאנכי כו׳, וע׳ בזהר פ׳ לך לך דע״ת ע״א דהא חילא עילאה דעלה לית ליה שיעורא כו׳ ע״ש, והנה מבואר למעלה שהמשכת המקיפים הוא ג״כ ע״י אותיות, ומזה יובן גם עכשיו ענין נגינת וטעמי התורה כי הנה אותיות התורה זהו ההמשכה בבחי׳ פנימיות, אך טעמים יתגלו לע״ל בבחי׳ פנימית ובלילה שירה עמי, שעכשיו המשכה זו הוא בבחי׳ מקיף ולע״ל יומשך המקיף בבחי׳ פנימית ממש.

וירד ה׳ לראות, סנהדרין פ״ד דל״ח ע״ב, הבה נרדה וכו׳, וירד ה׳ לראות, יר״ק ירידה א׳ בשם מד״ר כי תשא ע״פ לך רד, ושם פמ״ב דקנ״ז א (שהוא מא״א) שהרי ב׳ ג׳ פעמים כביכול ירדתי, הבה נרדה וכו׳ וירד ה׳ לראות כו׳, עז״ז, אדר״נ ס״פ ל״ד עשר ירידות ירדה שכינה כו׳ וירד ה׳ לראות, וכ״ה במד״ר כאן זו אחת מעשר ירידות, זח״א פ׳ נח דע״ה א׳ ודף קה״ב ירידה לטב לביש כו׳ ד״ס סע״ב.

ויאמר * ה׳ הן עם אחד כו׳ וזה החילם לעשות ועתה לא יבצר מהם, מד״ר פ׳ בראשית פכ״ו דכ״ט ב׳ ע״פ ויהי כי החל האדם כו׳, לשון מרד אז הוחל כו׳, וזה החלם לעשות כו׳ המרידן עלי, וכ״ה שם ס״פ כ״ג ושם שנעשו חולין למזיקין, וא״כ אפ״ל וזה החילם שעשו בחי׳ חולין חול הוא ק״נ, ועתה לא יבצר מהם לבנות ג״כ ג״ק הטמאות שלמטה מק״נ, מד״ר במקומו פל״ח, ריה״ו אומר הואיל והן עם אחד כו׳ אם עושין תשובה כו׳, ר״ל כי זכות הרבים והאהבה מהני לקבלם בתשובה אף שחטאו מאד, רנ״ח אומר מי גרם לי שימרדו בי לא ע״י שהן עם אחד, ע״ד כנוס לרשעים רע להן ורע לעולם במשנה בסנהדרין פרק בס״ו דע״א סע״ב, פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם, ופרש״י שנפרדין זמ״ז ואין יכולים להועץ עצה רעה ולסייע זה את זה, והיינו שמצינו שהקיבוץ מרבים מועיל מאד כמו במשנה עשרה שיושבים ועוסקי׳ כו׳, וכן בהמצאו כאן ביחיד כאן בציבור, וכן ענין כעיר שחוברה לה יחדיו זהו דווקא ע״י ששם עלו שבטים ע׳ זח״א וישב דקפ״ג סע״ב ובלק״ת סד״ה והי׳ ביום ההוא יתקע בענין שהיובל נוהג דווקא בזמן שכל יושביה עליה, ועמ״ש ע״פ כי ברבים היו עמדי, ועיין מזה בת״א ס״פ נח בד״ה הן עם אחד, שההתכללות נמשך מבחי׳ ת״ת שמחבר חו״ג ע״י בחי׳ הגבוה משניהם, ועיין מזה בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה אם בהרת קדמה ובד״ה

ויאמר: נ׳ גם בלקו״ת לג״פ עה, ג. וראה לעיל תע, ב בהערה.

החלצו מאתכם בענין לתת נקמת הוי׳ במדין, שע״י ההתכללות דווקא זהו כלי לגילוי אוא״ס, וכמאמרז״ל לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, והיינו כי ע״י שאתתקנת ברזא דאחד נמשך מלמעלה למשרי עלה רזא דאחד, וגם להעיר ממ״ש בזח״ג ואתחנן דרס״ז ע״ב בענין כולא אהבה אתקרי, ולכן ואהבת לרעך כמוך זהו כלל כל התורה ואידך פירושא הוא, בגמ׳ שבת פרק במ״מ, ובמד״ר פ׳ בראשית ס״פ כ״ד משמע הטעם לפי שנאמר באדם בדמות אלקים עשה אותו, לכן כשמבזה ושונא חבירו מבזה דמות אלקים, ולהפך ע״י האהבה שאוהב לדמות אלקים גורם כמ״כ מלמעלה בחי׳ כן לב האדם לאדם כו׳, וזהו שהבאת שלום בין אדם לחבירו אדם אוכל פירותיהן בעוה״ז, והאריז״ל פי׳ שעי״ז מחבר א״א לזו״א, ומזה נמשך ורב חסד, ועמ״ש ע״פ הבונה בשמים מעליותיו ע״י ואגודתו על ארץ יסדה, ולכן אפילו ברשעים ע״י הכנוס והאהבה גורם היחוד ג״כ בסט״א, להבדיל כמו ונתתי שלום בארץ בקדושה, ע׳ זח״ג בהאקותי דקי״ג סע״ב, כמ״כ להבדיל הם ממשיכים יחוד דו״ב בסט״א וז״ס העיר והמגדל, ועיין בילקוט מ״א סי׳ י״ח רמז רי״ג דל״ג ע״ב, דורו של אחאב כו׳ וע״י שלא היו בהם דלטורין וכו׳, ובהושע סי׳ ד׳ י״ז חבור עצבים אפרים הנח לו, ואמרו ע״ז במד״ר כאן פל״ח דמ״א ג׳ (שהוא מ״ד ג׳) רבי אומר גדול השלום שאפילו ישראל עע״ז ושלום ביניהם אמר הקב״ה כביכול איני יכול לשלוט בהם כיון ששלום ביניהם שנאמר חבור כו׳, אבל משנחלקו מהו אומר חלק לבם עתה יאשמו, וכ״ה במד״ר נשא פי״א דרמ״ה ג׳ (שהוא דל״ח סע״ג) ע״פ וישם לך שלום, ובמסכת דרך ארץ זוטא ס״פ ר׳ אליעזר הקפר אומר, וכ״ה בזח״א פ׳ מקץ דף ריש ע״ב ע״פ אם שלמים וכן רבים כו׳, וא״כ ועתה לא יבצר מהם זהו ע״ד ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים, שאז הי׳ חי לעולם אע״פ שחטא בעה״ד, לפי שע״י עה״ח הי׳ ממשיך מבחי׳ אם צדקת מה תיתן לו, ודוגמת מ״ש במד״ר פ׳ בראשית ס״פ י״ב אם הי׳ בורא אותו במדה״ר לבד הי׳ חטאין סגיאין כי לא יתפחדו מן העונש, כמ״כ כאן ע״י האהבה והאחדות שביניהם הי׳ נמשך עליהם מדת החסד לבד שבלי צירוף מדה״ד, ועיין בת״א פ׳ לך בד״ה אנכי מגן לך כו׳, ובד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה בענין שצ״ל צדקה ומשפט כו׳, וא״כ ע״י האהבה ממשיכים ממקום הנק׳ חסד וצדקה בלי משפט, והיינו כענין ולקח גם מעה״ח, עיין בת״א ד״י ע״ב. והנה דרש״י פי׳ במ״מ דל״א א׳ ענין ואהבת לרעך כמוך ע״ד רעך ורע אביך אל תעזוב, משלי סי׳ כ״ז יו״ד, דקאי על הקב״ה כמ״ש למען אחיי ורעיי, ועיין מזה במד״ר ר״פ יתרו, ועיין בלק״ת בשה״ש בד״ה באתי לגני גבי אכלו ריעים הטעם שנק׳ אחים וריעים כי ואהי׳ אצלו שעשועים ושעשועי בנ״א וכו׳, א״כ שניהם כביכול ממקור א׳, ועיין זח״ג פ׳ אחרי דס״ז ע״ב בענין קודב״ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בג״ע לפי שבו נמשך מבחי׳ אז תתענג על הוי׳, על דווקא, ובזה א״ש ענין אחי ורעי, אך הפי׳ השני דרש״י זהו כנ״ל, והנה לכן הדור הפלגה שלא רצו לקבל עומ״ש ע״כ נתחכמו להיות ע״י שיהיו באחוה וקבלו מבחי׳ את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות כו׳.

הבה נרדה ונבלה.

בחיי פ׳ בראשית ד״ח ע״ב גבי נעשה אדם ע״ד אין הקב״ה עושה דבר עד שמסתכל בפמשמ״ע כו׳, ובבחיי פ׳ נח, ומה שנענשו בבלבול שפה כו׳, ובזהר פ׳ נח דע״ה ב׳ ואי תימא לישנהון אמאי אתבלבל אלא בגין דכולהו ממללין בלה״ק ההוא לישנא קעביד לון סיועא, ובמד״ר ונבלה שם שפתם משפתם אעשה נבלה, שעי״ז הרגו זה את זה ע״ש, נמצא עי״ז נתבטל האחדות שלהם ונעשה פיזור לרשעים כו׳, ולכן לע״ל נאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו׳.

וע״ד דרוש יש להתחיל מפסוק הן עם אחד, ויש להבין מהו ועתה לא יבצר כו׳ וכמו שהקשה הרח״ו הובא לעיל, וגם יש להקשות מהו החטא שלהם כ״כ עד שאמרו דור הפלגה אין להם חלק לעוה״ב, אך הנה ענין ודברים אחדים שאמרו דברים חדים על כו׳, הובא לעיל ע״פ ויהי כל הארץ שפה אחת, וי״ל מהו, והענין כי בזהר פי׳ שנתחכמו לעשות עיר ומגדל בקליפה, לע״ג, נגד עיר ומגדל דקדושה כהובא לעיל ע״פ הבה נבנה לנו עיר ומגדל, וצ״ל תחלה מהו ענין עיר ומגדל דקדושה, שדווקא ע״י ב׳ בחי׳ אלו נמשך גילוי אלקות, והענין ע״ד מ״ש בלק״ת בד״ה וכל בניך למודי ה׳ בענין א״ת בניך אלא בוניך כו׳ וענין בוניך בנין יראה שלום, הוא בחי׳ עיר אלקינו, וא״ש שדרשו זה מורב שלום בניך ומה חסר הי׳ להם לדרוש מפסוק וכל בניך למודי הוי׳, אך כי בנין יראה שלום שייך ללמוד מורב שלום בניך שנזכר כאן שלום, ועיין בכ״י מו״ח ז״ל בביאור השני שע״ז הדרוש, איך שצריך להמשיך בחי׳ בנין זה שלא להיות לא נתמלאה צור אלא כו׳, ובחי׳ צור זהו כענין עיר דהפלגה, ועמ״ש סוף הביאור ע״פ ע״כ יאמרו המושלים בענין עיר סיחון כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה, ועיין מזה בב״ב פ׳ הספינה דע״ח סע״ב, וצריך לבנות עיר סיחון דקדושה כו׳, ובנין זה ע״י וכל בניך למודי הוי׳, כי בנין זה הוא בנין עולם הדיבור ה׳ תתאה ע״כ צריך תחלה להמשיך ג׳ אותיות יה״ו, וכמובן ממ״ש בזהר פ׳ נח דע״ד א׳ ע״פ והבית בהבנותו כו׳, שמתחלה צ״ל חו״ב ואח״כ בחי׳ קול, ואח״כ נמשך בהדבור, ועיין מזה ג״כ בזהר שם פ׳ בראשית ד״נ ע״ב, וע״כ המשכה זו צ״ל ע״י בחי׳ אלו שיש בנפש י״ה היינו רצוא ושוב, וזהו ענין בינה בן י״ה, ועמ״ש מענין כל הנשמה תהלל י״ה בת״א פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי דרוש הא׳, ואח״כ בחי׳ וא״ו הקול קול יעקב זהו עסק התורה, עמ״ש בת״א סד״ה וישב יעקב, ובד״ה הקול קול יעקב, ובלק״ת בד״ה כי תשמע בקול, ועמ״ש בד״ה וארשתיך לי בענין את ה׳ האמרת היום שהמשכת אותו להיות אומר, וזהו בנין עולם הדבור וזהו א״ת בנייך אלא בונייך.

ב) **אך** בבחי׳ בנין זה יש עיר ומגדל, עיר זהו עצם בנין המ׳ והיא הנק׳ ירושמ״ט, והמגדל הוא להמשיך בחי׳ גדול הוי׳ כו׳ בעיר אלקינו והיינו שבחי׳ היסוד הנק׳ מגדל ממשיך מהבינה הנק׳ ירושמ״ע שבה התגלות עתיק להשפיע במ׳ הנק׳ ירושמ״ט, וזהו ענין כעיר שחוברה לה יחדיו, וכמ״ש מזה ע״פ הבה נבנה לנו סעיף ב׳, והמשכה זו זהו הפך בנסעם מקדם כ״א

זהו כענין ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, דהיינו ע"י שם מלא הוי' אלקים בזח"ג קמ"א ב', שעי"ז נמשך מקדם, וזהו שער החצר הפנימית הפונה קדים כו', וזהו מגדול עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב, ע"ד ובו תדבקון שפי' בסידור בהביאור ע"פ אחרי ד' אלקיכם תלכו, שנעשה עצם אחד כו', וזהו תכלית עילוי הנשמות ע"י עיר ומגדל הנ"ל.

והנה בעבודה בנין העיר י"ל זהו ע"י אבנים אותיות התפלה, שהן הנק' אותיות נוקבין, ואותיות התורה נק' אותיות דוכרין, ונק' ג"כ משל הקדמוני, ואפ"ל פי' א"ת בניך אלא בוניך מלשון בנאיהם בפרש"י בחומש פ' וישלח ע"פ גמלים מניקות, כי היחוד נק' בנין כענין אולי אבנה ממנה, והיינו ע"י העיר והמגדל דווקא, מה רבו מעשיך, מה גדלו מעשיך.

ג) **והנה** הרשעים דור הפלגה רצו לילך בשרירות לבם ולא רצו בעיר ומגדל דקדושה, ע"כ נתחכמו לבנות עיר ומגדל דקליפה, והיינו ע"י נלבנה לבנים עמש"ל ע"פ נלבנה לבנים סעי' ג' מ"ש הפרדס ערך לבנה, ובענין כקוף בפני אדם, י"ל עד"ז הוא לשון ארמי או ערבי לגבי לה"ק שתמונת האותיות מורות על המשכות עליונות, וגם הלשון הוא קדש שבו נברא העולם, ובחי' יד שייך דווקא לאותיות יו"ד דל"ת כו', ולכן יש גזירה שוה כו', משא"כ בלשון ארמי כו', ועמ"ש שם סעי' ה', וענין המגדל ראשו בשמים להמשיך מבחי' כחשכה כאורה, עמ"ש בלק"ת פ' צו בד"ה מצה זו מענין כחשכה כאורה בשני כפין, וזהו אם לעוברי רצונו כך, ועמ"ש מזה בד"ה ויהי בשלח פרעה, שלכן נק' בנו הגדול שמקבל מבחי' ורב חסד שזהו ענין גדול כו', ועמ"ש מזה ע"פ נבנה לנו עיר ומגדל ושם ססעי' ב', ורצו להרוס זו"נ דאצי', וזהו ודברים אחדים, עיין לעיל ע"פ שפה אחת ססעי' א'.

ד) **וכח** המשכה זו זהו ע"י שהיו שפה אחת באהבה, עמש"ל ע"פ הן עם אחד בסופו גבי והנה רש"י פי' עד חנם בלא מצות, וזהו ויאמר ד' הן עם אחד כו', וא"א שישלוט עליהם מדה"ד, לכן הבה נרדה כו', ואזי ומשם הפיצם ד' פיזור לרשעים, ועמש"ל מזה ע"פ זה.

וע' בלק"ת פ' חוקת בד"ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות שם פי' ענין הפרה שהיא ק"נ פר מנצפ"ך ה"ג, ובקדושה היינו שע"י האותיות עיר אלקינו נמשך הביטול כמ"ש בסידור שער ר"ה בד"ה אד' שפתי תפתח א' פלא ממתיק הדין ונמשך ביטול היש אבל בק"נ צמצום גמור ה"ג שיהי' יש ודבר נפרד, ונגד בחי' פלא יש אפל, לא פעלתי און, ר"ת אפל, וזהו ענין העיר ומגדל דהפלגה מבחי' הבה נלבנה לבנים כו', וע"ז הוא מצות שריפת הפרה לשרוף בחי' עיר ומגדל דק"נ, ולעשות ממנה אפר עמ"ש בד"ה אוסרי לגפן עירה לקשר בחי' עירה הנ"ל שיהי' בטל לבחי' גפן בחי' עיר אלקינו כו', ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם מענין גדול הוי' כו' בעיר אלקינו כו'.

כתיב * כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו, להבין ההפרש בין סוכה לתיבת נח ששניהן בבחי' בינה כנז' בזהר, הנה סוכה הוא מקיף דאי' על הבנים (עמ"ש מענין מקיפים דאי' על המדות בד"ה וספרתם לכם ובביאור ע"פ וקבל היהודים ובד"ה טוב לחסות) כידוע בענין אם הבנים שמחה שבשעת התבוננות כשאהבה המכוסה מתגלה כו' אזי מסתלקים התבוננות הנק' אי' ונעשה בבחי' מקיף על האהבה הגלוי' אבל היא שמחה בבחי' העלם שלה עד המדות שבגלוי ישמחו מחמתה ואז מה שהוטבע הרע בנפש האדם כמו גסות ותאוות יכולין להבטל באותה הרגע שתשמח אם הבנים (וכמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי וז"ל כי השמחה היא גילוי אלקות המשברת כל עמי הארץ וכמו שאנו רואים בחוש בגשמיות כשהאדם בשמחה ובחדות ה' היא מעוזו הוא מרוחק מתאוות גשמיות כו' עכ"ל, וי"ל הטעם כי השמחה היא גילוי פנימי' כחות הנפש שבאי' לידי גילוי ועי"ז מרוחק מתאוות שאין להם אחיזה רק בבחי' חיצוני' שהוא קטנות הדעת כמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות וגילוי הפנימי' הוא מוחי' דגדלות היפך הרוח שטות ולכן בינה נק' דרור ועלמא דחירו, שאין שם יניקה כו' שיניקת התאוות הוא רק מז"ת שהם המדות משא"כ בינה שהוא מוחי') אך עכ"ז ענין ביטולם אינו ביטול אמיתי לגמרי שהרי לאחר שעה חוזרים (אלא כמ"ש בתניא פי"ג וז"ל אבל בבינוני הוא ד"מ כאדם שישן שיכול לחזור ולינער משנתו כך הרע בבינוני הוא * בחלל השמאלי בשעת ק"ש ותפילה שלבו בוער באהבת ה' ואח"כ יכול להיות חוזר וניעור כו' עכ"ל, וע"ש ר"פ י"ב ואז הרע שבחלל השמאלי כפוף ובטל לטוב כו' אבל לאחר התפילה כו' ע"ש) וגם בשעת השמחה ואה' ממש לא הוסרו מן הנפש אדרבה גם הם שמחי' בהתבוננות וחפצים בקרבת אלקי' ומה שיהי' אה' אהבת אלקות בנפשו האלקי' הוא הכל לפי טבעו ומזגו תכונתו בעניני העולם כשהאוהב דבר גשמי נמצא שלא נוזז ומזגו כלל אף שתהי' שמחתו ואהבתו נפלאה בה' אחד כל הימים רק זאת יתרון שבהתגברות אור שמחת הנפש האלקי' יאירו גם בנפשו הבהמית שיהי' רצונה רק לה' ולא יחפוץ עניני גשמיי' אבל הוא רק לפי טבעו ומהותו (ועמ"ש בד"ה נשא את ראש בני גרשון שזהו אהבת בכל נפשך שהוא בבחי' ממכ"ע ע"כ הוא לפי אופן הכלי והמהות ולכן ג"כ הולך ומתמעט אחר התפי' בציור השתלשלות גוף האדם ראש גוף ורגל שהולך ומתמעט האור כו') וזהו וגאלו מיד חזק ממנו שע"י מקיפי' דסוכה להיותה בבחי' מקיף על הבנים מלמעלה לבד פי' שיהי' הרחק גדול בין מהות המדות למהות הבינה שהרי נסתלקה כו' ואעפ"י שהיא מקפת ושומרת המדות מכל רע אדרבה תתן תוקפה להם שיאירו את מדות הרעות כו' אבל ענין תוקפתה הוא בבחי' ריחוק כו' להיות כי הוא מחיצוני' בינה אבל שיהפך טבעו ומזגו שברע לטוב ויהי' כמו ברי' חדשה לגמרי בשעת ההתבוננו' כמו אם מזג מדותיו הגשמיי' בגבורו' וכעס לא תהי' גם במדה שבנפשו האלקי' ג"כ בגבורות ורשפי אש

כתיב: מאמר זה נ' גם בלקו"ת לג' פרשיות סה, א בחסר ויתיר. ובלי הגהות — במאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך - לאזניא ע' נז. — וראה לעיל תע, ב בהערה.

הוא: בתניא נוסף: כישן.

אדרבה תהי' רק בבחי' קרירות והמשכה כמים ויאבד חוש הגבורות לגמרי כאילו לא הי' בעולם ומכש"כ בעניני העולם שיהי' טבעו רק בחסדים זאת לא תהי' ממקיפי' חיצוני' דבינה מלמעלה לבד אלא מן פנימי' בינה הנק' עלמא דחירו (בד"ה נשא הנ"ל נת' שזהו המשך מאהבת בכל מאדך הנמשך מההתבוננו' בבחי' סוכ"ע, ואפ"ל ג"כ דהיינו הך כי פי' חיצוני' בינה ופנימי' בינה היינו כי חיצוני' בינה זהו ההתבוננו' בממכ"ע וסדר ההשתלשלו' ופנימי' בינה זהו ההתבוננו' בסוכ"ע איך דלית מתב"כ, ועמ"ש בד"ה והגדת לבנך ההפרש בין מוחי' דאי' ובין מוחי' דאבא ופנימי' בינה הוא כמו מוחי' דאבא ושניהם נכללי' באות יו"ד דשם הוי' ונק' אצי' שבאצי' כו' ע' בהרמ"ז ס"פ קרח, ועמ"ש בענין עה"ח ועה"ד פ' נח תקס"ג ועמ"ש בת"א בראשי' בד"ה השמים כסאי בפי' מבין דבר מתוך דבר) שממנה נמשך החשמל (צ"ע דחשמל הוא לבוש מחיצוני' בינה, ואפ"ל עפמ"ש בזח"ב יתרו ע"ח ב' רזא דחשמל פנימאה וכמ"ש הרמ"ז שם באריכות, וע' בשה"ם ססי' ג"ה וסי' למ"ד וע' במא"א אות ח"ת סעי' י"ב בענין חשמל, אך לפמ"ש לקמן נראה המכון כי החשמל עצמו הוא חיצוני' אלא ששרש המשכתו הוא מפנימי' בינה וכמ"ש בד"ה לך לך בענין משלים שהמשל הוא בחי' חיצוני' אבל הוא נמשך מצד עומק החכ' כענין משלי שלמה כו' וצ"ע) להלביש את המדות עד מתחת רגליהם פי' ההתבוננו' מקיף את המדות שתהי' הרחבת ההתבוננו' בעמקות מאד דוקא והמדה אף שתהי' בהתגלות אבל תהי' מוקפת מכל צדדי' בהרחב' ההתבוננו' ועל דרך משל אדם הטוען לפני הדיין בהרחבת טעמי שכל מאד ובשעת הטענה הוא טרוד מאד בעמקות וסברות טענותיו ואף שיצעק בכל רשפי אש פנימי' לבבו בענין טענתו לא ירגישנה כלל מפני הטרדא בסברת טענתו, נמצא שמזה שבהתגלות ברשפי אש מקפת היא בהרחבת ההתבוננות ואין היקף הסברא בריחוק מן המדה אלא אדרבה יהי' לאחדים מאד, ובזאת מעלת היקף ההתבוננות מכל צדדי המדה דהיינו אפילו מתחת רגלי בחינת הקטנות שבה כידוע שאז תוכל המדה להתהפך מן הקצה לקצה מגבורות לחסדים (וכמו בשמחת חתונת בנו יחידו שיהפך טבעו מקימוץ לפיזור על ידי שהשמחה והעונג גילוי פנימי' הנפש על ידי זה נתהפכו מדותיו שבבחי' חיצוני' כו') (הג"ה בהביאור על פסוק האזינו השמים דרוש הראשון שבלק"ת פי' שזהו נק' העלאת מ"ן דאי' שהוא מעלה גדולה מאד והיינו העלאת מ"ן מצד ההתבוננו' עצמה ולא העלאת מ"ב דהמדות שנמשכו ממנה כ"א מהתבוננו' עצמן אך העלאת מ"ן זהו ודאי אה' ברשפי אש והתבוננו' מצד עצמה אין בה רשפי אש כ"כ, אך לפמש"ל המשל כאדם הטוען לפני הדיין שהטענו' הם בכל עומק לבו אבל הוא בעמקות השכל ג"כ כך עד"ז י"ל העלאת מ"ן דאי', ואולי זהו מ"ש בזח"ב וארא דכ"ח דבכל מאדך זהו בבינה עכ"ה).

ב) וזהו ענין פנימי' בינה שהבנים בתוכה בחירות שיכולים להתהפך (וע' בפרדס בעה"כ אות ב' בערך בן חורין ובמא"א אות ח' סעי' כ"ט בענין חירות וסעיף י"ח חפשי ובאות ב' סכ"ד בן חורין ז"א כשעולה לאו"א מקום החירות כו', וע' בענין דרור חירו זח"ב קפ"ג א' ומ"ש מזה ע"פ והי'

ביום ההוא יתקע בשו״ג ומ״ש ע״פ והמכתב חרות על הלוחות כו׳) והו״ע תיבת נח שלמעלה ממדריגת סוכה שהסוכה שהארתה בבחי׳ הסתלקות וריחוק מלמעלה לבד צריך שיהי׳ דוקא הכוכבים אורות דאבא נראין בה כו׳ וגם לא יקבל טומאה כי אין הבנים בני חורין ממאסרם והגבלתם ליפרד זמ״ז כו׳, אבל תיבת נח היא המקפת מכל צד גם מתחת הרגליי׳ וידורו בה דירת קבע כבית שיהי׳ ההיקף בכי טוב בלי נקב כלל כו׳, (ולכאורה תיבת נח היא מם סתומה שבלמרבה המשרה ולבן שם ולשלום אין קץ וגר זאב עם כבש כו׳ וסוכה הוא סמ״ך והיינו כי המ״ם זהו כד רביע על בנין משא״כ הסמך מקיף כו׳ אך א״כ הסמך גבוה מן המ״ם כמ״ש בזהר ח״ב תרומה קכ״ז בענין אפרסמון ובפ׳ תצוה דקפ״א ע״א משמע שיש מם סתומה גבוה מן הסמך ע״ש בבה״ז וא״כ לפי״ז י״ל שזהו כנ״ל בענין החשמל שכמו״כ מם סתומה זו דתיבה שהיא רביע׳ על בנין שרשה מבחי׳ מ״ם הגבוה מהסמ״ך כו׳ ומ״מ היא עצמה נשפלה יותר מהסמך להיות רביע׳ על בנין ממש בבחי׳ או״פ אלא ששרש המשכה זו באה מבחי׳ גבוה יותר כנ״ל בענין משלי שלמה) להיות כי הבנים הדרי׳ בה הם בני חורי׳ שיכולין להפוך שהחסד יהי׳ בבחי׳ גבו׳ כו׳ וכמו שהארי׳ אוכל תבן בתיבת נח מפני שאז הי׳ אלף הז׳ עולם החירות שיהי׳ בבחי׳ ביטול לגמרי בנבראי׳ לא ירעו המזיקי׳ ולא ישחיתו הנחש לא יכעוס ולא יזרוק מרה כלל כי יתבטל ממזג תכונתו שמבחי׳ גבורות וגר זאב עם כבש יש כח הזאב על עצמותו מפני ביטולו וישתוה עם הכבש והו״ע המדות העליונות שיהי׳ בני חורין מהגבלתם בכלים דאצי׳ ואז יהפוך ג״כ גבורות רעות של המזיקין ויהיו כמו ברי׳ חדשה כו׳.

וזהו ותרם התיבה מעל הארץ שנתרוממה מאד שלא להיות מקור דמקור למדות כידוע שהמקור האמיתי כי עמך מקו״ח הוא פנימי׳ בינה הסובב מכל צד, אך ענין החשמל הוא שנשפל למטה ממדריגת הבנים והוא כמו ענין הכנפיים דאי׳ שנשפל אור אי׳ ומתגשם מאד עד שהוא למטה ממדריגת הבנים ומסבב מתחת רגליהם כו׳ והו״ע אותיו׳ התו׳ שהשכל מוקף מכל צדדי׳ באמרו אותיות התו׳ והתיבות שבתו׳ שהם נשפלים ונתגשמי׳ למטה מן השכל אבל נמשכו מפנימי׳ בינה לכן ביכולתם להרים את נה״א לעשותה ברי׳ חדשה לגמרי עד שיקיף תמיד השכל באותיו׳ התו׳ שהוא דוגמת התיבה המסבב גם מתחת הרגליי׳ כו׳ (וזוהי ג״כ ענין תושבע״פ שע״ז ארז״ל בינה יתירה ניתנה באשה כו׳ דהיינו מפנימי׳ בינה לכן שמור זה משנה כו׳), וזהו כי פדה ה׳ את יעקב שהוא אותיו׳ לבד והפדיי׳ הוא עשיי׳ לברי׳ חדשה משא״כ הגאולה ממדות רעות שהוא נשאר על מעמדו ומזג תכונתו כנ״ל וזהו ותרם התיבה שבאו האותיו׳ לפנימי׳ בינה ואז נעשה התחדשו׳ המדות לגמרי ויכוסו ההרים הן המדות כו׳, וזהו ועשיתם אתם כאילו עשאוני שע״י האותיות וכן המצות יהי׳ התחדשות במדות עליונות וד״ל.

והנה ברבות פ׳ לך ס״פ מ״ד ע״פ לזרעך נתתי מאמרו של הקב״ה הוא מעשה שנא׳ לזרעך נתתי אתן אין כתיב כאן אלא נתתי, א״ר אבין כי פודה ה׳ את יעקב אין כתי׳ אלא כי פדה ה׳ את יעקב. רבנן אמרו אשרקה להם

ואקבצם כי אפדם אין כתיב כאן אלא כי פדיתים בזכרי׳ סי׳ יו״ד עכ״ל, ויש לפרש בשני אופנים הא׳ מפני שהוא ית׳ בעצמותו למעלה מן הזמן ואין שייך עבר הוה ועתיד רק למטה בבחי׳ מל׳ ע״כ בעצמותו ית׳ גם העתיד להיות למטה בזמן דלעתיד ואצלו הוא כבר נעשה וזהו לזרעך נתתי, כי פדה ה׳ את יעקב כו׳, הב׳ הארץ והפדיי׳ יש ברוחניות ובגשמיות, והנה אעפ״י שבגשמיות הארץ היא עכשיו בידי זרים עכ״ז רוחניות הארץ דהיינו הארץ העליונה נתונה היא גם עכשיו לישראל וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ עקב וכמו״כ בענין כי פדה ה׳ את יעקב הפדיי׳ ברוחניו׳ היינו מן הנה״ב וכל מדות הרעות, וזהו ישנו גם עתה והיינו ע״י עסק התו׳ שנק׳ חרות על הלוחות כו׳ חירות כנ״ל.

בישעי׳ סי׳ י״א ו׳ וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ ונער קטן ינהג בם, ות״י ביומוהי דמשיחא דישראל יסגי שלמא בארעא וידור דיבא עם אימרא ונמרא עם גדי׳ ישרו ועגלא ואר׳ ופטים כחדא ויניק זעיר יהי׳ מדבר להון עכ״ל, ורש״י פי׳ ומריא שור פטום עכ״ל למדנו מדברי הת״י שבחי׳ זו נק׳ ריבוי השלום שיהי׳ בארץ, וכמ״ש במד״ר סוף מגילת אסתר כל מדות טובות של הקב״ה באין בהשפעה וריבוי השלום בריבוי שנא׳ ורב שלום בניך כו׳ והיינו שכל כך יהי׳ ריבוי השלום בארץ עד שיומשך ויתגלה בין בע״ח שישתנה טבעם מטבע הרוגז והכעס שהי׳ בחיות הדורסים לדרוס ולטרוף שיתהפך טבעם לטבע טוב ונחת וא״כ זהו מרומז בת״י בפ׳ בחוקתי בפסוק ונתתי שלום בארץ, והיינו ע״י שאז יתהפך החשך לאור ע״י ואת רוה״ט אעביר מן הארץ והגבורות יתעלו לע״ל שהלוים יהיו כהנים ועילוי זה היינו כמו שהן בשרשן בגבו׳ דע״י ששם אין דינין כלל כי לית שמאלא בהאי עתיקא אלא הגבורה הוא ההשפעה בגבו׳ ע״ד כי הדם הוא הנפש וגשמים שיורדין בגבו׳ ושערות הנזיר כמו בשמשון הגבור שהן השפעות מבחי׳ סוכ״ע, וכמו מצפון זהב יאתה, מה רב טובך אשר צפנת, לכך יתהפכו הגבורות הקשות שנשתלשלו בחיות הדורסי׳ להיות בהם טבע הנחת כמו בהחסדים וכמו דברי חכמים בנחת נשמעים אף שהחכ׳ מקבלת ממו״ס שבה גבו׳ דע״י וז״ש ותנח התיבה כי תיבת נח שרשה מבחי׳ הנ״ל ע״כ נקראת תיבת נח לשון נחת כנודע בענין אלה תולדות נח שהוא יסוד דאבא המקבל ממו״ס בחי׳ שבת שהו״ע מ״ש בשובה ונחת תושעון, ע״כ נא׳ ותנח התיבה וע״כ כל חיות הנ״ל והבהמות היו דרים זה עם זה בנחת ושלוה וזהו ג״כ ענין ריבוי השלום כי סתם שלום הוא יסוד ז״א שמחבר ז״א ונוק׳ היינו חסדים וגבורות שיתמתקו גבו׳ דנוק׳ בבחי׳ יחו״ת שהוא היש ודבר נפרד רק שיש בו ביטול היש ויתחבר לגילוי יחו״ע ביטול אמיתי דמ״ה בחי׳ חסד שלמעלה היש ומה שלמטה הוא אין וכלא חשיב, ועמ״ש בת״א פ׳ וישב סד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים כו׳ בענין יוסף, אמנם ריבוי השלום היינו גילוי יסוד אבא אשר באו״א שהם עלמא דאתכסי׳ שם גילוי אא״ס ביתר שאת והיינו שיהי׳ עלמא דאתגלי׳ במדריגת עלמא דאתכסי׳ כמ״ש בביאור ע״פ והי׳ מספר בנ״י כו׳ אשר לא ימד ולא יספר שהוא בחי׳ ולתבונתו אין מספר וגילוי זה הי׳ בתיבת נח ולכן מזה נמשך ונתפשט השלום גם בין החיות והבהמות כו׳ וכמו שבינה

נק׳ עלמא דחירו כי שרש הרע רק יניקתו מז״ת שנפלו בשבה״כ משא״כ מג״ר כח״ב, ועמ״ש במ״א ד״ה כי ההרים ימושו, בענין וברית שלומי לא תמוט וכנודע שכל בחי׳ עליונה יותר נמשכה למטה יותר כמו ועברתי באמ״צ אני ולא מלאך ע״כ כדי שיתגלה ויתהווה השלום בארץ גם בין החיות והבהמות זהו ע״י שנמשך בחי׳ ורב שלום שלמעלה מסדר ההשתלשלו׳, וזהו״ע למרבה המשרה מ״ם סתומה שהיא תיבת נח ואז נמשך ולשלום אין קץ שמתפשט גם בחיות ובהמות לפי שהוא נמשך מבחי׳ א״ס ע״כ נתפשט למטה באין תכלית ואין קץ, ויש לפרש שעי״ז יומשך בהם הגילוי מבחי׳ בהמה רבה מל׳ דא״ק שלמעלה מבחי׳ אדם ז״א, וחי׳ בכלל בהמה, ושם בבחי׳ בהמה רבה הוא בתכלית הביטול והשלום וכמ״ש מזה בד״ה והניף הכהן אותם, וגם במרכבה הנה פני ארי׳ למעלה מפ״ש רק שע״י שבה״כ נעשה חי׳ טמאה ודורס, וזהו לפי שעדיין בשרשו שייך ג״כ הגבורות והכעס על היש ודבר נפרד, אכן לע״ל שיהי׳ ביטול היש ולא יכנף עוד כו׳ ויתבררו שבה״כ יתגלה בהם מבחי׳ בהמה רבה ביטול בתכלית וזהו ריבוי השלום שהיש בטל לאלקות ומכ״ז יובן ענין סוכת שלום כי בסוכות מאיר הארה מבחי׳ תיבת נח וע״כ נק׳ סוכת שלום ריבוי השלום ולכן מקריבים ע׳ פרים.

קיצור א׳. סוכה מקיף דאימא על הבנים (ע״ד קן צפור והאם רובצת), אם הבנים שמחה ואזי הרע שבמדות יכול להבטל (עמ״ש בד״ה הוי׳ לי בעוזרי בענין טעם הקליטה בשמע״צ, ועמ״ש בד״ה בהעלותך את הנרות ובענין הללויה), אך לא נתבטל באמיתות (היינו שאי״ז אתהפכא ממרירו למיתקא רק אתכפי׳, עמ״ש בד״ה אחותי בת אבי היא, ומ״ש בד״ה נשא בענין האה׳ שהיא דוגמת ממכ״ע) וגם במדות באלקות הם לפי טבעם בנפש הבהמי׳ וזה נק׳ וגאלו מיד חזק ממנו, אבל יש שיתהפך טבעו ויהי׳ ברי׳ חדשה (בחי׳ אתהפכא ממרירו למיתקא) זה לא יהי׳ ממקיף דחיצוניו׳ בינה כ״א מפנימי׳ בינה עלמא דחירו חשמל להלביש המדות גם מתחת רגליהם שהבינה מתאחדת ממש עם המדות דוגמת הטוען לפני הדיין (חיצוני׳ ופנימי׳ בינה י״ל ע״ד מפתחות החיצוני׳ ומפתחות הפנימי׳ מפתחות החיצוני׳ בהתבוננו׳ בממכ״ע ומפתחות הפנימי׳ התבוננו׳ בסוכ״ע מבין דבר מתוך דבר, וחשמל אף שהוא עצמו חיצוני׳ שרשו מפנימי׳ כנז׳ בת״א פ׳ לך בד״ה והבדילה הפרוכת ועמ״ש בד״ה נשא בענין האה׳ מבחי׳ סוכ״ע ופנימי׳ בינה היא כמו חכ׳ ע״כ משם נמשך אתהפכא כמ״ש בד״ה בת אבי היא כנ״ל וכמ״ש סד״ה בכ״ה בכסליו שפנימי׳ בינה מתאחד עם המוח בבחי׳ תרין ריעין כו׳ וזהו שמן וקטרת ישמח לב ועמ״ש בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון בענין פנימי׳ הלב).

(ב) פנימי׳ בינה חירות (בן חורין כמו בן שמן חרות על הלוחות חירות וחקיקה חכ׳ כתר) תיבת נח דירת קבע שלמעלה מסוכה דירת עראי (עמ״ש בד״ה מה טובו בהביאור ובד״ה ויגש אליו יהודה) ולכן ארי׳ כבקר יאכל תבן, וגר זאב, כי ובערת הרע, ותרם התיבה ותיבה זהו אותיות התו׳ (שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתו׳) וזהו כי פדה ה׳ את יעקב

עמ"ש ע"פ פדה בשלום נפשי, (הג"ה, אמנם בזהר בראשית גבי מאמר האותיו' משמע גאולה גבוה מהפדות כי פדות בנוק' וגאולה בדכורא וידוע כי הניסים שמבחי' נוק' אין להם קיום לעולם כמו שהאשה יולדת וחוזרת ומתעברת כ"י אבל הניסי' אשר מדכורא יש להם קיום חזק א"כ י"ל להיפך פדה מחיצוניו' בינה וגאלו מפנימי' בינה וצ"ע עכ"ה).

ובזהר חלק ג' פ' פנחס דף רכ"ו ע"ב פירש ונער קטן נוהג בם קאי על מט"ט שנוהג בד' חיות המרכבה על ידי שהוא בחי' ו' כו' והיינו כי הנה מט"ט נקרא שרו של עולם ונקרא נער הייתי, ולעתיד לבא נא' הנער בן מאה שנה ימות בישעי' סי' ס"ה כ' ופי' אדמו"ר נ"ע בד"ה והי' אור הלבנה דבחי' נער הנ"ל שהוא אנפי זוטרי וכן ביוסף נא' והוא נער יתעלה כ"כ עד שיהי' בן מאה שנה שהוא למעלה ממדריגת זקנה ושיבה דעכשיו שהוא בן ע' שנה דהיינו ז"ת דכתר שמשם מקבלים או"א אבל בן מאה שנה היינו גם ג"ר דכתר עם ז"ת הכלולים מעשר, וכמ"ש בענין ואולך אתכם קוממיות מאה שנה וידוע דבחי' כתר זהו המחבר אא"ס ב"ה עם האצי' וכיון שבחי' זו יתגלה בבחי' הנער מט"ט ע"כ יהי' נער קטן נוהג בם שבו יומשך ויתגלה בחי' ורב שלום מיסוד דא"ק המשפיע למל' דא"ק בהמה רבה, ועמ"ש מענין מט"ט בזח"א וישב דקפ"א ע"פ הנה ישכיל עבדי ועמ"ש מענין וכפיר ע"פ ומכפירי' יחידתי בד"ה ושמתי כדכד.

בשל"ה בהקדמה בית ישראל די"ט ע"ב פי' וז"ל החיה רעה הטורפת היא הקליפה כו', והנה הקליפה קליפת הפרי נק' בלשון רז"ל שומר והוא ענין גדול כבר כתבתי ענין הקליפו' הוא ממותרות דקדושה, והנה אם לא חטא אדם לא הי' הקליפה מתנגד רק שומר לפרי כו' אבל מצד החטא התעורר המרירות בהם ונעשו מורדים כו' וכן יהי' לעתיד הקליפות שהם רעים יחזרו להיות טובים בסוד מלאך רע עונה אמן, ורומז ע"י הנביאים כמה פסוקים ישעי' אמר וגר זאב עם כבש כו' ונער קטן נוהג בם, ופרה ודוב כו' ושעשע יונק לא ירעו ולא ישחיתו עכ"ל, וכ"ז יהי' ע"י כי יהי' ומלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים דהיינו שבחי' חביון עוזו אשר מעלמא דאתכסי' הנק' ים והוא ים החכ' שהוא עמוק עמוק יומשך גילוי זה בארץ וזהו כי מלאה הארץ דיעה ההיפוך מעה"ד טו"ר כ"א המשכת דעת הקדוש ע"ד ונועדתי אותיו' ונודעתי כו' בד"ה שאו כו' לגלגלותם בפ' במדבר והוא גילוי הבחי' מ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם וזהו דעה את הוי', ועמ"ש בד"ה וידעת היום והשבות כו' כי הוי' ע"ק הוא האלקי' ז"א, והיינו גילוי סוכ"ע בבחי' דיעה והשגה ומזה יומשך אשר לא ירעו ולא ישחיתו כו'.

במ"ע ק"י וז"ל איתא בפרקי היכלות שלח הקב"ה ועשה אותו שר על כל השרים כו' וקראו נער כו', והטעם שזכה לזה ויתהלך חנוך את האלקי' כו' (וז"ש חנוך לנער כו') וז"ש ונער קטן נוהג בם ס"ת רגג"ם היינו רפאל גוריאל גבריאל מיכאל, כמ"ש בזהר חלק ג' פינחס דף רכ"ז ע"א וסימן נגמר הדין שביניהם ובהם נגמר הדין והמשפטים כו', וזהו שמתחיל פרק ד' דסנהדרין נגמר הדין כו', והם בחי' ארגמן, על כל פנים נער קטן

היינו חנוך מט"ט כו' ובזח"ג בלק דקפ"ט סע"א ע"פ ובגפן שלשה שריגים, בתרין סטרין אחיד חנוך מט"ט אמר ויבא לו יין דארמי מים בההוא יין ואי לאו דארמי בי' מיא לא יכיל עלמא למיסבל, ושפיר אמר חנוך מט"ט ובג"כ אמשיך לי' בתרי טעמי עכ"ל, ובמק"מ תרי טעמי שהם בדמות שני ווי"ן שחיבר ב' יסודו' דאו"א כי יסוד הוא ו' קטנה עכ"ד, א"כ ענין חנוך מט"ט שגורם וממשיך יחוד או"א וממתיק הגבורות בשרשן ומקורן וע"כ הוא נוהג בם בד' חיות המרכבה, ועמ"ש מענין פי' חנוך לנער סד"ה בכ"ה בכסליו, וסד"ה זאת חנוכת המזבח, ועמ"ש בזה וילך ראובן בימי קציר חטים וע' מענין מט"ט קושר כתרים לקונו בד"ה מזוזה מימין וד"ה מה יפו פעמיך וענין ב' טתין דמט"ט שהן ח"י אלף עלמין בד"ה אלפי שנאן והם ח"י ברכאן דצלותא.

בבחיי פ' שמיני גבי ואת החזיר כו' ויש נוסחאות שכתוב עתיד הקב"ה להחזירו לנו כו', ביאור הענין על הכח שלו שהוא מיצר לישראל ולעתיד ישוב עם שאר כל הכחות לעזור ולתמוך לישראל כי ירבה השלום בעולם שנא' וגר זאב עם כבש וכתיב לא ירעו ולא ישחיתו וגו', ולע"ד יש לפרש שזהו ענין שלום שלום לרחוק ולקרוב דקאי על בע"ת וצדיקי', והנה צדיקי' נק' ולקרוב וגם הם מבררי' קליפות נוגה שהיא הקליפה הדקה הקרובה אל הקדושה וזהו שלום דלקרוב שהשלום הוא מחברם להיות ק"נ בבחי' ביטול עד שתוכלל בקדושה, ולמעלה נמשך ג"כ בחי' שלום המשכת סוכ"ע בממכ"ע ע"י צדיק יסוד עולם, אבל ג"ק שלמטה מנוג"ה אין להם בירור עדיין, אך הבע"ת שזדונות נעשו לו כזכיות כמ"ש ע"פ ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה נהפך ג"כ מג"ק שלמטה מנוגה ליכלל בקדושה וזהו שלום לרחוק שהבחי' שהי' רחוק מאד מהקדושה שהם הגקה"ט לגמרי שלמטה מנוגה נהפכו ניצוצי' מהם ליכלל בקדושה ע"י התשו' כמ"ש הרמ"ז פ' נשא דקכ"ב, וזהו"ע שירבה השלום בעולם שאפי' הרחוקים יוכללו בביטול וזהו השלום, וכמ"ש בזהר ר"פ יתרו גבי מתן תו' שהי' צריך להיות עד שיתרו כהן מדין יתברר ויאמר עתה ידעתי וזהו יודוך עמים כו', והיינו לפי ששרשן מעולם התהו כו', זעיי"ז נמשך ג"כ למעלה שלום לרחוק גילוי מ"ש אחכמה והיא רחוקה ממני, חזהו"ע כי מלאה דעה את ה' כמים לים מכסים היינו יסוד אבא שהוא ד"ע דז"א והוא גילוי בחי' אחכמה והיא רחוקה ממני, ולכן יומשך לשלום אין קץ גם למטה להיות וגר זאב עם כבש כו' ולכן בסוכות מקריבים ע' פרים להמשיך השלום בבחי' ולרחוק והיינו ע"י קדימת התשובה בעשי"ת וביו"כ וגם בסוכות ניסוך המים להיות בחי' ומלאה הארץ דיעה כמים לים מכסים, ולהיות מוצא מים חיים מירושלים כדלקמן.

ישעי' י"א פסוק ז' ופרה ודוב תרעינה יחדיו ירבצו ילדיהן וארי' כבקר יאכל תבן, ברבות בא פט"ו דקל"א ע"א החדש הזה לכם, הה"ד הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד בישעי' סי' מ"ב דפי' הראשונות היינו יצ"מ וחדשות אני מגיד היינו הגאולה דלע"ל וע"ז פי' ברבות שם עשרה דברים עתיד הקב"ה לחדש לע"ל, הראשונה שהוא עתיד להאיר לעולם שנא' לא יהי'

לך עוד השמש לאור יומם והי' לך הוי' לאור עולם כו', השני' מוצא מים חיים מירושלים כו', הששית ופרה ודוב תרעינה כו', ויש לפרש כי ענין וחדשות היינו אור חדש מלמעלה מהשתלשלו' הנק' גילוי פנימי' ע"י, כי הנה ע"י הוא מל' דא"ס וחיצוני' בחי' זו נק' סוב"ע ומזה ממשיכי' עכשיו אבל פנימי' הוא האור שאינו בגדר עלמין כלל לא בבחי' סובב ולא בבחי' ממלא ומשם יומשך גילוי אור חדש ואזי יומשך והי' הוי' לי לאלקי' היינו מה שעכשיו הוא בחי' סוב"ע בחי' הוי' יומשך להיות בחי' אלקי', והנה הוי' עם המילוי הוא עשרה אותיו' היינו ע"ס ונגד זה יהי' חידוש עשרה דברי' שזה יומשך מבחי' מה ששם הוי' מאיר ע"ד שעכשיו מאיר ש' אלקים והוא נמשך ע"י גילוי אור חדש מפנימי' מל' דא"ס וזהו"ע והי' לך הוי' לאור עולם כי עכשיו שהשמש מאיר זהו כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקי' א"כ השמש מאיר ע"י מגן ונרתק דש' אלקי', אבל לעתיד לבוא והי' לך הוי' עצמו לאור עולם, השני' מוצא מ"ח מירושלים כו' מ"ח הם הנמשכי' מכתר הנק' מקור מ"ח ובחי' זו יומשך מירושלי' בחי' מל' ע"י הבירור מכח"ב דתהו שנפלו ניצוצי' בשבה"כ כו', הששית ופרה ודוב תרעינה, כי הנה עכשיו ששם אלקי' מאיר מזה משתלשלי' גבו' קשות שיניקתם ממ"ח צירופי' אחרוני' דש' אלקי' עד שנמשכי' ק"כ צירופי' דק"ג הנק' אלקי' אחרי' כו' ומזה נמשכי' הגבורו' קשות כחיות הדורסי' וטורפי' אבל כאשר הוי' יהי' בבחי' אלקי' יתבטלו הגבורו' קשות ולכן ופרה ודוב כו' ומדי נק' דוב וברבות ע"פ דוב אורב הוא לי זה נ"נ אספיאנוס שהחריבו ב"ר וב"ש ופרה הוא כנ"י, ולע"ל בתי' אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו' ולעבדו שכם א' זהו ופרה ודוב תרעינה, וע' בישעי' סי' ס' יו"ד י"ב וענין ואריי כבקר יאכל תבן פי' אדמו"ר נ"ע בלק"ת גבי שבועות, ולע"ד נראה עפמ"ש בישעי' סי' ל' כ' ונתן ה' לחם צר ומים לחץ והיו עיניך רואות את מוריך וע"ש בת"י אך רש"י פי' כפשוטו אל תהי' כרוכי' אחר תענוגי' כו' והיינו ע"י שיהי' גילוי תענוג רוחני מבחי' והיו עיניך רואות את מוריך אזי לא יתאוו כלל לתענוגי' גשמיי' וכמו מי שמרויח אלף אדומי' עד"מ יתבטל אצלו תאוות אכילה על שעה וע"כ לא יצטרכו רק לחם צר ע"ד בורא נ"ר וחסרונן מה דלא סגי בלא"ה לגוף וחיות אבל בחי' להחיות בהם נכ"ח יהי' ע"י רוחניו' אז תתענג על הוי' ולכן נא' גבי ויענך וירעיבך כו' שבת שבתון כו' ועיניתם כו', רחב"ד הי' די לו בקב חרובין ע"ד וחד חרוב ולכן ג"כ בחי' ארי' לא יתאוה לבשר כ"א יספיק עצמו בתבן כו'.

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים ר' יוחנן ב"ר ישראל שו"ב ז"ל

גארדאן

נפטר ער"ח אלול ה'תשכ"ט

נדפס ספר זה ע"י

בניו

הרב התמים ניסן וזוגתו רייזיל ובי"ב

הרב התמים שלום דובער וזוגתו מרים ובי"ב

הרב התמים ישראל וזוגתו מרים ובי"ב

שיחיו

ובתו

מרת אסתר ובעלה הרב התמים שמעון גאָלדמאַן ובי"ב

שיחיו